

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

ATAOL BEHRAMOĞLU / ÖZDEMİR İNCE

DÜNYA ŞİİR ANTOLOJİSİ

edgar allan poe.
walt whitman.
emily dickinson.
ezra pound.
goethe.
nietzsche.
halil cibran.
resul hamzatov.
gerard denerval.
victor hugo.
charles baudlaire.
paul verlaine.
arthur rimbaud.
paul valery.
paul eluard.
tagor.
william shakespeare.
tseliot.
füruğ ferruhzad.
oscar wilde.
william butler yeats.
antonio machado.
nelly sachs.
pier paolo passolini.
yasuno akiko.
jorge luis borges.
attila jozsef.
kunuthamsun.
muhammed ikbal.
fernando Pessoa.
aleksandr puşkin.
mihail mermontov.
ilya ehrenburg.
hochiminh.
konstantinos kavafis.
yorgos eferis.

pozitif

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

1

Dünya Şiir Antolojisi-1
Hazırlayanlar: Ataol Behramoğlu & Özdemir İnce

© Pozitif Yayınları

Yayın Yönetmeni: S. Dursun Çimen
Editör: Muharrem Kaşıtoğlu
Sayfa Düzeni : Adem Şenel
Kapak Tasarımı : Yunus Karaaslan

Eylül 2008

Baskı : İdil Matbaası, İstanbul

GENEL DAĞITIM
ARTI YAYIN DAĞITIM
Alemdar Mah. Çatalçeşme Sok. Çatalçeşme Han
No: 25/2 34110 Cağaloğlu-İstanbul
Tel: (0212) 514 57 87 • Faks: (0212) 512 09 14
e-mail: sdcimen@gmail.com
info@artidagitim.com.tr
www.artidagitim.com.tr

POZİTİF YAYINLARI
Tel: (0212) 512 48 84 • Fax: (0212) 512 09 14
www.pozitifkitap.com
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

DÜNYA ŞİİR ANTOLOJOSI

Hazırlayanlar
Ataol Behramoğlu & Özdemir İnce

BİRİNCİ CİLT

POZİTİF YAYINLARI

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

İÇİNDEKİLER

AFRİKA ÜLKELERİ

Agostino Neto	17
Antonio Cardoso	19
Costa Andrade	20
Antonio Jacinto	21

Fildişi Kıyısı

Bernard Dadie	24
Charles Nokan	25

Gambia

Lenrie Peters.....	26

Gana

Ellis Ayitey Komey	27
Kwesi Brew	27
(Francis Ernest Kobina) Parkes	29
Kofi Awanoor	32
Atukwei Okai	33
M- F. Dei Anang	35
A.L. Milner-Brown.....	37

Gine

Camara Laye	38

Güney Afrika

Peter Abrahams	39
Richard Rive	41
Mazisi Kunene	41
Breyten Breytenbach	42
Mongane Wally Serote	44
Oswald Mtshali	44
Sipho Sepanla.....	45

Kamerun

Mbella Sonne Dipoko	47
Patrice Kayo	48
Francis Behey	49

Kongo

Patrice Emery Lumumba	50
Tchicaya U'tamsi	51
Antoine-Roger Bolamba	53

Liberya

Roland Tombekai Dempster .. 54

Madagaskar

Jean-Joseph Rabearivelo 55

Jacques Rabemananjara 56

Flavien Ranaivo 57

Malawi

David Rubadiri 58

Mali

Gaoussou Diavara 60

Ouologuem Yambo 64

Mozambik

Jose Craveirinha 65

Rui Nogar 66

Marcelino Dos Santos 67

Noemia Da Souza 68

Nijerya

Gabriel Okura 69

Chinua Achebe 72

Franciso Yetunde Pereira 73

Wole Soyinka 74

Rodezya

Dennis Brutus 76

Senegal

Birago Diop 78

Leopold Sedar Senghor 79

Tanzanya

Şaban Refik 86

ALMANYA-AVUSTURYA

W. V. Goethe 89

Friedrich Schiller 90

Friedrich Hölderlin 93

Heinrich Heine 95

Friedrich Nietzsche 98

Stefan George 99

Rainer Maria Rilke 101

Herman Hesse 104

Gottfried Benn 106

Hans Arp 108

Georg Trakl 109

Kurt Tucholsky 111

Johannes R. Becker 112

Carl Zuckmayer 114

Bertolt Brecht 115

Erich Kaestner 119

Günter Eich 120

Stephan Hermlin 121

Karl Krolow 122

Johannes Bobrowski 122

Paul Celan 125

Wolfgang Borchert 127

Ernst Jandl 128

Dagmar Nick 129

Ingeborg Bachmann 131

Günter Grass 132

H. Magnus Enzensberger	134
Günter Kunert	138
Reiner Kunze	139
Sarah Kirsch	139
Wolf Biermann	140
Volker Braun	141

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ

Edgar Allan Poe	145
Walt Whitman	147
Emily Dickinson	149
Edwin Arlington Robinson ..	152
Robert Frost	153
Cari Sandburg	155
Vachel Lindsay	157
Wallace Stevens	158
William Carlos Williams	159
Ezra Pound	160
Marianne Moore	164
Robinson Jeffers	165
Conrad Aiken	166
Edna St. Vincent Millay	167
Archibald Macleish	168
Edward Estlin Cummings	170
Hart Crane	176
Ogden Nash	177
Langston Hughes	179
Richard Eberhart	181
Kenneth Rexroth	182

Stanley Kunitz	184
Theodore Roethke	185
Muriel Rukeyser	186
Robert Hayden	188
John Berryman	190
Randal Jarrel	191
Robert Lovell	192
Lawrence Ferlinghetti	193
Denise Levertov	202
Bob Kaufman	203
William Dewitt Snodgrass	205
Allen Ginsberg	206
William Stanley Mervin	211
Richard Howard	212
Gregory Corso	216
Sylvia Plath	217
Michael McClure	221
John Wiener	222

ARAP ÜLKELERİ

Cezayir

Abdülkerim Akkum	224
Henri Krea	225
Kateb Yasin	227
Yusuf Septi	229
Allal El Fassi	231

Fas

Abdüllatif Laâbi	232

Muhammed Hayreddin	237
Abdülaziz Mansuri	239
Tahar Ben Jelloun	241
Malika Asımi	243
Ben Salem Himmiş	244

Filistin

İbrahim Tukan	248
Abu Salma	248
Faolwa Tukan	250
Yabra İbrahim Yabra	252
Salim Jabren	252
Samih El-Kasım	253
Tevfik El Zeyyad	255
Mahmud Derviş	256

Irak

Cemil Sıtkı-Zevahi	259
Abdülvahap El-Beyati	259
Bedir Şakir El-Seyar	263
Halid El-Şavaf	263
Nazik El Melike	265

Lübnan

Halil Cibran	267
Beşara El-Huri	269
Hayreddin Zirikeli	270
Fevzi Maluf	271
Salim El-Zurkali	273
Adonis (Ali Ahmet Sait)	274
Şevki Ebu Şarka	278

Mısır

Ahmet Zeki Ebu-Sadi	280
Kemal Necat	280
Ahmed Rami	282

Sudan

Muhammed El Feyturi	284
Jili Abdurrahman	288
Muhiddin Fares	290
Mübarek Hasan Halife	291

Suriye

Halil Matran	293
Nizar Kabbani	294
Muhammed Maghut	297
Abdel Basit El-Sufi	300

Suudi Arabistan

Hasan Abdullah El-Kureyşi ..	303

Tunus

Ebülkasım El-Şâbi	305
Muhammed Şabuni	306

ARNAVUTLUK

Migjeni	309
Llazar SMqi	310
Fatos Arapi	311
Dritero Agolli	312
İsmail Kadere	313

AVUSTURULYA

Banjo Paterson	317
Kenneth Slessor	318
R. D. Murmphy	319
James Mc Auley	320
Colin Thiele	320
Gwen Harwood	321
Eric Rolls	322
Leon Slade	324
Rudi Kraussman	324
Richard Packer	325
John Tranter	327
Peter Skryznecki	328
Peter Kocan	329
Judith Wright	330
Kath Walker	331

AZERBAYCAN

Samed Vurgun	333
Süleyman Rüstem	336
Mikayıl Müşfik	336
Resul Rıza	337
Nigar Refibeyli	340
Nebi Hazri	343
Bahtiyar Vahapzade	344
Fikret Sadık	345
Fikret Koca	346
Vagif Vekilov	347
Ramız Rövşen	349

BALTİK ÜLKELERİ**Estonya**

Yuhan Liiv	351
Marie Under	351
Heitti Talvik	352

Letonya

Yan Raynis	353
Arvids Grigulis	353
Ojars Vacietis	355
Imants Ziedonis	356
Viktors Livzemnieks	357
Janis Peters	358
Maris Caklais	359
Uldis Berzinç	360

Litvanya

V. M. Putinas	361
Salomeja Neris	362
Nyka Niliunas	363
Janina Degutyte	364
Justinas Marscinkevicius	365
Vytautas Bloze	366

BANGLADEŞ

Şemsur Rahman	367
Nazrul İslam	369
Davud Haydar	371
Şahid Kadri	373
RafıkAzad	374

BAŞKIRDIŞTAN

Mustay Karim 376

BELÇİKA

Emile Verhaeren 378

Charles Van Lebergue 382

Max Elskamp 383

Maurice Maeterlinck 384

Franz Hellens 385

Geo Norge 386

Albert Ayguesparse 387

Edmond Vandercammen 388

Theodore Koenig 389

Philippe Jones 390

Jacques Brel 391

Auguste Marin 394

Louis Dubrau 394

Hristo Smirnenski 406

Atanas Dalçev 407

Mladen İsayev 409

Nikola Vaptsarov 410

Aleksandr Gerov 412

Veselin Hançev 413

Valeri Petrov 416

Blaga Dimitrova 416

Bojidar Bojilov 418

Pavel Matev 419

Georgi Cagarov 420

İvan Davidkov 423

Liana Daskalova 424

Peter Karaangov 425

Andrey Germanov 427

Dimitar Stefanov 428

Eftim Eftimov 429

Vladimir Başev 430

Lubomir Levçev 431

BELORUSYA

Yanko Kupala 395

Maksim Tank 396

BULGARİŞTAN

Hristo Botev 399

İvan Vazov 400

Peyo K. Yavorov 402

Dom Gabe 403

Elizaveta Bagriana 404

ÇEKOSLOVAKYA (eski)

Petr Bezruč 435

İvan Krasko 436

Karel Törnán 437

Josef Hora 439

Stefan Krčmery 440

Konstantin Biebl 442

Jan Smrek 443

Vitezslav Nezval 446

Jaroslav Seifert 450

Laco Novomesky 453

Vladimir Holan	453
Andrei Plavka	455
Jan Kostra	456
Oldrich Mikulašek	457
Lumir Civrny	459
Antonin Bartušek	461
Jan Skacel	463
Miroslav Holup	464
Vaclav Havel	468
Josef Hanzlik	469
Ľero (Frantisek) Lipka	471

ÇİN

Lieu Ta-Pai	476
Hu Şö	476
Kuo Mo Jo	477
Mao Zedung	477
Wen Yi-Tuo	478
Pai-Hua	481
PingSin	482
Feng Chih	483
Feng Çö	483
Tai Vang-Şu	484
Li Kwang-T'ien	485
Pien Çö-Lin	486
Ai Z'ing	486
Siang Ming	488
Lo Men	489
Yü Kuang-Çong	489
Z'in Zö-Hao	490
Thong Ting-Ven	491

Sun Yü-T'ang	492
Liu Şia	493
Fang Vei-Teh	495
Ven Şieh	496
Sia Z'ing	497
Pai Z'ieu	498
Liang Shang Yuang	499
Li Şa	500
Yi Men	501
Wu Wang Yao	502

ÇUVAŞ ÖZERK CUMHURİYETİ

Gennadi Aygi	504

DAĞISTAN

Resul Hamzatov	506

DANİMARKA

Otto Gelsted	507
Tom Kristensen	510
Hulde Lütken	510
Nis Petersen	511
Jens August Schade	512
Piet Hein	513
Gustaf Munch Petersen	513
Ove Abildgaard	515
Tove Ditlevsen	516
İvan Malinovski	517

Edle Nielsen	518
Uffe Harder.....	519
Erik Stinus	520
Henrik Nordbrand	521

ERMENİSTAN

Hovannes Tumanyan	525
Avedik Isahagyan	526
Yeğişe Çarents	527

FİNLANDİYA

Hjalmar Procope	529
Edith Södergran	529
Katri Vala	531
Olavi Paavolainen	532
Rabbe Enckell	533
Henry Parland	534
Eli Sinervo	534
Helena Anhava	535
Bo Carpelan	535
Lassi Nummi	537
Pentti Saarikoski	538
Sirkka Turkka	539

FRANSA

Alphonse de Lamartine	542
Victor Hugo	544
Gerard De Nerval	546
Alfred De Musset	547

Charles Baudelaire	548
Charles Cros	552
Stephane Mallarme	553
Jose-Maria de Heredia	557
Paul Verlaine	557
Cahit Sıtkı Tarancı	560
Comte d'E Lautreamont	561
Arthur Rimbaud	566
Jules Laforgue	574
Paul Claudel	575
Francis Jammes	576
Paul Valery	578
Max Jacob	589
Guillaume Apollinaire	593
Valery Larbaud	609
Jules Supervielle	611
Blaise Cendrars	613
Saint-John Perse	632
Pierre Reverdy	635
Paul Eluard	637
Andre Breton	643
Tristan Tzara	648
Antonin Artaud	651
Philippe Soupault	654
Louis Aragon	657
Henri Michaux	668
Robert Desnos	672
Jacques Prevert	674
Raymond Queneau	684
René Char	688
Andre Frenaud	692
Eugène Guillevic	696

Jean Grosjean	699
Alain Bosquet	700
Rene Guy Cadou	703
Yves Bonnefoy	707

GÜRCİSTAN

İraklı Abaşıdze	710
İossif Grişavili	714
Anna Kalandadze	714
İossif Noneşvili	715

HİNDİSTAN

Rabindranath Tagor	718
Harindranath	
Chattopadhyaya	722
Subhas Mukarci	723
Mehdi Bakır	724

Ganga Prasad Vimal	726
Mahmud Cemal.....	728
Sapti Şattopadhvay	729
Arun Mitra	729

HOLLANDA

Ed. Hoornik	732
Jan Hanlo	733
Cees Buddigh	734
Bert Schierbeek	734
Jan G. Elburg	735
Paul Rodenko	737
Louis Th. Lehmann	738
Gerrit Kouwenaar	738
Lucebert	740
Remco Cambert	741
Judith Herzberg	742

AFRİKA ÜLKELERİ¹

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Üçüncü Dünya Ülkeleri'nde başlayan bağımsızlık hareketleri sonucu Kara Afrika'da birçok yeni devlet kuruldu. Bu süreç içinde, şair ve yazarların önder olarak siyaset ve daha sonra da yönetimde yer aldıklarını görüyoruz:

Senghor (Senegal), Lumumba (Kongo), Neto (Angola), vb.

Afrika ülkelerinde binlerce yerli dilin yanı sıra Fransızca, İngilizce, Portekizce, Arapça ve Afrikaan -ya da Afrikaner-(²) dilleri konuşulmakta ve yazılmaktadır. Arapça; bilindiği gibi Süveyş Kanalı ile Atlas Okyanusu arasında ve Kuzey Afrika'da yaşayan Müslüman Arap halklarının resmi dilidir. Bu ülkelerin şiirleri "Arap Şiiri" bölümünde yer almaktadır. Bu ülkelerin ve Etiyopya'nın dışında kalan birçok Afrika ülkesinde, Fransızca, İngilizce ve Portekizce ya resmi dil ya da kültür dili durumundadır. Bu üç dil sömürge döneminin köklü etkilerini simgeledikleri kadar, binlerce dil konuşan yerli halk ve kabilelere dil birliği ve iletişim ortamı da hazırlamışlardır.

Çağdaş Afrika şairlerinin çoğunda ırk ayrımı ve soykırıma karşı savaşın bilinci, bağımsızlık, özgürlük, doğa sevgisi ve insanlığın geleceğine inanç gibi ortak ve genel şiirsel izleklerin yanı sıra en etkili düşüncenin "Negritude" (³)olduğunu söyleyebiliriz.

Afrika şairlerinin çoğunda sömürgeci kültürünün giderek azalan etkisiyle birlikte "Afrikalının kişiliği"nin araştırılmasının geniş boyutları kazandığı (ya da bu kazanımla birlikte söz konusu etkinin azaldığı), animist kültürün, çağdaş kültürel bireşimin temel öğelerinden biri olma yönünde işlev kazandığı görülüyor. Eski dinsel törenlerde kitlelerce söylenen ilahileri, köy şöenlerinin neşeli şiirlerini içeren animist kültürün Afrikalı şair için çok etkin bir anlatım olanağı olduğunu görmemek

¹ Angola, Fildişi Kıyısı, Gambia, Gana, Gine, Güney Afrika Cumhuriyeti, Kamerun, Kongo, Liberya, Madagaskar, Malawi, Mali, Mozambik, Nijerya, Rodezya, Senegal, Tanzanya.

² Hollanda kökenli Güney Afrikalılar ve onların dili.

³ Fransızca yazan yazarların Afrika sevgisini ve Afrikalı olmanın verdiği gururu anlatmak için buldukları sözcük. Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

olanaksız. Çünkü, sanatla yaşamın kol kola yürüdüğü kabile yaşamında yöresel şiir, günlük yaşamın bir parçasıdır.

Langston Hughes'ın da dediği gibi bugünkü Afrika şiiri misyoner okulunun sıralarından uzaklaşıp halk türkülerinin söylendiği açıklıklara doğru gitmektedir. On yedi Afrika ülkesinin şiirlerinden seçtiğimiz şiirler Hughes'ın gözlemini büyük ölçüde doğrulamaktadır.

Ancak Afrika şiirinin yalnızca karaderililerden oluştuğunu söylemek haksızlık olur. Özellikle "Afrikaan" dilinde yazan Breyten Breytenbach, Portekizce yazan Angola'lı Luandino Vieira gibi beyaz şair ve yazarlar karaderili Afrika'nın yanında yer alırken onun şiir ve edebiyatının oluşmasına da önemli katkılarda bulunmaktadır.

ANGOLA

Agostino Neto (1922-1979)

A'TEŞLER VE AHENKLER

Yol üstünde zincir şıkırtıları,

Kuşların şarkısı.

Ormanların ıslaklığı altında,

Hindistan cevizi ağaçlarının

yumuşak musikisinin serinliği

Ateşler,

çimende ateş,

Kayat'ın madensi sıcak yapraklarında

ateş.

İnsanlığın büyük göçlerini

bağrında taşıyan

geniş keçi yolları,

kapalı ufuklara doğru

geniş keçi yolları,

silah zoruyla

açılmış keçi yolları.

Foguerias'lar,

danslar,

tamtamlar,

ahenkler.

Aydınlığın ahengi,

Rengin ahengi,

Sesin ahengi,

Hareketin ahengi,

Çıplak ayakların

kana bulanmış zincirlerinin ahengi

Sökülmüş tırnakların ahengi,

Ahenkler,

Sonsuz ahenkler,

ey Afrika'nın kederli sesi.

Türkçesi: Eray Canberk

AYRILIK ÖNCESİNDE VEDA

Anacığım!

Öldürdüler evlatlarını senin

Ve sabretmeyi öğrettiler sana.

Anacığım!

Yılları senin yaşamının

benziyor birbirine

mezar taşları gibi,

Ve acı çekmeyi öğrettiler sana

umut bağlayıp göklere.

Fakat senin evlatlarının

daha başka oldu yazgısı

Çatladı sabır taşı

ve çatladı

tohumu acının

ve öfke ağacı fışkırdı ondan.

Ve göklere bağlanan umudun

sonu geldi.

Umut biziz, kendimiz!

Biz ki dünün

Köleleri;

çıplak ırgatlar

kahve plantasyonlarında:

Biz ki aç her zaman,

her zaman susuz,

biz ki aydınlıktan

yoksun;

kör, cahil,

ve bildiğimiz tek okul

efendilerimizin buyruğu...

Korkardık
 yürümekten toprak üstünde
 altında atalarımızın yattığı;
 severdik, seni
 hırsızlama
 bir başkasının malını çalar gibi;
 seni biz, ana diye
 çağırmaya korkardık...

Anacığım, yurdum!
 Şimdi değiştik artık.
 Kendimiz kurtardık
 boynumuzu boyunduruktan
 Ve dönüşü yok artık bu yolun.

Yaşamdan korkmuyoruz
 bu, ölümden de korkmuyoruz demektir
 Biziz umudu
 Angola'nın
 Ve bizim savaşımlarımız
 sana mutluluğu getirecektir!

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Antonio Cardoso (d. 1935)

ŞİİR
 Ne zaman çekip gidecek bu kuru dönem
 ve gelecek güneş gülümsemeye damın üstünde?
 ... eskiden, çocukluğumun günlerinde
 sac damın
 küçük delikleri vardı
 aralarında güneşi gözlediğim...
 İskiden...

Ne zamana dek çekip gidecek bu kurşun gök
ve maviliği eskinin
gelecek gülümsemeye damın üstünde?

Türkçesi: Güven Turan

Costa Andrade (d. 1936)

MELEZ (MULATO)

Yenmesi gereken bir kuşaktanım ben
ve yeni yollar açmayı denemesi
acunun dört yanına
ne durur ne yorulurum ben
ne de bir korku duyarım
ne de şikâyet ediyorum şimdi
sessizlik boğuklaştırdı sesleri.

Bir bildiri gibi doğdum ben
her kıtada kökü olan

Sevebilir yaptılar beni
ve yaratabilir yaptılar
yükü omuzlarım
kesinliklerle
ve bana bir yürek verdiler
tüm engellerin üstesinden gelecek

Ama salt İnsanım ben

Senin gibi her Avrupa'nın kardeşi
ve sen kardeş, içinde ışıyacak
geleceğin Afrikaları.

Türkçesi: Güven Turan

Antonio Jacinto (d. 1924)

XII.OANGO

Bu ırmak
bu ırmak uzaklara gider
öyle uzun ve uzak

Bu ırmak
bu ırmak hayatımızdır bizim
öyle kısa ve çıplak

Bu ırmak
bu ırmak umudumuzdur bizim
öyle uzun ve gerçek

Anlamı ne bu ırmağın
ve suları kırıştıran rüzgârın?
Anlamı ne hayatımızın
ve açmayan çiçeklerin?
Anlamı ne bu uzaklığın
anlamı ne hiç devşirilmeyen gerçekliğin?

Ah anlamı ne
anlamı ne umudumuzun
o ölümsüz su zambağının
yükselen ırmağın üzerinde
çiçeklenen bir gülümseme halinde!

Ne anlamı var
bir bakışı
ay ışığının gülleriyle aydınlanan
ve ırmakta kalan
ışığın.

(1976)

Türkçesi: Özdemir İnce

MONANGAMBA⁴

Bu koca çiftlikte ekinleri yağmur değil
alın terim sular

Bu koca çiftlikte olgun kahve
kırmızı kiraz var

kanım damla damla besledi özsularını.

Kahve kavuracak

ezilip, öğütülecek

kararacak, kararacak; ırgatın kara
rengini alacak

Irgatın kara rengini!

Şakıyan kuşlara sor

tasasız, kıvrılıp akan ırmaklara

ve içerden içerden esen rüzgâra:

kim kalkar erkenden? kim yollarır tarlaya?

Kim taşır ağanın tahterevanını⁵ uzun yollarda?

Ürünü devşiren kimdir, parasını alan kim?

Kim yaşar kokmuş mısır, kokmuş balık ve aşağılanmayla

paçavralar için 50 anglores⁶ gündelikle

ya kim yer sopayı karşı çıkınca?

Kim?

Kim büyütür darıyı

ve çiçeklendirir portakal bahçelerini?

– Kim?

Ağaya, otomobiller, araçlar makineler,

metresler ve bir sürü zenci tutması için

parayı kim sağlar?

kim zenginleştirir beyaz adamı

kim şişirir göbeğini ve cüzdanını?

– Kim?

4 Monangamba: Gamba çocukları.

5 Tipoye: İki kölenin, üzerinde Çeyaz Adamı taşıdıkları iskemle (aslında).

6 Anglores: Angola parası.

ve şakıyan kuşlar
tasasız akan ırmaklar
ve içerden esen rüzgâr
yanıtlayacaklar:

Gamba kopuklarımı
(— Monangämbeeeee...)

Ah! bırakın hurma ağaçlarına tırmanayım hiç olmazsa
bırakın çekeyim, çekeyim hurma şarabını
sarhoşluğumda boğulup, UNUTAYIM

— Gamba kopuklarımı
(— Monangämbeeeee...)

Türkçesi: Tuğrul Tanyol

FİLDİŞİ KIYISI

Bernard Dadie (d. 1916)

TÜM KITALARIN İNSANLARI
 Kan sıçramış gecelerden çıkar gelirim
 böğürlerime bir bak
 Açlık ve ateşle deşilmiş
 Ekilebilir bir topraktım ben
 Gör nasır bağlamış elimi,

kapkara

durmadan işlemekten dünyayı.
 Gözlerim aşk ateşiyle yanık.
 Ben oradaydım ata'yı kovduğu zaman melek
 Oradaydım ben dağları tükettiğinde sular
 İsa uzlaştırdığında cennetle yeryüzünü gene oradaydım
 Hâlâ oradayım, gülümsemesi koyakların üstündeyken
 Bizi bir araya bağlayan aynı yazgıda.
 Bütün kıtaların insanları
 Kurşunlar hâlâ gülleri budar
 Düşlerinin sabahlarında.
 Sıyrılır insan yalan umutların gecesinden
 Söylediğim şarkı sizedir
 Siz ki sahipsiz erişilebilir cennete

Biz

ki ararız kendimizi sokak lambalarının yalancı şafağında
 Çokça bilirim
 Kemiklerdeki soğuk, karındaki açlığa dair,
 Karabinaların gürültüsüyle yataktan fırlatılma hakkında
 Ama hep göz kırpmıyordu bu yıldız
 Ateşler akşamında, barutla sarhoş saatlerde.
 Bütün kıtaların insanları
 Sahipsiz erişilebilir cennete

Siz ki bir kadın gülüşü iştırmeyi seversiniz
 Bir çocuğun oyununu seyretmeyi
 Siz ki seversiniz önermeyi ellerinizi
 Zincir gibi biçimlendirmeyi
 Kurşunlar hâlâ gülleri budar
 Düşlerin sabahlarında.

Türkçesi: Cengiz Öndersever

Charles Nokan (d. 1937)

ÖZGÜRLÜK ÇİÇEĞİ
 Açıldı çiçeği özgürlüğün
 Eski dinler unutuldu artık.
 'Tapınıyorduk Assie'yle Niamlen'e.
 Para denen yeni tanrı aldı yerini onların da.
 Kara Afrika'yı yaraladı beyazlar.
 Karalar öldürmek için kavuştu özgürlüğe.
 Büyük karanlıkları izliyor karanlıklar.
 Uyan artık ülkemin ruhu!
 Seni öldürecekleri yok et
 Ve ek gerçek özgürlüğü!

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

GAMBİA*Lenrie Peters (d. 1932)***PARAŞÜTLÜ ADAMLAR**

Paraşütlü adamlara göre
ilk atlayış
soluğunu keser insanın ve
görüntüsü rahatsız eder
işe yaramadan sallanan ayakların.

Sert toprak
bıraktığın yerde değildir
tepetaklak inerken aşağı,
konuşur can damarın
sen dinlenirsin
öğrenerek umudu kesmemeyi.

Birden yalnızsın
rüzgârı bir yerde
açık şemsiye ile
sıcak yeryüzü güven verir
bu titrek geçiciliğin sonunu
getirmesi ile.

Konmaya çalışırsın
yeşil çimenlerin olduğu yerde
ve taşımaya yükünü
tarlanın bir köşesinden ötekine.

Şiddetli iniştir
son noktayı koyan
ve yeryüzü bir yere gitmezken
sensin kendini başladığı yerde bulan.

Zaman yoğunlaşırken havada
yitip gidersin bulut içinde
ve her saçma düşünüş gibi bu da
biter başladığı yerde.

Türkçesi: Gürhan Uçkan

GANA*Ellis Ayitey Komey (d. 1927)***UNUTUŞ**

Düşen hurmayı anımsamak istiyorum
Ve beyaz şarabını hurmanın
Sert göbeğinden dökülen.
Yolu anımsamak istiyorum
Ayağımın çamurunu,
Vücuduma sürünen dallarını
Ağaçların.
Olduğu gibi anımsamak istiyorum
Yeşil suratlı ormanı
Kurbağaların keyifli bağırışlarını
Ürperten sesleriyle baykuşları.
Hurmalar arasında yürümeliyim
Yaprakları jilet gibi keskin
Dibinde böceklerin yuva kazdıkları
Yer elmalarını, manyoka'ları gölgeleyen
Ve sarktıkça aç bir çocuğu besleyen göğüslere benzeyen
Hindistan cevizleri arasında yürümeliyim.
Hepsini hepsini anımsamak istiyorum
Onlar da ben de
Toprak olmadan,
Günün birinde.

*Türkçesi: Gürkal Aylan**Kwesi Brew (d. 1928)***ARAŞTIRMA**

Geçmiş dediğin
Bugünün küllerinden
Başka ne ki...
Gelecek dediğin
Bulutlarla sınırlı
Göge kaçmış
Bir dumandan başka ne...

Hanım-hanımcık ol;
Sevgilim
İyi yürekli ol;
Bak, sözler hatıra oluyor
Soytarıların elinde
Hatıralar kötü silah.
Akli başında adamların
Suspus oluşları
Buddha'nın yüzünde
İsa'nın

Avuçlarındaki yazıyı
Okuyuşlarından ötürüdür.
Öyleyse sevgilim
Onların nutuklarında
Akıl-makıl arama sen
Kılavuzluk arama.
Bırak sessizlikte kalsın
Onların dillerine
Haddini bildirmiş olan
Aynı ateş.
“Öğret bize, aydınlat bizi...”
Sen ve ben
Yükü aşkımızdan
Olan geceyi
Uyur dururken
Yağmur boşandı.
Onların o
Sivri ve
Yeni bulunma akılları
Çabuk çabuk parlayan
Şimşek çakışlarında
Açığa vuruyor gerçeği;
Demek ki
Onlar aptalların
Kölesi olmuş kalmışlar.

Türkçesi: L. Sami Akalın

(Francis Ernest Kobina) Parkes (d. 1932)

GECE YARISI

Tanrım, bu gece yarısı
Karanlık, kasvetli,
Yıldızsız gece yarısı.

Şşt! geliyor işte
Kızıl ateşli cinler
Hayaletlerle birlikte
Karanlık gece yarısı.

Kulak ver şu sessizliğe!
Gürültülü başkaldırıcı
Yaşam gürültüsünü
Korkudan, pis ölümden
Başka bir şey hissettirmeyen bu sessizliğe?

Uyanıyor akbabalar ağaçların hışırtısından.

İşte köpekler havlıyor
Hayaletleri mi gördüler yoksa
Kızıl, sıcak soluklu cinleri mi
Bu kara gecede?
Tanrım, nasıl da havlıyorlar!
Sessizlik yeni baştan.
Tüm cadılar seferber
Bir av bulmuş olmalılar.
Tanrı yardımcısı olsun
Annesinin göğsünden alınıp kaçırılan
Küçük bebeğin
Bu karanlık saatte!
Duyuyor musunuz bağırışlarını
'Tiz,
İçler acısı,
Ve sonra...

O sessizlik yeniden!
Küçük ruhu çıkarılmış olmalı
Akbabaların beklediği
Ağacı.
Rüzgâr esiyor
Belki esmiyor da
İç çekiyor zavallı,
Kör bebek için.

Bir ses duymadınız mı?
Ne zaman?
Şimdi. Yani bu gece,
Hayaletlerin ayaklandığı,
Kötü ruhların ilençlilerden öç aldığı
Kehribar karanlığındaki bu gece.

Bir inilti, bir bağırma duymadınız mı?
Bebeğin bağırmasıydı o.
Kötü cadıların ağaçtaki vekilleri
Akbabalar tarafından gözleri oyulan bebe

O büyük sessizlik yeniden.
Ayak seslerini duyuyorum kötü tanrıların.
Uyuyamam, sıkıntılıyım
Çıkarırken cadılar
Kör bebeği
Ağaca.

Yatağım sırlıslıkla, bakın
Soğuk vücudumdan akan soğuk terle,
Ama kalkmamalıyım
Bu karanlık bu sıkıcı saatte
Hayaletlerin ayaklandığı
Yankıların ılık gibi dolaştığı
Tanrıların
Ayaklarındaki zincirleri şakırdattığı

bu saatte.

Evet, evet, kalkmamalıyım

Alevden soluklar

Kızıla çevirirken bu kara geceyi

Ve cadılar beslenirken

Akbabaların kör ettiği

Bebeğin ruhuyla.

Hâlâ gece yarısı mı Tanrım?

Türkçesi: Gürkal Aylan

APOLCALYPSE

Kıyamet gününe yakın

Görünümü değişecek yeryüzünün

Güneş gece yarısı olacak, ay da kan

Kıyamet gününe yakın.

Ama şimdi, kılıçların daha saban demiri olmadığı

Mızrakların mızraklıklarını sürdüğü şu günde

Gözünüzü dört açın çocuklarım.

Diyelim ki mango ağacının gölgesinde yürüyorsunuz

Ya da koşuyorsunuz kızgın güneşin altında.

Bir hiç olduğunuzu kabul edeceksiniz.

Okların ok olarak kaldığı,

Mızrak ve oraklardan doğan mucizenin

Görünmeyen bir mucize olarak kaldığı şu günde

Usumuzda olsun çocuklarım,

Köpeklerin söylevler verdiği,

Boynuzların insan alınlarını süslediği ülkelerde

Kinli Sasabonsam'ın kara ve gizlemleri

Bir zindanına sürüklerse sizi

Rastlantıyla, minik ayaklarınız

Çümüş pullarla kaplı deniz kızlarının

Ve deniz hayvanlarının insanlıkla alay ettiği

Bu garip, insanlıktan uzak ülkede

Takılırsa gözleriniz bir taşa
 Kara, cansız, pis, sakallı,
 Yalvarırım çocuklar, ses etmeden geçin,
 Soru sormadan.

Tarih öncesine döneceğiz çünkü,
 Birleşecek yeniden son ve baş,
 Görünümü değişecek dünyanın yeniden
 Taşlar insan olacak
 İnsanlar taş,
 Serçelerden kartallar doğacak
 Toprak buğday buğday olacak.

Çocuklarım,
 Rastlantıyla, kükreyen bir tavşan görürseniz
 Ya da tahterevana kurulmuş bir maymun,
 Sessizce bakın. Çabucak uzaklaşın yanından.
 Çok çabuk.

Türkçesi: Gürkal Aylan

Kofi Awanoor

(George Awanoor-Williams) (d. 1935)

SAVAŞ TÜRKÜSÜ

Ak basmalar içinde uyuyacağım;
 İnsanoglunu geldi buldu savaş
 basmalar içinde uyuyacağım.
 Bırak çocuklar gitsinler savaşa
 Kpli ve adamları gitsinler;
 Beyaz adamın silahları gürlesin bırak,
 Hücuma geçiyoruz;
 Hepimiz basmalar içinde uyuyacağız

Saldırırken biz, yerler sarsılacak;
 Ta kulübelerimize değin geldi girdi savaş;
 Korkaklar kalsınlar geride,
 Evde otursunlar korkaklar kanlarla;

Karılarımıza yanaşan olursa eğer
 Biz savaştayken karılarımıza,
 Soluklarını yitirecekler
 biz dönünce.

Nerde duyulmuştur ki
 Nerde duyulmuştur ki gözleri önünde kendi öz anasının
 Bir çocuğu soksun bir yılan;
 Savaş geldi çattı
 Ta kulübelerimize değin girdi savaş
 Yiğitlerin savaşı bu
 Bırak gürlesin topu tüfeği beyaz adamın
 Savaşın dumanı sarsın bizi bırak
 Bir ölüm kalım savaşı
 bu savaş.

Savaş alanında öleceğiz
 İstemeyiz başka yerde istemeyiz ölümü
 Bizimle birlikte ölecek topumuz tüfeğimiz
 Keskin kılıçlarımız bizimle birlikte
 Savaş alanında öleceğiz.

Türkçesi: Nazar Büyüm

Atukwei Okai
(d.1941)

CABRAL İÇİN ÖVGÜ

4.
 Tabanca da yalan söyledi gene
 Ağladı bütün köyler kasabalar

Amilcar Cabral'ın ardından

İy şafak vaktinin asılı duran çiysi
 İy gökyüzünün türkü çağıran bulut uçurtması
 İy uçuşun sürtülerek geçen kanatları
 Ne zamandır bombalanıyor türkümüz?
 Ne zamandır bıçaklanıyor ışığımız
 Ne zamandır yerde yatıyor kumru?

6.

Amilcar Cabral —

Ben de gördüm onu şafak vakti

yürürken tarlalarda

yürürken geniş adımlarla — o köylü savaşıyı —

ben de gördüm Amilcar Cabral'ı

Dengesini bozuyordu köprülerin,

Çiçeklere su veriyordu,

Adreslere fısıldıyordu,

Ateş yalımlarının kulaklarına.

Otlaklara, kaynaklara götürüyordu davalarını.

Türküler söylüyordu,

bezgin ruhlara kova kova

saydam kuyu suları dökecek türküler,

Türküler söylüyordu

sesleri çağrı yapan türküler.

7.

Yarın mahkemede savunacaksınız hepiniz

Taflatse'nin toprak reformunu, geri verilecek

Bütün topraklar halka uygun olarak bu yasaya.

Ötekilere söyleyin, adımı vermeyin, sağlıcakla kalın.

Her evde yanık tutulsun yağ kandilleri

Görünmesin salık verdik güneşe

Bütün topraklar halka geri verilinceye kadar

Ötekilere söyleyin, adımı vermeyin sağlıcakla kalın.

Bu gece adres değiştirecek bıçaklar

En büyük çocuklarına düşmanın —

Geri verilmeli halka bütün topraklar.

ÖTEKİLERE SÖYLEYİN, ADIMI VERMEYİN, KALIN

SAĞLICAKLA.

Türkçesi: Yunus Çakır

M- F. Dei Anang
(1909-1978)

HANGİ KADERE DOĞRU EY AFRİKA?

Oturdum

gökyüzü yıldızlarının delik deşik ettiği kubbenin altına

Ve yörüngesi boyunca

sabırla kayan

aya baktım.

Kıpırdamıyordu ay

ve Doğa'nın kendisini sınırladığından da

kederlenmiyor gibiydi

Sessizce gülümseyip

durumundan hoşlanıyordu

Yukarda bulutların arasında.

Ve sonra

Ey Afrika

büyük Firavunların

ve esrarlı mimarı yasaların yarattığı

o geniş piramitlerin toprağı

Anayatanım benim

Düşünmeye koyuldum

ki ay gibi

Senin de çıktığını söylerler!

Ama hangi kadere doğru

Ey Afrika,

Hangi kadere doğru?

Geçmişe doğru mu?

Davulların

ve hurma ağaçlarının gölgesindeki

şenlik rakslarının zamanına

Geçmişe doğru mu?

Koruyucusuz günlerin zamanına

Kızın hep el değmemiş olduğu zaman

Ve oğlan eski tanrıların korkusuyla

tiksindirir kötü yola sapmaktan.
 Geçmişe doğru mu?
 Dinginliğin
 Ve iyiliğin hüküm sürdüğü
 Saman sapından yapılma karanlık kulübeler
 Geçmişe doğru, BOŞ İNANLAR çağına doğru mu?
 Ya da ileriye mi?
 İleriye! Ama neye doğru?
 İnsanın
 insan üstüne yığıldığı
 Kıtlığın
 ve yoksulluğun
 mutsuz yuvalarını kurdukları
 Her şeyin karanlık ve korkutucu olduğu
 Gecekondu'lara mı?
 İleriye neye doğru?
 İnsanlık dışı bir değirmende
 Bitmez tükenmez uzun bir kötücül büyü içinde
 Zor saatleri öğüten fabrikaya mı?
 İleriye! Ama neye doğru?
 Ortaçağ'dan kalma suçların
 bulaşıcı pis kokuları,
 Aşağı ırkın insanları üstüne
 bombalar ve güllerle
 Ari ırkın insanların
 kana susamış topları ateş püskürdüğü zaman
 İleriye, UYGARLIĞA doğru mu?

 İleriye, tozlu gereçlere
 ve aç gözlü kazançlara
 öldürücü kavganın
 kesin habercilerine doğru mu?

 Ya da dünyanın yarısının canlılarını yere sermek ve yakmak
 Öteki yarısının gebermesi pahasına
 baştan aşağıya pazarları darmadağın eden
 ve insanların yüreğini çeliğe çeviren
 Adam Smith'in
 uygunsuz yasalarına

ileriye doğru mu?
 Ya da geçmişe
 Aslı kaynağına
 Ahlaksal erdemlerin
 Hem tüm hem erkin hem özgür
 Bağımsız bir gönülden yükselen
 İnsan sevgisi
 ve Tanrı korkusuna doğru mu?
 Ay
 önceden belli bir yol boyunca
 yıldızların delik deşik ettiği gökyüzünde
 sabırlı ve sessiz kayıyor
 İyice sınanmış bir yol üstünde
 Sakınarak kay, Ey Anavatan
 Ama hangi kadere doğru, ey Afrika?
 Hangi kadere doğru oy?

Türkçesi: Eray Canberk

A.L. Milner-Brown

KİM BİLİR?

Kim bilir. altın topraklarla
 Böylesine cömertçe gönendirilmiş
 Ve palmyelerle bezenmiş
 Uzak yakın bütün büyük ulusların imrendiği
 Bu Afrika bir gün dünyaya art niyetsiz
 Barış ve dinginlik için önderlik edebilir-
 Kim bilir? Kim bilir?
 Ve Tanrı'nın zamanı yetkinliğe erdiğinde
 Ve ayrı renklerin soyların sınıfların insanları
 Onu önder edindiklerinde
 Kin ve kötülük geçmişe gömüldüğünde
 Barışın Prensi en sonunda Afrika'da
 Yuvasını kurabilir
 Kim bilir? Kim bilir?

(Barışın Prensi: İsa Mesih, yalvaç)

Türkçesi: Özcan Özbilge

GİNE

Camara Laye (d. 1928)

ANNEME

Zenci kadın, Afrikalı kadın, seni düşünüyorum, annem ey ...

Ey Dâman, annem hey, sırtında sen taşıdın beni, sen emzirdin, ilk adımlarımı sen attırdın, ilkin sen açtın gözlerimi yeryüzünün olağanüstülüklerine, seni düşünüyorum...

Tarlaların kadını, ırmakların kadını, büyük ırmağın kadını, sen hey, annem, seni düşünüyorum ...

Ey Dâman, annem hey, gözyaşlarımı sen kurulardın, sen coştururdun yüreğimi, sen katlanırdın yaramazlıklarına sabırla, çocukken yanında olmaktan hoşlanırdım, şimdi bile yanında bulunmaktan nasıl da hoşlanacaktım!

Arı kadın, duru kadın, tevekküllü kadın, sen ey, annem, seni düşünüyorum...

Ey Dâman, büyük demirciler ailesinin Dâman'ı, büyük demirciler ailesinin Dâman'ı, usum, düşüncem hep seninle ilgileniyor, her adımda, senin düşünmen eşlik ediyor bana. Ey Dâman, annem, şimdi bile, içtenlikle, sıcaklığıyla olmaktan. Nasıl hoşlanacaktım, çocukken yanında olmaktan...

Zenci kadın, Afrikalı kadın, sen ey, annem, sağol; benim için yaptığın her şey için sağol, oğlun ne uzak sana, ne yakın sana oğlun!

Türkçesi: İshak Yetiş

GÜNEY AFRİKA

Peter Abrahams (d. 1919)

BEN RENKLİYİM

Liza Teyze

(Evet?)

Ben neyim?

(Ne demek sen nesin?)

Irmakta bir çocuğa rastladım

Dedi ki o bir Zuluymuş.

Teyzem güldü.

(Sen Renklisin,

üç çeşit insan vardır;

Beyazlar, Renkliler

ve Siyahlar

Beyaz insanlar en önce gelirler

sonra da Renkliler

en sonra da Siyahlar gelir.)

Neden?

(Çünkü bu böyledir.)

Ertesi gün Joseph'i gördüğümde

Göğsümü döverek

Ben Renkliyim dedim.

O da ellerini çırpıp ve güldü.

Joseph ve ben o yaz

uzun öğleden sonralarının

çoğunu birlikte geçirdik.

Ben ondan biraz Zulu öğrendim.

o da benden biraz Afrikaans öğrendi.

Dopdolu geçiyordu günlerimiz.

En başta ırmak vardı araştırmak için.

Sonra benim yüzme derslerim vardı.

O yaz sopalarla kavga etmesini

söğüt dalları ve yapraklarından

yeşil şapka örmesini

ellerimle
kurbağa ve iribaş yakalamasını
ceylan kapını kurmasını
ırmak kuşlarının sellerini yansılamasını
öğrendim.
Bizi ısıtan sıcak bir güneş,
ıslak bedenlerimizi kuruttuğumuz yeşil çimenler,
oynamak için killi çamur,
boğuşmak için ince kumumuz vardı.
Kocaman çekirgelerimiz vardı, yarıştığımız
Ağustos böcekleri vardı
gün kararınca sürülerle ortaya çıkan,
ve yüzlercesini yakaladığımız.
Gevrek kızarmış tuzlu böceklerin
o ayrık tadı vardı.
Söğütlerde hışırdayan rüzgârın sesi,
fırtına çıktığında duyduğumuz
gök gürültüsü vardı.
Kahkahalara boğulan iki çocuğun sesleri,
bizim seslerimiz vardı.
Joseph'in beyaz adamdan önce yaşamış
siyah kralları anlatan öyküleri vardı.
Evde sordum;
Liza Teyze
(Evet?)
Bizim de Renkli krallarımız var mıydı
beyaz adamdan önce?
(Hayır)
Peki, biz nereden geliyoruz?
Joseph ve annesi beyaz adamdan önceki
siyah kralların soyundan geliyorlar.
(Çok konuşuyorsun sen) dedi teyzem
gülerek ve saçlarını okşayarak
(Git yıkan artık.)

*Richard Rive (d. 1931)***GÖKKUŞAĞININ BİTTİĞİ YERDE**

Gökkuşağının bittiği yerde
 Bir ülke olacak kardeşim,
 Ve orada dünya bütün şarkılarını söyleyebilecek.
 Biz de birlikte söyleyeceğiz kardeşim, sen ve ben
 Hem de senin beyaz olmana
 Benimse olmamama karşın.
 Biraz buruk bir şarkı olacak kardeşim
 Çünkü ikimiz de besteyi bilmiyoruz,
 Zor bir beste olacak kuşkusuz.
 Ama sen ve ben öğrenebiliriz kardeşim.
 Ne siyah ne de beyaz şarkı var aslında
 Yalnızca müzik var kardeşim.
 Ve işte bu o müzik, bizim de birlikte söyleyeceğimiz
 Gökkuşağının bittiği yerde.

*Türkçesi: Özcan Özbilge**Mazisi Kunene (d. 1932)***ÇIĞLIKLAR**

Size bir çılgın adamın çığlıklarını veriyorum
 acımasızlara haykıranların
 gömütlerin üzerinden haykıranların
 iskeletlerin, üst üste yığılı
 ve eklem yerlerinden kırık kemiklerin.

Size bir akbabanın sesini veriyorum
 etten tarlalarımızın üzerinde dönen
 tepelerde sıralar halinde toplanan
 göz çukurlarında yitmiş gözlerin ve
 mehtabın vahşete terk ettiği yerdekilerin.

Size ortasından yırtılmış bu gömleği veriyorum
 tarlada bırakılmış
 daha memeden kesilmeden göçenlerin orda,
 söyle bana, söyle bana

kim giydi bunu kus hastırmadan?

Size yalnız uyuyanları veriyorum
elleriyle düş katlayanları,
ölüm gecesinde baktıkları için
asla gerçekleşmeyecek düşleri,
bağırın dünyaya diye size veriyorum!

Türkçesi: Gürhan Uçkan

Breyten Breytenbach (d. 1939)

ÜLKEYE DÖNÜŞ

Anne

düşünüyorum da
eve dönersem bir gün
habersiz sabahın erken saatlerinde dönerim
yılların birikimi zenginlikler
demir atların sırtında
her yer, her şey mavidir hâlâ
usulca açarım kapısını arka avlunun
yaşlı Wagter havlar
sonra salları kuyruğunu beni tanıyınca
ipince bir keman çalacaktır Fritz Kreiser
nasıl da iyi bilirsin anne
bu havaların getirdiği Viyana valslerini
pencerelere toplanmaya başlayacak insanlar
belki de uzaktan uzağa
gülümseyerek eğilecekler gecelikleri içinde
dirsekleri bir zamanlar üzerinde tepindiğim dizleri üzerinde
içerde çatlarcasına atacak annenin kalbi
(peki gözlüklerim nerede?)
birden uyanacak rüzgârın sersemlettiği baba
ama anne çoktan dışardadır
sabahlığı içinde ve al aldır yanakları

Anne

düşünüyorum da tıpkı böyle olacağım
Noel sabahında bir melezler korosu gibi
ağlayacağımızı ve çay içeceğimizi düşünüyorum
anne.

Türkçesi: Özdemir İnce

NERUDA'NIN ÖLÜMÜ

Birkaç kan rengi çelenk
 emekçilerin bayrakları gibi tabut üzerinde;
 günü gününe izledik ölümünü Pablo Neruda—
 ah, nice zaman yürüdün varmak için dünyanın öbür ucuna:
 (gökyüzü mü? cehennem mi?)
 karnı deşilmiş Madrit sokaklarında
 gövdesinde tohumlar benzeri kurşunlarla orada yatmaktadır Lorca—
 külrengi çocukları önünde Barselona'nın
 hep sınıra doğru
 ve yürekte İspanya—
 eski ama dipdiri bir uygarlığın ürünü
 damarlarında vuruşu kayaların ve madenlerin
 dorukları üzerinde And dağlarının
 güneşin mihraplarının ötesinde
 daha insancıl yeni bir şafağa doğru

biz de tanıyoruz onları - generalleri ve bankerleri,
 bakımlı tırnaklarıyla kokulu odalarından
 kapıları yumruklayarak küfürler yağdıran gece yarısı askerlerini
 haykırarak kitapları karıştırırlar
 parçalamak için küçük küçük yalımlarını
 bilgi, özgürlük, onur ve gururun
 zavallı hayvanlar - sanki kesebilirlermiş gibi
 kuyruğunu yıldızların!
 Bizim sıcak iklimimiz de üretti, karanlıkta,
 “güvenlik” bahanesiyle
 saygıdeğer psikopatlar, öldüren, kurban eden,
 sömürücünün bekçi köpekleri,
 uşakları doların, zalimler,
 çiklet beyinli iğrenç goriller
 ince bıyıkları, güneş gözlükleri
 dinleme aygıtları, mikrofonlar
 hamamböcekleri gibi, kertenkeleler gibi dört bir yanda.

Türkçesi: Özdemir İnce

Mongane Wally Serote (d. 1944)

YANAN BİR SİĞARA

Bu küçük kara çocuk
 paketten bir sigara çeker gibi
 geldi dünyaya
 ve yakıldı.
 Bakar yükselen, kıvrılan, dağılan
 duman olmuş umutlarına
 sonra, Hiç.
 Büyür sigaranın külleri gibi büyür,
 hem uysal, hem savunmasız.
 Ve ezilip söndürülür.

Türkçesi: Eray Canberk

Oswald Mtshali

BIRAKILMIŞ ÇIKIN

Jabavü'nün dumanlarına
 karışmış
 sabah sisi, beyaz kadın,
 yayılıyor, kalın, sarı
 geniş bir yaradan
 sızan irin gibi.
 Küçücük evlerimiz boğuluyor içinde
 ağa yakalanmış balıkları andıran.
 Kanın kırmızı paçavralarına bürünmüş,
 köpekler, çöp tenekelerinin yağmacıları,
 hırlaşıyorlar, yırtıcı, bir çıkın
 kıpırdıyor, belli belirsiz.
 Bir taş atıyorum?
 Uzun sivri dişlerini gösteriyor köpekler
 ve bir an için
 kızıl kadifeden ağızlarını.
 Tabanları yağlıyorlar

ve didiklenmiş bir ceset bırakıyorlar.

— bir yığın pislğin üstünde yeni doğmuş bir çocuk-

“Ey Yemliğin Hazreti İsa’sı(7)

İyi uyu

insan çöplüğü üstünde.”

Anan yumurtladı seni sabahın ışıkları içinde,

günahsız parlayan yüzün,

el değmemiş çiğ tanesi gibi yüreğin.

Türkçesi: Eray Canberk

Sipho Sepanla

DURDURUN YALANLARI

İsterim hep,

Umutsuzluk çığlıklarını değil

Özünü duymanı sözcüklerin,

Çatık kaşlarımdan okunan.

Bir yeni sesin

Haykırışlarını taşıyor çünkü gövdem.

Dursun istiyorum yalanlar.

Bırakın yoksulları beslediğinizi anlatmayı

Çünkü siz çıkardınız açlığı

Altın çukuruna akıttığınızda kanımı.

Dursun istiyorum yalanlar.

Bırakın kurduğunuz okulları saymayı,

Çünkü siz çıkardınız cahilliği

Yalnızca bana göre bir eğitim kurarak.

Dursun istiyorum yalanlar.

Bırakın göstermeyi hastanelerinizi,

Çünkü siz çıkardınız hastalıkları

Emeğime aylık ücreti ödeyerek.

7 Ağlında dünyaya geldiğine inanılan Hazreti İsa’nın doğduğu zaman üstüne konduğu yemlik hatırlatılıyor. (Çeviren)

İsterim hep,
Beni gözün abartmalarıyla değil
Tanrının yarattığı gibi görmeni,
Varlığının nesnelliğinde somutlanan.
Çünkü yere basıyorum ayağımı sıkıca
Evrendeki tüm insanlar gibi
Türkçesi: Engin Koparan

KAMERUN*Mbella Sonne Dipoko (d. 1936)*

ACI

Parkta yaprak kımıldamıyordu
soluk soluğa bir haberci gibi
gelip de rüzgâr söyleyene dek
barbarların geldiğini.
Fısıf fısıf konuşan dallar
çaresizliğe kapıldılar.

Size o öfkeli fırtınayı
anımsatmak isterim:
Hani çaresiz kalan çiçekler
bir buket olup vermişlerdi kendilerini
tacı meteorlarla süslü kötü krala...

Fırtına başlayana dek susup da sonra konuşan
o dallar gibi biz de bekledik
keskin soğuğuyla görünmez bir kılıç
çarpıp kesene dek bizi.

Her parçamız bir yere gitti.
Sürüklenip yağmur suyunda,
her parçamız
kanımız dışında
ağaç gövdesindeki yaban balı gibi
olduğu yerde kaldı

Türkçesi: Gürhan Uçkan

*Patrice Kayo**(d.1942)***TÜRKÜ**

Bütün karıları babamın
linç ediyorlardı anamı
Fakat bilmiyorlardı dansı
Babamın yerini ben alınca
Ve kraliçe olunca anam
Karım olunca bütün karıları babamın
ve uşakları anamın
Dansı beceremeyen anamın
fazla çocuğu yoktu
Salgınlar alıp götürmüştü onları
yalnız ben kalmıştım
Bir ırmak mıydım?
gümüş gibi akıyordum
Ve birlikte olmadığımız zamanlar
ceberrutlaşıyordum
Bir domuz taciri idim
ve tavuk satıcısı
İncirleriniz, çingiraklarınız varsa
satın alırım.
Bir tek oğul
Güvenlidir baba koltuğundan
Bütün dansları da biliyorum
Annemse şahin eti yiyor yalnızca.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

*Francis Behey***BİR GÜN ANLAYACAKSIN**

Bir gün anlayacaksın
derinin kara, dişlerinin
ve ellerinin içinin ak
ve dilinin pembe
ve balta girmemiş ormanların sarmaşıkları gibi
kıvırcık olduğunu saçlarının

Sus.

Bir gün öğrenince
kırmızı olduğunu damarlarındaki kanın
kahkahalarla gül,
ellerini vur birbirine,
deliler gibi sevin
bu söz karşısında.
Sonra bu neşeli halini bırak,
takın ciddi tavrını
ve sor çevrendekilere:
Damarlarındaki kırmızı kan
yetmez mi kabule
insan olduğumu?

Babamın keçisinin de
kırmızıdır damarlarındaki kan.
Sonra çok eğlendiğini söyle onlara
Biliyorsun ki hiç anlamadılar,
Hayvana ve insana kırmızı kanı
Tanrının verdiğini,
Hiç bilmez göründüler
İnsan başı konulduğunu babamın keçisine
Yaşa ve çalış
Böylece adam ol.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

KONGO

Patrice Emery Lumumba (1926-1961)

AFRİKA'NIN YÜREĞİNDE SABAH

Binlerce yıl, Afrika'm, bir hayvan gibi acı çektin,
 Çölü yalayıp geçen rüzgârda savruldu küllerin.
 Gözalcı, büyülü tapınaklar yaptı zalimler
 Ruhunu acılardan kurtarmak için
 Barbarların yumruğu, beyazların kırıbacına karşı
 Yalnız ölmekti senin hakkın bir de ağlamak,
 Totemine bitip tükenmez açlık, tutsaklıklar oyduklar,
 Ağaçların kabuğunda bile korkunç, zalim bir ölüm
 Sinsice seni gözlüyor, sana doğru geliyordu
 Ağaçların deliklerinden, ucundan çıkan dallar gibi
 Ölüm vücudunu, tedirgin ruhunu sarıyordu.
 Göğsünün üstüne kocaman hain bir engerek yılanı koydular:
 Boynuna sert içkilerden bir boyunduruk geçirdiler,
 Canın ciğerin karını aldılar elinden, ucuz incilerle göz boyayıp
 Varını yoğunu inanılmaz, paha biçilemez.
 Kulübenden tamtam sesleri karanlık geceye,
 Yüce kara ırmaklara zalim seslenilen taşıdı;
 Aldatılan kızların, gözyaşlarının, kanların,
 Ve küçük adamların kaynaştığı, doların kral olduğu
 Anavatan dedikleri o ilençli ülkelere giden
 Gemilerin öyküsünü söyleyip.
 İşte orada çocuğum, öğüttüler karını gece gündüz
 Amansız, korkunç bir değirmende, yok oldu büyük acılar içinde,
 Sen de ötekiler gibi birisin. İyi kalpli beyaz Tanrının
 Sonunda bütün insanları uzlaştıracığına inanmanı istiyorlar.
 Ateşler yakıp ağladın, içler acısı şarkılarını söyledin
 El kapılarına çöken evsiz barksız dilencinin
 Derken bir şeyler oldu, bir şeyler kımıldadı içinde
 Kanın yanıp tutuştu geceleyn

Dans ettin, bağırdın babadan kalma tutkuyla.
 Bir fırtına gibi azgın, ama insancıl bir tonda
 Bir güç doğuverdi binlerce yıllık felaketten sonra.
 Cazın madensel sesinde, önlenmesi güç bir bağırıyla
 Bir dev kıpırdanışıyla sarstın her yeri.
 Şaşırdı herkes, duman oldu bütün dünya
 Kanının çılgın ritmini, cazın delice ritmini duyup
 Sapsarı kesildi beyazlar bu yeni şarkıyla
 Mor meşaleyi karanlık geceye diken bir şarkıyla.
 Sabah işte, kardeşim! Sabah! Yüzümüze bak,
 Yeni sabahlar başlıyor eski Afrika'da.
 Yalnız bizim olacak artık bu ülke, bu su, bu kutsal ırmaklar,
 Binlerce yıl anası ağlayan zavallı Afrika.
 Tüm gücüyle güneş bizim için parlayacak,
 Gözümüzün yaşını, suratımızdaki tükürükleri kurtularak,
 Zinciri kopardığın an, koca zinciri,
 Kötülüklerin, işkencelerin köküne kibrit suyu,
 Hür ve şen bir Kongo doğacak kara topraktan,
 Hür ve şen bir Kongo—kara çiçek, kara tohumdan!

Türkçesi: Gürkal Aylan

Tchicaya U'tamsi (d. 1931)

DEBOUT

... İşte ırmak yine gökkuşağı altında
 ellerimi saçlarımı alan ırmak
 çakallar dişlerim gibi
 sinsi yılanın kokusunda
 belleğimdeki delikte gizlenen
 baykuş gözlüyor atmamı
 yıldızlarla sarhoş ilk adımlarımı
 yaşamım öldürücü bir yaşam
 al onu

bırakma ölüme
anlıyorum ki Kongom
hür yaşamak istiyor
özgürlük
dişlerim için
çakallar olmak
güzel kokulu
hangi elma olsa işe yarar
aşk üzüntülüyse
gece inecek ruhum hazır

Türkçesi: Gürkal Aylan

ÇALI ATEŞİ

Ateş ırmak demek bu
deniz içmek ardından kumların
ayaklar eller
yürekte sevmeye
insanla dolduruyor beni içimde yaşayan bu ırmak
bir sana söyledim çevresinde ateşin

ırkım
akıyor orda burda bir ırmak
alevler bakışları
üstünde kuluçkalayanların
söyledim sana
ırkım
hatırlıyor
tadını tunç esrik sıcak öfkenin.

Türkçesi: Ali Küçüktavşanh

Antoine-Roger Bolamba

PORTRÉ

Benim var bir büyüm

büyüm

büyüm

sessiz birden uyanışım

sarılan dalgalı kollarına Kongo'nun

istemez bir fırtınalı geçit yüreğime

pırıldayan bayrakçıklarla bombalanmış

gümüş gerdanlığımı düşünüyorum

yüzlerce sessizlik adacığı ol

bayılıyor inatçı sabrına

okapi'nin

açık gökleri döven mavi kuş

hangi batan gemi

Onu hiçlik körfezine düşürdü

gece yakarılardan yoksun hiçlik

Ah tutulmamış direnişler

ah! çığlıklı delikler

onları koruyanlara yönelsin kaderim

üç alçak adam

Üç diyorum sayarak 12 3

kim bulandırıyor atalardan kalma aynayı

senden başka kaçak görüntü

gözü kararmış öfkenin en yücesinde bulacağım seni

bekle takayım yüzüme kan maskemi

yakında göreceksin

bir bayrak gibi dalgalandığını dilimin

Türkçesi: Ali Küçüktavşanlı

LIBERYA

Roland Tombekai Dempster

AFRİKA'NIN YAKARIŞI

Ben sen değilim
ama sen benim
fırsat vermiyorsun
ben olmama

“Ben senin yerinde olsaydım”—
ama biliyorsun ki
ben sen değilim
yine de bırakmıyorsun
ben ben olayım

Her işime burnunu sokuyorsun
sanki bunlar
senin işinmiş
sen de benmişsin gibi.

Duygusuzun, kafasızın birisin
aptallık olur düşünmek
benim sen olabileceğimi,
senin gibi konuşup
senin gibi davranacağımı.

Tanrı beni ben yapmış
seni de başka yaratmış
bırak Tanrı aşkına
ben ben olarak kalayım.

Türkçesi: Gürkal Aylan

MADAGASKAR

Jean-Joseph Rabearivelo (d. 1901-1937)

HANGİ GÖRÜNMEZ FARE

Hangi görünmez fare
 gecenin duvarlarından inip
 sütü ay pastasını kemiren?
 Yarın sabah,
 ay çıkıp gidince,
 kanayan diş izleri kalacak.

Yarın sabah
 bütün gece içenler
 kâğıtları düşürenler ellerinden
 yan kapalı gözlerle aya bakıp
 kekeleyecekler:
 “Kimin şu para
 yeşil masada yuvarlanıp giden?”
 “Ah!” diyecek içlerinden biri,
 “dostumuz her şeyini yitirdi de
 öldürdü kendini!”

Hepsi yarım gülümseyecek
 sendeleyip düşecekler.
 Ay orda olmayacak artık:
 fare alıp götürdü onu deliğine.

Türkçesi: Ali Küçüktavşan

Jacques Rabemamananjara (d. 1913)

ANTSA

Ada!

Alev heceli ada,

Adın hiçbir zaman

bundan pahalıya mal olmadı ruhuma!

Ada,

bu denli hoşuna gitmedi yüreğimin!

Alev heceli ada,

Madagaskar!

Ne yankı!

Sözcükler

eriyor ağzımda:

Ormanlarının gizeminde

aydınlık mevsimlerin güzelliği,

Madagaskar!

Bakir ve kırmızı etini dişliyorum

sönmekte olanın ılık dişli

doymak bilmez tutkusuyla,

Madagaskar!

Bir suçsuzluk dayanağı

açlık içindeki yüreğimde,

en ateşlisi âşıklarının,

en sadık olanın

coşkusuyla uzanacağım göğsünde,

Madagaskar!

Ne önemi var gece kuşlarının,

ve kundaklanmış evin çatısında

can sıkıcı ve alçak uçan baykuşların

ne önemi var! ah, tilkiler,

civciv kanı kokan,

telli turnaların kanıyla şereflenmiş

derilerini yalasınlar!

Biz diğerleri, gök sanrılılar,

bulut mavisinin sonsuzluğuna takılmışız çılgınca,

Madagaskar!

Türkçesi: Ferda Keskin

*Flavien Ranaivo (d. 1914)***SIRADAN BİR ÂŞİĞİN TÜRKÜSÜ**

Beni sevmey, tatlım,
gölgen gibi,
gölgeler silinir akşamları,
güneş doğana kadar
uyanık kalmasını isteyemem,
karabiber gibi de sevmey;
biber mideyi yakar,
acıkınca isteyemem,
yastığın gibi de sevmey;
gündüz bir araya gelemeyiz,
buluşuruz ancak uyku saatlerinde
pirinç gibi de sevmey,
bir kere yendi mi
akla gelmez bir daha,
sessiz konuşmalar gibi de sevmey;
tatlıdır bal ama
herkes bilir tadını,
beni güzel bir düşün gibi sevmey;
sen gecede yaşarsın,
benim umudum günde,

beni sevmey,
birazcık para gibi
yanımda bulundurduğum,
yolculuğun boyunca
yanında giden bir yoldaş gibi
koca bir su kabağı gibi
içinde su biriktirilen,
çalduğım gitar gibi
müzik parçası gibi
beni sevmey.

Türkçesi; Eray Canberk

MALAWİ*David Rubadiri (d. 1939)***BİR AFRİKA FIRTINASI**

Aceleci bulutlar belirdi
 Batıdan
 apansız ve kararlı
 oraya buraya üşüşen çekirgeler gibi
 döne döne
 kuyruğu boyunca bir şeyler bırakarak
 bir hiç peşinde koşan
 deliler gibi

Gebe bulutlar
 at sırtında gibi
 birleşerek tepelere konan
 kötü amaçlı kara kanatlar gibi;
 rüzgâr ılık çalıyor
 ve geçsin diye o
 ağaçlar eğiliyor.

Köylerde
 coşku dolu çocukların çığlıkları
 uçuşuyor
 ve attıkları çığlıklar
 rüzgâra karışıyor
 sırtlarında bebeleri kadınlar
 içeri dışarı
 fırlayıp duruyor çılginlar gibi
 rüzgâr ılık çalıyor
 ve geçsin diye o
 ağaçlar eğiliyor.
 ipe dizili giysiler

pırtık bayraklar gibi sallanıyor
dalga dalga
uçup gidiyor
sallanan memeleri ortaya çıkararak
kör edici yıldırımlar gibi hava
gürlüyor, titriyor ve patlıyor
bunca ateş-duman tufanında
ve fırtınanın coşkusunda
rüzgâr ıslık çalıyor
ve geçsin diye o
ağaçlar eğiliyor.

Türkçesi:Gürhan Uçkan

MALİ

Gaoussou Diavara (d. 1939)

AMİLKAR KABRAL'IN ANISINA

I

Yüzünü anımsıyorum senin
 Askerin yüzü
 Emekçinin
 Ve peygamberin.
 Gözlerini anımsıyorum
 Bakmıştım onlara
 kendi gözlerime bakarcasına.
 Sesini anımsıyorum
 Kararlı net temiz
 toprakçasına.

Seni anımsıyorum
 Projektörlerin kesiştiği yerde
 Flaşları altında fotoğraf makinelerinin
 Mikrofonların çiti arkasında.
 Seni
 Kömürleşmiş köylerin
 duman kokusuyla...
 Sırtındaki asker gömleğinden
 bir barut acılığı yükselirdi...

Gülümseyişini anımsıyorum
 Ruha alevler saçan.
 Ellerini
 ki mavi yanıklar göğeri onlarda
 düşman bazukalarının armağanı.
 Parmaklarını anımsıyorum
 ki jestleri
 incelik, yoğunluk ve iradeyi birleştirdi.

Seni anımsıyorum,
 söylevini.
Sesini sevgili oğlunun
 dinlerdi Afrika
Ve Asya
 dururdu yanında onun
 öz bacısı gibi.
Söz ederdin
 yurdundan
ki orada
 taşmıştır özgürlük nehri
ve öfkeyle parlamaktadır
 partizan dağlarında ateşler.

Konuşurdun sen
Ve yanardı yürekler
Savaşın müziğiyle mest.
Zırhlı arabaların uğultusu
infilaklar
ve makinelerin takırtısı
ve kurşunun ıslığı
ve dikenli tellerin çatırtısı
ve zafer çılgılığıyla...

Anımsıyorum seni
Amilkar...
Derdin ki
Özgürlük
dünyada son tutsak
koparıp attığı zaman zincirlerini
ancak o zaman başlayacak...

II

Amilkar
Umut yerleştirdin sen
acılı, milyonlarca yüreğe.

Onları

yakan mutluluğun duyumuyla doldurdun.

Kestin sonsuz geceyi

gerçeğin meşalesiyle

Yönelttin halkını

çetin yollarına

yiğitlik ve açık yürekliliğin.

Ve işte, iki adım kala şafağa

düştün

ve donup kaldın sonsuzca.

Ve kanın

yıkıyor

gökte yükselen şafağı.

Öldürdüler seni.

Çünkü sen

Gerçek yaşamın yolunu seçtin

yolunu başkaldırının

Çünkü sen

eline silah almış adalettin

Çünkü sen

acımızdın

her şey için hesaplaşmaydın düşmanla.

Çünkü sen

ümididindin

emeği ve onuru yağmalananların.

Gine-Bissau'da

ve Yeşil Burun adalarında

âğlıyor rüzgâr

Palmiye korularında

kırmızı bir toz kaldırarak.

Dalgalar vuruyor kıyıları.

ve acıyla gürüldüyor anafor.

Titriyor cengeller

inliyor derinlikleri ormanların

Afrika ana
sevgili oğlunun
cesedi üstünde ağlıyor...

Bir canavara döndü onlar.
Sen gözü pekçe yaşamaktaydın
Geberiyordu onlar korkudan
Sen cisimleşmiş akıldın
Akılsızlıktı onlara egemen olan.

Öldürdüler seni
Fakat al kanın
atardamarlarımızda
ateşle fışkırıyor.
Ve yüzün
tekrarlandı
milyonlarca yüzde.
Ve vücudun
bir parçası oldu toprağımızın
onun taşısın sen, toprağı ve kumu.

Ve yüreğin senin
filizlenerek
yaşam ağacı olacak
bizler ve çocuklarımız için

III

Ellerin canlanacak
Ve yoğuracak
balçığını geleceğin.

Ve biz, yeni bir yaşam
yapacağız ondan.

Yüreğin canlanacak
ve başlayacak savaşı geri almaya
özgürlük
aşk ve iyilik zamanını.

Gözlerin canlanacak
 Ve görecekler
 şafağın doğuşunu
 altın bir alev içinde ufuktan.
 Cesedinin üstünde
 yemin ederim
 her şeyimi
 vereceğime
 en uzak köşesinde
 toprağımızın
 son zincir halkası
 parçalanana kadar...

Nerede güneş
 gülümseyiş ve türküler varsa
 ve uç veren filiz;
 orada sen

canlısın

Amilkar...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Ouologuem Yambo (d. 1940)

BÜYÜCÜNÜN SOLUĞU

Gece gelecek ve önemli hiçbir şey olmayacak
 Umut sönecek ve belki yürek susacak

Gün geçip gitti, bütün günler gibi
 insanlar çalıştı, hiçbir şey düşünmeden.

Gece ilerleyecek, herkes yalnız kalacak
 Bizsiz bağlanan demetleri yıgacak düşler.

Hayvan gibi uyunmuyor, insanız
 Tadını çıkarmalı uykunun, gündüz yorucu;

Olumlu iki şey, görmeliyiz düşlerde
 hep böyle yaşamak tat vermiyor artık...

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

MOZAMBİK

Jose Craveirinha (d. 1922)

KATRANDAN BİR TANRI İÇİN

Makine çalışacak,
güneş demeden,
yağmur demeden,
unla, fasulyeyle,
makine toprağı açacak.

Ay yüreği gizliyor,
altın geliyor—
elmas yontulacak,
gemi geliyor,
ambar makineyle dolu,
Kömürden kukla geliyor,
Emmet Till'in tarihi,
geliyor Cadillac'ı patronun.

Makine çalışacak
havanda dövülen unla.
Geliyor mısır,
geliyor fasulye tarlası,
geliyor koca makine
katrandan tanrıya.
Havanda dövülen unla
çalışacak makine!

Türkçesi: A. Kadir-A. Timuçin

Rui Nogar (d. 1932)

İSTEMEDEN ASKERE GİDEN BİR ASKERE ŞİİR

Korkmaktan

korkarak

gitti oraya.

(Aman Tanrım, köyümde
bıraktım kadınımlı...)

Utanarak

gitti oraya.

(Aman Tanrım, belki de bir çocuk öldüreceğim,
benim de iki yavrum var...)

Oraya gitti

başkası istedi diye.

Oraya gitti ama

ne cesareti onundu

ne de nefreti-hiç

onun olmamıştı ya

Başkasının öfkesi

bulaşınca ona

o da öldürdü, öldürdü.

Ta ki bir gün

—bir hakaret gibi gelen

tam güneşi varken, umudu varken

kadını varken

oğulları anası ve mektubu

her şey varken

tepesine düşene dek

gagası sarı

kuyruğu kırmızı

korkunç bir kahkaha ile

el bombaları.

Türkçesi: Gürhan Uçkan

Marcelino Dos Santos (Kalungano)

ARMAĞAN

Yolların çakılları üstündeki
güneş

Gümüş yaprakları titreten
rüzgâr
ve dereler,
ılık toprağın damarlarından akan...
Bütün bunlar bir armağandır sana
oğlundan.

Uzak
çocukluk zamanlarından,
derin düşlerinden sana uzanan.
Bir yaşam isteğiyle
keskin ve buyurgan
durmadan canlanan
anılarından.

Mısır çiçeklerinden bir taçtır bu,
oğlunun alnına koyduğu
senin bayramında
senin gününde, ana!
Haylazlıklarımı bağışladığın
günlerdeki gibi
tıpkı o zamanlardaki gibi
işte geldim gene bugün
başımı göğsüne koymaya.
Uyumaya, salınarak
gözlerindeki dalgaların
uzaklardan taşıdığı
ninnilerle dalmaya
kollarından doğan düşlere doğru.
İşte,
ana,

yorgun ayaklarının
 Ağaçlar
 dallarının çiçekleriyle donatıyor kollarını
 ve gölgesine sarıyor seni
 umutsuz bir dinlenişin.
 Doğduğun
 toprakların armağanı
 dereler
 akıyor gövdenin vadisinden
 yıkayarak ellerini.
 İşte benim gelen
 ana!..

Türkçesi: Onat Kutlar

Noemia Da Souza

ÇAĞRI
 Kim boğmuş olacak kız kardeşimin
 yorgun sesini ücra yerlerde?..
 Gelmez oldu artık her sabah
 uzun uzun yürümekten yorgun,
 kilometreler ve kilometreler yutarak
 sonsuz çılgılığıyla: Makala!
 Yok, gelmez oldu artık, çiseleyen yağmurda ıslanmış
 elinde eteğinde çocuklar ve olacağa boyun eğmiş...
 Ve bir yüzle; dingin, duru bakışıyla kendini ele veren!
 Ah, biliyorum, biliyorum; son kez, bir veda pırıltısı vardı
 mahzun gözlerinde,
 ve sesi boğuk bir mırıltıydı nerdeyse,
 dokunaklı ve umutsuz...
 Ey Afrika, toprak anam benim, söyle bana:
 N'oldu benim ücra yerlerdeki kız kardeşim,
 hiç kente gelmemiş olan kız kardeşim
 sonsuz çocuklarıyla?

Türkçesi: Eray Canberk

NİJERYA

Gabriel Okura (d. 1921)

GÜLDÜN DE GÜLDÜN

Senin kulağında benim şarkım
 motoru bozuk otomobil
 boğuk seslerle sarsılan;
 güldün de güldün.

Senin gözünde benim yürüyüşüm
 garip, yabansı bir yürüyüşü
 senin “yüce zekâna” sığmayan,
 güldün de güldün.

Şarkıma da güldün,
 yürüyüşüme de

Büyü dansımı yaptım sana
 simgesel bir konuşmanın ritmiyle
 yalvarıyordu tamtamlarım, ama kapadın,
 gözlerini, güldün de güldün.

İç dünyamı açtım, mistik dünyamı
 sonuna dek, gökler gibi
 gelgelelim sen girdin arabana
 Güldün de güldün.

Dansıma da güldün,
 iç dünyama da.

Güldün de güldün.
 Kahkahaların buz gibiydi ama
 içini dondurmuştu gülüşün,
 sesin kulaklarını dondurmuştu,
 kulakların gözlerini, dilini.
 Gülme sırası bende artık;

gülüşüm buzdan değil ama;
soğuk değil. Çünkü kulunuz
ne otomobil bilir, ne de buz.

Gülüşüm ateşidir
göğün, toprağın,
havanın ateşidir
denizlerin, ırmakların, balıkların,
ateşidir hayvanların, ağaçların,
içini ısıtan bir ateştir gülüşüm
eritir buzlarını sesinin,
kulaklarının, gözlerinin,
dilinin.

Birden bir mucize olur
utangaç utangaç fısıldarsın:
“Nasıl olur bu?”
Yanıtlarım hemen:
“Atalarımı da, beni de yaşatan
yüce sıcaklığıdır toprağın, coşkun,
çıplak tabanlarımla dokunduğum.”

Türkçesi: Gürkal Aylan

BİR ZAMANLAR

Bir zamanlar, oğlum,
içten yürekten gelirdi gülmeler
gözlerinin içi gülerdi insanların;
gel gör ki herkes sırtıyor şimdi.
buz kesilmiş gözleri
gözleri bir kuşkular denizi.

Başkaydı o zamanlar, başka
el sıkışmada bile içtenlik vardı;
ama hepsi tarihe karıştı, oğlum.
Şimdi soğuk soğuk yapıyorlar bu işi
o yetmezmiş gibi
sol elleriyle boş cepleri yokluyorlar.

“Burası sizin eviniz”, “Gene buyrun”
 önden bol keseden atıyorlar ama,
 sonradan iş değişiyor,
 bir kez, iki kez güleryüz gösterip
 üçüncüde kapıyorlar kapıyı suratıma.

Neler öğrendim neler.
 Yüz değiştirmeyi öğrendim sözgelimi
 giysi değiştirir gibi —
 evyüzü, işyüzü, sokakyüzü, konukyüzü,
 kokteylyüzü — her birinde ayrı bir anlatım
 bir fotoğraf gülüşü.

ben de öğrendim oğlum
 dişlerimi gösterip sırtıtmayı,
 soğuk soğuk el sıkmayı,
 içten “defol” demeyi
 Hiç sevmediğim halde
 “Gördüğüme sevindim”
 kafam kazan olduğu halde
 “Ne güzel konuşuyorsunuz” demeyi
 ben de öğrendim.

Ama inan bana, oğlum,
 sen yaştayken nasılsam
 yine öyle olmak istiyorum. Ağırırma
 gidiyor numaralar öğrenmek.
 Özellikle nasıl gülüneceğini
 yeniden öğrenmem gerek,
 bir gülüyorum aynada, dişlerim
 zehirli dişleri oluyor bir yılanın.

Öğret bana oğlum,
 nasıl gülüneceğini; göster
 nasıl gülerdim bir zamanlar
 sen yaştayken

Chinua Achebe (d. 1930)

MANGO FİDESİ

(Christopher Okigbo'nun anısına)

Modern bir iş hanının

Yüksek penceresinden bakarken

Yeni çıkmış mango fidesi gördüm

Geniş beton çıkıntının üzerinde

İki kat aşağıdaki,

Mor, iki yapraklı, duruyordu ikiye yarılmış

Kara yumurtasının üzerinde. El ediyordu neşe içinde

rüzgâra ve güneşe

İki sağanak arasında-ziyafet çekiyordu her gün kendine

Bol bol tohumundaki nişastasıyla

Ne kadar sürer?

Ne kadar, yağmurların yıkadığı bu taş gömüt

uçurumundan bu mutlu el sallayıp?

Ne kadar sürer toprak tencerenin

dibinde kalmış unla doyunmak?

Belki de inancı hiç ölmeyen

Bir pencere gibi durmuş bekliyordu

Ormandan gelecek, o pösteki saçlı

Gücüyle tohumu sonsuza dek dondurabilen kutsal adamı.

Ya da belki kocaman bir şeyin sebze kâsesine yerleştirilmiş

Hindistancevizi yumrusunun durmadan yenilenen lekesi üzerinde

Yaşlı kaplumbağanın tansıktı sofrasını umuyordu

Bu masaldan uzak, inançtan uzak günlerde?

Daha sonra gördüm onu

Yürekli bir yalnızlıkla dururken

Yerle gök arasında çıkan ilk ağız dalaşında

Kahramanca kök salmaya çalışırken

nesnelliğe, havanın ortasındaki taşla

Bu kavgayı ilk başlatan yağmurun

Bir gün iyice güçlenip çılgınca bir çağlayanla
 Koruyucusu olduğu fidanı indireceğini düşündüm
 Aşağıdaki toprağa. Ama yağmur yağdığı her gün
 Beton dilinin üzerinde küçük seller oynastılar
 Dans ettiler onun ayak ucunda ikiye ayrıldılar,
 Sonra yeniden birleşip devam ettiler yollarına.

Hastalıklı yeşile dönüştü mor rengi
 Ölmeden önce.

Bugün hâlâ görüyorum onu —

Kurak ayların tozu güneşi içinde kupkuru tel gibi ince —
 Tutkulu cesaretin küçük molozları arasında bir mezar taşı.

Türkçesi: Kevser Kavala

Franceso Yetunde Pereira (d. 1933)

YÜK

Bana giz miz verme dostum,
 Yüreğim yükünü
 Çekemez onun, kafam ezilir
 Ağırlığı altında.

Beni bir kalem geçiver, n'olur,
 Dilsiz olmak istemiyorum
 Susuk, bir labirent gibi
 Kalbimden gelen yol
 Nasıl olsa kıvrıla kıvrıla
 Bir sokağa açılacak sonunda—
 Konuşmalar sokağına.

Bana giz miz verme dostum
 ayağının altını öpeyim,
 başka ne istersen yaparım
 Ama ne istersen—
 Dilsiz olmamı isteme de.

Türkçesi: Gürkal Aylan

Wole Soyinka (d. 1934)

MEVSİM

Pas olgunluktur, pas
 Ve benzi sarı mısır tüyleri;
 Çiçek tozları çiftleşmek üzeredir
 Kırangıçlar dansa durduğu zaman
 Okun ucundaki tüy gibi
 Uçuşmakta mısır saplarının iplikçikleri
 Işğın hizasında. Ve biz işitmekten sevinçli
 Rüzgârın toplu yürüyüşünü, işitmek
 Ovadaki bıçkı sesini, mısırların bırakıldığı yerde
 Bambu kıymıkları gibi içine işlediğini.
 biz toplayıcılar, şimdi
 Püsküllerin üstündeki pası beklerken, çekilir
 Alacakaranlıktan uzun gölgeler, kaplanır çelenk gibi
 Sazdan samandan arabalar tütsüler içinde. Su yüklü saplar
 Tohumun çürüğüne yürürler-biz bekleriz
 Pasın söz verdiği.

Türkçesi: Haydar Ergülen

YAĞDIĞINI DÜŞÜNÜYORUM

Yağdığını düşünüyorum onun
 Kuraklıktan salıverilmiş diliyle
 Ağzının açılmamış tepelerinden, dolarak
 Yüklü müjdeyle,
 Onun yükseldiğini gördüm
 O apansız bulutu, küller içinden. Yerleşerek
 Buluştular kül rengi bir çemberde, içinde
 Durmadan dönen bir ruh.
 Ah, o yağmalı elbette
 Akıldaki bu kuşatma tutmalı bizi
 Tuhaf kederler içinde, öğreterek
 Kederin sessizliğini.

Ve onun nasıl çırpındığını
Ürkütüp saydam şeyleri kanatları üstünde
Bizim isteklerimizin, koyu özlemleri yakıp
Kaçınılmaz vaftiz törenlerinde.
Yağmur düdükleridir çalınan
Boyun eğme inceliğinde, buralardan uzakta.
Hâlâ boyun eğmeyen, bu, benim
Çıplak kayaları çöken dünyamın
Buluşmasıdır seninle.

Türkçesi: Haydar Ergülen

RODEZYA

Dennis Brutus (d. 1924)

MARTHA'YA MEKTUPLAR

17.

Hapiste
bulutlar önem kazanıyor
ve kuşlar

Düşmanlığın duvarları ile
kesilmiş gökyüzü
bir yanda ezenler varken
yukarı dönüyor akıl
-dönebildiği zaman-

Yıldızları görme umudu yok:
arada
Elektrikli teller ve lambalar var,
siliniyor onlar

Kuşların
beceri dolu hava bilgileri
ve şen gösterileri
ilgisini çekiyor insanın
kuşların özgüllüğüne ilişkin
bilinen sözler
ve bakımsız serbestlikleri
anlam kazanıyor
Ve bulutların ince özgün hareketleri
-bir çeşit müzik, şiir, dans-
insana etkileyici ritimler gönderiyor
imgelere bırakıp gidiyor:
Nereye gidiyorlar nerede çözülecekler
Evdekiler görececek mi onları
Kimleri sevindirecekler?

Türkçesi: Gürkan Uçkan

SESLER BAŞLIYOR YİNE

Sesler başlıyor yine:

Gecenin ortasında siren

kapıda fırtına

acı çeken sinirlerin çığlığı

Yarım ay gibi keskin

acı çeken yüzler

salt sonsuz haykırış

özgür olmayanların tanıdığı

Sağanak gibi iniveren

görüntüler acı saçıyor havaya

sirenlerin hemen ardından

çizmelerin tıkırtıları ve

başlıyor benim seslerim yine.

Türkçesi: Gürkan Uçkun

SENEGAL

*Birago Diop (d. 1906-1970)*DYPTIQUE⁸

Çividi asmakabağının ucunda
ipe asılı güneş
günü doyururken,
ışık kızlarının yaklaşmasından ürken
karanlık

dağların eteklerine sokulur.

Savana aydınlık ve hamdır.
Her şey gözler önündedir, biçimler ve renkler.
Bunaltan sessizlikteki uğuldamada
ne boğuk ne keskin ufacık gürültüler;
bizi saran ve ürküten
duyarsız ve yürek ezen gizlerdir
Duyarsız uçsuz gizler.

Toprağa serilmiş
ışık dokulu, koyu renkli peştamal
gecenin yatağını açarken,
karanlık kızlarının yaklaşmasından ürken
köpek uluyor, at kişniyor
ve insan kulübesinin kuytusuna saklanıyor
Gözlerden saklanır, biçimler ve renkler,
ışığını yitirmiş savanada

Bunaltan sessizlikteki uğuldamada
kimi boğuk kimi keskin,
bitip tükenmeyen gürültücükler;
gizin dolambaçlı yolları
çekip gidenler ve geri dönenler için
usulca aydınlanırlar.

Türkçesi: Necmiye İşören

Leopold Sedar Senghor (d. 1906-2001)

SİNE GECEŚİ

Koy alnıma pelesengi andıran ellerini, kadın, koy,
kürkten de yumuşak ellerini.

Yukarda, akşamın esintisinde hışırdayan hurmalar salınıyor
Daha şimdi. Sütannenin türküsü başlamamış bile.

Bizi sallayan, ahenkli sessizlik.

Dinleyelim türküsünü, dinleyelim koyu kanın damarlarımızda
çarptığını, dinleyelim.

Yitip gitmiş köylerin sisi içinde Afrika'nın nabzının attığını
İşte yorgun ay durgun denizden yatağına doğru eğiyor başını
İşte kahkahalar azalıp seyreliyor, düşüyor başları anlatıcıların
annesinin sırtında uyuklayan çocuğun başı gibi
İşte ağırlaşıyor raks edenlerin ayakları; art arda türkü söyleyip
çıgıranların ağırlaşıyor dili

Yıldızların ve düşünceye dalmış Gece'nin saatidir şimdi
Dayamış dirseğini bu bulut tepesine, süt beyaz peştamalıyla
örtünmüş tepeye

İşliyor hafiften kulübelerin damları. Ne diyorlar acaba böyle
gizliden yıldızlara.

Sönüyor içerdeki ocak, yakıcı ve yumuşak kokularıyla mahremiyetin
Yak yağ lâmbasını, kadın, yak da çevresinde yarenlik etsin büyükler
ataların yaptığı gibi, dinlesin çocuklar yatakta

Elissa'nın Eskileri'nin dinleyelim seslerini. Biz sürgünler gibi
Ölmek istememişti onlar, yitip gitse de kumların arasında tohum
selleri.

Dinleyeyim, tanıdık ruhların konuk gelen yansısını tütsü kokan
kulübede

Başım, ocaktan çıkan bir dang kadar sıcak göğsünün üzerinde
Duyayım kokusunu ölümlerimizin, derleyim ve söyleyim yeniden
onların yaşayan seslerini, öğreneyim

Uykunun o derin boşluğuna inmeden önce yaşamayı.

Türkçesi: Eray Canberk

SENİN ADINI SÖYLEYECEĞİM

(Tama için)

Senin adını söyleyeceğim, Naett, senin adını
 haykıracağım, Naett,
 Adın tarçın kadar uçucu Naett, kokusu bir limon
 bahçesi gibi.

Naett, çiçek açarken nasılsa kahve ağaçları öyle
 saydam, adın,
 Öğle güneşinin ve tutkunun yarattığı koyu nemli
 bir gölgelik, çiçekler açan,
 Çiçe benzer adın, daha taze demirhindi ağacının
 gölgesinden,
 Günün sıcaklığı azalıp akşam olunca nasılsa öyle,
 kısa akşam saatlerinden daha taze,
 Naett, sen öfkeli kasırğa, şimşegün gürültüsü,
 gecem, güneşim,
 Şimdi de büyücün oldum senin adını
 söyleyebilmek için her şeyi göze aldım,
 O uğursuz günde Futa'dan sürülen Elissa
 prensesi.

Türkçesi: Eray Canberk

KARA KADIN

Çıplak kadın, kara kadın!
 Giyinmişsin yaşamın kendi olan renginle, güzellik olan biçiminle!
 Gölgede büyümüşüm, ellerinin yumuşaklığı örtmüştü gözlerimi.
 Sonra, yazın ve öğlenin sıcaklığında, birden buldum seni adanmış
 toprak, kavrulan
 yüksek bir tepenin üstünde
 Ve güzelliğin uçan bir kartalın çakışı gibi çarpıyor yüreğime.
 Çıplak kadın, kara kadın!
 Olgun yemişin sıkı eti, kararmış şarabın acıdan koyulaşan
 renginde, ağzımı şiirlere
 iten ağız

Arı çevrenli çayırılık ürperiyor Doğu yelinin tutkusu okşayışıyla
 Tam tam oymalı çevrenin üzerine gerili gergin deri, iniliyor
 Fatihin parmakları altında
 Senin derin içten sesin kutsal ezgisidir en Yüce olanın.

Çıplak kadın, kara kadın!
 En ufak bir solukta dinginleşiyor yağ, yarışçının böğrü üstündeki
 yağ, Mali

Prensi'nin böğrü üstünde
 Gök tutuşlu ceylan, çiğ damlaları derinin gece göğünde yıldız
 O bağışlamaz usun tatları, çilli derinde al altın yansımalarıdır,
 saçının kara gölgesinde kara sevdam aydınlanır doğan güneşiyle
 gözlerinin,

Çıplak kadın, kara kadın!
 Yiten güzelliğini türkölüyorum, ölümsüz bir kalıba sokuyorum onu
 Kıskaç bir kader seni yaşamın köklerini beslemek için
 döndürmeden küle.
Türkçesi: Güven Turan

ANI

Bugün Pazar,
 Kardeşlerimin taş yüzü kalabalığından korkuyorum.
 Acıyla doldurulmuş cam kulemden, hep kusur bulan Atalar
 Damlara, tepelere bakıyorum siste
 Sessizlikte—bacalar ağırbaşlı ve çıplak.
 Eteklerinde uyuyor ölümlerim, bütün düşlerim toprak
 Bütün düşlerim, caddeler boyunca dökülüyor cömert kan,
 mezbahaların kanlarına karşılık
 Ve şimdi, bu gözlem kulesinden şehrin varoşlarından gibi
 Düşlerimin belli belirsiz akıp gittiğini görüyorum caddelerden,
 tepelerin eteklerine yayıldığını,
 Irkımın yol göstericileri gibi Gambia kıyılarında ya da Saloum,
 Şimdi Seine'de, bu tepelerin eteklerinde.
 Ölümlerimi düşüneyim!

Dün Toussaint idi, koca yıldönümü güneşin

Hiçbir mezarlıkta anılmadı.

Ah, ölmeyi hiç kabul etmeyen ölümler, ölümle nasıl savaşıldığını bilen
Seine'de ya da Sine'de, benim güçsüz damarlarıma yenilmez kanı
dolduran,

Koruyun düşlerimi oğullarınızı korur gibi sevgili ayaklarla
dolaşanlar.

Ah Ölümler, koruyun Paris damlarını Pazar sisinde

Benim ölümlerimi koruyan damları

Ki korkulu tehlikesizliğinden kulemin inebileyim caddelere

Katılmak için aralarına mavi gözlü kardeşlerimin

Kaba elli.

Türkçesi: Ali Küçüktavşanlı

AFRİKA

Afrika Afrika'm benim.

Baş eğmez savaşçıların Afrika'sı

Hani o ata yadigârı ovalara adını yazmış

Hani o büyükannemin şarkılarındaki

Karşı ırmak boylarındaki

Savaşçıların Afrika'sı

Ben seni hiç görmedim

Kanın damarlarımda oysa

O güzelim kara kanın

Kırları bayırları sulayan

O güzelim kara kanın

Bulaşır terlerine

Kölelikten canı çıkan çocuklarının

Afrika söyle bana Afrika

Senin sırtın mıdır bu

İki büklüm ezilgin olan

Küçük görmelerin ağırlığı altında

Kızıl yaralar açan sırtında çiçek çiçek

Kırbaç kırbaç inleyen sen misin yaz sıcağında

Erkek bir ses yanıtlıyor
 Mert oğlum büyüyor işte yiğit ve güçlü
 Burada bunca viranlığın ortasında
 Beyaz soluk çiçeklerden bir ağaç
 Afrika bu senin Afrikan
 Yeniden dallanıp yeşeriyor bak sabırla inatla
 Sunarak ürünlerine yavaş yavaş
 Acı tadını özgürlüğün.

Türkçesi: Gürkal Aylan

AKBABALAR

O günlerde
 Uygarlığın yüzlerimizi tekmelediği
 Kutsal suyun uysal alınlarımıza çarpıldığı o günlerde
 Akbabalar pençelerinin gölgesine diktiler
 Kanlı vesayet anıtını
 O günlerde
 Acı kahkahalar vardı yolların madensel cehenneminde
 Boğuyordu tek düze ritmi duaların
 Sömürge'deki ulumaları o günlerde
 Ey zorla alınan öpücüklerin acı anıları
 Bir savut namlusunda bozulan vaatlerin
 Yiğınlarla kitap okudukları halde yine de
 Yabancı olan insanlıkların sevgilerin
 Ama biz bu eller bu dölediğimiz topraklar
 Sizin gurur dolu şarkılarınıza
 Yıkık köylerine karşın Afrika'nın
 Taşıyoruz bir kale gibi umutlarımızı içimizde
 Swaziland'ın madenlerinden Avrupa'nın fabrikalarına dek
 Yeniden çiçeklenecek bahar aydınlık adımlarımızı bastığımız her yerde.

Türkçesi: Gürkal Aylan

DERDİNE YAN ZAVALLI ZENCİ

Derdine yan küçük Zenci
 Kırbaç ıslık çalıyor bak
 Sirtında okşadıkça
 Kanlı kanlı terli terli

Derdine yan küçük Zenci
 Gün uzun yollar uzun
 Taşı durmadan işin ne
 Beyaz fildişi beyaz Efendine

Derdine yan küçük Zenci
 Alışsın çocukların açlığa
 Bomboş kaldı kulüben
 Sevgili karın uyuyor
 Efendinin yatağında

Derdine yan zavallı Zenci derdine
 Bir kez vurmuş bahtın damgasını rengine

Türkçesi: Gürkal Aylan

SENİN YANINDA

Senin yanında yeniden buluyorum adımı
 Uzaklıkların tuzu altında gizlenmiş adımı
 Yeniden buluyorum öfkenin ateşini saklamayan
 gözlerini

Bir de karanlığı bir alev gibi delen gülüşünü
 Bana Afrika'yı yeniden kazandıran karlı
 geçmişlerin ötesinden

On yıl bu sevgilim on yıl
 Kuruntularla dolu sabahlar ve düşünce kırıntıları
 İçkiyle sızılmış uykular
 On yıl bu ve dünyanın soluğu bir acı gibi işledi
 içime

Gelecek günlerin tadını şimdiden taşıyor bu acı

Bitimsiz bir ırmak yaratıyor aşktan

Kanımın geçmişini yeniden buluyorum senin

yanında

Ve günleri çevreleyen gülüşlerden oluşan

gerdanlıkları

Yenilenmenin sevinciyle kıvılcımlanan günlerin

Türkçesi: Eray Canberk

TANZANYA

Şaban Refik (d. 1909-1962)

AMİNA

Amina, sana geldi gitme sırası, seni seçti ölüm
 Bir gonca gülün soluğu gibi, henüz baharındayken
 Senin için Cennete götüren ışık olsun dualarım
 Bağlıyor ikimizi hiçbir şeyin çözemeyeceği aşkımız

Ne çok diledim kavuşmanı sağlığına, ne çok dualar ettim
 Hastalığa yenilmemeni, kaybedenin sen olmamanı ne çok istedim
 Tanrı buyruğu bu; sana geldi gitme sırası, seni seçti ölüm
 Bağlıyor ikimizi hiçbir şeyin çözemeyeceği aşkımız

Seni düşünüyorum dayanılmaz bir kedere boğuluyorum
 Anılarında çevriliyim, bir düşteyim geçmişi yaşıyorum bugünde
 Bu ölüm yaşamın sonu değil, buna inanıyorum
 Bağlıyor ikimizi hiçbir şeyin çözemeyeceği aşkımız

İnanıyorum ölümsüzdür ruh, yaşar sonsuzca
 Ölüm bir kurtuluştur, bekler vaktini gelmeye
 Canım benim, sen Cennettesin, yaşamaktasın orda
 Bağlıyor ikimizi hiçbir şeyin çözemeyeceği aşkımız

Bildiğim ve unutmadığım bir şey var ki şimdi sen
 Acının artık sana ulaşamayacağı bir yerdesin
 İşte acılarımı unutturan şimdi bana kalan ödül bu
 Bağlıyor ikimizi hiçbir şeyin çözemeyeceği aşkımız

Bitiyor şiirim senin için yaptığım bir duayla
 Toprağa dağılan beden yeniden oluştuğunda, geri döndüğünde ruh
 Ve artık yok olduğunda ölüm aşk doğsun yeniden
 Bağlıyor ikimizi hiçbir şeyin çözemeyeceği aşkımız

Türkçesi: Şaban Özdemir

RENKLERİMİZ

Tanrı bağışdır rengimiz cezalandırması değil
 Buğday ekmeği yiyen de darı ekmeği yiyen de birdir
 Yaşıyor ve ölüyor buğday yiyen de mercimek yiyen de
 Tanrı bağışdır rengimiz cezalandırması değil

O süslüyor gülleri yaseminleri donatıyor yıldızları Cennetleri
 Tanrı'nın kudretini gösterir rengimiz ancak ve değildir bedenimizin kiri
 Ne bir çirkinliktir o ne bir gazap imidir ve ne de günahtır
 Rengimiz Kâdir-i Mutlak Yüce Tanrı'nın sınırsız güzelliğidir

Kanıtlanması için bir Tanrı bağışı olduğunun
 Güzelliğin sahibi olan ve hamedilen Yüce Tanrı
 Ayıplayanları maskara eder dünyada rengimizi
 Tanrı bağışdır rengimiz cezalandırması değil

Tanıyoruz Kâdir-i Mutlak Yüce Tanrı'yı pek çok işaretlerle
 En güzel belgelerdir büyük sanatçılar
 Ve gerçeğin kanıtlarıdır yeryüzünü ısıtan Ayetler
 Rengimiz Kâdir-i Mutlak Yüce Tanrı'nın sınırsız güzelliğidir

Zor değildir O'na donatmak Cenneti, canlıları ve ulusları
 Bilgelikler doludur her buyruğunda Yüce Tanrı'nın
 Ölümle ve doğumla değiştirendir canlıları dünyada
 Tanrı bağışdır rengimiz, cezalandırması değil

Türkçesi: Şaban Özdemir

SAVAHİLİCE

Ana yüreğindedir en sıcak sevgiler, başka yerde bulunmayan
 Ve sen Savahilice anadilimsin benim, en değerli varlığımın
 Tutuşan bir kalpten yükseliyor şiirim, bunu sunuyorum sana
 Ki seni bilmeyenler sana koşsunlar bununla
 Anne yüreğindedir en sıcak sevgiler, başka yerde bulunmayan
 Çocukluğumun dili, beni getiren bugüne; olgunlaştırarak içinde
 Algıladım güzelliğini ve benim oldun her şeyinle
 Gül kokusu gibisin rüzgârla gelen, en temiz havasın bana
 Senin övgünü yayacağım okyanus ötelere ve sahraya baştanbaşa
 Anne yüreğindedir en sıcak sevgiler, başka yerde bulunmayan

Türkçesi: Şaban Özdemir

ALMANYA-AVUSTURYA

“ALMANYA-AVUSTURYA” başlığı altında, Almanya, Federal Almanya, Eski Demokratik Almanya ve Avusturya şiirleri yer almaktadır. Çünkü 1945 öncesi şiirini günümüzün iki Almanya’sının şiirinden ayırmak ne kadar güçse -1900’lerde doğan ozanlar hayatlarının o tarihten sonraki bölümünü iki Almanya’da sürdürmüşlerdir- Avusturya şiirini Prusya (Almanya ve iki Almanya) şiirinden ayırmak o ölçüde güçtür.

Modern Alman şiirinin temeli Friedrich Klopstock’a (1724-1803) dayanır. Bu ozan, o güne kadar gittikçe katılaşıp süren şiirsel kalıpları yıkarak Alman şiirinde biçimsel ve içeriksel bakımdan büyük bir ferahlık yaratmıştır. Alman şiirinin günümüze doğru gelişmesinde başka bir durağını Stefan George (1868-1933), Hugo von Hoffmannsthal (1874-1929) gibi Fransız simgeciliklerinden etkilenen ve güzeli geleneksel bir anlayışla imgesel ve sessel uyumda arayan şairler oluşturmaktadırlar. Tartışmalı bir durum olmasına karşın, Avusturyalı Hugo von Hoffmannsthal ve arkadaşları, Alman şiirinin XIX. yüzyılını kapatan ve çağdaş şiiri açan şairler olarak sayılmaktadır.

Yüzyılımızın ilk yarısında Alman şiirine damgalarını vuran üç ozandan ilki Rainer Maria Rilke’dir. Dışavurumcu akımın egemenliğinin dışında yeni bir şiire yönelen Rilke, mistik içerikli yalın ve duygusal bir şiir yazmıştır. Öteki iki ozan, 1945’ten sonra Federal Almanya’yı seçen, Tanrı düşmanlığından yaşamın saçmalığına uzanan bir nihilist tavır içinde, yüzyılın çelişkilerini, gerilimlerini içinde yaşayan aydın kişinin ruhsal karmaşa ve tutarsızlığını yansıtan Gottfried Benn (1886-1956) ile Demokratik Alman Cumhuriyeti’nde yaşamayı seçen toplumcu gerçekçi şiirin en önemli temsilcilerinden biri olan Bertholt Brecht’tir.

İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra aralarında birçok ortak kaynaklar bulunmasına karşın, iki Almanya’da iki felsefi ve politik dünya görüşüne dayalı bağımsız şiirlerin olduğu saptanmaktadır. Federal Almanya’da Hölderlin’e kadar geriye doğru uzanan şiir geleneğini sürdüren ozanların yanı sıra toplumcu şiiri sürdüren şairler de göze çarpmaktadır.

W. V. Goethe (1749-1832)**SEVGİLİ YAKINLIĞI**

Seni hatırlarım sulara günün

Şavkı vurunca;

Seni hatırlarım, dağlara ay

Renkler verince.

Seni görür gözüm uzak yollarda

Tozlar kalkarken;

Derin gecelerde, dağ yollarında

Yolcu titrerken.

Seni işitirim, boğuk seslerle

Su yükselince;

Kırlarda sükutu dinlerim gece

Her şey susunca;

Uzakta da olsan, ben yanıdayım,

Sen yanımdasın.

Gün söker, yıldızlar ışık gökte, ah.

Burada olsaydın.

Türkçesi: Selahattin Bata

Friedrich Schiller (1759-1805)

ALMAN SANATI

Roma'daki Augustus devrinin debdebesi,
Floransalı cömert bir Medici prensi,
Alman sanatçısına güler yüz göstermedi;
O kendini koruyan şöhretlerin peşinde,
Kral ve prenslerin lütufkâr güneşinde,
Rahat rahat büyüyüp meyvesini vermedi.

Milletin en ünlü, yüce evladı iken
Büyük Frederik de onu tahtı önünden,
Boynu bükük, kimsesiz bir kenarcığa attı.
Alman şimdi derin bir mutluluk duyabilir,
Kalbi büyük bir gurur ile çarpsa yeridir,
Zira değerlerini o kendisi yarattı.

Bunun için dağlardan coşan sel gibi gelir,
Bunun için kızıl bir alev gibi yükselir,
Alman ozanlarının türküsü göğe kadar;
Kendi iç zenginliği, bolluğuyla taşarak,
Kalbin derinliğinden kaynayarak, coşarak,
Kuralların sıkıcı bağlarını parçalar!

Türkçesi: Burhanettin Batuman

PARİS'TEKİ ANTİK ESERLER

Yunan sanatkârlarının yarattıklarını bir
Fransız elde silah alıp götürebilir.
Paris'in göbeğine, Seine nehrinin yanına;
Eline geçirdiği bu anıtları parlak,
Saray gibi muhteşem müzelere koyarak,
Gösterebilir şaşkın bakan vatandaşlarına!
Fakat bu şeyler ona susacaktır her zaman,
Zira bu taşlar asla yüksek sehpalarından
inerek canlı hayat içine katılmazlar.
Sanat perilerine, onları sıcak sıcak
Bağrında taşıyanlar sahip olacak ancak.
Vandallar için onlar sadece bir taşlırlar.

Türkçesi: Burhanettin Batuman

GENÇ KIZIN YAKINIŞI

Ağaçlar hışıldıyor, bulutlar uçuşuyor,
 Bir kız oturmuş yeşilliklerinde kıyının,
 Dalgalar çarpıyor devler gibi,
 Oysa içini çekiyor kapkaranlık gecede,
 Ağlamaktan buğulanmış gözleri.

“Kalbim öldü, bomboş bu dünya.
 Hiçbir şey vermiyor artık arzulara.
 Yanına al çocuğunu ne olur kutsal varlık,
 Tattım yeterince yeryüzü mutluluğunu ben,
 Yaşadım, sevdim!”

Boş yere akıp gidiyor gözyaşları,
 Diriltmez ölenleri bu acı yakmışlar;
 Ama söyle, ne teselli eder, ne iyileştirir gönlü
 Tatlı bir sevginin kaybolmuş sevinci ardından.
 Ben, göksel varlık, yoksun komayacağım seni ondan.

Bırak boş yere aksın bu gözyaşları;
 Diriltmesin ölenleri bu acı yakınışlar!
 En tatlı mutluluk yas çeken gönül için,
 Sevginin acısıyla yakmıştır,
 Tatlı bir sevginin kaybolmuş sevinci ardından.

Türkçesi: Vural Ülkü

BÖLÜŞÜN DÜNYAYI

Alın bu dünyayı! diye seslendi bir gün Zeus göklerinden
 İnsanlara; alın, sizin olsun artık.
 Armağanım olsun sizlere bu mülk, bu toprak;
 Ama kardeşçe bölüşün aranızda.

Koştı eli ayağı tutan, kendine bir pay için,
 İşe sarıldı herkes, genciyle yaşlısıyla.
 Çiftçi ürünlerini kaptı tarlaların,
 Ava koyuldu asilzade ormanların içinde.

Ambarlarının aldığı kadar aldı tüccar,
 En iyi yıllanmış şarabı seçti rahip kendisine.
 Kıralsa, tuttu köprü başlarını, yol kavşaklarını,
 Benimdir, dedi, her şeyin onda biri.

Bu bölüşme çoktan bitmiş, geçmişti ki nice zaman,
 Şair çıkageldi, çok çok uzaklardan;
 Ama hiçbir şey kalmamıştı hiçbir tarafta,
 Ve bir sahibi vardı her şeyin de.

Eyvah! Unutacak mıydın beni böyle hepsi içinde?
 Beni, en sadık oğlunu senin?
 Diye dövündü, yakındı, haykırdı uzun uzun,
 Attı sonra kendini tahtın önüne.

Gezip durursan böyle hayaller ülkesinde,
 Dedi Tanrı, söz söyleme artık sonra bana.
 Neredeydin peki dünya paylaşılırken?
 Yanındaydım oldu cevabı şairin.

Gözüm yüzündeydi,
 Kulağım göklerinin ahenginde;
 Sarhoştı ruhum ışığından, affet!
 Unuttu her şeyini yeryüzünün.

Ne yapmalı şimdi? dedi Zeus, — dünyamız gitti elden,
 Ne tarlalar, ne ormanlar, ne de kırlar benim artık.
 Ama yaşamak istersen gökte benimle,
 Açık olacak o sana her gelişinde.

Türkçesi: Vural Ülkü

Friedrich Hölderlin (1770-1843)

YURT

Şendir dönüşü gemicinin yuvaya sakin akıntının üstünde,
Uzak adalardan, bereketli olmuşsa hasadı;
Öyle dönerdim ben de yurda, toplayabilseydim
İyilikleri acılar kadar.

Siz sevgi kıyıları, beni yetiştiren bir zamanlar,
Dindirir misiniz acılarını sevginin, vaat eder misiniz
Siz gençliğimin ormanları, geldiğimde
Huzuru yeniden bana?

Serin dere kıyısına, dalgaların oyunlarını,
Akıntının yanına, kayan gemileri gördüğüm,
Varırım hemen şimdi ve sararsınız beni,
Ki sarmalanmış gibi sağala yüreğim,

Siz sadıklar! Ama bilirim, bilirim,
Çabuk sağalmaz bu sevgi acım benim,
Söylemez hiçbir umut şarkısı bu, avunan
Ölümlülerin söylediği gibi gönülden bana.

Çünkü onlar, bize göksel ateşi ödünç verenler,
Tanrılar, kutsal toprağı da bağışlar bize.
Kalsın bu öyleyse. Bir oğlu gibiyim ben
Yeryüzünün: Sevmek için yaratılmış, acı çekmek için.
Türkçesi: Oruç Aruoba

YAŞAM AKIŞI

Sen de isterdin daha büyüğünü ama sevgi zorlar,
 Serer hepimizi yere, acı zorlu bükür
 Ama boşuna değil geri gelmesi
 Yayıımızın, neredeyse gelişi!

Yukarı ya da aşağı! Hüküm sürer kutsal gecede
 Dilsiz doğanın oluşan günü sezinlediği yerde,
 Hüküm sürer en aykırı Orku'sta
 Bir derece değil, bir hak daha!

Yaşadım bunu. Çünkü, siz ölümlü ustalar gibi,
 Siz gökseller, siz her şeyi ayakta tutanlar,
 Bildiğim kadarı, özenerek hiç
 Yönelmediniz beni düz yola.

Denesin her şeyi insan, der gökseller,
 Ki, güçlü beslenip, şükran öğrenen her şey için.

Ve öğrenebile özgürlüğü
 Kırıp açmayı, istediği yöne.

Türkçesi: Oruç Aruoba

EMPEDOKLES

Ararsın yaşamı, ararsın da fışkırıp bakar
 Tanrısal bir ateş yerin derinliklerinden sana
 Ve sen ürperten arzunla atarsın
 Kendini Etna'nın yalımlarına.
 İncilerin böyle eritirdi şarapta ecenin
 Taşkınlığı; eritir ya! Ama sen
 Sunmasaydın zenginliğini, ey ozan,
 O kaynayan kadehe!
 Yine de seni alan yerin gücü gibi
 Kutsalsın bence sen, ey korkusuz kurban!
 Ve sevgi tutmasaydı, ben de izlerdim
 Derinliklere dek, kahramanı.

Türkçesi: Turan Oflazoğlu

Heinrich Heine (1797-1856)**LORELEI**

Bilmem ki ne mana vermeli?
Beni böyle mahzun eden
Eski efsanelerden biri,
Çıkamaz oldu düşüncemden.

Hava serin, kararmak üzeredir;
Ren nehri akmakta sakın sakın;
Parıldayan dağın zirvesidir
Işığında akşam güneşinin.

Dilber peri kızı çıkmış oturmuş
Tepeye, üstünde bütün ziyneti, güzelliği;
Altın başına ışıklar düşmüş;
Tarıyor altın örgülerini.

Bir yandan altın tarakla taranırken
Bir yandan da şarkı söylüyor
Şarkının cana can katan, alıp götüren
Bir ahengi var ki dayanılmıyor.

Kayıkçı, içinde küçük bir kayığın;
Amansız bir acı sarmış içini;
Farkında değil yaklaşan kayalıkların
Tepeden ayıramıyor gözlerini.

Derler ki gömülür dalgalara
Sonunda kayıkçı da tekne de
Ve bunu şarkılarıyla
Lorelei yaptı gene.

Türkçesi: Dora Güney-Necati Cumalı

SİLEZYALI DOKUMACILAR

Gözler kupkuru, yaş yok gözlerde bir damla.
 Oturmuşlar tezgâhları başına, diş bilerler.
 Dokuruz kefenini senin, hey Almanya, Almanya,
 dokuruz sana bir yuf, bir yuf daha, bir yuf daha,
 dokuruz ha dokuruz, dokuruz ha dokuruz, dokuruz ha!

Yuf o tanrıya, tapındığımız tanrıya,
 soğuk kış gecelerinde biz, aç çıplak
 yalvardık yakardık, umutlandık, bekledik boşuna,
 komadı bizi insan yerine, aldattı bizi, alay etti acımızla.
 Dokuruz ha dokuruz, dokuruz ha dokuruz, dokuruz ha!

Yuf o krala, zenginlerin adamına,
 halkın yoksulluğuna hiç aldırmayan o krala,
 bir de soyar bizi varana dek son kuruşumuza,
 kurşunlatır köpekler gibi sokak ortasında bizi.
 Dokuruz ha dokuruz, dokuruz ha dokuruz, dokuruz ha!

Yuf o anayurda, bağrımıza bastığımız anayurda,
 yalnız alçaklığın, utancı çiçeği yetişir üzerinde,
 ve çiçekler soluverir, çiçekler açar açmaz, anide,
 solucanlar büyür ve kurtlar, kokuşmuşluğun kucığında.
 Dokuruz ha dokuruz, dokuruz ha dokuruz, dokuruz ha!

Dokuruz ha dokuruz, senin sonunu dokuruz, gece gündüz,
 inleyen tezgâhlarda mekiklerimiz savrula savrula,
 sana kefen dokuruz, ey koca Almanya, sana kefen dokuruz,
 dokuruz sana bir yuf, bir yuf daha, bir yuf daha,
 dokuruz ha dokuruz, dokuruz ha dokuruz, dokuruz ha!

Türkçesi: A. Kadir— Selâhattin Yıldırım

ŞARKILAR

9.

Güller, servi dalları, sırma tellerle
Bir tabut gibi
Süsleyerek bu kitabı sevimli, hoş,
Koysam içine şiirlerimi.

Aşk da koyabilsem! Yeşerir
Aşkın mezarında huzur çiçeği,
Büyür, açar koparılır
Benim için açması, ben ölünce!

İşte şiirler, Etna'nın lavları
Gibi taşkın, bağrımdan
Kıvılcımlar saçarak fışkırdı
Etrafa bir zaman.

Şimdi hepsi sessiz, ölü adeta,
Donmuş, katı, buğulu,
Fakat canlanırlar eski ateşte,
Esse üstlerinden aşkın soluğu.

Dile gelir kalpteki duygular,
Aşk soluğu çiy olur üstlerinde;
Geçer bir gün eline bu kitap,
Sevgilim! Uzakta bir yerde.

Türkçesi: Behçet Necatigil

Friedrich Nietzsche (1844-1900)

İŞARET ATEŞİ

Burada, adanın denizlerin ortasında çıkıverdiği,
bir kurban taşı gibi birdenbire yükseldiği yerde,
burada, kara göklerin altında tutuşturuyor
Zerdüşt koca ateşini,
yollarını kaybetmiş gemicilere işaret ateşi,
bir cevap verebileceklerle soru işareti...

Beyaz-gri karınlı bu alev
-arzulaması yalıyor soğuk uzaklıkları,
hep daha arı yüksekliklere uzatıyor boynunu-
sabırsızlıkla dikelmiş bir yılan:
bu işareti takıyorum kendi kendime.
Benim ruhumdur bu alev:

Kanmazca susuz hep yeni uzaklıklara,
durgun yalazını fırlatıyor, yukarlara.
Ne demeğe kaçtı Zerdüşt hayvandan da insandan da?
Ne demeğe bıraktı sağlam karaları?
Altı yalnızlığı tanıdı bile
ama yetmedi ona denizin yalnızlığı,
ada bıraktı tırmansın, tepe bıraktı yansın, alev olsun,
bir yedinci yalnızlığı, yukarıya,
attı şimdi oltasını arayışla,
Ey yollarını kaybetmiş denizciler! Ey sönmüş yıldızların artıkları!
Siz ey geleceğin denizleri! Ey keşfedilmemiş gökler!

İşte atıyorum bütün yalnızlara oltamı:
bir cevap verin alevin sabırsızlığına,
yakalayın bana, yüksek dağlarda bekleyen balıkçıya
yedinci, sonuncu yalnızlığımı!

Türkçesi: Oruç Arıoba

YENİ DENİZLERE DOĞRU

Oraya gitmek istiyorum, oraya
 Artık güvenim var koluma, kendime
 Önümde uzanan açık deniz
 Bir gemi taşıyor beni engine.

Her şey pırıl pırıl, daha yeni
 Uyur mekânda, zamanda öğle vakti
 Yalnız senin gözlerin, ey sonsuz! .
 Senin bakışın seyrediyor beni.

Türkçesi: Selahattin Battı

Stefan George (1868-1933)

KAÇIRMA

Gel benimle sevgili çocuk
 Uzak muştı ormanlarına
 Ve al armağan boncuk
 Yalnız türkümü ağzına.

Yunalım ipek mavisinde bırak
 Gemi mahmuzlarının misk dolu:
 Gövdelerimiz öyle ısıltılı
 Çiğ tanesinden daha berrak

Havada incecik gümüş
 Işıklar bize duvak örecektir.
 Çimlerde ketenler açacak
 Narin kar ve yıldız ısıltısı düşmüş.

Göl çevresinde ağaçlar altında
 Birleşmiş süzüleceğiz sevinçle.
 Şarkılar mırıldanıp. Çiçekler saçıp erinçle.
 Beyaz karanfiller beyaz yonca.

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

TOPRAĞIN DOSTU

Şafak kızılığından az önce sallarla
Gelir elinde bir bağ bıçağıyla görünür
Taneleri dolgun başaklar ki altın
Dudaklarıyla ona ürpererek sürünür.

Sonra elinde lif lif asmalar arasında
Gelişken dallarından sallanan şeritlere
Yeşil, sert koruklara dokunur elleriyle
Bir asma hevengini kırarak alır yere.

Rüzgârlara göğsünü gerer gibi ardından
Sallar genç bir ağacı, engeller bulutları
Bir ok verir kendine korusun diye ona
Gülümser karşılariken ilk doğan meyveleri.

Elinde bir su kabağı, su alır, su boşaltır
Eğilir ayrıkları topraktan sökmek için
Hudutlar, mesafeler genişler çevresinde
Kabarır, çiçeklenir ayak izleri bütün.

Türkçesi: Selahattin Batu

SESSİZ ŞEHİR

Bir şehir vadinin içinde
Solgun bir gün geçip gitmede
Ne yıldız, ne de ay, çok geçmeden
Gece belirecek gök ülkesinde.

Sisler iner bütün dağlardan
Uyuyan şehrin üstüne
Ne bir ev, ne bir dam, ne de bir çatı
Ne bir ses yükselir dumanlardan
Ne köprü belirir, ne kule.

Gene de yolcu korkuya düşünce
Küçücük bir ışık parıldar derinde
Dumanlar içinden, sisler içinden
Bir övgü şarkısı yükselir göğe
Bir çocuk ağzından.

Türkçesi: Selahattin Batu

*Rainer Maria Rilke (1875-1926)***YALNIZLIK**

Yalnızlık bir yağmur gibidir.
Denizden akşamlara yükselir;
uzak mı uzak ovalardan gelir,
ağar göğe, hep ordadır göklerin.
Ve düşer gökten üstüne şehrin.

Alaca saatlerde yağar geri,
nice ki sabaha döner bütün sokaklar;
nice ki göğdeler, bir şey bulamamış hiçbiri,
umutlar boşa çıkmış, üzgün ayrılıklar;
nice ki insanlar karşılıklı nefret içre kalırlar
yan yana bir yatakta yatarken:
akar yalnızlık ırmaklarla derken...

Türkçesi: A. Turan Oflazoğlu

GÜZ GÜNÜ

Tanrım: vakit geldi. Çok büyüktü yaz.
Düşsün üstüne gölgen güneş saatlerinin
ve yeller sal çimenler üstüne biraz.

Son meyveler de olsun sen buyur ki;
iki güney günü daha bağışla,
onları yetkinliğe doğru zorla
ve izle son tadı ağır şaraptaki.

Ev kurmaz evsiz olan bundan böyle.
Yalnız olan yalnız kalır uzun zaman;
uyanır, okur, uzun mektuplar yazar bazen;
ve ağaçlı yollarda tedirgin, öyle
gezinir, yapraklar uçarken savrularaktan.

Türkçesi: A. Turan Oflazoğlu

GÜZ

Düşer yapraklar, düşer sanki uzaklardan,
gökyüzünde uzak bahçeler mi bozulmuş ne;
düşerler gönülsüz doğanlar gibi.

Düşer geceleyin ağır yeryüzü de
yalnızlığa, bütün yıldızlardan
Biz hepimiz düşeriz, düşer bu el, bak.
Gör başka şeyleri de: bu, hepsinde.

Ama var biri, bu düşmeyi ellerinde
tutar, sonsuz yumuşak.

Türkçesi: A. Turan Oflazoğlu

.....

Geceleri yatakta ağladığımı
Kendisine açmadığım sevgili,
Yorgun düşüren varlığımı
Bir beşik gibi.
Benim için uykusuz kaldığını
Benim gibi, saklayan.
Ah, içimizdeki bu yangını
Söndürmeye çalışmadan
İçimizdeki taşısak
Sevişenlere bir bak,
İtirafa kalkışsalar aşkı
Sözlerine yalan karışacak.
sendendir yalnızlığım, varlığım sana dönüşmüş.
Seslerin içinde bir an doğarsın;
Uçup giden kokularda bir an varsın.
Ah, hepsini kollarımda yitirdim,
Bir sen doğmaktasın, tekrar, yeni:
Hiç tutmadım, o yüzden tutmaktayım seni⁽⁹⁾

Türkçesi: Behçet Necatigil

ZEYTİNLİK

Kurşuni yapraklar altında çıktı yukarlara
kurşuni hep ve zeytinliklere karışırcasına;
toza belenmiş alnını gömdü sonra
kızgın elinin tozluğuna.

Hepsinden sonra bu. İşte buydu sonu.
Gözlerin körleşirken gitmeliyim ben;
neden istiyorsun bunu, var olduğunu
neden söyleyeyim, seni artık bulamazken.

Artık bulamıyorum seni bende, hayır.
Başkalarında da. Bu taşta da yoksun sen.
Artık bulamıyorum seni. Yalnızım ben.

Bütün insanlığın acısıyla yalnızım,
onu seninle hafifletmek için omuzlamıştım;
oysa yoksun, adsız utanç, sen...

Sonradan anlatıldı: “Bir melek geldi derken...”

Ne meleği: Ah geceydi gelen
ağaçlarda yaprakları ilgisizce kımıldatarak.
Havarilerse düşlerinde sıçradılar ancak.
Ne meleği: Ah geceydi gelen.

Görülmemiş bir gece değildi gelen gece;
onun gibi yüzlercesi gelip gider.
Sonra köpekler uyur, taşlar durur öylece.
Ah yaşlı bir gece, ah herhangi bir gece
tekrar sabahın olmasını bekleyen.

Melekler böyle yakaranlara gelmez çünkü,
geceler genişlemez bunların çevresinde.
Kendini kaybedenleri her şey bırakır yüzüstü;
babalar onları terk ederler,
kapanır onlara analar rahmi de.

Türkçesi: A. Turan Oflazoğlu

Herman Hesse (1877-1962)

BÜTÜN ÖLÜMLER

Öldüm bütün ölümlemlerle ben şimdiye dek,
Yeniden isterim ölmek bütün ölümlemleri,
Ağacın ölümünü ölmek tahta tahta,
Taş taş dağın ölümünü,
Toprak ölümünü kumun.
Çıtırdayan yaz otlarının ölümünü yaprak yaprak
Ve kanlı ve zavallı ölümünü insanoğlunun.

Yeniden doğmak isterim bir çiçek biçiminde,
Yeniden ağaç olmak, çayır olmak,
Balık ve karaca olmak, kuş ve kelebek.
Özlem verir bana bütün biçimler
Son acıların özlemini verir,
İnsan acılarının özlemini verir,

Titreyerek gerilmiş yay,
Özlemin çılgın yumruğu ey,
Ey hayat ey bir gün olur da
Birleştirmeye kalkışırsan kutuplarını
Yeniden beni uzun uzun
Sürersin ölümden doğuma,
Acı dolu yollarına yaratmanın,
Yaratmanın eşsiz yollarına.

Türkçesi: Zeria Karadeniz

KİMSESİZ AKŞAM

Boş şişeyle bardakta
Titremekte mum alevi;
Oda soğuk, buz gibi.
Dışarda otlara, yağmur yağmakta.

Yatıyorsun kısa bir zaman için
Üşümüş, üzgün, yatağına.
Yine sabah olacak, akşam sonra
Sabahlar, akşamlar gelecek tekrar,
Ama sen gelmeyeceksin bir daha.

Türkçesi: Behçet Necatigil

ELISABETH

Yüksek gökyüzünde
Beyaz bir bulut gibi
Beyazsın, güzelsin, uzaksın
Elisabeth.

Bulut uzaklaşır, gider
Farkında olmazsın pek,
Rüyalarından geçerek

Girer karanlık geceye.
Gider ve parlar gümüş gibi
Durmadan-dinlenmeden
Tatlı bir özlem duyarsın
Beyaz bulutun peşinden.

Türkçesi: Behçet Necatigil

SİSTE

Ne tuhaf, siste yürümek!
Her çalı, her taş ıssız,
Ağaçlar görmüyor birbirini,
Hepsi de yalnız.

Hayatım aydınlıkken henüz
Dostlarımla doluydu dünya.
Çöktü işte şimdi sis,
Biri yok ortalıkta.

Karanlığı bilmeyen
Bilge değil, olamaz.
İnsanı ayıran her şeyden,
Karanlık: hafif, kaçınılmaz.

Siste yürümek ne tuhaf!
Yalnız olmaktır yaşamak.
Kimse kimseyi tanımaz,
Herkes yalnız.

Türkçesi: Behçet Necatigil

Gottfried Benn (1886-1956)

ZENCİ GELİN

Beyaz bir kadının kumral ensesi
 Bir yastıkta kara kandan.
 Kavurur saçlarını güneş
 Duru kalçalarını yalar boydan
 Diz çöker esmerimsi memelerinde,
 Kötülük ve doğumla daha biçimi bozulmamış.
 Yanı başında bir zenci
 At nalı vuruşundan
 Paramparça gözler alın
 Zencinin iki parmağı kirli sol ayağının
 Kadının küçük beyaz kulağında
 Ama yatar kadın, uyur bir gelin gibi
 İlk sevgi mutluluğunun eşğinde
 Sanki önünde bir yığın cennet yolculuğu
 Genç kaynayan kanın.
 Bıçak beyaz boyna saplanıp
 Ölü kandan erguvan bir örtü
 Kalçalarına yayıncaya kadar.

Türkçesi: Kâmuran Şipal

MAVİ ZAMAN

Dalıyorum lacivert zamana
 Sahanlık orda, zincir, başı sonu birleşen
 odada şimdi konmuş bir kırmızı bir dudağa
 ve güz gülü dolu bir vazo -sen!

İkimiz de biliyoruz, o sözleri,
 hep başkalarına söylenip taşınan,
 bizim aramızda yok hiç yeri:
 Budur aslolan ve son aşam.

Susan bir hayli ilerlemiş
 doldurmuş boşluğu ve kendine çeken
 zamanı-ummamış bir şey bir acı çekmemiş-
 güz gülü dolu bir vazo-sen.

Başın akmadan, beyaz ve korunmak ister,
oysa dudaklarında depreşmekte
bütün zevk, pembelik ve çiçekler
kaynaşan soy temelinden eşmekte.

Öyle beyazsın, sanılır, dağılacaksın
kar esintisiyle, dolu çiçeksizle,
ölü beyazı güller parça parça-mercanlar
salt dudaklarda, ağır ve yara büyüklüğünde

Öyle yumuşaksın, bir şeylerden haberci,
batıştan ve tehlikeli bir esenlikten
bir lacivert zamanda, bir mavi,
ve geçince, bilmez kimse, var mıydın yok muydun gerçekten.

Soruyorum sana ki, sende bir başkası büyür,
bana güz güllerini niçin sunarsın?
Dersin, düşler söner, saatler yürür,
nedir böyle bunlar: o ve ben ve sen?

Açan, solmak ister yine,
yaşayan-bunu salt kim bilir ki,
birleşir başla son, susulur bu duvarlar içinde
ve orda engin, ulu ve gökmavi.

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

ŞİİR

Bu ıkınma sıkınmanın anlamı ne ki
biraz imge, biraz söz, biraz kurgu,
içindeki ne, nerden bu itki
sessiz yas tutan duygu?

Hiçten sana oluk oluk akan,
tek tek ve bir karışımdır,
ordan alırsın küllü, yalımı ordan,
serper söndürürsün ve sakınır.

Çevir çevrele, o yeşil çitle,
bilirsin, elinde değil her şeyi kapsamak
umrunda olmasa da onu bunu çevrele,
kuşkularla kısıkvrak.

İşte böyle gece gündüz yok dur durak,
pazarları da kendine oyuş
ve oyuğa gümüş kak,
sonra bırak —odur işte: oluş.

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

Hans Arp (1886-1966)

KASPAR ÖLDÜ

vah öldü iyi yürekli kaspar'ımız
kim saklar şimdi yanan bayrağı bulutların saçında
ve kim başkasına kara oyunlar oynar.
kim döndürür kahve değirmenini en eski fıçıda.
kim çıkarır o idilsel geyiği taşlaşmış kese
kâğıdından.

kim sümkürtür şimdi gemilere şemsiyeler yelmemeler
arababalar ozoniğler ve kim çıkarır piramitlerin
kılçığını.

vah vah öldü iyi yürekli kaspar'ımız, ilahi
kaspar öldü.

önadını söyleyince acısından saman balıkları
yürek paralayan takırtılar çıkarır çan samanlıklarda,
işte ben de inliyorum soyadını kaspar kaspar kaspar.

niçin terk ettin bizi, hangi biçime girdi şimdi
o güzel yüce ruhun, bir yıldız mı oldun yoksa sıcak
burgaçyelde bir su zinciri mi yoksa bir meme mi kara
ışktan yoksa kayasal yaratığın uluyan trampetinde
içi görünen bir tuğla mı.

şimdi saçımız tırnağımız kuruyor ve yarı yarıya
kömürleşmiş periler odun yığını üstünde.

şimdi gürlüyor güneşin ardında kara kiy yolu ve
kimse kurmuyor artık el arabalarının pusulasıyla
tekerini.

kim yapıyınız çıplak ayaklı masada yiyor şimdi
fosforlu sıçanla.

kim kovalıyor şimdi atlan çalmak isteyince samyeli şeytanı,
kim açıklayacak şimdi bize yıldız monogramlarını.
büstü süsleyecek bütün gerçek soylu kişilerin
kaminini ama ne avuntudur bu en enfiye bir kurukafa
için.

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

Georg Trakl (1887-1914)

KÖYLÜLER

Pencerenin önünde sesiyle kırmızısı yeşili.

Basık tavanlı, karanlık ve dumanlı odada

Kadın ve erkek yavaşmalar oturuyor sofrada;

Ve şarap içiyorlar parçalayıp ekmeği.

Kısır bir söz düşüyor arada bir

Öğle saatlerinin derin sessizliğinde.

Tarlalar sürekli bir pırıltı içinde

Gök ise geniş ve kurşun gibidir.

Ateş sırtarak göz kırpmıyor ocakta

Ve bir sinek ordusu vızıldayıp duruyor.

Kadınlar budalaca ve suskun kulak kabartıyor

Ve kan hücum ediyor şakaklarına.

Ve arzu dolu bakışlar karşılaşüyor ara sıra,

Hayvansal bir koku doldurunca odanın içini.

Tekdüze dua ediyor bir işçi

Ve bir horoz ötüyor kapının alt yanında.

Ve tekrar tarlaya. Bir yılgınlığa düşüyorlar

O sık sık uğuldayan başakların arasında

Ve durmadan savruluyor hıştırtılarla

Tempo tutmuş hayalete benzeyen tırpanlar.

Türkçesi: Gertrude Durusoy-Ahmet Necdet

BİR ÖĞLESONUNA FISILDANAN

Güneş, sonbahara özgü çekingen ve cüce,
 Ve meyveler düşer ağaçlardan.
 Sessizlik ses verir mavi mekânlardan
 Uzun öğlesonu saatlerinde.

Ölüme ilişkin madenden sesler;
 Ve devrilir beyaz bir hayvan.
 O kaba türküler esmer kızlardan
 Yaprak dökümünde sürüklenip gittiler.

Duyumsar da çılgınlığın tatlı kanatlarını,
 Tanrı'nın alını renkleri düşler.
 Gölge bir tepede döner ha döner
 Çürümenin simsiyah kuşattığı.

Alacakaranlık huzur ve şarap dolu;
 Hüzünlü gitarlar su gibi akmakta.
 Ve sen geri dönüyorsun sanki rüyada
 İçerdeki yumuşak lambaya doğru.

Türkçesi: Gertrude Durusoy-Ahmet Necdet

GÖLGE

Bu sabah oturduğum vakit bahçede-
 Ağaçlar birden mavi çiçeğe durdu,
 Ardıkuşunun sesi ve tralallam'larla dolu-
 Gölgeyi gördüm otların üzerinde,

İyice şekli bozuk garip bir hayvan
 Kötü bir düş gibi önümde duran.

Ve gittim ve tir tir titriyordum, o an
 Bir çeşme maviliğe türkü söyledi
 Fırladı bir tomurcuk erguvan rengi
 Ve gitti onun yanı başında hayvan.

Türkçesi: Gertrude Durusoy-Ahmet Necdet

GÜNEŞ

Her gün bir tepeden çıkıp gelir sarı güneş.
Güzeldir orman, koyu renkli hayvan,
İnsan; avcı veya çoban.

Kızıla çalarak yükselir yeşil gölcükte balık
Değirmi göğün altından
Geçer balıkçı mavi bir kayıkla yavaştan.

Ağır ağır olgunlaşır üzüm ve buğday.
Gün sessizce battığı vakit,
İyi de hazır kötü de.

Gece olmaya görsün,
Yolcu yavaşça kaldırır külçeleşmiş gözkapaklarının;
Karanlık bir uçurumdan çekip gider güneş.

Türkçesi Gertrude Durusoy-Ahmet Necdet

Kurt Tucholsky (1890-1935)

HUZUR VE DÜZEN

Milyonlar çalışırsa yaşamadan,
analar bebelere yalnız süt suyu verirse —
bu düzendir
Emekçiler seslenirse: “Bırakın bizi aydınlığa!
Emeği çalan çıkar kadiya” —
bu düzensizliktir.

Veremliler koşarsa torna tezgâhına,
on üç kişi pineklerse bir odada—
bu düzendir.
Ama biri koparırsa haykırıp zincirini,
Yaşlılığını güvence altına almak istediğini
bu düzensizliktir.

Zengin mirasyediler İsviçre karlarında
eğlenirse -ve yazın Comer sularında —
o zaman huzur vardır.

Ama her şeyde değişme tehlikesi varsa,
arsa ticareti birden yasaklanmışsa —
o zaman huzursuzluk vardır.

Aslanan: Aclara kulak vermemek.

Aslanan: Caddelerin düzenini bozmamak.

Ses çıkmasın yeter.

Zamanla her şey olur.

Evrimle her şey size de ulaşır.

Milletvekilleriniz keşfetti işte bu gerçeği.

Unutmayın o zamana dek hepimiz nalları dikmeyi.

Nasıl olsa mezar taşlarınıza yazılacaktır:

Onlar hep sessizlik ve düzen içinde yaşadılar.

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

Johannes R. Becker (1891-1958)

DEPO

Auschwitz

Ey kadın saçları-ne çabuk unutulmuş!

Ah, yeterdi bir tel kadın saçı,

Kanıtlamaya ne kıyımlar olmuş,

Bir zamanlar, usalmaz, acı.

Ey çocuk kunduraları-kimin umrunda!

Ah, yeterdi bir çocuk kundurası,

Bu görünümünden kaçamamaya-

Bir çocuk kundurası-yiten erincin görünümü...

Çocuk kunduraları tavana değin yığılı,

Ve depoda balyalanacak kadın saçı

Bir balya duruyor bir köşede bağlı

Söyleyin, kimin düşüne girer hâlâ böyle çatı?

Söyleyin, kime böyle bir depo hâlâ ihtar anıtı?

Böyle sorar dururum: usanmaz bir sonucu.

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

BEYAZ TANSİK

-Dâhi Utrillo İçin-

Kayın beyazı ve tebeşir beyazı,
 Kar beyazı saçların, mum gibi beyaz, avurt solgun,
 Bir kanat beyaz ve beyaz ipek giysi,
 Güvercinin boz beyazı, beyaz kış ülkesi,
 Badananın donuk beyazı ve dalga köpüğü,
 Bir bez beyaz ve küf yeşilindeki beyazlar,
 Yolda bir taş, nasıl da beyaz bir yer—
 Öğleyin yanıp bitmekte akkor yaz.

Camları ardında sallanıyor perde tülleri—
 Elma çiçeği gibi ve buzul yamaç gibi
 Sis gibi gümüş ve lapa lapa kar tipisi—
 Söyle, senin beyazın renklerin sönüşü mü?

Mermer, granit ve ipteki çamaşır
 Ve parşömen beyazı ve kâğıt ipince,
 Göçmüş gövdeler soluk beyazı taşır,
 Ve leylaklar, uzanır sana düşsel bir el ince.

Ay beyazı deniz ve sümbül tomurcukları,
 Sargı bezi beyaz, çizgili kar gibi çakıl yol,
 Aydınlık geceler, yelkenliler ve martı uçuşları
 Titreyen bir ses, flüt solosu ve yoğun C.

Söyle, senin beyazın renklerin yeniden doğuşu mu?
 ... Ey soylu beyaz! Ey süt ve pirinçte beyaz!...
 Sarışın beyaz tahıl, keten-ve esiyor bulutlu...
 Beyaz tansik. Bir dünya açıyor beyaz!

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

Carl Zuckmayer (1896-1977)

BİR FRANSIZ LOKANTASINDA MASA ÖRTÜSÜNDEKİ
KIRMIZI ŞARAP LEKELERİNE (1936)

Ciddi bir sevinçle bakıp size.

İtiyorum kenara sizi örten tabağı.

İlk yudumum o yabana adamın şerefine,

Benden önce bu masada bildi ağız tadını.

Menekşe rengi dağınık kenarlarınızdan

Süzüyorsunuz yumuşak bakışıyla düşçül bir ayyaşın,

Sanki yabancı ülkelerin sınırlarından,

Belki Mozambik'in belki Madagaskar'ın.

Altın kırıntıları hâlâ yayılı yerimde

Düşünceyle bölünüp yenen ekmeğin.

Ey, hoş nağmeli, Burgonya çiçekli ülke,

Geçerli mi hâlâ o krallıktaki ilke,

Hükümdar için şarap fıçılarıydı ölçeğin.

Ey, akşam ışınlarıyla oynayan, geç ülke

Olgun dilden renkli prizma canımdan,

Dehalar, sihirbazlar ve gümrükçüler resim yapar sende,

Kendi gökkubbesini unuttur orda Tanrı bile!

Çelikler parçalamış kana bulanmış gördüm seni,

Bağrına baş koydum içimde korku ve acı—

Böyle ağır yaralayan belki de beni,

şu sempatik şişko meyhaneci—?

Ve içmedim mi seni gözyaşı pınarından,

Ve çekmedim mi seninle ölüm işkencesini?

Ah, kardeş ülke-eşiğinde diz çöküyorum

Ve öpüyorum her kan ve şarap lekesini!

Dolduruyor kadehimi. Fıskırıyor şişe ağzından.

Sen de iç, masa örtüsü! İç bu sunak içkiyi!

Eğilip yabancı bu tatlı saatin karşısından

Ayrılıyor kuzeye doğru, arayıp sisi.

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

Bertolt Brecht (1898-1956)

ÖĞRENMEYE ÖVGÜ

Öğren en basiti. Zamanıdır.

Sakin geç deme.

Öğren abeceyi, çok bir şey değil gerçi

Öğren ama, başla.

Koru kendini yılgınlıktan.

Her şeyi öğrenmelisin

Çünkü sensin artık yönetecek olan.

Köprü altındaki, öğren!

Öğren, demir parmaklıklar ardındaki!

Ev kadını, öğren!

Öğren, altmış yaşındaki!

Kimsesiz çocuk, okul ara kendine

Bilim ara, soğuktan kıkırdayan.

Sarı kitap, aç insan. Silahtır o

Çünkü sensin artık yönetecek olan

Çekinme soru sormaktan arkadaş!

Enayi yerine koydurma kendini

Alın teri dökmeden bellediği şeyi

Biliyor sayılmaz insan.

Geçir gözden hesap pusulasını

Unutma, sana ödetilecek faturası

Parmak bas üstüne her rakamın

Nerden çıkmış, sor bakalım

Çünkü sensin artık yönetecek olan.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

DİYALEKTİĞE ÖVGÜ

Yaşıyorsan eğer, “hiçbir zaman” deme.
 Yıkılır, yıkılmaz görünen.
 Kalmaz hiçbir şey nasılsa öyle.
 Buyuranlar verdiklerinde son buyruklarını
 Buyruk altındakiler başlar konuşmaya.
 Kim “hiçbir zaman” demeyi göze alabilir?
 Zulüm yürürlükteyse, kim suçlu: Kendimiz.
 Ve kimdir onu yıkmak zorunda olan: Biz.
 Yenilen, kalk ayağa!
 Her şeyini yitiren, dövüşe devam!
 Kavramışsan olup biteni, seni kim tutabilir?
 “Hiçbir zamandan” “bugün” doğar
 Bugün yenilen, yarının yenenisidir.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

GENERALİM TANKINIZ NE GÜÇLÜ

Tankınız ne güçlü, generalim,
 siler süpürür bir ormanı,
 yüz insanı ezer geçer.
 Ama bir kusurcuğu var:
 İster bir sürücü.

 Bombardıman uçağınız ne güçlü, generalim,
 fırtınadan tez gider, filden zorlu.
 Ama bir kusurcuğu var:
 Usta ister yapacak.

 İnsan dediğin nice işler görür, generalim,
 bilir uçmasını, öldürmesini insan dediğin.
 Ama bir kusurcuğu var:
 Bilir düşünmesini de.

Türkçesi: A.Kadir - A. Bezirci

OKUMA BİLEN BİR İŞÇİNİN SORULARI

Kim yaptı yedi kapılı Tebai kentini?
 Adları betiklerde yazılı krallar mı?
 O koca taşları taşıyan onlar mı?
 Kaç kez yıkılan Babil kentini
 Onaranlar kimlerdi?
 Lima'nın altın kaplamalı evlerinde
 Tek bir maden işçisi oturdu mu?
 Çin seddi bittiği akşam
 Nereye gitti duvarcılar?
 Kim kurdu büyük Roma kentini
 dolduran anıtları?
 Sezar'lar zaferlerini kimin için kutladı?
 O kadar övülen Bizans'ta
 Saraylar hak için miydi? ya da
 o düşsel
 Atlantis'te
 Geceleri, denizin yuttuğu yerde
 Boğulanlar, kimi yardıma çağırıyordu?
 Esirlerini ve uşaklarını...

Türkçesi: Sezer Duru

NE ALDI ASKERİN KARISI

Ya sonra ne aldı askerin karısı
 yaldızlı başkent Prag'dan?
 Pabuçlar aldı Prag'dan, yüksek ökçeli.
 Selamlar geldi ona ve sağlık haberleri,
 yüksek ökçeli pabuçlar geldi Prag'dan ona.

Ya sonra ne aldı askerin karısı
 Oslo'dan, Skandinavya'daki?
 Bir kürk aldı Oslo'dan, küçük bir kürk,
 Bu küçük kürk, belki beğenirler beni, dedi,
 ta Norveç'ten, Oslo'dan geldi ona.

Ya sonra ne aldı askerin karısı
varlıklı Hollanda'nın Rotterdam'ından?
Ordan bir şapka aldı o,
bir yaraştı şapka ona, bir yaraştı.
Bir şipşirin Hollandalı şapka
ta Rotterdam'dan geldi ona.

Ya sonra ne aldı askerin karısı
Belçika'nın Brüksel'inden?
Aldı Brüksel'den ince danteller.
Ne mutluluktuk bu, ne mutluluktuk,
ta Belçika'lardan danteller geldi ona.

Ya sonra ne aldı askerin karısı
ışıklar şehri canım Paris'ten?
Bütün şehirlerde dillere destan olan
ipekli bir elbise geldi Paris modası,
Işıklar şehrinde bir elbise geldi ona.

Ya sonra ne aldı askerin karısı
Bükreş'ten, ta güneydeki?
Aldı o Bükreş'ten bir eteklik,
alacalı bulacalı Romanya etekliği.
Ta Bükreş'ten bir eteklik geldi ona.

Ya sonra ne aldı askerin karısı
ta Rusya'dan, karlar ülkesinden?
bir dulluk örtüsü aldı Rusya'dan o.
Karalar içinde dindirmek için yasını
ta Rusya'dan bir dulluk örtüsü geldi ona.

Türkçesi: A. Kadir

Erich Kaestner (1899-1974)

POLİTİKA DIŞINDAKİ KUTLAMA

Ne çıktı ne de çıkar sesiniz
 Diledikleri gibi yapsınlar dersiniz
 Olur mu devletin işine karışmak
 Siz oturun bekleyin o kadar
 Sanki bir dışıdır başucunuzda kader
 Sizin ödeviniz de ağzınızı açmak.

Lazım derler vergileri arttırmak
 Güzel derler bir donanma yapsak
 Koskoca bir ordu daha da iyi
 İhracat ithalât gümrüğü derler
 Etek dolusu lâf ederler
 Ve öğretmişlerdir size susmayı.

Derler arttı ekmeklerin fiyatı
 Hadi derler harbe, geldi işte vakti
 Gülerler arkanızdan sonra da
 Alavere dalavere ederler
 Oturturlar şapa, kazık atarlar
 Ne imiş? Politika!

Öyle salaksınız ki dut yemiş bülbül
 Ensenizde boza pişer siz oralı değil
 Hep kendi havanızda.
 Para ister karınız, ağlar emzikteki
 Sizse yatak sevdasında, vaktiniz mi var ki
 Devletle uğraşmaya.

Allah size göz vermiş, vermiş ama nerede?
 Bırakın kellenizi siz hâlâ büroda.
 Aldatırlar sizi böyle daha çoook
 Oturun kuzu kuzu
 Hükümet mi; hepsi bir, ha o, ha bu...
 Memnunsunuz, mesele yok!

Türkçesi: Behçet Necatigil

Günter Eich (1907-1972)

MAVİ TULUMLU ADAM

Mavi tulumlu adam
omzunda çapası evine dönüyor,
bahçe çiti gerisinde ona bakıyorum.

Onlar Kenan ülkesinde böyleydiler akşamları,
şimdi böyle dönerler Burma'da çeltik,
Mecklenburg'da patates ekili tarlalardan,
bahçelerinden Kaliforniya'nın, Burgonya bağlarından.

Buğulu camlar ardında yanında lamba, kıskanıyorum
mutlu oluşlarını (paylaş diyen yok)
çocuk bezleri asılı, ocağında ateşi, kendi halinde
ataerkil gecelerini kıskanıyorum.

Mavi tulumlu adam evine dönüyor;
omzunda çapası, çöken karanlıkta
bir silaha benziyor.

Türkçesi: Behçet Necatigil

GOLDENE MEIL'DE BAHAR

Yandı yurdumda giysiler, ayakkabılar,
Faust ve Nibelungen.
Alev alev gözlerim, bitlenmiş, bön
bakıyorum, moskitolar uçuyorlar.

Günler dikenli tel gerisinde, orada,
projektörler altında uykum.
Koltuk altlarımda, apış aramda
tiksintiyi, azabı besliyorum.

Yok iç çekişimi duyan kulak.
Kamp üzgün sessizliklere daldı.
Dünyadan bir selam olarak
Rüzgârda klor, hela kokuları kaldı.

Umursamaz sürüp giden her şeye karşı
dünya, bütünlüğünde.
Buz gibi soluğunu gezdirir Tanrı,
esirlerin çadırları üstünde.

Türkçesi: Behçet Necatigil

Stephan Hermlin (d. 1915-1997)

KUŞLAR VE DENEME

Gazetelerin bildirdiğine göre hidrojen bombası
denemelerinin sonucu olarak göçmen kuşlar
Güney Denizi üzerindeki alışılmış yollarını değiştirmişler.

Savanalardan kalkıp tropik denizlerden
sürükledi rüzgârlarla gövdenin gereksinimi,
Sağır ve kör gibi uzaklardan ve ta ezelden,
Bulsunlar diye biraz ağaçlık ve gerekli besini.

Ne gök gürültüsü durdururdu, ne tayfun, ne de
Bir ağ, çağırınca onları büyük uçuşlar
Çıglık dolu bir duman, kararlı aynı menzilde,
Ve hep aynı kümelerle aynı yol alışlar.

Sağnak, fırtına aldırmadan dimdik
Gördüler bir gün öğleüstü çırparak kanat
Daha üst bir ışık. Bu korkunç surat

Zorladı artık yollarını değiştirmeye.
Aradılar daha sakin yeni ülkeler göçmeye.
Bırakın sarssın yüreklerimizi bu değişiklik...

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

Karl Krolow (d. 1915)

AŞK ŞİİRİ

Bir yarım sesle sesleniyorum sana:

Beni duyacak mısın?

Aynı o acılı ot suratının arkasında,

O dağılan ayın?

Kutsal güzelliği içinde havanın,

Gün doğduğunda,

Kanatlarını çırpıp bir al balık olduğunda sabah?

Güzelsin.

Serin ve kuru bir derin var.

Bakışın yumuşak ve bir kuşun bakışınca güvenli

Sallanan yele söylüyorum bunu.

Sırtın-duyuyor musun-havadan yapılma,

Bir güvercin gibi mavi yaprak örgüsünden süzülen.

Başını kaldırıyorsun.

Tuğla duvarda bir kez de gölgesi görünüyor.

Güzelsin sen. Güzelsin.

Uykum yanında bir su serinliğindeydi.

Bir yarım sesle sesleniyorum sana.

Ve gece parçalanıyor sodamsı, siyaha ve maviye.

Türkçesi: Fatma Akerson

Johannes Bobrowski (1917-1965)

İLMENSEE 1941

Yaban arazi. Rüzgâra karşı.

Donmuş. Kuma

gömülmüş nehir.

Kömürleşmiş dallar:

alana karşı köy. O zaman

gölü gördük-

-Günle gölü- Işıktan.
Yol izinde, otlarda
dışarda kule,
beyaz, uzakta ölünün taşından
olduğu gibi. Delinmiş dam
karga kargaşasında.
-Gecele gölü. Orman.
Bataklığa doğru
düşüyor. Yaşlı kurdu,
yağ bağlamış yangın yerinde,
ürküttü bir gölgeyüz.
-Yılla gölü. Tunç
kabarış. Suların yükselen
karanlığı. Göklerden
bir kez
vuruyor kuş akınını.
Gördün mü yelkeni? Ateş
uzakta. Kurt
çıktı alana.
Dinliyor kışın çingiraklarını,
uluyor korkunç kar
buluta karşı.

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

DON NEHRİ

Yukarda, yalımlardan
köyler. Kayalardan
iniyor kıyılar. Ama
tutulmuş akış, buz soluğu
esti, sessizlik kapkara
izledi bunu.

Beyazdı akış. Daha yüksek
kıyı kara. Atlar
yamaca tırmanıyordu. Biyol,

karşiki kıyılar
 uçtu gitti, gördük
 tarlaların gerisinde, ötede,
 erken doğmuş ay altında, duvarları
 göğe doğru.

Orda
 şarkı söylüyor Diw,
 kulede
 bağılıyor bulutlara, kuş
 salt mutsuzluk, sesleniyor
 kayalık kıyılar üstünden,
 buyruyor dinlemeyi ovalara
 Höyükler, açılın, diyor,
 çıkın ortaya kuşanmış,
 ölümler, koyun miğfere

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

SİĞ GEÇİT
 Ormanlar içinden dolanan,
 ey beyaz yollar, öğleyin.
 Biri düşmüş yeşil
 yamaca ve ırmağa doğru,
 içmiş suyundan sığ geçidin.
 Havalanmış kırlangıç.
 Ve biliyorum kulübeyi
 ötede kiraz ağaçlarında. Orda
 yürürdün. Kamış kavallar
 öttü. Kar ortasında,
 yel düşümü
 dönerim.

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

Paul Celan (1920-1970)

AKÇAKAVAK

Akçakavak, yaprağınla ak-pak bakarsın ya karanlığa.
Ak düşmemişti hiç annemin saçlarına.

Kara hindiba, Ukrayna ne kadar yeşil.
Sarışın annemse dönmedi yuvasına.

Yağmur bulutu, kaynağın kurudu mu?
Benim sessiz annem ağlar tüm insanlara.

Çember-yıldız, bağlıyorsun o altın kurdeleyi.
Bir kurşunla annem kalbinden aldı yara.

Meşe kapı, kim çıkardı rezelerden seni?
Benim tatlı annem gelmeyecek bir daha.

Türkçesi: Gertrude Durusoy-Ahmet Necdet

CORONA

Güz kendi yaprağını yiyor elimden: biz iki dostuz.
Zamanı ceviz kabuklarından ayıklayıp yürümeyi öğretiyoruz ona:

Aynada pazar,
düştü uyanan uyku,
ağızsa gerçeği söylemede.

Gözüm bir sevgilinin cinselliğine teşne:
öyle bakışıyoruz,
karanlık sözler ediyoruz birbirimize,
haşhaş ve bellek gibi seviyoruz birbirimizi,
uyuyoruz şarap gibi bir midye kabuğunda,
bir deniz gibi ayın kanlı ışığında.

Penceredeyiz sarmaş dolaş, kendimizi seyrederiz sokaktan:
vakit erişti, herkesler bilsin bunu!
Artık çiçek açma zamanıdır taşın,
yüreğinse tedirginlik zamanı.
Zamanıdır, zamanı gelmenin.
Artık zamanıdır.

Türkçesi: Gertrude Durusoy-Ahmet Necdet

HANGİ TAŞI KALDIRSAN

Hangi taşı kaldırsan
 seninle çıkıyor ortaya.
 gereksinim duyanlar korunmasına taşın:
 çıplak,
 karman çorman oluyorlar yeniden şimdi.

Hangi ağacı kessen
 yontarak
 biçim veriyorsun yatağa;
 üzerinde canların biriktiği,
 sarsmazmış gibi
 onları da
 zaman.

Hangi sözü söyleyen
 sağol demiş oluyorsun
 o yıkıma.

Türkçesi: Gertrude Durusoy-Ahmet Necdet

ANAHTAR

Değişik bir anahtarla
 açarsın evi, evde
 savrulur suskun olanın karı.
 Akan kana göre,
 gözünden, kulağından ya da ağzından,
 değişir senin anahtarın.
 Anahtar değişir, söz de değişir,
 kar taneleriyle birlikte yağar.
 Seni sürükleyen rüzgâra göre,
 sözün çevresinde yumak olur kar.

Türkçesi: Gertrude Durusoy-Ahmet Necdet

Wolfgang Borchert (1921-1947)**DÜŞLERDE FENER OLMAK**

Ben ölünce
hiç değilse
Bir fener olsam,
kapında dursam,
soluk donuk geceyi
aydınlığa boğsam.

Ya da limanda
gemilerin uyuduğu zamanda
gülüşürken kızlar
uyumasam,
dar kirli bir kanalda
bir yalnızca göz kırpsam.

Daracık bir sokağa
assalar beni
teneke, kırmızı bir fener
bir meyhane önünde
dalgın düşüncelerle
tempo tutup şarkılara
sallansam.

Ya da şöyle bir fener
gözleri büyümüş bir çocuğun yaktığı
duyulup da korkunca çevresinde yalnızlığı
dışarda camlarda
fırtınanın ıslığı
kâbuslar, görüntüler, cinler.

Evet, hiç değilse,
ben ölünce
bir fener olsam,
tek başıma geceleri

uykulardayken dünya
gökte ayla senli benli
sohbete dalsam.

Türkçesi: Behçet Necatigil

AYRILIŞ

Bir son öpüştü rıhtımda
kaldı ardımda.
Akıntıdan yana, denizlere yolun
gidiyorsun
bir kırmızı, bir yeşil ışıktır
uzaklaşır.

Türkçesi: Behçet Necatigil

Ernst Jandl (d. 1925)

YARGI

bu adamın şiirlerinde iş yok.

önce
aldım birini, sürdüm dazlak kafama.
boşuna, saç maç bitirmedi.

sonra
ovdum biriyle sivilcelerini.
iki günde orta büyüklükte patates
oldu çıktı hepsi, doktorlar şaştı.

sonra
kırdım ikisini tavaya,
şüphelendim, yemedim kendim,
köpeğim yedi, öldü

sonra
koruyucu diye kullandım birini.
söküldüm kürtaj parasını.

sonra
birini taktım gözüme,
girmeye kalktım iyi bir kulübe
çelme taktı kapıcı,
kapaklandım yere.
verdim yargımı sonra da
yukarda

Türkçesi: Behçet Necatigil

SORU

adımı gönderdim kentten
telgraflarla, sonra ben gittim peşlerinden.

beni kentten çekip götüren tren
raylarda kaldı

adımı gönderdim kente
telgraflarla, sonra ben gittim peşlerinden
beni kente geri getiren tren
raylarda kaldı.

gezi nerde kaldı?

Türkçesi: Behçet Necatigil

BAYAN TAŞBEBEKYÜZ

bayan taşbembekyüz
kanepede konduğumuz.
melankolik bir çamaşır tahtası
gibi yaslandı
belirtiler ortada, durum kötü
doktorlar aciz kaldı.
kocas, ah-kocas, ah-
ah ah, kocalı.

Türkçesi: Behçet Necatigil

Dagmar Nick (d. 1926)

ÖNSEZİ

Saatler bizi geçecek
bir öğle üzeri
sonbaharda,
eğer sarı yapraklar ağaçlardan düşerse
ve kan,
eğer kuşlar kanat çırpışları ile
bizim için çizerlerse

Soluk olanı
sabırla havaya,
eğer zamanın dikenlerini
artık hissetmezsek,
akşamı ve gitmeyi,
devam eden bu ayrılışları,
sevginin bu anlamsızlığını,

eğer biz, kapkara ve yıkılmış,
içinde bulunduğumuz zamanda kalırsak,
tepemizdeki saat ibreleri
uzaklaşırken, sanki bizler
hiç varolmamışız gibi.

Türkçesi: Ahmet Arpad

ŞEHİRLER

Burada şehirler vardı, ama şimdi taş yığını.
Harabeler üstünde bağdaş kurmuş gece,
Tam benim istediğim gibi oldu, gönlümce...
Burda insanlar vardı, ama şimdi kalmadı.

Oyuk pencerelerden uzun parmaklarıyla ay,
Krom sarısı bir hayalet gibi girer içeri.
Dolaşır kilise iskeletlerini bir ürperti.
Sıçrar ordan sulara bir cambaz gibi,
Titrer duvarlarda gölge yapraklarıyla ay.

Kavrulmuş ağaçlar yangınlarda, yapraksız
Molozlar ortasında. Söner son hayat eseri mumlarda.
Silinip gider olup biten şeyler, arkalarda.
Burada şehirler vardı, ama şimdi harabedir baksanız.

Türkçesi: Behçet Necatigil

*Ingeborg Bachmann (d. 1926)***KARANLIK ŞEYLER SÖYLÜYORUM**

Orpheus gibi ölümü çalıyorum
hayatın tellerinde
yeryüzünün güzelliğine karşı
ve göğü yöneten gözlerine
yalnızca karanlık şeylerdir söyleyebildiğim.
Unutma, o sabah
henüz ıslakken çiğden yattığın yer
ve karanfil uyurken yüreğinin üstünde
sen de birdenbire görmüştün
kara ırmağı
yanı başında akıp giden.
Suskinsun telleri gerilmiş
kan dalgaları üstüne,
inleyen yüreğini kavradım ben;
gecenin gölge saçlarına
dönüştü saçların,
karanlığın kara kar taneleri
yağdılar yüzüne.
Ve ben senin değilim
yakınmadayız ikimiz de.
Fakat Orpheus gibi biliyorum
ölümün yanında hayatı
senin her vakit için kapalı gözlerin
bende bakıyor mavi mavi.

Türkçesi: Kundeyt Surdum

DUŞ YÜREK

Düş yürek zaman ağacından, düşün yapraklar
 bir vakitler güneşin kucakladığı
 donmuş dallardan
 düşün apaçık gözlerden dökülen yaşlar gibi.

Gün boyu uçuşa da saçlar rüzgârda
 yanık alnında yer tanrısının
 bastırır yumruk gömleğin altında

Bulutlar ince sırtlarını sana
 bir kez daha içseler de yumuşama;
 önemseme Hymettos senin için
 bir kez daha doldursa da petekleri.

Azdır çünkü çiftçiye kurakta tek bir sap,
 azdır bir yaz bizim yüce soyumuz için.

Ya nedir yüreğinin kanıtladığı?
 Dün ile yarın arasında sallanır durur
 sessiz ve yaban;
 vuruşları
 vuruşları
 düşüşüdür zamandan.

Türkçesi: Kundeyt Şurdum

Günter Grass (d. 1927)

AŞK

İşte hikâyemiz böyle dostlarım
 Şu parasız yapılan alışveriş
 İşte borç kartımız, çakıverin imzayı
 Yorgan daima kısa gelirmiş
 Bu uç, şu uca ulaşamazmış
 Diyebilir misiniz amma da iş

Aramak onu ufukların ardında
 Arada düşmüş yaprakları tekmelemek
 Ovmak bir çıplak ayağı
 Bütün yürekleri kiraya vermek
 Ya da bir aynalı odada
 Bir otomobilde
 Kaporta aya doğru dikilmiş
 Masumluk, duruversin istediği yerde
 Nerede başlatırsa başlatsın cümbüşünü
 Sesler tiz perdeden kadıncıl ve sonsuz
 Bir başkalık belirir her seferinde

Gişelerin önünde, henüz açılmamış
 Kenetlenmiş eller durmadan çıtırdar
 Kuyrukta süngüsü düşmüş bir adam
 Bir zayıf yaşlı bayan
 Ve sinemadaki filim
 Bir büyük aşkı ilân eder neonlu ışıklar
 Çarşaf gibi reklamlarda
 Senaristin de garantisi var

Türkçesi: Sıtkı Salih Gör

ANNABEL LEE

E. A. Poe'nun anısına saygıyla...

Kiraz zamanı işçilik yapardı,
 Annabel Lee.
 Çürük meyveyi ayırmak için eğilmemi ister,
 yatardı hayvan kokusuna bulalı,
 yoncaların içine uzanırdı, arının soktuğu
 yumuşak Annabel Lee.
 Bir vakitler hiç oysa,
 dizini uzatıp bükülmezdi
 kiraz toplamak gelmez aklına,
 çürük meyve için hiç eğilmemi
 istemezdi, ah Annabel Lee.

Kitap açma zamanı çevirirdi yaprakları,
Annabel Lee.

Horozları yemler
taneler ve cam kırıkları arasında yatardı
bir resim gibi uzanırken sere serpe
buydu işte,
sindirimi yarım kalmış Annabel Lee.
Bir vakitler oysa nerde,
kitaplar, hayvan falan hak getire,
kitap mitap açmazdı
düşünmez mideleri
resim mi, resim gibilik mi
ah nerde, Annabel Lee.

Türkçesi: Sıtkı Salih Gör

H. Magnus Enzensberger (d. 1929)

KARDA GÖMÜLÜ
bir tüy ağabeyim yitirdi
karga
üç damla kan döktü babam
haydut
bir yaprak düştü kara
ardıç ağacından
yavuklumun güzelim pabucunun tekini
mektubunu falancanın
bir yüzüğü bir taşı bir kucak samanı
savaş yere gömeli
çok zaman oldu

yırt mektubu
parçala pabucu
yaz yaprağa tüy kalemle:
ak taş
kara saman
kırmızı iz

ah bilmeyişim ne iyi
 yavuklumun yurdumun evimin
 ağabeyimle beni
 adlarımız neydi

Türkçesi: Behçet Necatigil

GENÇLİK KORKULARI

ısrırgan bir yataktır gece
 pembedir sanki çıtırdar ellerin
 ah nasıl da gülerdi boynuma kenetlenip de
 yaktı kavurdu gözü açılmadık yüreği cin
 alevdir dolup taşan teknemin fora yelkenlerine

kayalıklar kirecinde tatlı kıyının
 diş izleri tuzdaki denizin yakıcıları
 göster bana nölur nerde kırık ayağın
 karanlık gözlerinde kâfuru kokulan
 kana batmış sürüklenmede bir ağıt yorgun argın

ey hınç, anarak güvercinlerin birbirini bildiği
 koyver gitsin şu son saatlarımı
 içinden çığlıklarda bir ekspresin geçtiği
 ne de kocaman oluyor bekleme salonları,
 garsonlar davulla duaya çağırıyor sanki

Türkçesi: Mustafa Ziyalan

BOŞ ZAMAN

Çim biçme aracı, pazar
 saniyelerin başını keser
 keser başını otların.

büyür ot
 ölenleri bürüye koymuş
 ölmüşlerinin üstüne

ey bunu kimler duyuyorsa!

gürüldüyor çim biçme aracı
bastırıyor gürültüsüyle
haykıran otları

kendini besiyeye çekiyor boş zaman
sessiz soluksuz ölüp gidiyoruz
dipdiri otlara gübre

Türkçesi: Mustafa Ziyalan

OTUZÜÇÜNCÜ ŞARKI

Sırılsıklam ıslanmış, ıslak bavullardan kişiler seçiyordum.
Eğri bir düzlükte durduklarını görüyorum, rüzgâra yaslanmış,
eğri yağmur altında, belirsiz, uçurumun kenarında.
Hayır, ikinci bir yüz değil. Havanın suçu
böyle solgun oluşları. Uyarıyorum onları, sesleniyorum
örneğin,
yol eğri bayanlar baylar, uçurumun kenarındasınız. Onlar,
doğal olarak,
soğukça gülüp, cesurca karşı bağırışa geçiyorlar:
Teşekkür ederiz, size de.

Gerçekten de birkaç düzine olup olmadıklarını soruyorum
kendi kendime,
yoksa tüm insan soyu muydu orada asılı duran,
tıpkı belirsiz bir müzik gemisindeki gibi, hurda
ve yalnız bir tek amaca yönelik, yani batışa?
Bilmiyorum. Gözümü kapatıp dinliyorum. Zor söylemesi,
bu insanların kimler olduğunu, her biri bir bavula,
açık sarı bir uğura, bir dinozora, bir defne çelengine sarılmış.
Güldüklerini duyuyor ve onlara anlaşılmaz sözler
sesleniyorum.

Kafasında yaş gazeteler olan, tanınmayan kişinin
K. olduğunu sanıyorum, yolcunun işi peksimetçilik;
şu sakallının kim olduğundan haberim yok, boyalı bastonlu
adamın adı Salomon P.; durmadan hapşıran kadın

Marilyn Monroe olmalı;

beyaz elbiseli adamsa, şu elinde siyah yağlı kağıda sarılı
notlar olan, mutlaka Dante'dir.

Bu kişiler umut dolu, ürkütücü bir erk dolu!

Bardaktan boşanan yağmurun altında dinozorların ipinden
çekiyor, bavullarını açıp sonra gene kapatıyorlar,
ve koro halinde şarkı söylüyorlar: "13 Mayıs dünyanın

sonudur,

artık daha fazla yaşayamayız, yaşayamayız daha fazla."

Kimin güldüğünü söylemek güç, bu çamaşırhanede kimin
beni saydığını ya da kimin saymadığını ve
uçurumun ne genişlikte ve ne derinlikte olduğunu söylemek.
Yavaşça nasıl battıklarını görüyorum kişilerin ve onlara
şunları sesleniyorum: Nasıl yavaş yavaş battığınızı
görüyorum.

Yanıt yok. Uzaktaki müzik gemilerinde, donuk ve cesur
orkestralar çalışıyor. Çok üzülüyorum, hiç de hoşuma

gitmiyor,

öyle hepsinin ölmesi, ııslak, bu çiseleyen havada, yazık,
ağlayabilirim, ağlıyorum: "Ama kimse bilemedi", diye
ağlıyorum,

"hangi yılda olduğunu, ne hoş."

Ya dinozorlar nerede kaldı? Ya bu ııslak bavullar,
binlerce ve binlerce, bomboş ve sahipsiz,
suyun üzerine nereden sürükleniyor? Yüzüyor ve ağlıyorum.

Her şey, diye ağlıyorum, istendiğı gibi, her şey yalpalıyor,
her şey denetim altında, her şey yolunda, insanlar eğri

yağan yağmurun

altında boğuluyordur herhalde, yazık, neyse, ağlamak

için o da iyi,

belirsiz, söylemesi güç, neden, hem ağlıyor hem yüzüyorum¹⁰

Türkçesi: Sezer Duru

Günter Kunert (d. 1929)

SABAH OLURKEN

Boş

Bomboş tüm sokaklar

Sabahın bu erken saatinde

Vuruyor pencere camlarına

İlk pembe ışığı göğümüzün

Evler sıra sıra dizilmiş

Ardından külrengi taş duvarların

Geçiyorum önünden adım adım.

Çıkmışım koynundan, odandan,

Kapıdan, evden.

Bir gün ayrılmak dünyadan

Böylesine sıcakken daha kanım

Usluca soğuğa kaymak.

Gereğince yaşadığına inanarak.

Türkçesi: Adalet Cimcoz

AY ŞİİRİ

Karanlık odadaki yüzün gibi

Yabancı ve dağınık

Asılı kalmış ay kara gökyüzüne

Pırıl pırıl görmüştüm onu kimi zaman

Çelikten yontulmuş gibiydi sanki, sert

Mavi ikindilere doğru kimi zaman

Solgundu ve yorgun

Kötü boyalarla boyanmış

Çocuk elinden çıkmış bir resim gibi.

Gene de tepeden tırnağa duygulu.

Türkçesi: Adalet Cimcoz

Reiner Kunze (d. 1933)

MACAR RAPSODİSİ 66

Tibor Dery için

Biletçi geldi giysisiyle
bir posta tatarının
Kalçasına dayalı kara deri çantada taşıyordu
Tuna'yı bu ağır
çift mektubu, mühürlenmiş
bir afyon tarlasıyla sanki
bir kan lekesiyle

Budapeşte ışıldadı zarfın arasından
fırtına öncesi gibi

Açmaya yoktu yetkim, ama
uzun uzun okudum Peşte üzerinde geceleri
dik yazısını şimşeklerin

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

Sarah Kirsch (d. 1935)

KÜÇÜK ADRES

Kalkmak istiyorum, çekip gitmek ve görmek,
ah, kuş, nehir ya da bir tren olsam,
gözlemlemek istiyorum dünyanın dönüşünü.
Nerde muayenehane sınırın ötesinde? Nerde
Bozkır kombinaları? Gecekondu? Grevler?
Buğdaylar denizde? Hayrıyla şerri
Uygarlığın? Niçin olmasın New York?
Bütün caddelerden geçmeliyim topluluklarla,
üç köşeli ampuller aramak metro dehlizinde,
gitmek, görmek, eskiden neler
toplamışsam saman kurusu gazetelerden
Sonra, yorgun ve sıkıntılı olunca

—belki doğrudur, alüminyum cepheleler, kent salaşında pislik-
 çıkarım asansörle bilmem kaçınıcı kata, konuşurum
 hava ayarlama tesisatıyla, bir içki alır ve kâğıda geçerim
 sınıf bilinçli Broadway şiirini.

Bavulumu hazırlar, atarım kanayan bir
 yapay yüreği içine ve yol görünür, dosdoğru
 ürün diye ağaçların biçildiği Sibiryâ'ya.

Oy, nasıl da bağılıyor elektrikli testereler, nasıl yükseliyor
 talaşlar piramit boyunca, orman nasıl fışkırıyor, nasıl
 kentler sükün ediyor! Ya ırmaklar!

Teknede olmak istiyorum, balıkların üstünden kaymak,
 nasılsa avlanır onlar, ama aksaçlı
 oğulları balıkçıların kuruyorlar su topları, kesiyorlar
 ortaboy dağları bununla, barajlar yerleştiriyorlar
 ve dağıtıyorlar suyu hakça. Onlarla
 konuşuyorum gecelerce, kızartmaları çiğneyerek ve votka.

Ah, niçin ozanım ben, sürüyorum arabasını
 yazı makinesinin küçücük kâğıt tarlası üstünde, taksiye biniyor
 ve suyla pişiriyorum?

Arden olsam, vinç, nehir ya da tren
 çekip gitmek istiyorum, görmek ve
 yine gelmek.

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

Wolf Biermann (d. 1936)

VIETNAM TAŞLAMALARI

GENERAL KY'NİN HER SABAH SÖYLEDİĞİ

Halktan başka
 korkusu olmayan bir hükümet
 çok yaşar, çok
 hükümetten başka
 korkusu olmadıkça halkın

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

GENERAL KAYININ DÜŞÜ

Ve sonunda bir yasa çıkardı hükümet
bütün insanlar mutludur
diye

Karşı koymalar
ölümle cezalandırıldı

Hemen ardından
gerçekten yalnızca
mutlu insanlar vardı

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

SALDIRININ SINIRLI ETKİSİ

Zorbalık yeterince büyükse
çokları susar

Zorbalık ama en büyükse
gene
yalnızca
çokları susar

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

Volker Braun (d. 1939)

HEYECANSIZ GENÇLERLE İLİŞKİ

Hayır, siz büyütemezsiniz ağaçlarını sevincimizin,
Cetvel ve pergel gösteriş verir size, hayat vermez,
isteklerimiz öyle büyük ki sığmaz hiçbir şeye.
Mutluluğumuz tam: Hesaplanabilir.
Kendi kendimizin karşısında sakınmamız nafile:
Biz hiç gelmeyiz ölçüye falan.

Unutun bizden kuşkulanmayı:
Siz kuşkulanırsınız ölmüş ve gömülmüş insanlardan!
Göklerde dallar boylarını bulsunlar bırakın:

Ağaç dediğin körpecik bir şey!
Çabalarımızın imgelerini boyayıp durmayın:
Çaba gösterin siz de!
Kalkmayın özgürlüklerimizi ölçmeye: Özgür olsun!
Vazgeçin bizden söz etmekten: Konuşun bizimle!

Türkçesi: A. Kadir-Afşar Timuçin

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ

Günümüz Amerika Birleşik Devletleri'nin 4 Temmuz 1776' da İngiltere'ye karşı bağımsızlığını ilan etmesine karşın, bu ülkenin, Edgar Allan Poe, H.W. Longfellow, Walt Whitman ve R.W. Emerson'e gelinceye kadar, yani XIX. yüzyıl şairlerine gelinceye kadar, kendine özgü bir şiir geleneğinden söz etmek oldukça güçtür. Birinci Dünya Savaşı yıllarında İngiliz ve ABD şiirlerinde bir beğeni devrimi başlatmış olan Ezra Pound ile T. S. Eliot'ın bu ülkede yeterince köklü bir kültür birikimi bulunmadığını ileri sürerek Avrupa'ya yerleşmeye karar vermeleri de bu kanıyı destekler niteliktedir. Ama bu konuda fazla ileri gitmemek için resmi dilin İngilizce olmasına karşın, bu ülkeye göçen insanların anadillerini (Fransızca, Almanca, İtalyanca, İskandinav dilleri) ve kültürlerini uzun süre koruduklarını, bu olgunun da bir dil ve kültür birliğinin oluşumunu güçleştirdiği gerçeğini göz önünde bulundurmamak gerekir.

ABD şiiri, bütün olumsuz koşullara karşın, yukarıda adını andığımız şairlerle, özellikle Poe ve Whitman, ülke içinde çok önemli bir atılım yapmakla kalmamış, yaşlı Avrupa'nın da şiirini etkilemiştir. Örneğin Edgar Allan Poe'nun Fransız şairleri Charles Baudelaire, Mallarme ve Paul Valery üzerindeki etkisi bilinen bir gerçektir. Biçimsel deneylere ağırlık veren romantik bir şiir anlayışının temsilcisi olan Poe'nun etkisi Baudelaire aracılığıyla 1930-1945 yılları arasında ülkemize kadar uzanmıştır. Demokrasi anlayışının ve bu anlayışa uygun düşen yığın kültürünün şiir alanındaki sözcülüğünü yapan "Koca Reis" Walt Whitman'ın evrensel etki ve saygınlığı günümüzde de sürmektedir.

XX. yüzyılın başlarında Amerikan şiirine yön veren şairlerin başında Ezra Pound, Conrad Aiken, T. S. Eliot ile Wallace Stevens, W.C. Williams, E. E. Cummings yer alırlar. Bu şairler Anglo-Saxon şiirini değiştirmekle kalmamışlar, aynı zamanda, sınırları ülkemizi de içine alan bir beğeni değişim ve devrimine yol açmışlardır.

1950'li yıllarda ortaya çıkan ve içinde Ginsberg, Ferlinghetti ve Corso gibi şairlerin yer aldığı "Beat Generaiton" şiiri ülke içinde bir tür "yüksek sesle okuma şiiri"ne de yol açarak, şiiri basılı sayfaların ve kapalı odaların dışına çıkartarak, ona, spor salonlarında, stadyumlarda ve

kırlarda geniş soluk alma olanağı sağlamışlardır.

Amerika Birleşik Devletleri, kızılderili kalıtıyla, karaderililerin Afrika katkısıyla, çeşitli etnik toplulukların kültürel ve şiirsel zenginlikleriyle çok genç, ilginç ve dinamik bir şiir anlayışını barındırıyor topraklarında.

Edgar Allan Poe (1809-1849)

ANNABEL LEE

Senelerce, senelerce evveldi;

Bir deniz ülkesinde

Yaşayan bir kız vardı, bileceksiniz

İsmi Annabel Lee;

Hiçbir şey düşünmezdi sevmekten

Sevmekten başka beni.

O çocuk ben çocuk, memleketimiz

O deniz ülkesiydi,

Sevdalı değil karasevdalıydık

Ben ve Annabel Lee;

Göklerde uçan melekler bile

Kıskanırlardı bizi.

Bir gün işte bu yüzden göze geldi

O deniz ülkesinde,

Üşüdü rüzgârından bir bulutun

Güzelim Annabel Lee;

Götürdüler el üstünde

Koyup gittiler beni,

Mezarı ordadır şimdi,

O deniz ülkesinde.

Biz daha bahtiyardık meleklerden

Onlar kıskandı bizi,—

Evet!- bu yüzden ? (şahidimdir herkes

Ve o deniz ülkesi)

Bir gece bulutunun rüzgârından

Üşüdü gitti Annabel Lee.

Sevdadan yana, kim olursa olsun,

Yaşça başça ileri,

Geçemezlerdi bizi;

Ne yedi kat göklerdeki melekler,
 Ne deniz dibi cinleri,
 Hiçbiri ayıramaz beni senden
 Güzelim Anabel Lee.

Ay gelip ıştır, hayalin irişir
 Güzelim Annabel Lee;
 Bu yıldızlar gözlerin gibi parlar
 Güzelim Annabel Lee;
 Orda gecelerim, uzanır beklerim
 Sevgilim, sevgilim, hayatım, gelinim
 O azgın sahildeki,
 Yattığın yerde seni.

Türkçesi: Melih Cevdet Anday

HELENA

Güzelliğin benim için Helena,
 İznik kalyonlarıdır geçmişin,
 Taşırlar mis gibi bir denizde
 Bir gezegeni yavaşça, ezik, bitkin
 o doğduğun sahillere.

Alışık dolaşmaya umutsuz denizlerde,
 Ölümsüz yüzün, sümbül saçların
 Çekti yurduma Naiade havaların,
 O eski Yunan görkemine
 Ve yüceliğine Roma'nın.

Görüyorum o alımlı pencerede
 Seni bir heykel gibi dururken
 Akik lamban elinde,
 Sen, ey! O kutsal ülkelerden
 Gelen, Psykhe, seni

Türkçesi: İlhan Berk

Walt Whitman (1819-1892)

OY REİS! KOCA REİS!

Oy reis, koca reis, alnımızın akıyla döndük seferden,
Savuşturup onca belâ, onca fırtınayı, sonunda murada erdin.
İşte liman, bak, çanlar çalıyor, bayram ediyor ahali,
Gördüler pupa yelken geliyor, gözü pek, gözü yeşil yelkenli.
Neyleyim, neyleyim ki ama...

Bu kan damlalarını nideyim?

Gayri uzanmış güverteye reis,
Soğumuş ellerini mi öpeyim?

Oy reis, koca reis, kalk da şu çanları dinle bari!
Baksana, senin bayrağın çekilen, senin şarkın söyledikleri!
Senin için bu çiçekler, senin için toplaştılar sahillerde,
Seni çağırıyorlar, bak, senin adın geziyor dillerde!

Gel, reis ağacığım beni,

Kolumun üstüne yatırayım seni.

Çoktan öldüğünü unuttum ama

Bu kan damlalarını nideyim?

Reis cevap vermiyor sözüme, dudakları söylemez olmuş,
Ağam kokumu duymuyor bile, ne yüreği ne kalbi kalmış.
Sağ salim demir attı gemi, bitti artık sona erdi sefer,
Savuşturup onca belayı, kazanılan bir güzelim zafer.

Bayram etsin sahil, çalsın davullar!

Yalnız bırakın beni gideyim!..

Reisin yattığı güvertenin üstünde

Böyle dolaşmayıp da nideyim?

Türkçesi: Can Yücel

WALT WHITMAN BU

Walt Whitman bu, evrenler içinde evren, Manhattan'da görmüş
ilk gün ışığını.

Etli canlı, delikanlı, yemeğe, içkiye, kadına düşkün,
Sulu gözlülerden değil, kişiyi kendinden ayrı, aşağı görenlerden
değil,

Ne burnu havada, ne başı eğik...

Sökün kapılardan kilitleri hep,
Sökün kapıları hep rezelerinden!

Birini hor tutmaya gör, beni de hor tutmuşundur,
Birine bir kötülük işlemeye, bir kötü söz söylemeye gör, bana
etmişindir o kötülüğü, bana söylemişindir o sözü...

Ben evrensel parolayı söyledim, "Geç!" dedim demokrasiye...

Gözüme dizime dursun el sürersem herkeslerin el sürmediği
şeylere.

Türkçesi: Can Yücel

PES ETMİŞ BİR AVRUPALI İHTİLALCİYE

Dayan be kardeşim, dayan be bacım!..

Devam ateşe!.. Hürlük uğruna bu, kıran kırana!..

Hürlük dediğin pes etmez öyle bir iki bozgunla; hürlük dediğin
pes etmez zaten

Halkın ilgisizliği, nankörlüğü ve döneçlik edenler hep bir yana...

Pes etmez öyle tekme, yumruğa, topa, tüfeğe, ceza kanunlarına...

Bel bağladığımız, inandığımız şey o... Var olagelmış... O oldum
olası... O dört iklim dört köşe...

Ne gel gel etmiş, ne gelirim demiş, oturmuş ışığa karşı öyle
huzur içinde, dosta düşmana karşı

Sabır taşı öyle beklemiş, beklemiş eşref saati.

Türkçesi: Can Yücel

KALABALIK BİR ŞEHİRDEN GEÇMİŞİM

Kalabalık bir şehirden geçmişim, belki ilerde işe yarar diye
 görünüşlerini,
 yapılarını, âdetlerini geleneklerini aklıma yerleştirmeye çalışarak,
 Ama şimdi bütün o şehirlerden sadece bir kadını hatırlıyorum,
 orada rastladığım, beni sevişmek için yolumdan alıkoyan
 bir kadın.
 Gece gündüz ayrılmamıştık birbirimizden — ötekilerin hepsini
 çoktan unuttum,
 Bana istekle sarılan o kadını hatırlıyorum sadece,
 Gene dolaşıyoruz birlikte, sevişiyoruz, ayrılıyoruz gene,
 Gene tutuyor beni elimden, gitme diyor,
 Onu yanı başımda görüyorum, dudakları sessiz, üzüntü içinde,
 her yanı tirtir titriyor.

Türkçesi: Memed Fuat

Emily Dickinson (1835-1886)

KIR YARATMAK İÇİN

Bir yoncayla bir arı
 Yaratır en güzel çayı—
 Bir yonca, bir arı
 Bir de insanın hülyaları.
 Olmasa da arı
 Elverir insanın rüyaları.

Türkçesi: Talat Sait Halman

BEYİN GÖKTEN GENİŞTİR

Beyin gökten çok daha geniştir,
 Yan yana koyarsan ikisini,
 Beyin kendi içine rahatça
 Sığdırır hem göğü, hem seni.

Beyin denizden çok daha derin,
 Belki masmavi denizin dibi,
 Ama beyin onu hemen emer
 Kova dolduran süngerler gibi.

Beyin, Tanrı ağırlığına denk,
 Kaldır, dirhem dirhem tart istersen,
 Sanki değişik görünürler mi
 Hece nasıl değişikse sestem?

Türkçesi: Talat Sait Halman

-280-

Bir tören hissettim, beynimde,
 Matemliler bir aşağı-bir yukarı-
 Yürüyüp duruyordu-yürüyordu-ta ki
 Anlam siliniyor gibi gelene dek

Ve hepsi oturtulunca
 Bir ayin-bir davul gibi—
 Gümleyip duruyordu-gümbürdüyordu-ta ki
 Zihnim sağırlaşıyor sanana dek-

Ve sonra işittim-bir kutuyu kaldırırlarken
 Ruhumu açtıklarını çatırtıyla-
 Aynı kurşundan botlarla, yine
 Derken Uzay-başladı çınlamaya-

Bir çan olduğundan gökler
 Ve varlık bir kulak yalnızca
 Ve ben ve sessizlik ve tuhaf bir ırk
 Yalnız, kazazede-burda-

Ve sonra bir tahtası kırıldı aklın
 Ve düştüm de düştüm
 Ve bir dünyaya çarptım
 Ve bitirdim bilmeyi o sıra.

Türkçesi: Oğuz Cebeci

-281-

Öylesine ürkünç ki-neşelendiriyor insanı-
 Hoşa gidiyor neredeyse, dehşetin öylesine üzerinde-
 Ruh bakıp kalıyor ardından, güvenli
 En kötüsünü bilmek, korkuyla yer bırakmıyor-

Çabucak bir göz atmak bir hortlağa, faydasız-
 Ama boğuşmak-galip gelmektir ona-
 Nasıl kolay gelir işkence, şimdi-
 Belirsizlikte öylesine örseleyen-

Soğuktur gerçek ve çıplak-
 Ama insanı ayakta tutan da bu
 Kuşku duyanlara gösterirdik-yakarıyı-
 Ama ümit etmeyi bıraktık, şimdi,
 Bilen bizler-

Ölüme bakmaktır, ölmek-
 Bırakıvermek soluğu
 Öylece uyumak değil
 Yastığa koyup başı-

Başkaları, boğuşabilir-
 Seninkisi, bitmiştir-
 Ve böyle gelir ürkünç kasveti hüznün
 -serbestçe kurar korkuyu-
 Hem uzaktasın-hem de herkese açık dehşet-
 Neşeli, tatilde, solgun-

Türkçesi: Oğuz Cebeci

Edwin Arlington Robinson (1869-1935)

RICHARD CORY

Ne zaman Richard Cory şehre inse,
 Oturup kaldırıma ona bakardık:
 Efendi adamdı tepeden tırnağa,
 Tertemiz ve bir prens gibi ipince.
 Ve her zaman sadeydi giyim kuşamı
 Konuşması her zaman sıcak ve insancaydı:
 Gene de titretirdi yürekleri “günaydın”
 Derken ve yürürken her yana ışık saçardı.
 Zengindi de-evet, bir kraldan daha zengin-
 Ve eksiksiz eğitilmiş her incelikte:
 Kısaca, işte, derdik, her bakımdan
 Yerinde olmaya can atacağımız bir insan.
 Böylece işimizde gücümüzde, varmak için gerçeğe,
 Ne bir lokma et yedik, ne şükrettik ekmeğe;
 Ve sessiz bir yaz gecesi Richard Cory
 Dönüp evine bir kurşun sıkıverdi beynine,

Türkçesi: Cevat Çapan

WALT WHITMAN İÇİN

Ölümsüz şarkılar sona erdi
 Ve onları söyleyen bir isimdir şimdi
 Tanrı da aşkımız da bir isimdir
 Hayat, ölüm ve her şey.
 Ama biz hiç görmeyen gözlerle
 Yazdıklarımızı bile okuyamıyoruz,
 Ya da kaderin bizim için yazdıklarını,
 Şaşkınlık içinde
 Gözlerimizi kırptırıyoruz sadece.
 Dün gece şarkılardı önemli olan
 Şimdi söyleyenlerdir o şarkıları yaşatan.
 Bugün duyamıyoruz artık
 Kulaklarımızda çınlayan o korkunç büyük

O yırtıcı ve sınırsız müziği
 Büyük bir güçle arınmış
 Aşkla sevgiyle zafere ulaşmış.
 Ama onu duyanlar var.
 İnsanlar için yarınlara uzanacak şarkıları
 Ve susup dinleyecek bütün zamanlar.
 Ölümsüz şarkıların sonu mu geldi? Diyelim ki
 Söylenen şarkıların sonu gelmez
 Ve isimler hiçbir zaman ölmezler.
 Soylu mermer ya da kum üzerine,
 İnsanların harflerini yazdık mı bir kere
 Bir daha silinmezler.

Türkçesi: Anıl Meriçelli

Robert Frost (1874-1963)

DAĞ KADINI

Kadına o yer çok ıssız,
 Çok yaban gelirdi,
 Çocuksuz,
 Bir kendi bir erkeği,
 Evin ufak tefek uğraşı,
 Başka işi yoktu kadının,
 Çift sürerken tarlada, ağaç keserken,
 Ardında kocasının.

Yorulup dinlenerek
 Yongaları toplardı,
 Dudaklarında
 Yalnız kendi için söylediği bir şarkı

Bir gün kadın
 Gitti dal kesmeye ormana,
 Ta uzaklara, ki zor işitti
 Adam kendini çağırınca.

Ne karşılık verdi-ne ses etti-
Geri de dönmedi kadın,
Durdu sonra kaçıp saklandı arasına
Eğreltiotlarının.

Bulamadı erkek, aradı taradı
Baktı her yerlere,
Kızın burda mı diye sonra
Gidip sordu annesine.

Birdenbire bir ışık benzeri
Geçti kafasından adamın,
“Demek ölmeden de
Ayrılması olurmuş insanın.”

Türkçesi: Ali Püsküllüoğlu

BİR DOST KİŞİ GECEDE
Bir dost kişi gecede
Uzakta tek bir ışık görünene değin
Yağmurla bir yollara düşüyor-yağmurla bir dönüyor

Bu sokak sokakların en yaslısı
Hızla geçiyor-utancı bekçiden yana
Gözleri gözlerine değsin istemiyor

Durup dinliyor bir ayak sesi
Bir mutlu yüz sokaklardan
Çıka geliyor çığlık çığlığa bir yalnızlık

Ayrılık değil-çağrı değil
Yalınkat yüceliğinde dünyamızın
Gök karanlığında bir fosforlu saat salınıyor

Ben vaktin doğrusu-eğrisi yoktur derim
Bir dost kişi varsa gecede-benim.

Türkçesi: Ö. Nutku- Tarık Dursun K.

ATEŞLE BUZ

Dünya ateşle sona erecek diyenler var,
 Buzla kimine göre.
 'Tattım da biliyorum nedir hırslar, arzular;
 Benim yaşantım ateş diyenleri doğrular.
 Ama, yıkılacaksa bir değil, iki kere-
 Ben, nefret ne demektir, bunu iyi bilirim-
 Bütün amansız güçler buzda da vardır derim,
 Buz başlamaya görsün yıkıp öldürmelere.

Türkçesi: Talat Sait Halman

Cari Sandburg (1878-1967)

ŞİKAGO

Dünyanın Domuz Kasabı,
 Araç Yapımcısı, Buğday Yığıcısı,
 Demiryollarının Oyuncusu, Yük Taşıyıcısı Ulusun;
 Fırtınalı, dayanıklı, gürültülü şehri
 Geniş Omuzların:
 Bana senin kötü olduğunu söylüyorlar, inanıyorum onlara,
 çünkü gördüm sokak lambaları altında köy delikanlılarını
 baştan çıkaran boyalı yosmalarını.
 Bana senin düzenbaz olduğunu söylüyorlar, Evet, öyledir,
 diyorum; çünkü gördüm yeniden insan öldürmek için
 başıboş dolaşan katillerini.
 Ve bana senin acımasız olduğunu söylüyorlar, ben de şu
 karşılığı veriyorum onlara: Evet, sorumsuz açlığın izlerini
 gördüm. Yüzlerinde kadınlarla çocukların.
 Ve böylece verdikten sonra ağızlarının payını yeniden dönüyorum
 bu benim şehrimi küçümseyenlere ve küçümseyerek
 diyorum ki onlara:
 Gelin bir başka şehir gösterin bana böyle başı dimdik,
 övünçle türkü söyleyen, dipdiri, kaba saba, güçlü kuvvetli
 ve kurnaz olduğu için.
 İş üstüne iş bitirmekten kan ter içinde sunturlu küfürler savuran

bir babayiğit bu o küçük miskin şehirlere göre;
 İleri atılmak için dili bir karış dışarda köpek gibi azgın,
 yığınlarla karşı karşıya gelmiş bir vahşi kadar kurnaz,
 Başı açık,
 Kürek sallayan,
 Yıkan,
 Tasarlayan
 Yapı yapan, parçalayan yeniden yapan,
 Duman altında, ağzı toz içinde, bembeyaz dişleriyle gülen,
 Yazgısının korkunç yükü altında bir delikanlının umursamazlığıyla
 gülen,
 Hiç savaş yitirmemiş bir savaşçı nasıl gülerse, öyle gülen,
 Bileğinde nabzı kaburgalarının altında halkın yüreği attığı
 için övünen ve gülen,
 Övünerek Domuz Kasabası, Araç Yapımcısı, Buğday
 Yığıcısı,
 demiryollarının Oyuncusu ve Ulusun Yük Taşıyıcısı
 olduğu
 için, yarı çıplak kan ter içinde, Gençliğin o fırtınalı
 dayanıklı ve gürültülü kahkahasıyla gülen

Türkçesi: Cevat Çapan

ZENCİ

Ben bir zenciyim
 Bütün şarkıları ben söylerim
 Ben oynarım bütün oyunları
 Lif lif pamuktan daha yumuşağım
 Yalınayak esirlerin ayakları altında
 Güneş altında şerha şerha çatlayan yol benim
 Benim-köpüren ağızlardaki
 Çın çın çınlayan kahkahalar
 Kadınların kanında deli bir aşk kaynar-benim
 Hasat olur-alınlarda ter birikir-benim
 Küçücükten bir çocuğum beyazların aşklarında
 Bir banço çalar ağır aksak
 Kocaman eller alkış tutar-benim
 Çürür-nasır bağlar dirsekler

Mutlu düşlere yatılır yaşlı ormanlarda-benim
Güneş deli divane olur-bir kırağı düşe yavaştan-benim

Ben bir zenciyim diyorum
Bana bakın diyorum
Ben bir zenciyim.

Türkçesi: Ö. Nutku-Tarık Dursun K.

Vachel Lindsay (1879-1931)

KURŞUN GÖZLÜ
Bulutlar gözlerinden geçsin-istemiyorum
Daha bir işleri güçleri var onların
Daha bir yücelikleri var onarılacak

Çocuklar doğar evrende sesleri yasalı
suç benim değil-senin değil yoksul tümü
Gözleri bölük-pörçük kurşun

Acıkırlar-acıkmadan düşsüz
Yel üfürür su götürür
Kullukları kulluk
Ölümleri ölüm değil.

Türkçesi: Ö. Nutku-Tarık Dursun K.

LOUISIANA KASABASINDAKİ BİR KIZ İÇİN ŞİİR
Gün doğmazsa-bir yıldız ışırsa gökyüzünde
Sensin

Gökyüzünde bir başka yıldız ışırsa ay adına
Sensin

Sen benim ilkbaharımsın
Bir elma dalı yüzün-çiçek açmış
Gözlerine vuran ışık gençliğinde
Cümle iyilikleriyle yüreğinin

Sen benim aşkımsın.

Türkçesi: Ö. Nutku-Tarık Dursun K.

Wallace Stevens (1879-1955)**BİR ERİN ÖLÜMÜ**

Daralır yaşamak ve ölüm beklenir
Güz mevsimindeki gibi.
Er düşer.

Ünlü ölülerden değildir ya,
Zorla duyurmaz ayrılığını,
Şatafat istemez.

Ölüm mutlaktır, anasız ve anıtsız,
Güz mevsimindeki gibi
Rüzgâr kesilince

Rüzgâr kesilince ve gökler boyunca,
Yine de bulutlar gider
Kendi yönüne.

Türkçesi: Talat Sait Halman

PARKTAKİ BOŞ YER

Mart... Biri yürüyüp geçmiş kar içinden,
Bilmediği bir şeyi arayarak.

Gece kıyından palamarı çözüp
Gözden kaybolan bir kayık gibi.

Bir kadının masaya bıraktığı
Ve unutup gittiği bir gitar sanki.

Bildiği bir evi yine görmeye gelen
Bir adamın içindeki duyguya benzer.
Rüzgâr esiyor asmalarla örtülü
Çardağın dört bir yanından.

Türkçesi: Talat Sait Halman

İMPARATOR DONDURMA

Gelsin o azman purolardan saran
 Çam yarması, ver emrini çırpın da köpürtsün
 Bir alay kâsede şehvet dolu kaymak lülesi.
 Fink atsın her günkü giyim kuşamla
 Yosma kızlar ve bir aylık gazete
 Kâğıtlarında çiçekler getirsin oğlanlar.
 Görünen varlığı olsun bitişin, durdurma.
 Biricik imparator, imparator dondurma.

Fi tarihinde üstüne yelpaze kuyruğu
 İşlediği çarşafı al çıkar cam tokmaklarının
 Üç tanesi kopmuş olan akçam komodinden,
 Ört o çarşafı hatunun yüzünü.
 Çıkıverdiyse o boynuzlu ayaklar,
 Nice donmuş nice ruhsuz diye ispata yarar.
 Lamba yansın, ışığı sımsıkı kondurma.
 Biricik imparator, imparator dondurma.

Türkçesi: Talat Sait Halman

William Carlos Williams (1883-1963)

KIRMIZI EL ARABASI

O kadar çok şey
 bağlı ki

beyaz tavukların
 yanında

yağmur sularıyla
 parlayan

kırmızı bir el
 arabasına.

Türkçesi: Cevat Çapan

ORMAN

Sessiz duruşu değildir

Ağaçların

Ormanların soluk aldırmayan içi

Bilek kalınlığında

Sarmaşıklarla, sineklerle, sürüngenlerle

Hep korkak maymunların

Bağırıp kaçışmaları değildir

dallarda-

ama

Bekleyen bir kız

Utangaç, koyu renkli, tatlı gözlü

Yolunuzu gösteren

Efendim, yukarıya.

Türkçesi: Ülkü Tamer

Ezra Pound (1885-1972)

GÖL ADASI

Ey Tanrım, ey Venüs, ey Mercury, hırsızların koruyucusu,

Son günlerimde, n'olursun, bir küçük tütüncü dükkânı ver

bana,

Küçük, parlak kutularım olsun

tertemiz raflara dizilmiş

Yumuşak, kokulu tütünlerim de

Pırıl pırıl Virginia tütünü de

serilmiş altına parlak, cam tezgâhımın

Bir de terazi ver bana, çok yağlı olmasın,

Orospular da damlasın ara sıra

İki çift laf etmeye, saçlarını düzeltmeye ya da.

Ey Tanrım, ey Venüs ey Mercury, hırsızların koruyucusu,

Bir küçük tütüncü dükkânını ödünç ver bana,

ya da hangi mesleğe yazarsan yaz

İnsana her zaman beyninin gerektiği

bu kahrolası yazarlık mesleğinden başka

Türkçesi: Ülkü Tamer

GÖZLER

Efendimiz dinlen artık, yorgunuz yorgun,
 Duyalım biraz da rüzgârın parmaklarını
 Üstümüzü örten şu durgun
 Şu kurşun gibi ağır kapaklarda.

Dinlen artık kardeş, gün ağarıyor bak dışarda!
 Soldukça soluyor sarı ışık
 Eridikçe eriyor mum.

Salıver bizi, dışarda en tatlı renkler,
 Yosun yeşili, çiçek renkleri,
 Ağacın altı serinlik.

Salıver bizi, tükeniyoruz yoksa
 Akıp duran tekdüzeliğinde
 Kara kuru baskıların
 Ak kâğıt üzerinde.

Salıver bizi, biri var ki
 Bir gülüşünün verdiğini vermez sana
 Yıllanmış bilgisi tüm okuduklarının
 Ona bakalım ona.

Türkçesi: Bülent Ecevit

HUGH SELWYN MAUBERLEY

V

On binlercesi öldü orda
 Öldü içlerinde en iyileri
 Dışsız bir orospu için öldüler
 Kaba bir uygarlık için baştan savma

Güzel ağızlarda sevimli gülümseme
 Akılla ışıldayan gözler kaybolup gitti
 Toprağın gözkapaklarının altında
 İki düzine kırık heykel adına
 Birkaç bin eski püskü kitap adına

Türkçesi: Hilmi Yavuz

MEDITATIO

Köpeklerin garip alışkanlıklarını dikkatle inceledim de
İnsanların hayvanlardan üstün
Varlıklar olduğu sonucuna vardım

İnsanların garip alışkanlıklarını inceledim de
Ne yalan söyleyeyim dostlar şaşırıp kaldım

Türkçesi: Hilmi Yavuz

ALBA

Vadideki zambağın solgun ve ıslak
yaprakları kadar soğuk
Yanıma uzandı, şafakta

Türkçesi: Hilmi Yavuz

DÖNÜŞ

Görüyor musun, dönüyorlar; ah bak şu sakınsan
Devinimlere, ve ağır ayaklara,
Güçlülle atılan şu adımlara, ve o sonu belirsiz
Sendeleyişe!

Görüyor musun dönüyorlar birer birer,
Korku içinde, sanki yarı uyanmış uykudan;
Sanki kar duraksamalıymış gibi
Ve rüzgârda mırıldanmalı

yarı dönmeliymiş gibi geriye;
“Korkuyla Kanatlı” olanlardı bunlar
Dokunulmaz!

Kanatlı ayakkabının tanrıları!
Yanlarında gümüş tazıları
kokluyorlardı havadaki izi!

Heey! Heey!
Fırlayıp yağmalayanlardı bunlar;
Bunlar keskin burunlular
Kanın ruhu bunlar.

Dizginlere davranmamakta gevşek,
yüzleri solgun sürücüler!

Türkçesi: Ülker İnce

PAN ÖLDÜ

“Pan öldü. Yüce Pan öldü.

Ah! Eğin başlarınızı, siz kızlar hepiniz,
Ve ona çiçeklerden bir taç örün.”

“Yaz gitmiş yapraklardan,

Sazlar da kurumuş belki,

Nasıl taç örebiliriz artık,

Nasıl toplarız çiçek demeti?”

“Dilim varmıyor, Sultanlar.

Ölüm hoyratın biriydi hep.

dilim varmıyor, Sultanlar.

Ne sebep gösterecek ki

Alıp gitti Efendimizi

Böyle kuru bir mevsimde?”

Türkçesi: Yaşar Anday-M. C. Anday

TAVANARASI

Gel, acıyalım bizden iyi durumda olanlara

Acıyalım dostum, unutma ki

Zenginlerin uşakları var, dostları yoktur,

Ve bizim dostlarımız vardır, uşaklarımız yok.

Gel, acıyalım evlenmişlere, evlenmemişlere.

Şafak küçük adımlarla giriyor

Yıldızlı bir Pavlova gibi

İşte benim isteğim yanı başında.

Yaşamda hiçbir iyi şey yoktur

Bu aydın serinlik saatinden

Birlikte uyanma saatinden başka.

Türkçesi: Yaşar Anday-M. C. Anday

Marianne Moore (1887-1972)

ŞİİR

Ben de pek hoşlanmıyorum şiirden: çok daha önemli şeyler
olmalı bütün bu zırlıttan öte

Ne var ki insan katkısız bir nefretle okuyunca şiiri,
gene de

gerçeğin bir yeri olduğunu görüyor onda.

Kavrayabilen eller, açılabilen

gözler, gerekirse diken diken

olabilen saçlar, öyle şatafatlı yorumlara açık

oldukları için değil, yararlı oldukları için

önemlidirler. Anlaşılmayacak kadar uzaklaşırlarsa
asıllarından,

aynı şey hepimiz için de söylenebilir, anlamadığımız

şeye hayranlık duyamayız, denir: baş aşağı bir

tavana tutunan ya da yiyecek arayan yarasa,

ileri doğru iten filler, başıboş dolaşan bir at,

bir ağacın atında

yorulmadan duran kurt, sinekten huylanan bir at gibi

derisi seğiren oturaklı eleştirmen,

beysbol meraklısı, istatikçi uzman —

ne de onlar apayrı şeyler deyip

“iş yazışmalarına ve okul kitaplarına” karşı çıkmak

geçerli bir davranış olur; hepsi önemlidir

bu olguların. Gene de bir ayırım yapmalı insan:

sözde-şairler önem verdiler diye şiir olamaz her şey,

aramızdaki şairler her türlü gözü pekliği

ve saçmalığı aşip “hayal gücünün

harf sektirmeyen titiz bekçileri olmayı üstleninceye”

ve “içlerinde kurbağalar olan düşsel bahçeleri”

denetimimize sununcaya dek kavuşamayız

şiire,

bu arada, bir yandan şiirin hammaddesini tümüyle

ham, öte yandan da sahici olmasını

istiyorsanız, o zaman ilgi duyuyorsunuzdur şiire.

Türkçesi: Cevat Çapan

Robinson Jeffers (1887-1962)

İNSANI SEV BÜTÜN BUNLARLA

Dünyamız, küçücük bir gezegen, ama ne kadar güzel.

Kuzeyde, Batıda, Güneyde hüküm sürüyor sular...

Alabildiğine renkler.. tam sessizliğe gömülmeden.

Sisler, yeryüzünün soluğudur—

Esintilerle sarmaş dolaş otlar, cıvılcıplak kayalar,

İssız bir vaha, ırmak kıyısında küçük bir buğday tarlası,

Esirgenmiş ağaçlar altında bir dam.

Sev bunu, insanı sev bütün bunlarla.

Peği ama, çıkar-yol nedir?

Birtakım düşlere kapılıp yasak savmamak.

Yüce uygarlıkların yakıp yıkarak battığını,

Zorba hükümdarlar yüzünden çöktüğünü bilmek...

Kötülük ve yıkıntı kol gezerken, insan ya şerefiyle kaçmalı ordan,

Ya da en az çirkin olan topluluğa katılmalı.

Kökleşmiş kötülüklerdir bunlar.

İnsan, dürüst kalabilmek için,

Şefkat duymalı, bozulmamalı, kötülük dilememeli,

Bir de kanmamalı evrensel adalet ve mutluluk hayallerine.

Gerçekleşmeyecektir o düşler.

İşte bunu bilmek, ama yine de parçalar ne denli çirkin olursa olsun,

'Tüm'ün güzel kaldığına inanmak.

Çirkin şeydir kopmuş bir el—

Dünyadan, yıldızlardan, tarihten kopmuş insan da öyle...

Düşüncesi de korkunç çirkindir, gerçeği de

Dürüstlük, bütünlük demektir.

İn ulu güzellik, varlığın bütünlüğüdür.

Hayatın kutsal güzelliği.

Sev bunu, insanı sev bütün bunlarla...

Yoksa insanın acıklı kargaşalıklarını paylaşacaksın

Ya da gün karanlığa erdiğinde boğulacaksın umutsuzluk içinde.

Türkçesi: Talat Sait Halman

Conrad Aiken (1889-1973)

HOŞ DUYU

Bu şarkı içimi ıltır seninle dinlersem
 Seninle tat bulur yediğim ekmek

Ne varsa şimdi güzellik adına
 Sen yoksun diye boynu bükük

Ellerin vardı oysa-gümüş tabaklarda izi
 Bu kadehli tutardı-ellerin vardı

Gün gelip unutulacak senden kalan
 Kimsenin aklına düşmeyecek seni anmak

Bu çarpan yüreğimdi-sonra sen geldin
 Gözlerindi-ellerindi içimi yağın

Atan sendin-vuran sendin deli dolu
 sen yoksun diye yüreğim durmuş.

Türkçesi: Ö. Nutku-Tarık Dursun K.

SUNUŞ ŞARKILARI

XIX.

İyi bak, göreceksin, daldan düşecek yaprak,
 Düşecek sessiz ota hiç ses çıkarmayacak...
 İşte, elinde ancak çıplak bir dal kalacak,
 Bir de ölü otlarda canı çıkmış bir yaprak,
 Bir şey gelmiş de gitmiş. Olup olacağı bu.
 Neydi bu düşüşteki gürültü patırtılar?
 Zerrelere savaşı dallarda, yıkıntılar
 Yaprakta felaketli, alev alev yanarak?
 Belirsizdi çağlardan öte bu sarsıntılar.
 Sadece yaprak düşmüş, dal kalmıştı çırpıplak.
 Dünya demişler buna: hepsi bu kadar ancak.
 Görünmez bir başlangıç, bir yıkım kopartacak

Ivır zıvır işleri yaman atılımlardan.

Konuş: geçmiş gelecek devrimden nice hortlak

Dolar kısa sözlere. Girdap bizi yutacak.

Türkçesi: Talat Sait Halman

SENİNLE DİNLEDİĞİM ŞARKI

Dinlediğimiz şarkı, aşmıştı musikiyi,

Bölüştüğümüz ekmek, ekmekten çok kutsaldı;

Ama artık sen yoksun, her yer ve her şey ıssız,

Eskiden güzel olan ne varsa cansız kaldı.

Ellerin şu sofrayı okşamış, parmakların

Şu bardağı tutmuştu, ben görmüştüm kaç kere,

Seni anmasalar da bütün bunlar, sevgilim,

Hiçbiri son veremez bıraktığın izlere.

Onlarda gezindin de ellerin gözleriyle

Kutsallaştırdın ama hep benim canımdaydın,

Seni tanıdılar ya, hep hatırlayacaklar

Yine benim kalbimde, güzel akıllı kadın.

Türkçesi: Talat Sait Halman

Edna St. Vincent Millay (1892-1950)

HAYATIN KÜLLERİ

Aşk gitti, bıraktı beni, günler hep birbirinin aynı

Yemek gerek, uyuyacağım, isterim ki gece olsun

Fakat heyhat! Uyanığım, saatin ağır vuruşlarını duyuyorum

İsterim ki gün olsun gene, ağarsın karanlık

Aşk gitti, bıraktı beni, ne yapacağımı bilmiyorum

Şu ya da bu, hepsi bir benim için

bitirmeden bırakıyorum başladığım her şeyi

İşe yarar bir şey yok benim bildiğim.

Aşk gitti, bıraktı beni, komşular borç alıyorlar kapı çalıp
 Hayat sürüp gidiyor gene, kemirip durması gibi farenin
 Yarın gene yarın gene yarın gene yarın
 Küçük bir sokak ve bu küçük ev var.

Türkçesi: N. Menemencioğlu

Archibald Macleish (1892-1982)

İSPANYOL ÖLÜSÜ

Bunun hesabı sorulmadı,
 Gözyaşlarının hesabı sorulmadı, ama sorulacak.
 Madrid'in, Barcelona'nın, Valencia'nın gözyaşları,
 Bu gözyaşlarının hesabı sorulmadı
 Almeria'nın, Badajoz'un, Guernica'nın döktüğü kan
 bu kanın hesabı sorulmadı.

Gözyaşları yüzlerde kurumuş,
 Kum üstünde kurumuş kan.
 Gözyaşlarının hesabı sorulmadı, kanın hesabı sorulmadı,
 Sorulacak bunların hesabı.

Çünkü Guernica'nın adamları konuşmaz,
 Almeria'nın çocukları sessizdir.
 Badajoz'un kadınları dilsiz.
 Dilsizdir onlar, sesleri çıkmaz, sesleri çıkmaz.
 Boğazlarını tıkamıştır oranın kumu.
 Konuşmazlar, konuşmayacaklar da ve çocuklar
 Almeria'nın çocuklarını usludur,
 Kıpırdamazlar, kıpırdamayacaklar da.
 Vücutları kırık, kemikleri kırık, ağzıları
 Çünkü ölüdür onlar, dilsizdir hepsi.

Yanılmayın,
 Hesap sorulmayacak sanmayın.

Yanılmayın
 Dökülen kanın hesabı sorulmamışsa,
 Yalanın hesabı sorulmayacak sanmayın.
 Yanılmayın,
 Bunun hesabı sorulacak
 Sorulacak ama,
 Vakit var

Vakit var daha.
 Bu yerlerde ölülerin vakti boldur

Badajoz'da, Guernica'da Almeria'da
 Bekleyebilir, vakitleri var daha.
 Vakit var,

Bekleyebilir daha.

Türkçesi: Melih Cevdet Anday

AYA YOLCULUK

Aramıza katılan varlık
 göklerimizdeki gezgin,
 yapraklarımızda göz kamaşması, sularımızda gümüş

O

en uzak düşüncemizde pırıltılı bir kaçamak
 “konuğumuz ay”...”parlak görüntüleri ayın”...
 dokunduk sana artık!

Zaman başlayalı,
 zamanın ta öncesinden beri, ilk insan
 henüz vakti tatmadan, seni düşünmüşüz
 Bir harikaydın bizim için erişilmezdin,
 özlemlerin ulaşamadığı bir özlem,
 aydınlığımız, yaşantılarımız ötesindeki ışık-belki
 bizim anlamamız...

Artık

senin gecenin derinliğinde ellerimiz değdi sana.
 Yol aldık üç gün üç gece,

en uzak yıldızlar yön verdi bize, ta ötelere tırmandık,
aştık karşımızdaki görünmez akıntıları, boşlukta
o yana bu yana yüzen toprağın döküldüğü yerlerde,
ardına düştük öteki tepenin, soğukla karşılaştık,
yüz yüze geldik ölümle-derinliğine inilmez hiçlikle...
Sonra dördüncü günün akşamı, indik,
demir attık, tan ağarırken ayak bastık kumsallarına
ve soğuk kumlarını geçirdik parmaklarımız arasından.
İşte duruyoruz burda, alacakaranlıkta, soğukta, sessizlikte...
ve burda, zamanın başlangıcında gibi kaldırıyoruz başımızı
Ta üstümüzde, aydan çok daha güzel bir ay,
hayran olduğumuz bir harika, erişilmez,
özlemlerin ulaşamadığı bir özlem,
aydınlığımız, yaşıntılarımız ötesindeki ışık-belki
bizim anlamımız...

O, bir anlam!

bu sessiz kumsallarda, üstümüzde parlayan
yeryüzü,
aramıza katılan varlık.

Türkçesi: Talat Sait Halman

Edward Estlin Cummings (1894-1963)
(e. e. cummings)

anyone lived in a pretty town

kiminin biri bir nasıl kentte
(çanlar yukarı, çanlar aşağı
havalanır şirin havada)
bahar yaz güz gelir kış
yapmaz okudu, eder oynadı durdu.

Kadın da erkek de (ufak da tefek de)
kimininden hoşlanmazdı hiç
yok ekerler geneler biçerler idi
gün ay yıldızlar var yağmur

sezgisi yok mu çocukların çoğu
 onun; hayır-birkaçı ancak bildiler
 onu hiç kimse çok pek seviyor diye;
 büyüdüler sonra unuttular)
 güz kış bahar açar yaz

zaman çarpı şimdi, yaprakla ağaç, karla bekle kıpırda
 Sevinci güldü, acısını böldü
 Kuş çarpı
 kimi ne duysa dünya olur

hiç kimseye
 birileriler evlendiler, herkesiyle kuşandılar
 hüngür hüngür gülüp geçtiler
 horon dediklerini hep teptiler
 (uyu, uyan, “belki”de sonra)
 olmazlayarak düşleyip sürdüler

yıldızlar yağmur gün ıştır ay
 (şunu kardan başka kim açıklar:
 çocuk bile aklının köşesini
 unuttur)

yukarı çanlarla aşağı çanlar
 havalanır şirin havada
 durur

gözlerini, günden bir gün
 yumdu galiba—kimi öldü
 (eğilip kimse öpmüş yüzünü)
 halk yetiştirdi de yanyan gömdü
 azla biraz, geçerle göçtü

bütünle bütün, derinden derin
 daha da pekten düşerler uykuyu
 kimi, hiç kimse: toprakla nisan
 dilek çarpı can: olsa ve oldu.

Kadın da erkek de (çan da çene de)
yaz güz geçer kış bahar
ekip biçtiler, mekik döktüler
gün ay yıldızlarla yağmur

Türkçesi: Fred Stark

BİR ŞEY YİYEMİYORSAN .

Bir şey yiyemiyorsan bir cigara
tüttürmelisin, ama neyimiz var ki

tüttürecek: haydi delikanlı
gidip yatalım

cigara tüttüremiyorsan, türkü
söylemelisin, ama neyimiz var ki

türkü söyleyecek: haydi delikanlı
gidip yatalım

türkü söyleyemiyorsan, hiç olmazsa
ölmelisin, ama neyimiz var ki

ölecek: haydi delikanlı

gidip yatalım
ölemiyorsan, bir şeyler

düşlemelisin, ama neyimiz var ki
düşleyecek (haydi delikanlı
gidip yatalım)

Türkçesi: Suphi Aytimur

FALAN FİLANIM BENİM

Bir tanem iki tanem falan filanım benim
lucy halam geçen büyük

harpte bilse bir şey değil
üşenmez anlatırdı da
niye niçin ve neden

döğüştüğümüzü,
hemşirânım bizim
isabel ben diyim yüz
sen de bin
çorap ördü bir o kadar
kazak başlık boyun atkısı

eldivenler falan filan anneciğim
yatar kalkar dua eder benim için
öleyim filan diye
kahramanca tabii, peder bey bizim
bir avaze anlatırdı ne rütbeymiş
şahadet durur muymuş eski hali olsa
ah, o ara ben

deniz filan sırlısıklam
uzanmışım çamurlara falan
filan
(düşünüyorum,
falan
filan,
Gülüşlerini ama
Gözlerini dizlerini falan filanını senin

Türkçesi: Can Yücel

HİÇ GİTMEDİĞİM BİR YERDE

Hiç gitmediğim bir yerde, sevinçle ötesinde
her türlü yaşantının, kendi sessizliği var gözlerinin:
en ince kımıldında bir şey var içime gömen beni,
bir şey dokunamayacağım kadar bana yakın

kolayca açar beni en ürkek bir bakışın
parmaklar gibi kapamış olsam bile kendimi,
sen hep yaprak yaprak açarsın beni, Baharın
(dokunup ustaca, gizlice) açışı gibi ilk gülünü

ya da beni kapatmaksa isteğin, ben
ve hayatım kapanırız güzelce, birden
karın her yere özenle inişini
düşleyen yüreğince şu çiçeğin;

duyduğumuz hiçbir şey bu ülkede
erişemez gücüne sonsuz inceliğinin:
yapısının renkleriyle beni bağlayan,
öldüren, hiç durmadan, her nefeste

(bilmiyorum nedir bu sende olan, bu kapayan
ve açan; yalnız anlıyor içimde bir şey
gözlerinin sesini güllerden derin olan)
kimsenin yok, yağmurun bile, böyle küçük elleri

Türkçesi: Cevat Çapan

TANRIM ELİNİ ÖPEYİM

Tanrım elini öpeyim en hayretteki bu
gün için: yeşil sıçrayan dirileri için ağaçların
ve bir gökçül düşü için göğün; ve her şey için sonra
doğal olan bitimsiz olan evet olan

(ben ölmüşken diriyim gene şimdi,
ve güneşin yıldönümüdür bu; yıl-
dönümüdür bu, ömrün ve sevginin ve kanatların
ve sevinçli büyük oluşun, sonsuzlamasına toprak)

nasıl olur tadan dokunan işiten gören
soluyan derken bir büyük hiçliğin içinden
kaldırılan şöyle bir salt oğlu kişinin senden
kuşkusu ki kötürüm belleklere sana doğru?

(uyanık şimdi kulaklarımın kulakları ve
açıldı şimdi gözlerimin gözleri)

Türkçesi: Feyyaz Kayacan

maggie and milly and molly and may

maggie ve milly ve molly ve may
plaja gittiler (bir gün eğlenmeye)
maggie şarkı söyleyen bir kabuk buldu
öyle tatlıydı ki dertlerini unuttu
milly kıyıya vurmuş bir yıldızı kurtardı
beş cansız parmak idi ışınları
ve molly kovaladı korkunç bir şey
yarıştı yanında köpükler savurarak: ve
may eve döndü bir taşla, düz ve yuvarlak
dünya kadar küçük ve yalnızmış gibi büyük.
Çünkü neyi yitirsek (örneğin bir sen ya da ben)
denizde bulduğumuz her zaman kendimizdir

Türkçesi: Suphi Aytimur

ali ignorance toboggans into know
 tüm bilisizlik kızakla kayar bilgiye
 ve yorgun argın tırmanır bilisizliğe gene:
 ama kış sonsuz değildir, hatta kar
 erir; ve bahar bozarsa oyunu, peki sonra?

tüm tarih bir kış sporudur ya da üç:
 ama beş olsaydı da gene derdim ki tüm
 tarih çok küçüktür, hatta benim için;
 benimle senin içinse daha da küçük.

Atıl (tiz sesli ortak mit) kendi mezarına
 sadece ıskalayı tizliliğe tırmandırmak için
 her madge ve mabel dick ve dave adına
 -yarın bizim temelli adresimizdir

ve orada bizi zor bulurlar (bulurlarsa,
 daha da uzaklara kaçarız: şimdiye

Türkçesi: Suphi Aytimur

Hart Crane (1899-1932)

MELVILLE'İN MEZARINDA

Sık sık dalgaların altında, bu burundan uzakta
 Boğulmuş insanların kemikten zarlarını elçi
 Gönderdiğini görürdü. Baktıkça, sayılar
 Tozlu kıyıya çarpar ve gözden kaybolurdu.

Ve batıklar geçerdi çan sesleri duyulmayan,
 Ölümün cömertliğiyle o dağınık kanıtlar
 Geri gelirdi, külrengi hiyeroglifler,
 Uğursuz uğultular deniz kabuklarından.

Sonra dingin akımında upuzun bir kangalın
 Denizin çırpınışı durur, hışmı yatışır,
 Sunaklara yönelirdi orada tuzdan ağarmış gözler
 Ve sessiz yanıtlar kayardı gökteki yıldızlardan.

Başka gelgit göstermiyor pusula, kadrant
 Ve sekstant... Kabaran mavi sularda
 Ağıt denizciyi uyandırmayacak.
 Bu destan yaratan ulu gölgeyi deniz koruyabilir
 ancak.

Türkçesi: Cevat Çapan

SOYUT BAHÇE

Ağacı üstünde elma, şehvetidir kadının-
 Parıltılarla asılı, güneşten maskarası.
 Ağaç, kesmiş soluğunu kadının; yeltenip
 Yükselip üstüne dal dal, dilsizce dilli sesi
 Çıkıverir gözlerine bir karartı perdesi.
 Kadın tutsak ağaca ve yeşil parmaklarına.

Ve kendini ağaç sanar düşüncesinde kadın.
 Rüzgâr kucaklayıp örer taze damarlarını,
 Kaldırır onu göklere, uçarı maviliğe,
 Ellerin ateşini boğup gün ışığında.
 Hiç anısı yok kadının, korkusu, umudu yok
 Ayaklarındaki ottan ve gölgelerden öte.

Türkçesi: T. S. Halman

Ogden Nash (d. 1902-1971)

BANKERLERDEN BÜTÜN FARKIMIZ:

ONLAR PARALI BİZ PARASIZ

Bankaları övmek için yazıldı bu şiir.

Para şıkırtısı neymiş gör, hele bir bankadan içeri gir!

Bir de garip bir ses duyacaksın, ne kadın sesi o, ne su şırıltısı,

Bilirim duymuşluğun yok, o, binlik banknotların hışırtısı.

Mermer konaklarda oturmuş bankerler, hakları,

Boşuna mı yıllar yılı “Milli Kalkınma” diye bağırıp çağırdıkları!

Asıl, bir usulleri var, ona borçludurlar her şeyi, o bir bozulmaya
 görsün, bankaların işi bitik:

Kısacası, paraya muhtaç olanlardan gayrısına açılır kredi.

Sizi bilmez miyim hiç, anlı şanlı bankerler, nasıl da kılı kırk yararsınız!

Siz, ev kirasını ödemek için borç istemeye gelen vatandaşları
kuruş koklatmadan dehleyebilen milli kahramanlarsınız.

Evet. Siz, çocuğum doğacak diye iki yüz lira borç istemeye
görsün bir dar gelirli, maymunlara zart zurt eden

Tarzan edasıyla bakarsınız suratına,

“İşine git, oğlum!” dersiniz, “Ne sandın burasını? Burası ne
tefeci Şakir, ne emanetçi Sultana!”

Ama diyelim ki bir kalantor zat çıktı geldi bankanıza, olur a,
milyonunu çiftleştirmek istemiş canı,

Bak, o zaman koruyucu melek kesilirsiniz. “Arzunuz, emriniz”
demeye kalmaz, toslarsınız milyonu.

“Madem bir milyonu var, değil mi ya niye iki milyonu

olmasın?” derken hazret, iki mil,yon daha istemeye kalkar,

“Baş üstüne” yi bastırırsınız hemen, değil mi iki elde iki milyon
emniyet akçesi var.

“Münasip buyurmuşsunuz” der toplanınca banka idare heyeti,

“Bütün isteğimiz bizim, kalkındırmak memleketi.”

Kuzum bankaları yerdiğim sanılmasın sakın,

Bilmez miyim ne büyük işler çevirdiklerini onların !..

Bilmez miyim, “parayla bitmez iş, hayatın temeli sağlıktır,

mutluluktur” deyip gezen menfi unsurları ortadan

kaldırarak cemiyete ne büyük hizmetler gördüklerini,

Bilmez iniyim, sağlığını, mutluluğunu korumak için beş on kuruş
istedikleri vakit, o serserileri nasıl kapı dışarı ettiklerini!

Bilmez miyim, Mukaddes Para’ya dil uzatmak ne demekmiş
anlasınlar diye, bilmez miyim o insanları nasıl aklıktan
öldürdüklerini!..

Türkçesi: Can Yücel

Langston Hughes (1902-1967)

ZENCİYİM BEN

Zenciyim ben

Gece gibi

Afrika'nın derinlikleri gibi kara

Köleydim her zaman

Saray basamaklarını temizledim eski Roma'da

Washington'da ayakkabı boyamaktayım şimdi

Emekçiyydim her zaman

Mısır'da piramitleri kuran benim

Benim, harcını karan gökdelenlerin

Türkücüydüm her zaman

Afrika'dan Missouri'ye kadar yaydım türkülerimi

Çınlar kederli ezgisi onların her yerde

o tam tam ritmi

Kurbandım her zaman

Kongo'da kırbaçla dövdüler beni

Ve şimdi linç edilmekteyim Teksas'ta.

Zenciyim ben

Gece gibi

Afrika'nın derinlikleri gibi kara.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

ISA ALABAMA'DA

İsa zencidir

Silleye sopayla dövülen kara:

Ah, aç sırtını kamçılara.

Anası Meryem:

Güneyde dadı,:

Ağzını açarsa yer tokadı.

İsa'nın babası Tanrıdır:
Beyaz efendi, yerin cennet,
Sevgini göster, merhamet et.

En kutsal piç,
Kan kusuyor ağzından,

İsa kara derili
Güneyde
Çarmıha gerili.

Türkçesi: T. S. Halman

ÜZÜNTÜ

Bana yanık türküler söyleyin,
Yanık türküler bana
Başka türlü türküler
Sefaleti unutturmuyor insana.

Avutucu bir şarkı okuyun,
Okuyun da kapansın yaram;
Öyle kötülük etti ki
Sevdiğim adam.

Anlamıyor musunuz?
Ağlayıp dövünüyor
Berbat bir adam için bir kadın.

Benim gibi kara kız
Benim gibi kara,
Üzüntüsü geçsin diye
Can atıyor içli şarkılara.

Türkçesi: T. S. Halman

BENDE

Ben de söylüyorum Amerika'nın türküsünü
 Ben, karaderili kardeş.
 Mutfğa yollarlar beni
 Sofrada konuklar olunca.
 Ama güler geçerim
 Ve güçlenmek için
 Çok yerim.

Yarın

Masada oturacağım
 Konuklar gelince.
 Yeltenemeyecek kimse
 “Mutfakta ye”
 Demeye.

Görecekler

Ne denli güzel olduğuna
 Ve utanacaklar.

Amerika'dayım ben de.

Türkçesi: Ergin Koparan

Richard Eberhart (d. 1904-2005)

YİNE ÇANLAR ÇALİYOR

Yine çanlar çalıyor - gökyüzü yine karmakarışık
 Kabuk kabuk dökülüyor şu sararmış solmuş rüzgâr bulutu
 Islak - yıkanmış tepelere- vadilere çevrili gözlerimiz
 Tohum toprağı zorluyor - dünya tomurcuklanıyor
 Dalında cıvıl cıvıl bir muhabbet kuşu
 Çilli bir serçe gençten bir fidana konuyor
 Bir bulut geliyor üstümüze duruyor ak pak
 Ele güne karşı eksek gözyaşlarımızı saklıyor
 Avara bulutlar renk renk gökyüzünde
 Daha yeni çamaşırdan çıkmış dünyamız- daha gün güneşlik

Gıcır gıcır gömleklerimizi giymişiz sokaklara düşüyoruz
 Dağ taş marullar büyüyor - bir mantar başını eğmiş
 Gözleri yeni açılan tüysüz kuş yavrularında
 Bir umut bir umut.

Türkçesi: Özdemir Nutku-Tarık Dursun K.

Kenneth Rexroth (1905-1982)

KAÇIŞ

Yağmur pırıltıları var ısıltılı
 Saçlarında, alnına düşen;
 Islak gözlerin ve dudakların
 Soğuk ve ıslak; katılıp kalmış yanakların soğuktan.
 Neden bu kadar çok kaldın
 Uzaklarda, neden yalnızca
 Gece geç saatlerde geldin bana
 Yürüyüp saatlerce yağmur altında, rüzgârda?
 Çıkar giysilerini ve çoraplarını;
 Otur ateşin karşısındaki koltuğa.
 Ellerimle ısıtacağım ayaklarını;
 Öpüşlerimle ısıtacağım göğüslerini ve uyluklarını.
 Bir büyük ateş yakmak isterdim
 İçinde, hiç sönmeyen.
 Emin olmak isterdim senin taa içinde
 Bir mıknatıs olduğuna, seni eve çeken.

Türkçesi: Güven Turan

HÜZÜNLÜ PAZAR

Kestane çiçekleri dökülüyor
 Hastane ve yemek kokulu
 Bomboş sokaklara.
 Radyo kırıyor birinin
 Yüreğini bir yerlerde
 Kirli bir yatak odasında. Kimse
 Dinlemiyor. Bir aşağı bir yukarı

Kilometrelerce
 Bomboş ev dizileri.
 Kimseler yaşamıyor bu şehirde.
 Şehrin sınırları dışında
 Yeşil-beyaz mezarlıklar.
 Kimseler yok mezarlarda.
 Dökme demir eski püskü bir çeşme
 Uzun aralıklarla
 Bir akıp bir duruyor avluda.
 Kirli yatak odasında
 Gencecik üç orospu barbut atıyor
 Arada bir içlerinden biri, sesleniyor zara.
 Başka tek söz çıkmıyor ağızlarından.
 Kestane çiçeklerinin hepsi
 Dökülünce sarı sarı
 Güneş batacak ve yıldızlar parlayacak
 Boş şehrin üzerinde
 Ve kâğıtlar uçuşacak sokakta.

Türkçesi: Güven Turan

OAXACA 1925

Çok güzel bir çocuktun sen
 Tedirgin yüzlü, gözkapakları yeşil
 Kara dantel çoraplı
 Pis bir barda karşılaşmıştık
 Demiştin ki:
 “Nada derler bana
 Hiçbir şey istemiyorum senden
 Senden hiçbir şey almayacağım
 Hiçbir şey vermeyeceğim sana”
 Ortalığa ay ışığı, çöp yığınları ve kediler saçılmış
 Ara sokaklardan geçip
 Seni evine götürmüştüm
 Yoksul, dağınık odana

Ayakların kirliydi
 Tırnaklarının cilası çatladı
 El ele bir hafta geçirmiştik
 Büyülenmiş gibi dolaşarak
 Gitarlar, top sesleri, tropik yapraklar
 Ve ay ışığında kara gölgeler
 Barındıran boğucu
 Bir yaz boyunca
 Bir ömür boyu önce

Türkçesi: Güven Turan

Stanley Kunitz (d. 1905-2006)

APOLLO'NUN UÇUŞU

I.

Yeryüzü benim yurdumdu, ama orda bile
 yabancıydım. Bu madeni kabuk. Yüzer gibi
 yürüyorum. Yıldızlar arasındaki o eski savaşlarda
 dev gibi topların gürleyişi! Biliyorum, yabancılıktan
 hiç kurtulamayacağım, yolculuğum hiç bitmeyecek.
 Özlemler diye belleyin beni, korkulu, yücelmiş bilin.
 Ben aydaki adamınız, dev aynasında gezinenlerin
 kırıntısı, borçların kök saldığı yerden ötede nabızı
 atan ada biçimindeki evrenlere sıçramaya can atıyorum.
 Sonsuz uzay, insan yüreğini kavrayıp sarsıyor, ama
 yokluğun
 tam orta yerinde hayat amansızca çağırıyor hayatı.

Merih'e

yollayın mektuplarımı. Ne haberler var Andromeda'daki
 koskoca kıvrık burçtan ve Samanyolundaki yıldızlardan?

II.

Yabancıydım yeryüzünde.
 Ayak basınca aya, başlıyorum
 yeni kutsal kentlere

doğru şen ve kutlu gezilere
 ta yabancı burçlarda.
 Sıcak. Soğuk. Sessizliğin yanardağları.
 Sükûnet Denizi
 çalkanıyor ölçülmez kuvvetin kıyılarında.
 Ve ötelerde
 Yıldızların bütün usu.

Türkçesi: T. S. Halman

Theodore Roethke (1908-1963)

ANI

I
 Düşlerin o ağırlaşmış dünyasında
 Birlikte çekiyoruz içimize havayı.
 İçimizde ölüyor dış dünya
 Ve o biliyor beni tepeden tırnağa.

II
 Dönüyor, gidecekmiş gibi,
 Yarı kuş, yarı hayvan.
 Rüzgâr kalıyor yamaçta,
 Aşk her şey. Aşk, bildiğim ne varsa

III
 Bir geyik su içiyor dereden
 Bir geyik, bir de onun yavrusu.
 Ben seyirtince peşlerinden,
 Taşa dönüşüyor çimen.

Türkçesi: Cevat Çapan

KÖŞEBAŞI OKULU

Ot bürüyecek çevremizi gelecek yıla
 Şimdi turp gibi sağlamız - şimdi gülüyoruz ya
 Gelip geçişlerini seyrediyoruz ya kızların
 Bahis tutuşuyoruz ya - kötü şaraplar içiyoruz ya
 Yerimiz yurdumuz yok - işimiz gücümüz yok

Hani nasıl diyeyim - daha geçen yıl
 Genç değildik ihtiyar da sayılmazdık ya

Hani hep genç belleriz kendimizi
 Hani aslında duygusuz kişileriz ya.

Ölürüz - kavak yelleri başımızda
 Hiçbir şey değildik bunca çağdır
 Bunca çağdır asker bile olamadık ya,

Hakkımızı yediler bizim - perişanız
 Gırtlığımızı dek yumruk gibi yalnızlık
 En korkulu yerindeyiz ya - uykulu kişilerin
 Ağarık yıldızlar bakar ya başucumuzda

Ağarık yıldızlar - orospular.

Türkçesi: Ö. Nutku-Tarık Dursun K.

Muriel Rukeyser (d. 1913-1980)

KAPILAR¹¹

Bütün gün yola çıkmayı beklerken kulağımda sözler:
 Şair hapiste, şair yeni ölmüş
 sözleri sırtımızda, okuyoruz hepimiz. Ben ve oğlum.

Okuyoruz sözleri bütün gün:
 dostlar, aşıklar, kızlar, torun
 ve bütün gece uzak sevgiler
 ve hiç görmediğim, yakınlık duyduğum şair

11 Kore'de hapis yatan şair Kim Chi ha'yı kurtarmak için yaptığı girişimleri anlatan şiir dizisi.

Eylemlerle, şiirler yoluyla,
türlü yakınlıklarımız-
ayrım-larda bizi ne birleştirirse,
dünyalar ötesinden, doğmayı özleyen
aşk, şiirler, adalet.

Yürümek dünya boyunca bu çılgınlıkların şairini bulmak için.
Ama bu yürüyüş, tüm gökteki sokaklardan uçmaktır.

Yürümek dünya boyunca, hava alanlarındaki insanlar arasından,
bu tepeler kenti, bu adalar okyanusu ateş mavisi, şimdi de bu kent.

Yürümek bu dünyada, evlerin yollarından geçmektir
sonsuz tuğla evler, akıp geçen dereler, şimdi bu çocuğun evi.

Yürümek sarp dağlar altında bu sarp kentin içinden
yönetenler zaman cenderesine sokmuş, elleri kısaç; o güzelim
insanlar, kısaca girmiş de sessiz oturuyor yöneticiler
arasında, bana bakıyorlar.

Günleri içinde,
Geceleri içinde hücredeki şairin,
gürbüz bir çocuk koşmaya başlıyor yeni.
Taş basamaklardan çıkıyorum
şairin körpe karısının bulunduğu yere
kucağında bebeği.
Ağlıyor iki gözü iki çeşme,
Ama şairin oğlu bakıyor bana,
karısının anası da gözlerini dikmiş gözlerime
ıstırabının ötesinden. Evde ışıklar, her duvarı
söz duvarı yapan kitaplar.
Kadının eli sımsıkı
sarılmış bileğime, kaskatı bir çember
Sözden çok daha fazla çelik
kurtar kocamın hayatını.

İliklerime işliyor o sert çember.

Gürbüz çocuk koşmaya başlıyor.

8. *Saman Tırmağıdır Anne*

Kadın incecik bir araç,
kadın mapusane avlusunda bekliyor dualarla,
kadın bir saman tırmağının çatalları gibi
didiniyor, aşnıyor, pas tutuyor
oğlunun gövdesini cendereye soktukları
yerin avlusunda ipince bir yontu gibi.
Günbatımına karşı ince çatallardır kadın,
sarı aydınlığa karşı girintili çıkıntılı çizgiler,
ince bedeni orada saydam oluyor mertlikle,
yaşayıp ölecek saman tırmağının çatalları gibi
duracak karşımızda dimdik, nasıl oğlunun sesi
dünya ötesinden konuşup duruyorsa

Bir söylenti duyuyoruz oğlu öldürülürse
anne de kendini öldürecekmiş

Ama şimdi burada, yaşıyor
bu saman tırmağının incecik çatalları dimdik duruyor yalımlarda.

Türkçesi: T. S. Halman

Robert Hayden (d. 1913-1980)

“CESET YIĞINLARINDAN, KÜLLERDEN”

Ceset yığınlarından, küllerden
Dachau ve Buchenwald’ın örtülmemiş
çukurlarından geliyorlar-

Davut, Hirschel, Eva,
eskiden benimle hırsız-polis oynayanlar,
onların da yüzleri tıpkı seninki gibi

Johannesburg’dan, Seul’dan.
Çatışmaları bütün ufuklarda.
Ölümleri sarmış beni çepçevre.

Hedef olan sokaklarda koşuyorum,
aydınlıkta yarı kâbus
yarı ülkü, kaçmaktayım

Kaçamayacağımdan, ulaşıyorum
lağım çukurları gibi çirkin ve soğuk
bir hücreye, orda aziz Bahaullah var

Ve Tanrının sırrı,
zincire vurulmuş, Onun sancısı
bizim ağrımız ve merhemimiz.

Türkçesi: T. S. Halman

YAKLAŞIMLAR

I
Kış öldüresiye sürüp giderken
ağladı senin açık mezarının başında.
Yağan kar

II
Karanlık, karanlık.
Sendeliyorum el yordamıyla
Kibrit alevi.

III
Ay çiçekleri değil, güller
değil, izleri kumlara çıkmış kayalar
büyüyor burda. Ve çiçekleniyor.

IV
Şafakta sahanlığın üstünde
külrengi posta torbaları bekliyor;
tahtaları çakılmış bir tabut.

Türkçesi: T. S. Halman

John Berryman (1914-1972)

BİR KADINA

İllete hemen çare bulmalı, evet, yoksa böylesine sevdiğimiz
bu sımsıcak aydınlık çok sürmeyebilir.

Erkek, kendini karartıyor sanki,
şunun bunun için sırtını erkeğe dayamak zorundasın yine,
ama belki de sıra sana geldi artık.

Üç oğlun, siyasal çalışmaların
kocanın hukuk işleri, yatakta alabildiğine şehvet,
yazdığın öyküler, otuz bir yaşında bile
gövdenin bitmez tazeliği, evet, illete hemen çare bulmalı
bir ishal nöbeti gibi.

Belki de sen hem dua etmelisin hem de vazgeçmelisin
sabrının o tuhaf gücünden,
her gün, her zaman, daha gözüpek olmalısın.

Tek bir cennet ağacı garip bir taç olmuş,
İşkenceden kıvranan kızıl tepeler övünçle yükseliyor bu
sımsıcak aydınlığa.

Türkçesi: T. S. Halman

OYUNCAĞI, DÜŞÜ, DİRLİĞİ

Henry, zavallı Hemingway'e ağlıyordu
Hemingway umutsuzdu, ulaşmıştı sona,
Hemingway'in sonu,
Taşrada bir yemek odasında gözyaşları,
daha evlenmemişti, yıllar önceydi bu,
Tanrı kör talihi daha göndermemişti ona.

Bizleri tüfeklerden, babaların intiharından korusun Tanrı,
Kimin babası olduğunu düşünmen gerek
Kendini öldürmek istiyorsan-
kötü örnektir insanın kendi katili olması

Canevinde merhametti gizleyerek,
sevginin son ölümü, duygusunun son fışkırmaları.

Kapıda bir kız: "Aynasızlar başlamış dua etmeye"
Ama dönelim yine Hemingway'e,
o katı yürekli, üstün yetenekli insana.
Merhamet et, çekme tetiği, babacığım,
yoksa ömrün boyunca senin acını yaşayacağım,
başladığını öldüren öfken kıyacak bana.

Türkçesi: T. S. Halman

Randal Jarrel (1914-1965)

TARET TOPÇUSUNUN ÖLÜMÜ
Anam uykusundan Devle'te düştüm, karnına;
Islak tüylerim donana dek, kıvrıldım.
On bin metre yukarısında
Yaşama düşünün toprağın, uyandım:
Patlamalar vardı, lekeler ve avcı uçakları.
Ölünce hortumla çıkardılar beni taretten.

SABAHTAN, DUA

Soğuk, ağır ağır, sessizce -
Ama dönüyor ya, bunca saat sonra:

Dışında olan bir şeyi görmek -
Gün ağarıyor.

Tek bu gün için
Tuzun tadı tam tuz olsun dilimde:

Deliksiz bir uyku uyuyayım
Tek bu gece için.

Türkçesi: Fred Stark

Robert Lovell (1917-1977)

MACLEAN'S HASTANESİNDE: 1958

Hatırlıyor musun benimle duruşunu karanlıkta,
Ann Adden? Deliler evinde? Her şeyi-
Ben deli, sen benim için deli? Yüzüğümü getirmiştin hani,
o on iki kıratlık altın külçeyi... Jan Dark'ım benim,
doğru çizgiden ayrılmayan-
kaya gibi ah hiç konuşmayan! Hatırlıyor musun
Marion Anderson'u dinleyişimizi plaktan,
Mozart'ın Çoban Kralı'nı, II Re Pastore'yi söylerken?
Ey Çekiçbalığı, Çelikbaşlı Alabalığı Dünyanın, elin
bir güldür senin! Hatırlıyor musun Mittersill'de nasıl
kaymıştık o korkunç yeryuvarlağının kabuğunda.
sanki her an onu kıracaktı gibi-Jan Dark.
Sen ayakta. Ben ayakta...
Eğer unutursam seni, unutsun sağ elim de
bütün hünerini, Mara, cehennemim benim.

Türkçesi: Cevat Çapan

SATILIK

Zavallı şaşkın oyuncak,
şaşırtıcı bir savurganlıkla döşenmiş,
yalnız bir yıl oturulmuş içinde-
babamın Beverly Farms'daki yazlık evi
öleli bir ay olmadan satışa çıkarıldı.
Boş kapısı açık ve gizdeş,
şehirdeki evden gelmiş eşyası
ölü kaldırıcılar çıkar çıkmaz
gelecek hamalları beklemenin
sabırsızlığı içinde.
Annem, hazırlanmış,
seksenine kadar yapayalnız
yaşamının korkusuyla
ayı seyrediyor bir pencereden

yolculuk ettiği trende
ineceği istasyondan
bir sonrakine kalmış gibi.

Türkçesi: Cevat Çapan

Lawrence Ferlinghetti (d. 1919)

Allen Ginsberg'e

Geri gelen peygamberlerden biri O
Geri gelen takma saçlı peygamberlerden biri O
Ahd-i Atik'te bir sakalı vardı onun
Paterson zamanında kazıdı bu sakalı
Boynunun çevresinde bir mikrofön var onun
Bir şiir matinesinde takılmış
bir ozandan da fazla bir şey O
Durmadan şiir yazan bir ihtiyar O
Bir ihtiyar üstüne
her üç düşüncesinden biri ölüm olan
ve bir şiir yazan bir ihtiyar konusunda
her üç düşüncesinden biri ölüm olan
ve bir şiir yazan
Bir kraker kutusu üstündeki resim gibi
elinde kutu tutan bir adamı gösteren o resim gibi
bu kutunun üstünde de gene kutu tutan bir başka resim
ve sonsuzca değin küçülerek devam eden bu resim
ve her kez daha uzaklaşan daha uzaklaşan
bu büzülen gerçeğin resmi
Geri gelen peygamberlerden biri O
Gözden geçirilmiş bir raporu yerine yerleştirmek, işitmek ve
görmek için
bugünkü durum üstüne
Daralmakta olan dünyanın
gözlerinde kopçalar var onun
onlarla sıkıştırıyor

varlığın her ayağını ve dedikodu pabuç bağı
gerçeğin yapısını

O'nun gözleri dikili

bırakılmış her insan ve her eşya üstünde

ve bekliyor onları kıpırdasınlar diye

ölü beyaz bir farenin başında bekleyen bir kedi gibi
sakladığından kuşkulu

bir küçük varoluş parçasını

ve kibarca bekliyor O

kendisini ortaya koymak için

ya da kendisini ya da kendisini ya da kendisini

ve Tanrı'nın kuzusu gibi ağırbaşlı O

çılgın kaburgalardan yapılmış

ve her kuşkulu şeyi kapıyor

ve her kuşkulu kişiyi ve her kuşkulu şeyi kapıyor

inceleyerek sallayarak bir ipin ucundaki beyaz bir fare gibi

ve bu şey canlıdır sanıyor

ve onu konuşması için sarsıyor

ve onu canlandırmak için sarsıyor

ve onu konuşması için sarsıyor

Gece yerde sürünen bir kedir O

ve menekşe saatta kendi Buda'lığı içinde uyur

ve atılmaya hazır üç elin sesini dinler

ve kendi kafatasının yazıtlarını okur

kendi varlık hiyeroglifini

bir değnek ucunda konuşan bir eşek boşluğu O

iki bacak üstünde bir alıcı-verici O

ve mikrofonu kulağına tutuyor O

ve duyuyor ölüm ölüm

Dili sarkmış bir kafası var onun

ağzının gerisinde

ve hayvanca bir dil koymuşlar

ve insan bir dil yaratmıştır.

başka hiçbir hayvanın anlamadığı

ve onun dili konuşuyor ve onun dili görüyor
ve onun kulağı işitiyor ve denildiğini
ve yapıyor başına
ve işte Ölüm Ölüm
ve bunu söyleyecek bir dili var onun
başka hiçbir hayvanın anlamadığı

O yürüyen bir çatal köktür
başının ortasında tomurcuk bir gözle
ve gözü içe ve dışa dönüyor
ve görüyor ve delidir
ve delidir ve görüyor

Ve dördüncü tekil şahsın çılgın gözüdür O.
ki kimse söz açmaz ondan
ve dördüncü tekil şahsın sesidir O
kimsenin ondan söz açmadığı
ve bununla birlikte var olan
uzun bir başla külah yüzüyle
ve ölümün çılgın uzun saç
kimsenin söz açmadığı

Ve kendisini anlatır ve ölümden söz açar O
kendi ölü anasından ve Rose teyzesinden
onların uzun saçlarından ve uzun tırnaklarından
ve gittikçe büyüyen ve büyüyen
ve onun konuşmasında geri döndüler onlar manikürsüz

Ve geri geldi o kara saçıyla
ve kara gözüyle ve kara pabuçlarıyla
ve raporunun kara kaplı kitabıyla
tek ayağı havada büyük bir kara kuştur o
hayatı belli eden sesi duymak için gelen
duyargasının kabuğu üstünde
ve kendi derisinden çıkıp gitme türküsü söylüyor O
ve diliyle gagalıyor bu kabuğu
ve gözüyle vuruyor bu kabuğa
ve görüyor ışık ışık ve işitiyor Ölüm Ölüm

kimsenin söz açmadığı
 Bir baştır O bir baş görünümünde
 ve onun görünümü bir kertenkeleye benziyor
 ve onun çözülmemiş görünümü
 dikiliyor kapıda bekliyor ve işitiyor
 vuran el alkışlayan alkışlayan ve vuran
 onun ölümünü ölümünü ölümünü
 sarhoş aydınlığının ta kendisidir O
 kendi sanrısının kendisidir O
 kendi büzültücüsünün kendisidir O
 ve dönüyor onun gözü dünyanın büzülen kafasında
 ve duyuyor kendi organının konuştuğu Ölüm Ölüm
 bir sağır ezgi

Dünyanın sonuna geldiği için O
 ve o sözcüğü yapan titreyen ettir
 ve o kendi etinde duyduğu sözcüğü söylüyor
 ve bu sözcük, Ölüm'dür

Ölüm Ölüm

Ölüm Ölüm

Ölüm Ölüm

Ölüm Ölüm

Ölüm

Ölüm Ölüm

Ölüm Ölüm

Ölüm Ölüm

Ölüm Ölüm

Ölüm Ölüm

Ölüm Ölüm

Ölüm Ölüm

Ölüm Ölüm

Ölüm Ölüm

Ölüm

Türkçesi: Orhan Duru-Ferit Edgü

ŞİİR SANATI

(Sanatın bağımlılığı konusunda söylenmiştir.)

Beat Generation'ının yavruları bana şöyle dediler:

"Hem beat olup, hem de bağımlı olamazsın."

Haklısın, çok haklısın, adamım.

"Yalnızca ölümler ve esrar çekip kafayı bulanlardır.

her şeyi boşlayanlar. Bunlar anlaşılabilir kişilerdir"

demmiştir W.S. Burroughs bir kez.

Ama ben onlardan değilim.

Hiçbiri değilim. İşte böyle adamım.

Tüm Beat Generation'ın varoluşçu olduğu hikâyesi

Üç paralık pırasa gibidir, yapmacıktır, düzenbazlıktır.

Varoluşçuluğun babası Sartre boş vermez. Her zaman

bağımlı olmak gerekir, diye bağırarak dolanır ortalıkta.

"Bağımlılık" onun en sevdiği küfürlerden biridir

Bağımlı olmamak düşüncesine, Beat Generation denilen

akımın sanatına, garanti, kasıkları çatlaya çatlaya

gülerdi üstat. Doğrusu bu ya, ben de aynı şeyi yapıyorum.

Sanırım, çağdaş Amerikanın şiirinin kar adamı Ginsberg de

aynı sözleri söyleyecektir size.

Çocuklar, bilin ki, yalnızca ölüdür bağımlı olmayan.

Beat Generation'ının peruklu nihilizmi, doğal sonucuna

ulaşırsa, yaratıcı sanatçının ölümü anlamına gelecektir bu

Sanatçının bağımsız oluşu ise bir çeşit kendi kendini

öldürmesi ve aynı nihilizmin bulanık bir başka türüdür

ve de başka bir şey değildir.

Türkçesi: O. Duru-F. Edgü

FİDEL CASTRO ÜSTÜNE KORKU DOLU BİN SÖZCÜK

Mike'ın meyhanesinde çöreklenmiş düşünüyorum

N'olacak acaba

Castro'suz

Salamlı sandviçler ve tükrük hokkaları arasında

Hiçbir çözüm yolu göremiyorum

Bu gidişin sonu bir facia

Hiç bir çıkar yol göremiyorum

Reklamcılar ve allığı çıkmış manken karılar arasında

Ve burunlarını her boka sokup bütün işleri

Castro'yu psikopatin biri olarak göstermek olan parlak gazeteciler

Paşazadeler... bilirsiniz hepsi ruh hekimidirler

Ve Castro'yu iyice gözden geçirmişlerdir şahsen

Ve ona Komünist gözüyle bakmak için

İzinleri vardır ellerinde

Çünkü Sovyet komünizmiyle

sosyalizm arasındaki ayrımı

Pek iyi bilirler paşazadeler

Ve gözüne bakınca anlarlar paranoyak ve isterik bir zorba mı

Çünkü ellerindeki bilgiler ilk eldendir

CIA'in kişisel gözlemlerinden

Ve büyük tarafsız haber ajanslarından

Hearst cavlağı çekti ama ünlü Küba telgrafı hâlâ geçerli:

"Siz fotoğrafları çekin, ben savaşı ayarlarım."

Hiçbir çıkar yol göremiyorum

Bilardo oynayan paisano'lar arasında

"PERDENİN SONU" denecek sanki Fidel için

Görecekler hesabını

Olayların akışı içinde

Mike'ın meyhanesinin arka salonunda Amerikan bilardoları

Zıngır zıngır titreyen döşemenin üstünde

Kübalı Charlie başlarına geçip oynamaya başladığında

Özellikle "Bağımsızlık Piyangosu" adlında

Her top ordan oraya dolanıp durur tek başına kalmış bir insan gibi

Dar geçitleri geçip düşer deliğe
 Nasıl dolanırsa dolansın, ne yaparsa yapsın
 Düşeceği yer bu deliktir işte
 Bilardo topunun düşeceği çuha bir deliktir
 Bir köylünün yeşil bir görünümüne düşmesi gibi
 Küçük deliğinde kıvranıp duruyorsun

Fidel

Ve yakında batacaksın

Olayların akışı içinde

Bir kovboy şarkısı homurdanıyor otomatik pick-up'da
 "Altıma bir Cadillac çektim!" diye homurdanıyor kovboy

Küba'da çekmedi altına Cadillac'ı babalık

Dışarda, Amerika'nın yeni arabaları akıp gidiyor

Motorama'dan geliyorlar

Farları hiçbir zaman yeterince parlak değil

Bu geceyi delmek için

olayların akışı içinde

Üç boktan herif giriyor içeriye

Biri Çinli

Öbürü zenci

Üçüncüsü garip cinsten bir kızılderili

Görseydiniz derdiniz ki

Küba'da bir aşağı bir yukarı volta atmışlar ordan geliyorlar derdiniz

Ama hayır

Üçünün de kulaklarında duygaçlar

Amerika'nın biraz sağır kardeşliğidir bu

Bir deri bir kemik olanı

Yerleştirdi duygaçı bir deri bir kemik kulağına

Ayrıca küçük pilli bir de radyosu vardı

Duygaç kutusunun boyunda

Radyo o her zamanki

Anma programlarından biri veriyordu

avazı çıktığı kadar bağırarak:

"Olayların akışı içinde

gün gelir bir halkın
kendisini bir diğerine bağlayan
siyasal bağlarını kesmesi
kaçınılmaz olur.”

Hiçbir çıkar yol göremiyorum
Ne de bir kaçış

Senin dalga uzunluğuna ayarlanmıştı, Fidel

–Ama duymuyor o–

Hesabını görecekler, Fidel, benden söylemesi
Korkunç bir facia olacak

Hesabını görecekler, o bizden yürüttüğün Havana purolarıyla
birlikte

Ve o ordu artığı şapkanla
(kim bilir belki onu da yürüttün)

Ve o beatnik sakalınla

Tarih belki temize çıkarabilir seni, Fidel

Ama biz tarihi beklemeden temizleyeceğiz seni

Tarih içinde temizleneceksin, Fidel

Temizlemek bizim işimiz biliyorsun

Çamaşır tozları ve sularından bol miktarda imal ediyor
fabrikalarımız

Ve küçük bir şenlik yapacağız, Fidel

Senin oralarda bir yerde

Küçük bir şenlik

Türkçe’de dendiği gibi

Mike’ın meyhanesi önünden şimdi

Bir cankurtaran düdüğünü çalarak geçiyor

Bir gece yarısı cinayeti falan olmalı

Ya da buna benzer bir şey

Sakallı bir delikanlı kaldırımlara uzanmış

Her yanından kan boşanıyor

İşte küçük facian, Fidel

Geliyorlar kaldırıp götürmek için seni

Uzatıyorlar sedyeleri üstüne
İşte sonun bu olacak, Fidel
Olayların akışı içinde
Bir halkın
Fılanfeşmekân uluslararası bağlarını
Gün gelir
Kesip atması kaçınılmaz olur
Ve United Fruit'un
Fidel
Nasıl olur da cevaplamazsın
Fidel
N'oldu kestiler mi dalgamızı yoksa
Bizim istasyonumuz zaten kapalı
Seninkini de kapattık, Fidel

Mike'ın meyhanesinde çöreklenmiş
Tam bir liberal gibi
Bekliyordum birilerinin bir şeyler yapmasını
Camus'nün Başkaldıran Adam'ını okumayı daha bitirmemiştin
Bu yüzden seni pek iyi tanıyamadım, Fidel
Enine boyuna arşınlıyor olmalıydın odanı
Seni götürmeye geldiklerinde
Onlara dedin:
"Ya Vatan ya Ölüm!"
İşte ölümün, Fidel
Çocukluk kahramanlarından biri
O namuslu Abraham gibi
Onun da böyle bir savaşı olmuştu biliyorsun
O da bir çeşit kurtarıcıydı biliyorsun
(Savaşında hiç kimsenin ölmediğini göz önünde tutarsak)
onu da öldürdüler, Fidel, bunu da biliyorsun
olayların akışı içinde
Fidel... Fidel
Tabutun geçiyor, Fidel
Çaddeler ve sokaklar arasından, o hiç görmediğin ara
sokaklar arasından

Gecenin ve gündüzün içinden
 ve beyaz leylaklar avluda açarken, Fidel
 Senin o faydasız gezin sona eriyor
 Gene de sona ermiyor
 Gene de faydasız değil
 Şu başımdaki defne dalını
 sana sunuyorum, Fidel

Türkçesi: Orhan Duru-Ferit Edgü

Denise Levertov (d. 1923)

BEŞ GÜN SÜREN YAĞMUR
 Çamaşırlar asılı limon ağacında
 yağmurda
 ve otlar uzun, kaba.

Zincirleniş kopuk, gerilimi
 güneş ışınlarının kırık.

Öylesine hafif bir yağmur

ince kıpırtılar
 sallanıyor sert yapraklar üstünde.

Allar giyin! Kopar yeşil limonlar
 ağaçtan! İstemiyorum
 unutmak kimliğimi, bir zamanlar içimde yananı
 ve asmak gevşek ve temiz, bol bir giysi

Türkçesi: Güven Turan

Bob Kaufman (1925-1986)**MAPUSANE ŞİİRLERİ**

1.

Kötülüğün paralelllerine açılan bir hücreye oturmuşum,
yıldırımın Ben'i milyonlarca Ben'e bölmesini bekliyorum.
Bir kafeste, kendi kendisiyle baş başa olmak yetmiyor insana.
Her delikte, her mapusun karşısında olmak istiyorum.
Kapılar dönüyor, birbirlerine çarpıyor kapılar, her çarpış bir
son, bang!

Mal, kızıl bir gürültüyle toz oldu, taşlayıp cehennemi?
Ağzı leş sarhoş, esrarı çekmediği için kutluyor kendini.
Kara, mürekkeplenmiş mezar taşları üstüne bırakılmış
parmak izleri,
çatır çatır çatlayan çelik duvarlardan kara acı sesleri,
benim öz yarama varan. Ben ki her zaman başkasının bir
parçasıyım.

Suçluların yabanıl sesleri, kulağıma aynasızların
mırıltılarından daha hoş geliyor..
İnsan ruhunun kapılarını mahkûm etmekle uğraşan yük
gemileri
suçlama limanlarına, suçluluk dubalarına yollanmışlar.
Aynasızlar ne yer, ne içerler, Sokrates'i mi? Desene bizim
kafadarlar her zaman içerde.

2.

Ressam, şöyle güzel bir mapus çiz bana, sulu boya çılgın hücreller
Ozan, acının yaşı kaç? Sarı kalemle yaz.
Tanrı, sen de cam tavanın üstüne bir gök kondur
Şimdi ihtiyacım var yıldızlara,
bu çılglık ve kişiye özel cehennem havası içinde yolu
göstermek için.
Girişler, çıkışlar, giriş-çıkış-yukarsı-aşağısı, Uygar salıngaç
Burda-beni-şimdi-Dinle-seri-şimdi-hep burda, şöyle ya da
böyle.

3.

Hücreler evreninde mapusta olmayan kim var? Zindancılar.
 Hastaneler dünyasında hasta olmayan kim var? Doktorlar.
 Altın bir sardalye yüzüyor kafamda.
 Oh! bir şeyler biliyoruz, insanoğlu, bir şeyler üstüne.
 Jazz gibi ve zindan ve Tanrı gibi bir şeyler.

4.

Pelte gibi titreyen bir biçim veriyorlar şimdi
 Herhangi bir oğlanın Muscatel Başkanı olmayacağını kim
 söyleyebilir
 Kızıyorlar ona, çünkü o da onlardan biri
 Külrenge beyaz lekeli çıplaklık kokan
 Parmakları 00'ın oturağını kavramış Bay Amerika yıkanmak
 istiyor.

Bakın! yerde, Amerika'nın üstüne yatmış-
 Ne yapıyorum- bir acıma var içimde?
 Çıkar çıkmaz ordan, beni öldürmelerine yardım edecek
 Beatnik'lere karşı şüphesiz özel bir hıncı var.

5.

Midesinde cınlayan vidalar, et cıvatalar, karman-çorman
 Kendi toplumu kırıntı gibi düştü karnına, şişkin
 Görün Amerikan büyük yel değirmenini, kendisine karşı cirit
 atan

Eski sağlam döl, Amerika'nın başını döndüren türden
 Başarı, yolların çizdiği kıcının kıyıcığında iz bırakmış
 başarılarla dolu başarılar, bir maçta kırık gol.
 Acı çekmeyi bırak Jack, yapma bize. Biliyoruz.
 ki bu ülke yeryüzünün en güzel ülkesi, yalan mı?
 Dayanamadı, Sarhoş, üç numaralı Hücrede.

Türkçesi: Ferit Edgü-Orhan Duru

*William Dewitt Snodgrass (d. 1926)***SORUŞTURMA**

Lambanın altında kanlı gibi görünmüyor ellerim.
Ya yalan söylemiyorlardıysa o kötü tarih kitapları
Ve sırası gelince utandırırırlarsa seni? -
Pek beklediğin yok kendini ölmüş olarak görmeyi.

Nerden bilebilirsin kafadaki günahların
Gereksiz bir şey gibi uzak bir göze yansıtacağım?
Elbet senin de kusurların var; ermişlik
Tasladığın yok, ama kanlı gibi görünmüyor ellerin.

Suç değil kışkanılmak ya da karın tok olmak;
Kimsenin canına kastetmemişsin. Kim yadsıyabilir
İnsanca, doğal bir şey olduğunu sendeki eğilimin?
Belli ki hiç de ölmüş görmeye niyetin yok kendini.

Daha geçen hafta söylediydi yorumcular
Yabancı generallerin bile ölmesi gerekmediğini
Sıradan suçlar için. Herhalde kendin açıklardın
Suçunu, kanıt olduğunu görseydin kendi ellerinin.

Aç olsaydın, kim vazgeçerdi ekmeğinden
Kavga etmeden? Kendimi aç bırakmamak,
Ün ve servet uğrunda çalışmak zorunda insan.
Kimse istemez elbet kendini ölmüş görmeyi

Gene de savaflara dönüyor insanlar, eski yalanlar değil
Onları baştan çıkaran. Kendileri biliyor nedenlerini.
Artık övünülmeyecek bir dünya olmuşsa dünyadan
Ve ellerin kanlıymış gibi gelmiyorlarsa sana,

O zaman biri olmalı - nasıl kaçtılar ama
Onlara uygulayacağın adaletin elinden?
Düşmanlarını astın, çıkardın ortaya gizli hesaplarını,
Şimdi de gözün almıyor kendini ölmüş görmeyi

Ve ayarı bozuluyor her şeyin. Uzanabilirsin yatağına.
İnsanlar aç diye yineleyerek. Çocukları ağlıyor.
Gerçekten ağlıyorlar. Ama seni çağırıyorlar.
Sen şimdi uyumana bak, pek kanı gibi değil ellerin.

Ya da haber filmler gösteren karanlık sinemaya git.
Dikenli teller diz boyu ölümler arasında dolaş.
Avuçların terliyor, tıpkı öyle hissediyorsun sen de.
Son umudun kendini ölmüş olarak görmek.

Oysa senin kanın akmadı onlarınki aktığı zaman.
İnsanlar bıçak taşıyor. "Ben değilim! Ben değilim!"
Perde boşalıyor, kimseyi göremiyorsun suçlayacak
Kendi elindeki kan bile kana benzemez,
Sen kendini ölmüş görmeyi göze alıncaya dek.

Türkçesi: Cevat Çapan

Allen Ginsberg (d. 1926-1992)

AMERİKA

Amerika her şeyimi verdim sana, şimdi bir hiçim
17 Ocak 1956 ve iki dolar yirmi-yedi sent.
Kendi kafam bile bir destek değil bana.
İnsanlarla savaşı ne zaman sona erdireceğiz Amerika?
Al şu atom bombasını da kışına sok.
Kafam bozuk, Amerika, bir de sen üstüme varma,
Kafam yerine gelene dek şiir miir de yazmayacağım.
Söyle bana Amerika ne zaman melekleşeceksin sen?
Ne zaman bakacaksın mezarlıktan Amerika?
Ne zaman milyonlarca troçkistine yakışır olacaksın?
Amerika, kitaplıkların niçin gözyaşı ile dolu?
Amerika, Hindistan'a yumurtalarını ne zaman yollayacaksın?
Amerika bu senin kılı kırk yarmalarından bıktım artık.
Ne zaman süpermarket'e gidip, şu güzel gözlerim için
gereklenleri alabileceğim?
Amerika, her şeyin bir yana, eksiksiz olan bir sen varsın

bir de ben, öbür dünya değil.

Şu makinelerine de dayanasım kalmadı Amerika, bil.

Bende bir ermiş olmak isteğini sen uyandırdın

Bu tartışmayı çözmek için bir başka yol olmalı.

Burrouhs şimdi Tanca'da, sanmıyorum ki geri dönsün

korkunç bir şey olurdu bu

Sen de korkunç musun Amerika yoksa bir oyun mu bu?

Saplantımdan döneceğimi sanıyorsan aldanıyorsun.

Öyle üstüme varma Amerika, ne yaptığımı biliyorum ben.

Amerika, erikler çiçek döküyor.

Aylardır gazete okuduğum yok, her gün cinayetten birisi

kodesi boyluyor.

Amerika, Wobblie'lere tutkunum ben.

Küçükken tüfektim Amerika, özür mözür de dinlemiyorum

şimdi her fırsatta esrar çekiyorum.

Günlerce evde oturup iş olsun diye kilerdeki gülleri

seyrediyorum.

Chinatown'a gittiğimde kafayı çekiyorum ölesiye, ama

hiç kimselerle yatamıyorum.

Bu işin içinde bir şamata olduğunu sanıyorum.

Ah! sen beni Marx okurken görmeliydin Amerika.

Ruh doktorum hiçbir şeyin yok diyor.

Hiçbir şeyim yok gerçekten, Tanrı'ya yakarma dahil.

Mistik görünümülerim ve kozmik titreşimlerim var yalnız.

Amerika, daha sana Max Amcam Rusya'dan döndükten sonra

ona yaptıklarından söz açmadım.

Sana sesleniyorum Amerika

Heyecanlarının daha Time eliyle yönetilmesine göz yumacak mısın?

Ben Time'a tutkunum Amerika.

Her hafta bir tane alıp okuyorum.

Köşe başındaki şekerinin yanından geçerken kapağı beni

gözlüyor.

Onu Berkeley Halk Kitaplığı'nın bodrum katında okuyorum.

Sana hep sorumluluktan söz ediyor. İşadamları ciddi.

Film yapımcıları ciddi. Herkes ciddi, ben hariç.
 Zaman zaman Amerika ben değil miyim diye düşündüğüm oluyor
 Yeniden kendi kendimle konuşmaya başladım işte.
 Asya bana karşı ayaklanıyor Amerika
 Bir meteliklik talihim yok.
 En iyisi ulusal kaynaklarımı inceleyip, onlara dönmek.
 Ulusal kaynaklarım, biliyorum, iki parça esrar,
 binlerce cinsiyet organı, saatte 11000 mil hızla giden
 bir özel basılmaz edebiyat ve yirmi beş bin tımarhane.
 Cezaevlerimden ve beş bin güneş ışığı altında saksılarda
 yaşayan fakir fukaradan söz etmiyorum.
 Fransa'daki kerhaneleri kaldırdım, şimdi sıra Tanc'a'da.
 Katolik olmasına katoliğim ama gene de Başkan olmak istiyorum.
 Amerika senin bu alık ve çılgın havanda nasıl kutsal bir
 yakarma yazabilirim?
 Dörtlüklerime Henry Ford gibi devam edeceğim, yazdıklarım
 onun çıkardığı otomobiller kadar kişisel,
 üstelik her biri değişik cinsiyetten.
 Amerika dörtlüklerimi peşin para 2.500 dolardan satarım sana,
 eski dörtlüklerimi de 500 eksiğine alırım.
 Amerika Tom Mooney'i serbest bırak.
 Amerika İspanyol cumhuriyetçilerini kurtar.
 Amerika Sacco ve Vanzetti ölmemeli.
 Amerika ben scottsboro çocuklarıyım
 Amerika, yedi yaşımdayken anam hücre toplantılarına
 götürdü beni, orda bize leblebi satarlardı, bir karneye
 bir avuç leblebi beş sent ve söylev beleşti herkes
 bir melekti orda Amerika ve işçilere karşı iyi
 duygularla doluydu herkes içtendi Amerika ve bilemezsin
 parti 1833'te nasıl iyiydi ve Scott Nearing ne hoş
 bir ihtiyardı Bloor Ana bir seferinde nasıl da
 ağılatmıştı beni bir kez İsrail Amter'i de görmüştüm.
 Orda. Her biri birer casus olmalıydı onların.
 Amerika biliyorum gerçekten savaşmak istemiyorsun.

Amerika onlar Rus haydutları biliyorum.

Ruslar onlar Ruslar ve Çinliler. Ve Ruslar. Ve Ruslar.

Ruslar bizi canlı gövdeye indirmek istiyor. Lüpletmek istiyor.

Gücünden çılgına dönmüş Moskof. Elimizden
arabalarımızı ve garajlarımızı almak istiyor

Chincago'yu ele geçirmek istiyor. Onun kızıl Reader Digest'a

ihtiyacı var. Bizim otomobil fabrikalarımızı

Sibiry'a taşımak istiyor. Benzin istasyonlarımızı

o büyük iğrenç bürokrasi yönetsin istiyor.

İyi bir şey değil bu. O kızıl derililere okuma yazma

öğretmek istiyor. Onun büyük güçlü kuvvetli zencilere

ihtiyacı var. Bizi günde on-altı saat çalıştırmak

istiyor. İmdat,

kapalı kapıların gerisinde

içindekilerin gece doyumsuz dolaştığı,

çıplak gölgelerin sessizce birbirini aramaya çıktığı

ışksız bir evde

Amerika bu iş ciddi.

Amerika ben bunları televizyona bakarak çıkarıyorum.

Amerika doğru mu bunlar?

İ lemen çalışmaya başlamam iyi olacak. Öyle görülüyor.

Ama orduya yazılmak istemiyorum, ne de fabrikalarda

tasviye tekerleği çevirmek, miyobun biriyim,

üstelik de kafadan çatlak.

Amerika dönsün çark. Nasılı masılı yok. Şu oğlan

omuzlarımızla dönsün.

Türkçesi: Orhan Duru-Ferit Edgü

WALT WHITMAN'IN BİR TEMA'SI ÜSTÜNE AŞK ŞİİRİ

Sessizce gireceğim odaya, evlilerin arasına süzüleceğim
gökten inmiş gövdeler çevremde, uzanmış çıplak ve

hırçın beklerken, kollarıyla gözlerini kapatacaklar
karanlıkta,

kafamı sokacağım omuzlarının ve göğüslerinin arasına,
enselerini, ağızlarını öpeceğim, derilerinin kokusunu içime
çekerek tanıyacağım sırtlarını, acılı karanlıkta kamışın
dikliğini karşılamaya hazır gergin bacakları okşayacağım,
delikten, kaşınan kafaya dek keyifle devinen kamışı da
çıplak titreşen kilitli gövdeler, sıcak dudaklar, kalçalar
birbirine vidalı

ya gözler, parlak ve sevimli, bakışlarda ayrılıkta büyüyen
gözler!

devinimdeki burukluk, sesler, eller saçlarda kalçalarda gezinen,
yaş dudakların yumuşaklığını tadan eller
çarşafa düşene dek yoğun aklık, karınların uyumlu
gelgiti...

sonra kadın bağış diler
erkekteyse tutku gözyaşları

birden kalkıyorum yataktan ardımda içtenlikten son
ayrılık öpücükleri

bilincim uyanmadan oldu bütün bunlar pancurların,

Türkçesi: Salih Bozok

ÖLÜM KORKUSU

Neyim var benim böyle olup olacağım bu mu?

Öncenin ve sonranın sinir çizgilerinden

Kurtulmuş bir varlık yok mu? Bugün pencere açık

Hava dolu içeri, eteklerinde

Piyano ezgileriyle, sanki "Bak, John," diyor,

"Sana şunları şunları getirdim" - yani

Birkaç Beethoven, biraz Brahms,

Birkaç seçme nota Poulenc'ten... Evet,
 Yeniden özgür olmak bu, hava, dönüp gelecektir hep
 Çünkü sadece bu işe yarar.
 Onun yanından ayrılmayacağım, korku yüzünden

Kimi merdivenlerden yukarı çıkamıyorum,
 alamıyorum kimi kapıları, yaşlılık korkusundan
 Bir kuru başıma, yolun akşam sonunda
 Beni ters bir baş selamıyla karşılayan

Öteki benliğimden başka kimse bulamayacağım diye:
 "Nicedir görüşemedik, ama yine birlikteyiz ya, önemlisi bu."
 Yolumun üstündeki hava, kısaltabilirsin bunu,
 Ama esinti kesildi ve sessizlik son söz."

Türkçesi: Talat Sait Halman

William Stanley Mervin (d. 1927)

ASYALILAR ÖLÜRKEN

Ormanlar yok edilince karanlıkları kalır
 Kül büyük adımlarla izler mal sahiplerini
 Sonuna değin
 Varacakları hiçbir yer gerçek değildir
 Kalıcı değil.

Su yollarının üstünden
 Ördekler zamanında ördek gibi dizilmiş
 Köylerin hortlakları göğe yükselir
 Yeni bir alacakaranlığı yayarmış gibi

Yağmur yağar açık gözlerine ölülerin
 Durmadan yağar anlamsız sesiyle
 Ve ay onları bulduğu zaman her şeyin rengini
 almış olur onlar

Geceler de yaralar gibi-kaybolur ama iyileşmez
 bir şey

Yaralar gibi kaybolup gider ölümler
 Kan zehirlenmiş tarlalara karışıp gider
 Acı-o ufuk-
 Kalır

Mevsimler yükseklerde salınır
 Yaşayan hiçbir şeyi çağırmayan
 Kâğıttan çanlardır onlar

Yıldızları Ölümle her yere yürür mal sahipleri
 Yükselen duman gibi gölgelere yönelirler
 Işıksız ince alevler gibi
 Onlar ki geçmişleri yoktur
 Ve ateştir tek gelecekleri

Türkçesi: Cevat Çapan

Richard Howard (d. 1929)

BEYOĞLU'NDAN

Sevgili Anne, şu anda dışarı bakıp sayıyorum da
 on tekne var - değil, bir düzine.

Bu aydınlıkta ya da onun yokluğunda, bana
 gözün alabildiğine, Boğaziçi'ni,
 Marmara boyunca Kadıköy'ü,
 Haliç üzerinden Üsküdar'ı seyrettiren bu garip
 gök boşluğunda, aşağı yukarı bir düzine
 tekne -her birinde bir ışık, her biri—
 aydınlıkta sere serpe - suya takılı mücevher gibi,
 ağır ve sessiz; belki de onlar gökyüzünün
 taktığı elmaslar,
 başka nice mücevherlerin Yeşilköy'den Ankara'ya
 ve ta Doğu'nun dört bir yanına uçtuğu yerde ısl ısl;
 göremez oldum, yitirdim ufku
 son birkaç dakikada - hiç belli olmuyor.

Daha önce görünüyordu - diyelim ki en azından bir saat önce
 balkonumuz hizasındaki
 minarenin kapısı açılmıştı da
 mintan giymiş bir adam çıkmış, ellerini ağzının çevresine
 koyup göğü inanılması zor denecek kadar
 gür bir ezan sesiyle doldurmamış mıydı?
 Müezzin batan güneşi haykırarak uğurladıktan sonra
 görünmez olduğu yerde
 halka halka ampuller var şimdi,
 Türk olmayan - turkuaz firuze olmayan - dünya
 lacivert artık. Her ışık
 bir elmas, tıpatıp on iki tekne gibi;
 bu balkon bile (onlara) elmas gibi görünüyor-
 senin sevdiğin mücevherlerden,
 Topkapı Sarayı'nda gördüklerimizden, Anne:
 "Anka kuşunun gözyaşları" yazılı kehribar taneleri
 yılanların renksiz beynine
 işlenmiş büklüm büklüm bayraklar;
 gece, ay ışığında bile, mührünün balmumunu eritip
 akan ve gök yakut olan mor yakut;
 kölelerin dilleriyle yalaya yalaya biçim verdikleri
 menevişli zümrütler ışıldıyor camekânda:
 taşlar, elmaslar, pırıltılar! Biraz daha ötede
 bunları umursamayıp alaya alan deniz ve gök, bir de artık.
 görünmeyen yarımadalar. İstanbul'un
 havası, taşı toprağı tarihi taklit eder-
 göğü değiştirir, denizi zincire vurur, yerin her rengini
 boğarcasına süzer,
 toz ve kül bırakır ancak: öğleyin ay ışığı.
 Bugün öğleden sonra -üçüncü günümüz bu- felaketti.
 Anne, sevgilim, burada her şey
 felaket: kapatılmış, yenilenmekte,
 taş taş üstüne, kırık dökük, içler acısı, yetersiz,
 yeniden yapılmakta, yerle bir,

kullanılmıyor artık, içi dışına çıkmış, yıkıntı
 içinde, perişan, biraz tamir görmüş, onarılmaz durumda
 allak bullak, eskiden muazzammış ama,
 yıktırılmış, şerha şerha, yangın yeri, kir pislik, soyulmuş
 çalınmış, çapulcuların eline düşmüş, yara bere, görkemliymiş de
 yağma edilmiş, depremde çökmüş, yitmiş, yanmış,
 yarı kalmış Padişah ölünce,
 kazısı yapılmamış doldurulmuş, yeri belli değil artık-
 tek kelime söylemeden
 otele döndük, alacakaranlığa, manzaraya.
 Ama geceleyin ışıldıyor bu küller, toz toprak kıvılcımlanıyor;

Sultanım zeberceti gibi sarı ve soluk,
 sonra ansızın alı al, ay bir Yunan yangını olup
 fışkırıyor. Baktıkça geçmişin var oluşunu duyuyorum:
 ayın yükseldiği an;
 bu kent, ölü yakan ateşte gömülüyor
 ta eski Konstantinopolise, sonra Bizans'a,
 S odada, arkamda
 radyoyu açıyor, avaz avaz,
 havayı yaman bir musiki dolduruyor, müezzinin sesi kadar gür-
 “Finlandiya” - Sevgili Anne,
 hatırlar mısın, hani bir yıl kuzey korsanları
 olmuştuk? Her Pazartesi günü, bizim Petersen Hanım, derse
 Sibelius’un “Gümüş şarkılar Defteri”yle
 başlardı ay: “Ey Göller Ülkesi,
 masmavi akıp giden ırmaklar.” Elbette von Karajan
 daha iyi yorumluyor bunları;
 ne de olsa Viyanalı korsan. Ama gerçek ne?
 Yazık ki bilmiyorum, Anne, ayırt edemiyorum gerçeği
 sahtelikten: çocuklar
 çember olmuşlar Sibelius’un çevresinde,
 çığlık çığlığa, kara Finliler sansın kuzey korsanları olmuş onlara-
 bizdik o çocuklar, şarkılar söyledik,

acı çektik, oradaydık. Neredeydik?

Gerçek değil miydi yoksa, sırf bu gerçek olan - kendinden-
hoşnut, coşturucu

buradaki ve şimdiki cümbüş, ay ve İstanbul?

Bütün o sabahların gümüşü gitmiş mi sen ve ben Büyük Göllerde
kuzey korsanlığı oynadığımızdan bu yana?

Üstüme üstüme geliyorlar, onların elindeyim artık.

Böylesine bir musiki beni çağırıyor kendi iç âlemine,
minareden yükselen

her haykırış gibi bir buyruk. İnsanın üstüne gelince geçmiş,
nasıl bir yer bulmalı ona,

nasıl inanmalı şu andaki

ışıklarla durgun denizin oynayışına?

On iki teknem çekip gitti kara limandan, sonra Galata'dan
bir vapur yola çıktı usulca —

gece yarısı ikiye böldükleri köprüden —

geçip kendini karanlığa atarken buldum aradığım cevabı

(Şarkılar defterinde, bana yardım

ettin gibi değil, yerinden yurdundan ayrılmış

üstatlardan yoksun olduğumuzdan değil: Vladimir ve Marcel var ya)

Başka bir dünya var—işte

bu dünyada; geçmiş, bugünün canevinde

ya da hiçbir yerde değil. İstanbul'da bunu buluyorum en çok:

hiçbir yerin kenti bu, varla yok arası,

bulunması zor hiç yer, tam Baudelaire'e göre

"hastane, kerhane, hapishane, araf, cehennem"

Sibeliüs'a benzer bir musikiyle, tartışmanın,

ötesinde bir incelik, göze görünüyor demek gerekmeksizin

Sesleri duyulmasa, gerçek İstanbul

kendini görkemle barındırıyor, baştan başa süprüntü.

"Kuzey korsanları olduğumuz yıl" burada Mavi Camide,

kazanılmayan, verilen bir ışığa,

bir sese, bir anıya dayanan loş bir ihtişam. Hiçbir şey kalmamış,
ama hiçbir şey ayrılıp gitmiyor: işte
Türk lokumundan Türk zevkine
kadar kendini gizleyen Kutsal Akıl budur.
“Finlandiya” bile sona eriyor, ama bitişi bir teselli
getiriyor insana, Anne,
son bir ferahlık: Finler Türkmüş!
Aynı dili paylaşan Moğol asıllılar—Ural ve Altay dilleri—
“başlıca özellikleri
seslilerin uyuşumu, bitişkenlik
ve tutarlılık:” Şiir gibi geliyor kulağa,
şiirin ta kendisi gibi ne dersin?
hele hatırlayınca Sibelius’un doğum yerini,
Finlandiya’da Turku’da doğduğunu, S ışığı söndürüyor,
odamız elmas olmaktan çıkıyor artık;
Galata’dan kalkan vapur
Sarayburnu’nun yanından geçiyor. Sana sevgiler, Anne, bir tanem,
bunları Avrupa yakasından,
şu anda Beyoğlu’ndan yazıyorum. Richard.

Türkçesi: Talat Sait Halman

Gregory Corso (d. 1930)

UCCELLO

Hiçbir zaman bu savaş alanında ölmeyecek onlar
ne kurtların gölgesi içine alacak sürülerini ne de savaş
yitirmek için bekleyen ufka değin uzlaşmış buğdaylar

Hiç ölen olmayacak alçak midelerine tıkılsın diye
ne de yığın yığın atlar parıldayan
gözlerinde

Kimsenin bu alanda ölmediğine inanmaktansa
açlıktan titreşelim diyecekler kuru dilleriyle

Hiçbir zaman ölmeyecek birine sarılı
savaşanlar

Soluk soluğa birbirine bakarak ölünmez ki hiç
 kımıltısız ışıklar hiçbir şey yok ellerinde
 salt bir at soluk soluğa bir at kalkan kalkanın ardında
 ışığın yaldızladığı bir miğferli göz
 ah ne güç ölmek mızraklarının örtüsü içinde

Ya bu sancaklar! işaretlerini öfkeyle sürüklemek
 istermişçesine
 göğün karanlıklarına açılmış bu sancaklar
 En soğuk ırmakların kenarına çizilmiş ordular
 sanki demirden kafatasları sıralanmış —
 kimse ölmeyecekmiş gibi sanki
 her savaşçının ağzı bir şatodur türkülerle dolu
 her demirden yumruk düşlerde bir çan

Altından çığlıklar
 ne çok isterdim böyle bir savaşa katılmak!
 elinde parlak mızrağıyla kırmızı bayrak kara atına
 binmiş gümüşten bir savaşçı hiç ölmek sonsuz
 olmak isterdim
 savaş tablosunun o yaldızlı prensi

Türkçesi: Salih Bozok

Sylvia Plath (1932-1963)

LADY LAZARUS

Bak, gene yaptım işte.
 Her on yılda bir
 Nasılsa buluyorum bir yolunu —

Bir çeşit yürüyen mucize, derim.
 Bir Nazi abajuru kadar parlak,
 Sağ ayağım

Bir kâğıt baskısı,
 Yüzüm, şekilsiz, ince
 Yahudi'den bir çarşaf.

Sıyr örtüyü
Ey benim düşmanım.
Nasıl, ürkütüyor muyum?

Burnum, göz oyuklarım, eksik dişlerimle?
Bu kokan soluk
Bir günde gider.

Çok geçmez, çok geçmez
Mezar kovuğumun yediği etim
Yerini bulur üstümde

Ve ben gülümseyen bir kadın.
Daha otuzuncu baharımda.
Kedi gibi dokuz canlı.

Bu üçüncü şimdilik.
Ne aşağılık iş
Yok etmek her on yık.

Nasıl milyonlarca lif.
Seyretmek için doluşan
Ağzı çekirdekli kalabalık

Soyuyorlar beni elleriyle, ayaklarıyla—
İşte büyük striptiz.
Baylar, bayanlar,

Bunlar ellerim,
bunlar dizlerim.
bir deri bir kemik olabilirim,

Gene de tıpatıp aynı kadını.
On yaşındaydım ilk keresinde.
Kazaydı.

Kararlıydım ikincisinde
Sonunu getirmeye ve geri dönmemeye.
Bir deniz kabuğu gibi

Kapanmış sallanıyordum.

Durmadan çağırmaları, yapışkan inciler gibi

Bir bir ayıklamaları gerekli böcekleri üstümden.

Ölmek

Bir sanattır, her şey gibi.

İşsiz bir ustalıkla yapıyorum bu işi.

Öyle ustaca ki insana korkunç geliyor.

Öyle ustaca ki gerçeklik duygusu veriyor,

Bu konuda iddialyım sanırım.

Bu iş değildir bir hücredeyseniz eğer.

Güç değil bu işi yapıp hiç kımıldamamak

Güç olan güpegündüz

Büyük bir gösterişle

Aynı yere, aynı yüze, aynı hoyrat

Bağrıışmaya dönmek:

“Bir mucize!”

İşte bu beni yıkan,

Bir ücreti var

Yaralarımın bakmanın, bir ücreti var

Nabzımı yoklamanın —

Gerçekten atıyor kalbim.

Bir ücreti var, büyük bir ücreti var hem de

Bir sözümü duymanın, dokunmanın,

Kanının bir damlasının

Ya da saçımın, giysilerimin bir parçasının

Ya, ya, Herr Doktor.

YA, Herr Düşman.

Sizin esirinizim ben,

sizin değerli eşyanız,

() som altından bebek,

Hani bir çığlıkta eriyen
 Dönüyorum ve yanıyorum.
 Büyük ilginizi küçümsediğimi sanmayın.

Küller, küller—
 Karıştırıp duruyorsunuz.
 Et, kemik, başka bir şey yok—

Bir kalıp sabun,
 Bir nişan yüzüğü,
 Bir diş dolgusu, altın.

Herr Tanrı, Herr İblis
 Sakının
 Sakının.

Küllerin arasından
 Kızıl saçlarımla dirilip doğruluyorum
 Ve solurcasına insan yiyorum.

Türkçesi: Cevat Çapan

SİSTE KOYUNLAR

Tepeler bir aklığa atılıyor.
 İnsanlar ya da yıldızlar
 Kaygıyla bakıyorlar bana, düş kırıklığına uğratiyorum onları.
 Bir soluk çizgisi bırakıyor tren.
 Ey, yavaş,
 Pas renkli at.
 Nal sesleri, hüznü çanlar —
 Bütün sabah
 Kararıp durdu sabah.
 Dışarıda bırakılmış bir çiçek,
 Bir sessizliği tutuyor kemiklerim,
 Uzak tarlalar yüreğimi eritiyor.
 Cennete götürmekle
 Korkutuyorlar beni,
 Yıldızsız ve babasız, karanlık bir suya.

Türkçesi: Şavkar Altınel

*Michael McClure (d. 1932)***ÇOCUK**

Kimdi bu insan-Aslanlar düşlerimde yürüyen
duvarları tansık bir odada
esneyen koca bir bebekten ben?

Kimdi o insan-Aslanlar yüzleri yeleli
beşiğimin üstüne eğilen kutsamak için beni
Onlar mıydı “Ruhumun ve aklımın sanatçısıyım ben” diyen
Parşömeni içime tutturan?

Uyurken görüyorum kendi kendimi-
uyuyan bütün çocuklar bedensizdir
Sonsuz evrende düş gören devlerdir
tombul bacakları yumuşak yorgan altında uzanmış

VE BENİM ÜSTÜMDE KALKARLARDI
ve onların geçişlerinde küçümenceciktim
onların keskin dişlerini ve bıyıklarını ansıyorum
gülümsemek için eğildiklerinde —
ve odamın içindeki tüylerinin kokusunu

KİMİM BEN, ANSIMIYORUM

Ama biliyorum
gücüyüm
bir milyon aşkın!

Türkçesi: Ferit Edgü-Orhan Duru

John Wiener (d. 1934)

GECENİN İÇİNDEKİ SESLER

Deniz kuşları ırmağın üstünde

Gece düşlerimde süzülüyorlar.

Işık gündoğumuna dek yanıyor

Ben doğuyorum, o sönüyor.

Sabahın 5.45'i

Soruyorum kendi kendime acaba o gece de bağıırıyor

muydu deniz kuşları anamın kulağına

Ama biliyorum ki şimdi duyulan sesler onların sesi.

Başımızın üstündeki uçaklarla aynı zamanda

Ve ölülerin تنها fısıltısıyla

Kimi zaman bir araba ile

Ya da bir kamyon uzaktan

Türkçesi: Ferit Edgü-Orhan Duru

ARAP ÜLKELERİ⁽¹²⁾

“Cahiliye” adı verilen İslâm öncesi dönemde büyük bir Arap şiiri vardı. Bu büyük şiir klasik biçim ve özünü XIX. yüzyıla kadar koruyarak geldi.

XIX. yüzyıldan bu yana, hemen hemen bütün Arap şairlerinde Arap bilinci, çağdaşlaşma, içinde yaşadıkları tarihsel bağlamın zorladığı ulusal ve toplumsal sorunlar, bir umut ya da öfke biçiminde şiirin başlıca izleri olarak ortaya çıktılar. İster simgeci, ister gerçekçi, ister yurtsever eğilimli olsun, özellikle 1880 yılından itibaren ve daha sonra iki büyük savaş arasında, diri ve işlevsel bir şiirin geliştiği görülüyor. Bu şiirin öncüleri Mısır’da Hafız İbrahim (1872-1932), Barudi (1839-1904), Şevki (1868-1932); Irak’ta Rusafı (1875-1945) ve Zahavi’dir (1936).

Ancak bu şairler, başta “Kaside” olmak üzere Arap şiirinin klasik biçimlerine bağlıdır, yenileşme biçimlerin de değil izleklerindedir. Bu dönemin şairleri yeni düşünceleri eski biçimler içinde söylemek yolunu seçmişlerdir.

Bu aşamadan sonra Lübnanlı ve Suriyeli Halil Matran (1876-1940) ile biçimsel yeniliklere ve özgür koşuk’a doğru bir eğilim başlar.

Çağdaş Arap şiiri (şiirleri) hiç kuşkusuz simgecilik, gerçek üstücülük gibi önemli şiir akımlarının etkisinde kalmış ve bunları özümsemiştir.

Öncü, araştırmacı şiirin en önemli temsilcisi Lübnanlı-Suriyeli Adonis (Ali Said, d. 1930) bütün Arap ülkelerinde biçim ve dil bakımından çok etkili olmuş bir şairdir.

Cezayir, Tunus ve Fas’ta Fransızca ikinci dil durumunda bulunduğu için bu ülkelerin şairleri Fransız şiiriyle yakın ilişki kurmuşlardır, bazı şairler (Tahar Ben Jelloun, Kateb Yasin, Muhammed Hayreddin vs.) şiir dili olarak Fransızca’yı seçmişlerdir.

(12) Cezayir, Fas, Filistin, Irak, Lübnan, Mısır, Sudan, Suriye, Suudi Arabistan, Tunus, Ürdün.

CEZAYİR

Abdülkerim Akkum (d. 1915)

OKYANUS

Burdayım işte bugün seninle / Göz kamaştırıcı bir söyleşi
 Ey okyanus iyi dinle şarkımı
 Biziz karıştıran uyumlu ritimlerimizi
 Bu çölünde yaşamın
 Sensin tek dostum
 Yetti bana ağzımın suyu akarak bakmak güzelliğine
 Doldurdu tıka basa hüznü gönlümü
 Dostlarıminkinden daha güzel
 Doluyor varlığın içime
 Varsın ya sen varsın ya bu yetmez mi
 Gidermeye sıkıntımı
 Sen değil mi sende karanlığın dışındaki özgürlük
 Birleşmiyor muyuz ikimiz de
 Yazgısında
 Gecenin
 Günün

Çok yakınında kalacağım bugün,
 Umut getiriyorum sana koru beni
 Övüyorum ezginin büyük devinimini
 Bengi görünüşü çatlayan dalgaların
 Uzaklardan gelen yankımı
 Binlerce katlanmış

Güzellikten bir çiçeklik oldun bize
 Toplantı yeri
 Durdurmuyoruz adını yaymayı
 Büyüklüğün kurumun
 Daim doğurcu gizemisin sen
 Ey ululuk çalgısı ey göz kamaştıran ışıltı
 Ey biricik

Tükeniyor ezgim tansıklarını istemeye
 Üsinin beslediği yaşam kaynağımız
 Sınırsızlığa kurulu gür kaynağımız
 Rüzgâr başladı mı çılgınlığa barış yapan atamız
 İy gümbrenen ateşli kızgın aslanımızı

Başlayınca rüzgârlar gürlemeye
 Yıldırımlar çakınca üstünde
 Kaplayınca bulutlar ufku
 Gece sınırlayınca yaşamı
 Korkmuyorsun

Ağları parlayan
 Balık avlayan
 Çıplak güzel kızlar geliverince
 Başlıyor içinde ezinç
 Seçirme yüzünde
 Suyunun maviliğinde
 Bayılıyorlar güzelliğine
 Eğiliyorlar üstüne
 Büyüleyen gözgüne

İçinde bengi gerdanlığı kaydırarak taşları
 denizin titrediği

Türkçesi: NuriPakdil

Henri Krea (d. 1925)

TARİHTEN ALINAN DERS

Sabrim donuşuyla paramparça saat
 Bir ölümü bekleyiş
 Yorgunluğun dondurduğu gözyaşları
 Çok görmek nefret ettiğimi
 Utkulu kaygım için benim
 Her zaman bezginliğin sonunda
 Yolunu şaşıran metroların ağzında

Bir uyur gezer andını bozan gibi
Sıkılı yumruk
Yüzyılına basan bir kötülüğü hesaplıyorum
Ne anlamı var
Mutsuzluktan sonra tasarlanan yaşamın
Ne anlamı var şimdinin
Tasarılı öldürüm kural oldukça

Yaşıyor olmaktan söylemeliyim utancımı
Unutmuşum beni sevenleri
Artık sevmeyenleri
Kalıyorum alıştığımız uzayda
Tarihe sövüyorum
Ve oturuyorum çağdışı
Geçici heveslerin mevsimlerin
Geleneklerin düze ve dolapların
Evet duygunum ben
Bu yeryüzünde titreyen her şeye
Ve bazen düşünürüm
Dünya değiştirmeli diye/

Değiştirip seçmek ölümü
Taş taş kalmak olaylar karşısında
Ve bırakmak kısacası
Her şeyi olduğunca
İğrenç

Ama sağlamdır halkım bir sonsuz su düzlemince

Gösterir o bana doğru yolu
Hoşnutum iyiliğinden
Bir sonsuz varlık gibi görürüm onu
Baba yerini tutan
Ben ki yetim kaldım doğmadan önce
Enez yerim içinde

Biliyorum açıktır tan

Ölümlü sabırsızlık

Tek bir gülüşün

Azıcık ücreti

Aynı son

Aynı başlangıç

Aynı bunalım

Seni yitirmenin sonsuza dek.

Sen

Bir dudağın anlattığı

Yakalanmaz çok güzel.

Türkçesi: Kaya Öztaş

Kateb Yasin (d. 1929-1989)

NEDJMA YA DA ŞİİR YA DA BIÇAK

İki kadehi de silme kanla doldurmuştuk Nedjma'nın gözleri
iri iri açılıyordu ağaçlar arasında

Bir ut sesi yaylara övgüler düzüyor ve onları güneşi emmiş
kan gibi kara bahçelere dönüştürüyordu

benimdi Nedjma sımsıcak yüreğin altında paha biçilmez ten
yığınınan taptaze dumanlar tütüyordu

Nedjma biz düşlere dalalı milyonlarca yıldız izledi bizi.
ölümsüz olarak düşünürdüm seni hava gibi o bilinmeyen
şey gibi

Ama ölüyorsun işte, aklım başımda değil ve ağla
diyemiyorsun bana artık...

O susuz geceler nerde Nedjma? Hani başka uykulara barınak
olsun diye sırtımızda taşıdığımız geceler!

Şii Arabistan şiirinin görkemini yitirmemeliydik, değil mi
Nedjma?

Sana görklü bir divandan parçalar okumuştum Nedjma, ama
şimdi kopuk kopuk çıkmakta sesim, ıssız bir müzik

içindeyim, yüreğini ne kadar kendimden koparıp atmak
istesem boşuna, parça parça, zerre zerre, yine dönüp
bana geliyor o

Oysa destanda geçerdi adımız, türkülü ülkeler aşmıştık,
Nil'in öte yakasına geçince gülen ağıtçı kadınlar
izlemiştik...

Şimdi Cezayir girmiş aramıza, bir siren sağır ediyor
kulaklarımızı, bir vinç güzelliğini alıp götürüyor
Güzelliğin geçip gitti belki Nedjma, ama senin tertemiz
suyun hâlâ sızrar durur hayran gözlerimin önünde
Ve camiler tek tek yıkılıyordu güneşin mızraklarıyla,
Constantin ateşten çıkıyordu sanki en amansız
yangınlarla

Nedjma çalıların gölgesinde durmuş ağza alınmaz meyveler
yemekteydi

Bir şair kenti kırıp geçirmekteydi

Ben surlar boyunca yürüyordum aklımdan çıkarmak için
camileri

Nedjma gülümsedi meyveleri koynuna soktu

Şair taşlar yağdırıyordu bize itin köpeğin ve soylu
kentin gözleri önünde...

Sonra emirler geldi halka armağanlar dağıttılar ramazan
bitmişti

Kızgın tepelerin üstünde ıslıl ıslıl sabahlar doğuyordu,
kokulu bir yağmur karnını yarıyordu kaktüslerin

Nedjma binitimin dizginine asılmıştı, billur serpiyordu
çölün kumuna

Bak Nedjma kumda altın tozuna bulanmış ayaklarımızın
izlerine bak!

Göçebelerin gözleri üstümüzde, onların çığlıklarıyla
sözcüklerimiz delik deşik

Hurma ağaçlarının şu yumuşak yıldız kalabalığına uzayıp
gidişini bir daha görmeyeceğiz

Deveciler şimdi bizden çok uzakta, onlar son olarak

Kuzeyde konaklayacaklar!

Nedjma dizgini kastı, ben atalarımız gibi kasları gelişmiş
bir hecine eğer vurdum.

İndülüs gözden kaybolmuştu, tek söz çıkmıyordu ağzımdan,
boğulup gitmiştim onun soluğuyla, adını söyleyebilmek
için bir hayli zaman geçti

Nedjma uyuyordu, öylece duruyordu, aklımı başımdan
alan memelerini okşayabiliyordum ben de...

Böne'daydık, ağaçlar çiğde içinde, Nedjma hurma
yapraklarıyla donatıyordu her yanı

Uyuyordu Nedjma koyda uykuya varmış bir tekne gibi
durgun yüreğinin altında aşk kanamaktaydı

Aç Nedjma o dillere destan gözlerini, zaman geçiyor,
yedi yıl sonra öleceğim ben, bu yedi yıl içinde
yalnız koma beni, insafsız olma!

Nedjma gözlerini kapayınca en derin kuyular kazın, kazın
ki geceler tuzaklar gibi aksın oraya

Doğrayın düşlerimi yılan doğrar gibi ya da Nedjma'nın
uykusuna götürün beni, bu yalnızlık canıma yetti!

Türkçesi: Güngör Demiray

Yusuf Septi (d. 1943)

GELECEK

Birazdan bilmiyorum tam ne zaman
görünecek bir adam kapınızda
inleyen yabanıl aç kalmış
acı bir çılgılık silahı
elinde yeğni bir değnek

İr geç bir yaralı
yürüyecek güçlkle size kadar
dokunacak elinize omzunuza ya da
ve yardım isteyecek sizden
ve komut

Er geç-yineliyorum sana bunu
gelecek birisi çok uzaktan
isteyecek mutluluk payını
nedeni olduğunuz bir mutsuzluğun
gösterecek size

Sen ey
benzerlerinle
baltalayan toprak düzeltimini

Türkçesi: Nuri Pakdil

FAS

Allal El Fassi (d. 1910-1974)

BAHÇEDEKİ GÜVERCİN

Güvercin bahçede işte uyandırılmış acılarım
 Ezgisi tutulduğunda yurtsamaya
 Hiçbir ölçünün sınırlayamadığı

Sesinle yardım mı etmek istiyorsun bana
 Ruhunu kanını ateşleyip körüklediğin
 Bırakacak mısın yabancıyı kaçmaya
 Bahçedeki güvercin özgürsün sen
 Geçebiliyorsun bir daldan öbürüne
 Avlayacaklar mı sezdin mi bir korku
 Gidiyorsun alıp başını
 Konumu daha güzel yerlere doğru

Düşündün mü hiç beni güvercin eziliyorum
 Buralarda
 Benim toprağım değil buralar ne de
 Bu ülke yurdum benim

Etimde ruhumda çelikleşen ilkeyi
 Sürgünle yadsıyorum sanma güvercin
 Sürgün
 Cezaevi
 Nedir ölüm sevi için
 Onu geri veren bir ülkede

Ama ağlıyorum uzak konutlarını
 Atalarımın dostlarımın ülkemin insanların
 İy bengi bir tatla en yüce sevinçlerle
 Zaman zaman yakınlaşan konutlarımız
 Koruyorlar onlar bende
 Sonsuz bir ev sahibinin yerini
 Kuruluyorlar belleğimde

Dokunuyorum parmaklarımla onlara
Gözlerimin önündeki bu konutlara
Ki duruyorlar sınırında bakışımın

Türkçesi: Nuri Pakdil

Abdüllatif Laâbi (d. 1942)

DOĞU ÇAĞRISI

1. Bulmaya çalışıyorum yerini
kalbimdeki bu atışın
boğazımdaki sesin
arıyorum kaynağını
arıyorum merkezini
göğsümdeki bu depremin
bu iç kanama
bu ur
bu Doğu
eşeliyorum beynimi
atardamarlarımda izliyorum bu vuruşu
kovalıyorum çılgınlığımda bu kabarcığı
ciğerlerimde bu oksijen balonu
bu ele geçirilmez kaynak kabartılarımda
bu dolaşım bu akım
batıdan gelen bu kasırğa
bu Doğu
ama bu bölünmeyen bedenim
ama bu akan kanım
üst üste mezbahaya dönüştürdüklerinden beri Ürdün'ü

Körfez'in kalelerini
Kudüs'ü

2. Bütün gece kar yağdı üstüne Kudüs'ün
düşümde Kudüs kavranılmıyordu
ölümün örtüsünü çekmişti üstünü

Bir de başıboş asker örtüsün
 yabanıldı Kudüs
 adsız gizliyordu bedenindeki dövmelelerini
 gizliyordu kubbelerini
 bağış bağırılar
 yalnızca göstermek için tırmıklanmış yamacını
 can çekişiyordu düşümde Kudüs
 akbabaları gözetleyen surların üstünde
 ve oğullar ağlıyorlardı
 boğazında bıçak
 gizeldi Kudüs
 kıvrılıyordu ölü yatağında
 iterek geriye hazırlanmış kefenini
 kabul etmiyordu son aptes suyunu
 kar yağmıştı üstüne bütün gece Kudüs'ün

4. Gördüm Şam'ı Beyrut'u

yaşlı
 Kudüs'ün yası değildi ama bu
 duvarlarını kaplayan Şam'ın Beyrut'un
 yazıtlar söz ediyordu birinden
 bilinmiyordu toprak
 ve Kudüs döl yatağı
 Şam Beyrut
 maymunu andıran acıklı kızlar
 ardında simgesel cenaze arabalarının
 son firavunun
 düşmüş altına vuruşların
 aşırı yorgunluktan
 ve bulunç ezincinden
 kanıyordu Kudüs
 birdenbire sonra
 uğruyordu saldırıya bir yalgınla
 fıskırıyordu Ürdün'ün öte yanından
 benzeri ama farklı

Kudüs'ün yerine geçiyordu Amman
o denli genişti ölülerin dolduruldukları çukur

4. Gece

yazgı gereği cinayetin
ayrıcalıklı yeri olması gerekiyormuş
gibi gece
yıkıntılar, kanlar
otuz bin yiğit ölü
otuz bin akan yıldız
Doğu'nun kırmızı parlayan şafağı
arabı bitiren arap
utancın binlerce portresinde doğranmış umut
parlak kırmızı armalar üstünde
ağlı hükümdarlık tahtlarının
yıkıntılar, kanlar
yerle bir edilen Zarka
alev alev tutuşan tarlalar
ayarları altın Neron-bücür-kral-çıkarıcı

5. Ey Bağdat

haykırmıştık bununla birlikte
Babil'dir bu gerekiyor ortadan kaldırılması
gidiyorduk kurmaya yıkıntıları üstünde
kardeşlik kentini
işte yabancı Batı'nın sürüleri
ve yabancı Doğu'nun
çullandılar adillerin üstüne
egemen olsun diye para babaları
ve Atlantik ötesinin uşakları
yeteneklisiniz doğrusu duygusuzlukta
umursamazlıkta
biliyordunuz ama çekilen sonsuz acıyı
bu halkın çektiği o sonsuz acıyı
bununla birlikte biliyordunuz

yerine getirilmesi gerekli görevi
 Şam ey Bağdat
 bana yalan söylemiştiniz şimdi biliyorum
 doluşuyorlar saraylara biliyorum
 biliyorum şimdi
 Hangi iç karartıcı ahlaksızlık gizleniyor yüreklerinde

Türkçesi: Nuri Pakdil

ANTLAŞMA TÖRENİ

Geldin
 en sarp en engebeli acılara
 yürüdün parmaklık kapıya
 birbirine karıştı
 gülümsemelerimiz
 hoşgeldin sözlerimiz
 gecede dönen iki yalım
 havada haçlar
 havada sarmallar
 olumsuz sekizin güzelim sarmalları
 sonra güneşler yükseldi içimizde
 geldi
 yitik ve bilmediğimiz adalar
 tanıyıp uzaktan seslendik onlara
 insan yüzümüzün belirdiği
 bu uzun yolculukta

Bir şeyler söyledin bana
 işte yeni bir ses
 göğüs kafesimin içinde
 sesimle uyum arayan bir ses
 vuruyor işte ikisi birlikte
 karışıyor onunla
 yoğunlaştırıyor onu

Bir şeyler söyledin bana
ama bir mırıltıyla
gözlerinin ilkyaza seslendiği
mutluluk sabahlarında tomurcuklanan
birlikte koşan
ve güzel kokular halinde
beline dolanan mırıltıyla
Konuşuyordun benimle
ve parmaklıkta duran elin
yeniden doğuyordu elimde
ilkin bir ılıklik
hafif bir basınç
avucun sonra
gerçek parmakların
parmaklarımın üzerinde
Konuşuyordun benimle
benim de yanıtlamam gerekiyordu seni
ama kim kiminle konuşuyordu
konuşmamızın kendi sesi vardı
sevginin
görünmeyen sesi
Konuşuyorduk
susuyorduk
doğrulasın diye gözlerimiz sözlerimizi
onları okşamalarla sarsınlar diye
eriyordu parmaklıklar
bir büyüyle havalanıyordu tavan
uzaktaydık uzaktaydık
kuşatılmış arenadan
ve adımlarımızın arkasında
güneşlerin kuyruk izleri
ve özgürlük sürgünleri
antlaşma ağacının dallarında

Muhammed Hayreddin (d. 1942)

KARA BULANTI

I.

Açık bir prizma konulmuş rasgele dikenli tellere
 yok hiç nedeni yaşamının
 körü körüne gidişimden başka ama daha yoğun çekirgelerden
 uzakta gürültülerden
 hemen hemen kesiksiz
 her köşede yeni bir elilanı sokaklar çıkıyor önüme
 bir takıntı
 olmasındı bu balık avı sazların yukarlarda
 sanmam
 duvar-
 ilanları yalanlıyorlar görüyorsunuz renklerini
 yeniden başlayacağım sıfıra
 gerekiyorsa
 işte bir pencere açılıyor üstüme
 çarpıyorum
 tümüyle
 ekilmemiş toprağa

II

sımsıcak güneş bu sabah
 ve hiç kuşku yok kışın bittiğinden
 unutulan
 o derin uykular
 ağır kurşun gibi
 hiç düşünmeyen karanlığa batık tahıl ambarları
 ütülü
 yeni bir gömlek gibi yaşamım
 evrim korkularının ürpermeleriyle yıkanan yaşamım
 bu sabah güneş yalıyor pencere camını
 hiç beklenmeyen yeşil sarmalar
 düşüyor avuçlarıma yabancı incirleri

oturulduğu söylenen
kaya kovuklarına
düştüğü gibi

III

en sivri tepeden düşecekti güneş
dağılacaktı
çıkması gibi arıların kovanlarından
boranın çarptığı
tehlikelerimle yalnız bırakınız beni
acılarımla
yara izlerimle
şöyle hafifçe dokunmak istiyorum size
hiç ayrılmadığımıza göre
birbirimizden
her gün olaylar
yakıcı zincirler
ne ki ancak insanlar için
bunların hepsi
aynı insanlar başka tavır alanlar da
önünde bir halkın
kendi yaraları kaşındırıyor
bir yerde oyuk karınların
körlerini
haliçteki ölü kentlerde,
yaşayacak mısın
korkuyorsun meyvenin yaklaşmasından
bir baca
yansıtıyor cehennemi
terin yanıyor reçineyle ve demir
kalıyor içinde yaşanılabilir
kalıyor anlaşılmaz
gülüşler sivri küçük çakıllar gibi
ürkü

bedeninde

çin mürekkebi gibi

çıkma

vakti

şimdi

Türkçesi: Nuri Pakd

Abdülaziz Mansuri (d. 1942)

ŞİİR

Mektuplar yazıyorum her türlü

ölümsüz yazla dingin sabahın güzel bakımlarına

eterin bulunan sığ yerine

tekerci anamalcılıkla kanser

bir yılda iki bin

sevgili dostum

gün akşam oldu çok oldu

az önce ışıyan gün

gibi güz bu

çiçeğe kesmiş nar ağacı

ve yaz gibidir

kışla ilk yaz

sevgili dostum

mektuplar yazıyorum her türlü

yanıt beklemeksizin

esen rüzgârlarda ürüyen mektuplarıma

İki yanda da

boşluğun

samanyolunun

bir gün ölü mektupların bir gün karaya vuracağı

yenilemek isteyen yazı sanatının

sözcüklerin çıktığı yerden engelleri

ve bütün yazıcıların öçlerini alacakları güne kadar

durdurmak çöküşlerini

hesabın batkısında

her türlü mektuplarla
belirsiz görülen
ve masalsı ölen

Mısır'ın Nil'in bir armağanı olduğunu söyledikten sonra
güvenlikte olduktan sonra dul ve öksüz
doktorlara antlarını yazdıktan sonra
ve sakladıktan sonra mürekkeple hokkayı
bekleyişime kadar sürsün diye oyuğunda gecenin
ve hasta olayım direneyim diye ve de
biten başlayan kapılar arasında
özdeş rafların ortasında
gerekıyor bana bildirmesi sıramın geldiğini
acıda

yeniliğimin bütün ağırlığıyla
bütün tikleriyle yüzümün
boğazım sözün çığım bildiğinde yıkılışın belirtileriyle
yitiriyorum ipini tasamın
sözcükler karşılıklığın o durağan çukuruna başladığında
yazı başarısızlığa uğrattığına göre yazıyı
ve ben bekliyorum yağmuru
ve doğan belirtilerle davranacağım güne kadar
sevgili dostum
yazma saatımdı

gözalıcı görünümleri çöllerin
sonunda yarılmış bedenim uyusun diye volkan uykusunda
sindirdim daha önce içinde eski örnekleri
her türlü adanmış mektuplar
döşemede açılmış küçük kapı gibi pencere gibi ya da
tostoparлак oldum beklemek için
önü tıkalı sularda
yüzdürülen kadırgalarda
körlerin el yordamıyla

Tahar Ben Jelloun (d. 1944)**BENİM ÜLKEM**

Benim ülkemde
 sevgisiz sever kadını erkek
 kille doldurur ağzını kadın
 ve çocuk doğurur
 bir sözdür her çocuk
 geceye tutkun
 bir okşayışı zamanın
 küçük sonsuzludur tanyerinin
 köle bir karından çıkmış
 bir iyilik
 tıpkı eli gibi ırmağın
 yalnızlıkların ufku üzerinde.

Türkçesi: Özdemir İnce

**ÇÜRÜMÜŞ AĞAÇLAR GÖMÜTLÜĞÜNDE
OTURUYORUZ**

Çürümüş ağaçlar gömütlüğünde oturuyoruz
 taşlar kemirmiş
 kuru kabukları

İssiz bir kumsalda
 şişe kırıkları
 çok eski monden şapkalar
 çamura gömülmüş birkaç ayakkabı
 ve ölü serçeler denizinde

Orta yerde
 herkes için bir çeşme
 ve kuru ekmek sandığı

Kış günlerinde
 ölüler karışır canlılara
 gözleri açık kalmıştır

dondurucu rüzgârda
 Yılın öteki günleri
 gözleri trahom kurbanı genç kızlar
 gidip gömütlerin üzerine otururlar
 ve beklerler orada
 göğün merdiveninden inecek ölümü.

Türkçesi: Özdemir İnce

Mahmut Hamşari'nin anısına

Ölülere ağlamayın
 Kumlardan öğrendim
 Ağaçtan öğrendim
 Güneşten öğrendim
 Ölülerin bizim gözyaşlarımıza gereği olmadığını
 İlk yazların ya da yıldızın şehitleri olsalar bile
 Bir kadın böyle söylemişti bana
 Anasıydı bütün anıların
 Çocuklarının gidişine bakıyordu
 Yüreğin şafağında sessiz
 Onlara bir somun arpa ekmeği ve bir avuç zeytin veriyordu
 Geri dönmüyordu onlar
 Ağlamıyordu kadın
 Fakat dağların dilenci düşüyle süslenmiş sevecenliğe bırakıyordu
 kendini
 Kendini mezar taşlarının arasında biten çiçeğe veriyordu
 Bulutları unutuyor ve kendine haberler getiren meltemi
 Mahmud aldığı yaralardan ölmüş
 Tulkarem'de doğmuş DeirYassin'den birkaç yıl önce⁽¹³⁾
 Kışın ölmüş
 Karmakarışık anıların çukuru içinde
 Ağaç devrilmiş
 Sessizliğin öteki kıyısına
 Ölülere ağlamayın
 Yarın
 Suçlu anıların depremi

12 Ocak 1973

Türkçesi: Eray Canberk

13 Küçük Deir Yassin köyü halkının 1948 yıllarında İrgun kuvvetlerince öldürülmesi (Şairin notu)

Malika Asımı (d. 1946)

DUVAR

Kentten dönen bir denizcininki kadar ağır bir yük taşıdım
pahalı eşyaların ağırlığı altında bükülmüş kılıcın tutağındaki siper
kaçtım gözlerinizde
istemeden hiçbir şey
ışksızdım
düşleyip duruyordum günü
düşümde bir flüt
 atalarımızın ozanlarımızın ölümsüz türküsü
ıslak iz dönüşü
nemliliğiyle denizin
buldum sizi
 kara kuru
 küçülmüş
uyku akar gözlerinizden
ey dostlarım
soludum inledim
ölümümü
söyleyeyim bırakınız beni
olmayacak yeniden canlanma günü
bugününüz var ancak
sevmeye birbirimizi
ve ölmek için
sevmek ya da ölmek
biliyor musunuz bunu
kaçtım gözlerinizde
öyle uzak bir denizci
karşısında uçurumun
rüzgârlara karşı
deniz kül rengi
buruşuk yüz
çekiyoruz
kalplerinizin üstündeki paslı süngüleri

zamanın pancurları uzaklaştırıyor sizi
 üstünde yolumun
 tanıyorum izlerini fatihlerin
 ama dinç adımlarım
 cesur
 ayakkabılarım parlaktır
 dolanıp duruyorum çevrenizde
 yürüyorum kauçuk bir köprüde
 demirden bir kenttir ülkeniz

Türkçesi: Nuri Pakdil

Ben Salem Himmiş (d. 1947)

ŞİİR

*Çık ve doğ benimle, kardeş/
 Pablo Neruda*

1.

Nemli yağlı dalgalar
 hüzün ıslağı dalgalar
 göz kuşunu tutukladılar

Bir hatayı yeniden işlemede kim
 akçalıyor sabırlarımı
 kim tutuyor bedenimi sürüklüyor büyük acıya
 halkım mı bu şaşkınlığım mı

yoksullukla
 sürekli kırbaçlanan
 kendi kendimle en çok gerçekleştiriyorum değişmeyi

Ardındayım gözlüklerimin
 bakışımın ardında
 kişisel bozgunun ardında
 asılıyorum yeniden
 boşunadır adlanmam

2.

Öyle bir böcekle kaplamışlıkla içini
 yönlerinde bakışlarımın
 görüngelerimin sınırlarında dokunuyorum kenarlarına
 o denli istekle çaba gerekiyor muydu görmeye boyun eğmek
 için gerçeğe ki

bedeni alıp götüren şeyin
 tüm ayak direme isteğiyle bir daha olmak—
 gerçek diye adlandırılmasına
 Yıkıntıların uğultusu bedenim
 tükeniyor sayımı taneceklerin
 insanda insanlığı mahveden örgütler
 DİRENMEKTİR VAROLAK
 ey yeraltı melekleri yeğnileştirin varlığımı

3.

Birinden öbürüne hücrenin
 sürüp giden yolluğum
 enginliklerinde çölün başlıyor bizimkilerin azıtan çıgıllıkları
 gömülüyor sonra ıssızlığa
 olgunlaşıyor çöl
 kendimden geçerek cezalandırıyor beni

Dibinden hücremin
 ayakta duran yüzkaralarına
 öğretçilerimin üstüne
 tükürüyorum

Dibinden hücremin yağlı nem dalgaları
 nemli hüznün dalgaları tıkıyor dama kuşa dönmüş bedeni

bü bedeni düpedüz toprağa
 batıyorum
 Görünüyor yokluğumun sisili boşluklarında

sağlam arkadaşlığın ve
kavganın kızıl direnişleri
doğsun diye kızıışmasından yamanlıkların
insanla onun anlamı
şiddetlenmeler yeniden
gerekli sert eleştirmeler
her yönden devingen içinde savaştığım toprak
kıtlığın büyümesi o kupkuru dokunaçlarda

art arda geliyor içimdeki isteğin kızıl vadileri de
istenilmeyen
olağanüstü göğüslerin vadileri
gün ağarması gibi aynen
belirmeler birden

4.

Herkese açık yerlerde
komplolarımın gizi
öğle güneşinin altında
benim öteki düşmanım

5.

Saldırganlığın kural olduğu
bir ülkeden mi
söz ediliyor
halkımın arasında devindiği örgütlerin
halkımın yürek darlığını kirleten
halkımın düşlerini kavuran
öğretim kurumlarının bulunduğu
bir ülkeden mi
söz ediliyor

Ey tek basma yürüyen öncüler
unutulmuşlukta ovulmuş

yok isteklerimin kara (perdelerini yayınız güneşli piramitlerin
üstüne
özgürleştiriniz bedenlerimizi yüksek yerlerin rüzgârlarında
kurtarınız yükselterini yıkımların
o belli etmeden söylediğimiz vahşi şarkılarda kesiniz göbek bağını
aramızdan fişkırsın sel sularının kaynakları
ve
değişmeyen tasanlar
gelsin bize varoluş

Türkçesi: Nuri Pakdil

FİLİSTİN

İbrahim Tukan (1905-1942)

ÖNDERLERE

Sizsiniz coşkulu yurtseverler
 Sizsiniz ağır işlerin tanıkları
 Sizsiniz boş sözlerden uzak iş gören

Tanrı korusun güçlü kolları
 birleştirdiniz bir bildirgeyi
 Ordularda bir ordunun kararlı varlığını,
 Birleştiniz üstümüzde işte
 Yurtlar alan atalarımızın yeniden canlanan eski övüncü
 Üstümüzde ulusal bayramlarla topraklarımızın sevinci
 İyiliklerinizi söylemiş olacağız türkülerimizde
 Ama işte kalıyor bize bir dilek
 Egemenliğiniz altındaki ülkelerin ucuna
 Göstermeyiniz özen yarın elinizden kaçacağı korkusuyla

*Türkçesi: Nuri Pakdil**Abu Salma (1906-1980)*

GENE GELECEĞİZ

Gene geleceğiz
 Karşılaşmanın yollarında.
 Bir bülbül kulağıma fısıldadı.
 Gene geleceğiz.
 Bülbüller oralarda
 yaşarlar henüz.
 Şakırlar yazılarımızda.
 Gene geleceğiz
 gölgeleri arasında özlemin,
 yadırgamanın mezarlarında
 bizim de yerimiz var

bu kesin.
 Yorulma gönül,
 dönüşün yollarında
 çökme salon.
 Gene geleceğiz,
 gene.

Türkçesi: A. Kadir-S. Salom

İki Ölümsüz:

Halkım ve Vatanım

Kanım aktı tükendi, öyleyse diller susmalı.
 En iyi şiirdir çünkü, yürekte sessiz duran.
 Ne kadar da anlamlıdır sessizlik.

yırtılan yüreğimle
 halkımın durumunu düşündükçe

Vatanımın kokuları tütüyor şiirimde
 Çünkü vatansız, her şey değersiz.

Şiirim halkımın üstünde bulunduğu bir köprü
 tatlı şeyleri ve onları tartışmak için.
 Kahverengi toprağım ve sevgimden oluşmayan şiir
 yabancı bana.

Meşalemizden aydınlanmayan tek harf bile,
 kahredici.

Mızraklar gibi öne fırlıyoruz bir anda
 Bükülmüyoruz, teslim olmuyoruz.
 Öldürölmek, yüzleştirmede işkence, hapisler
 umurumuzda değil.

Vatanım ne zaman buluşacağız? - yüreklerimizde.
 Seni ucuza sattılar; Tanrıya gelince oysa
 Bütün pazarlıkların üzerindedir değer
 toprağının bir zerresi dünyaya bedel
 dünyadan da ağır çeker.

Türkçesi: Ali Cengizkan

*Faolwa Tukan (1917-1986)***DENİZE DÖNÜŞ**

Ey düşlerimizin düş kurduğu ada
Bizi gidelim bırak
Kurtar çağrılarından
Ey pırıldayan yalgın
Saydam ışıık oğulu
Bize pusu kuruldu
Atıldık çöle
Döşlerimizin düş kurduğu ey usa sığmaz da
Tükettin bizi

Görüldüğünde serin gölgen
Toprak dedik
Çağrı iç dirliğine
Adımlarımızın ödülü
Giriyoruz içeri saygıdeğer kurtulmuş
Bırakıyoruz yüreklerimizi
Tabaklanmış hüznün
Yıl boğumlarının
Söylüyoruz unutacak ruhumuz
Söylüyoruz söyledik

Yeşili çimenliğin çarpıyor altında umudumuzun
Tanrım tüm umutları yüklü Tanrım
Dolaşanlar için yol boyunca
Arkadaşsız yürüyenler için gecede
Söyledik söylendik
Ey kutlu aldatma ey kutlu düş
Üstünden demir attığımızda
Düş görüyorduk

Topladık yitik adımlarını yaşamımızın önce
Aşkın kırlarını sürdük tohumlarımıza
Dikiyoruz oraya özlemleri

Serin aşkları
Yurtsamaları
Atıyoruz tohuma göre
İşitiyor musun aldandık

Atıyoruz tohumu kısır derinliğine toprağın
İy düşlerimizin boy attığı ada
Vazgeç beslenmekten içi boşalmış özlemlerden
İlini çek yaşamımızdan
Döndük sana sırtımızı
Dondu kaldı yüreğimizde umut
Deli renkli kıyılara veda
Rüzgârın ellerine bırakıyor kendini yeniden yelkenimiz

Koşuyoruz onunla bu uzun yürüyüşte
İy koşu ey tehlike
Uluyan dipsiz, deniz üstünde
Dertte başımız dağlaşan dalgalarla
Sunacağız yaşamlarımızı orda
Bırakacağız denize cömertçe
bu son kavga
Kök salacak koşumuz
Yazgımız
Meydan okumaya

Karıştıracamız gizine yüreğimizin orda
Gururu
Yaraları

Türkçesi: Nuri Pakdil

Yabra İbrahim Yabra (1920-1994)**ONU DÜŞÜNDÜKÇE**

Yürekler olurdu parça parça onu düşündükçe.
 Avunacağım tutardı sabrım tükendikçe,
 Çalkalanır çığlığı acıların
 İnsan yüreğine her kez döndükçe
 canlı görüntüsü unutulmuş bir çağın,
 yiter gider kendime çizdiğim yolun izleri,
 yiter gider arasında sevgi alevlerinin,
 takınaklı gölgeler içinde yiter gider.
 Ey geçmiş günler ey,
 hiçbir vakit geri gelmeyecek günler,
 daldınız bomboş gecelere geçici bir kıvanç gibi,
 Nerede kaldı, söyleyin, nerelere gitti,
 göçsüzlüğün yaralarına
 bakacak olan, ilaç olan,
 söyleyin, nerelerde saklı
 fedailerin ölümü?

Türkçesi: A. Kadir-Süleyman Salom

Salim Jabren (d. 1938)

SÜRGÜN

Güneş sınır mınır tanımaz,
 güneş aşar sınırları.
 Ateş açmaz bir tek nöbetçi.

 Öter bülbül sabah akşam.
 Çeker deliksiz bir uyku
 Yahudi kibutzlarının kuşları gibi

 Yolunu şaşırmış bir eşek
 otlar keyifli keyifli
 ateş hattında.
 Ateş açmaz bir tek nöbetçi.

Bir de ben,
 senin sürgün oğlun
 — ey yurdumun toprağı—
 ufuklarınla gözlerimin arası
 upuzun,
 bir aşılmaz duvar.

Türkçesi: A. Kadir-S. Salom

Samih El-Kasım (d. 1939)

OLAĞAN

Değişen bir şey yoktu evrende
 Öylesine ürkütücü bir gün
 Hayfong'da binlerce ölü vardı
 Aden Körfezi'nde, çocukları öldürmüşler
 Ve İsrail'de yas başlar yeniden
 Anılarda yenilgisi Nazizm'in yeniden
 Nani kıyım diye ezberlediğimiz
 Gene tehdit savurur Amerikalı komutan
 Hedefte bu kez kardeş Suriye

Türkçesi: Engin Aşkın

RAFAH'LI ÇOCUKLAR¹⁴

İy yolunu kazarak açan
 milyonların yarasında,
 İy gülbahçelerini ezen tankla
 geceleri evlerin camını kıran,
 tarlayı da müzeyi de zevkle yakan
 ve şarkılar düzen yangına,
 İy, yaşlı kadınların saçını yolan
 Üzümlük bağlarını bombalayan,
 şenlik bülbüllerini öldüren alanlarda
 çocukların düşlerini bombalayan uçaklarla,
 gökkuşağını bozan!

11 Rafah-Gazza bölgesinin kuzeyinde bir köy.

Alaaddin on yaşından küçüktü
 Unsuz, hamur oldu gözyaşı ve kil,
 Acı, sabır ve çamur pişti
 İşgalcilerin güvenliğini sağlamak için.

Bu gece köklü ataların çocukları derler ki
 Rafah'lı çocuklar derler ki:
 Biz saç örgüsünden kilim dokumadık
 altın dişlerini söktükten sonra
 biz değiliz katledilen kadınların yüzüne tüküren.
 Niye şekerimizi alıp
 bomba veriyorsunuz yerine?
 Niye Arap çocuklarını
 öksüz koymakta bu denli istekli?
 Yine de şükür;
 Acı ve üzüntü büyüttü bizleri:
 Savaşmalıyız!

Güneş bir işgalcinin süngüsünde parlıyor:
 Çıplak bir ceset, nefret edilen.
 Kızgın Müslümanlara suskuyu getirdi:
 Çepçevre, şaşırmış yüzler.
 Efsanevi yüzlü bir işgalci:
 — Konuşmayacaksınız, iyi
 sokağa çıkmak yasak, şimdiden sonra—
 Ve Alaaddin'in sesinden kuşlar doğdu:
 —Askeri araca taş atan benim,
 benim bildiri dağıtan, işaretleri veren,
 bir sandalye ve fırçayla slogan yazan
 mahalledeki evlere ve duvarlara.
 Çocukları toplayan benim.
 Onlarla yemin ettik:
 Direneceğiz,
 tek işgalci süngü bile
 sokaklarımızda parladıkça. —

*Tevfik El Zeyyad (d. 1940)***DİŞLERİMİLE**

Dişlerimle

savunacağım yurdumun her karış toprağını,
dişlerimle.

Başka yurt istemem onun yerine,
assalar damarlarımda beni
istemem gene.

Burdayım hâlâ
Aşkımın tutsağı... Evimin çevresinde
Yurdumun peşinde.

Burdayım hâlâ
Yıkamazlardı beni
ne kadar çarmıh yükleseler
omuzlarıma.

Burdayım hâlâ
Tutarak sizi...tutarak...tutarak
avuçlarımda.

Dişlerimle
savunacağım yurdumun her karış toprağını,
dişlerimle.

Türkçesi: A. Kadir-S. Salom

*Mahmud Derviş (d. 1941)***ŞARKININ ŞEHİDİ**

Duvara diktiler çarmıhı.
 Çözdüler bileklerimdeki zinciri.
 Yelpaze gibi salladı durdu kırbaç
 Ve durmadan ayak sesleri.
 “Efendim!” diye bir fısıltı
 Ve ölülere “Kollayın kendinizi!” demekte.

— Ey sen,
 Dedi yırtıcı bir hayvan kükremesi gibi:
 Benim tantamın önünde iki kez yere kapanırsan,
 Elimi öpersen edepli edepli iki kez,
 Sana toprak veririm!

Yoksa...
 Gerilirsin çarmıha
 Bir şarkının ve bir güneşin şehidi olarak!

Ağla! diyebilmek için alacakaranlıkta
 Ben değildim ilk getiren dikenli tacı.

Ey sen, inanç gibi sevdiğim.
 Adın, toz toprak dolu ve kurumuş
 Dudaklarımda,
 Fıçılarda yıllanmış bir şarap tadında!

Ağla! diyebilmek için alacakaranlıkta
 Ben değildim ilk getiren dikenli tacı.
 İster benim çarmıhım bir atın sırtında olsun;
 İster dikenler altında,
 Çiğlerle ve kanla örtülü
 Defne yapraklarından bir taç olsun!
 “Ölümü ben kendim istedim!”
 Diyen son kişi ben olmalıyım.

Türkçesi: Eray Canberk

GECEDE AYAK SESLERİ

İler zaman

Ayak seslerini duyarız gecede yaklaşan,

Ve kapı sırta kadem basar odamızdan,

İler zaman,

Bulutlar gibi süzülüp giden.

İler gece yatağından

Senin mavi gölgen mi onu uzaklara götüren?

Senin gözlerin ülkelerdir ve ayak sesleri geliyor,

Sardı bedenimi kolların

Ayak sesleri, ayak sesleri

Ah Şahrazad

Gölgeler niçin kurtuluşumu resmeder?

Gelir ayak sesleri girmez içeri.

Bir ağaç ol.

Görebileyim gölgeni.

Bir ay ol,

Görebileyim gölgeni.

bir hançer ol,

Görebileyim gölgeni gölgemde,

Küller içinde bir gül.

İler zaman,

Ayak seslerini duyarım gecede yaklaşan,

Ve sen yerim olursun sürgündeki,

Zindanım olursun.

Öldürmeye çalış beni

İlk ve son solsun

Yaklaşan ayak seslerinle

Öldürme beni.

Türkçesi: Tâvus Hüsâmeddin

YARIN BULUŞALIM

Üç kelime fısıldadı kulağıma

Sıkarken elimi:

En önemli olayıydı günün:

‘Yarın buluşalım’

Ve yol gizledi o sevgiliyi.

Tıraş oldum iki kez

İki kez parlattım ayakkabılarımı

Elbisesini aldım arkadaşımın - ödünç iki lira

Sütlü kahve ve tatlı ısmarlamak için ona

Gülümserken sevdalılar

Tek başımayım

İçimde bir his

Biz de güleceğiz.

Belki yoldadır o.

Unutmuştur belki

Belki... belki..

İki dakika daha.

Dört buçuk

Yarım saat geçti

Ve bir, iki

Uzandı gölgeler

Sözünde durmadı o

Dört buçukta

Türkçesi: Tâvus Hüsâmeddin

IRAK

Cemil Sıtkı-Zevahi (1863-1936)

GÖKLERİ, IRAK'IN

Bir aynadır yansıtan en arınmış ışıltıyı
 Gönenmiş, bulut bulut göklerinde Irak'ın
 desem en güzel mavilerin, en güzel beyazın
 Bak, şu yürek sana çarpar, sana adanmış şu sevgi
 'Tutkunluk dedikleri büyüsün ansızın
 Yönelsen güneşin belirdiği ötelere
 Dinlesen giz dolu şarkıları kuşlardan
 İlk yaz yeşilinden dallarda sıçrayan
 Yönelsen güneşin kaybolduğu çizgiye
 Gözleriyle gölgelerin o büyüye tanık olsan
 Dinlesen yaratışın gizli gürültüsünü,
 Doğanın yüzünü görsen gecede
 Duysan fısıltısını yorgun suların.
 Bir bak bana, sonbahar yasa başlayınca
 Alıp gidince başını soluk yapraklar
 Çiçek yitirince bütün parıltısını
 Bir bak bana gizlice aralı bulutlardan
 Gör, dikilmiş sana doğru ağlayan gözlerimi.

*Türkçesi: Engin Aşkın**Abdülvahap El-Beyati (d. 1926-1999)*

YAĞMUR

Yağmur yıkacak
 Pencereyi
 Camı açacak bizim için
 Cami o yolu
 Avrupa'nın gecesinde.
 Derken uyanacağız
 Uzun uykumuzdan.

Tiren getirecek bizim için
 Armağanlar kar ve çiçek ülkesinden
 Ama tren
 Geçti gitti, ben uyurken, sevgilim
 Tiren..

Türkçesi: Melih Cevdet Anday

ÖLÜM VE ZAMAN

Sevgilim bütün
 Arkadaşlarım öldü
 Zamandan başka şey kalmadı
 Ve türkülerden başka
 Dostum küçük Ahmet
 Küçük Ahmet bile
 Öldü, Tanrı rahmet etsin benim
 Küçük dostum Ahmet.
 Ne dersin yurda döndüğümüzde
 Bizi tanımazsa kimse
 Ne dersin?
 Ey kederli serçe?

Türkçesi: Melih Cevdet Anday

DÖNÜŞ

Havaya buza yazıyorum
 Adım ey Berlin
 Canımın içi
 Alnına güzelliğin
 Çiziyorum yeni dünyayı
 Betimleyemeyecekti hiçbir kartpostal bunu
 Sevdiğim denli yazıyorum
 — Gece tanığı aşkımızın

Yeni açmış bir çiçek sabahın
 Kumral saçların
 Güzelliğin alnına yıkılmış
 Yarım

Yedim ekmeğinden
Sağıyorum istediğimi senden
Irmaklar adına türkü söyledim

Mum ışıklarına
Çeliğe
İşçilere
Türkü söyledim

Havaya buza yazıyorum
Adım ey Berlin
Yârim
Bir de bitimsiz ufkun yıldızları üstüne

Türkçesi: Nuri Pakdil

FIRTINA
Öldüremeyeceksiniz beni
Kaçıramayacaksınız
Işığından güneşin
Ne de şiir söyleme sevincinden
Kuramayacaksınız darağacını
Aşka şaire güle karşı
Yıkamayacaksınız sarayını düşlerimin
Korkutamayacak zincirleriniz küçük çocuklarını ülkemin
Kırletemeyeceksiniz sanatın surlarını
Ancak karşınızda
Küllerin ölümün tamburlarını bulacaksınız
İlayatım
Uzatıyor kollarını ışığa doğru
Geriye uşaklar
Dönünüz geldiğiniz yere

Türkçesi: Nuri Pakdil

YALNIZLIĞIM

İttin böylece

Sarı otu kıyılarına ölümümün

Sırlı konuşma gömüt başında

Kabul edilmeyen öyle

Koyu sessizlik

Doğdun öyle

Sessizliğimden

Bir yandan öbür yana usulca geçen

Gecemden geçen adımlardan

Gölgeyden dev gibi bir ölü görüntüsü oluşturan hayallerden

Yıldız biçiminde çatlayan bu kötü hamurdan örümcek ağlarıyla

Öyle ordasın ya

Ot bile düşünmeyen çıplak çöldeyis ya

Kendi kendin gibi çıplak aldatılma içindesin ya

Ey düş kırıklığı

Bırak beni

Çok gördü ruhum yüzün

Bırak beni

Uçarılıkla yiyip bitiren günlerimi ey güncel gürültü

Az sonra sesim olarak

Başka insanlar gibi

Başka insanlar gibi içliliğim kuşkularım olarak

Bir amaç olarak bir kör geçiş

Güneşin yolları üstünde

Gülüşüm olarak

Olarak evim

Deliliğim

Ey uyanıklık yok olmaktadır esirlikte

Kurutuyorsun yollarımı

Bırak beni

Adanıyorum insanlara

Bana
Göğsünü açan kartala
Ben kendi ölümümüm

Türkçesi: Nuri Pakdil

Bedir Şakir El-Seyar (1927-1964)

KÖRFEZDE BİR YABANCI
Ülkemde güneş, daha güzel her yerden,
Ve karanlık...
Karanlık bile... orda daha güzel çünkü Irak'ı kucaklıyor
Eyyvah, ne zaman uyuyacağım
Ve yastıkta senin
Gecelerinin kokusunu duyacağın. Ey Irak
Bu yabana yollarda,
Köylerini andım, kentlerini, sevgili topraklarını,
Özlemini taşıdım sürgünde,
Bir peygamberin hacını taşıdığı gibi.
Acıkmışların ayak seslerini duyuyorum, yürürken.

Topraktan toz yükseliyor, gözlerimden.
Ben de sizin gibi acıkmış yürüyorum.
Yolların yabancı güneşi altında.
Yorgun bir dilenci gibi yabancı gözlerin arasında.

Türkçesi: Fevzi El-Deleymî

Halid El-Şavaf

AY IŞIĞINDA DİCLE
İşte yaz vahası kıyısında Dicle'nin çöldür yaz
Ay bölünür burda sunulur herkese biraz
Kimsesiz bir yolcu bu mola veren elinde kiraz
Dicle ile gece türetirken büyüğü arkadaşlıklarını az az
Savuruyor rüzgâr kokularım acımaz ki acımaz
Ölgünleşen ışıktan akan şarapla nasıl uyunmaz

Üstünde suyun oluştuğu dizelerini kürek açıklayamaz
Saygınlık veren gizeme bu türküyü belleğine yaz
Kuruntunun sevinin anlatımıdır bu çınlayan ey yaz

Kıyılarda adalarda bugün
Şafaktan geceye değin parlak gölgelerin koşuştuğunu gördün
Bir ateş sonra çevresinde bir halı ördün
Ut şarkıcı gecenin ezgisine karıştı mı nasıl yüzün
Bu gece yarıları toplantıları ki bildirgesi güzün
Yığıyor şarkı dökülenleri ayartırsa seni çok büyük hüzün
Üstünde suyun izliyordu bir kayık ölüsünü gülün
Batıp çıkan sonra pırrr o yıldıza bakarak hadi gülün

İşte dayanaklı zamanın anıları
Gördüm kumlarla dalgalar arasında dolaşanları
El-Raşitler masal gecelerinin aylakları
İçimizin iyilikçi eli silahlıları
Geliyor arkalarından hatırı sayılır alayları
Palmiyelerin altından uzayan ey bağ aralıkları
Nasıl unutursun o sıcak özlenir bitmiş arkadaşlıkları
bir yer yapıyor şimdi şakacı usa uygunlukları
hiç tasalanmayana kim anlatır ki bu kuzgunları

Solgunluğuna bir anlam yükledi geçmiş
Titriyor birden saatin vuruşlarında geçmiş
Alaycı gülüşün patlamaları altından uzattı boynunu geçmiş
Dönüyor espri kendine kalbine işte asıl orda geçmiş
Düşlüyor yitirdi mi ay ölgün ışığını olur bir geçmiş
Öyle kuşkusuz kaçınca ay üstüne zamanın biraz daha kocar geçmiş
İnliyor Bağdat yine altında zorbaların ey geçmiş
Ululuğunu izlerini zorbalar bir bir silmiş
Korku yasasını ip yapıp boynuzla geçirmiş

Türkçesi: Nuri Pakdil

Nazik El Melike

GELEMEYEN ZİYARETÇİ

Akşam geçip gitti ve neredeyse kayboldu ayın yüzü,
Yazık, ikinci akşam da eklenip birincinin ardından!
Gözümüzün önünde sona eriyor mutluluk işte.
Sen gelmedin ve yitirdik seni,
Öteki dileklerimizle birlikte.
Sen yoksun, yerin boş kaldı.
Darmadağın olmuş bizler soluğumuzu kesip,
Sabırsız ve sıkıntılı sorup durduk gelmeyen ziyaretçiyi.

Bilmem ki yılların ötesinde de yok muydun?
Gölgenin izleri vardı her kelimede ve her anlamda,
Her köşede ve düşlerimin her birinde, kafamda canlanan.
Yok muydun, burdakilerden daha mı gerçektin, bilemiyorum.
Yüzlerce ziyaretçi bile dindiremiyordu
Sana karşı duyduğum özlemi bir an.
Her biri gelmeyen bir ziyaretçinin
Görme tutkusunu coşturuyordu üstelik.

Gelseydin diyelim, olmaz ya,
Ötekilerle birlikte olsaydık şuracıkta,
Öteden beriden söz ederek,
Dilediğini konuşsaydı herkes, ilgilendiği konuda.
Buradakilerden biri olmayacak mıydın sende?
Akşam sona eriyordu. Bakıp duruyorduk şuraya buraya.
Gecelerde gelmeyenlerin boş yerine bakıp
Soruyorduk birbirimize bağırsarak
Gelmeyen bir ziyaretçinin onların arasında olup olmadığını.

Yine de ben gelmemeni isterim.
Eğer günün birinde çıkıp gelseydin,
Anılarımın rengârenk evreninin hoş kokusu yitip giderdi,
Kırılırdı düş dünyamın kanatları,
Türkümün sesi kısılırdı,

Alırdım avcumun içinde kalan kirlenmemiş tutkumun kırıntılılarını,
Ve anlardım, düş görür gibi seni sevdiğimi.
Oysa sen etten ve kemiktensin işte orda.
Düşleyip duracağım gelmeyen garip ziyaretçiyi.

Türkçesi: Eray Canberk

LÜBNAN

Halil Cibran (1883-1931)

İNSAN'IN ŞARKISI

Ben çağların başlangıcıyla geldim
 Hâlâ üzerindeyim şu kocamış dünyanın
 Çağların bitimiyle gene gideceğim
 Tükenmez bu yüzden acılar yüreğimde.

Göğün sonsuzluğunda dolaşan bendim
 Uçtum üzerinde düşlerdeki bölümün
 Gördüm her yönünü kutsal uzayın
 Ama tutsak kıldı beni gene yasalar.

Dinledim öğretisini Konfüçyus'un
 Bilincin gözleri çözüldü Brahma'da
 Bilgelik ağacının altında gördüm Buda'yı
 Ama yenik kıldı beni gene duygular.

Tanıktım oldum Babilon'un anlatılmaz yüceliğine
 Ramses'i gördüm bir uzak çağa ün veren
 Vuruşkan Roma ordularla belirdi
 Ama üzgünlere boğdu beni gene kurallar.

Neler çektim baskı yöntemlerinde
 Zincir vurdular ellerime sömürgeciler
 Acımasız zindanlarda açlığı tanıdım
 Ama bir güç kaldı gene içimde, bırakmadı beni
 İşyan yeni günle bana umut getiren

Türkçesi: Engin Aşkın

SEVGİ'DEN

Karşısındakine kendinden başka hiçbir şey vermez
 Sevgi ve kendinden başka hiçbir şeyi de geri almaz
 Ne kendi dışındaki şeylere sahiptir, ne de kendisine
 sahip olunabilir;

Çünkü Sevgi, kendi kendini bütünler ve kendi kendine yeterlidir.
 Sevgi gelip sizi bulmuşsa, "Tanrı'yı yüreğinde taşıyorum"
 demektense,

"Tanrı'nın yüreğine eriştim" deyin.

Ve hiçbir zaman sevgiye yön verebileceğinizi düşünmeyin,
 Çünkü Sevgi, eğer sizi o değerde bulmuşsa, kendi yönünü
 kendi çizecektir.

Sevginin kendini mutlu kılmaktan öte hiçbir arzusu yoktur.
 Ama eğer sevgiye kapılmışsanız ve tutkularınız olsun
 istiyorsanız şunları kendinize seçin derim:

Tutkunuz, sevginin içinde erimek olsun. Tıpkı geceye
 şarkılar söyleyen bir akarsu gibi akıp gidin.

Tutkunuz, aşırı duygusal davranışların getireceği acıları
 tanımak olsun.

Tutkunuz, kendi sevgi anlayışınızla kendinizi vurmak olsun,
 Varsın istekle ve coşkuyla aksın kanınız.

Tutkunuz, kanatlanmış bir yürekle sabaha gözlerinizi açıp
 sevgi dolu bir güne başlayabiliyor oluşa teşekkür etmek olsun;

Tutkunuz, gün öğleye eriştiğinde oturup sevginin yüce
 heyecanını düşünmek olsun;

Tutkunuz, gün akşama erdiğinde evinize minnet dolu bir
 yürekle dönebilmek olsun;

Ve yüreğinize gömdüğünüz sevgili için iyi bir şeyler dileyip
 yatın; dudaklarınızda onu yücelten şarkı olsun.

Türkçesi: Aytunç Altındal

Beşara El-Huri (1890-1955)

NASIL UNUTULUR

Kokusu geçmişin nasıl unutulur
 Ruhumun çocukluk düşlerinin anıları
 Temiz bir alev gibi yükselen günleri
 Nasıl unutulur

Anımsayacak mısın May bu yılları
 İlanğı düş bozabilecekti bu düşü yüreğinde
 Düş ki yerle gök çiçeğe kesmişti içinde
 Nasıl unutulur

Sevimli bir gölcük bakarak bize kabardı
 Çevresinde dallarıyla ilkbahar vardı
 O kırlangıçlar ki bunamış çığlıklardı
 Nasıl unutulur

Olmaya görsün akşam o batan güneşte
 Selma bizim için yabancı kuş olur
 Büyürdü onunla on batan güneşte
 Nasıl unutulur.

Ve sonra bu gezintiler çimenlikte yol olur
 Selma ile Hind ile Selva ile
 Daha sonra karışırdı ellerimiz gül ile
 Nasıl unutulur

Elif be'yi öğreniyorduk
 Usulca silerdi Selma satırları
 Yer değiştirerekten tatlı bir işaretle
 Nasıl unutulur

Evlence oyunuydu şimdi yürürlükte
 İstiyordu ki Selma kocası olayım oyunda
 Kucaklardık birbirimizi güle güle sonsuzda
 Nasıl unutulur

Yoktur unutulma olanağı büyüdüğümüzün
 Büyüdü içimizde yaşam ki gururu kırık sunulur
 Ustayız oluşturmakta yurtsamayı ki hüznün
 Nasıl unutulur

Unutacak mıydım vedalar gününü
 Oturan gözlerimize kızıl yaramsı gülüşünü
 O iç çekmeler o sitekler büyüyen unutacaksın'lar
 Nasıl unutulur

Ey geçmişin kokusunu duyuran Selma
 Ey kral çocuğu kraliçem ulaşamadığım dağ
 Ey gören büyük acımı kim için ağladım
 Nasıl unutulur.

Türkçesi: Nuri Pakdil

Hayreddin Zirikeli (1893-1976)

BAŞKANA
 Acımasız gözetliyor Batı
 Sen koru kendini
 Tanıyarak tuzaklarını
 Derinleştir deneyimlerini
 Gör Mısır'da, Irak'ta, Şam'da yok edilen uygarlığı
 Dağıldığında başkanlar
 Birbirini izler yıkım
 Tutunmazsan ilkelere sıkıca
 Düşersin batağa

Türkçesi: Ömer Erinç

Fevzi Maluf (1899-1930)

GİRNATA

Gırnata ah Gırnata

büyüklüğünden ne kaldı

sönmüş büyüklüğünün üstüne akan bu gözyaşlarından

başka bir şey mi sürüklüyor ırmağın

Sabah yeliyle akşam rüzgârı

yayılan bir hıçkırıktan başka bir şey midir

en ışıklı bir minare gibi

lâl renkli bir kubbenin taçladığı

ak alnının suların aynasında parıldadığı

bu ırmakta

ah Gırnata

egemen değilsen artık

Uçtu ünün yazık

içimde acı dağı

taşıyorum ondan gözyaşını

yalnızlık çöküyor ağaçlara

içiyor hüznü pişmanlığı El-Namra

ne can yoldaşlarının sevinç çağıltısı

ne geçmiş bayramlarının yankısı

ne aşk ağrısı

Aşıkları anlatan ud sesi

gezdiriyor ay soluk bakışların

ünlü dayanıklı mermerde

o çakırkeyf çiçeklerin kokusu sinmiş

hüzünlü bülbüllerin ağıtları arasında

gürültüsüyle doldurur bir geceyi

tükenmez geçitli sonsuz odalı bu ıssız saray

üstünde halıların güzeller güzeli

geçiyordu birbiri arkasından

Doğu'nun en hızlı oyunlarından

dokuyarak çıplak ayaklarını

Gırnata

bu sessiz yıkımlar ortasında uzanmış tabuta
yeni acılarının gürültüsünü
görüyorum. Afrika'ya taşıyan kırlangıç sürüsünü
orda ağlıyor çocukları
hüzün uzak yüzlerinden
taşıdır bu
umudun gözlerinden
çektiler kınından kılıçları
eyerlediler atları
gittiler denize doğru
o zaman işaretlediler ufuktan kadı dorukları

Toprağa kapandılar
çığlıklarını bıraktılar:

GIRNATA

GIRNATA

YİTİRDİK SENİ

BİR YİTİM

Kİ

BIRAKTI HEPİMİZİ YETİM

gözlerinde
oluk oluk
gözyaşları

ağladı onlarla deniz dalgaları

Türkçesi: Nuri Pakdil

Salim El-Zurkali (d. 1903)

FİLİSTİN

Anılarında nasıl sıkışıyor kalbin
 şirin nasıl akar bu anıya
 bugünün suskunluğuna boyun eğmiş kolejlerin
 kırsülerin kanın örten nazik güzellikleri var
 ıktıdarlarının toprağın üzerinde dağıldığı
 zamana doğru dönüyorlar

şirin aşındırdığı yurtsama o denli ağır ki
 o denli üzücü ki yok ediveriyor düşünceleri
 kolejleri o eski cennetleri

doğurgan nehirlerle
 yaşam akıyor kolayca gölgeğinde

lin renk büyütüyor bakışlarımızı

Araplar çok uzun süre yürüdük gecede
 düşmanlar kırıp geçirmedi mi yurdumuzu
 Barışseverdik öyleydik biz doğru
 artık uyandırısın bizi verdiğimiz sözlerimiz
 saldıranı karşı

ev rap
 volkan gibi püskürt öfkeni
 ey Filistin övünçlerimizin incisi
 sayısız taş sana özsaygının simgesi

Kuran'ın bildiriyor adaleti
 İncil de barışı

Türkçesi: Nuri Pakdil

Adonis (Ali Ahmet Sait) (d. 1930)

ŞİİRLER

1.

Bir ağaç yaprağı ailesi
oturmuş kaynağın başına
yaralıyor toprağı gözyaşlarıyla
ve okutuyor suya ateşin kitabını

ailem beklemedi dönüşümü
alıp başını gitti
ne ateş ne de izler

2.

İkarus geçti buradan
solgun yaprakların altına kurdu çadırın, ateşi kokladı
bitkisel odalarda, körpeliğinde tomurcukların
sarstı salladı gövdeyi sonra oturdu
tıpkı bir yumak gibi kendi gövdesine sarılarak.

Vecde geldi, sonra uçtu kanatlanıp
hiç yanmadı. İkarus şimdi dönüş yolunda.

3.

Mızrak taşımadım, ne de bir kafatası deldim
yazın ve kışın
bir kuş gibi göç ederim
açlığın ırmağında, onun büyüğü ağzında

Sudandır yüzü ülkemin
egemenlik sürerim şaşkınlık ve acıda
kuraklık ve yağmurda
ha yaklaşmışım ha uzaklaşmışım, hepsi bir bana
ülkem ışıktadır
ve eşiğidir evimin toprak
Bir umut ormanı dikti

açlar
 gözyaşlarının ağaç olarak bittiği
 dalların gebe kadınlara yurt olmak istediği
 bu özlü toprakta

hasat için yurt
 Bir çocuktur her dal
 uyur yeşil uzayın yatağında
 kul eder şikâyet ve iniltileri
 Açların iç çekişleriyle yüklü durumda
 yıkandı küller ormanında
 geçip gitti acının kulelerini
 yakınmaya başladı görünümünden sonra.

Türkçesi: Özdemir İnce

“NEWYORK’A MEZAR”dan
 Armut biçiminde çizildi dünya şimdiye kadar, meme şeklinde
 demek istiyorum.

Ama bir mimar kurnazlığından başka bir şey olmayan gömüt
 yazıtlı meme biçiminde: Newyork,
 dört ayaklı uygarlık, her yön bir cinayet ve yol cinayete giden,

ve ara boşlukta
 iniltilere deniz kazasına uğrayanların.

Newyork,

bir kadın-bir kadın heykeli.

Bir elinde Özgürlük dedikleri kâğıt parçasını
 Tarih dediğimiz kâğıt tomarını tutmaktadır.
 Adı dünya olan bir çocuğu boğmaktadır öteki eliyle.

Newyork,

altı renkli gövde, belinde nemli bir kemer. Yüzü: Kapalı pencere...
 Kendi kendime diyorum: Wait Whitman açacak penecereyi —”ilk
 parolayı söylüyorum” — ama artık geri dönmeyecek bir tanrı duy-

yor bunu yalnızca. Tutuklular, köleler, umutsuzlar, hırsızlar, hastalar fıskırıyor boğazından. Ne yol var, ne de kaçak. Ve diyorum kendime: Brookly Köprüsü! Whitman'ı Wall Street'e bağlayan bu köprü ama çimen yaprağını kâğıt dolara bağlayan köprü...

Newyork-Harlem

Kim o ipek giyotin halinde gelen, kim o Hudson benzeri uzun gömüt-te giden? İnfilak et, gözyaşı töreni. Kaynaşın, yorgunluk nesneleri. Mavi ve sarı güller ve yaseminler. Sivriltiliyor uçlarını ılık ve iğnenin battığı yerde doğuyor güneş. Kor gibi yanıyor musun, ey oylukla oyluk arasına gizlenmiş yara? Ölümün kuşu uğradı mı senin oralara, duydun mu sonunu hırıltının? ip ve acının gergefini işliyor boyun. Kanda, melankolisi saatin...

Newyork-Madison-Park Avenue-Harlem

Çalışmaya benzeyen bir tembellik, tembelliğe benzeyen bir çalışma. Sünger gibi doygun yürekler, saz gibi şişmiş eller, Çirkef yığınları ve maskeleri Empire State'in, sac gibi titrek kokular salıyor Tarih:

Kör bir bakış değil bu, ama insan kellesi.

Çorak bir söz değil bu, ama insan dili.

Newyork-Wall Street-125. Sokak-Beşinci Cadde

Omuzlar arasında yükseliyor bir denizanası hayaleti. Esir pazarı bütün soyların. Cam bahçelerinde bitkiler gibi yaşayan insanlar. Zavallı görünmezler sızıyorlar içeri: Uzayın dokusunda toz, kurbanlar sarmalı.

Cenaze törenidir güneş

ve gün, kara davul

Türkçesi: Özdemir İnce

BEYRUT İÇİN BİR AYNA

Cadde bir kadındır,
 Acılarında
 İ'tiha okuyan
 Ya da haç çıkaran.
 Göğsünde kanbur gece,
 Heybesinde
 Sızlanan gri köpekler
 Ve sönmüş yıldızlar.

Cadde bir kadındır,
 Gelip geçenleri ısırır.
 Göğsümde uyuyan deve
 Şarkı söyler
 Petrol şeyhleri için.
 Ve cadde bir kadındır
 Yatağına düşen.

II

Çiçekler resimlenmiş pabuçlara.
 Yerle gök renk kutusuna hapsedilmiş.
 Tarih,
 Tabuta konulmuş mahzende dilim, dilim
 Ve, çılgınlıklarında bir yıldızın ya da
 ölen bir ulusun.
 Erkekler, kadınlar ve çocuklar uyuyor,
 Pantolonsuz,
 Döşeksiz...

III

Bir nazarlık.
 Kuşağa sokulmuş bir kese altın.
 Uyuyor sayıklayan bir kadın,
 Kollarında bir prens ya da bir hançer.

Türkçesi: Engin Koparan

Şevki Ebu Şarka (d. 1934)

BİR KAYNAĞIN SERÜVENLERİ

(Saydamım ben\ Uzunum bir roman gibi\ Bir hekimle
yoz bir eşeğin bakışı var bende\ Benim ben ak
düğmelerin bu çığı\ Yazlığa çıkan zengin ben\ Se-
viyorum mağaraları\ Kısaltılmışları\ Giriyorum içi-
ne duvarların sonra çıkıyorum oradan benim ya-
pan bunları ben

Ezberden öğrendim coğrafyayı\ Hüsnuhatla yazılmış
yetkinlik belgelerim var küşüm etmeyin vardır
mozaikle yazılmış olanları da\ Başardım türkü
Söylemeyi\ Büyücek bir poğaça yaptı anam ba-
na\ Yedim onu aylak aylak dolaşırken

Yaptım dinlence ödevlerimi\ Dalga geçtim sürülerle\ Al-
tından geçtim manastırın\ O zaman ürperdi ke-
şişlerin hepsi

Yıgını romatizmaların\ Alıyor oduncu beni kuşların
da farelerin de düşmanı bir dişi kara kedi için

Seviyorum emir Fahreddin'in gidişini\ Bir muz gibi
kısacık emir diş bileyen halka da ıssız ıslık hal-
kalarına da\ Yürüyor\ Çevresini aklaştıra aklaştıra

Yüreğim söndü ki söndü\ Şıppadak sıçrayan atın üs-
tüne ben değilim\ Yeğniliginden yapan öyle\ Bı-
raktım ağırlığımı serüvenlerime

Kentliler gizliyorlar önlerinde onların büyücek bir sı-
fır\ Köylü yolcuya ne pusu bu\ Siste örtüyorlar
onu\ bir yılan saklıyorlar ceplerinde de\ Sıfırla sa-
kız çiziyorlar yanaklarına da

Müşterilerin buyruğuna hazır patlayan bir kahve var
bende\Yalnız nargile yaşıyor orda ağızda\Çubuğu
nargilenin pancar gibi kıpkırmızı\Göz kamaştıran
yıldız\Öyle uzak ki buluyor ormanı

Kayıyorum bülbül gibi doğru tan kızılığına\Bir elma
bırakıyorum başıma\Bir ağaç yerine koyuyor ko-
ruyucu beni\Çekip almıyor ama

Doğruldu bir menekşe\Tıpış tıpış izledi beni\Tuttum
yemeğe çağırdım ben de\Açtım onun için kutsal
kitabı

Beni görmeyi kararlaştıranlar birkaç ince uzun ka-
yığı ödünç alıyorlar\İş düşüyor menekşeye\Taşı-
yor konukları çeviklikle dışlerime kadar

Türkçesi: Nuri Pakdil

MISIR*Ahmet Zeki Ebu-Sadi (1892-1955)***YAZ SONU**

Alay ediniz bakalım kumlar alay ediniz
 Yaşamın tatlı gürültüsüyle
 İşte
 Biten dönemi düşün
 Başladı başka bir dönem
 İşte
 Gözyaşlarının denizi
 Zamanın hıçkırıkla kalın yazısı
 durmadan çatlayan
 Yeniden başlayan bayağılığın
 Zamanın kırılması elleriyle yoğurduğu
 Bütün güzellikler geçicidir elbette
 durmadan başlar ölüm söylevine
 Ağlar sıcak gözyaşlarını
 Alay ediniz kumlar
 Bu şaşkınlığımla
 İşte
 Oldum ben tutsağı güzelliğin
 Kör bilgeliğin

*Türkçesi; Nuri Pakdil**Kemal Necat (d. 1923)***İSTEKLER**

Neden dönmeyecektin
 yurtsamanın ağladığı bir kalbe
 Yoluna anılarımızın
 Acıdır yılların orağı
 Gececekti zaman öyle mi
 İki âşık karşılaşabilmeksizin

Sen

denizlerin ötesinde misin

Burda değil mi kalbim

Süt dökmüş kedi gibi duran

Kalplerinde tutkuların

Gülüyor ilkyaz

Sıcacık iç açan ışıktı

Bir sabah çiçekleniyor yeniden

Benim yüreğimde senin yüreğinde

İy gözyaşları içindeki gece

Bulaştık bir gün yeniden

Katıksız anlığı içinde gök aşka bulandı

Aşk

İlkyaz nüktesi

Diken çöllere mutluluğun iri ağaçlarını

Yağmurlu sabah

Oldu ayrılık esenlemeleri

Yayıyor hüzün

Havalanan bir uçak uğurladı bizden sevimizi

Yitti

birden yaşıyorum kalbimde ölü bir ışığı

Dönüş sonra

Gençliğin kırılıp geçirildiği yol

Yalnızca dikenlerini üleşen kaygının

âşıkların gençliği

Döndüm evimize

Atıldım kollarına

Her yerde mutluluğun etinden

Yolunmuş yaşam parçaları

Kalbim ıssız atıyor

İstiyor senden yeni bir sabahı

Dokunuyor anılar odasında

Kırık aşkımızın tayfalarına

Kuduruyor rüzgârlar
 Ağlayıp meydan okuyorlar
 Titriyor kanatlarım
 Dört duvar arasına kapatılmış kalbimde büyüyor hüzn

Sıralıyorum yabancı adımları
 Dokunuyorum tuhaf yaralara

duydum içimde tırmalayıcı yankıyı
 Diyor ki
 Niçin dönmüyorsun

Türkçesi: Nuri Pakdil

Ahmed Rami (1892-1991)

TERKEDİLMİŞ ŞATO
 Şarkıcı kuşlar kaçırdılar taşlarını
 Çiçekleri bütün soldu
 Ey şato
 Yazıyor yaşam geçici sayfaları
 Sürükledi üstünde geceler harmanilerini
 Kabirlerin solgun tozları gibi
 Yığın bırakarak arkada
 Arzunun silindiği gibi aşk öldü sende
 ne ki serin bahçelerin gölgesinde
 Daha da parlak gülüşlerden
 Dinliyorum tatlı şarkıları
 Ama bir
 Yankı anısını iten
 Rüzgârın ezgisinden başkası
 Değildi artık bu
 Nasıl yığılıyor yüreğimde acı
 Dostunu yitirmişin gözyaşından daha ağır
 Kurudu avludaki gölcük
 Saçları uzun ağaçlar

Eğiliyor üstüne
Güzellerin şefkatle eğilmeleri
Gibi üstüne bir beşiğin

Şato sevinçlerin en üst yeri
Parlaklığında bir gençliğin tepesinde bir ışığın
İşte yüksek pencerelerin sönen ışığı
Kapalı çıplak işlemesiz
Sende ıssızlık adı oluyor hüznümün
Çılgın yüreğimin üstünde dağılmış bir kuş
Çıplak şatoda
Benzer bir mutsuzlukta

Zorba zaman
Fır dönüyor yanımızda

Kalbimizde tek basmalar
İnsanların bıraktığı

Türkçesi: Nuri Pakdil

SUDAN

Muhammed El Feyturi (d. 1931)

SABAH OLDU

Sabah oldu işte

Ve yıkıldı duvarları zindanın

Dar bir gedikten tutsaklar

Gün ışığına çıktılar

Ve ne zincir, ne sınır

Tanımayan şafak

Parlak, kırmızı kanadını

Geçirdi üstümüzden

Ve içimizi

Ölesiye sıkın keder

Yer değiştirdi

Yüreklerin derinliklerini

Ateşleyen bir sevinçle.

İşte güneş de doğuyor

Ve acele ediyor

Toprağı ısıtmakta.

Ve karşılaşıyor kardeşler

Ve bakıyorlar

Birbirlerinin yüzüne.

Kahramanlar kuşağı

Ulaştı kurbanlar kuşağına;

Ve gerçeğin çilekeşleri

Duruyorlar

Kucaklayarak savaşçıları.

Her şey için teşekkürler size

Sudan, sen

Hiçbir zaman

Eğmedin başını

Senin kahramanlarının adı

Bütün dünyayı

Dolaşüyor rivayetlerin kanadında

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

AFRİKA'NIN SESİ

Sesin senin Afrika
 Yankılanıyor bende
 Boğuk da olsa, çınıltılı da
 'Tenimde duyuyorum onu, yüreğimde,
 'Terli bir toprak kokusu
 'Tütüyor onda.
 Onda Kongo'nun
 Soluyuşunu
 İşitiyorum
 Ağır ağır akan
 'Tozlu bir uzaklıkta.

Sesin kanımı tutuşturuyor
 Onun en güçsüz yankısı
 Bir fırtına gürleyiştir.
 Şimşekli boşanışında gözbebeklerinin
 Günün dinmeyen çarpıntısında
 Ve dalgalarında gençlik kahkahasının
 Sesin tutuyor
 Sarıyor beni...
 Boğuk ya da çınıltılı
 Öfkeli ya da sevecen
 Sesin
 Yankılanıyor bende...
 Ve dağılıyor umutsuzluk
 Ve süzülüp yükseliyor umut
 Sessizlikten, sisler içinden...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

KARA TUFAN

Alnımı ağarttı doğan gün,
 Ey Afrika toprağı,
 Islak ve kar derinliklerini aydınlattı tan,
 Duyuyor musun zencilerin şarkıların
 Ağır ve korkunç yankılanan...?
 Görüyor musun kölelerin
 Bıyık altından gülen yüzünü
 Tabutları başında zorba hükümdarların?
 Uçsuz bucaksız bir mezarlıktın
 Fatihlerin atlarının çiğnediğı,
 Bir ettin çürümüş
 Tükürdüğü yüzyılların.

Kölelerin toprağı.
 Afrika, ülkesi sen
 Perişan kılıklı
 Serseri zencilerin.
 Nasıl yaşarlar böyle cırılçıplak?
 Nasıl insan sayılırlar, abanoz renkli derileri varken,
 Dağ mağaralarında yakarken ışıklarını,
 Bırakırken çocuklarını ağaç kovuklarına...
 Nasıl insan sayılırlar?

Avlamak için bir köle sürüsü Afrika toprağında...
 Ne zaman param olacak, bir sandal, bir köpek, bir gömlek alacağım...
 Beyaz bir insanım çünkü ben kar gibi tıpkı,
 Ne var ki güçlü değilim öyle...
 Yoksulum, ama kardeşlerim vardı benim, gittiler,
 Döndüler sonra güçlü ve zengin;
 Niçin gitmeyeyim onlar gibi ben de?
 Kaç kez istedim bir vahşi gövdeyi,
 Tadına doyulmaz gövdesini bir zenci kadının...
 Bana dediler ki çünkü, kölelerin derisinin
 Özel bir kokusu, kendine göre tadı var...

Afrika, gömüler ülkesi,
Toprağı perişan kılıklı serseri zencilerin,
Geldim sana bir gün yeni bir fatih kimliğinde...
Zengin ve hayat arayan.
Uzun yıllar, boyun eğmiş davrandın,
Ağırlığı altında zındıkların büyük günahlarının...
Erişince sana sabah aydınlığı;
Yırttın kefenini işte
Ve tana karşıdan bakan,
Rüzgârların yönünü değiştiren
Ve, yeniden,
Kandan harflerle tarihini güneşin alnına yazan
Bir dev gibi ayağa kalktın tekrar.
Duyuyor musun Afrika, şarkılarını kara derililerin
Ağır ve korkunç yankılanan?
Görüyor musun kölelerin
Bıyık altından gülen yüzünü,
Tabutları başında zorba hükümdarların?

O, böyle şarkı söylüyordu Afrika için,
Ve öfkeli çılgınlığında,
Kurtuluş çanları çalıyordu,
Zincirlerinde kıvranırken Afrika,
Görerek hapishaneleri topraklarında kurulan,
Ve görerek yükselişini ölüm sehparasının kendi toprağında,
Yüreğinin içinde taşıyordu çünkü
İsyanını geçmiş çağların...

Kendi düşüyle esrimiş,
Ve gerçekleşmiş gibi hayalleri,
Titredi sevinçten,
Görünce çıplak zenci yığınlarını,
Gümbürdeyen isyanla ayaklanmış,
Yürürken üzerine zorbanın;
Ağlayarak kucakladı kardeşlerini

Ve şarkı söylemeğe başladı onlarla birlikte,
 Ve yazdı duvarlarına zamanın
 Şarkılarım kana bulanmış Afrika'nın.

Türkçesi: Özdemir İnce

Jili Abdurrahman (d. 1931)

KENTİN SOKAKLARI

Kentin sokakları...

Duvarları is ve dumandan kararmış evler...

Çıplak mahalleler

Yoksulluğun, umutsuzluk ve umudun

Sevinç ve hüznün gizlendiği

Çıplak mahalleler...

Sırtı kambur işçiler,

Oyuk bir kaya gibi yankılanan öksürüklerle

Göğsü sarsılan işçiler...

Hovarda saraylara ışık dağıtmak için

Köprüler ve mermer merdivenler dikmek için

Dönen makineler...

Sokakları kentin, duvarları is ve dumandan kararmış evler,

Bağrının derinliklerinde yaşıyoruz...

Yaşıyoruz, ölmek istemiyoruz ama.

İşte bir gün, yükselen, gemiyi saran dalgalar gibi,

Yükseldi gökyüzünde duvarlar...

Tanrı¹⁵ adamlarını saldı mahallemize...

Yolumuzu kapattılar... duvarlar çıktılar...

Dayanılmaz bir acı tek varlığı gün olan insana...

O zaman ağlamaya koyuldu eski kulelerinde

Kilisenin çanları...

O zaman, her sabah,

Yalvaran yaşlı bir kadın gibi tıpkı,

İki bağcık ışık istedik Tanrıdan
Ve sonra yayılınca gece
Ve kaplayınca bizi karanlık
Bir kez de gökyüzüne yakardı yüreklerimiz:
İy ay, ey yıldızlar, neredesiniz,
Görüyor musunuz nasıl sarmış karanlık, bir hapishanedeyiz sanki,
Nasil yüzüstü bırakmış bizi böyle
Canlıdan daha çok ölü bırakan yaşam...?
Alsam kavalımı, canlandırmak için umutları,
Sevinmek isteyen hüzünlü nakaratı,
Söylemek için ışık kavgamızı...
Anılamak için tarlalarımızı, ağaçlarımızı, ırmaklarımızı...
Kavalımı alsam
Çünkü Said'deki köyümde benim
Ne karanlık vardır, ne korku,
Ne de gün ışığındı kesen yüksek duvarlar.
Hüzünlü kentin duvarlarında,
Yürdüm, sorguya çekerek bakışları...
Sarayının çevresinde güçlü yüce başkanın,
Toplanmış dilenciler gördüm,
Oyuk karınlı kardeşler... öksüren... gülen... uluyan...
Çolak, topal perişanlar gördüm, ilenen ve dans eden...
bu donmuş yüreklerine biraz sıcaklık arayan açları gördüm.
Ve döndüm geriye bu ışık beldesinden,
Benzeşlerime her zamankinden daha çok âşık.
Sırtı kambur işçiler,
Oyuk bir kaya gibi yankılanan öksürüklerle
Göğüsleri sarsılan işçiler.
Dönen makineler,
Işık nakaratı,
Kentin sokakları...
Duvarları is ve dumandan kararmış evler...
Bağrının derinliklerinde yaşıyoruz,
Yaşıyoruz, ölmek istemiyoruz ama.

YEŞİL BARIŞ

Bak...

Tanın parmakları

Işıktan bir ayla ördü

Penceremizin etrafına...

Kuşlar, ağaçlarda uyuyan komşularımız,

Uyandılar sabahla

Ve dinliyorlar gizlice ezgili söyleşimizi...

Bak, güneş altın örgüler yapıyor

Tepeler üzerinde...

Binlerce hasırdan...

Sevgilim... sevgilim benim... benim...

Ey şebboy çiçeği,

Ey usul usul mırıldanan ezgi

Irmak kıyılarında...

Sevgilim... sevgilim benim...

Ozan ruhunun kızkardeşi...

Çevir benimle birlikte rüzgârlarını

Yeşil yolunu yaşamın...

Uzat bana kollarını

İnci çiçekleri toplamak için.

Benimle geç... birlikte geçelim

Böğürtlen tarlalarını

Çiçekli kıylara kadar,

Ve kendi yolumuza yarın

Karanfiller, menekşeler ekeriz.

Resmini yapacağım yeşil barışın buraya.

Varlık mumyalanmış bahçe değil artık onda

Irmak mırıldanır ırmağa...

Kuşlar kuşlara öter

Gözyaşları birleşir gözyaşlarıyla

Ve yaralar yaralarla,

Orda buluşur insan insanla
 Yüce bir kucaklaşma.
 Ve artık tepelerinde Afrika'nın
 Ve Asya gecelerinde,
 Bir tek çoban kızı ağlamasın
 Hıçkırmasın tek bir ırmak...
 Ve küçük çocuğum benim,
 Kaygısız bir kelebek gibi.
 Tepeden tepeye uç haydi.

Türkçesi: Özdemir İnce

Mübarek Hasan Halife

KAPATILMIŞ KADIN

Durur ışık konutunun eşiğinde,
 Evinde senin gündüz gece olur,
 Bir inilti gibi yankılanır kuşun şarkısı,
 Ve sen, gizlenirsin duvarın arkasında,
 Ve uzun, upuzun gölgen,
 Çekilir ince ve dayanıksız gövdene doğru;
 Ve uzun, upuzun gölgen,
 Çekilir ince ve dayanıksız gövdene doğru;
 Ve her gün, dinlersin babanı
 Aynı sözleri tekrarlar,
 Hep aynı, iki sözcük sonsuza dek; akşam ve sabah;
 Her gün, bakarsın annene
 Yorulmaksızın kuruntular eğirir
 Yıpranmış kirmeniyle boş inancın,
 Ve evrenler kurar uzak hayalinde
 İrkekler yırtıcı hayvandırılar orada
 Ve kadınlar zavallı keçidir çölde yitmiş
 Senin gibi tıpkı,
 Ve sen dinlersin bunu, küçük kız,
 Korku ve ürküntü ekşiğini

Yüreğine ışıktan yoksun.
Ve ne zaman akşam olsa,
dalarsın düşlerine tekrar
Doğacak günün;
Ve akışlar yığını görürsün
Duvarının arkasında
Ve gizemli sözcükler okursun gözlerinde onların
Ve anlarsın gizleyen kim aşkı
Yüreğinde,
Ve gülümsersin,
Ve âşık bakışınla
Bakarsın sevgiline;
Ama biter burada
Öyküsü duvarın.
Ve sabah olur,
Baban tekrar başlar tıraşlarına
Ve aynı sözcükleri sıralar,
Ve annen başvurur tekrar
Yıpranmış hayalinin kuruntularına
Ve sen, büyük düşünden uyanmış,
Dikersin gözlerini umutsuzca
sana ışığı göstermeyen
Bu çok yüksek duvara.

Türkçesi: Özdemir İnce

SURIYE

Halil Matran (1902-1949)

ÇOCUKLUK BİR UZAK ZAMANDI

İkimiz de çocuktuk hatırlar mısın?

Hatırlar mısın o geçen günleri Zahla'da

Mutluluğun durmadan kucaklaştığı

Gölgeler bir yerde birleşirdi, hep gülerdi yüzü yaşıntının

O sanıp sarhoşluğunun giz dolu tadında?

Nasıl koşardık hatırlar mısın?

Kıvanç bir yangın gibiydi içimizde

Simsiyah bir salkım düşerdi asma dalından

Karşılığı ödenen bir gülüşle yüzümüzde.

Hatırlar mısın o gün doğumlarını, o gizli düşsel gücü?

Alıp götüren bizi, göklerin ötelere

En bilinmez uzaklara, hep dolup boşalan

En güzelin, en çirkinle buluştuğu

İşte yıldız yıldız Pleiades;

İşte Aremis'in güzellik perileri.

O uzak, hırçın ırmak orda mı şimdi,

Yine kabarıp taşar mı durmadan öyle,

Hatırlar mısın nasıl ele geçirdiğimiz

Yöneltip serinliği, uyanan bahçelere?

Nasıl güzel kıldığımızı sulayıp çiçekleri

Bir kutsal sevgiydi onunla gelen, bir tutkuydu

Bütün görünümüleri ışınlarla bezeyen.

Türkçesi: Engin Aşkın

Nizar Kabbani (d. 1923)

CEMİLE BUHAYRAT

Adı, Cemile Buhayrat

Hücre numarası doksan

Vehran'da savaş tutuklularından

Yirmi iki yaşında

Tapınağın kedileri gibi gözleri

Ve kara arap saçları

Yaz gibi

Hüzün çağlayanı gibi

Su ibriği, bir de gardiyan

Bir el Kuran'a dokunuyor

Bir kadın ilk sabahta

"döneceğiz, diyor sana"

Ayetler geçiyor dilinden hazin

Meryem Suresinden, Fetih Suresinden

Adı, Cemile Buhayret

Ateşle yazılmış

Yağmurda ıslanmış

Ülkemin sanatında, sanatımda ıslanmış

Yirmi iki yaşında

Bir çift güvercin konmuş göğsüne

Haliç konmuş denizin dudağı

Aslen İstanbullu

Hiç süs görmemiş dudakları

Hiç düş girmemiş odasına

Çocuklar gibi oynamamış hiç

Gözü kalmamış gerdanlıkta, süslü giysilerde

Adı, Cemile Buhayrat

En güzel şarkısı mağribin

En uzun hurması

Cezayir'in ovaları görünüyor gözüne

bir kız çocuğu görünüyor

Yoruyor güneşi o yorulmuyor
Tanrım
Yıldızların altında
Var mı bir insan
Razı olsun yenmesine
Asılan bir kadının etinden
Bastille'in ışıkları sönmüş
Veremli bir kadının öksürükleri
Doydu zincirler memesinden
Değersizler doydu
Lacoste ve binlerce adi kişi
Yenik Fransa ordusu doydu
Şimdi saldırıyorlar kadınlara
Mum gibi asılmış kadınlara
Bağlı ayakları kırnaplarla
Sigaralar söndürülüyor memesinde
Kan içinde dudakları burnu
Ve Cemile Buhayrat'ın yaraları
Ve kurtuluş sözleşilen yerde
Giyotin kuruluyor, acımasızlar
Sürüyor kadınları bıçağa
Cemile bombalar altında
Yağmura tutulmuş bir serçe gibi
Kara, yanık kırmızısı bedenini
Çökertiyor elektriğin uçları
Yanıklar var sol memesinde
Memesinin ucunda
Daha daha... ey utanç
Adı, Cemile Buhayrat
Bir tarih bu
Yazar ülkem onu
Korur çocuklarını onu
Bir kadının tarihini ülkemde
Giyotinin soğuttuğu

Fethetmişti güneşi
bir kadın

Kanayan kanayan kanayan
Yükselen bir kadın 'Cebeli Atlas'tan
Leylaklar nergisler anıyor onu
Turunç çiçekleri anıyor
Ne küçükmüş Jeanne D'Arc ey Fransa
Ülkemin Jeanne D'Arc'ı yanında

Türkçesi: Turan Koç

ADI
Birkaç harf işte
Kitabım gibi arkadaş olan bana

Küçük bir bahçe mi bu
Göveren gömleğimin altında

Kuşlukta gece karanlığında
Sabah ışığında ve daha

Serçelerin ötüşünde
Tamburun iç çeken vuruşlarında

Ey bir şarkının içinden
Gizlice görünen yiten sonra

Uğrayan unutkanlığın içinden
Coşkuma acılarıma

Dolaştıran bir ipek ipliğin
Düğümlerine sağlamlığına

Atan beni bir duygudan
Yeşeren bir duyguya bir duvara

Yürüyorum işte
Aşkın kurumayan akıntısında

Bilinmenin tanınmanı ötesindesin sen
Adın mı? Yok, bağışla

Türkçesi: Turan Koç

Muhammed Maghut (d. 1930)

İKİ AYAKKABI ARASINDA BİRİ
Görülüyor pencereden yalnız kalpler
bitik göğüsler dışında trenlerin
Hüzünlü bir masa
Eğiyor başını uzaktan ağlamaya
Tekrarlıyorum sözleri deli gibi
Kahvelerde büyüğünde küçüğünde
Altında yıldızların kalabalığının tükürüğü altında
Anlamasın diye kimse beni
Ne çocuk ne kuş
Ne bir yabanıl hayvan

Sabahtan akşama değin titriyor çenem
Akşamdan sabaha değin
Yapışıyor bir türkü öyle bir türkü çeneme

Bitti deha zamanı
Uzun merdivenler üstünde kayma

Üstünde çiçeklerin bitler
Uçak kalıntıları üstünde bitler

Duyuyorum sallandığımı üstünde toprağın
Sürekli çarpıyor kulağıma
'Git'ler

Öleceğim bir akşam bu dört yol ağzında
Taş üstünde parmaklarım alacak elmadaki kurt biçimini
Orda sonum
Karanlıkta parlayan bir kılıç görüyorum yüreğime doğru

Sürüklüyor bir araba söndürülmüş ateşleri
Masamı
Kâğıtlarımı

Genişliğine çölün
Orda o anda tam
Çıkacak öfkeli bir rüzgâr
Keserek kısa tırnaklarımı
Sebze artıkları gibi süpüren şiirlerimi
Bitecek etimden uzun kulaklar
Duyacağım onlarla halkıma indirilen son yumrukları
Kendiliğinden kapanan kapıların ezgisini
Kargılarla kapatıldığında
Bıyıkların ucunda donan parmaklarla
Bakacağım ayağına güvenlik görevlisinin
Çamura batık bu ayak
Dönüyor bana yüzü dönük bu ayak
Bilmeden kim olduğumu

Sokaklarımızda bu tuhaf ölü
dinginlik bulduğunda ciğerlerim
İki göz gibi alımlı olacak görünümü
Çok uzaktan bir gelin görünümü

Açıldığında göğsüm duvarların yağmurun kokusu altında
dişler gibi تنها
Olmayacak yüzümde rüzgârın çözdüğü bir örgü
Sayfalarımda gözyaşı gibi inen bir meme

Aşındıracağım bu onur kıran toprağı
Ağlayarak

Bulamamak ne kötü başka bir olanağı
Ayırdı beni kökümünden
Dikeceğim oraya dişlerimi
Anımsamak toprağı biraz anlamak demektir

Anımsamak kirli toprakları
 Sürgün kolları ortağı
 Çaprazlaştırılmış göğüsleri

Düşünüyorum pencerede elleri demirde bekleyen anamı
 Sineğin ya da kelebeğin uçuvermesi gibi dönüşümü

Geçireceğim ellerimi rayların üzerinden
 Güz ıslağı

ayaklarımı sürüdüğüm kaldırımlar üstünde
 MASRAFSIZ BİR İNTİHAR TASLAĞI
 sırtımı verdiğim dirkel üstünde
 dinleyeceğim toprağın dibinden
 toprağın dilinden
 çarpan yüreğimi
 al öcünü
 anımsa cılız kızkardeşlerini
 iple delinmiş kulaklarını

Anımsa ölülerini
 böylece
 Denizle çöl arasındaki
 Şiirlerin erkten düşmeleriyle çamur arasındaki

Ey sultan onurlu köylü

Sen ve yağmur
 Mürekkeple gözyaşları arasındaki toz
 Ben değil miyim hıçkıran konuşan
 Daha yüksek sesle ölümcüllerden
 Biliyorum geç kaldın toprağa
 Gece yarısından sonra gelen yabancı gibi

Doğmak zorunda kalmış olacaktım
 bu yalı romantiklerle
 varlıklı sakal'ara

güve yemiş külahlara
yaşamak çok eski zamanlara

Kayıkçı krallık
kumral tefecilerin yanında
kırmızı tuğlalı odada
çekmeceler çiçekten orda
duvarlarda
çocuk eriklerinin kuş gagalarının oluşturduğu

Kemerlerde değnek
Kitaplar sırtta

Geçiyorum arasından çok koyu bir yeşilin
ormanların
sise batık balçık çukurundan
durgun su birikintisine

Türkçesi: Nuri Pakdil

Abdel Basit El-Sufi

BU ÖFKELİ ADAM
O hıncını boşalttı diyorsunuz
attı zincirlerini rüzgâra
diyorsunuz ki verdi işaretini güneşe bilekleriyle o
ve buluşma sözünü
güneş bekliyor onu
tutsak çarpabilecek mi derebeyini diyorsunuz
gerçeğin kayasına
dikilerek karşısına
tufandan daha yüksek
ve ateşten yoğurabilecek mi günlük ekmeğini
O yırttı acısını diyorlar
yırtık parçalarından yaptı kalbini
sürü
nasıl götürebilecek çobanlarını mezbahaya

tutsak

nasıl dağıtabilecek eksen karanlığı

nasıl tokatlayabilecek elleriyle cellatını

Boynunda zincirler

bedeninde kırbaç kızartıları

kim başkaldırabilir

ne ki ustasıdır halk olamazlıkların

yiğitliği kurucusudur şanların

merhaba bu öfkeli adama

Cezayir çöllerindeki

merhaba taşan öfkesine

merhaba güneyin başkaldırana

ki eğer vuruyor öç atlarına

merhaba Irak'ın yaralılarına

tokat vuruyordu Bağdat'ın satılmışlarına

arıtmak için yurdunu

merhaba demir vurulu bileklere

demircinin öfkesine merhaba

merhaba kabaran taşan coşan yüreklere

merhaba köpüğünü kayalara düğümleyenlere

körfezin kumlarına ilk dikilen palmyeye merhaba

torunlarını arapların atalarına doğru yönleyen

bengi yurda gül derleyen

gül saran ozana merhaba

yurt

ilk haykırışı gurur haykırışı oldu

yurt

ilk devinimi ufuk arkasındaki sınırlarını derinleştiren

tek Tanrının kutsal atılımı

kanla dokunan toprak

güneşin karşısında gömleğini açan toprak

güzellik kokulu yüzünde

taze otların çayırın

ilkbaharın serin yollarının

hazırılıyor kokusu şölenleri
gölge sürüklüyor kıyısına gölcüğün
vadi düşünüyor derin derin yaylalarında

yurt
çamura bırakan çocuklarını
bu alçağı koruyor sade
yüz karası
lekeledi kefenini
torunlarını gömdü yüz karası

istediniz ki bedeniniz zincir ola
özgür insanın türküsü gırtlığında boğula
eğilsin alnı özgür insanın çamura

ne ki işte biz
yüksek soylu dağlarız
biz yeni çocuklarıyız ulusun
milyon canız
kalıyor dönen rüzgârın kurban taşında alınlarımız
yankısı sesimizin duyuluyor uzağında yıldırım
çağırıyor ellerimiz vuruşmaya çılgın fırtınaları
diziyor ellerimiz
utku denizinde askerleri
ateş olacağız gözlerinde karanlıkların
daim kökü kazınan kötülüğün
siz
yönetici zamanlar arasında
insanlardan insanlara
işbirlikçilerinizle
bilincinde halkların
gecesiniz

Türkçesi: Nuri Pakdil

SUUDİ ARABİSTAN

Hasan Abdullah El-Kureyşi (d. 1926)

GECENİN ÖKSÜRÜĞÜ

Koyulaştı uykum diyordu
 Oysa bende ayaklanıyordu gece
 Soluyordu yinimin ateşi üstünde
 Gel gel
 Bendedir aşk
 Işığı şerbet renkli lamba
 Bende anların esrimesi
 Gelmiyorsan korkağın biri olduğundandır
 Ey suyu kurumuş eski zaman kavanozu

Gel gel
 Çimdirdim tatlı anılarla bu akşamı
 Gelirsen onun sana açacağı gizler
 Burada
 Gönlüm bir tutukludur yakınır
 Gel gel
 Yoktur yıldız
 Tarlamda ne de bir ışıltı
 Gel gel
 Bir serüven oldu gecemiz
 En egemen esrikliğin doruğu

Bir damla yetiyor coşturmaya beni sesinden
 Geliyor sesin kayar gibi gün ağarmasından

Ne ki ben Antar gibi
 Yiğidim sabırlıyım ölüm gelip çatınca
 Çağlayanda
 Düşüşünün en uç noktasında
 Veriyorum ancak öpüşümü
 Dileğin özgür olmak

Kendi başına buyruk dalgalar
Yaran kayıkçı gibi sessizlik ırmağım
Yaşamak ortasında fırtınanın
Gök gürültüsünün
Dolaşmak balta girmemiş ormanlarda
Gitmek gitmek istiyorum
Yalnız
Önüne geçip önsezilerimin
Katlayıp harmanisini gecenin
Güzelim sende
Yamanlığı suyun
Bukalemun nemi
Bense birkaç patlama
Ama öldürdün ruhumda geceyi
Düşlerimin kıvılcımı
Ölmüş duygularımda kaldı ancak
Bırak beni
Kış uykusunda
Konuşmaya gelişi esrik güzel bir ölü gibi
Geçmiş düşümün çocukluğunda kalayım bırak beni
Bırak sürmeli kapının arkasında
Yok yok açma
Kaçacağım açarsan kapıyı
dalıp içine
Bitimsiz ormanların
Kaçılabilir mi ki

Türkçesi: Nuri Pakdil

TUNUS

Ebülkasım El-Şâbi (1909-1934)

ŞAİR KALBI

Uçan sürünen kalkan süzülen evrenin üstündeki bütün varlıklar
Kuşlar çiçekler kokular kaynaklar eğik dallar
Denizler mağaralar doruklar oturulan çöller yanardağlar
Işıkla gölge geceyle mevsimler bulutlar gök gürültüleri
Kar geçici gönül kararması zorlu fırtınalar cömert yağmurlar
Din öğrenimleri düşler duyuşlar suskunluk şarkı
Yaşiyor hepsi bunların kımıldıyor kalbimde
Özgürlük düzleminde
Sonsuzluk çocuklarının keskin büyüğü kız kardeşinde
Burda kalbimde
dipsiz ölçüsüz
Onuyor ölüm
Eğleniyor yaşamın korkunç görüşüyle
Burda soluyor gecenin yılgıları
Titriyor güllerin acıları
Yankısında doğuyor sanat yapıtları
Sesleri sonsuzluğun yineliyor burda
İşte burda dilekler aşkla hüznün
Gösterişli bir alay
İlerliyor birbiri ardında
Burda bitimsiz gün ağarması
Başlaması gecenin yeniden
Kabaran binlerce okyanus
Sonra boyun eğmek sınırları
Şimdi çekiliyor yüzü zamanın
Yeniden görülmez üzre yarın

Türkçesi: Nuri Pakdil

Muhammed Şabuni (d. 1928)

EZGİ

Şefkatle içtim bu katıksız tatlı aşkı
Doldurdum onunla ılık bardağını
söyledim türküsünü sonsuz sessizliğe
Öylesine uzaklaştırdım ki kalbimden mutsuzluğu
Adadım esprimi tatlı şiire
Herkesin nakaratımı telli sazında yeniden bulduğu
Zamanın evet türkümle coştığı
Benim için yükselttiği en yüksek tabyalarını
Sevince boğdu beni zaman
Dinginlik sürerek üstüme
Öyle bir ateş yaktı ki beni
Güldüm bununla birlikte
Soludum şaşılalı bahçelerin çiçeklerini
Bırakarak ışığa yüreğimi
Yeniden doğuşu ruhumu
Arzu açıyordu yüreğimde
Çiçeklerin üstüne döküyordu tan kızılığы çiğ bardağını
Vuruyordu kanatları düşlerimin aydınlığa
Besisuyu onarıyordu zamandan önce pörsük yaprakları

Türkçesi: Nuri Pakdil

ÜRDÜN

Selma El-Cayusi

BİZDE ÖLÜM VE GÜZELLİK

Çağırınca ölüm nasıl diyecektim kalbime

: 'Gel'

Gömütle nasıl kandıracaktım onu

Nasıl düğümleyecektim çevresinde

Görülemes düşünün doruklarını ele geçirmek için o güçlü ipleri

Diyecektim ona

: 'Eridi güneş denizde

Gitmek gerekli

Ölümle duran kalbime nasıl diyecektim

: 'Serüven bitti'

Birleşti ölümle güzellik bizde

Kaynakların isteği tutuyor yurtsamayı içimizde

Yayıyor gölgeler egemenliğin üstümüzde

Bu mu ölüm

Ne ki taşıyor kalbim onda yaşamın yamanlığını

Vardır onda sisli dostların gelip giden anıları

Zamanlardan gelen armağanlar arasında bırakıyor kalbim onları

Bir yakarışı yakarış anısını arkadaşlıkları

Bunlar kim anı ekranından geçenler

Aşkımızla övgülü giyinik

Sevinç yaptığını tanıyan bir yürek bolluğuyla

'Tattık bize sunulanlardan

Dorukları tutan adakları

Ve bağımıza girenlerle

Orda çağırdık onları

Vardı söz vermişliğimiz

Sunduk yürek bağışları arasında bin dua yakarış dilekçesi
Konuk gelen bize
Gelen güzelliğin gizeminden
Hallerimizi emziren
Çağırın bizi ki yürüyor sevimiz olamayan yolda
Sudan'¹⁶)
Gideremedi susuzluğumuzu içtik kaynaktan
Yaşadık sevdalı andan
Bir kez bile yadsımadı büyücüler
Yoktu sonu yolculuğumuzun

Özgürüz cinler gibi gidiyoruz rüzgârla
İslediği gibi rüzgârın
Yöneten yüce doruklarını
Sevimizin umutsuzluğumuzun
Göçebe merkürün bir gemisi üstünde
Bilinç noktasına doğru evlerin
Ölümün gözetlediği

Aşkımızdır kalansa
Onlara
Anı
Yurt sana

Türkçesi: Nuri Pakdil

16 'Düşçül Kaynağa Dönüş' kitabındaki bir şiirinin adı.

ARNAVUTLUK

Arnavutluk yazını XVIII. yüzyılın başına kadar Arap, Fars ve Osmanlı yazınının etkisinde kaldı.

Ulusal bilincin uyanmaya başladığı XIX. yüzyılda yazın türlerinin de geliştiği görülür.

Çağdaş Arnavutluk şiiri, ülkenin bağımsızlığa kavuştuğu 1912'den itibaren gelişti. Bu dönemin en önemli şairi Migjeni'dir.

Arnavutluk şiirinde geleneksel sözlü edebiyatın derin izleri vardır.

Migjeni (1911-1938)

BİZ, BU YENİ ÇAĞIN ÇOCUKLARI

Biz, bu yeni çağın çocukları,
kopuyoruz babalarımızın boyunduruğundan,
savaşmak ve kazanmak için kaldırdık yumruklarımızı,
başlatmak için özgürce yaşamı.

Biz, bu yeni çağın çocukları,
bu öfkeli topraklarda yetişenler,
kırbaç ve boyunduruk altında çalışanlar,
bize artık zincirlerle boğulmak yok.

Biz, bu yeni çağın çocukları,
acılar içinde doğmuş kardeşler,
yöneldik haklı, doğru bir amaca,
babalarımızın yasalarından daha soylu.

Bu kanlı dünya savaşında
Zafer ezilenlerden yana,
güçlü, sımsıcak zafer,
özgür yürek, özgür kafa.

Gençlik kızgın, güçlü, atılğan,
köle gibi yaşayamaz bundan böyle,
hıçkırığa, gözyaşına, didinmeye paydos,
paydos bu toprağın çocuklarına.

Biz, bu yeni çağın çocukları,
atılacağız yeni kavgalara,
sevgiyle yeşeren yaşamımızla
ödeyeceğiz bedelini özgürlüğün.

Türkçesi: A. Kadir-Gülen Fındıklı

Llazar SMqi (d. 1924)

BUGÜN YENİ BİR YIL DOĞUYOR

Duyuyor musun arkadaş, dağlarda yankılanan
Özgürlük türkülerini?

Duyuyor musun, Arnavut yiğitlerinin

Dağlarda patlayan silah seslerini?

Duyuyor musun Ulusal Kurtuluş kahramanlarının
Gömütlerinden bize neler dediklerini?

“İleri Arnavutlar, ileri; bu yeni yıl

Özgürlük ve umut getirecek

Bu tutsak düşmüş halka

Acılara bulanmış bu halka.”

Görüyor musun ey dost, nasıl titriyor, nasıl

Şu insanlığın ve Arnavut kartalının düşmanı?

Yalnız umutsuzluktan geliyor, anlıyor musun

Tehdit dolu bütün o bağırması, çağırması.

Korkudan nasıl kaçıyor, hain sürüsü, görüyor musun

Kaçıyor, çünkü

Ulaştı her yanına savaş çağrısı bütün Arnavutluğun.

“İleri Arnavutlar, ileri; bu yeni yıl

Özgürlük ve umut getirecek

Bu tutsak düşmüş halka

Acılara bulanmış bu halka.”

Türkçesi: Tahsin Saraç

VUR, DURMA VUR⁽¹⁷⁾

Al kırbaç, vur, bir daha, bir daha. Yaban
 Acımadan, hiç acımadan
 Arnavut kardeşime vur!
 Al kırbaç vur, yüreğin titremeden
 Vur ey acımasız
 Arnavut bacıma vur!
 Tüm kinini kus, içini dolduran kini
 Vur, vur haydi,
 Yaklaştı BÜYÜK GÜN, artık geldi.

Türkçesi: Tahsin Saraç

Fatos Arapi (d. 1930)

ARTIK BANA KIZMA

Eskiden biz ikimiz
 Gökle deniz gibiydik:
 — Birimizin üstüne bulut çökse— öbürümüz kararır
 Birimize hava azıcık açsa— Her şey mavileşirdi öbürümüze.
 Eskiden biz ikimiz
 Ocakta iki odun gibiydik:
 Birbirinden ayrılınca sönmeyen
 Birbiriyle birleşince tutuşan.
 Ama sevi
 ne de çabuk kine dönüşüverdi...
 Artık bana kızma, hadi.

Türkçesi: Tahsin Saraç

17 Mart 1944, İşkodro tutukevinde, Alman işgaline karşı yazılmıştır.

GÖMÜT ÜZERİNE BİR AVUÇ TOPRAK

Herkes bir avuç toprak atıyor
 Bense, onun üzerine
 Birkaç parça gökyüzü atıyorum
 Birkaç güney Arnavut türküsü
 Zeytin dalları altında o bunaltıcı sıcaklardaki
 Birkaç ağustosböceği.
 İyi yürekli babacığım
 Bunları çok severdi.

Türkçesi: Tahsin Saraç

Dritero Agolli (d. 1931)

OĞUL

Senin uzak akrabalar falan değilim ben
 Ben senin oğlunum
 Arnavutluk!
 Köklerimi senin doruklarına saldırdım
 Ve içtim sütünü
 Onlardaki pınarlardan...
 Böyle tutundular işte benim atalarım da
 Benim atalarım da işte böyle içtiler.
 Üstlerine karlar kopup devrildi
 Karlar eridi gitti
 Üstlerine kasırgalar saldırdı
 Kasırgalar sonunda dindi.
 Arnavutluk, sevgili!

Türkçesi: Tahsin Saraç

BİR KAHRAMANIN TEREKESİ

Ne okulun yaşlı hademesi bildi
 Ne biz, ve ne de eski arkadaşları
 İlerde bir gün onun adının
 Yıldızlar arasında yer alacağını.
 Bilseydik
 Okuduğu sırayı toz içinde bırakmaz
 Temizlerdik özenle ve umutla
 Onun tahtaya yazdığı tebeşirinden bir parça
 Saklardı yaşlı hademe sigara tabakasında.
 Böyledir işte, çok kez, geleceğin kahramanları
 Aramızda yaşarlar da biz bilmeyiz onları.

Türkçesi: Tahsin Saraç

İsmail Kadere (d. 1936)

1.

ARNAVUTLUK ÖZLEMİ

İçimi bir Arnavutluk özlemi kapladı
 Bu akşam trolleybüsle dönerken
 İçilen o partizan cıgarasının dumanı
 Mavi mavi kıvrılıyor, halkalar yapıyor
 Yurttaşlarım arnavutların dilinden gizlice
 Kulağıma bir şeyler söylemek istercesine.
 Bu akşam Tirana sokaklarında dolaşmak istiyor canım
 Kimi kez yaramazlık yaptığım, eskiden
 kimi kez uslu uslu geçtiğim sokaklarda.
 Tanır beni o tahta kapılar
 Ve görünce dişlerini gıcırdatıp
 “seni gidi seni” diye bana kafa sallayacaklar.
 Ama kötüye almayacağım ben bunu
 Çünkü içim özlem dolu.
 Ve kuru yapraklarla, sonbahar yapraklarıyla
 Örtülü dar sokaklarda yürümek istiyorum

Ne ucuz benzetmeler yapılabilir bu yapraklarla...
 Yürümek istiyorum
 Önyargılar gibi karanlık
 Çapsız bir adam gibi
 Kısa ve dolambaçlı bir sokakta,
 Bir cigara yakmak
 Bir gülmeceye gülmek
 Ve bir anıyı, yerdeki yapraklar gibi
 Çiğneyip geçmek istiyorum.

2.

Bizim Arnavutluk'un özlemi kapladı içimi
 Özledim, o büyük, o geniş, o derin göğünü
 Adriyatik dalgalarının o mavi dörtnalını
 Gün batımında tutuşmuş kaleler gibi bulutlarını
 Ak saçlı, yeşil sakallı Alp dağlarını
 Meltem titreşen o ipek gecelerini
 Ala tanda kızılderililerini andıran sislerini.
 Özledim, lokomotiflerini, atlarını
 Teri içinde, soluyan ve kışneyen atlarını
 Servilerini, davar sürülerini, gömütlerini
 Özledim, özledim
 Arnavut kardeşlerimi.

3.

Özledim, artık hemen oraya döneceğim
 İsteklerin, sislerin üzerinden uçarak.
 Uzaklığında daha bir cana yakınsın yurdum.
 Vınlamalarla, uğultularla titreyecek havaalanı
 Uçurumlar üstünde tüy tüy bulut öbekleri.
 Bu tepkili uçak hızım bulgulamış olanlar
 Yurtlarından zaman zaman ayrı düşmüş olmalılar.

Türkçesi: Tahsin Saraç

BATI

Ve işte Batı
Anamalcı dünya
Güzel hostesleri
Renk renk ışıklarıyla
Uçuyorum üstünden Batı'nın
Okumuyorum ışıklı reklamları
Ama okuyorum fabrika dumanlarını
Ve fabrikaların kara saçlarını.
Dev bacalar altında
İşçiler çelik dökerken
Saçları diken diken oluyor
Fabrika, öfkeden.
İyi akşamlar, Batı
her şey gün gibi ortada
Aşağıda parlak reklamlar
Kapkara dumanlar yukarıda.

Türkçesi: Tahsin Saraç

AVUSTRALYA

1787 yılında İngiliz kralı III. George, mecliste yaptığı konuşmasında: “Tutukevlerinin çok kalabalık olması sorununu çözümlemek için bir tasarı sunulmuştur. Bazı tutuklular Avustralya’ya gönderilecektir” demiş ve ardından 26 Ocak 1788’de ilk filo Sydney limanına demir atmıştır. İlk elli yıl, Avustralya beyazlar için bir tutukevi olmuş, ardından özgür göçmenler gelmeye başlamış.

İlk Avustralya şiirleri, özellikle anonim halk şiirleri, İngiliz ve İrlanda halk şiirinin bir uzantısı niteliğindedir. 1851-1861 “Altına hücum” ve 1861-1865 ilk kentleşme dönemlerinde, ilk Avustralya ozanları bireysel çalışmalarını ortaya koymaya başlamışlardır.

XX. yüzyıl başlarında, Avustralya’da çağdaş şiir özellikle kentler dışındaki yaşamı yansıtarak ortaya çıkmış ve Filtzgerald, Slessor, Wright, Martin, Dutton, Thiele, Manifol, Campbeel, Stewani ve Hope gibi ozanlar yetişmiştir. 1930’lara kadar biçimsel olarak İngiliz şiiri etkisinde olan Avustralya şiiri 1950’lerde Slessor ve Webb gibi ozanlarca özgünleştirilmiştir. Fakat 1968’e kadar sözü edilmeye değer özgün bir Avustralya şiiri biçimlenememiştir.

“68 Kuşağı”nın ortaya çıkması, Avustralya şiirinde bir kutuplaşmaya yol açmış; Melbourne kaynaklı, özü güçlü, ama biçim ve mesajı tutucu şiire karşı, daha çok Sydney kaynaklı, bir ölçüde ilerici, fakat yer yer fazla biçimci “68 Kuşağı” oluşmuştur. “68 Kuşağına Amerikan avangarde’lerinin büyük etkisi olduğu gözlemlenebilir. Siyasal bağlamda Vietnam savaşını destekleyip desteklememek en büyük nitelendirici özellik sayılmıştır. Daha sonra bu ayrım kesinliğini yitirmiş ve şiirde sağ-sol ayrımı anlamsız duruma gelmiştir. “68 Kuşağı”nın bugün de çabalarını sürdüren temsilcileri arasında John Tranter, Robert Adamson, Michael Dransfiel ve John Farbes vardır.

Yetmişli yıllardan sonra İngilizce dışı dil kökenli ozanlar da çıkmıştır. Bunlar kendilerini kabul ettirme çabası içindedirler. Alman kökenli Manfred Jorgensen, Yunan kökenli Antigone Kefala, Avusturya kökenli Rudi Kraussman ve Polonya kökenli Peter Skrzynekci bunlar arasındadır.

(G. Gencer-N. Ziyalan)

Banjo Paterson (1864-1941)

WALTZING MATİLDA

Güler-oynar bir göçer
 su kenarında bir gün
 okalıptüsün altında kurmuş kampını
 kaynatırken suyunu
 bir yandan da söylermiş şarkısını
 “kim gelecek benimle kalk gidelim deyince
 kalk gidelim
 yürü kalk gidelim
 kim gelecek benimle kalk gidelim deyince”

beklerken suyu kaynasın diye
 dikmiş gözünü koyun sürüsüne
 “kim gelecek benimle kalk gidelim deyince”
 şarkısını söyleye söyleye

suya inen ak bir koyunu
 atlayıp yakalamış göçer keyifle
 bir yandan tıktıştırırken ganimetini torbasına
 bir yandan söylermiş şarkısını
 “kalk gidelim hadi yavrum yürü
 kalk gidelim
 yürü kalk gidelim
 kalk gidelim hadi yavrum yürü”
 azık torbasına tıktıştırırken ganimetini
 “kalk gidelim hadi yavrum yürü”
 çiftçinin biri çıkagelmiş safkanın sırtında
 ardında jandarmalar, bir, iki, üç,
 kimin o azık torbasındaki güzelim koyun?
 “yaylan hadi davran kalk gidelim
 kalk gidelim
 yaylan hadi davran kalk gidelim”
 kimin o azık torbasındaki güzelim koyun?
 “yaylan hadi davran kalk gidelim”

fırlamış bizim göçer
 atlayıvermiş suya
 “sağ yakalayamazsınız beni” diye
 duyarsınız ruhunun seslendiğini
 her geçişinizde o su kenarından
 “kalk gidelim hadi yavrum yürü
 kalk gidelim
 yürü kalk gidelim
 kalk gidelim hadi yavrum yürü”
 her geçişinizde o su kenarından
 duyarsınız ruhunun seslendiğini
 “kalk gidelim hadi yavrum yürü”

Türkçesi: Gün Gencer-Nihat Ziyalan

Kenneth Slessor (d. 1901-1971)

EL ALAMEYN

Arap körfezine sessiz kurumsuz
 Geliyor ölü denizciler konvoyları;
 Gece yalpalarlar suların altında
 Şafak köpüğe sarar getirir.

Top sesinin hıçkırığı, yumruğu arası
 Kimileri vâkit bulup kapıyor
 Sığıklardan, gömüyor kuytulara,
 Çıplaklıklarını örten kumlara basa basa.

Suda yüzen tahtalardan birer haç
 Taşıyor insanların son imzasını,
 Öyle ikircimli, şaşkın acıma ile yazdı,
 Sözcükler başlarken boğuluyor.

“Meçhul denizci” - görüntü kalem
 Dalgalanıp soluyor, morlar saçarak,
 Yıkılıyor mevsimin ıslak nefesi yazıtları,
 Boğulanların dudakları gibi mavi.

Ölü denizciler, aynı karaların peşinde,
 İster bizim düşmanlarımız olsun,
 İster bizden, kumlar birleştiriyor,
 İlepsi başka bir cephenin kayıtlısı.

Türkçesi: Nermin Menemencioğlu

R. D. Murmphy (d. 1910)

YABANCILARA SESLENEN

Ayrılmadan konuş. İlgi bir anahtardır
 İlücremizi açar, hava alırsız biraz.
 Tutukluyuz, öyle ise neden
 Çekimser olalım. Konuşmak bir ışık yakar,
 Görürüz. Bağırsak bile dam çatlar
 Belki yıldız girer... Bir şey söyle.

Ölüleri senden iyi bilirim,
 Sessizlik kalesinde kapalı sen.
 Orda da yırtıcı kuşlar var mı?
 Mimarlık bakımından Babil bence
 Bombay'a üstündür. Doğru,
 Neonlardan hoşlanmayız, ama bekleyecek misin
 Taş kesilmiş bir Boswell'in sana seslenmesini?

Yollarımız bir. Geç şu kapıdan, bak
 Görüntüler koleksiyonuma. Dedemin adı
 Ademmiş. Paylaştığımız şeyler var, belki,
 Aynı eğilimler. Evin burası mı?
 Çantanı çalacak değilim, kilidini kıracak değilim.
 Bir kibrit ver, yüzünü göreyim ancak.

Türkçesi: Nermin Menemencioğlu

James Mc Auley (d. 1917-1976)

TERRA AUSTALIS

İçindeki masallar okyanusunda yolculuk edersen
O güney anakarasını bulursun,
Quiero'nun çelebi gözlerinde tüten diyar,
Efsaneler, mitler diyarı Avustralya,
Her şeyin tasarlanan karşılığı bulunan.

Benzettiler memleketi; akasya
Duraksayan kalplere çiçektozlarını döker,
Yerindesin, saksağanlar ismini söylerler,
Ağaçlarda derebeyleri gibi öterken.

Tepelerde zamk ağacı bir Musa gibi
Vaiz eder durur ve beyaz papağan
Bir dalından sanki sancılar içinde bağırır,
Ya gurur dolu emu kuşu, neden gezer
Sabahtan akşama kadar ovanın kenarında.

Kuzeye doğru, ateş dolu vadilerde,
Güneşin bir kentaur gibi diki dikine
Öfkeli, yanılmaz oklarını yağdırdığı yerde
Meçhul sevgililerin haz dolu gömütleri durur,
Tek tek, alevlerin isimsiz kıldığı.

Türkçesi: Nermin Menemencioğlu

Colin Thiele (d. 1920-2006)

MANTARCI

Bayırın sırtını aşarken mantarcı,
Rüzgâr gizli buzdan oklarla oynuyordu,
Hava yüzüne sarp, soğuk bir nehir gibi çarpıyordu,
Kulakları yitik kuzuların

Sesi, kanat çağlamaları ile doldu.
O an, hayret değil, görevini unuttu,
Boş kaldı kovası, çömeldiği yerde
Bunları kalbine yerleştirdi, durdu.

Aşağılarda güz ırmağının
Kamışlara yağmurları anlattığı yere
Fırlattı kovasını, karısını, on yıllık lamba ışığını,
sarıldı yeniden kendine.

Sevinçten titredi gören kamışlar, her şeyler,
Yalçın havada saksığan şakıdı, cırcır sıçradı,
Kuzuların upuzun yokuşundan
Sesler geldi.

Çukurun sıcaklığında genç okalıptüs
Yaprakları güneşin tozu ile parlak
Yansıttı sevincini, havada başını eğdi
Arılarla birlikte şarkı söyledi.

Türkçesi: N. Menemenciğlu

Gwen Harwood (d. 1920-1995)

İNSAN SEVİŞİRCE YAZABİLSEYDİ

sevişirce yazabilseydi insan
her şeyin verildiği
saklı tutulmadığı biçimde,
ancak o zaman dil
uçarı kaçınmaları
beceriksiz geri çekilmeleri bırakır, çözülürdü

çözülürken dil
 eskimişliği kabuk dökerce döker
 silkeler atar
 takınırdı içtenliğini

tasalı bir kafaya, güzelliğini
 araştırma peşindeki dile emanet eder
 sevgileri, yaşlarıyla
 dünyanın koca konağında güvenli
 toprağın meyveleri arasında tanıdık
 yer hava gibi özgür
 gövde barışı öğrenirdi
 kafa işkenceler içinde yanadursun

dilin gündelik örtüsünü soymaya çabalar dururken
 inatçı sözcükleri yakalayıp, açıp vermeye
 ötmeye koşabilse
 o zaman sevişirce yazabilirdi insan
 kafanın istemiyle
 şiirler ve esinler çocuklarca oynasardı
 ışık ve ateş benzeri özgün

Türkçesi: Gün Gencer-Nihat Ziyalan

Eric Rolls (d. 1923)

DELİORMAN ÇOBANININ TÜRKÜSÜ

Tanrım öldü öldü aman
 Yatağında yatan kız öldü
 Tanrım yakut dudakları yakut
 Yakut dudakları ne oldu

Bak kollarını açarken
 Ne anlatılmaz güzeldi
 Tanrım ama şimdi sevgilim soğuk aman
 Soğuk soğuk sevgilim buz kesildi

Gün ışığı doğdu aman
 Yatağında yatan kıza değdi
 Sevgilim düşlerim hepsi yok oldu
 Yok oldu Tanrım yalnızlık beni boğdu

Kuzuları suya mı götüreyim aman
 Kasaba mı götüreyim
 Ölüm var Tanrım ama su yok oldu
 Kuraklık kızı yangınla geldi
 Su ver tanrım ölüm çok oldu
 Dere kenarları kavruldu soldu

Çulluklar inliyor aman aman
 Dert döküyor
 Ay ışığında çulluklar inlerken kalbim inliyor aman
 O dertli inleyiş kalbimi büküyor

Gece bir baykuşun cıılgın beni yırtar
 Görmediğim belirsiz bir baykuşun cıılgı yırtar
 Bir baykuş değil o korkunç bir hortlak aman
 Bir hortlaktır Tanrım bana işkence yapar

Yatağında cefalı cefalı yatarken Tanrım
 Ölüm beynimi kemirir
 Sanki buğdaylardan ürkek farelerin uğultusu gelir aman
 İner Tanrım ne cefa gene yükselir

Kızkuşları sesleniyorlar aman
 Öleceksin diyorlar
 Kızkuşları geceleyin uçarsa Tanrım besbelli
 Öleceğim, sesleri ölüm saçar.

Türkçesi: N. Menemencioğlu

Leon Slade (d. 1931)

OZANSI BİRİNİN ANISINA

tam yağmur yağmadan önce
kaldırıma tebeşirle resim yapardı,
buz üzerine yazardı, şiirlerini
yazıp, güneşte kurumaya bırakırdı

gölgelere gizlenmiş gördüm onu
çorapsız
uzamış sakalı
kentin tozuyla gölgelenmiş,
ortalığı yırtıp gelen kamyonu görmek istemedi
duymazlığa vurdu
devam etti adımlamaya yolu,
koştum yanına;
paramparça gözlüğünün üstüne yatmış
sen nefesini verirken bizim süperman
fısıldadı kulağıma
“Allahın belası kriptonit bu”

bu gece, en işlek kavşağa
tebeşirle bir anıt diktim ona
yazdım yazısını buzdan mezar taşına
bıraktım, sabah güneşine kurusun diye

*Türkçesi: G. Gencer-N. Ziyalan**Rudi Kraussman (d. 1933)*

ruh sağlığı kliniğinden
taburcu edilmişti
(bir süre önce)
asitli su için
uygun olmadığından
atılmıştı sosis fabrikasından
(bir süre önce)
kadınını ölümcül

bir araba kazasında yitirmişti
 (araba onarılabilmişti yalnızca)
 şimdi sokaklarda dolaşıp
 bir başkaldırıdan söz etmekte
 (1956'da Macaristan'da)
 pek yoktur tanıdığı
 anımsaması azdır
 (bir süre önceydi)
 Sydney'de
 1977 baharında
 attı kendini pencereden
 öldüremedi

gelişirken Kings Cross
 vitrinleri gözlerken göçmen,
 Macaristan bozkırları
 yeşerir yürüdüğü
 baktığı yer
 şiir miydi bu
 (bir süre önce)

Türkçesi: G. Gencer-N. Ziyalan

Richard Packer (d. 1935)

SILAYA DÖNÜŞ
 silaya dönüş olacak. Olacak
 inimizde sonsuza dek kalacak değiliz.
 çıkınca inimizden, çıplak göze kükremesi günışığının
 kopan zincir, şenlik
 yenilenmiş harap bahçede
 şaşılasi gelin beyazlığı ve mutlak bal
 bütün bunlar senin olacak, benim olacak

ölenlerimiz tanıklık için burada değilse de
 uzaklarda, ta tükenmiş yıldızlar arasında ağıt yakıp

ağır, mahsun ve yalın notalardan öte
hiçbir sesin kendilerine dokunamayacağı
daha soğuk bir geceyi yorumlasalar da
sılaya dönüş olacak. Olacak

biriyle bir çarpık kentte dolaştık
yetimhanelere oyuncak ayılar taşıyan öylecene biriyle,
kendini küçük gören kahkahaları gülerek yanıtlardı hep
burada olmaması içimi yakıyor.

bilirdi

şiirleri, çocukları ve meyve sineklerini,
kekemeydi. Kıvırcıktı.

parasını üleştirdi benimle.

Hint müziği öğrendi

uyuşturucuya verip, kapattı kendini.

hortlak saymaktan hasta düşüp

evimizi büyüye boğdu.

arkadaşımdı yalnızca,

kaplanın yanıbaşındaki kumru

elbet onun da olacak sılaya dönüşü

arabulucu olmaya çağırıyorum onu

burada olmayanlar,

gergilere gerilip övüle övüle kişiliği kırılanlar için

çocukların napalm giysileriyle yakardıkları yerde

salt şunu demek için:

kanıksanmış bir iş benzeri

yakılarak eriyip gitmiş olsa da bedenleri

her şey yoluna girecek, George. Yoluna girecek

sılaya dönüş olacak

olacak

sılaya dönüşte George

gene elmaların olacak

onları paylaştığın sevgilin

geniş yatağında.

artık sağrıların süngülerinde sallanan çocuklara
yas tutarak
Tanrının körlüğüne sığınmayacaksın.
şimdi kan ve ırgat ağıtı akan ırmaklarımız
arınacak,
ekmeğin hası pişecek davetlerde,
çünkü zamanın çarkı hep yitirmeye dönmez
yitirmeye dönmez dostum

filizin yeşili parçalayacak kayayı
çiçek açacak
filizin yeşili parçalayarak tuz buz edecek
yitirdiklerimizin mezarını
çiçek açacak
sılaya dönüş olacak
olacak

Türkçesi: G. Gencer-N. Ziyalan

John Tranter (d. 1943)

DEĞERLER SORUNU

artık geç oldu Fransa'ya gitmek için
gök bozardı
kar nakışlıyor,
çakıllar kirli buz sarkıtlarıyla kaplı
yaprakların çime düştüğü yer, çürük
acı bir yeşilde
"Kontesin yanında kaldık" dedi Peta
gerçek olmadığını bilsek de kontesin
üniforması iki şimşekle dantellendi,
olacak belliydi:
gölün karşı yakasında tarih tekrarlandı
adalet gözükara lükse yenik düşürüldü,
karanlık erken geldi Alpler'den
karanlık sessiz bir çık

inip kapattı yolları,
 kapatılmış karanlıkta tüm öğleden sonrayı
 kokuşmuş bir uçarılık ortamında geçirdik, dedi Peta
 yaşamın dönüm noktasındaymışçasına,
 zehirlenen bilincin, kasılmalarla
 ruhu paldır kültür geleceğe götürdüğü
 bir hastalık süresiymiş gibi
 “aklım başımda gibiyim”
 “güzel görünüyorum, ama yemin olsun
 neler yitirdiğimi bilemezsin sen
 birtakım şeyler olup bitince
 değeri
 iyi, kötü, anlamsız bile olmuyor
 öyle değil mi?”

artık geç oldu Paris'e gitmek için
 birdenbire bastıran dolu
 kavurup gitti ıslak gri kırları,
 “çok gençtik herhalde” dedi Peta
 “öyle görünüyor”

Türkçesi: G. Gencer-N. Ziyalan

Peter Skryznecki (d. 1945)

kimdir o gölgeler
 düşlerde üzerinize üzerinize eğilen
 sakallı, yüzleri seçilmeyen
 o omuz omuza kişiler?

ne gizler
 fısıldarlar karanlıklara
 neden hiç kapanmaz
 gözleri?

çevrende çember olup
 nereyi, nereyi gösterir parmakları

ayak izleri
hangi yıldızlara varır, uzanır?

arkalarında dağlar
bir ırmak sesi
ayışığında ova
çayır ve kumlar boyu

neden konuşmazlar
hiç - ne kadar sürecek
bekleyiş, bekleyişleri?

neden belirginleşirken yüzleri
tam belirginleşirken uyanırsın
dilin kavrulmuş çamur gibi
kupkuru?

kumun ve çayırın kıpraşmadığı
ovalardan gelen
ovalardan kopup gelen rüzgâr
kan kokmaktadır

Türkçesi: G. Gencer-N. Ziyalan

Peter Kocan (d. 1947)

HASTANE PENCERESİNDE KANGURULAR

Milyon yıllık yaban sessizlik
yaban karanlığa dayanmışlar,
buranın gerçek ruhları

tarih öncesi kaya duvarlarına
toprak boyayla çizili resimlerince
hareketsiz

gözlerinde
tükenmiş türün aldırmazlığı
yaşamı sürdürme kavgasının tekdüzeliğinden
bezgin

devinimlerinde korkudan çok
alışkanlıktan gelme,
bir uyanıklık

çemberi dışında,
hoş görülen meraklılarca
fotoğraf ve mermilerle avlanan
sevimli kurbanlar

onlar buranın gerçek ruhlarıdır
sonunu gören ve bundan acı çekenler benzeri
dilsiz bekleyen
yıldan yıla

Türkçesi: G. Gencer-N. Ziyalan

Judith Wright (1915-2000)

DERE BOYUNDA

ikircikli suyun altında parıldıyor taşlar
yakut rengine bulanmış
bulutlar apak yukarda.
yalınayak girmiştim birinde o akışa
o serin
duraksamayan akışa,
çakılları
dalgacıklarını çakılların
titreşen ışık çemberlerini
toplayıp götürdüyüm birinde

artık çıplak ayakla suya giren çocuk değilim
inanmıyorum bu renklere
kutsanmışlığına imrenmiyorum.
topladığım şeyler en üst rafta tozlanıp kuruyor
yazdığım ve unuttuğum sayfalar
ağırlaştıkça ağırlaşıyor,
artık inanmıyorum
oturuyorum dere boyunda öylece,
biliyorum geride kalanın

toplayıp götüremediklerimin
 güpgüzel kaldığını,
 en güzel şiirleriminse daha yazılmayan şiirim olduğunu
 ya da öyle demiştim
 yaz gözlenip geçirilirken
 zaman ve yıllar eskirken;
 hırıltılar indi şarkı söyleyen gırtlığıma
 kocadı yakut rengi taşlar toplayan ellerim
 işaretleyip duruyor parlaklarım
 güvenilmez parlak taşları

Türkçesi: G. Gencer-N. Ziyalan

Kath Walker (1920-1993)

MİNJERRİBA ADASI
 güneşin yıkadığı bir dev Minjerriba
 yeşil sırtı selvi ve okalıptüs kaplı
 karnı keşfedilmemiş kaynak sularıyla dolu
 uzanırdı göz alabildiğince
 doğusunda pasifik
 batısında Quand amooka adası,
 güneşin yıkadığı bir dev Minjerriba
 Minjerriba'nın beli bükük artık
 beyazlar söktü ciğerlerini
 çaldılar altın sarısı kumlarını
 soydular selvi ve okalıptüs örtüsünü
 gözyaşı bilmeyen gözlerini ağuttan kuruttular
 bir deri bir kemik bıraktılar bu dev
 beyazlar! makineleriniz, ilminiz
 aç gözünüz, duyarsız saygısızlığınızla
 talan ve yalanlarınızdan sonra
 gelecekte
 varsa eğer bir gelecek
 tanrılar size yer verecek mi
 güneşin yıkadığı dev Minjerriba'da

Türkçesi: G. Gencer-N. Ziyalan

AZERBAYCAN

Azerbaycan sözlü halk yaratıcılığının bilinen en eski türü olan “bayati”ler, sonraki dönemlerde “koşma” ve “rubai” türlerine kaynak olmuşlardır. Yazılı edebiyatın ilk örneklerine ise 5. yüzyıldan itibaren rastlanmaktadır. 7. yüzyıldan başlayarak arap saldırıları ve egemenliği sonucunda Azerbaycan halkı İslam dinini kabul etmiş, 7-11. yüzyıllar arasında Hatip Tebrizi, Pir Hüseyin Şirvani gibi şairler eserlerini Arapça vermişlerdir. Fakat sözlü halk yaratıcılığı da Azeri Türkçesinde ürünlerini vermeyi sürdürmüştür. Bu arada saray çevrelerinde Farsça bir edebiyat doğmuştur. Saray çevrelerinde Azeri Türkçesinde ürün veren ilk şair (XIII. yüzyıl) İzzeddin Hasanoglu’dur. Nizami Gencevi’nin (1141-1209) eserleri ise klasik Azerbaycan şiirinde bir doruk noktasıdır. Klasik şiirin sonraki yüzyıllarda en büyük temsilcilerinin başında Mahmud Şabustari (1252-1320), İmadeddin Nesimi (ölümü 1417), 16. yüzyılda Azerbaycan Türkçesinde ölümsüz yapıtlar yaratmış olan Hatayi (Şah İsmail), Türk dillerinin en büyük şairlerinden Muhammed Fuzuli (1494-1556), halk ozanları arasında ise Kurbanî, Sarı Âşık, Âşık Abbas vb. adlarını saymak gerekir. 18. yüzyıl Azerbaycan şiirlerinde halk âşıklarının etkisinin yoğunlaştığı görülmektedir.

Bu yüzyıl şairleri arasında döneminin ilerici düşünür ve şairlerinin başında Vagif (1717-1797) gelmektedir. 19. yüzyıl sonlarıyla 20. yüzyıl başlarının ünlü halk ozanı da Âşık Alasker’dir. Azerbaycan’ın Rus çarlığı tarafından ele geçirilmesinden sonra 19. (yüzyıl) bu ülkenin Batı kültürüyle yakınlaşması sonucunda edebiyatta da yeni türler ve oluşumlar ortaya çıkmıştır. 19. yüzyılda şiirde yergi türü gelişmiş ve Seyid Azim Nirvani’nin yaratıcılığında bu tür seçkin örneklerini vermiştir. Bu yüzyılın bir başka önemli şairi de 1830-97 yılları arasında yaşamış olan kadın şair Hurşidbanu Natavan’dır. 19. yüzyıl sonlarıyla 20. yüzyıl başlarının en önemli şairleri arasında “Molla Nasreddin” gazetesinde yayımlanan şiirleriyle dinsel gericiliğe ve fanatizme savaş açan Alekber Sabir’in (1861-1911) çok önemli bir yeri vardır. Sabir, modern Azerbaycan şiirinin en önemli kurucuları arasındadır. 20. yüzyılın ilk kuşak şairlerinin başında sayılmalıları gereken Hüseyin Cavid, Ali Nazmi

vb. şairleri 1920'li yıllarda S. Rüstem, A. Fevzi vb. şairler izlemiş, bu yıllarda ilk ürünlerini vermeye başlayan Samed Vurgun (1906-1956) vb. şairlerin yaratıcılıklarıyla ise 20. yüzyıl Azerbaycan şiiri oluşmaya başlamıştır. Mihail Müşfik (1908-1938), Resul Rıza (1910-1979) vb. modern Azerbaycan şiirinin etkileri günümüz şairleri üzerinde de duyumsanan en önemli temsilcilerindendir.

Samed Vurgun (1906-1956)

HAYAT FELSEFESİ

Kuşlar katar-katar illerden geçer,
Beşer nesil-nesil dünyadan göçer;
İnsanlık kâh zehir, kâh şerbet içer...
Ezelden böyledir hükmü zamanın
Düğümlü bir sırrı var asumanın!

Çarhını kurdukça devranın eli
Bazen ağlar olur, bazen gülmeli...
İnsanın en büyük aşkı, emeli
Bazen aslan gibi çırpınır darda,
Bazen da gark olur fırtınalarda...

Değişir semtini daima sular,
Değişir fikirler, dönür duygular.
Kâinat tutmayır bir yerde karar:
Çarpır sinesini kayalıklara-
O kâh kışa çıkar, kâh da bahara!

Dünya binasını kurandan beri
Saadet adlanan o güzel peri
Gel! diye seslemiş gerineleri:
Yazıklar olsun ki hele insanlık
Gelip kavuşmamış ona bir anlık.

Ey dünya güzeli, kaçma beşerden!
İnsandır ayıran hayırı serden...

Gel onun aşkını ucuz tutma sen,-
Kalbi var, hissi var her muhabbetin,
Karalmaz yıldızı ebediyyetin!..
Ölüm bir iblistir, hayat bir melek!
Varlığı izleyir hiçlik gölge tek...
Işık karanlıkla pençeleşerek
Yaşatmak isteyir cihanda bizi
Güneş selamlayır irademizi!

Yamanlık, yahşılık durur yüz-yüze
Dilsiz asırlardan mirasdır bize
Eser bahar yeli kalplerimize
Lakin arkasınca kefen geyir kış,
Tabiat varlığa böyle gargamış

Bir bayram sözü var, bir de ki matem,
Neşe bir âlemdir, gusse bir âlem.
Hayat öz atını sürür demadem;
Odlar içinde de her bir manzara
Yine kanat verir düşüncelere!

Yine de insanın hayal şehperi
Gezir fezaları, göğ denizleri,
Sen ey saadetin güzel seheri!
Alkışla insanın pak emelini,
Uzat yeryüzüne hüner elini!

Zamandır, beşerin imdadına gel!
Hasta bir güzeldir hünersiz emel...
Hüner söylediğim o kudretli el
Bütün kâinata koy kanat gersin,
Beşer kervanına o yol göstereyin.

Hüner kanat vesin toprağa, taşta,
Denizler çatılıp gelsin baş-başta...
Azadlık ordusu varsın birbaşta,

Her zafer destanı yadigâr olsun.
Ölüm teslim olsun, hayat var olsun!

Dünyaya bir şöhret yaranmışık biz,
Güneş çökmemiştir karanlığa diz.
Koy ölsün yamanlık, o hain iblis!..
Yahşilik çağırsın her kalbin ney'i,
Kurtarak zincirden Promete'yi...

Felaket kocalmış... karttır o köpek.
Onun sümükleri tez çürüyecek...
Saadet-gençliktir, adı-gelecek!
Onun gözlerinde hayat aşkı var-
Var olsun gelecek! Var olsun bahar!

asuman: gökyüzü
çarh: tekerlek
gerine: yüzyıl, çağ
tek (teki): gibi
yamanlık: kötülük
yahşılık: iyilik
gargamak: ilençlemek
gusse: keder
demadem: durmaksızın
şehper: kuş kanadının en uzun tüyü
göğ: mavi
hüner: yiğitlik
koy: bırak
azadlık: kurtuluş
birbaşa: doğrudan doğruya
yanarmak: yaratılmak
kocalmak: yaşlanmak
sümük kemik

Süleyman Rüstem (d. 1906)

TOPRAK

Yüreğimde gezdirirem doğma anam toprağı,
 Babalardan yadigârdır her gülşeni, her bağı.
 Ben toprakda yaranmışam, toprak benden yaranıp,
 Bana vatan yaranıp.
 Milyon-milyon muhabbetler yatır toprak altında.
 Muhabbetler, hoş sohbetler yatır toprak altında.
 Tarih bilir neler, kimler karışıp bu toprağa,
 Toprak altta vahtlı, vahtsız yatanları anıram,
 Özümü de bu toprağa bir namized sanıram.
 Sanırım ki yeryüzüne ışık salan yıldızlar
 Göçüp gitmiş duhaların kocalmayan sözüdür.
 Geceleri dünyamızı seyre dalan yıldızlar
 Toprak altta yatanların göklerdeki gözüdür.

*dogma: öz**vaht: vakit**namized: namzet, aday**duna: kuşluk vakti**Mikayıl Müşfik (1908-1937)*

HAYAT SEVGİSİ

Ah, ben günden güne bu güzelleşen
 Işıklı dünyadan nece el çekim.
 Bu yerle çarpışan, göyle elleşen
 Dostdan, aşınadan nece el çekim?

Bakınız tan yeri sökülmüş kibi
 Dostlar bir cabheye dökülmüş kibi
 Uzakdan uzağa ham gümüş kibi
 Akaran sehradan nece el çekim?

Bir yanda terlanlar, dumanlı dağlar,
 Bir yanda keklikler, ayna bulaklar,
 Bir yanda bülbüller, çiçekli bağlar
 Ben bu tamaşadan nece el çekim?

Hayat dedikleri bu keşmekeşden,
 Kalbimde, kanımda yanan ateşden
 Gecedен, gündüzden, aydan, güneşden,
 Bu engin fezadan nece el çekim?

Mehriban sevgilim karşımda durdu,
 Yine şairliyim başıma vurdu,
 Bendan Mecnun gönlüm merakla sordu
 Bu saçı Leyladan nece el çekim?

Hazan acısına edib tehemmül
 Gülün kölgesinde ötende bülbül
 -Hayat, hayat-, diye çırpınır gönül
 Gönülden, sevdadan, nece el çekim?

Resul Rıza (1910-1979)

BENDE İHTİYAR OLSA

Ben isteyirem:
 Bulutlar ağlasın
 uşahlar ağlamasın:
 analı ya anasız.
 Ben isteyirem:
 güller açılsın,
 gülleler açılmasın,
 amanlı ya amansız.
 Ben isteyirem:
 kapılar kapansın
 soğuk olanda hava.
 Gözler kapanmasın,
 sözler kapanmasın.

Ben isteyirem:
yangınlar sönsün,
ümitler sönmesin.
Meyveler değsin öz faslında.
Yüreklere söz değmesin.
Bahardan budaklar eğilsin.
İnsan başını eğmesin;
hacalekten ya güçsüzlükten.
Aksın bulaklar gözyaşı gibi
toprağın üzerinde.
Gözyaşı bulak gibi akmasın
dünyanın hiçbir yerinde.
Her şey insana baksın.
İnsan ele bakmasın.
Geceler yıldızlar oyak olsun.
İnsanlar yatıp dinçelsin;
Kuvvet toplasın sabahın
Hayırlı işlerine.
Açsın gözlerini
Geleceğin ümitli seherine.
Ben isteyirem:
sevinç, saadet bol olsun.
Yürekden-yüreğe,
ülkeden-ülkeye
açık yol olsun.

ELİMDEN GELSE

Ben isterim ki
Bulutlar ağlasın
Çocuklar ağlamasın
Hiçbiri öksüzlük
Yetimlik duymasın

Ben isterim ki
Konuşsun her çiçek

Kendi dilince
Silahların
Kesilsin sesi

Ben isterim ki
Yangınlar sönsün
Umutlar sönmesin
Erişsin her meyve
Kendi çağında
Yüreklere
Acı söz değmesin

Ben isterim ki
Eğilsin dallar
Bereketten;
İnsanoğlu
Başını eğmesin
Utançtan ya da güçsüzlükten

Ben isterim ki
Gözyaşı gibi
Aksın pınarlar
Berrak duru
Toprağın üzerinde
Pınar gibi
Akmasın gözyaşı
Yeryüzünün hiçbir yerinde

Ben isterim ki
Bir yıldızlar
Kalsın uykusuz
İnsanlar yatıp dinlensinler
Taze bir güçle
Başlamak için
Umutlu sabaha

Ben isterim ki
Her şey eğilsin
İnsanın önünde
İnsan insana
Tutsak olmasın

Ben isterim ki
Sevinç mutluluk
Bol olsun
Yürekten yüreğe
Ülkeden ülkeye
Açık yol olsun

Uyarlayan: Ataol Behramoğlu

Nigar Refibeyli (1913-1981)

NÂZİM HİKMET'E AĞIT
Ölümün bizi
Ele yandırdı,
Ele yandırdı ki gardaş,
Ne demeye dilim gelir
Bu derdin ağırlığına...
Çiğnini vermeseydi halklar
Biz bu gam yükünü
Çekebilmezdik,
Ağlamasaydı seni dünyanın anaları,
Bir derya gözyaşı
Dökebilmezdik...
Seni gurbette deyil,
Sürgünlerde deyil,
Arzularının dünyasında
Sevdiğin seherde bastırdılar...
Tabutunun daşında
Milletleri, halkları
Gardaş gördüm,

Rus kızının, Arap şairinin
 Alman komünistinin
 Gözünde yaş gördüm.
 Işıklıydı arzun, niyetin
 İnsan idin,
 Oğlu idin büyük beşeriyetin,
 Guruyan dudağın,
 Şikest heyvanın,
 Sönen yıldızın
 Kederini duyardın...
 İnsanın gamını
 Hamıdan evvel...
 Sevdiğin, halına yandığın
 İnsanların arasından
 Gopardı seni amansız ecel!..
 Şeker bile yiyebilmeyen
 Ölü uşahların
 Halına yanardın,
 Harabalıhlar altından

 Canlanıp kalkabilmeyen
 Baharın halına yanardın...
 Yandın... Kerem gibi yandın,
 Yahşi adamları dost bildin
 Gardaş sandın...
 İstedin insan fenalığını
 Temizlemek.
 Ezilen beşeriyet için
 Döğünürdü sinendeki
 Büyük yürek...
 Ümidin, arzun
 İnsanlara bağlıydı
 Yaralı yüreğin
 Vatan hasreti,
 İlicranla dağlıydı...

İndi, sevdiğin, muhabbetle baktığın
 Gözler ağlıyır...
 Yıllarla hasretini çektiğin
 Balaca oğlun Memet ağlıyır...
 Anaların en güzeli
 Münevver ağlıyır...
 Ezilen, toptalananların
 Ümitsizlerin, çaresizlerin dostu
 İşleyip dişleyemeyenlerin dostu
 Işığın, güneşin hemdeni
 Niye reva gördün bize
 Dağ boyda ağırlığı olan
 Bu matemi...
 Yaklaştı sana, gardaş
 Büyük karanlık,
 Goyup gittin ışığı insanlara,
 Yazıp yarattığın eserlerinle
 Garıştın ebedi bahara...

Ele: Öyle

Çiğın: Sırt

Bastırmak: Gömmek

Şikest: Kırık

Hamıdan: Herkesten

Uşah: Çocuk

Harıbalıh: Harabe, yıkıntı.

Beşeriyet: insanlık

İndi: Şimdi

Ağlıyır: Ağlıyor

Balaca: Küçük

Toptalanan: Hor görülen

İşlemeh: Çalışmak, yapmak

Hemdem: Yaratan, sahip

Yahşi: iyi, güzel

SULH NEDİR?

Senin güzel mektebinde
Ders okuyup, ders yazmağın,

Azad dilin, şen musikin
O ıııklı ders otağın,

Şirin şirin ezber deyip
Okuduğın nağme, destan.

Senin hoşbaht tebessümün
Sulh bunlardır kızım inan!

İnsanların dinç emeğı,
Kızım sulhun temelidir.

Anaların evladların
Sulh en büyük emelidir.

Nebi Hazri (d. 1924)

GÜLLER... TUFANLAR

Bir kuş nağme dedi zarif bir budakta
Payızda yaz kuşu ahi gariptir.
Güller düğmelendi güneşli bağda
Güller öyle sandı bahar geliptir.
Güller unutulmaz görüşler gibi
Hardasa tufan var-bilmedi güller
Güller yeryüzünde gülüşler gibi
Ancak gülümsedi, gülmedi güller.
Vahtsız küleklerdi aşan dağları,
Tufandır hemişe tufanın adı.
Açsa da güllerin gül dudakları
Güller düğmelendi,
Güller açmadı.
Sanat da böyledir
Beli, cihanda,

Şübhetek yürekden geçer dumanlar.
 Şiir öz vahtında yazılmayanda
 Onu solduracak vahtsız tufanlar
 1976

budak: dal
payız: sonbahar
akı: fakat, ama, gel gör ki
düğmelenmek: goncalanmak
bağ: bahçe
hardasa: nerede
vahtsız: vakitsiz
külek: rüzgâr
hemîşe: her zaman
beli: evet
şübhetek kuşku gibi

Bahtiyar Vahapzade (d. 1925)

İKİ KÖR

Bir kör tanıyıram, gözü körse de
 özü kör değil.

Bazan gam odunda kavrulursa da,
 Aklına, hissine o, nankör değil.
 Geceli gündüzlü yazır, okuyur.
 Aklının gözüyle o görür, duyur.

Ancak... biri de var... kör değilse de
 gözü görmeyir.

Dostu göz önünde öldürülse de
 “görmedim” deyir...

Yahşıya ortaktır, yamanı görmür,
 O saata bakar, zamanı görmür,
 Fikrini, hissini uçadan demez,
 Bazan gördüğünü görmek istemez.

Gözleri görmeyen kör değil hele,
 Görmek isteyen kördür, deyerdim.
 Böyle mugevvaya, böyle cahile
 Hayatın özü de kördür deyerdim.
 1968

uçadan: yüksek sesle
mugevva: korkuluk, manken.

Fikret Sadık (d. 1931)

ORHAN VELİ'YE

Nâzım Hikmet'in
 Vatandaki benzeri;
 Şiir dağlarından
 dumanlığı kovan,
 ciğer dağı dumanlı
 “garip” Orhan Veli
 öldü veremden.

Gördüklerini bezeksiz yazardı,
 mübalağa saplarıyla örmeden,
 Çoğunu diye bilmedi;
 kalbi dolu
 gözü hasret
 eli uzalı kaldı.
 Özü gitti,
 bu dünyada
 “Benim lokmam aslan ağzında”
 meseli kaldı.

1967

ÇOK DA

Çok da

hayretlenmeyek

sehavetine güneşin.

Çoktan

alıptır boynuna

dünyayı yaşatmak işini.

Eliaçıklığı

Yerdeki ağaçtan öğrenek!

sehavet: cömertlik

Fikret Koca (d. 1935)

İNKILAP ADASI

İnkılap

aldı avucuna

balaca bir adayı

Dünyaya

yaydı şöhretini, adını.

İnkılap halkın partlayan sabrıdır

Nefretidir, gayretidir.

İnkılap

ezilen halkların

Volkan

vuran hakikatidir.

Cehalet karanlığını

İnkılap öz nuru ile bezeyir.

İnkılap adası Küba

Amerikaya yan alan

“Avrora” gemisine benzeyir.

balaca: küçük

partlamak: patlamak

yan almak: yanaşmak

Vagif Vekilov (d. 1939)

DİYOJEN ÇIRAĞLARI

Anar'a

Diyojen çırağları yanır
 yanır kardeşim hey!
 Bu pencere
 o pencere
 bizim pencere...
 Her pencere bir Diyojen çırağı.
 Hayat derk olunur
 her pencerede.
 Akılla derk olunur,
 yumrukla
 dudakla,
 kardeşim hey!
 Işıklar yanacak
 pencere ışıkları
 kâinatın
 Diyojen çırağı-
 Güneş
 kalkana kadar.
 Işık derk olunacak onda
 kardeşim hey!
 Diyojen çırağları yanır;
 bu pencere,
 o pencere
 pencereler.
 İstemirem sönsün
 Diyojen çırağları.
 Pencere,
 çırağ olmak isteyirem,
 kardeşim hey!
 1963

çırağ: lamba, mum
 derk: anlama
 onda: o zaman

SON GECEDİR BUGÜN YİNE

Son gecedir bugün yine,
sabah yine son seher,
Son yel dolur son yelkene.
Kayık yüzür birteher...

Ahırınıcı ağaçdır bu,
Esir sonuncu külek.
Bağlayıp sonuncu yolu
Yine sonuncu felek...

Şimdi son kuçe üstüne
Yağacak son adımlar,
Yine dönecekler tine
Sap-sarı, son adamlar...

Doğulur sonuncu insan,
Sonuncu insan ölür,
Yine son defa ağlayan,
Son defa gülen olur...

sabah: yarın

seher: sabah

birteher: birtuhaf

ahırınıcı: sonuncu

esir: esiyor

bağlayıp: bağladı-kapadı

kuçe: sokak

tin: köşe

*Ramız Rövşen (d. 1946)***DÜNYA BENE TANIŞ GELİR**

Gedirim, izim böyüyür,
Susuram, sözüm böyüyür
Bakıram, gözüm böyüyür
Dünya bene tanış gelir

Bunun dağı, taşı tanış,
Bunun yazı-kışı tanış
Gözlerimin yaşı tanış
Dünya bene tanış gelir

Bir defe de gelmişemmi?
Gelmişemmi, görmüşemmi?
Yaşamışam, ölmüşemmi?
Dünya bene tanış gelir.

BALTİK ÜLKELERİ¹⁸**ESTONYA**

XIII. yüzyılda Almanlarca sömürgeleştirilen bu ülkede edebiyat adına sadece folklor ürünleri varolagelmıştır. Eston dilinde ilk yazılı edebiyat ürünleri 18. yüzyılda yayımlanabilen dinsel yapıtlardır. Ulusal uyanış 19. yüzyılda başlamış, Eston dilinde şiir ve tiyatro alanında ürünler verilmiştir. J. Liiv'in (1864-1913) şiirleriyle Eston edebiyatı gerçekçi bir gelişme doğrultusuna yönelmiş, "Genç Estonya" hareketi ile modernist akımlar Estonya şiirinin gelişiminde etkili olmaya başlamış, yeni romantizm, Alman anlatımcılığı gibi akımların da etkisi bu edebiyat (ve şiir) üzerinde duyumsanmıştır. M. Under (doğ. 1883) vb. şairlerin şiirleriyle toplumsal temalar gelişimini sürdürmüştür.

18 Estonya, Lctonya, Litvanya.

Yuhan Liiv (1864-1913)

SES

Küçücük bir oğlanken ben
Bir ses çınlamaya başladı içimde

Az biraz boyattığımda
Ses de yükseldi göğsümde

Şimdi her yanımda o sesle kaplı
Göğsüm altında eziliyor

Hayatımdır o, canımdır
Dünya ona dar geliyor

*Türkçesi: Uldis Berzinç-Ataol Behramoğlu***Marie Under (1883-1980)**

KENDİNDEN GEÇİŞ

Ah; en güzel şey her günkü yaşamdır
Ve damarda hisirtıyla akan bu kan.
Ne ayık oldum ne sakıngan
Ve sevinç her yanıma kuşatır.

Entarimin açık yeşil ipeğidir
Bir dalga gibi köpüren ayaklarımın altında
Ve düşüyor tüm giysim hisirtıyla
Çünkü kadın çıplakken en güzeldir

Neden böyle güzel kokuyor ay çiçeği?
Yoksa bugün yaşamım değişecek mi kökünden
Ah, işte böyle biriyim ben

Ki içiyor beş duyum her sevinci
Farkım yok ölüme mahkûm birinden
Yaşamaya delice susamışken

Türkçesi: Uldis Berzinç-Ataol Behramoğlu

*Heitti Talvik (1904-1947)*DIES IRAE⁽¹⁹⁾

3.

Bir zaman atalarımızın kutsal saydığı şeyler
Şimdi sadece eğlendiriyor bizleri
Kin dolu düşüncelerimiz koşuşturuyor gecede
Ölü etine can atan sırtlanlar gibi

Gece, biten yüzyılın, o kocaman cesedin
Kabarıp çürüdüğü bir morga benziyor
Ve zevk için yarattığı kültür efendilerin
Bu koşuşturmanın altında ezilip yok oluyor
Türkçesi: Uldis Berzinç-Ataol Behramoğlu

LETONYA

XII. yüzyılda Almanlarca sömürgeleştirilen Letonya'da ulusal bir edebiyatın ortaya çıkışı ancak XIX. yüzyılda gerçekleşti. Ulusal romantizmin sözüyle nitelenebilecek bu yönelimin başlıca şairleri Alunans (1832-1864), Auseklis (1850-1879), Pumpurs (1841-1902) vb.'dir. XX. yüzyıl başlarında toplumsal adaletsizliğe karşı çıkan Yan Raynis (1865-1929) gibi bir şairin yanı sıra, Akuraters (1876-1937), V. Eglitis (1877-1940), K. Skalbe (1879-1945) izlenimci ve simgeci şiirler yazdılar. Günümüz Leton şiiri, ulusal kimlik arayışı, dinsel bir hümanizm, toplumculuk ve modern biçimlerle bir senteze ulaşma çabasındadır.

Yan Raynis (1865-1929)

GÜCÜMÜN KAYNAĞI

Umutsuzluk kaçır türkülerimden
Ölüm orada yer bulmaz kendine.
Orada umut, direniş ve güç
Ateş, inat ve öfke.

Nasıl basardın bunu, şu günlerde
Acı kapı kapı dolaşmadayken?
Gelecek düşüncesidir koruyan beni
Emekçi halktır bana güç veren
Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Arvids Grigulis (d. 1906)

KORKUTMAYA ÇALIŞMA BENİ

Korkutmaya çalışma beni
Uçan dairelerle,
Aşk biter diye,
Ve yalnız bir yaşamla.
Dünyanın yandığını,

Gülün yapraklarını yığıntılar üstüne
 Keder içinde döktüğünü gördüm ben.
 Günbatımında nehrin
 Gece gibi kapkara oluşunu
 Gördüm ben.
 Bu karanlıkla
 Uzun süre konuştum ben,
 Bilmeden
 Sabahın bir daha gelip gelmeyeceğini...
 Korkutmaya çalışma beni
 Bir avuç tozla.
 Taşların dağılıp
 Küllere döndüğünü gördüm ben,
 Ve eriyen demirin, bir ırmağın,
 Buharlaştığını.
 Ve aşkın Gauja kıyısında bir çalıdan
 Ürkmüş bir kuş gibi
 Havalandığımı gördüm ben.
 Ya yalnızlık?
 Kuşkusuz konuşabilir insan
 Rüzgârla,
 Odasını dolduran sessizlikle,
 Ve yanan bir
 Mumla...
 Korkutmaya çalışma beni
 Önemsiz felaketlerle.
 Sonsuz yaşama
 İnancımı yitirmem ben.

Türkçesi: Yusuf Eradam

Ojars Vacietis (d. 1933)

SUSAYINCA, KUŞKUN OLMASIN İÇERLER...

Susayınca, kuşkun olmasın içerler

'Tuzu alınmış deniz suyunu.

Ve petrolden yapılmış şekerlemelerle beslenirler.

Yok olur ağaçlar.

Güz radyodan duyurulan bir haberdir yalnızca.

Herkesin düşkün olduğu

Sosyal ve kültürel saçmalıklardır.

Hiçbiri kalmaz-

Ne tek bir bilim, ne sanat.

Bilim adamları da papazlar gibi

'Tutarlar çenelerini.

Sentetikten nice yapay uzuvlar yapılır, kimbilir,

Kemik iliğine kadar,

İnsan için bu dünyada?

Kalp, akciğerler, karaciğer, böbrekler, sindirim organları...

Hepsi gerekli.

Sırtacak bir şey yok.

Fakat, hâlâ emin değilim-

Beşiğe ne koyacaklar-

Dişi robottan mamul bir minik robot mu?

Düşünceleri de

Yaptıkları işler gibi aptalca mı olacak?

Tek bir kurum zerresi bulunmayan

Ve mikroplardan arınmış kent,

Âşıkların metalik öpücük şakırtılarıyla mı çınlayacak?

Ve acaba, böyle aylak aylak dolaşacaklar mı?

Ne zaman ki herkes her yıldan korkuyor,

Ne zaman ki tanklar etleri sıyırp atıyor

Canlı kemiklerinden,

Ne zaman ki insanlık doluyor zihnime,
Kafamdan hep bu düşünceler geçiyor,
Fakat, tanrı bilir nedenini,
Niçin aptalca kullanırlar özgürlük dizginini.

Bir Prometheus masaya yatırılmış,
Hazır, ameliyat bekler.
Hâlâ katırlaşmamış bir Pegasos
O noktada dururken eşeler yeri,
Ve o güzelim yeşil ve mavi toprak üstünde
İyice kasılmış sinirlerin gerilimi durur,
Delilik içeri girmeden önce.

Bu baskıdan kaçacak
Bir delik bulmaya çalışıyorum-
Tek bir organik hücreye bile özgürlük gerek.
Tüylü karahindiba çiçeğini üflüyorum,
Dağılıp uçuşmasını izliyorum.
Kar beyazı paraşütçükler küçük bir insan biçimi taşıyor-
Hayat.

Türkçesi: Yusuf Eradam

Imants Ziedonis (d. 1933)

BANA SENİ GEREK SENİ
Ne iyi: yapmacığa gerek yok seninle,
Görüşmek, dost olmak isterim yalnız seninle,
Herkes bir yana - yalnız sen gör beni
Herkes bir yana - sen gör gerçek yüreğimi.

Herkes bir yana - sen gör gerçek yüreğimi.
Yaşamımızda yüzlerce tren kalkacak gibi,
Yüzlerce mil olacak yürümemiz gereken durmadan,
Ve yoksun olacağız sudan, belki tuzdan ve yuvadan.

Yoksun olacağız yoldan, sudan, tuzdan ve yuvadan,
 İkimiz binlerce mil gitmiş gibiyiz çoktan.
 Bakışın yabanıldı ve bakışın sakindi,
 Gövden güçlendiriyordu beni, zengin çavdar ekmeği gibi.

Gövden güçlendiriyor beni zengin çavdar ekmeği gibi.
 Toprak ayak basışınla daha güzel olacak gibi.
 Zehirli de olsa, kanla ve terle,
 Toprak kutsal olacak ayağın değince.

Toprak kutsaldır ayağın değince.
 Beyaz kirazlar, kırmızı güller yarışır bahçede.
 Bana seni gerek seni
 Zaman gibi uzam gibi sonsuzluk gibi.

Türkçesi: Yusuf Eradam

Viktors Livzemnieks (d. 1936)

ŞİİRLER

Oku!

Ama kimileri korkar şiirlerden.
 Peki sabahın köründe, çiyli çimenler üstünde
 yalınayak yürümek niye?
 Bir yetime sevgi göstermek niye?
 Balıkçı takalarında denizlere göğüs germek,
 tuzlu su yutmak ve boğulmak niye?
 Kuşkulanmakla, bulmakla ve güvenilir bir dostu yitirmekle
 tembel kafaları dürtüp, karıştırmak niye?
 Konuşmaktan, sayılardan ve dizelerin manzarasından yorulanlar,
 es geçerler şiirleri, pınarlarda dinlendirmeden gözlerini.
 Kimileri yüreklerini göğüslerinin en ulaşılmaz yerine saklarlar,
 kanatlarını indirip derin uykuya dalarlar,
 ve başka yerleri endişeyle izlerler de
 düşlerden, geleceği biçimlendirmekten söz ederler.
 Ah, kenarda durmayın öyle,

Bana gelin, şiirler!

Girin evime, pencereden, kapıdan,

İnsanların gözlerinden, merhabalarından;

Açılan tomurcuklanan meşede, bahçenin beyazında,

traktörlerin huzur dolu uğultusunda.

Şakiyın bülbüller gibi

tataarcıklar gibi ötün,

ve yağın pencerelerinden içere

sizi hiçe sayan insanların.

Türkçesi: Yusuf Eradam

Janis Peters (d. 1939)

.....Ve dünyamız olan bu kürecik

konuşmayı tez öğrendi

ve dillerinden biri

yulaf tarlasında sis örneği başladı kıvrılmaya

nasıl salınırsa ırmakta söğüt dalı

rüzgârda nasıl savrulursa acı duman

dillerinden birinde

ağlayıp güler bu yaşam

ve dillerinden birinde

açıldı ağızım

yıldızlar bilmediklerimi fısıldayarak

penceremi zorlayınca

Türkçesi: Uldis Berzinç-Ataol Behramoğlu

Maris Caklais (d. 1940)

NE İYİ PENCERELERİN OLDUĞU

Ne iyi pencerelerin olduğu. Işık
girer kaçınılmaz olarak, ışığın gerçeğini
doğrulayan karanlık ve değişen mevsimler
girer, öyle akıl almaz bir neşe ki
en arısıdır tüm neşelerin.

Bazen kederin sessiz kuşu
gelir uçarak, büyüyen neşemi
kemikli kanadıyla kesip atmayı umar,
ama ben cüretli sözcükleri bilirim.
Onların gücüdür bu imgeleri kovan.

Ne iyi ellerin olduğu. Az şey değil
bu neşeyi duymak. Okşamak
o düğümlenmiş kökleri, ağaç kesiklerindeki
derin çizgili yüzü ve kurtarmak az şey değil,
huş ağacının özüne hapsolmuş karıncayı.

Ne iyi başarmış olmak
insan olarak doğmayı. Bir taş, ya da
hayvan değil. Fakat, kuşun geri gelmesinin,
bir daha ve sözcüklerin güçlerini yitirmesinin
iyi olduğuna nasıl inandırısın insan kendini,
cüreti etkisiz kılıyor çaresizlik.

Türkçesi: Yusuf Eradam

Uldis Berzinç (d. 1944)

DİLSİZ

Laf atar millet atar kuş bile
ağız açık nesi var diyecek taş benim ağzımda
susar kulaklarımdaki İsa.

Dilsizim ben dilim yok ağzımda ve
başımı sallarım dilsizim dilsiz ve sağır
hırlar korkudan gırtlığımda o söz kurbanlık
domuz gibi semiren.

Kral fırlar yerinden sürçer merdivenlerde
soytarı ve gelirler kara keşişler bir
tabut taşıyarak ağızları açık.

Bak konuşuyor org ve duyumsuyor alnım
konuşuyor hava ve korkutuyor ve çürüyor ciğerlerimde söz.

Parmakla işaret ediyor ve gösteriyorlar
elleriyle bir çukur kaz hadi.

Türkçesi: Uldis Berzinç-Ataol Behramoğlu

LİTVANYA

Zengin bir sözlü şiir geleneğine sahip Litvanya'da yazılı edebiyatın ürünleri XVI. yüzyılda verilmiştir. XVIII. Yüzyılda Rusya'ya katılan ülkede devrimci Rus demokratlarının etkisiyle edebiyatta ilerici akımlar ortaya çıkmış, XVIII. yüzyıl sonlarında *Varpas* gazetesi çevresinde toplanan yazarlar grubu, özellikle anlatı türünde gerçekçi ürünler vermiştir. Janonis'in (1879-1917) işçi sınıfına adanmış şiirinin yanı sıra, tutucu ve kilise yanlısı akım içinde yer alan büyük şair Maironis (1862-1932) ürünlerini bu dönemde vermiş, aynı dönemde simgeciliğin etkileri ve Litvanya edebiyatında izlenmiştir. Bağımsızlıkla (1919) birlikte Litvanya edebiyatı Batı edebiyatlarının etki alanına girmiş, yüzyıl başlarının büttün modernist akımları Litvanya edebiyatı (ve şiirinde) de ürünlerini vermiştir. Aralarında şair Salomeya Neris'in de (1904-1945) bulunduğu demokrat yazarlar yeni bir hümanizma için savaşımlar vermişler, hareket 1950'lerden sonra yeni bir toplum ve birey sorunsalına yönelmiştir. Justinas Marcinkevicius (doğ. 1930) vb şairler, yeniden biçimsel araştırmalara yönelmişlerdir.

V. M. Putinas (1893-1976)

ZİYARET

Bu gece, ölmüş bir dost

Ziyaretime geldi

Oturduk sofraya

Ve iyi sözler konuştuk

Düşümde bilmiyordum öldüğünü

Neşeli ve capcanlıydı

Yiyip içelim dedim

Kaldırdık kadehlerimizi

Ne yedi ne içti

Yüzünde bir tuhaf gülümseyiş

Ben yeniden kadeh kaldırdığımda

Daha da tuhaf bir şeyler söyledi

Anımsamıyorum söylediklerini
Durdu birden ve kalktı gitmek için
Giderken kucaklayıp öptü beni
Ve dönüp baktı arkasından eşiğin

Uyandım ve uyku tutmadı bir daha
Ama her şey biraz daha kolay
Ve daha az karamsarım
Bu ziyaretten sonra

Türkçesi: Uldis Berzinç-Ataol Behramoğlu

Salomeja Neris (1904-1945)

BEN OLMAYINCA
Dağlarda özgür kartallar
Sen ve ben, dağlarda.
Ah, adımı sana kim yankılar
Dağlar olmayınca?

Özgürlüğü çığırır rüzgâr
Özgür kişi hiçbir şeyi umursamaz!
Ah, gülüşümü sana kim anımsatır
Geçip gidince yaz?

Gün karardı güneşle birlikte
Ve güneşle uyanacak bir daha
Ah, neyi koyabileceksin aşkımın yerine
Ben olmayınca?

Türkçesi: Uldis Berzinç-Ataol Behramoğlu

Nyka Niliunas (d. 1919)

SÜRGÜN

Bilinmez bitkiler.

Bir tufandan fışkırmış toprak

Ölü ısırganotunun uğultusunda.

Çanların uçuşu

parçaladı yüreği

pencere camı gibi.

Datura fastuosa.

Sardunya Vadisi'nin yalnızlığı.

Nasırlı ellerin diken

kazıyor toprağı ve ağlıyor.

Durmadan yürüyorum

ısırgan ve baldıran uğultusunun

hüzünlü tören alayında.

Çünkü bize kalan biricik şey

-mezar üzerinde kısa kısa izler-

vasiyetin senin.

Türkçesi: Özdemir İnce

PAZAR

Düş. Dalgalanan uçuşan sarı saçları

bir genç kızın, eğilmiş balkonunda

kaşlarının, yakut gözlerle bakıyor

mavi önlüklü bir yabanarısı

kırmızı bir kovacık sallıyor

gelinciklerin hüzünlü yanslarıyla dolu kuyuya.

Türkçesi: Özdemir İnce

*Janina Degutyte (d. 1928)***YOLUN BAŞLANGICI**

İşte buradan başlar yolum, akça ağaç
 Yapraklarının, dallarının çingırdadığı, açık mavi patates
 Çiçeklerinin yalın durgunluğunu yaydığı yerde.
 Düşman sanmayın -uyuyan turna kuşlarıdır onlar;
 Unutmayacağım hiçbir şeyi.

Ötelere uzayıp yiten bir buğday tarlası
 Yaklaşır kararan küçük dalgacıklarla...
 Kimin gölgeleridir onlar, dolaşan?

Bağırır bir geyik tarlanın kıyısında...
 Bir elma gibi döner ay...
 Sıcak alnıma dokunur akça ağaçlar...

Düşünmem bile yıldırımın beni çarptığı yeri...
 İşte buradan başlar yolum,
 Ve kimse ayıramaz beni toprağımdan!

*Türkçesi: Ülker İnce***EKMEK VE BAL**

Avucumda kara ekmek kabuğu var;
 Yüreğimde de gürül gürül bir ateş
 Kocaman, beni ötelere götüren.

Avucumda kara ekmek kabuğu var,
 Ama özlemini çektiğim baldır.
 Avucumda kara ekmek kabuğu var.

Ekmek mi? Ah, hayır! Ekmek değil, ekmek değil,
 Litvanya toprağı bu,
 İşlediğimiz tarlalar,
 Sevdiğimiz tepeler,
 Gezindiğimiz ormanlar
 Ve başımızın üstünde geniş mavi gökler.

Ekmek değil avucumdaki, ekmek değil,
Ak yalımlı, kızıl yalımlı yüreklerimiz bizim.

Bal kadar tatlı, toprağımız kadar bereketli
Avucumdaki kara ekmek parçası

Türkçesi: Ülker İnce

Justinas Maršcinkevičius (d. 1930)

YAZ

Başım kuşların ötüşleriyle dolu
Hepsinin seslerine öykünebilirim
Ve belki biri, sesim olur benim?

Şafak sökerken ormandan usulca
Çıkıp su içmek için dereye yöneldi karaca
Soğukmuş su, kederlendi.

Biz öğle vakti tembel tembel otururken
Üstümüzden aladoğanın gölgesi geçti
İrice ve kara.

Benden bir şeyler soracak olursanız
Tez tutun elinizi
Birazdan gidebilirim.

Türkçesi: Uldis Berzinç-Ataol Behramoğlu

Vytautas Bloze (d. 1930)

TANRIYI ARAYIŞ

Tanrısız olur mu hiç- der, çıkararak papuçlarını
su kabarıkıklarını yoklayarak, düşünüp tartarak her şeyi yeniden,
ve gün ağırır ağarmaz başlar tanrıyı araması-çekmecelerde,
çatı arasında
başlar arayış çeyiz sandıklarında, çocukların ceplerinde

arar tanrıyı adam, ağaç kovuklarına göz ata ata
ahırın çevresinde, nehrin kıyılarında
peyke altına bakar, dama çıkar, bacanın içini araştırır
ot ambarında, saplar elindeki sopayı geçen yılki tınaza

unları elekten geçirir, seçip ayıklar kuru mantarları
söker saati, takar yeniden, şaşırmaksızın,
eski kitapları karıştırır, satır aralarını
arar, eski takvimlerin sayfaları arasında, sararmış arıcılık el-
kitaplarında

bir elma ağacının altını yoklar, bir yerlere gömülmüş olmasın
kuyunun suyunu çeker, parmaklarıyla araştırır dibi
geçirir birkaç kez tırmığı havuzdan enine boyuna
bir kapan kurar köşede, sıçan deliğinin yanına

tartar elindeki pasaportu, çocukların nüfus kâğıtlarını yoklar
kiliselerde mihrabın arkasına göz atar, arar hastanede,
papazın evinde

bakar tabutlara mezara indirilirken
arar ilaç şişelerinde, acı tatlı ilaçlarda

sonra oturur ucuna kerevetin, başlar duaya
esneyerek, kaşınarak, alıştığı üzere
her gün öylece, sabahtan akşama dek: ve tabutunun kapağı
düşünce
ansızın bir korkuya kapılır: unuttuğum bir şey oldu mutlaka

Türkçesi: Berzinç-Ataol Behramoğlu

BANGLADEŞ

Sanskritçeden türemiş bir hint-ari dili olan bengalicede en eski metinler (X.-XII. yy.) *carya* şarkılarıdır. Temalar esas olarak dinseldir. Kavitas'ın koşuklu *Ramayana* uyarlaması XV. Yüzyılın önemli bir yapıtıdır. XVI. yüzyılda ortaya çıkan lirik bir tür, XVIII. yüzyılda R. M. Roy'un *Annada Mangal*'ıyla doruk noktasına ulaşmıştır. Bu yüzyılın sonunda İngiliz'lerin ülkeye girişiyle de modern dönem başlamıştır. M. M. Datta'nın şiirleri Bangladeş'te rönesans dönemini başlatır. Bu dönemde R. Tagor'un yapıtları bengali dilli edebiyat üzerinde derin etkiler bırakmıştır. C. Das şiire kişisel bir hava getirmiş, N. İslam yurt sevgisini işlemiştir.

Şemsur Rahman (d. 1927)

KORKU BELİRTİLERİ

Teker teker korku belirtileri
yavaşça siliniyor ortalıktan.
Yaralı duvarları özel evlerin,
dükkânların, istasyonların, öğrenci
yurtlarının, iyileşiyorlar kafatasındaki
deliklerin yeni etle dolması gibi.
Kaybolmakta korku belirtileri
teker teker, köylerden, kasabalardan.

Elektrik direğinde çalışkan karga
bir kez daha oturuyor, gagasında
samanla-kuluçka
zamanıdır anne-karganın.
Yüreğin Rabindranath Tagore'u
devlet hapishanesinden salınmıştır şimdi
ve duyulabilir yine
Bengal'in ışığında ve havasında
sakin portresi ışırd duvarlarımızda.
Boş kafesi bulur, çıkarır

verandaya asarım
parlak, yeşil bir kuşun
döneceğini umarım.
Çünkü kaybolmakta korku belirtileri
kaybolmakta teker teker.

Ama hâlâ damarlarımdaki kan, beynimdeki
korkunun koyduğu kurallara göre akar.

Alova ağacının altındaki tavuklar
kafalarındaki bir patlamanın
sesiyle birden etkilenirler.
Tınazın yanında bir tavşan titrer
çarpılarak anısıyla
çıplak çeliğin dokunuşunun.
Ağaçların yaprakları karabasanlarda
hâlâ alevlerini götürürler ölü yakılan
meydanların ve büzülüp buruşurlar
simsiyah, sıcak küller uçuşan havada.

İri ve kıllı bir kol girer içeri
pencereden, ezerek, kırıp geçirerek
evdekileri, Masum pilav tabağı, bir
Albayıp sırttan yüzüne dönüşür ve gövdesiz
zıplamaya başlar döşemenin üstünde.
Birden sadık köpeğim atılır üzerime
kana susamış dişlerini duyuyum ensemde.
Oğlum kahkaha atarak ulur
kardeşimin gövdesini görürüm
Kızkardeşimin gövdesini görürüm
sallanırken tavandaki kırıştan.
Odamda bir tipi başlar-
göğsümde sıkışmakta kar-
kefen bezleri dans ediyor rüzgârda
ölüm şarkısı adına!

Çok denedim. Korkuluklar
yaptım ve diktim her yere
aklımın tarlasında. Ama
hayaletler reddediyor gitmeyi.
Her gün, günün sonunda
yorgun düşerim, yorgun düşerim
yorgun, yılan ışıklı korkunun
benliğimi saran kollarından.

Beyaz inek dönecek mi bir daha
sundurmasına, hafifçe kaldırarak
tozları ayaklarıyla ve
çanını çingirdatacak, günbatımında?

Türkçesi: Ali Cengizkan

Nazrul İslam (1899-1976)

UMUT

Belki raslarım sana, sevgilim,
Ufukların bir ucunda
Gökyüzünün çekildiği ve kucakladığı
Ağaç kümelerinin koyu yeşilinde

İssız çayırda
Şu uzak kulübede
Ya da köy havuzunun sakın kenarında
Belki de yapayalnız
Hafifçe gülümseyerek
Ellerimi ellerine almak için
Çıkagelirsin
Bu gökyüzü mavisinden de ötede
Peçesiz yüzün ışıldıyor
Ve bu güney rüzgârı
Senden haberler getiren
Gizli bir elçidir
Ormanlara kaçan

Yaramaz bir afacansın
 Birdenbire çıkıverirsin karşıma
 Ve sevgiyle öpersin gözlerimden
 Orada o uzak ufukta
 Görkemli ışınlarıyla güneş
 Haber veriyor bütün bunları.

Türkçesi: Yaşar Nabi

ARADIĞIM KADIN

Aradığım kadın
 Benden daha yakın bana
 Ayak seslerini işitiyor gibiyim
 Tutkumun ateşi içinde.

Dinmeyen susuzluğuyla bülbül gibi
 Gönlümün kurumuş havasında
 Eriyip gidiyor bir damla su için.
 Usuldan usuldan giriyor düşüme
 Ilık gecede ay ışığı altında.

Canevimin yeşeren yaprakları içinde
 Gördüğüm o kadındır, bulutumsu, uçucu, gönül alıcı,
 Delice ses veren gök gürültülerine benzeyen,
 Şimşegin parıltısında şöyle bir bulduğum kadındır o.

Diktiğim çardağın altına oturup
 Sevgilimin boynunu çiçeklerle süslüyorum,
 Derken sıçrayıp uyanıyorum birden
 Elim böğrümde çiçekler boynumda.

Türkçesi: Eray Canberk

Davud Haydar

AYRILIK GİRDİ ARAYA

Senden ayrıldım sevdiğim
arkamda bıraktım seni
eski bir kilim
yağlı yastıkla
arkamda bıraktım seni
harabe bir kulübede
iki çatlak tava bir sepet
ve paslı kürekle
yakınında köyüm
bataklıkta

Ayrılık girdi araya yârim

ayrılık
son yemeğimi
yabani yerelmelerini getirdiğinde önüme
hüzünlü yüzünle nasıl bakıştı öyle
bir noktaya takılıp kalan gözlerime
elini sallarken
kovalamak için sinekleri
seyrettim
bahçedeki aç köpeği
günün aydınlığıyla daireler çizen
kargaları
leke gibi duran sessiz gözyaşlarını seyrettim
elbisende
arkamda bıraktığımda seni

Bir bilsen

neler söylemek geçmişti içimden
birkaç kuruş bırakmak istedim
sana
söylemek istedim
Manşi Evi ilgililerine

bir iş vermelerini sana
bırakmak istedim
yalnız eski elbisenle sarmasın diye
poşumu bırakmak istedim sana
hiçbirini bunların ama
ne söyledim ne de yaptım
seni öylece arkamda bıraktım

Nisan ortasında
yandı köy
silip süpürecek
taşkın muson rüzgârları
kapı kapı iş aramak sonra
aptallık olacak
yolculuk var kasabaya
umarak
maişetimizi çıkarmayı
ayrılmak zorundayım
çok uzaklarda
yaşamayı umut ederek
sıra sıra dağlar

Ah canım
ayrılık
bu
ayrılık girdi araya

Türkçesi: Tâvus Hüsâmeddin

Şahid Kadri

ÖZGÜRLÜK

Tan ışığı düştü yıkımın kalıntıları üzerine.
Bana her sabah kahvaltımı getiren
lokanta garsonunu gördüm
uzanıp yatmıştı bir üçyol ağzında
gömleği kana bulanmış.
Yıkılmış çarşığı pazarı gördüm.
Sessizdi başkent
ama bütün gövdesiyle direndiğinin belirtileri vardı.
Bütün evler bomboş, insansız.
Herkes ayrılacaktı kentten
(gerçekten de göçüyordu insanlar sürüler halinde)
ama aramızdan kalanlar olacak dokunmak için parmaklarıyla
yıkıntı yığınlarına,
kalacaklar, bütün yaşamları bizim olan bu yurt toprağında,
cesetleriyle yanyana bizim insanlarımızın;
ve bir gün ona tekrar kavuşmak umudunu saklayacaklar.
Gözyaşlarımı dünyanın en eski kayasında topladım,
bir zamanlar o ilkel silaha dönüşmüş olan kayada;
ve yürüdüm 27 mart sabahı boşaltılmış barikatlar boyunca
o korkunç zeytin kamyonlarının kısır sevincinden habersiz.
Böyle bir taşla paramparça oldu uykusuz kemanım.
Tanyeri ışığında
Kavşağa uzanmış Bangladeş'in yıkıntılarını gördüm,
ve umut içinde büyüyen şu delikanlıyı gördüm
kendi tutkusunun telleriyle çalgı çalan delikanlıyı,
kana bulanmış gömleğiyle upuzun yattığını gördüm,
Bizim yazgımız mı bu? Bu yaldızlı yıkıntılar,
kana bulanmış gömlek bütün yaşamımız
şu kırık keman?
Yıkıntılardan, öğle güneşi altında, kırık tuğla topluyordu,
cam ve demir parçaları, tahta parçaları,
teneke parçaları, parçalanmış kumaşlar,
usta bir büyücü gibi kullanılmış tirmaklar,
ve ateşkes başlamadan önce, az önce,
bir acemi elin titreye titreye yazdığı bir sözcüğün harflerini:
adı Ö-Z-G-Ü-R-L-Ü-K olan sözcüğün harflerini.

Türkçesi: Özdemir İnce

AÇLIK

Korkunç açım:

karnımın derinliklerinde açlık
gövdemin enlem ve boylamında

Her an duyuyorum,

acımasız tırnaklarıyla tırmalıyor beni;
dayanılmaz acılar içindeyim.

Hoşnut olabilirim

şöyle günde doğru dürüst iki kez yesem.

Başka bir dileğim yok kesinlikle.

Çok insan başka şeyler de ister.

Bir ev ister, araba, para.

Biraz da açlık şan olsun diye.

Benim isteklerim pek fazla değil.

Pek az şey istiyorum.

Yemek istiyorum.

Bir yangın hissediyorum

karın boşluğumda.

İstedğim şey sıradan ve basit.

Pirinç istiyorum

ister soğuk olsun ister sıcak

önemli değil

ister soğuk olsun ister sıcak.

İki kez yemek yesem,

inanın bana,

vazgeçebilirim bütün arzularımdan.

Haksız arzularım yok.

Cinsel açlığı bile çıkardım aklımdan.

Davet eden bir gövdeye sarılmış

sâri de istemiyorum

kabarmış bir göbeği açıkta bırakan,

Sâri'ye sarılmış gövdeyi de istemiyorum.

Canı isteyen sahip olsun ona

İstemiyorum bu tür şeyler
söyledim ya.
Bu isteğimi yerine getirmezseniz ama
başınız belaya girecek
krallığınızda.
Yanlışın haklısını
kötünün iyisini
bilmez aç insan,
ne yasa, ne kural, ne töre tanır.
Parçalayacağım hiç duraksamadan
ne bulursam önümde ve ardımda.
Hiçbir şey kurtulmayacak
hepsi gidecek birer birer
dişlerimin arasına.
Ve siz de çıkacak olursanız karşıma
lezzetli parçalara dönüşeceksiniz
devsel açlığın karşısında.
Aç mide duymazsa
ve izin verilirse büyümesine
felakettir işin sonu inanın bana.
Önüme ne çıkarsa
ne görürsem
gövdeye indireceğim birer birer
çalıları, ağaçları
gölleri, ırmakları
köyleri, kentleri,
kaldırımları, su borularını,
sokaklarda yürüyen insan yığınlarını,
kadınların bacaklarını, kalçalarını,
iaşe bakanını, bayrağı dalgalanan makam otomobilini.
Hiçbir şey, hiçbir şey
elimden kurtulamayacak.
Bana yiyecek bir şey ver, alçak,
yoksa yiyeceğim haritayı bile açlığımdan.

BAŞKIRDİSTAN ÖZERK CUMHURİYETİ

Rusya Federasyonu'nda siyasal ve yönetsel bölüm. Bir Türk boyu olan Başkırtlar yaklaşık dört milyon (1990 sayımı) olan nüfusun dörtte birini oluşturmaktadır. Başkırtça, Türk dilinin Kıpçak grubu lehçelerindendir. Başkırt folklorunun yazıya geçirilişi ve bir Başkırt edebiyat dilinin oluşması ancak XX. yüzyılda gerçekleşmiştir. Özellikle Tatar edebiyatının etkisi altında oluşan Başkırt edebiyatının ilk önemli şairi Macit Gafuri (1880-1934) bu edebiyatın kurucusu sayılmaktadır. Gafuri, Başkırtça'nın yanı sıra Tatarca da yazmıştır. S. Kudaş, B. İsemgulov, H. Karim, M. Haris, M. Karim gibi şairler 1940'lı yıllarda savaş ve yurtseverlik temalarında yoğunlaşan şiirler yazmışlar, bu dönemlerde uzun, anlatımsal şiir (poema) türü yaygınlık kazanmıştır. Günümüz Başkırt şiirinin başlıca şairleri N. Nacmi, H. Gilyajev, G. Ramazanov, M. Gali, Ş. Bikkul, Başkırt şiirinde çeşitli arayış ve yönelişlerin de temsilcileridir.

Mustay Karim (d. 1919-2005)

VATANIM

Vatanım, sonsuzca sevdiğim, bağlandığım!
Ömrümü çoğu kez yollarda geçirdim
Irmak gibi aktım, yel gibi estim
Bağışla beni, yalvarırım.

Karşında suçlu duran
Oğluna sitem etme
Yolların uzun ipliğini
Yeryüzünün yumağına sardı diye...

Yine de kavuşmalar nasıl da tez
Yolların ve buluşmaların dünyası nasıl da dar!
Hayır, aramızda ayrılıklar yaratmayı
Başaramadı uzaklıklar...

Çünkü çağlayanların senin
Göğsümde çağlamaktadır
Çünkü yıldız yağmurların
Gözlerimde yağmaktadır

Buzdan soğuk yâdelerde
Bir oyuktan su içtiğimde
Gördüğüm senin sevgili yüzündü
Orada, karanlık derinliklerde

Bil ki köklerim için nemsin sen
Yapraklarım için ılık, yaşam özü...
Bil ki sensiz yoksulum, sakatım, bomboşum
Sen güçsün, kuvvetsin, nimetsin
Sensiz yokum ben
Vatanım benim!

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

BELÇİKA

İki ulus ve iki dilden oluşan Belçika'da tek bir şiiirden söz etmek olanaksız. Fransızca konuşan Vallon'ların şiiri sanki Fransız şiirinin uzantısı gibidir. Flamanca konuşan Flamanların şiiri ise bizim "Felemenk" dediğimiz ulusun kültürüne bağlıdır. Yani bir ölçüde, Hollanda'yla içli dışlıdır.

Kendine özgü Belçika şiir ve yazını 1890'a doğru Rodenbach, Verhaeren, Maetrelinck'le gelişmeye başladı. Bu kurucuların arasına zorunlu olarak Max Elskamp'ı da katabiliriz.

İki savaş arasında dikkati çeken öteki şairler şunlardır:

Odilon-Jean Perter (1901-1928), Rene Verboom, Pierre Not- homb, Roger Bodart, Maurice Careme, Geo Norge, Jean Tordeur.

Emile Verhaeren (1855-1916)

KASIM YELİ

Uçsuz bucaksız fundalıkta

İşte Kasımı duyuran yel

O sonsuz fundalıkta,

İşte yel

Yırtınan, parçalanan,

Güçlü soluklarıyla köylere çarpan

İşte o esinti,

Yabanıl Kasım yeli.

Çiftlik kuyularında

Demir kovalar, çıkırıklar

Gıcırıyor.

Çiftlik sarnıçlarında

Kovalar, çıkırıklar

Gıcırıyor, haykırıyor,

Ölüm yası içinde.

Sürüklüyor yel sular boyunca

Koparıp yeşil yaprakları

Yabanıl Kasım yeli;

Dişliyor dallar içindeki
 Kuş yuvalarını;
 Törpülüyor demirleri,
 Geçen kıştan kalma uzaktaki
 Çığları tirmıklıyor kudurmuş gibi
 Kudurmuş gibi yel,
 Yabanıl Kasım yeli.
 İçleracısı ahırda,
 Sallanıyor çatı pencereleri
 Kâğıttan camlar,
 Yamalı bezler, çullar.

-Yabanıl Kasım yeli.—

Boz çimenli bayırda,
 Kara değirmen,
 Alttan havaya savurarak,
 Üstten şimşek gibi vurarak,
 Yaman biçiyor o yeli.
 O yel
 Yabanıl Kasım yeli.
 Çömelmiş eski kulübeler,
 Kilise çanları çevresinde
 Dikilir dayanıp değneklerine;
 Eski kulübeler ve saçakları,
 Çatırdar bu yelden
 Yabanıl Kasım yelinden.
 Küçük mezarlıktaki putlar,
 Ölülerin kollarıdır onlar,
 Kuş sürüsü gibi düşerler yere,
 Kırılırlar kara toprak üstünde.
 Yabanıl Kasım yeli
 O yel.

Rasladınız mı siz ona,
 Üçyüz yolun kavşağında,
 Rasladınız mı ona, o yele,

Korku, bozgun yaratan o esintiye?
 Gördünüz mü onu o gece,
 Aya saldırıp sererken yere?
 Gördünüz mü dermanı kesilen
 O viran köyleri
 Acı acı haykırırken
 O fırtına içinde?
 Sonsuz fundalık üstünde,
 İşte o uluyan yel
 Kasımı herkese duyuran yel

Türkçesi: Nuri Can

ÇABA

Siz, coşkuyla ve soluk soluğa çalışanlar,
 Zamanla birlik yürüyen ve yaşamı kuranlar,
 Başarı araçlarının alnacında düşle,
 Geniş ve katı gövdeler, sert ve kesin hareketler;
 Çaba, gücü zorlama, koşma, durma ve yürümeler,
 Nice satırlar yazıyorsunuz yürekler acısı biçimde;
 Yiğitliğin ve görkemin soylu satırlarını belleğimde.

Seviyorum sizi, ülkelerin sarışın delikanlıları,
 İyi sürücülerini kişneyen ve parlak ve usul atların,
 Ve sizi, koruların kokularıyla dolu alev saçlı oduncuları,
 Ve seni, yaşlı ve kaba köylüsü ap/ak köylerin;
 Yalnız tarlaları ve köy yollarını seven
 Ve kocaman bir elle tohumları serpen;
 Önce önüne, ışığa doğru, havaya,
 Biraz canlansın diye, düşmeden önce toprağa..

Sizi de seviyorum sefere çıkan denizciler,
 Bildik bir ezgiyle, gece, yıldızların altında,
 Yelkenleri şiştiğinde, atlantik rüzgârlarıyla
 Ve rüzgârların sallandığı ipler ve direkler
 Ve sizi, altın suyuna batırılmış gümüş rıhtımlarda,

Geniş omuzları, yükleyip boşaltan hamallar,
Ve giden, ilerleyen gemiler güneşin altında,
Boğuşa boğuşa dalgalarla, kutuplara kadar;

Ve sizi olağanüstü cevher arayıcıları,
Dondurucu ovalarda, kardan kumsallarda,
Soğukların sizi kuşattığı, ülkelerin bir ucunda,
Uçsuz bucaksız kısıkcıyla acımasızca sıkıldığı
Ve sürünen bedenleri ve dişleri arasındaki fenerler
Toprak altında ilerleyen madenciler, dar bir
damara kadar. Ve orada salınan kömür,
Anlaşılmaz ve yalnız çabanız altında pes eder;

Ve sizi, demir ve tunç döğenler,
Büyük korların ve dev örslerin çevresinde,
Karanlığı ve dumanı delen mor ve altın yüzler,
Sırtlarında gergin kaslarıyla, birdenbire,
Yüzyıldan yüzyıla daha geniş yayılan,
Kentlerin ürküşü üstüne ve yoksulluğun ve görkemin
Sonsuz bir iş için kurulmuş kara haddeler,
Yüreğimde duyuyorum sizi ve kardeş gibi.

İly ovalarda, denizlerde, dağların yüreklerinde
Süsten uzak iş, yabancı, inatçı, çetin,
Perçinleyerek zincir halkalarını
Düğümler atarak bağlayan birbirine!
İly bu gözüpek devinim gündüz ve geceleyin.
Bu her zaman yanan kollar, yorulmayan eller,
Boşlukta birleşmiş, yenilmiş evrene
İnsan gücünü yazmak için bu eller
Ve yeniden yaratmak için dağları, denizleri,
Ovaları başka biçimde.

Türkçesi: Aytekin Karaçoban

EKMEK PİŞİRME

Hizmetçi kadınlar en iyi buğday, en iyi sütle
Pazar günleri için ekmek yaparlardı;
Sırılsıklamdılar hamur teknesine damlayan terleriyle,
Boyun eğik, dirsek bükük, dümdüzdü yalnız kürek sapları.

Buğu yükselirdi evecen ellerinden, bedenlerinden,
Hamurun içine batıp çıkardı kocaman elleri,
Göğüsleri sere serpe bir yığın giysi içinden,
Yuvarladıkları hamurları göğüslerinin etleri gibi.

Dışarıda büyük fırınlar kızıl korlarla,
Ve ikişer ikişer, bir tahta ucunda
Fırından kubbelere doldurulurdu yumuşak ekmekler.

Ve alevler ağızlarında yol açarak,
Kocaman bir sürü ve kızgın köpekler gibi
Yüzlerini ısırmaya atılırlardı hırlayarak.

Türkçesi: Aytekin Karaçoban

Charles Van Lebergue (1861-1907)

GİZEMLİ YOLCULUĞUMDAN

Yaptığım o gizemli yolculuktan
Tek bir görüntü kaldı senden bana,
Ve bir de bir şarkı hepsi bu kadar:
Güller getirip eşiğine sunmuyorum sana,
Çünkü dokunmadım dünyanın varlıklarına,
Onlar da yaşamayı seviyorlar.

Ama senin için yalınlanan gözlerimle,
Baktım gökyüzüne, baktım dalgalara,
Korlaşan ateşe ve rüzgâra baktım,
Baktım dünyanın bütün harikalarına
Daha iyi görebilmek için seni
Var olan bütün gölgelerinde akşamın.

Seni daha iyi duymak için sesler arasında
 Kulağımı dünyanın bütün seslerine dayadım
 Dinledim dünyanın bütün şarkılarını
 Bütün mırıltıları, fısıltıları dinledim
 Sessizlikte yaşayan aydınlığın dansını.

Öğrenmek için ezberlemek için nasıl
 Dokunulur titreyen memelerine ve ağzına,
 Düş görürmüş gibi koydum işte, bakın,
 Parıldayan suyun üzerine, ölümsüz ışığa,
 Titreyen ellerimi ve korlaşan ağzımı.

Türkçesi: Özdemir İnce

Max Elskamp (1862-1931)

KADIN

Sonra derken bir kadın çıkagelir,
 Ve o zaman seversin bu kadını,
 Sonra derken bir kadın çıkagelir
 Ve o zaman gürleşir gözyaşları,
 Neyin var neyin yok verirsin ona
 Elinde avucunda, yüreğinin tahtında
 Neyin var neyin yok verirsin ona
 Ve o zaman gürleşir gözyaşları

Sonra derken bir kadın çıkagelir
 Sevmeye adanmış dudaklarıyla birlikte
 Sonra derken bir kadın çıkagelir
 Etiyle kemiğiyle, bütün güzelliğiyle,

Giysileri vardır göstermek için onu
 Bütün balkonlarda, bütün taraçalarda
 Giysileri vardır göstermek için onu
 Gelip geçenlere ve bütün dünyaya,

İşte geliyor o beklediğin kadın
 Öpüşlere ayarlamış bütün hayatını
 İşte geliyor o beklediğin kadın
 Yaşamak ve şenlendirmek için yaşamını.

Türkçesi: Özdemir İnce

Maurice Maeterlinck (1862-1949)

ŞARKI

Bir gün döner gelirse
 Ona ne söylemeli?
 - Dersin ki bekleyerek
 Kapadı gözlerini.

Ya yine o sorarsa
 Beni hiç tanımadan?
 - Belki bir derdi vardır,
 Ona kardeşçe davran.

Nerde diye sorarsa
 Ne cevap vereyim ben?
 - Ver altın yüzüğümü
 Hiçbir şey söylemeden.

Ya derse ki salonda
 Neden yok hiç kimseler?
 - Açık kalmış kapıyı
 Sönmüş lambayı göster.

Ya o zaman derse ki
 Nasıl oldu ölümü?
 - Belki ağlar, korkarım,
 Söylersin güldüğümü.

Türkçesi: Suut Kemal Yetkin

KARANLIK SUNU

Şu kötü yapıtımı sunuyorum size
 Ki ölülerin düşüncelerini andırır
 Ve pişmanlıklarımın kır tanrısı üstüne
 Ay ışığı fırtınayı yola çıkarır

Düşlerin yılanları mor
 Keleplenmiş uykumun ortasına
 Güneşte boğulmuş aslanlar
 Ve kılıçlar isteklerimin başında

Uzak suların dibinde zambaklar
 Ve açılmayan eller kapanıp da
 Ve kırmızı saplı düşmanlıklar
 Aşkın yeşil yas giysileri arasında

N'olur acıyınız söze, Tanrım!
 Bırakınız kalsın donuk dualarım
 Ve ay otların içine sızmada
 Biçmek için geceyi ufuklarda.

Türkçesi: Cemal Süreya

FranzHellens (1881-1972)

İNANMAK

'Tanrıya inanmak, evet, ama önce
 İnanmak kendime, inanmak
 Gökyüzüne, evet, ama önce
 İnanmak yeryüzüne.

Kendime inanmak, evet, ama önce
 İnanmak yazgı denen şeye,
 Geleceğe inanmak, evet,
 ama inanmak hayata önce.

'Toprağa inanmak, evet, ama önce
 İnanmak mutluluk ve tüzeye,
 İnanmak tüzeye, evet, ama inanmak önce
 Şu insan denen tüzesizliğe.

Türkçesi: Özdemir İnce

BEN

Doruğuyum ben bir dalganın
 Bir parça köpük işte
 Çağın derin bağrından doğan
 Bir parça köpük
 Ve sönen şöyle bir esintiyle
 Canı istediği zaman rüzgârın,

Bir suyosunuyum yüzeyde sallanan
 Kopup gelmiş deniz dünyasından
 Ve rüzgârdan da hafif bir kuş
 Dönerek uçar üzerinde
 Yalayıp geçer kanatları,

Öykünen gölgesiyim ancak bir gölgenin
 Solgun yansıması bir düşüncenin
 Ki döndürür dünyayı kendi ekseninde
 Bir çocuğun elinde bir kırbaçla
 Topacı çevirmesi gibi.

Türkçesi: Özdemir İnce

Geo Norge (1898-1925)

EZGİ

Daha, hele daha sıkın parmaklıkları,
 Hâlâ umut falan sızıyor aralıktan!
 Gökyüzü mü? Fazladır böyle çarşaf çarşafı:
 Bir kıymık ışık yeter, ama şımartmadan.

Artık uslu uslu otursunlar yerlerinde.
 Canları isterse kendi düşlerini yesinler!
 İçecek mi? Mürekkep uygundur bence;
 Maymun suratları böyle şenliği sever.

Bence, ilkin şu ezgiyi tepelemelisiniz!
 Bir şey duyulmuyor mu? ben duyuyorum,
 Korkunç türküsü bu ilkyazın, biliniz,
 Yüreklerinden fışkırıyor, evet, görüyorum;

Gördükçe kuduruyorum! Hepsi daraağacına:
 Terziler! iyice dikin şu ağızları,
 Geciktirmeden indirin umudun boynuna,
 Görüyorum, yüreklerinden fışkırıyor umutları.

Türkçesi: Özdemir İnce

Albert Ayguesparse (1900-1980)

DOĞACAK YAŞAM ÜZERİNE

Yorganın altındaki yüzde
 Burnun ucunda kurumuş kan
 Haber veriyordu felaketi

Kimse bilmiyordu nereden sızdığını
 Paslı karyolanın çevresindeki
 O güneşli gölge soluğunun

Can çekişmenin eksik hırıltısı
 Dolduruyordu, zamanın yükselişine
 Kapısını kapatmış odayı

Doğacak yaşamın bütün sevecenliği
 Kaçıp gidiyordu açık avuçtan.

Türkçesi: Özdemir İnce

ŞENLİKLER

Mavileştikçe gökyüzü
 Tanıyorum miskinliğini
 Güneş altındaki boş alanların
 Bütün sevda şenlikleri
 Sıkıntı işkencesinin arkasında

Evcilleştirmek için sıkıntının dilini
 Dinliyorum, uğultusunu denizden çalan
 Doymuş devinimini kalabalıkların

Cinsel resimlerin koruyucusu
 Yedi bin pencereyi aynalar
 Kentin kara işlerini yansıtıyorlar.

Türkçesi: Özdemir İnce

Edmond Vandercammen (1901-1980)

SAPMA

Boş yere daha sakın kıyıları arar
 İnsanın içine dökülen gözyaşları
 Tüketmek için onları kuşatan geceyi.
 Sessizliğin ağırlığının altında mıdır
 Uzun süre saklanan sevda ihtiyacı?
 Yoksa olmazlara ve çıkmazlara
 Mı dönüşmekte yıllar?
 Uyumun bekçileridir bütün âşıklar,
 Ama bazen acı bir sapmadır
 Bir kum ve serap çölüne yönelen dilleri...
 Kendinden uzaklaşmak iyi duymaz
 Boğulanların uzak anı seslerini.

Türkçesi: Özdemir İnce

İLK YAZ

Yenilenmiş yeşil ot,
Kıştan sonra imgesinin
Karanlıklarla aydınlıkları
Barıştan bir evrenin!

Değişimlerin gerçeği,
Tören kuralları ve kurtuluşu
Geleceğin doğduğu düzenin,
Bereketli güneş, yaşamın rengi,
Köy düğünlerini yadsıyacak olan.

Bir ülkeyim, gece-gündüz bahçıvanlık
Eder toprağın çağına bende ilk yaz...
Konuk kalırım derin köklerde.

Türkçesi: Özdemir İnce

Theodore Koenig (d. 1922)

ÇÖKERTEN KİŞİLİK

Yalvarıp yakarmam sabaha
ateşten tekrar doğsun diye
öldürülen ankalar

Akşam gazetelerini okumam
gene de çağcıl biriyim
otomobiller hayal kırıklıkları kullanırım

Karar veremem uygun saçmalıkla
deneyüstü güzellik arasında

Üzerinde yürürüm yorumlanmış düş bulutlarının

Küresel Peru'nun dorukları
iletmez izlerini çabalarımın
Dış mahallelerin ötesinde serserilik ederim
uçurumlar yardım eder ısırmama
büyük evlerin uykusunda

Sinirlenip, çağdaşlar arasında paylaştığımız
günlerin aşırı ve alışılmış akışına
cenge giderim can sıkıntısının yeşilimtrak canavarına karşı

Palmiyelerin tepesinden, Babil amiralinin
evindeki küllerde canlanan yalım görülür

Verilen sözlerin hiçliğinde yitip gider gelecek .

Kışı sevmeyen bir vatandaşım ben

Türkçesi: Özdemir İnce

Philippe Jones (d. 1924)

DİK

Yağmurların soluksuz boşandığı günleri
Yağlı sokak taşlarının, pırıltılı tüfeklerin
Ağu kelimelerin
Kapıların kilitlerin gıcırdadığı günlerdi.

O bütün bir kıt'ayı sarmış yaprakları vardı
Yapraklar savrulurken kente kayıtsızlıkla
Parmaklar arkasında o vardı
Soluk ve sessizliğin külrengi saçlarıyla

Gülümserdi. Işıl ışıl gözleri
Gözleri yolculuğun karşı kıyılarında
Bilir-bilmez, ertesi gün ölecekti
Gülümserdi yaşı belirsiz gözleri

Utancın insanlardan utandığı günlerdi
Bir limandı hapisane köşesi -
- Hücreler adamlara, yaşayan adamlara.

Ve o dimdik yürüdü... hâlâ dimdik yürüyor.

Türkçesi: Güngör Tekçe

*Jacques Brel (1929-1977)***ZANGRA**

Zangra derler adıma ve teğmenim
Ovaya tepeden bakan Belenzio kalesinde
Beni kahraman yapacak düşmanı bekliyorum
Beklemekten canım sıkılıyor bugün de
Kızlar sürüsünü görmeye gideceğim burca
Aşk düşünüyor onlar ve atlarımla beni

Zangra derler adıma ve yüzbaşıyım şimdi
Ovaya tepeden bakan Belenzio kalesinde
Beni kahraman yapacak düşmanı bekliyorum
Beklemekten canım sıkılıyor bugün de
Kalkıp Consuelo'yu görmeye gideceğim burca
Aşkta söz ediyor o ve atlarımla benden

Zangra derler adıma komutanım artık
Ovaya tepeden bakan Belenzio kalesinde
Beni kahraman yapacak düşmanı bekliyorum
Beklemekten kanım sıkılıyor bugün de
Kalkıp Don Pedro ile içmeye gideceğim burca
Aşklarım için içiyor o, benim atlarım için

Zangra derler adıma yaşlı bir albayım
Ovaya tepeden bakan Belenzio kalesinde
Beni kahraman yapacak düşmanı bekliyorum
Beklemekten canım sıkılıyor bugün de
Kalkıp dul Pedro'yu görmeye gideceğim burca
Aşkta söz ediyorum, o da atlarımı anıyor

Zangra derler adıma kocamış çünkü general
Ovaya tepeden bakan Belenzio'dan ayrıldım
Beni kahraman yapamayacak düşman artık orada

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

AMSTERDAM LİMANINDA

Amsterdam limanında

Türkü söyler tayfalar

Düslere dalmışlar

Engin açıklarda

Amsterdam limanında

Uyuyan tayfalar var

Flamalar gibi

Bungun kıyılarda

Amsterdam limanında

Tayfalar var can veren

Bira dolu ve keder

Gün ışığında

Amsterdam limanında

Tayfalar da var doğan

Okyanusça büyük

Can sıkıntısından

Amsterdam limanında

Yemek yer tayfalar

Bembeyaz örtüde

Işıldar balıklar

Öğütür yazgıyı

O güçlü dişler

Bölebilir ayı

Halatları da yer

Morina kokusu

Sinmiş firitlerden

İri elleriyle

İsterler yeniden

Sonra tayfun gibi

Kalkarlar gülüşerek

Çekip fermuarı

Çıkarlar geçirerek

Amsterdam limanında
 Tayfalar var dans eden
 Sürtüp karınlarını
 Karnına kadınların
 Dans eder ve dönerler
 Gezegenler gibi
 Acılı sesinde
 Bir akordeonun
 Basarlar kahkahayı
 Dönerek dört bir yana
 Akordeon verene
 Kadar son nefesini
 Sonra bir çalımla
 Sonra bir gururla
 Her biri bir yosmayı
 Takıp gider koluna

Amsterdam limanında
 Tayfalar var içen
 İçerler, bir daha
 İçerler, yeniden
 İçerler sağlığına
 Amsterdamlı kızların
 Hamburglu, başka yerli,
 Yani tüm kadınların
 Bedenlerini sunan
 Ve de erdemlerini
 Bir altın liracığa;
 Ve zom olduklarında
 Yıldızlara sümkürür
 Ve işerler üstüne
 Vefasız kadınların
 Nasıl ağlıyorsam ben

Amsterdam limanında
 Amsterdam limanında

Auguste Marin (1911-1940)

EĞER

Ve eğer bütün kuşlar ökseye tutulsaydı
 Bütün, ölü balıklar doldursaydı ağları
 Ve eriyip ağaçlar dağılsaydı kar gibi
 Sönseydi eğer yazın hiç tütmemek üzere
 O alev alev yanan bataklık buğuları,

Ve denizler çekilip boşalsaydı kumsallar
 Veya artık tek melek kalmasaydı göklerde
 Yapayalnız kalsaydın sadece düşlerinle
 Eğer sen yapayalnız-
 -Sen o uçsuz bucaksız yıkıntının içinde,
 Bulur muydun ruhunun sonsuz derinliğinde
 Yaratacak hevesi dünyamızı yeniden?

*Türkçesi: Güngör Tekçe**Louis Dubrau (1904-1997)*

KİLİSE DUALARI

Düşlerimiz var Tanrım -kurtar düşlerden bizi
 Kötülüğe sürükler
 Kötülükler var, kurtar
 Yalana köle eder
 Ve yalanlar var, kurtar
 Pişmanlıkları besler
 Kurtar bizi bedenden
 Durmaz hayata bağlar
 Ve bir hayat var, kurtar
 Sonunuz ölümdür der
 Ve bir hayat var, kurtar
 Gökyüzü müjdeler
 Öyle bir gökyüzü ki -ondan da kurtar bizi-
 İnsan yoksulluğumuz
 Azizlerin ekmeği
 Sen en iyisi Tanrım
 Tanrıdan kurtar bizi.

Türkçesi: Güngör Tekçe

BELORUSYA

Belorus edebiyatının ilk yazılı örnekleri 11.-12. yüzyıllara uzanmaktadır. Bu halkın ulusal edebiyatı önce Litvanya sonra Polonya egemenliği altında bulundukları sonraki yüzyıllarda gelişimini sürdürmüş, özellikle folklor alanında oldukça zengin ürünler vermiştir. 18. yüzyılda Belorusya'nın Rusya'yla birleşmesi sonucunda bu halkın dili ve edebiyatı bir yandan gelişirken bir yandan da baskılarla karşılaşmış, buna karşın V. İ. Dunin-Martsinkeviç (1807-1884), F.Boguşeviç (1840-1900), Yanko Luçin (1851-1897) vb. şairlerin ürünleriyle modern bir edebiyatın temelleri atılabilmiştir. Yanko Kupala (1882-1942), Yakub Kolas (1882-1956), A. Paşkeviç (1876-1916), Tişka Gartniy (1887-1937), Maksim Bogdanoviç (1891-1917), Maksim Tank, vb. bu şiirin sonraki yıllardaki önemli temsilcilerindendir.

Yanko Kupala (1882-1942)

YA KİMDİR GİDEN ORADA?

Ya kimdir, kimdir giden orada

Böyle büyük bir kalabalıkla?

- Beloruslar.

Ya nedir taşıdıkları sıska omuzlarında

Kanlı ellerinde, çarıklı ayaklarında?

- Uğradıkları zulüm, haksızlık.

Ya nereye taşıyorlar zulmü, haksızlığı

Ya kime dökcekler acılarım?

- Tüm dünyaya.

Ya kimden öğrendi bu milyonlarca insan

Yola düşmeyi, kim uyandırdı onları uykudan?

- Yoksulluk, dert.

Ya nedir, nedir istediği onların

Çağlardır hor görülmüşlerin, körlerin, sağırın?

- Adam yerine konulmak.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

*Maksim Tank (1912-1915)***BİR ŞARKI**

“Oku bunu! Ve başkalarına geçir!”
 O bildirilerin üstünde böyle yazardı,
 Yeraltı savaşımı günlerinde
 Bildiriler kapıdan kapıya uçardı.

Su gibiydi onlar - bir çölde,
 Soğukta ateşin verdiği sıcaklık,
 Bir yutumluk taze ekmek, açlara,
 Kuşatmayı yarmada güvenilir arkadaşlık...

Övgü ya da şan için yalvarmıyorum.
 Bırak dönemler koşsun lütuf peşinde.
 Un için bir zırnık vermem, diyorum.
 Sadece doğruyu söylemek var içimde.

Bütün isteğim, yazmak o birkaç satırı
 Üstüne eski tüfeklerin ve yoldaşların
 O değerli sözcüklerle not düşeceği:
 “Oku bunu! Ve başkalarına geçir!”

*Türkçesi: Ali Cengizkan***ŞİİR**

Aradığın zaman
 Hemen yanıtlamazsam
 Lütfen azarlama beni.

Genellikle omuzlarımda
 Yorgun kuşlar dinlenir-
 Rahatsız etmek istemem onları.

Genellikle gözlerimin önünde canlanır
 Eski - ölmüş dostlarım,
 Ve ben onlarla söyleşirim.

Genellikle dudaklarım uyuşur
Bir türküye duyduğum susuzluktan,
Ve sonra dilsizleşirim,
Söyleyemez olurum adını.

Ne olmuş
Palton buradaysa?
Genellikle uzaklardayım ben
Naroch çam ağaçları arasında gezinirim
Gece gündüz,
Ve hep oradadır
Bütün acılarım,
Neşem
Ve düşüncelerim.

Türkçesi: Yusuf Eradam

ŞİİR
Bir ağaç ölür
Mevsimleri
Artık tanıyamazsa
Ve hiç yankı yapmazsa.

Su ölür unutursa
Ne yöne gideceğini
Ve susuzluğu gideremezse.

Toprak ölür üretemezse
Artık ekinlerini ve
Yeni türküler sunamazsa ışığa.

İnsan ölür yitirirse
Mucizeler yaratma hünerini
Ve yaşama isteğini.

Türkçesi: Yusuf Eradam

BULGARİSTAN

Ulusal Bulgar şiiri 19. yüzyılın ikinci yarısında, 1878'de Bulgaristan'ın bağımsızlığıyla sonuçlanacak olan ulusal kurtuluş savaşı yıllarında oluşmuştur. Ulusal şiirin kurtuluş savaşı koşullarında doğması bu şiirin başlangıcından günümüze kadar uzanan bazı temel özellikleri için de belirleyici olmuştur.

Ulusal Bulgar şiirinin ilk yaratıcıları olan D. Çintulov (1822-1886), P. R. Slaveykov (1827-1895), G.S. Rakovski (1821-1867), M.Kozlev (1824-1902) gibi şairleri birleştiren temel özellikler, ulusal kurtuluşçuluk ve demokrasidir. Ulusal Bulgar şiirinin ilk ve en büyük kurucusu ise Hristo Btoev'dir. Örgütçüsü olduğu ulusal kurtuluş savaşı alanında, 27 yaşında can veren Botev (1848-1876) acı bir içtenlik ve derin bir dram duygusuyla dolu olan şiirleriyle ve eylemci kimliğiyle daha sonraki kuşakların en büyük esin kaynağı ve yol göstericisi olmuştur.

Günümüz Bulgar şiiri, Botev, Vazov, Yavorov, Milev, Smirnenski ve Vaptsarov'un adlarıyla doruklara ulaşan lirik, devrimci, demokrat şairlerin oluşturduğu yaratıcı gelenek üzerinde yükselen bir yapıdır.

Georgi Cagarov, "Komsomol Şairi" Penyu Penev, Vladimir Başev ve gene aynı kuşaktan (Nisan Kuşağı) Lubomir Levcev, vb. şairler yüzyıllık geleneğin büyük, yaratıcı kaynağında her biri kendine özgü katkılarıyla günümüz Bulgar şiirinin çok yönlü, çok sesli, seçkin ve verimli alanlarını oluşturmaktadır.

Hristo Botev (1848-1876)**VASİL LEVSKİ'NİN ASILIŞI**

Anam benim, doğduğum, sevdiğim toprak
Neden ağlamaktasın böyle acı, böyle zavallı?
Sen ey iğrenç karga, lanetli kuş
Üstünde gakladığın kimin mezarı?

Ağlıyorsun anam, biliyorum neden:
Tutsaksın, ezilmektesin bir kuru ekmek uğruna;
Senin temiz sesin, elemini söyleyen
Umutsuz bir sestir, ıssız bozkırda.

Ağla! Çünkü orada, yakınında şu Sofya kentinin
Yükselmeye bir darağacı kocaman kocaman
Orada Bulgaristan, en yiğit oğlun senin
Sarkmada sarkmada darağacından

Gaklıyor karga, iğrenç, yabani,
Uluyor kurtlar, köpekler koşuyor çılgınca
Yaşlılar imdada çağırıyor tanrılarını
Kadın hıçkırıklarına, bir çocuğun feryatlarına.

Kış kem şarkısını uğulduyor
Ovada savruluyor yelin sürüklediği devedikenleri
Soğuk ve ayaz ve ıssızlık ağlıyor
Yığarak yürek acısının derin birikintisini...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

İvan Vazov (1850-1921)

BİR TEK IŞIKTIR

SONSUZ OLAN

Güneş içimizi sevinçle ısıtır

kapanık havalardan sonra.

Ama o daha da alımlıdır

bir küçük aralıktan zindana sızdığında.

Yol gösterir koca bir gemiye

gecenin karanlığında bir küçük yıldızcık.

Dev gibi yangınları bazen

tutuşturur bir kıvılcım, ufacık.

Engizisyon alevinde kavrulanlar

aydınlattılar dünya gecesini.

Daha bir müthiş parıldar

kara gecede yıldırım, daha bir görkemli.

Hiçbir zaman sönmeyecek olan şeyi

zalimler! gücünüz yetmez söndürmeye.

Boğmaya çalıştığınız o ışık

büyür ve yutar sizi bir volkan aleviyle.

Çünkü bir tek ışıktır sonsuz olan

dünyanın uçsuz bucaksız boşluğunda..

Evrene o doğurdu dünyamızı

ve onunla sonsuzluk kazandı dünya.

O daha da parlak ıştır karanlıkta

söndüremez onu gömdüğünüz mezar.

Prometheus'ta öldürülen ışık

Voltaire'de yeni bir güçle parıldar.

Ve eğer güneş yiterse ansızın

yiter ve ışımazsa bir daha

bize ışık için cehennemden

gidip alev getiren biri çıkar mutlaka.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

GELECEĞE

Bir gün gelecek, öleceğim ben de
 Vahşi otlar bürüyecek çevresini mezarımın;
 Kimi acıyacak, sövecek kimi
 Ama şiirlerim okunacak hep yüksek sesle.

Sahte ürünleri süpürecek yıllar;
 Örtülecek unutulmuş karanlığının kefeniyle
 Bugün en yüce makamları tutanlar;
 Ama şiirlerim okunacak hep yüksek sesle.

Onlar doğruya, gerçeğe, ödeve çağırırlar
 Yazıldılar soylu, sevecen bir duygunun esiniyle;
 Yurdumuz onlarda tüm güzellikleriyle ışıldar
 Bu yüzden okunacaklardır hep yüksek sesle.

Balkan'ın titreten hikâyesini dinlersin onlardan
 Gizemli türkülerini ovanın, bulutun, tepenin;
 Halkımızın kahramanlık destanını iştirsin
 Bu yüzden hep yüksek sesle okunacaklar.

En değerli mücevheri verdim onlara ben:
 Çiçeğini, her bir goncasını hünerimin;
 Tedirgin ruhumu onlar onardı,
 Onlar yaşayan, çarpan kalbimdir benim.

Düşmanın azgın haykırışı ulaşamaz bana
 Onun kıskanç öfkesinin de üstündeyim.
 Akıp giden zamanı karşılarım vakarla
 Bu yüzden hep yüksek sesle okunacaktır şiirlerim.

Bir ulusun yaşayan ruhuyla solunur onlar
 Ölmez o ruh, yürekler özgür ve gururluyken,
 yetenekliyken elem duymaya ve sevinçle haykırmaya,
 Şiirlerim hep yüksek sesle okunacaktır bu yüzden...

Türkçesi Ataol Behramoğlu

Peyo K. Yavorov (1878-1914)

BİR DENİZ KIYISINDA

Uzun süre baktım: bir tekdüzelikte
her dalga koşuyordu ardı sıra bir başka dalganın
ıssız ve sonsuz denizde.

Bir kuş gibi tıpkı, hafif kanatlı
belirdi pupa yelken bir tekne
ve ok gibi uzaklaştı.

“Dur!” fakat köpüklü dümen suyundan
hiçbir iz kalmadı geçince bir an.

Silikleşir silikleşmez o tekne
gözlerimden yakıcı yaşlar fışkırdı
yavaşça kayarak yüzüme.

Dünya bir denizdir.. ve benden
nedir kalacak olan ardımda
burada, yaşamış olduğum şeylerden...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

GÖLGELER

Derin gecede görüyorum görüntülerini
iki gölgenin, ayakta, beyaz bir perde üzerinde.
Gecede iki gölge.. Yalnız ve yüzyüze.
Bir lamba yanıyor arkasında bu ekranın.
Yalnız ve delice arzulayan birbirlerini
birbirlerine can atan
orada, bir erkek gölgesi ve bir kadın.

Uzatmışlar başlarını acıyla birbirlerine
bir şey var fakat engelleyen anlaşmalarını.
Fısıldaşıyorlar belki, nedir korktukları?
Boşuna uzanmış birbirlerine kolları:
Canlı arzularına karşın dokunamıyorlar birbirlerine
Karşı karşıya, yüz yüze, duruyorlar öylece.

Fısıldaşıyorlar belki ve belki eğilmişler
 haykırarak bile anlaşılamayacaklar ama...
 gecede iki gölge, ayakta, önünde bir ışığın...
 Anlaşılamayacaklar, dokunamayacaklar birbirlerine
 yalnız ve delice arzulayarak birbirlerini
 orada, bir erkek gölgesi ve bir kadın.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Dom Gabe (1888-1983)

ÇELİŞKİ

Benim hüznüm tek düze bir yağmurdur,
 Tan vaktine kadar çınlar camlarda.
 Ayın parıltısıdır bazen
 Saçlarımı sarar
 Uykularıma girer
 Kaynağıdır
 Dingin gözyaşlarının...

Ama, gün doğar doğmaz,
 Açınca ben pencereleri -
 Kanat açar doğan güne karşı.
 Ah! Gençlik, iş ve güneş dolu günler.
 Bir kuş geçer başımın üzerinden

Kanatlarını duyarım,
 Neşeli gençler yolda çevirir beni,
 Hızlı hızlı yürürüm onlarla,
 Ve bir çocuk bakışıyla karşılaşsam
 Yıkanırım onun aydın kaynağında.

Ama hüznüm de geri döner
 Gece iner inmez
 Hep aynı,
 Hep benim bir parçam,
 Ve anlarım ki mümkün değildir
 Güneşsiz ve hüzünsüz
 Benim var olmam.

Türkçesi: Özdemir İnce

Elizaveta Bagriana (d. 1893)

TORUN KIZI

Portreleri yok bende atalarımın
Ne de soy kütüğüme ilişkin kitaplar
Bilmiyorum türkülerini onların
Yabancıdır bana gittikleri yollar.

Fakat ateşli şakaklarımda benim de
O kara, isyancı kandır atan.
Ve adına aşk denilen o uçurumun
Odur beni ucuna iten.

Büyük ninem, sıcak kanlı, civan
İpek bir yaşmak gözlerinin altında
Kaçmadı mı bir geceyarısı
Tutkudan eriyen bir yabancıyla?

Kuzgundan kara o küheylanı
Anımsar Tuna boyu bahçeleri
İkisini de yatağandan
Rüzgâr kurtarmıştı, silip izleri...

Belki de bundandır çarpması yüreğimin
Kırlar üzerinde bağırınca kuğu.
Uzak, mavi kıyı çizgisini sevişim
Ve kırbaç altında at koşusunu...

Nasıl bir insanım, ben de bilmiyorum!
Bildiğim sadece, ölsem de yitsem de
Senin kızınım ben ey sevgili toprak
Ey eski Bulgar toprağı, yurdum.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

KARLAR ARASINDA

Yavaş yavaş çıkıyorum dağ yolunu. Uyuyor
Ak mantosu altında ormanın sayısız varlıkları.
Ne ak ve temiz bir gün! birdenbire karda
Güneşin ışıkları tutuşturuyor elmasları.

Sen uzaktasın, bir başka ülkede - garip kimsesiz.
Zaman ağır çığını yığdı arasına ikimizin.
Yarın, barış içinde, yeni bir gün başlayacak
Ve dünya yeni bir mutluluğa doğru yol alacak.

Ama biz, müthiş bir depremle ayrı düşmüşüz,
Ve atılmışız ayrı dünyalara, birleşmeyen yollardayız,
Sisli ve felaket günler boyunca dolaştıktan sonra
Bu müthiş yıkıntılarda acıyı tattıktan sonra.

Bir köprü bulacak mıyız geçmeye, ellerimiz açık,
Büyük uçurumun üzerinde buluşacak mıyız,
Yüzlerimizde acının birbirinden derin yaralarıyla
Her şeyin sona erdiği bir kıyamet gününde?

Hep inip çıkacak mıyım dağ yollarını böyle yalnız
Sisler vadisinden geçen eski bir bilge gibi?
Gün serin ve parlak olacak ve kar parıl parıl
Ve sen, çok uzaklarda, yabancı, unutacaksın belki beni.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

*Hristo Smirnenski (1898-1923)***KALABALIKLAR**

Bastırılmış, kudretli bir fırtına gizlidir kalabalıklarda
Orada güneş de vardır.
Kuşattığında bitimsiz kalabalıklar
Kenti, kurşuni bir toz kaldırarak
Kaynaşan, kabaran o dalgalanmada
Bugünün kaygılarının fırtına bulutları çalkanır
Ve gelecekteki mutluluğun
Işıldayan belirtileri...

Onlar büyük kavga için doğarlar
Kahramanları adsızdır
Yıldızların sınırsız kaynaştığı
Samanyolundaki gibi tıpkı:
Bir başına gözleyemezsek de hiçbir yıldızı
Samanyolu nasıl da göz kamaştıran bir ışıltıyla parıldar

Güçlü bir yürek çarpar bağrında kalabalıkların
Yeni dünyanın yüreği
Ve duyduğunda kalabalıklar
Silah başına çağrışınca
Kükreyen alanları gümürtüyle doldururlar
Paramparça ederler tüm barikattan
Ve yürek, kanatlanır yükseklere
Yeni dünyanın yüreği

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Atanas Dalçev (1904-1978)

İSTASYONDA KARŞILAŞMA

Bir taşra makasında trenden inmiş
Bekliyordum gelmesini bir başka trenin.
Çevremi kuşatmıştı ıssızlığı
Ve yoğun karanlığı gecenin.

Ne bir ses ne bir nefes! Usul bir rüzgâr sadece
Taşıyıp getiriyordu içinden karanlığın
Kurbağaların çıkışırlarını
Ve belli belirsiz gıcirtısını bir tulumbanın.

Çok şeyler düşündüm o karanlıkta;
Bu, sonsuzlukla ilk tanışmamdı.
Kuşatıp çevremi o ıssız alanda
Karşıma ilk kez çıkmadaydı.

Dumanlı karanlığının uçurumlarıyla
Doldurup küçük istasyonu
Salkım salkım takım yıldızlarının
Kudretli güzelliğini savuruyordu.

Ve yırtınmadaydı tüm bu parıltı
Kendini dışa vurmaya.
Ve ben ölü uzayın şiddetli ayazını
O an ilk kez duydum tüm varlığımla.

Ve fısıldadım, kesilerek soluğum:
“Ey sonsuzluk, nasıl da yabancısın bana!
Boşluğundan senin acı duyuyorum
Hiçbir zaman alışamayacağım ona.

Yüzyılların soğukluğu var sende
Benimse özlediğim şey sıcaklıktır.
Benim olan her şey burada işte
Bu günahkâr, bu küçük dünyadadır.

Burada üzülrler görmeyince beni
 Ve şu saatte de benim yüzümden
 Bir lamba altında uyumayanlar var
 Işık sızmasa da pencerelerden.

Bağışla beni, takım yıldızlar diyarı;
 Görkemine diyeceğim yok onların.
 Fakat evimin penceresindeki ışıkçığı
 Değişmem ışıltısına tüm yıldızların.”

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

SUSUŞ

Yıllar yılı sustum ben
 Kafa düşünceден çatlayacak
 Bugün sıyrılıyorum ancak
 O mezar sessizliğinden.

Aklım hâlâ büyüdü
 Adsız sınırsız bir boşluk
 Ne günler ne geceler aştık
 Ölümle aynı türü.

Bir sıkıntı kötürüm eden
 Artık özgür olsa da evet
 Gelir düşünceye nasıl nereden
 Kafesten uçacak o kuvvet.

Sanki hastalıktan kalkan biri
 Dizlerim yürümeye yabancı
 Güçsüz bir öfke, tuhaf bir acı
 Tekrar dile getiren beni.

Tıpkı eski kısa yazılar vardır
 Hızlı bir göçün başlangıcında
 Hükümlü duvara yazar da
 Ardından darağacına yollanır.

Türkçesi: Necati Cumalı

Mladen İsayev (d. 1907)

BİR DÜŞ

Ölmüş yatarım. Gecedен karanlıktır
katilim benim.

Asılmış üstüme bomboş bir gök.

Bir yerlerde, sanki cehennemde, bir kurt ulur.

Bir taşlı yamaçta, dikenler, otlar arasında
vurulmuş yatarım yapayalnız.

Rüzgâr başlar inlemeye geceyarısı,
az sonra döner azgın fırtınaya.

Kuduran rüzgârla daha bir kararır gece.
Bir ana öpücüğü ve konuşur ardından biri:
“Öldün anayurdun için yığidim, şahinim,
kalacaksın benimle son gününe dek diri!”

Bu ne, cansız başımın çevresinde dolaşan,
anam mı yoksa dikenler mi otlar mı?
Rüzgârın süpürdüğü bu yamaçta kimseler yok.
Bir ben, vurulmuş yatan. Ölmüş yatan.

Soluk almam. Yanmam.
Kaba otlar arasında yatarım yapayalnız.
Karanlıkta kudurur fırtına. Ve yolumu
boşuna bekler anam.

Türkçesi: A. Kadir-Gülen Fındıklı

Nikola Vaptsarov (1909-1942)

DOĞDUĞUM ÜLKE

Doğduğum ülkede gün boyunca
Mavi gök gülümsedi durdu
Ve bütün gece, şafaktan önce
Yıldızlar görkemle parılıyordu

Fakat akşam alacasında eve dönerken
İri adımlarla, işgünü bitiminde
Gördüm gizlenen düşmanımı
Gölgede, elinde bir tüfekte

Bana sevmeyi öğrettin anacığım
Seni sevdiğimce, tüm insanları...
Herkesi sevmeye hazırım
Ama ekmeğim ve özgürlüğüm de olmalı...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

ÖLÜMDEN ÖNCE²⁰

Acımasız, dizginsiz bir kavga bu
Başsız, sonsuz, destansı.
Bir başkası dolduracak senden boşalan safı
Burada tek adam hesabı olur mu?..

Kurşuna diziliş; çürüyüş sonra...
Her şey yalın, mantıksal, yaşamak gibi.
Fakat birlikte olacağız büyük fırtınada
Halkım, çünkü sevdik seni...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

20 Vaptsarov bu şiiri, "Veda Şiiri" ile birlikte, idama mahkum edilerek kurşuna dizildiği gün, idam mangası önüne çıkarılmadan hücreinde yazmış ve arkadaşlarına ulaştırabilmiştir.

VEDA ŞİİRİ

Karıma

Geleceğim bazen uykudayken sen
 Beklenmedik, uzak bir konuk gibi
 Sokakta bir başıma koyma beni
 Kapıyı sürgüleme üstümden.

Usulca girecek, bir yere ilişeceğim
 Bir zaman, karanlıkta, bakacağım yüzüne.
 Ve yorgunluk gözkapaklarımı indirince
 Seni kucaklayacak ve çıkıp gideceğim

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

AŞK TÜRKÜSÜ

Bir barut fıçısı gibi çöker üstümüze
 betondan bir yapı, kocaman.
 Yüreğlerimizde savaşın homurtusu,
 içimizde isyan, ateş ve kan.

Görürüm bu isyanı şimdi de
 fabrikaların bacalarında,
 gün batısındaki kızılılıkta,
 dingin, mavi gökyüzünde.

Daralırken buralarda korkunç çember,
 yanaş bana, gel söyleyiver,
 suç mudur bu benim yaptığım:
 Ayırdığım yüreğimde aşka bir yer?

Suç mudur yoksa, gel söyleyiver,
 gürültülerle çalkalanırken fabrikalar,
 mitralyözle taranıp biçilirken ortalık,
 suç mudur “seni seviyorum” demek?

Aşkımızın dünyası çok daraldı,
 ne yapalım, sevgilim, bu bir gerçek!
 Bu türkücüğü bunun için yollarım sana,
 gözlerimde pırıl pırıl bir gelecek!

Türkçesi: A. Kadir-Asım Tanış-G. Santoro

Aleksandr Gerov (d. 1919)

DÜŞ

Ürpermeler vakti, güzel düşler
 Ve kaynayan kanın vakti.
 Tomurcuklar açtı, aşk çiçeklendi
 Kokusu, taçyaprakları ölü.

Artık uzanmıyor bana dudakların.
 Gövden artık bir zevk kaynağı değil.
 Ağzım açsan tepem atıyor. Boşluk, yanıbaşın.
 Yanında canım sıkılıyor, yalnızım yalnız.
 Ama akşam, bastıran karanlığa bakıyorum,
 Gökkubbede tırmanan yıldızlara;
 Önümde sekiyor dünya-
 Bir sırça kap, bir yığın büyü perisi.

İçinde, bir ışın soluyor.
 Tapılan dudaklar ağızdır bir ölünün.
 Ve dönüyor, dönüyor durmadan
 Sonsuza dek - kırık kalplerin tozu.

O zaman, bu incecik ip, küçücük
 Kalplerimizi birleştiren bizim.
 Bir güç oluyor, gücü kavruk adamın,
 Bir halat kadar güçlü-demirden bir halat.

Sana böyle kızgın böyle yabancı
 Uyanmasız bir uyku düşlüyorum
 Toprağın beni kucaklayacağı günü,
 Göğsünde tatmak için uykuyu.

Türkçesi: Özdemir İnce

Veselin Hançev (1919-1966)

PARİS YAĞMURU ÜSTÜNE BİR LATERNA ŞARKISI

Bir hikâyedir bu eski mi eski

Paris kadar eskidir derler.

Şirin bir kız portresi, elinde çiçekler

Bir kaldırım ressamının çizdiği.

“Hoşça kal!” dedi ayrılırken kız

“Uzaklara gidiyorum

Burada ne aşk var, ne ekmek, ne tuval

Kara boyalar sadece.

Ve caddeleri Paris’in

Seine Nehri’ne çıkan hepsi de.”

“Ne olur kal!” dedi ressam

“Üç rengim var senden aldığım

Altın sarısı, mavi ve kırmızı

Ve Paris’ten de bir gök

Sıcak, ışıltılı

Ve işte bir kaldırım

Cömert, büyük, parlak,

Madeni paraların gelip konacağı...”

Bir hikâyedir bu eski mi eski

Paris kadar eskidir derler.

Şirin bir kız portresi, elinde çiçekler

Bir kaldırım ressamının çizdiği.

“Ne olur, bay kaldırım!” dedi sonra

Diz çöküp yumuşak bir sesle;

“İzin ver şu geniş tuvaline

Bir küçük kız resmi çizmeme

Mavi, altın sarısı ve kırmızı

Üç tebeşirimle...

Dinlenirken o üstünde senin

Isınacak bütün gün Paris’in güneşinde

Ve yaklaşacak yanına
 Bakışlar, adımlar, eller
 Ve cömert, büyük, parlak
 Madeni paralar düşecek üstüne..."

Bir hikâyedir bu, eski mi eski
 Paris kadar eskidir derler.
 Şirin bir kız portresi, elinde çiçekler
 Bir kaldırım ressamının çizdiği.

Ve ressam yıkıp kaşına kasketini
 "Hadi gel!" dedi kıza
 Ve ilkin gür, kabarık
 Altın sarısı saçlarını
 Yerleştirdi taşlara...
 Sonra gözlerini, koyu mavi
 Ve kırmızı dudaklarını
 "Hoşça kal" diyen.
 Ve elini. (Katran kokulu bir çiçek demetini
 Sımsıkı tutan hâlâ.)
 Ve sonra "Kal!" dedi "Ne olur..."
 Usulca okşayarak onu
 "Daha rahat bir yatak alırım sana
 Ve çiçekler, çok daha güzellerini;
 Ve akşamları, gün batarken
 Aşağılarında Seine'in
 Kara nehir mavnalarının arkasında;
 Cömert büyük, parlak
 Pek çok paramız olacak..."

Bir hikâyedir bu eski mi eski
 Paris kadar eskidir derler.
 Şirin bir kız portresi, elinde çiçekler
 Bir kaldırım ressamının çizdiği.

Düştü bulutların, kuşların gölgesi
Düştü gölgeleri gelip geçenlerin
Silindi hızla ressamın çizgileri
Düştü ölü yapraklar, muz kabukları
Ve ansızın yağmur damlaları başladı düşmeye...
Oh! Paris yağmuru
Keyifle tıpırdayan, usulca
Pırıltılı, alaycı
Karanlık, okşayıcı...

Geçip gitmeyen bir tek
Yağmur oldu, serperek
Cömert, iri
Gümüş paracıkları...
“Dur!” dedi ressam, “Ne olur!
Dur! Gidecek yoksa...”
Ve yüreği inledi acıyla
Ve kızın kederle boşandı gözyaşları
Ağladı altın sarısı, mavi
Ve kırmızı gözyaşlarıyla
Ve akıp gitti Seine’e...

Bir hikâyedir bu eski mi eski
Paris kadar eskidir derler.
Şirin bir kız portresi, elinde çiçekler
Bir kaldırım ressamının çizdiği...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

*Valeri Petrov (d. 1920)***MUTLULUK**

Geceydi, Vitoşadan geliyordum
Arabanın içindeydin tek başıma.
Çevrede sıra sıra şaşkın yayalar
Gitar sesleri, şarkılar.

Koyu karanlığın içinde
Küçük bir yıldız gibi birden
Farların yansıması parladı
Genç bir adamın omuzunda.

Hepsi bu kadar, bir saniye ancak
Ama neler vermezdim uğruna
Nişan yüzüklü bir kadın elinin
Böyle konması için omuzuma.

*Türkçesi: Özdemir İnce**Blaga Dimitrova (d. 1922)***YOLDAKİ YALNIZ KADIN**

Bir sakıncadır, bir tehlikedir bu
hâlâ erkeklerin olan bu dünyada
yürümek yalnız başına.
Her dönemeçte bekler seni
pususu saçma rastlantıların.
Sokaklar yaralar seni
meraklı bakışlarla.
Yoldaki yalnız kadın.
Tek savunman senin
savunmasız olman.

Düşünmedin erkeği
dayanılacak bir destek gibi
yaslanılacak bir ağaç gövdesi,
sığınılacak bir duvar gibi
düşünmedin erkeği.
Düşünmedin erkeği
bir köprü, bir tramlen gibi.
Yapayalnız çıktın yola
eşit koşullarda tanımak istedin
ve istemedin hiçbir şey erkeği sevmekten başka

Uzaklara gidebilecek misin,
yoksa düşecek misin çamurlara?
Bilmiyorsun, direngensin ama.
Devirseler de seni yarı yolda
gene de bir yerlere varmış olacaksın
mutlaka.
Yoldaki yalnız kadın
Her şeye rağmen yürüyorsun
Her şeye rağmen durmuyorsun

Hiçbir erkek
yalnız olamaz
bir kadın kadar.
Karanlıklar diker önüne
bir kapalı kapı.
Geceleyin hiçbir kadın
tek başına gidemez yolda.
Ama güneş, bir gardiyan gibi tıpkı,
açar uzayı sana
tan vakti.

Ama karanlıkta da yürüyorsun sen
çevrene korkuyla bakmadan.
Ve her adımın
bir güvenlik belgesidir
seni uzun süre korkutan
erkek için.
Adımlar cınlıyor taşlarda.
Yoldaki yalnız kadın.
en sessiz, en yürekli adımlar
aşağılanmış toprakta,
kendisi de yolda
yapayalnız bir kadın olan toprakta.

Türkçesi: Özdemir İnce

Bojidar Bojilov (d. 1923)

ÜÇ KITA

Yakıcı yeli bekler gibi yaprak,
Tıpkı otun yağmur bekleyişi gibi
Bekliyordum seni, sabırla,
Ama tarlalarda, dikenli çavdarın yanında değil.

Her dakikanın sensiz geçtiği
O tramvay durağında,
Bana ne kırlardan, çavdarlardan,
Benim baharım yanıbaşımda.

Kentlinin budadığı ağaçta,
Tüm çiçeklerde, pazarlarda satılan.
Taa boz renkli parkelere kadar.
Ve sen geliyorsun, baharı taşıyarak!

Türkçesi: Özdemir İnce

*Pavel Matev (d. 1924)***KÖYLÜ**

Kentlerin, gökyüzü yerine
katları vardır.

Kentlerin, kırlar yerine,
kaldırımları vardır.

Ay parıldamaz kentlerde geceleri
sokak fenerleri vardır.

Her yerde kapalıdır kapılar.
Her yerde bir giz.

Çekingen köylü
ezilmiştir burada.

Ve susar.

Yalnız bırakılmıştır,
yabancıdır toprak.

Bir karanlıktır,
onun için
elektrikle aydlatılmış
ay ışıksız geceler.

Hüzünlüdür köylü,
o beklenmedik konukların
gürültüsüne alıştı.

Yitik bakışlardan
tüm çiçek uzak
ama birtakım buketler var.
Bir iki saatte solan
buketler var.

Duyduğu uğultular
ama türküsü değil bu
tutkuyla uğuldayan kırların.

Bıkmıştı ineklerden,
köpeklerin havlamasından.
Horozların öttüğü saatlerde
uyanıyordu.
İğreniyor şimdi
şişelerde satılan sütlerden
ve piliçlerden
vitrinlerde
kadavralar gibi duran.
Şimdi,
oturmuş
böylesine gereksiz
bir köşede
gün batımında
susuyor ve iç çekiyor.
Bu o mu?
Ben miyim yoksa?

Türkçesi: Özdemir İnce

Georgi Cagarov (d. 1925)

SORGUDAN SONRA

Boyu iki adım hücrenin, eni de...
Buzdan soğuk kıvrıldığıın saman.
Kolunu uzatırsın; duvar.
Başını kaldırırsın; tavan.

Ve engin kırlar var az ötede
derin nehirler
dağ dizileri
kanat sesleri gökte
yurdun yani
ve alıp uzaklara
götüren yollar.

Arkadaşlar var az ötende
 düşler
 deniz kıyıları...
 Ve sen
 savunabildin
 tüm bunları
 topu topu
 iki adımlık bir alanda...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

ANNEME.
 Gözlerim kapalıyken yıldızlar parlar
 Ve bildik dağlar belirir uzakta
 Gök mavidir ve titrer donukça
 Yükselir yalçın doruklar.

Küçük evler görünür saman damlı
 Çift atlı araba ilerler kır yolunda
 Ve iki ırmak, anam gibi tıpkı
 Sevgiyle açar kollarını bana.

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

VE İNANIYORUM

Ülkem, çok yazdım senin için
 Ve hep yazacağım.
 İçimde, düşüncemde,
 Günümde, gecemdesin.

İşte böyle geçecek hayatım.
 Ve inanıyorum, bana dudakların
 Bir gün "Oğlum!" diyecek...
 Ve kavuşacağım toprağına...

Sayısız ozana, sayısız yiğide
Beşiklik eden;
Ama katlanmayan
Tanrılara
Ve korkaklara.

Türkçesi: Özdemir İnce

GİDECEKSİN

Bırakıp gideceksin sen beni,
dünyam tümüyle kalacak ama
o bir tek gün
ve sımsıcak iki avuçta.

Soluğun kalacak bir de
çiy tanelerinde domurlanan,
çimenlere düşen gümüşsü iz
ayaklarının ardından.

Kalacak suskunlukla iç içe
o çözülmez iki bakış
ve iki gönül kalacak
birbirine dolaşmış.

Koyakta hep öyle köpüre köpüre
çağıldayıp gidecek su,
bırakıp da gitmeyecek ama
seni yakınımnda bulma duygusu.

Aldatacak seni bugün
nereye çekerse çeksin.
Bırakıp gideceksin sen beni,
bırakıp gideceksin.

Türkçesi: Kental Özer-Fahri Erdinç

İvan Davidkov (d. 1926)

GERİ ÇEKİLME

Bulut sürüleri, otladınız mı tanyerinin otunu?
Başı tıraşlı bir çocuktur gökyüzü. Çıt yok,
tek bir çalkantı sesi toprağın üzerinde.
İşte benim görkemli tacım: yosunlardan bir taç.
Sözcüklerim sıcıyor balıklarla birlikte
sabah kumsalının üzerinde.

Kendi kendimden, tanyeriyle soyunmuş durumda,
arıyorum uzaklıkların ele geçirdiği yüzü.
Boş bir kilise gibi sessiz duruyor okyanus
sarkıyor martıların çarmihına gerilmiş ruhum.

Ve geri çekilme saati arıyor düşüncelerimi
aralar gibi kapısını bir kulübenin,
terk edilmiş bir tahta benzeyen sobayla birlikte
rüzgârların geceyi geçirmek için girdiği.

Bir örümcek ağı gibi parlıyor kuşku köşelerde
ve duruyor gökyüzünde bir kırık çapa
bir kuyrukluyıldızın kuyruğu Avcı Cebbar'ın
altında.

Türkçesi: Özdemir İnce

*Liana Daskalova (d. 1927)***KÜÇÜK ŞEYLER**

Severim küçük şeyleri
 küçük çocukları
 küçük evleri
 küçük ülkeleri,
 küçük çiçekleri; menekşeler gibi.

Gösterişsiz küçük şeyler,
 uçsuz bucaksız alanları vardır ama.
 Eskiden küçük bir kente otururdu,
 büyük bir mutluluk yuvasında.

İyilik vardır küçük şeylerde.
 Gözyaşında, öpücükler, yüce gönüller.

Daha zordur şu dünyada büyük olmak
 ve her konuda onurlu kalmak.

Güçtür hem güçlü hem de sevecen olmak
 güçtür yetkili olup da doğru kalmak.
 Büyük bir umutları vardır küçüklerin:
 Ağır ağır çizmek: dize dize

adım adım

çiçek çiçek

nokta nokta bir çizgi çekmek
 ve yaratmak daha iyi bir dünyayı.

Ve yüreğiyle inanıyorum ki çocukların
 boyutlarda değildir büyüklük
 uçsuz bucaksız bir güçtür sevecenlik
 çok önemlidir insanın ruh saflığı
 küçük sevecenlikler büyük aşkları doğurur
 büyük dağlar menekşelerden oluşmuştur
 büyük ozanlar dağlarıdır sayısız küçük çiçeklerin.

Türkçesi: Özdemir İnce

Peter Karaangov (d. 1931)

GERİYE SAYMAK

Geriye saymak; sıfıra dönmek.
 Böyle bir şey var gerçekten de!
 Kavrulup yok olması Hiroşima'nın
 Atom rüzgârıyla
 budur işte...

Geriye saymak; sıfıra dönmek...
 Sayılar birbiri ardına hızla çözülüyor.
 Soyluların kurduğu şatolar, katedraller
 Saman çöpü gibi gevriyor.

Dağ dorukları da gevriyor
 benim kafatasım da...
 Beni size bağlayan yeşil çağ
 Çöküyor kumdan bir köprü gibi.

Geriye saymak; çözülüyor yıllar
 O genç günlerin kırlarına...
 Geçtiğimiz yollar boyunca geriye gidiyorlar
 Başlangıcına çağımızın.
 Geriye, başlangıca, o küçük kasabaya
 Köprünün üstündeki tavus kuşu
 Çay bahçesi, eski tip gramofon
 Ve tekrar edip duran aynı ezgi.
 Ve işte çocukluk arkadaşlarım, meslektaşlarım
 Geçiyorlar ırmağın üstünden yavaşça
 Dudaklarında kuru bir gülüş ve kır düşmüş saçlarıyla
 Fakat bir düşte gibi yakışıklı.
 Mimarlar,

istasyon şefleri,
 ve doktorlar,

dalgın bakışlı şairler.
 Üniversite öğrencileriydik

Ve işte ilkokul öğrencileriyiz şimdi.
 Kumral, açık alınlarımıza
 Düşürüyorum duyduğum acının gölgesini.

Bağrımda
 ürkünç bir hızla
 Dönüyor geriye doğru rakam sıraları...
 Geriye! Sıfıra! Geriye saymak!
 Sıfır, hiç demektir.
 Sıfır, onulmazca yıkılmış bir ocaktır
 Azgın, yakıp kavuran bir kıyamette.

Bir infilaktır her şeyi yok eden!
 Ve her şey fırlıyor geriye:
 Beyin
 duygu
 hücre

Su
 Ve ayrışıyor yapayalnız atomlarına
 Yapayalnız bir yıldızın.

Gezegenimiz harikalarla dolu daha!
 Uzayın ıssızlığını düşündüğümüzde.
 Onun varlığıdır kaynağı mutluluğun
 Odur temel anlamını veren maddeye...

Okul arkadaşlarım, fizikçiler, matematikçiler
 Durdurun geriye gidişini sayıların!
 Koşun imdadına benzersiz, biricik
 Yeşil ve böylesine capcanlı dünyamızın...

Türkçesi: Atıl Behramoğlu

Andrey Germanov (d. 1932)

İLKEİ DÜŞLER

Dimiler Stefanov'a

Her gece bir karabasan bela olur bana
 Kaynaşır uykumda taş devri insanının korkuları
 Yavaşça kımıldar sürünürler
 Sayısız geçmiş çağlardan...
 Kaçıp gitmekten başka ne yapılabilir o zaman?
 Suçlamalı mı kızıl kanı canlı diye böylesine?
 Acı veren, umarsız üşüşmesi kurtların...
 Erimek, yok olmak, karışmak toprağa...
 Doğmak kanatlarla ve geride bir gölge bırakmak
 Dehşet
 parçalasın diye...

Her gece aynı şey., ve derken:
 -Kes gürültüyü, oğlan uyandı yine
 Yarın okula gidecek erkenden...
 -Özür dilerim...
 Kalbim sıkışmış olmalı...
 Gidip pencereyi açarım titreyen ellerle
 Bir sigara yakarım yaslanıp pervaza
 -Tiryaki olmadığım halde.-
 Dünya nasıl da harikulade şimdi
 Olağanüstü sessiz
 Ve dopdolu, yaşamı solumanın ateşli rüzgârıyla
 Ve depresmel zonklamasıyla yüreklerimizin!
 Ve ancak o zaman görürüm yanan uçlarını
 Sessiz sigaraların her pencerede...
 Bizim apartmanda. Orada, ilerde. Şurada da...
 Bizim caddede... Tüm kentte...
 Bizim dünyamızda... Ve dünyalarında onların...
 Yanan uçları
 sessiz
 sigaraların...

Kırmızı sinyalleri gibi olgunlaşmış alarmin!
 Hayır! Artık şimdi
 Mağara insanının korkuları değil söz konusu olan,
 Ve onun ilkel düşleri!
 Tüylerim ürperir savaşı düşünerek
 Ve öteki modern şeyleri...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Dimiter Stefanov (d. 1932)

OTUZ ÜÇ YAŞINDA
 Otuz üç yaşında
 (Tam orta yerinde yaşam yürüyüşünün
 İsa ile aynı yaşta
 Ortasında Uzay Çağı'nın)
 Ayrılıyorum yarısından
 yaşamımın...

Bir zamanlar matematiği
 Pekiyi olan ben
 Kavradım otuz üç yaşında
 Bu pankartlar, atomlar
 Roketler, sibernetikler
 Kiliseler, plastikler
 Ve söylevler çağımızı
 Belirleyen en önemli şeyi:
 Her şeyin ikiye ayrılması...

Ayrılmış her şey ikiye: Doğu, Kuzeye ve Güneye
 Ve insanlar: Doğulu ve Batılı diye.
 Ayrılıyor dünya
 Düşmanlarla çılgınlarla
 Biz zaman ayrılmaz olan fırtınalar
 Ayrılıyor atom mantarlarına ve elektrik üretim merkezlerine

Arkadaşlar da ayrılıyor
 Dünkülere ve bugünlere
 Perdeler bile ayrılıyor
 Oya işlemelilere
 Ve demir perdelere...

Yanıbaşımda yatıyorken sen
 Bir çift yeşil göz ayırıyor beni
 Öteki kadınlardan.
 Bak, kızımız
 Daha dün emekleyen:
 Geliyor bize doğru sevinçle...

Bir artı işareti gibi
 yana açılmış kollarıyla...

Fakat o yeni Milad'ın insanıdır
 Önümüzdeki otuz üç yılda...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Eftim Eftimov (d. 1933)

NE ZAMAN BÜYÜR NEHİRLER

Bir soru çıkmıyor hiç aklımdan:
 Nehirler büyürlerken neden
 Sessizce ayrılırlar doğdukları topraktan;
 Üzölseler de sılayı bırakırken.

Neden kalmazlar sonsuza dek
 Onları duru gözyaşlarıyla besleyen kaynakta
 Avutan ezgilerle, yaşam veren
 Bu derin gölgelikte, kayınların altında.

Yoksa çok mu dar geldi bu tepeler
 Öğrendikleri şarkılar için:
 Bu yüzden mi açık ovalara yöneldiler
 Ötesine ağaçların, dağ geçitlerinin?

Ve nehirler ne denli büyürlerse
 O denli uzak düşerler kaynaklarına.
 Neden ama? Bu acımasız bilmece
 Üzüyor beni yol ayrımlarında.

Fakat geçmişe, çocukluktaki evime
 Döndüğümde dilsiz bir kederle dolar içim;
 Çünkü büyürken insan olmaya ben de
 Nehirler gibi bırakıp o yerleri gitmişim...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Vladimir Başev (1935-1967)

HAVA ALANI

Uçarken öleceğim havalarda
 Beyaz, uğursuz bulutlar arasında
 Yitirmeden duyumları,
 Tek bir izi bırakmadan.
 Hiç kimse ağlamayacak arkamdan...
 Sadece pist bilecek
 Nereden havalandığımı
 Ve hatırlayacağım onun
 Trajik aydınlığım

Ve eğer sen
 Aramak istersen izlerimi
 Hava alanına geleceksin
 Alüminyum kanatlı
 Devsel haçlar arasına.
 Önünde dur saat tablosunun
 Kocaman harflerle
 Sayılar saatler
 Ve mesafelerle
 Konuşan benim...

Dur orada
 Önünde dur saat tablosunun...

Türkçesi: Özdemir İnce

Lubomir Levçev (d. 1935)

ŞİMDİKİ ZAMANI YAŞAMAK

Nerede yaşarsam yaşayayım,
 nerede ölürsem öleyim;
 sabahleyin,
 erken,
 sabahleyin,
 insanlara dönüşünce yıldızlar
 kuvvet çizgilerine doğru
 ateşin vaftizine doğru
 ilk birliklere ulaşmak için
 ileri atılan isimsiz insanlara
 dönüşünce yıldızlar,
 ben de aralarındayım,
 ben de yoldayım,
 elimde Tanrı gövdesi gibi soğuk
 kuru bir ekmek parçası...
 yavaş yavaş dağılırken karanlık
 ama doğan gün gerinirken hâlâ
 işte tam o sırada
 duyarım
 o biricik benzersiz tadını
 şimdiki zamanın.

Mutluyum ben
 bilsem de
 ne denli tehlikelidir
 mutlu olmak.

Coşkuyla haykırır ruhum ama
 "Selam gün, yüksel doğan günün tanyeri,
 Güvenebilirsin bana hâlâ!"
 Nerede yaşarsam yaşayayım
 nerede ölürsem öleyim;

akşamleyin
geç bir saatte
akşamleyin,
yıldızlara dönüşünce insanlar

ve çekilince bulutsuz gökyüzüne,
tabii ben de aralarındayım...
gün ışığı çekilir
ama kararsızken gece...

İşte tam bu sırada
duyarım
ben benzersiz görkemini
şimdiki zamanın.

Rahatımdır
bile bile
ne denli tehlikelidir
rahat olmak.
Ruhum gülümser rahatça;
“Selam alacakaranlığı batan günün,
şimdi hâlâ güvenebilirsin bana!”

Türkçesi: Özdemir İnce

GARCÍA LORCA'YA ŞARKI

“Öldüğüm zaman gitarla gömün beni...”

F. G. Lorca

Nerde o kanlı Granada?
Nerde gömütün?
Kimlere sorayım, kimlere?
Durmadan kışneyerek
kumları eşen
sağrıları köpüklü taylara mı?
Yoksa gün görmüş kartallarına mı
Nevada doruklarının?

Uzak,
 çok uzak Granada!
 Mavi mi gökyüzü orada,
 mersinler yeşil mi
 bilmiyorum.
 Ama sen Granada uğruna can verdin.
 Ve orada
 segedilyalar söylenen
 İspanya toprağında
 çürüdü kanlı gömlekleri kardeşlerimin.

Uzak,
 çok uzak Granada'da.
 Gözyaşı dökmek için değil arayışım gömütünü.
 Şarkı söyleyeceğim başucunda,
 neşeli ve iyimser bir havayla
 dile gelecek gitar.
 Ve taşında senin
 bir Kastilya kaması bileyeceğim
 önümüzdeki savaşlar için.

Türkçesi: Fahri Erdiñç-Kemal Özer

APPASSIONATO
 Gece göğünü severim
 Çünkü çıplaktır.
 Gün ışığı engeller çünkü
 Evrenin çıplaklığını görmemi
 Ey, yıldızlarla dolu çıplaklık!
 Gizleme çekiciliğini!
 Seni gözlemek istiyorum.
 Senin maddenin bilmecesini çözmek tutkusu
 Kucağına öyle bir güçle çekiyor ki beni!
 Beni sev!
 Gecem ol benim!

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

ÇEKOSLOVAKYA

X. yüzyılda siyasal sağlamlaşmayla birlikte Çekoslovakya'da köklü bir kültür hayatı gelişmeye başladı.

XIII. yüzyılın başlarına doğru Orta Avrupa'da sağlam bir güç oluşturan Çek devleti ülkenin kültür bütünlüğünü de sağladı.

XVIII. yüzyılın sonlarına doğru Alman etkisine karşı başlayan savaşlarla birlikte yazın ortamında da ulusalcı kıpırdanmalar filizlendi.

Bohemya'da modern edebiyatın doğuşu doğrudan doğruya şair Karel Hynek Macha'ya (1810-1836) bağlıdır. Kısa süren yaşamına karşın bu romantik şair sanatsal ve felsefi bir yenileşme hareketine yol açmıştır. Karel Jaromir Erben de (1811-1870) destan ve baladlarıyla bu dönemde etkili olmuştur.

Yeni Çekoslovakya'nın kurulmasıyla (1914-1919) ve I. Cumhuriyet döneminde Çekoslovak şiiri büyük bir gelişme göstermiş ve Josef Hova (1891-1945), Jiri Wolker (1900-1924), Jaroslav Seifert (1901), Vitezslav Nezval (1900-1953), Vladimir Holan (1905), Frantisek Hrubin (1910-1971) gibi ozanlar bu şiirin kurucuları olmuşlardır.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Çekoslovak şairleri ileri bir hümanizm anlayışı içinde şiir yazmışlardır.

1993'te Çekoslovakya, Çek ve Slovak devletlerine ayrıldı.

Petr Bezruč (1867-1958)

Kanım azaldı
Ama ağzımdan akıyor hâlâ.
Otlar bürüyünce mezarımı,
Ben ölünce,
Kim alacak yerimi,
Kalkanımı kim tutacak?

Dumanlara bürünerek geldim ocaklardan,
Gözlerim gece gibi karaydı,
Alevler fışkırıyordu burnumdan,
Şafakta olsun alacakaranlıkta olsun,
Karşısına dikildim o katillerin,
O para babalarının, o vurguncuların,
Madenlerden çıkıp geldim işte,
Varsın taşlar süslesin soylu başlarınızı,
Tutsak ettim hepinizi öfkemle,
Sıkılı yumruğumda hâlâ kini var
Beskyd dağlarından gelen bir madencinin.

Kanım azaldı
Ama ağzımdan akıyor hâlâ.
Otlar bürüyünce mezarımı,
Ben ölünce,
Kim alacak yerimi,
Kalkanımı kim tutacak?

Türkçesi: Ülkü Tamer

*İvan Krasko (1876-1958)***BABA TOPRAĞI**

İniyordu barışçı, sessiz gece
 Gri ormanlar üstüne
 Alçalan güneşin ölgün pırıltısında
 Kankırmızı tarlalar
 Ürkek, yabansı basıyorum toprağa, işsiz güçsüzün biri
 Gurbetten geliyorum
 Yüzüyor güneş, denizde kandan bir gemi
 Sonsuza kadar

Toprak üstünde nemli ağırlığı ekin yığınlarının
 Titrek ve hışırtılı
 Yok kimse, el eden, adımı seslenen
 Alını kırış kırış biri
 Gözlerinde bir soru, yumuşak, içten
 Konuşmasız, azarsız, incitmeyen
 Neden kodun gittin tarlaları
 Kim görüp gözetiyor şimdi onları

Güpegündüz, öğle sığağında güneşin, yine nemlisin
 Toprak yığnında oluşan önsezi
 Birikmiş gözyaşları yüzlerce yıldan
 Mutsuz kullardan
 Nasıl kuruyabilir-onlar çıktıandır
 Tutsaktır gözyaşlarına
 Kızgın güneş yakıp kavurmak ister hâlâ
 Bir ağrıdır hâlâ sürüp gider

Yaşlı elma ağacına bakıyorum
 Bir yabancı, daha şimdi gelmiş
 Kanlı toprakları atalarımın
 Yurda döndüğümü anlıyorum
 Acılı bir ses, bir iç çekiş, atalardan yükselen
 Kalpte yeşeren
 Toprakta çimleniyor ejderha dişlerinin izi
 Tutsak eden önsezi

Türkçesi: Kemal Kandaş

KAVAK AĞAÇLARI

Ah kavak ağaçları, ipince, upuzun kavak ağaçları
 Kasım ayı yakılmışlığında tarlanın
 Büyük ve karanlık, orada dikilmişler
 Donmuş, katılaşmış, kötü rüyalara benzer
 Kavak ağaçları

Ah kavak ağaçları, yapraksız, çıılçıplak kavak ağaçları
 Kocaman çitler, devlere benzer, karanlık ve kaygılı
 Yalnız ve avuntusuz artıkları
 Gibi yıkılmış, kül olmuş bir samanlığın
 Kavak ağaçları

Ah kavak ağaçları, dimdik ve cansız kavak ağaçları
 Çayır kenarları karanlık ve dilsiz
 Cinlere benzer ruhlar çıkıyor Nirvana'dan
 Boş tarlalara dimdik bakan
 Kavak ağaçları

Ah kavak ağaçları, kendini beğenmiş kavak ağaçları
 Görüntüleriniz gibi yitecek ruhum
 Nirvana'ya mı yükseliyorum
 Yolunu şaşırmış bir kargayım
 Gecede uçuyorum

Türkçesi: Kemal Kandaş

Karel Tornan (1877-1946)

AVIGNON KÖPRÜSÜ ÜSTÜNDE

Avignon Köprüsü üstünde
 dans edilir,
 Avignon Köprüsü
 türkü söyler,
 kısa sürer danslar
 durmadan şırıldar su.

Avignan Köprüsü korkuluklarına
dirseklerini dayamıştı Papa,
Avignon Köprüsü üstünden
yüzyıllar gelip geçti;
Bugün bir Çek ozanı
orada geçiriyor iznini,
durmadan sırıklıyor su.

Avignon Köprüsü üstünde
allahaismarladık!
Avignon Köprüsü üstünde
hoşça kal!
Selviler ve zeytin ağaçları,
insanı büyüleyen kırlar,
durmadan şırıldayan su.

Avignon Köprüsü üstündeyim
senin sayende,
Avignon Köprüsü üstünde
güçlü ve kuvvetliyim,
düşünüyorum ki geçti buradan
Bohemya Kralı Charles IV,
durmadan şırıldıyor su.

Avignon Köprüsü üstünde
dans edilir,
Avignon Köprüsü
türküler söyler.
Prag Köprüsüne benziyor bu.
Uzun, uzun bir türkü.
Ve durmadan şırıldar su.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

Josef Hora (1891-1945)

UYKUSUZ GECE

Nerde dolaşıyor gözlerim

Sevgilim?

Hangi seherdir parmaklarımda

Yansıyan böyle gümüş renkli?

Geceyi sararken pespembe şafak

Kaybolur her şey.

Kapanan gözlerin karanlığında

Gözler.

Duyuyor musun vücudumu

Seninkinin yanında titreyen?

Dilin ağzımda

Aydınlanıyoruz

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

DUYGUSAL EĞİTİM

Kadın elinin hareketleri, alto gülüş,

Güvercin kanatlarının grisi,

Yapraklarda yelin oyunu, çatlaması meyvenin,

Avucumda yakıcı soluğu bir köpeğin.

Böyle yok oluyordu dumanlar ve sesler, susuyordu,

Solgun ışıklar, oynayan gölgeler, uğultusu ağaçların,

Gece iniyordu üzerine kentin.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

Stefan Krčmery (1892-1955)

ŞİİR

Yeniden uzanıyorum eski kemana, kalmış gibi hâlâ tellerde
Sıcaklığı yumuşak parmakların geçmiş günlerden
Ve uzanıyor sesler geçmiş günlere
Titreşerek tellerden
Arılar gibi ıhlamur ağaçlarına üşüşen

Bu uzayda iz bırakmadan geçmiş bir şarkı değildir
Rüzgârları dinmiş, anılara itilmiş bir şarkı değildir
Sevgi dolu bir elin çocuk yanaklarım okşaması da değil
Acı değil, tatlı değil, gülmek, hıçkırmak değil
Günah çağrısı değil, dalgaların sonsuzu aşması değil

Ve yüz gemi, hepsi de yepyeni, dalgalar üstünde
Sonsuza doğru gidiyorlar gündüz ve gece
Orada yelkenliler, görkemli, altınla süslü
Yıkılmış kaleler, göçmüş direkler üstünde
Açlıkla, susuzlukla ve doymuşlukla yüklü

Ve tüm kalıntılar, kurumuş, solmuş
Ve taptaze güller, alev alev yanan
Eli açık doğa, ülkemizi çiçeklerle donatan
Altın sarısı yazın, ekmek kokusu, devşirdiğimiz yemişler
Ve kabarmış dalgalar, Tanrı evi, baca ve köprüler

Rüzgâra karşı tohum ekiyorum dört doğrultuda
Durmadan çimlenen nedir içimin tarlasında
Bir ekiciyim ben, tezcanlı bir duyguda
Ölmezlik saçıyorum, ölmezlik tarlasına
Rüzgârın dört doğrultusuna
Toprağım ben, tohumum avuçlarında

Sen benim alınyazımsın, güneş, yağmur, çiğ, kaynağımsın benim
Ve ben fırtına, ben can, gökyüzünde kutsal evim
Kutuptan kutba yürüyoruz biz, eşikten kapıya yürür gibi
Karanlık göğü aydınlatan bir çift yıldız
Ve yanımızda iki çocuk, biri erkek, biri kız

Nasıl karşı durabilir bize dünya, ölüm ahtapotları
Bizim tapınağımız evren, bizim kalemiz Tanrı
Aşağılık bir katil sıkmak ister gırtlığımızı
Mezarın yakınında. Ve ensesinden tutmuş Tanrı
Gazaba gelip çalmış, caddenin çamuruna
Bağrıyıorduk denizin ortasından ormana dalmış gibi
Dalga beyaz bir at, sırtlamış bizi, nereye?
Azgın denizin binlerce dünyayı sömürdüğü yere
Yüzüncü kubbe örtüyor üstümüzü, iki yüzüncü gelmede
Dalgalar beyaz bir at, sırtlamış bizi, nereye?

Dalgalar altımızdadır kumsala dek
Ve çöl, tarla, fundalık
Yeniden çöl, tarlalar, değirmenler buğdayı öğüten
Ve tapınaklarda insanlar, dua eden, küfreden
Ve deniz bırakamadığımız elimizden

Türkçesi: Kemal Kandaş

Konstantin Biebl (1898-1951)

YERYÜZÜ ŞARKISI

Göklerin ayı,
Aramızdaki anlaşmayı unutma.
O kadar eğilmen doğru değil bence
Saklanmak ister gibi
Ermiş Ludmilla'nın eteği arkasına.

Gidecek öyle kısa yolun kaldı ki
Vinodradý'ye.
İyi düşün.
Önce kilisenin damından in,
Sonra su borularından.
Her yerde savaş var.

İşte Prag, altı aydır bekleyen bir saatli bomba,
İşte Pankrac, acılarımızın Bastille'i.
Ya Terezin?

Bir şair ölüyor orada,
Kurtulmuş Fransa'nın en güzel oğlu,
Robert Desnos,
Aşk gibi gözleri var.

Meleksi iki yürek gibi gözleri var,
Meleksi iki yürek gibi gözleri var saydam safranlarda,
Saydam safranlarda gözlerin en saydamı.

Türkçesi: Ülkü Tamer

Jan Smrek (d. 1898-1982)

GENESİS VE EXODUS

Dünyaya geldiğimde
Bezelye çorbası gibiydi ortalık sise boğulmuştu
Ve babam -olayı kutlamak için-
Kırmızı şarapla sarhoş olmuştu

Sakallı yüzünü bastırdı sonra
Kendinden geçmişçe oğlana
Yaptığı gibi mutlu anlarında
Kar örtmüştü tüm dağları
Ve kasırğa ulumaları: Haho! Haho!

Kasırğa değildi o
Gaklıyordu baykuş, kukumav ve karga
Dua ediyordu papaz üç yaşında
Babamın mezarı başında

Acı günler başlıyordu
Bağrına basıyordu konu komşu
Annemin mezara konuşunu görmeyin diye
İyiliksever ellerde

Bağırıyordum lokomotif: Çabuk ol! Acele et!
Al götür beni dünyaya
Aklımı başıma toplamalıyım elbet
İsa gibi on iki yaşında

İsa gibi bundan böyle
Yeni bir anne aradım kendime
Başiboş yürüdüm ülkeden ülkeye
Bir yerlerde bekliyor olmalıydı
Sıpsıcak kalbiyle

Bekliyordum saygılı ve tok gözlü
Yeşerdikçe aramızda sevgi tohumu
Bir muştı, mutluluk ve huzur yüklü
Ve tüm nimetleri dünyamızın
Çeşit çeşit, küçüklü büyüklü

Diz çöktüm önünde askerlik şubesinin
Ağladım umutsuz ve içler acısı
Arındım ölüm korkusu
Mermiler, gülleler dolusu

O günden bu yana korkuyu attım
Sevme gücüm de kalmadı artık
Donmuş bakışlarım tarlalar arasında
Ve kilitli kalbim kül dolu kavanozda
Açıkça her bağıt, her yükümlülük
Hiçe sayılmışlıkta anlamsız ve boynu bükük
Ve yanılığlar büyük kapılar önünde
Sayısız kentte

Artık duygularımda değilim ben
Yargılarım yüzünden
Tüm sevgim yıldızlara artık
Ve kardeşliğim hane berduşlara

Çokça uğradığım bir eski katedral vardı
Günnük kokardı
Ve kaderine orada aralanırdı
Büyük kapısı gökyüzünün

Artık bağlanmıyorum bir noktaya
Tüm yeryüzünü kendimin sayıyorum
Coşturuyor uçsuz bucaksız dünya
Hâlâ neden pişirilir tuğlalar
Bana gerekli değil artık bunlar
Terk edilmiş oteller yolda belde

Her yerde her yerde
Beni ağırlamaya hazırlar

Artık tanımıyorum ülkeyi
Sürmeyi, ekip biçmeyi, tomurcuk vermeyi
Geyikler, ayılar, kaplanlar vurdum her yerde
Mississippi'de, Ob'da ve Nil'de

Biricik tarla değil artık beni sınırlayan
Ağaç değil, çit değil, çit kazığı değil
Bir sarı başak, bir baş hayvan değil
Sirenler işaret verir durmadan
Rüzgâr yön, denizler ses verir

Çelikten bir taya kurulmuşum
Gemim, benim kuğu kuşum
Dur, gelme, orda bekle! diyen yok
Bütün engellerden azat olmuşum

Böylece gidiyorum, Ah Tanrım
Nedir bu özlem, neden kararsızım
Senin ölümsüz annen
Açmadığı halde kucaklarını
Gemici gemisinden
Kucaklıyor yer yuvarlağını

Denizlerin şarkısı çınıyor-bu sesle
Kül kavanozu açılıyor kalbime
Çözmek için deniz havasındaki gizemi
Başlıyor Allahın Ruhulkudüsü gibi
Asılıp kalmaya denizler üstüne

Haho! Haho! Böyle uluyordu rüzgâr
Kaptan köprüde duruyordu
Ve genç dalgalar onu öpüyordu

Vitezlav Nezval (1900-1958)

AŞK

Gün yaş döker... Çiseler çayırın üzerine
Oğlanlar ve kızlar bağlamaya giderler ot demetlerini

Dönmezler geri

Çayır yeşildir gözler mavi
gözleri tıpkı bir tutam menekşe demeti

Oğlanlar ve kızlar sarmaş dolaş
Aşar başlarını menekşenin mavisi

Aşkla ve orakla yaşamak zor gelir bize
Aşkı yaralar keskindir orak
Çanın sesi duyulunca avlularda
Gözlerin bunca güzelliği kalmayacak

Er geç saat gelecek
gecenin içinde solan peygamber çiçekleri için
gelecek mutluluk saati
Küçük bir çocuk kaldırır başını yastığından
anne tutsaktır aynanın içinde

Acıdan ve güzellikten çatlar
acıdan çiçeklenir güzellik
Gökyüzü yıldızlarla dolu püskürtme
Gül rengi bulutlar döner otlamaya çayırda

Gece yaş döker.. çiseler çayırın üzerine
Oğlanlar ve kızlar otların arasında öpüşmeye gitmişlerdi

Sabah çocukları açacak onlara kapıları
Döner mi oğlanlarla kızlar
Dönmezler geri

Türkçesi: Eray Canberk

SIKINTI

Voltava'dır söyleyen bu sözsüz şarkıları
 Voltava söylüyor ve ben yazıyorum güftesini
 Gece ağlarını dökmüş ve av başlıyor
 Daha da ısıltılı bir bayram gecesinden
 Art arda ölüyordu yıldızlar derken
 Beyaz balıkların sözsüz oyunu içinde kederle ve iç çekmeden

Gel sevimli Madelon gel Hedwige gel Clara
 Voltava sarfa söyler Madelon gelmez ama

Döker yamaçlardan akan sularını Voltava
 Boğulmuş kadınların üzerine sisini serer gece
 ve ben işitilmez notaların sesleri gibi bulup çıkarırım onları
 beyaz köpüklerin taçlandığı kasvetli duanın seslerini
 Böyleydi ölümleri kadınların art arda
 beyaz balıkların sözcük oyununda kara kralların kucığında
 sözsüz bir aşk türküsü gibi geceleyin şenliklerin gürültüsü gibi

Gel sevimli Thérésé Marie Ninon Clara
 Voltava şarkı söyler Madelon gelmez ama
 Voltava'nın suyu üzerinde parıldıyor görkemli maskaralık
 Ah şarkı söyleyebilsem mızıkalar çalgılar çalınınca
 Kapkara kuyu bileziğinin altına serer ağlarını gece
 Ölü ay şöyle bir bakar örtündüğü rahibe harmanisi altından
 inci ısıltısını andıran havai fişeklerin sözsüz oyunu içinde
 sözsüz bir aşk türküsü gibi yüzyılların uğultusu gibi
 sizler gibi sevimli Thérésé Marie Manon Clara

Voltava şarkı söyler Madelon gelmez ama

Türkçesi: Eray Canberk

BULUTLAR

Sağ gözün öğle vaktidir gökyüzünün
En yüksek noktasındaki güneşi andıran gözbebeğiyle
Sol gözün öğle saatlerinde bir göldür
Ve bulutlar
Sanrılarındır senin
Aşkı düşündüğünde
Bir gemi geçer su üzerinden
Ya da Afrika
Korktuğun zaman sen
Akrep burcu çıkar bulutların içinden
Senin ellerini düşündüğünü balıklara göre anlarım
Bir evliliği düşünüyorsan eğer bin yapraklı gül açık eder bana
Aşk yorgunluğuyla masalsı kentler kurarsın
Tritonların kavgasıdır kararsızlıkların
Kederli misin bir mum yanar
Acele bir öpücük gönderirsin bana mühürlü bir mektubun
içinde

Çıngıraklar gibi ses verir sevincin
Tutkuya kapıldığın zaman
Bir çitin arkasına gizlenir bütün dünya
ne düşünüyorsun işte bir lamba
Yatmaya mı gidiyorsun bir gecelik görürüm
Ninni söyledin mi de birçok yeni doğmuş çocuk var yukarda
Senin uyduğunu açık eder bana kuştüyü yastıklar
Güneş batar batmaz uyursun
Ve açarsın gözlerini uykunda
Sağ gözünü gökyüzüne dikip
Sol gözünü bir göle
Aydır gözbebeğin
Kararsız düşünün beyaza kesmiş ayı
Genç kızlık dönemini görürsün düşünde
Ve kargalar havalanır mermer bir şatodan

Düşünde görürsün ilk öpücüğünü
 Ve bir kuyuya dalar bir akbaba
 Evlendiğin geceyi görürsün düşünde
 Ve can çekişir bir kuğu
 Yaşlılığını görürsün
 Ve bir yumak yuvarlanır toprağın üstünde
 Bu gece senin için bir uykusuzluk gecesidir
 Gökte bir tek bulut bile yok çünkü
 Yalnız sabah yıldızı açık edecek bana gün ağırırken
 ağladığını

Türkçesi: Eray Canberk

ÂŞIK KADINLAR

Coşkunuzdan bir gökkuşağı yapılırdı
 güzel yavuklular
 Biri beni bırakır bir başkası gelir aynı güzellikte
 o da bırakır gider

Senin bana bıraktığım başkalarına veririm ben
 Voltava
 pırıldar Ey sen kıskanç kadın geçer ve şarkı mırıldanırsın
 ve çekip gidersin sonra

Üç renkli fiyonga karşılaştırılabilir aşkla
 saçlar ağız gözler
 Ölür ayak sesleri avlunun yankılanımında
 mavi bir gökyüzünü andıran avluda

Ah başkalarının benden istediklerini
 veremiyorum sana
 Nice geceler boyu aradığım kadın
 gelip kapıyı çalsana

Odamda kara bir bayrak dalgalanıyor mağrur
 Yüzlerce yeni gökkuşağı ve yeni renkler
 solsun
 Sen gel baştan çıkarıcı kadın

Sen benim maça kızım Ey benim güzel kadını
Ey Maria
Dinle piyanomun sesini senin içindir çaldığı
arya

Fiyongada yalnız bir tek kara kurdela kaldı
bir bez parçası işte
Sen de gittin ötekiler gibi tıpkı
Gittiler hepsi de

Türkçesi: Eray Cantürk

Jaroslav Seifert (d. 1901)

KÜÇÜK KIZLARIN TÜRKÜSÜ

Daha güzel ne var dünyada
küçük kızlardan başka
doğar doğmaz elma kokarlar
ballı süt karışımıyla.

Küçüktür hepsi birer gonca
tenleri yaldızlanır
üç yaşlarında
belli belirsiz bir gölge
çizer saflıklarını.

Tertemiz güllerler
ve vücutlarından geçen dalga
durur kalır doruklarda
sonsuz kadar.

O zaman kızarır yüzleri
Ama bebekleri oynar onlarla
çocuk düşlerinde
ve gözlerinden öpmeye zorlarlar.

Artık ezilmiş akağaç yaprakları
kokar tenleri burcu burcu
ve biraz çevirseler başlarını
yürekleri küt küt atar.

Türkçesi: Özdemir İnce

ADSIZ

Belki de bugünkü kadar hiç
duyumsamadık avuçlarımızda
bize özgürlük getiren
kızarmış ellerin sıcaklığını.

Henüz yitmedi kulaklarımızda daha
yıpranmış silahlarının uğultusu.
Sokaktaki insanlarımızın kolları
Gene açık eskisi gibi kucaklamaya.

Yüzünüzde bunca gerçek gözyaşları,
kucak açtığında ölülerine toprağımız,
hâlâ sıcak ve yakıcı gözyaşlarımız.
Evet, söylüyorum bunu bütün dünyaya!

Ve bütün yüreğimle haykırıyorum size:
Yaralamayın n'olur bu sevdayı!
Hayalleri paramparça olan ülkemizde
bir o kaldırabilir bunca acıyı.

Türkçesi: Özdemir İnce

ÇEK KRALLARININ MEZARLARI ÜZERİNE
Yüreğimde utanç susuyorum akiklerin karşısında
Ah Çek mücevherleri
Şurada gömülü yatan silah
Eksiğimizdir bizim.

Henüz tomurcukta uyuyan
yaprak ve çiçeği ıslatan çiğ gibi tıpkı
sıvanırdı kan kılıca
zırh eldivenine, mızrağa sıvanırdı.
Yakarmak mı? Evet ama parıldasın elinde
kınından çıkmış silah,
yalnız kadınların elleri boş kalabilir
ama onlarınki de değil.

Saatler geçiyor ama gecikiyor
yeniden doğuş kulesinde bizim zamanımız.
Tarihin parmağı çizmedi duvara
çoşturucu bir arma.

Ama ateş alacak üzerinde kuruyan kan
Umutsuz değil henüz onuru kırılan.
Yalnız kadınların elleri boş olabilir,
ama onlarınki de değil.

Zavallı bir yakarıшта el kavuşturmak
yeter mi utançtan kurtulmaya?
Yalnızca çocukların elleri boş olabilir
ama onlarınki de değil.

Türkçesi: Özdemir Ince

Laco Novomesky (1904-1976)

KELİME

Bitir şiirini, bize elveda de,
Sonra çek git, sevdalı şair.

Saat çaldı, zaman demir kesildi,
Biz kaldık içinde zayıf, şaşkın ve kararsız.

Acıma bilmeyen bu çağ selamlıyor bizi
Boğazda düğümlenmiş bir hıçkırığın sıkıntısı.
Her şeyi yitirdi mi?

Dilimin ucunda bir kelime var.
Acıyı düşündüm ve buldum çaresini.

Türkçesi: Eray Canberk

Vladimir Holan (1905-1980)

BİR ASANSÖRDEKİ KARŞILAŞMA

Asansöre girdik. Yalnız ikimiz.
Bakıştık yalnızca, hepsi bu kadar.
İki canlı, bir an, gülümseyerek, rahatça...
Kadın indi beşinci katta, ben daha yukarı çıktım,
anladım bir daha göremezdim onu,
bir karşılaşmaydı, hepsi bu işte,
peşine düşseydim bir ölü sayılırdım ardında,
o da bana doğru gelseydi,
bu ancak olabilirdi öteki dünyada.

Türkçesi: Eray Canberk

ARASINDA

Düşünce ile sözcük arasında
anlayabileceğimizden daha çok şey vardır.
Sözcük bulunmaz kimi düşünceye.

Bir atın gözlerinde yiten düşünce
bir bakarsın, bir köpeğin gülüşünde
çıkılmış ortaya.

Türkçesi: Gürkal Aylan

KARŞILAŞMA V.

Bilinmeyen bir kentin kapısında
bir kadın yolunu kesti,
dedim ki ona: bırak geçeyim, ben girip
çıktıyorum yalnızca, girip çıkıyorum,
korkuyorum, herkes gibi karanlıktan.

Şöyle yanıtladı beni:
korkma, ışığı açık bıraktım!

Türkçesi: Gürkal Aylan

ANNE

Hiç dikkat ettin mi yatağını yapışına
yaşlı annenin,
bir tek buruşuk kalmasın diye
nasıl çeker, düzeltir, gerer çarşafını?
Soluk alıp veriş öylesine içten,
ellerinin hareketi, avuçları
o denli sevecen ki
geçmişte Persepolis'teki ateşi hâlâ onlar söndürmekte,
şu an ise Çin kıyılarından ya da
bilinmeyen denizlerden kopup gelebilecek
bir fırtınayı onlar yatıştırılmaktadır.

Türkçesi: Gürkal Aylan

*Andrei Plavka (d. 1909)***DÖNÜŞ**

Bir yolcuym, zavallı bir yolcu,
Eşiğime silkiyorum tozunu kunduralarımın.
Buruşmuş bir gazetede bir elmas taşıyorum.
Her şey hüznü ve gökte bir umut penceresi açmak istiyorum.

Yabanıl yığınlara açılacak bir pencere
Ve gözü hep üstümüze dikilecek,
Avuntunun ozonunu boşaltacak
Gurur kırıklığının ovalarında düzensiz ormanları koruyanlara,
kentlerin zavallı duvarcılarına,
parçalanmış, derileri yüzülmüş madencilere,
kentlerin karanlığında bunalmış oğullarımıza.

Dur yolcu, okşa çamların iğne yapraklarını,
bataklıktan çıkan bir at kuyruğu gibi
yel dağıtıyor yabanıl hindiba çiçeklerini.
Bakışın bulanık ve elin titrek.
Sen gezinirken büyüdü söğütler.

Yosunlu yamaçlarda kokusu köklerin
dönüyorsun bir dağ alabalığı gibi.
Korkma turna balığından, kaynaşan sulardan,
çok renkli sineklerin ölümcül gözlerinden.
Çalılığın sessizliği gizliyor ezincini.

Bakışın bir lamba gibi parlamalı.
Ellerin yaklaşmalı kemikli ellere.
Ateşin közlerinde bulmalısın sevinci.
Dağlar yedi kez selamlamak seni.
O zaman canlı ufuklar açılır önünde.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

Jan Kostra (1910-1975)

ANAYURDUM

Ansızın bir özlem sarıyor içimi, fısıldıyorum:
Anayurdum.

Yitirdik yolumuzu, yitirdik yolumuzu
Acılar ve hüznler arasında,
Aşkımızı uzak şehirlere ünledik,
Şiirlerimizi solmuş güzelliklere adadık
Eski bir kaynağın yapraklarını hışırdatan
Bir rüzgârın kıyısında.

Hep beni bekliyordun bu arada,
Sadık yurdum, taşlı toprağım benim,
Patates tarlalarım,
Yoksulluğun boynu bükük yulafları,
Kara çalılar,
Yaban güllerinin ince güzelliklerini
İnatla koruyan fundalar.

Hep beni bekliyordun bu arada,
Bir kumaş dokuyarak
Kızlığının alçak gönüllü yüceliğinde,
Sen sevgililerin dillerindeki
Övgüleri bilmeyen anayurdum.

Sen çıplak ayaklı kraliçem,
Bembeyaz kuzuların çobanı,
Güneşte esmerleşen ermiş,
En güzel suların kıyılarında
Eteklerini toplamış çamaşırcı kadın.

Seni görüyorum
 Evimin eşiğinde.
 Batı ocaklarında bir ateş yanıyor,
 Kıvılcımlar saçıyor göğe.
 Bronz çanlar çalıyor şimdi,
 Uykunun kanadı altına giriyor sonra.

Uykunun kanadı altında
 Susuyor küçük kuşlar
 Yumuşak yuvalarının boşluklarında.
 Yalnız sen ayaktasın,
 Gözlerine siper etmişsin ellerini,
 Beklemekten ve özleminden boşalmış gözlerine.

Dilendiğim torbamı eşiğe atıyorum,
 Asamı kırıyorum artık, yollarımın candaşını,
 Çimenli kucığına düşüyorum yüzüstü,
 Anayurdum.

Türkçesi: Ülkü Tamer

Oldrich Mikulašek (1910-1985)

KİM BULDU BU İKİ SÖZCÜĞÜ
 Kim buldu bu iki korkunç sözcüğü:
 sakın ol!
 O haklı! Biz de haklıyız:
 Bunun için sakiniz
 birisi hakkımızı çiğnediğinde,
 sakın ol,
 göz kapakların mı titriyor?
 sakın ol,
 görüşleriniz mi bulanıklaşıyor
 sakın ol,
 gözlerimize yaşlar mı doluyor?
 sakın ol,

kanın mı kaynıyor damarlarında?
sakin ol,
Acılar mı basıyor her yanını?
sakin ol,
kanın mı basıyor her yanını?
sakin ol, dilin ağzında bir kurşun gibi mi?
sakin ol,
tanklar sana doğru mu ilerliyor?
sakin ol,
silâhlar sana mı nişan almış?
sakin ol,
oğlunu eve ölü mü getirdiler?
sakin ol,
kardeşlerin çok mu sıkı tutuyor seni
ölümsü kucaklayışında?
Aldırma, sakin ol,
yaralarından kanın mı fışkırıyor?
sakin ol,
kertenkeleler mi kemiriyor seni,
yılanlar başını mı kaldırmış?
biz kovacağız yılanları,
üzülme, yalnız sakin ol.
Biz her an
sakinlik vahası değil miydik,
bir, iki, üç yüzyıldır?
Sevgili halk, sakin ol,
bir gün biz de
sakinliğin dev gibi bir kayası olacağız,
ezeceğiz bu az bulunur yosunları,
doğrayacağız hançerlerimizle:
Onlar her zaman sakindiler.
Bana gelince, söz veriyorum ki
öldüğüm zaman
bu kayalaşmış yüzümde,

bir kas bile titremeyecek,
 ve emin olmak için şu anda
 suskun bir iğrenmeyle,
 dudaklarım kenetli,
 dişlerim gıcırdamakta,
 incinmiş ve üzgün olarak
 ben de sakın durmaktayım.
 Biz, ozanlar sizi destekleyeceğiz,
 ama sıranız geldiğinde siz de bizi,
 kilise kuleleri zıpkınımız,
 sessizlik içimizi kemirmede,
 ve sessizlik azarlamada bizi.
 korkunçluğumuz gözlerimizde,
 sessizlik azarlamada bizi.
 Belki yalnız kalacağız,
 ama son nefesimizde bile
 sizden uzak olmayacağız.

Türkçesi: Sabri Koç

Lumir Civrny (1915-2001)

SENİN VE BİR DENİZ DALGASI İÇİN
 KÜÇÜK BİR ROMANS

Öylesine usulca ısındım ki senin yanında
 dalganın yaladığı kumsal gibi

Öylesine doldu ki seninle çatırdıyor ufkum
 sanki iri memelerini dalga gökyüzüne dikmiş gibi

Ama gene de bir şey toplamıyorum avuçlarımda
 sütü ve alacalı bir parça köpükten başka

İşte bu yüzden susamış kalacağım sonsuza kadar
 bu sonsuz, bu ölümsüz dalgaların yanında.

Türkçesi: Özdemir İnce

SESSİZLİK ÜZERİNE ÇİFT ŞİİR

Bir saniye önce

ikiye kesilmiş portakalı andıran ufuk
gecenin koyu özsuğunu akıtmadan önce

Bir saniye sonra

yeni yeni oluşan damla
fıskırmaya hazır olduktan
yara boyunca akmaya hazır olduktan sonra
o anlardan birinde
yaşarmaya hazırlanan
çocuk gözlerine benzeyen
o anlardan birinde
olgunlaşır sessizlik.

Ama o daha gelmeden

kemanlara benzeyen bulutlar
görünmez yayların
son iniltilerinden yoksun
kemanlara benzeyen bulutlar
ateşe doğru kaçarlar ve kılık değiştirirler

bir kadın vücudunun uğultusuna

bir inci duvara
kokuya dönüşürler.

Ve bir saniye sonra

düdük sesi
deler delmez tanyerini
bütün keskinliğiyle
soluğu kesilir sislerin
kasılmaktan

bir saniye sonra

yankı doruk noktasına çıkar
ve olgunlaşır sessizlik.

Sürmez sessizlik
kocaman bir deniz kabuğudur
sessizlik, başka bir şey değil
içinde uğuldar
bütün denizleri dünyanın.
Sürekli coşkuyla yüklü
Sürmez sessizlik...
Sessizlik.

Türkçesi: Özdemir İnce

Antonin Bartušek (d. 1921)

OZANLARIN DÖNÜŞÜ

Karşılıyoruz ozanlarımızı
yıllardır yıkımlarla
kozalanmış
ipekböcekleri gibi.

Yıllarca karanlık güneşler parladı
yağmur yerine kan yağdı gökten
çamurlu bataklıklara daldık
gırtlığımıza dek

O zaman
ümidin yeşil dutlarında
keskin göz seçebildi
öylesine yavaş bir kıpırdanışı dallarda.

Geniş yapraklı dut korularında
sevi kozaları içinde
sözcükleri işlediler ipek liflerine
suskun konuşmalarının.

Bundan böyle açıkta kalmamalıyız
bir kez daha çıktığımızda
ışığına
gerçeklerin.

Türkçesi: Sabri Koç

GİDİŞ

Siyah kar yağıyor
saçlarına
sabırla beni bekleyen
doğanın-

karanlık tepelere
yamaçlara yağıyor
donmuş otlarla kaplı
tarlalara

göllerin üstüne yağıyor
buzlu camdan
göğü göremeyen
ve balıklarına

başka bir dünyayı anlatan-
dilin yalnızca
adlar vermek için
var olduğu bir dünyayı.

Orda bekliyor beni
o dilsiz doğa
yaslanıp durmuş bak
mezarlık duvarına.

Türkçesi: Gürkal Aylan

Jan Skacel (d. 1922)

YAKARI

Orman kıyısında bir kaynak ver bana
Fazla derin olmasın avuç içi kadar bir şey yeter
Bir de bir kurbağa ver korusun diye kaynağı

Güzün gelip toplarım birer birer ölü yaprakları
Kışın gelip kırarım buzları
Susamış yolculara içecek su sunarım yazın

Hepsi bu ve gücün yeter hiç kuşkusuz
Benim için küçük bir su gözesi yaratmaya
Gökyüzünün gelip bazen kendini seyredeceği.

Türkçesi: Özdemir İnce

HAKSIZLIK

Eski, köklü bir saygı vardır içimde
Garip bir saygı tahıl ambarlarına karşı
Senin sandığından da fazla coşarım
Temmuz gelip de yollara saçılan buğdaylar arpalar
Bizi kırlara çağırıldığı zamanlar

Yaprak gibi titrerim yumuşak asfaltta
Yapışmış bir serçe ölüsü görünce
Eğilip denize bakarmış gibi bakarım
Ve seni düşünürüm
Değirmenlere gömülünce yaz.

Benzin kokusuna doymuş havada
Kandırılmamak için kendimi
Doğal bir sığınma limanı olan bana
Adını tekrarlarım
Çünkü tekrarlamak zorundayımdır adını
Çünkü seninle birlikte korkabilirim ancak.

Türkçesi: Özdemir İnce

KENTTE GUZ

İşte kent, alan ve evler
ve işte saçları boğum boğum belikli kızlar
rüzgârlar tutkular gülücükler yuva yaparlar her boğumda

Mevsim güzdür

Yukarda bir yerde gizlenir güneş
bulutların içinde
tıpkı bir pençe gibi bir atın yüreğinde.

Türkçesi: Özdemir İnce

Miroslav Holup (d. 1925)

YIKIM

Hurdahaş olmuş parmaklar getiriyorlar bize,
onları iyileştir, doktor.
Millenmiş gözler getiriyorlar,
yürekerin avlanmış baykuşları,
yüzlerce beyaz beden,
yüzlerce kanlı beden,
yüzlerce kömürleşmiş beden getiriyorlar,
iyileştir onları, doktor,
ambülanlar dolusu getiriyorlar,
kanın çılgınlığını,
etin haykırışım
sessizliğin yanıp kül olmuşunu,
iyileştir onları, doktor.

Ve sararken yaraları
karış karış,
gecelerce,
siniri sinire,
kası kasa birleştirirken,
gözün görmesini sağlarken,
daha uzun hançerler,
daha güçlü bombalar,
getiriyorlar,
daha görkemli utkular kazanıyorlar,
salaklar.

Türkçesi: Sabri Koç

KAPI

Git aç kapıyı.

Belki bir ağaç

Bir koru

Belki bir bahçe

Ya da sihirli bir kent vardır dışarda.

Git aç kapıyı

Bir köpek belki bir şeyler arıyordur,

Belki bir yüz,

Ya da bir göz

Ya da bir resmin

resmini göreceksin.

Git aç kapıyı.

Sis olsa bile dışarda

Dağılır

Git aç kapıyı

İşlek karanlıktan başka,

Oyuk rüzgârdan başka

Hiçbir şey olmasa bile

dışarda.

Git aç kapıyı.

Hiç olmazsa

Esinti olur

Bir parça.

Türkçesi: Feyyaz Kayacan

MASAL

Bir ev kurdu kendine

Temelleri,

Taşları,

Duvarları,

Başını sokacak damı,

Bacası ve dumanı

Ve penceredeki manzarasıyla.

Bir bahçe yaptı kendine.

Tahta perdesi,

Kekikleri,

Solucanları

Ve akşam çiğleriyle.

Gökten bir parça kesti, kendine özgü.

Bahçeyi bu gök parçasına sardı,

Evi bahçeye sardı,

Ve mendile doldurdu tümünü.

Ve bir kutup tilkisi kadar yalnız,

Dünyanın yolunu tuttu

Soğuk

Sonu gelmez

Bir yağmurun altında.

Türkçesi: Feyyaz Kayacan

NAPOLEON

Ne zaman doğdu
Napoleon Bonaparte diye
soruyor öğretmen çocuklara.

Kimileri bin yıl önce diyor.
Yüz yıl, diyor kimileri.
Geçen yıl, diyor biri.
Kimse bilmiyor.

Çocuklar, diye soruyor öğretmen.
Ne yaptı
Napoleon Bonaparte?

Savaş kazandı, diyor kimileri.
Savaş kaybetti, diyenler çıkıyor.
Bilmiyor kimse.

Döverdi kasap köpeği
ve geçen yıl öldü köpek açlıktan.

Ve hemen bütün çocuklar ağladılar.
Zavalı Napoleon.

Türkçesi: Özdemir İnce

Vaclav Havel (d. 1936)

EYTİŞİMSEL BİREŞİM

Yüzyıllardan bu yana
ve yanlış bir şekilde

Kimileri

YUMURTA'nın

tavuktan önce
var olduğunu ileri sürdüler

Kimileri de

TAVUK

yumurtadan önce
vardı dediler

Ama biz

yalnız biz

TAVUK

ve

YUMURTA'nın

tarihsel-eytişimsel
evrimi

açısından

bu sorunu

inceleyen bizler

biliyoruz ki

YUMURTA

tavuktan önce

vardı

ve aynı zamanda

TAVUK

da

vardı

yumurtadan önce

Ve biliyoruz ki
yalnızca
bu iki tarihsel gerçeğin
içsel birliğinde
yatmaktadır
YUMURTA
ile
TAVUK'un
hakikati.

Türkçesi: Özdemir İnce

Josef Hanzlik (d. 1938)

KİMDİR SÜREN KARA BİR ARABAYI

Kimdir bu süren kara bir arabayı
Bu avunmasız yağmurda
kimdir bu acımayan yorgun atlara
çamurda debelenen tekerleklere

Kimdir bu süren bir arabayı
yol kıyısında hanları yanan çam odunları
olmayan bu kırlarda
şafaksız geceye aldırmadan

Kimdir bu süren
kemikleri çıkmış
boğulmuş bir dünyanın bu çıkmaz yollarında

Kimdir bu süren boş bir arabayı
kim ötebilir bir gemi kaptân: gibi
en son ölen mezarcıdan başka.

Türkçesi: Ülker İnce

SESSİZLİK

Sessizlik vuruşu gibi
bir baltanın ya da sözcüğün

Sessizlik bıçak gibi
boğazda

sessizlik çığlık gibi
kayadan ta dibe kadar

Sessizlik sanki tabancadan çıkıp
davula giren

Sessizlik sanki ilk hece gibi
ölümden sonra söylenen

Şimdi de sessizlik
o zamana kadar da sessizlik

Türkçesi: Ülker İnce

VARIATION X

Git yat
kendine biçim ver kendine göre
şarabını bitir tırnaklarını kemirmeyi bitir
sevmeni bitir düşünde

En sevdiği oyuncakları
zayıf evlerin şişman anahtarlarıydı

Uykumuz uyuyor
Uykuya dalışımız
uykuya dalıyor dağların ötesinde
Düşlerimiz düş görüyor bizim dışımızda

Toprak atmayın onun üzerine
açın kapağı
dinle diyecektir
çarpmayın yüreğime

Seninle bana gelen sözcükler
 bir daha geri gelmemecesine yitti
 Hangi sözcükler gelirse bana
 bir daha geri gelmemecesine yiterler

Yuttuysan eğer
 nasıl da duruyorsun midemde
 Onu yuttuysan eğer
 nasıl da nefret ediyor bizden

Saçma sapan şeyler yazma mektuplarına
 aşk kuşkusuz toprağa işler
 Öldürüyorum bütün etini kendimde
 Kıskancım kendime kahretmeye bayılıyorum

Sessiz ol
 seni bağışlıyorum her şeyi
 kendimizi sevmeme konusunda
 kendime kardeş tanımıyorum

Türkçesi: Ülker İnce

Fero (Frantisek) Lipka (d. 1946)

ODYSSEUS

Her zaman daha az alanımız
 boğulmuş imgelem
 hiçbir şey yok arkasında ufkun
 ve küçülüyor sınırlar
 kuyruğu benzeri yaşlıların

bendedir geçmiş
 her şey bendedir
 nereye gidiyorsun yabancı
 diye soran ses bile

derinliğine dalıyorsun
iç uzayların
saflığına
kıyılarına iniyorsun
düşüyor son sözcük
tertemiz görüntünün üzerine

hiçbir şey kalmıyor
et kemik ve kirişlerin kılıfında
içten içe
sıkışmış durumda
yeni bir dil buluyorsun
sessizlik işkence eder açlık gibi

Türkçesi: Özdemir İnci

ÇİN

Ülkemizde, Çin şiirinin uzmanlarından biri olan şair Eray Canberk, "Çin, bir şiir ve şairler ülkesidir diyebiliriz" diyor. Gerçekten de köklü, yaygın ve çok eskilere dayanan (İ. Ö. 1050) bir şiir geleneğinin egemen olduğu Çin'de her Çinli kendini biraz şair sayar. Tarih boyunca Çin kültür yaşamında, siyasal değişimlerle birlikte kültürel değişimler de olmuş ve bu değişimler hiç kuşkusuz Çin şiirini de etkilemiştir. Ne var ki bu değişimler ve yenileşme hareketleri Çin şiirinin özünde taşıdığı yoğunluğu, olanaklılığı ve şiirselliği bütünüyle değiştirememiştir.

Müzik, felsefe ve şiir, Çin'de iç içedir.

Konfüçyüs öğretisi, Taoçuluk ve Budhaçılık, Çin şiirini etkileyen başlıca düşünsel ve dinsel akımlar olarak görünürler, ama bunlardan da güçlü kaynak olarak Çin halkının toprağa bağlı insanlarda görülen bilgeliği, sabrı ve olgunluğu yer almaktadır.

Eski Çin şiirinde ölçü, uyak ve ses önemli bir yer tutuyordu. Çin dilinin tonal bir dili olması okunuşuna önem verilmesini gerektiriyordu. Çoğunlukta tek heceli sözcüklerden oluşan Çin dilinde küçük ses farklılıkları büyük anlam farklılıklarına yol açıyordu. "Özgür dize" döneminde ölçü ve uyaktan kurtularak Batı şiirinin olanaklarını kullanmak söz konusu oldu. Bu dönemde Batı şiirinin kalıpları ve özellikle de Sonnet tarzı yaygınlaştı.

Çin Halk Cumhuriyeti'nin kuruluşuyla birlikte sanatta halk kaynaklarından yararlanma gündeme geldi. Eski Çin şiirinin ya da Batı şiirinin kalıplarını bir yana bırakan, yeni yaşamın havasına uygun, halk şarkılarının biçiminden örnekler alan bir yeni şiir gelişmeye başladı. Bu şiiri, eski Çin şiirinden ayıran en önemli özellik dildeki değişimdir. Bu şiirde konuşulan dil egemendir.

Lieu Ta-Pai (1880-1932)

ÇİÇEK SATICISI KIZLAR

Irmağın güneyinde, ilkbahar erken gelir.

Irmağın güneyinde, çiçekler güzeldir.

Satıcı kızların sesi yarıda keser ilkbahar uykusunu.

Kaysı ağacının çiçekleri kızardı,

Aklaştı armut ağacının çiçekleri.

Satıcı kızların sesi doldurdu sokakları.

Kimileri canlı renkli çiçekler ister,

Kimileri solgun renkli çiçekler.

Kaç ilkbahar bir gümüş paraya satılıveriyor?

Alıcılar mutlu gülümsüyor,

Satıcı kızlar üzgün, kederli

Ve gençlik dönemi ilkbaharla birlikte çekip gidiyor.

*Türkçesi: Eray Canberk**Hu Şö (1891-1962)*

GÜLÜMSEYİŞ

İşte on yıl geçmiş aradan,

Tanımadığım bir kadın gülümsemişti bana.

Anlayamamıştım bunu o zaman,

Hoş bir şeydi, hepsi bu işte.

Kimdi o kadın, bilmem,

Bende kalan yalnız gülümseyişidir

Ve unutturmak şöyle dursun

Zaman beni bağlıyor o gülümseyişe.

Sayısız sevda şiiri yazdım bu yüzden,

Düşlediğim gönül serüvenleri sayısızdı.

Kimileri okudu o şiirleri acıyla,

Tat alarak hazla okudu bazıları.

Acı ya da haz
Doğuyor bu bir tek gülüşten.
Bana gülümseyen kadını bir daha görmedim.
Ama gönlü hoş olsun derim ben

Türkçesi: Eray Canberk

Kuo Mo Jo (1892-1978)

JÜRİ MATSUBA'DA GECE GEZİNTİSİ

Deniz uyuyor durgun durgun.
Uzakta, yalnız bir hafif bir aydınlık, geniş ve beyaz
Dalgalardan hiç ses gelmiyor bana.
Ah! Gökyüzü ne yüksek, ne bağımsız, ne görkemli, ne dingin.
Bu güzel gece görünümünü seyretmek için
Yıldızlar gözlerini iri iri açıyorlar.
Sayısız yaşlı çam ağaçları Jüri Matsubara'nın
Sessizce bir övgü işaretiyle kaldırıyorlar ellerini göğe.
Elleri tek tek titriyor maviliğin içinde.
Sınırlerim tek tek titreşiyor bedenimde.

Türkçesi: Eray Canberk

Mao Zedung (1893-1976)

SARI TURNA KUŞUNUN EVİ

Geniş Dokuz Akarsu geçip gelir Çin'i baştan aşağı,
Derince bir yol bağlar güneyi kuzeye.
Uyanıktır Yılan dağıyla Kaplumbağa dağı.
Sisin ve çığın yağdığı geniş Yangçe üzerinde.

Sarı Turna kuşu gitmiş, kim bilir ne yana,
Bu ev kalmış geriye, yolcuya sığınak sanki.
Bu büyük azgın ırmağı suluyorum şarabımla,
Dalgaları içimde kabarıyor bir deniz gibi.

Türkçesi: Eray Canberk

ÜÇ KÜÇÜK ŞİİR

Dağlar

Hep eyerin üstünde kamçılıyorum atımı.

Dönüp bakıyorum: Hayret!

Gökyüzünün üç ayak üç parmak yanındayım.

Dağlar

Ey kudurmuş ırmaklar, ey çalkantılı denizler!

Atılmış ileri doludizgin

Binlerce at yaratır bu tutkuyu.

Dağlar

Gökyüzünü delerler tepelerinin sivriliğini törpülemeyen.

Gökyüzü bel verir,

Dağlar onun desteği.

*Türkçesi: Eray Canberk***Wen Yi-Tuo (1898-1946)**

ÖLÜSÜ

İşte şurda umutsuz, ölü bir su hendeği

Üstünde hiçbir meltem dalgacık uyandırmaz,

At eski bakırları, paslanmış demirleri,

Boşalt artmış yemeği; başka işe yaramaz.

Kimbilir belki bakır yeşerir zümrüt gibi

Döner paslı demirler şeftali çiçeğine,

Çimenler bir kat daha tül dokusun ipekli,

Sis ve duman kabarsın bakteriler içinde.

Mayalansın ölü su dönsün yeşil şaraba

İnciler çıkararak yüzen ak köpüklerden

Büyüsün o inciler hep bağıra-çağıra

Çatlamak için yalnız sivrisinek gibi

Şarabı yağma için bu mevsimlik ne varsa.

Bu ölü ve umutsuz su hendeği böylece
 Ufak bir pırıltıyla kurum satsa da olur,
 Dayanamazsa eğer ölüce sessizliğe
 Şu karakurbağalar, olur a olur olur,
 Şıp diye su kalkışır türküler söylemeye.

İşte surda umutsuz ölü bir su hendeği
 Bir bölge ki güzellik barınamaz içinde
 Şeytana bırakalım biz onu daha iyi
 O zaman belki sudan çıkar bir güzellik de.

Türkçesi: L. Sami Akalın

(1957) DİNGİN GECE

Bu beyaz ve solgun dört duvar,
 Bu masa ve sandalye, arkadaş gibi içten olan,
 Eski kitapların kokusu, ikide bir çarpan burnuma,
 Bir rahibe denli temiz sevgili çay fincanım
 Annesinin göğsünü iştahla emen bebek,
 Bir horultu: deliksiz uykuda olmalı bizim oğlan...
 Bu gizemli dingin gece, insana erinç dağıtan.
 Ağzımdaki minnet türküleri oysa
 İlençlere dönüşüyor çok geçmeden.
 Dingin gece, beni kandıramazsın.
 Kim takar, bu dört duvarlık kısıtlı erinci?
 Alabildiğine geniştir benim dünyam.
 Daha savaşın gürültüsünü önleyemezken
 Kalbimin atışın nasıl durdurabilirsin sen?
 Yalnız bir adamın acısını, sevincini söylemektense
 Çamurla, kumla dolsun ağzım daha iyi;
 Delik deşik etsin köstebekler kafamın içini,
 Böcekler yiyip emsin kanımı ve etimi,
 Bir bardak şarap ya da bir şiir kitabı,
 Yahut saat tiktaklarıyla örülen tekdüze bir gece için yaşamaktansa
 İniltilerini duymadan çevredekilerin,

Dul ve yetimlerin çırpınmasını görmeden,
 Savaş alanlarında yatan insanları,
 Yaşam değirmeninde öğütülen tragedyalı görmeden,
 Mutluluk, beni kandıramazsın.
 Duvarlarla çevrili alan değil benim dünyam.
 Dinle bak, bir patlama sesi daha, ölümün yeni bir kükreyişi.
 Dingin gece, kalbimin çarpışını sen durduramazsın.

Türkçesi: Gürkal Aylan

YANIT

Neme gerek benim parlak utkular,
 Taç maç istemem başıma.
 Benim harcım değil trampetler, bayraklar,
 Halılar döşenmesin geçtiğim yollara.

Yıldızlar gözlerimi kamaştıramaz,
 Kalkmaz havaya burnum, gururdan.
 Koyulmuşum bir kez yaşam savaşına,
 Bilirim günün ağardığını, başımı kaldırmadan.

İpekli giysileri başkaları giysin,
 Bana eşekler gibi çalışmanın hazzı yeter.
 Çelikten bir istem vermiş bana Tanrım
 Yatarım yalın tonlardan güzel ezgiler.

Bayraktı, trampetti, hepsi sizin olsun.
 Halılar döşenmesin geçtiğim yollara.
 Neme gerek benim parlak utkular,
 Taç maç istemiyorum başıma.

Türkçesi: Gürkal Aylan

*Pai-Hua (d. 1900)***KÜÇÜK ŞİİR**

Yaşamın ağacının
 Çiçeklenmiş bir dalı soluyor
 Ve düşünüyor göğsümün üzerine.
 Yavaşça bastırıyorum onu yüreğime
 Yüreğimin müziği
 Bir şiir yaratıyor ondan.

İNANÇ

Doğan güneşin kızılığında,
 İnanç bir çiçek gibi açılıyor yüreğimin içinde:
 Güneşe inanıyorum
 Babama inanır gibi!
 Aya inanıyorum
 Anama inanır gibi!
 Yıldızlara inanıyorum
 Kardeşlerime inanır gibi!
 Binlerce çiçeğe inanıyorum
 Bacılarıma inanır gibi.
 Başboş bulutlara inanıyorum
 Arkadaşlarıma inanır gibi!
 Müziğe inanıyorum
 Sevgiğime inanır gibi!
 Hepsinin tanrısız olduğuna
 İnanıyorum!
 Kendimin de bir tanrı olduğuna
 İnanıyorum

Türkçesi: Eray Canberk

PingSin (d. 1902)

GÜLLERİN GÖLGESİNDE

Giysimin üzerinde,
 Kitabımın üzerinde,
 Pırıldıyor
 Yaprakların kırıştırdığı sabah güneşi.

Bir gül koparıyorum,
 Bekliyorum, durmadan bekliyorum.
 Gülün kıpkırmızı taç yaprakları
 Pek yakışacaktı onun kar beyazı giysisine

Buz gibi taş merdivenlere,
 Oturup bekliyorum uzun uzun.
 Ama ortada yok o
 Ve üzerimde duyduğum yalnız
 Gülün ağırbaşlı kokusudur.

Türkçesi: Eray Canberk

SAYISIZ YILDIZLAR

Tren rayının çevresinde taşlar ve çiçekler!
 Sonsuz bir yaşamın kısacık kesiti,
 Siz ve ben,
 Karşılaşıyoruz bir rastlantı sonucu,
 Ama birden sonsuz yaşam ayırıyor bizi sonsuzca.
 Oradan yine geçerken
 Nasıl tanırım sizi?
 Binlerce benzeriniz arasında?

Türkçesi: Eray Canberk

Feng Chih (d. 1905)

TU FU'YA

Çektiğin açlıktı hep o bozkır köylerinde
 Gözlerinin önünde ölüm çukuru vardı
 Kesilmedi sesinin gene ardı-arası
 Günün şerefli-şanlı olayları üstüne.

Erler öldü, vuruldu kaldı cenk yerlerinde
 Yıldızlar düştü gökten ve on binlerce atlı
 Toz bulutu içinde gözlerden uzaklaştı
 Hep bunlara harcandı senin ömürcüğün de.

Bir bağıştır bize o partalların zerresi
 Ölen dervişten kalmış eski giysiler gibi
 Yoksulluğun gene de gene parlamaktadır.

Terazide tartılan bugün senden kalanlar
 Değerce sönük durur şu taşlar şu kaftanlar
 Ah ne akıl erişir güçlerine ne de sır.

Türkçesi: L. Sami Akalın

Feng Çö (d. 1905)

SONE

İçten bir gece geçiriyoruz çokça
 Yabancı bir odada. Nasıl görünüyor
 Gündüzün, bir türlü bilemiyoruz,
 Geçmişinden ya da yarından konuşamıyoruz. Ova

Göz alabildiğine uzanıyor pencerenin ötesinde.
 Belirli belirsiz anımsıyoruz geldiğimiz yolu
 Geceleyin, düzlüğe değin tüm bildiğimiz bu,
 Çekip gideceğiz sabah oldu mu.

Kapat gözlerini; bu içten geceler
 Ve yabancı yöreler kalbinde yer etsin,
 Yaşamımız ötede uzanan düzlüğe benzer

Karanlık örttüğü düzlükte bir ağaç görürüz
 Ve bir gölün parıltısını. Sonsuz yabansılık
 Unutulmuş geçmiş ve bulanık yarını gizler.

Türkçesi: Gürkal Aylan

Tai Vang-Şu (1905-1950)

BİR SONE

Dağınık saçlarına yağmur çiseledi:
 Küçük inciler kara renkli deniz otlarında,
 Vurdu dalgaların üstüne ölü balıklar,
 Gizemli, üzüntülü bir parıltıyla.

Neşesiz ruhumu yakalayıp getirerek
 Aşkın ve ölümün kol gezdiği düşler ülkesine
 Mor güneş ışınlarının altın göğü aydınlattığı,
 İyi yaratıkların mutluluk gözyaşı döktükleri o ülkeye.

Yaşlı ve zayıf bir karakedi gibi
 Solup eriyeceğim, alacakaranlıkta esneyerek,
 Gerçek yapma, tüm gururumu ortaya dökerek,

Sonra o gizemli parıltıyı izleyeceğim,
 Sendeleyip puslu karanlıkta; kehribar renkli bir kadehteki
 köpükler gibi

Duygusal gözlerimi kara ve bulanık anılara gizleyeceğim.

Türkçesi: Gürkal Aylan

Li Kwang-T'ien (d. 1906)

KÖPRÜNÜN ÜSTÜNDE

Bilmem hatırlar mısın
 İkimiz de çocuktuk,
 Coşkun bir sağanak sonrası
 Irmak kıyısında oynuyorduk,
 Çiğniyordu çıplak ayaklarımız
 İnciye benzer yağmur taneciklerini,
 Duruyordu telaşlı bulutlar
 'Türkümüzü dinlemek ister gibi.
 "Doğudadır Gökkuşağı.." türküsüydü
 Senin söylediğin,
 Bakıp durmuştun gökkuşağına, gülmüştün
 Ve keserek türküyü
 "Köprüye benzemiyor mu?" demiştin,
 "Göğü bir atlayışta aşan
 "Şu uzun, upuzun
 "Gökkuşağı?.."

"Evet," demiştim ben,
 "Gökyüzü köprüsüdür o,
 "Cennete giden yolda
 "İnsanlara kılavuzluk eden,
 "Artık çocuk olmayacağımız
 "Başka bir günde
 "Seninle birlikte geçeceğiz
 "Köprüden."

Otuz yıl geçti aradan
 Gene oradayız ama
 Ne bulut kalmış, ne gökkuşağı,
 Her yanımız güz tarlası,
 Gene soruyorsun bana,
 "Gökkuşağına benzemiyor mu,
 "Şu ırmak üstündeki köprü?..
 Cevap yok, el ele geçiyoruz karşıya.

Türkçesi: L. Sami Akalın

Pien Çö-Lin (d. 1910)

ALACA KARANLIK

Batı tepesine yaslanan güneş
 Ve dimdik yükselen duvarı tapınağın
 Bakıyorlar birbirlerine. Nedir söylemek istedikleri karşılıklı?
 Ve neden susuyorlar?

Sırtında yaşlı bir adamı taşıyan sıska bir eşek
 Eve doğru gidiyor acele acele.
 Toynakları “tak tak” diye vuruyor yere,
 Tekdüze bir musiki gibi.

Boşluktan karganın sesi geliyor,
 Ağacın tepesinden,
 Uçuyor sonra derken susuyor
 Ve yeniden tünüyor bir dala.

*Türkçesi: Eray Canberk**Ai Z'ing (d. 1910)*

HİROŞİMA'YA

Güzel bir liman olacaktın
 Üç yandan dağlarla çevrili,
 Bir yanı ovaya bakan bir liman.

Bir yelpaze gibi yayılırsın güneye doğru
 Yedi ırmakla beslenir koyun
 Ilık, nemli lodoslar sana eser,
 Yosunların saçak ve şeritlerini yaydığı
 Sahili süsleyen çiçekleri okşayarak.
 Hiroşima, eski bir kentsin sen
 Sandal ağacı kokan.
 barındırdığın insanlar
 Yıllar yılı canları dişlerinde çalıştılar.
 Gündüzleri tekneler vızır vızır gelip giderdi,
 Uzun gecelere türküler, ezgiler eşlik ederdi.

Hiçbiri savaş istemiyordu-
 Nagasaki'li, Hiroşima'lı
 Japon işçilerin, çiftçilerin hiçbiri,
 Hiçbiri, hiçbiri savaş istemiyordu.
 Nefretle bakıyorlardı
 Çinlilere, Malay'lılara.
 Ne bir kauçuk ağacı dikebildiler Seylan'a.
 Ne Cava'ya hindistan cevizi,
 Ne de Mekong ırmağı üstüne bir koloni.
 Savaş ötekileri semirtti,
 Onları değil.
 Yine bir sabah
 Herkes yatağından fırladı düdük sesleriyle,
 Bir ışık demeti gürültüsüzce
 Doğudan batıya göğü taradı.
 Anlamıştı herkes yıkımın gelip çatıldığını.
 Geride kalanlar sakat baştan başa,
 Anlatırlar dururlar, resimler gibi
 O günlerin ürkünçlüğünü dünyaya.

Nelere tanık olmadılar ki-
 Ne sahnelere.
 Işık öylesine kör edici,
 Rüzgâr öylesine sertti ki.

Bir patlamada koskoca kayalar tuzla buz.
 Bir patlamada çelik halatlar incecik tellere dönüyordu.
 Yüz binlerce yaşam
 Bir anda gidiverdi.
 Aşk, sanat, müzik hepsi
 Bir anda can verdi.
 Yeller esiyordu artık o kentin yerinde,
 Dinse ya o acı - ne gezer,
 Bugün bile yürekler parçalayan
 Ağlamalar duyuluyor orada,
 Aradan on yıl geçtiği halde.

Tanık, ayağa kalk!
 Hiroşima, sana söylüyorum duy beni,
 Son ver artık yıkıma acıya.
 Savaşın olanca zulmüne tanık oldun,
 Kim savunabilir barışı senden daha iyi?
 Bağırmalısın bütün dünyaya,
 Anlatmalısın ölenin nasıl ölüp,
 Kalanın nasıl kaldığını.
 Tanık, ayağa kalk.
 Efendiler, susalım lütfen biraz,
 Hiroşima konuşacak!

Türkçesi: Gürkal Aylan

Siang Ming (d. 1927)

KÜÇÜK HAN

Bacasından duman tüten küçük han, yolcunun düşlediği
 barınaktır.
 Orda sütün kokusu, hancının sıcak dostluğu orda.
 Yolumuzun sonunda bize de küçük bir han gerekir.
 Torbamda azık bitti, aşındı atımın nalları da.

Türkçesi: Eray Canberk

KIRDA

Bir mart gecesi, yağmur yağıyordu.
 Mezar taşları ağlıyorlardı:
 Niçin bizim de ağaçlar gibi
 Köklerimiz yok?
 Bir mart gecesi, gök gürlüyordu.
 Sızlanıyordu hayaletler:
 Niçin gecikti bu kadar şenliğimiz bu yıl?
 Gözyaşları, şarap, tomar tomar kâğıt gerek bize.
 Bir mart gecesi, rüzgâr esiyordu.
 Düş görüyorlardı kurumuş ağaçlar:
 Sevimli ilkbahar nerede?
 Atılğan yeşillerimizi, utangaç kırmızılarımızı istiyoruz.

Türkçesi: Aydın Ergü

Lo Men (d. 1928)

RUHLA BEDEN ARASINDA

Akşamlik soframın altına
 Bir güzel çömelmiş pisipisi,
 Okkalı bir şeyler düşse diye
 Yutkunup duruyor hani.
 Bakındım uzun uzadıya
 Açlıktan nefesi kokmuş
 Ateşli ateşli gözlerine;
 Gözlerinde zaman zaman
 Silinmez bir dirilikte canlandı
 İnsanlığın tarihi.

Türkçesi: L. Sami Akalın

Yü Kuang-Çong

CAN SIKINTISI

Ben her zaman can sıkıntısının pençesindeyim
 Şu oyuncaksız dünyada,
 Oyunların yasak olduğu şu üç boyutlu boşlukta.

Renklere gözünü kapatmış İova'nın kışı
 Bana hep aynı beyaz zemini sunar
 Ama ben Picasso tarzında
 Geometrik çizgiler çizmekten yorgunum.

Ben, kuzey dönencesini aşıp
 Kutba oturmayı
 Ve Zodyak buz yalağını seyretmeyi düşlerim.
 Ben, Ekvator'a gidip
 Ve peşimi bırakmayan kederle
 Güneşin yolunun üzerinde ölmeyi düşlerim sık sık.

Ben, merkezkaç doğrultusunu izlemeyi
 Ve dikine fırlayan bir dalgıç gibi
 Hapishanemizden sonsuzluğun maviliğine doğru fışkırmayı
 düşlerim

Türkçesi: Eray Canberk

AĞAÇ

Ağaç sonsuza uzanır.

Boşluğu yakalar

Ve yine de sonsuz ellerinin içindedir.

Birbirine girmiş kökleri geçmişin içine dalar,

Dolaşık dalları uzanır geleceğe doğru,

Tomurcukları, gür yaprakları,

Okşar, bulutları, güneşi, yıldızları.

Yaşamı en yükseğe, en büyüğe ulaşır,

En derine, en geniş.

Gökyüzü mavi bir sonsuzluktur,

Bitimsiz ve giz dolu.

Ağaç sonsuza uzanır

Ve yaşamının anahtarlarıyla, açıp girebilir evrenin gizinin, içine. ,

Türkçesi: Aydın Ergü

AYÇİÇEĞİ

Sen güneşsin,

Ben seni her gün konuklayan

Ayçiçeği,

Kırmızı bir tülle örtülmüş gökyüzünün altında konuklarım

ben seni,

Çiğ tanelerinin yok olduğu bahçede seni beklerim,

Meltem çıktığında yoldaş olurum sana alaca karanlıkta.

Senin ıslıl ıslıl yanan yuvarlağın

Benim altın gibi yapraklarımı aydınlatır

Ve taçlandırır beni defneden bir taçla.

Göğsümde taşıyım ben şiirin tohumlarını

Ve ölümsüz bir aşkı.

Gerçek yaşamının örneğini görürüm senin yüzünde.

Benim yapraklarım mavi bulutlardır,
Yapraklarım mızrak gibi fırlayan ışınlardır.
Yeryüzünün güneşiyim ben.

Sen beni bırakıp gittiğinde,
Önce başımı eğip uykuya dalarım,
Acıdan ölür giderim sonra da.

Bilirim ki güz geldiğinde,
Altın gibi yapraklarım bir bir
Düşüp gidecektir dökülen saçlar gibi.

O zaman senin anın uğruna,
Dökeceğim kanımı,
Göğsümü parçalayacağım

Ve savuracağım ölümsüz tohumlarını,
Bir bir,
Yeniden can bulacak toprağa.

Türkçesi: Eray Canberk

Thong Ting-Ven

GÜLMEK

Çocuğum gülüyor;
Gülüşi öylesine onurlu, öylesine özgür, öylesine bağımsız,
Dedesinin, daha doğrusu babamın gülüşü gibi.

Böyle gülerdi babam,
Böyle gülüyor çocuğum,
Ama ben onlar gibi gülemiyorum.

Geçmiş kuşakla gelecek kuşağın gülüşü arasında
Sağır ve karanlık benim gülüşüm,
İki dağ arasındaki vadi gibi.

Benim dünyam, gerçeğin dünyasıdır, benim çağım, şimdiki
çağdır,
Bunlar bana pek gülecek bir şey vermiyor,

Ne babamın geçmişine, ne çocuğumun geleceğine benziyorlar.
 Yazgının karşısında, gülüşüm soğuk, düşmanım karşısında
 gülüşüm kinli,
 Asya'nın o sınırsız yoksullukları karşısında,
 Gülüşüm acı.

Türkçesi: Aydın Ergü

Sun Yü-T'ang

NE YİTİRDİM

Bir şey yitirdim - ne yitirdim peki
 Bu ormanda? Geceyarısı elimde fener
 Aranıp duruyorum ağaçlar arasında
 Yabancı değil yaban çiçekleriyle dolu bu yol.

Her bir ağaç, her bir ot. Ah, böylesine bildik bir yerde
 Nasıl yitiririm onu!
 Burada olmalı yitirdiğim şey
 Başka bir dünya bilmiyorum çünkü.

Elde fener, adım adım izliyorum yolu.
 Çiğ damlaları, parlayarak, dallarda duruyor.
 Ağaçların yukarısından yıldızlar göz kırpmıyor
 Her şey o derdi sessiz ve dingin ki.

Onu burada yitirdim gerçekten,
 Aramakla geçirdim bütün geceyi.
 Ama ne yitirdiğimi bulamadım; bildiğim tek şey,
 Zamanın beni hızla eskittiği.

Türkçesi: Gürkal Aylan

YAKINMA

Sözde beni sevdin, ne uydurma bir sevgiydi o öyle,
 Bir kırlangıcın göle dalması denli kısa,
 Meltem denli süreksiz. Ne bir gölge,
 Ne bir ışık bırakmadan -Kayan bir yıldız gibi—

Gitti sevgin. Hiç umursamadın
 Kayıtsızca çözdün halatlarımı.
 Ilık düşlerle şişen ak yelkenlerle
 Denizleri aştım, tepeleri, ırmakları,

Karanlık geceye girdim mavi bulutlar içinden.
 Hem kendimi, hem yolumu yitirdim.
 Ölümsüzlük olduğunu düşündüm bu anın
 Gümüş yıldızların da gözlerin.

Güldün o zaman, beni uyandırdı gülüşün,
 Aklım başıma geldi bir anda.
 Benden ne istiyorsun şimdi söyle.
 Cennetimin kapısını sımsıkı örttüğün bir sırada?

Türkçesi. Gürkal Aylan

Liu Şia

YEN HSI-ŞAN'IN TAHSİLDARI

Yen Hsi-Şan'ın tahsildarı
 Köye geldi.
 Gelir gelmez de yakasına yapıştı muhtarın:
 “Üç günde toparlayın vereceğiniz pirinci.
 Bir tek pirinç tanesi bile eksik olursa
 Hiç dinlemem, kelleni atarım sonra çuvala.”

Sözünü bitirince çekip gitti.
 Bir inekle iki koyun bağladı atından sarkan ipe.
 Onları da götürdü.
 Kapıların ardından bakakaldı köylüler,
 Hepsinin gözleri yaş içindeydi.

Köy alanındaki çanı çaldı muhtar
 Eriyiverdi köylülerin yürekleri
 Evlerine döndüler
 Sepetleri, küpleri araştırdılar;
 Pişen pirinci bile çıkardılar tencereden,
 Askeri vali pirinç istemiş bir kere,
 Eşya verip karşılığında pirinç aldılar.

Ha Japonlar,
 Ha vali Yen,
 Şunun şurasında beş-on kişi
 Hepsi birbirinin eşi.

Tahsildar yine geldi.
 Mısır yesin diye ahıra bıraktı atını,
 Kendi de çakırkeyf muhtarlığa çöktü.
 Muhtarlığın önü ana-baba günüydü,
 Paçavralar içinde bekledişiyordu köylüler,
 Pirinç çuvallarının tartılışına bakıyorlardı.
 Birer kaya kesilmişti kabaran yürekleri.
 Duvardan atlayan biri, kaçayım derken
 Kementle yakalandı,
 Saman yığınlarına saklananlar,
 Döşeklerinde hasta yatanlar,
 Hepsi alana sürüklendi.
 Sakladıkça sakladı tahsildarın kırbacı,
 Köylülerin tepesindeki ip gerildikçe gerildi.
 Dolaplar, şilteler, urbalar, tencereler, tavalar...
 Alınıp götürüldü ne var ne yoksa

Koşarak bir kadın çıkageldi yoldan.
 Uçuşan saçları ileriye atıldı..
 Kalabalığı yarıp
 Bir çuval fırlattı tahsildarın önüne.
 “Al işte, bu da benim vergim, benim pirincim!
 Götür Vali Yen’e ver bu çuvalı. Bu da yetmezse...
 Vali efendiye al beni götür.”

Muhtar şaşkına döndü birdenbire.
 Çuvalı açıp çıkardı içindekileri.
 O da ne - korkuyla gerildi herkes!
 Kanlı iki çocuk başı çıkmıştı çuvaldan.
 Saçları örgülü bir baş,
 Kadının kızı,
 Üç yaşındaki Gümüş Kız.
 “Cinayet! Cinayet!” diye kaçıştı herkes.
 Usulca döndü kadın:
 “Onların canına ben kıydım,
 Ben öldürdüm kendi ellerimle onları.
 Vali vergi istemiş, işte vergi.”

Tahsildar gülümsedi.
 “Hadi!” diye dürtükledi muhtarı sonra.
 Herkes donakalmıştı köyün orta yerinde.
 Islıklar çalarak esiyordu kuzey yeli.

Türkçesi: Ülkü Tamer

Fang Vei-Teh

GIZ
 Senin yanındayken
 Bir şeyler akıyor içimden,
 Çağlayanlar gibi—
 Tutku mu desem, coşku mu desem.

Eve dönerken
 Bir şeyler dönüyor içimde,
 Gün batıyormuş gibi—
 Hüzün mü desem, korku mu desem.

Türkçesi: Gürkal Aylan

TURFANIN AŞK TÜRKÜSÜ

Elma ağacının altındaki delikanlı,
 Türkü söyleme artık, n'olur,
 Bir kız geliyor bak dere boyundan,
 Minik kalbi hızlı hızlı çarpıyor,
 Kanat çırpın sabırsız bir kuş gibi.

Baharda bahçesinde çalışır,
 Kulaklarını okşar geçer türküler.
 Tomurcuklar daha açmadı,
 Meyve bekliyor ama bizi'n delikanlı.
 Kız anlamıyor onun düşüncelerini,
 Diyor ki ona: "Türkülerinle delirtme beni."

Delikanlının bahçede geçer yazı,
 Çalışırken boyuna seyreder kızı.
 Meyveler daha küçümencik,
 Ama türkülerinde onları topluyor.
 Kız ne bilsin kafasından geçenleri,
 "Gölge gibi beni izleme" diyor.

Güz olgunlaşma dönemidir,
 Dallardan sarkıyor pembe meyveler,
 Geceleri kızı uyku tutmuyor.
 "Bu gibi işleri anlamalı artık,
 Bir şey var işte, niçin söylemiyor?"

Elma ağacının altındaki delikanlı,
 Türkü söyleme artık, n'olur,
 Seninki bayırdan iniyor işte.
 Söyle hadi, kalbinin içindekini,
 Aşk meyvesini koparmanın zamanı geldi.

Türkçesi: Gürkal Aylan

Sia Z'ing

DAĞ VE YAŞAM

Dağların doruklarına doğru gözlerini çeviren çocuk,
Bulutların üzerinde yürümeyi ve kuşların sırtına binmeyi
düşlüyoruz

Ustaların sık sık uğradığı ormanlara ve vadilere uçmak için.

Güçlü çağda, gözü yükseklerde,
Tepeleri bir bir ele geçirmek için
Biziz ilk tırmananlar.

Gözü yüksekte olmanın ve düşün yerini anı alınca,
Yaşlı gölgelerimiz batan güneş karşı oturmuş
Kıpırtısız dururlar, akşam çökerken dağların durduğu gibi.

Türkçesi: Aydın Ergün

ÖĞLE ÜZERİ

Yumuşak gölgelerini atlayıp durur güneş,
Soluğunu içinde tutar evren,
Yorgunluk bir kedinin gözlerini okşar,
Yıldızlı bir geceyi andıran bu öğle üzerinde.

Bütün yaratıklar düşe dalmıştır,
Dünya döner gider başlangıç günlerine.
Yalnızlıktan korkan bir arı
Sonunda bir çiçeğin altında uyur kalır.

Türkçesi: Eray Canberk

DUVAR SAATİ VE YONTU

Duvar saati mırıldanıyor yosun rengi kederli bir eski havayı,
Duvar saati, pencerenin dışındaki dünyaya doğru parmaklarını
dikiyor,

O tik tak ederken, pencerenin dışında, azar azar soluyor bir
gül alacakaranlıkta,
O tik tak ederken, ufka düşüyor bir altın yıldız.

Duvar saati mırıldanıyor yosun rengi kederli bir eski havayı,
Duvar saati, masanın üzerindeki yontuya doğru parmağını
dikiyor.

Suskunluk içinde, güzel ve temiz yüzünü sunuyor yontu,
Suskunluk içinde, yontu, duvar saatine soğuk bir gülümseyiş
yolluyor.

Türkçesi: Aydın Ergü

DÜZEN

Körfeze
demirlemiş bir gemi,
Bir çiçeğin üzerine
konmuş bir arı,
Sonbahar göğünde
buz tutmuş bir bulut.

Ölçüye gelmez zamanın kara ormanından
Çocukların ağlayışları gelir,
İç çekişleri yaşlıların...

Yazık! Denizci birden açılır denize doğru,
Aceleyle kovanına döner arı,
Bulut yiter gider mavi gökkubbede,

Ve körfez yeniden bulur dinginliğini,
Tazeliğini bulur çiçek,
Sonbahar göğü kendi maviliğini.

Türkçesi: Aydın Ergü

Liang Shang Yuang

BİR KAMYON ÜZERİNE, ŞİİRSEL DÜŞÜNCELER...

Yolun iki yanına dizilmiş akasyaların ve söğütlerin

Binlercesi yoldaşlık eder bana.

Uzun yeşil geçit boyunca

Yitip gider sonsuza yol.

Kamyonlar gelir, kamyonlar geçer,

Bahar gider, güz gelir;

İrmaklar akar, meyveler olur,

Yapılar yükselir topraktan,

Buğday denizleri altın rengi dağlar oluşturur,

Çöllerde insanlardan buğular.

Camdan bakarım,

Dağlar ve ırmaklar fersah fersah.

Tekerleklerim vatanın toprağını ölçercesine

Yola lastiklerin izini

Bir şerit gibi bırakır

Mutluluk ve özgürlük.

Ağaçlar, bunları diken biziz,

Tarlalar, tarlalardan ürün kaldıran biz,

Evler, evleri yapıp çatan biziz,

Yollar, yolları onaran biz,

Peki bütün bunlar kimin için diye sorarsan:

Benim için elbette, senin için, herkes için!

Bütün tozları silkip,

Yeni bir yapı yerine bırakınca kamyonumu,

Bağıra bağıra söylediğim kavga türküsünü

Milyonlarca insan tek bir sesle söyler!

Türkçesi: Aydın Ergü

YAĞMURDAN SONRA

Birden bu yağmur bu dev adımlarla nasıl da geldi buraya!
 Acaba hangi izleri bıraktı
 Mavi dağa ve tatlı yeşil tepeye?
 Ağaçların dallarına asılmış inciler.

Yağmur ve bulutlar kaçmış, açılan gökyüzünde hava aydınlanır.
 Ey vatanım, çok zamandır seyrediyorum seni,
 Üstünde kalmış her bir yağmur damlası
 Hepsi parlak bir güneş gibi ışıır.

Türkçesi: Aydın Ergü

Li Şa

GÜRÜLTÜLER

İlkbahar, sayısız ve en güzel gürültülerin mevsimidir:
 Güneşte, suya dönüşen karın gürültüsü,
 Toprağın altında, harekete geçen toprak kurtlarının gürültüsü,
 Sıçrayanın gürültüsü, uçanın gürültüsü.
 Yağmurlu ve rüzgârlı bir gecede,
 Yağmurun ve rüzgârın gürültülerinin ortasında,
 Karanlık Gökyüzünü yıldırımlar yırtarken,
 Gök gürültüsü titretirken dağı ve denizi,
 Daha da şiddetli bir fırtına patlar,
 Derken gök açılır, daha da artar gürültüler:
 Ağaçlar tomurcuklanır, çiçekler açar, buğdaylar dalgalanır,
 demir ve çelik kucaklaşır
 Ve insanlar ortaya çıkar, gülerler neşeyle.
 Her şey değişir, her şey boy atar, her şey mırıldanır.
 Dağlar ve kayalar bile kaynarlar için için,
 Zaman bile işittirir aceleci adımlarının gürültüsünü

Türkçesi: Işık Horasanlı

Yi Men

YALNIZLIK

Yalnızlık,

Ay ışığının ağaç gölgelerini serptiği bir kaldırımda,
Suskun ve engin gecenin içinde, ağır ve yalnız kendi ayak
seslerini dinlemektedir.

Yalnızlık,

Duvar saatinin ve kandilin önünde,
Aceleci tik taklara ya da zamanın sürüklenişine kulak
vermektir.

Yalnızlık,

Gözler açık, sırtüstü uzanıp,
Yanan yüreğinin zorlu atışlarını dinlemektir.

Yalnızlık,

Ne terk edilmiş evin açık kalmış penceresi,
Ne de insan gölgesi bile olmayan göl ya da kurbağa sesleri.

Yalnızlık,

Kederli ve insansız bir dünya değil
Ama kalabalığın biçimlendirdiği bir çöldür.

Yalnızlık,

Dünyayı aşan ve uzaklaşan bir düşünce değil
Ama insanların tutkulu aşkıdır.

Ey benim yalnızlığım,

Sevmemek elde değil, yalnızlığı,

Türkçesi: Aydın Ergü

SABAH

Dün gecenin kara pijamalarını
Üstümden çıkarıp
Yarı saydam bahçeye
Adımımı attım.
Ayaklarının u-cu-na
Ba-sa-ba-sa
Yolumdan usul usul gelen
Şu peçeli
Müslüman güzeli de kim?
Gözüm ısıyor ama
Adını unutmuş gitmişim.
Kaldırıyorum peçesini.
Günaydın hanımefendi, diyorum;
Günaydın.

Türkçesi: L. Sami Akalın

ÇUVAŞ ÖZERK CUMHURİYETİ (ÇUVAŞYA)

Rusya Federasyonu'na bağlı özerk cumhuriyet. Yaklaşık bir buçuk milyon kişi olan nüfusun (1990 sayımı) bir milyon kadarı bir Türk dili olan Çuvaşçayı konuşan Çuvaşlardan oluşmaktadır. XVI. yüzyılda Rus Katoliklerce Ortodoksluğu kabule zorlanan Çuvaşların zengin bir halk edebiyatı vardır. Günümüze ulaşan yazılı ilk

Çuvaşça belgeler ise İncil çevirileri ve başkaca dinsel metinlerdir. Çuvaş edebiyatının doğuşu ise XIX. yüzyılın ikinci yarısında gerçekleşmiştir. Araştırmacı İ. Yakovlev'in 1872'de yayımladığı "Çuvaşlar için Alfabe" Çuvaş edebiyatının ilk edebiyat seçkisidir.

Yüzyıl başlarının belli başlı şairleri T. Timki (1889-1916), N. İ. Şelebi (1881-1945) vb'dir. Onları K. V. İvanov (1890-1915), N. Şubossinni (1889-1942) izlemiştir. V. İ. Davidov-Anatri (doğ. 1917), A. A. Vorobyev (doğ. 1922) A. A. Galkin (1928) G. N. Aygi (1934) günümüz Çuvaş şiirinin başlıca temsilcileri arasındadır. Batı şiir kaynaklarından, simgeci, izlenimci akımlardan etkilenen ve yazıldığı dönemlerde Çuvaş (ve Rus) şiiri için önemli yenilikler taşıyan şiirleriyle Batı edebiyat çevrelerinde de büyük ilgi kazanan Aygi, "Volga Mallarmé"si olarak nitelenmektedir...

Gennadi Aygi (1934-2006)

AĞUSTOS: NIETZSCHE TURİN'DE

oysa bakışında vardı- beyaz bir şey gibi:

mermerimsi- ağırlıksız:

ve maddesiz!-

bu akrabalık nedeniyle dediler

seziyordu açık uçurumları:

ve bahçedeki mermerde

ve kâğıdın beyazında-

havada bir yol açıyorlardı kendilerine-sanki ipekte!-

birden kocaman açıyorlardı elde

boşluk

bırakarak

bir yerde mağaralarda-

ve şu genel ve boş açıklık derecesinde

/çok uzun süre gerileyen bir tür gök gibi/

kendi kendilerini tüketen güller-

paramparça ve canlı şey ağlardı

nemli havada

kireçli sanki

Türkçesi: Yunus Çakır

MASA

boş fincan ve yazgının horozu
 ve ben ve masa - ek olarak bir kalem
 bu “geçen hayat” denen sergiye
 boş fincan ben
 şiir yazgının horozu

Türkçesi: Yunus Çakır

İMGE: ŞENLİK İÇİN

beyazın sessizliğinde
 uzakta insan
 karın beyazı üzerinde
 sanki çekilişi gibi görünmez bir bayrağın

Türkçesi: Yunus Çakır

AKŞAM

Ve - Bu
 yalnız çiçek durumu - gül:
 sanki bir sakar: birçok
 yeni başlangıçlar gibi
 kucaklaşma - bir çocuğun:
 boşluğa sarıldığı zaman

Türkçesi: Yunus Çalar

DAĞISTAN

Rusya Federasyonu'nda özerk cumhuriyet. Nüfusu (1989) sayımına göre 1.792.000. Dağıstan'da 26 dil konuşulmaktadır. Bunlardan Avarca dışındakilerin yazılı edebiyatı ancak XIX. Yüzyılda oluşmuştur. Buna karşılık güçlü ve zengin bir sözlü edebiyat varlığını sürdürmüştür. Gerek Avar, gerekse Lak, Lezgi ve Kumukların edebiyatlarında İslam ve Doğu edebiyatlarının ortak özellikleri görülür. Dağıstan halklarının edebiyatları içinde en gelişkin olanı Avar edebiyatıdır. XIX. yüzyılda halk şairi Mahmut, Hamza Tsadas ve XX. yüzyılda Resul Hamzatov, Dağıstan-Avar şiirinin en önemli temsilcileridir.

Resul Hamzatov (1923-2003)

DAĞLAR

Bu ıııklı gökkubbenin altında
Birkaç dakikaları bile kalmış olanlar
Yüzlerce yıl yaşayacakmış gibi
Kořuřturup duruyorlar

Ve uzakta, binlerce yıllık suskunlukta
Dağlar, bu telaşçı kalabalığa bakarak
Donup kalmışlar haçın ve kederli
Sanki birkaç dakikaları kalmış gibi yaşayacak

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

DANİMARKA

Danimarka edebiyatının şiir türünde ilk örnekleri 13-14. yüzyılların ürünü olan kahramanlık destanlarıdır. 16. yüzyılda dinsel konulu bir şiir türünün geliştiği gözlemleniyor. Şiirden çok, edebiyatın öteki türlerinde, özellikle yergi alanında gözlemlenen gelişmenin en önemli adlı, oyun yazarı L. Holberg'dir (1684-1754). Bu ülke yine bu yüzyıllarda bilimin çeşitli alanlarında da önemli gelişmelere sahne olmuştur. 18. yüzyılda Johannes Ewald (1743- 1781) şiirleriyle 19. yüzyıl romantik şiirinin öncülerinden biri olmuştur. J. Baggesen (1764-1826) romantik şiirinin Danimarka edebiyatında bir başka büyük temsilcisidir. Bu türün en büyük şairi

olarak ise Adam Oehlenschläger (1779-1850) kabul edilmektedir. S. S. Blicher (1782-1848), J. L. Heiberg (1791-1860), H. Drachmann (1846-1908) geçen yüzyıl Danimarka şiirinin başkaca önemli temsilcilerindendir. Birinci Dünya Savaşı yıllarının yarattığı yıkıntılar ve "yitik bir kuşak"ın acıları en güçlü biçimde O. Gelsted, dışavurumcu şair T. Kristensen vb şairlerin şiirlerinde yansdı.

Otto Gelsted (1888-1968)

REKLAM GEMİSİ

Gemi limana yöneliyor dosdoğru

Gölgeli alacakaranlıkta

Oparlörleri şehri selamlıyor çığlık çığlık

Projektörleri beş kollu ışınlarını

Havaya tutuyorlar kayan bir kuyruklu yıldız örneği

Ve bulutlar üzerine ateşten harflerle yazıyorlar:

BİR FORD SATIN ALIN

Ve sonra dönüşüyor gemi

Baştan başa göz kamaştırıcı bir ışık dünyasına

Baca Tuborg şişesi biçimini alıyor

Dağ gibi sayılar ve harflerle acemice boyanmış kenarları

Garip bir maskeleme deneyinde.

Derken Kodak reklam kızı, Johnnie Walker ve tüm ötekiler

Görünüp kayboluyorlar yansıyarak.
 Suyun aynasında yansıyarak.
 Gemi kâh bir yeşil uçurumda koşturuyor
 Kâh bir sarı alev parıltısında
 Ya da bir kan havuzunda.

Ve üzerinde geminin, geminin neler yok ki?
 İşte resim ve ahçılık sergileri
 Fransız mutfağı, kübizm ve kimyasal reçeteler;
 İşte toplumu -çöp tenekesinde bitler tarafından yeneni
 proletaryadan
 Milyonerlerin lüks tuvaletine kadar-derinliğine gösteren
 Bir toplumsal sergi.
 İşte makyaj klinikleri ve intihar için kurulmuş bürolar:
 Hani umutsuz insanların uygun bir ücret karşılığı
 danışabilecekleri..

İşte sanat doktorlarının en son şaheserleri
 Her biçime sokulabilen erkekler, kadınlar
 Ve işte geminin salt kendisi
 Tüm üstün olanaklarıyla:
 Tenis kortları, yüzme havuzları, kilisesi
 Ve gazete (ya da bütün bir İncil'i size taksitle basan)
 Basımevi bölümleriyle
 Ve de dakikada 180000 devir yapıp
 Her devinimi dengeli kılarak
 Yolcuları deniz tutmasından koruyan dev jiroskopuyla.

Ve işte nihayet yolcular-
 Hepsi büyük ilgi ve ün sembolleri
 İşte Napolyon'la Moskova'da bulunmuş olan
 136 yaşındaki ihtiyar Volkinya Patriği,
 6 yaşındaki satranç dehası Polonyalı Semmi Meyer
 Ve Siyamli ikizler...
 Sonra tabii tanınmış kişilerden seçkin bir koleksiyon;

, Dünya savaşının müflis kralları,
Ayrıca gemi adamları arasında
İlle de bulunması gerekli
Düşkün Rus grandükleri
Ve Viyana Operası kraliçeleri...
Ve birinci mevkide
Film yıldızları:
Vahşi Batı'nın kahramanı
(Odol gülümseyişiyle)
Dünya komedyeni
(Odol gülümseyişiyle)
Ve güneş banyosu güzeli
(Odol gülümseyişiyle)

Fakat limandan uzakta
Bir adam oturur ve kulübede
Saat göstergeleri ve bilinmedik aletlerle donanmış masası
Ağzında sert tütünle dolu piposu
Sıradan bir sokak adamı ya da öğrenci olabilir,
Bekliyor geminin tam dilediği noktaya gelmesini,
() zaman basacak düğmeye.
İsteddiği onun bir ateş değil göklerden inecek
İlayır o kendisi ateşi uçurumun da dibinden yükseltecek.

Türkçesi: Ata Karatay

Tom Kristensen (1893-1974)

YAVAŞ GELEN BAHAR'dan

Ne kadar yavaş geldi bu yıl yine ilkbahar
Ne yavaş yitti gözden buzlardaki yaralar.

Yerden fışkıran otlar ne kadar seyrek ve az
Bak hâlâ korkuyorlar öldürür diye ayaz.

Dallar henüz çıplak, boş kemikli eller gibi
Tomurcuklar kapalı bir çağrı bekler gibi.

Gizli hazırlıkların belirtisi var ama
Yeşil toprağı yarıp yayılmamış her yana.

Türkçesi: Atâ Karatay

Hulde Lütken (1896-1946)

MEGALOMANİ

-Bir büyük Norveç şairine-

Siz
Norveç'in en yüce bir dağı
Ben
Minnacık Danimarkalı karınca!
Ne var ki
Kimseler önleyemedi
Bugüne kadar
Dağlara tırmanmasını karıncaların.

Evet değişmez hiçbir şey
Dağ dağdır her zaman

Karınca karınca.
Ama sayın üstat!
Ben sizin doruğunuza eriştiğimde
Bir karınca boyu da olsa-
Daha yüksek sayılmaz mıyım sizden?
Haydi hoşça kalın!

Türkçesi: Atâ Karatay

Nis Petersen (1897-1941)

İNSANI SEVİYOR MUSUN?

İnsan bana doğru geldi
Sürüklenerek güçlkle
Ardında bıraktığı izde
Kirli kalıntıları
Bir ses duydum birden: İnsanı seviyor musun?
Sev! dedi o ses.

İnsan kımıldadı
Yakınlaştı -sürüne sürüne
Şehvet salyaları saçıyordu tüm çevresine
Sinekler, böcekler üşüşmüştü karnındaki yaralara
Ve ses balyoz gibi indi bu kez:
İnsanı seviyor musun?
-Hayır dedim ben.
Sev! dedi o ses.

Yakınlaştı-
Daha da yakınlaştı-
Artıyordu gelen pis koku
Yalanın binlerce hastalığından-
Korku veriyordu şimdi artık ses,
Soruyordu:
- İnsanı seviyor musun?
- Hayır dedim, sevmiyorum!
Sev! dedi o ses.

Sonra insan doğruldu yerinden
Uzattı ellerini bana doğru
O zaman gördüm kızıl çiçeklerini işkencelerin
Her yanında.
Gördüm simsiyah yaralarını günahların

Çıplak kollarında, omuzlarında.
 Ve gülümsedi bana
 Bak ama, dedi
 Tanrı nasıl sevdi..!
 Gözlerimdeki perde düştü birden
 Ve haykırdım candan:
 Seni seviyorum İnsan!
 Ve ağzım kanla doluverdi o anda
 İnsan kanıyla.

Türkçesi: Atâ Karatay

Jens August Schade (1903-1978)

KENDİME

Benim gözlerimi gördünüz mü?
 Görülmeye değer onlar!
 Onlardadır sıcak yaz geceleri

Bir ayna içindeki mumlar gibi
 Ve hayat dolu kadınlar,
 Ya da türküler, şarkılar.

Tanımadım daha henüz
 Bir başka kimseyi dünyada
 Bencileyin bakabilen.

Keyfim bir artar bir artar
 Şöyle tepeden tırnağa
 Seyrettiğimde kendimi

Ne ağız be derim
 Ne büyük ne tatlı
 Rengi de ne güzel!

Türkçesi: Atâ Karatay

*Piet Hein (1905-1996)***YÜCELİK**

Oturmuş kudretini düşünüyordum

Tarifsiz kudretini yaradanın.

Sonra vazgeçtim.

Çözülmez dedim böyle dev sorun.

O anda birden

Çevremde çocuk sesleri duydum.

Bir küçük çocuk soruyordu arkadaşına:

- Tanrı her şeyi yapabilir mi?

Öteki cevap veriyordu:

-Tabii!

- Acaba diyordu ilki:

Bir taş yaratabilir mi Tanrı,

Sonunda kendisinin bile

Yerinden kaldıramayacağı?

Türkçesi: Ata Karatay

*Gustaf Munch Petersen (1912-1938)***SÖYLEME BANA**

Sus

Sus

Konuşma

Söyleme bana!

Biliyorum

Gitmeme gerekli

Bir şey bulacaksam-

Gitmeme gerekli

Hele tek başıma

Bir şey bulacaksam-

Bugüne değin

Bulamadığım
 Evim
 Sevgilim
 Toprağım
 Bir yerde olacak
 Henüz gitmediğim-
 Gerçi çok gezdim
 Ama bilinmez
 Kimbilir daha
 Ne çok gezeceğim-
 Ve tek başıma
 Gitmem gerekli
 Bir şey bulacaksam-
 Ama yolumda
 Bir yer var elbet
 Artık duracak-
 İyice biliyorum
 Orada benim
 Evim, toprağım-
 Sevgilim boyuna bekleyemez ki-
 Zaten çok gezdim
 Söyleme bana
 Gideceğim yer
 Pek uzaktaysa-
 Geç kalmış olmak
 şimdi tek korkum-

Sus
 Sus
 Konuşma
 Söyleme bana
 Bulmam gerekli
 Kendi evimi!

Ove Abildgaard (d. 1916)

GÖBEK

Gövdemin katı kökü
Evrenimin ortası
Küçük kabarık düğme,
Düğümün atılalı beri
Bir uçan balon gibiyim yeryüzünde.

Ama ipi kim tutuyor
Kaçtığım günden bu yana
Açılan döl yatağından.

Bulabilsem bir o eli
Ve yüzsem gerisin geri
Akıntıda balık gibi.

Seni sık sık anışımın
Budur sanırım nedeni
Ey küçük çiçeği tenimin.

Öteki balonlarla birlik
Dolanıp dururken bakarım
Doluvermiş içerime
Senden doğru kopup gelen
Gökyüzü özlemi sorular.

Türkçesi: Atâ Karatay

*Tove Ditlevsen (1918-1976)***SONSUZ ÜÇ**

Dünyada iki erkek var
Her zaman karşıma çıkan
Birisi sevdiğim adam
Ötekisi beni seven.

Birisi karanlık gecelerimin
Düşlerinde bile can evimdedir
Öbürü kalbimin önünde bekler
Bekler durur ama açılmaz kapı.

Birinin sadece soluğu yeter
Beni mutluluğa ulaştırmaya
Öteki ömrünü bağışlar bana
Kalkıp geri vermem bir saatini.

Birisi kanımın sıcaklığında
Aşkın öz türküleriyle yaşar
Öbürü can sıkıcı günlerim içinde
Umutsuz koşar.

Her kadın bu ikili yaşamı tadar
Sevilenle seven arasında
Ama bir kez tek kişi olur o iki insan
Yalnız bir kez her yüzyılda!

Türkçesi: Atâ Karatay

İvan Malinovski (d. 1926)

SİNEKLERİN TÜRKÜSÜ

Haziran gecesinde bu düş

kiraz ağaçlarının köpüğü götürmüş evi

boğulan kuşların kırk sayan şıptısında
fjord'un aynasından daha gergin bir çanın altında

benim uykum bir çitkuşu yumurtası: bir
kireç duvar ve bozulmaya hazır bir serap

gölgeye çakılı beyaz titrek bir orak
ve gürültüsüz bir gaga görünmez keser

ince tuz ve rüzgâr kabuğu aynanın

az sonra kırılacak bir şey

Türkçesi: Özdemir İnce

DİSJECTA MEMBRA

Bir barış gezegeni arıyor bakış ama hiçbir
birlik son değil, hiçbir sınır değişmez değil.

Sonsuzda âşıklar da yarıldı taa köke kadar
ve yalnız ve yalnız ateş aç yatmaz

Meyvenin iki yarısı ters düşüyor birbirine
ve ikisi de geberiyor sevinçten kendi köşesinde

batan güneş birden düşürünce maskesini
keşfediyorsun bir korku ve kan mahzeni

her şey aşırı uçlardan oluşmuştur orada ve
işte bu yüzden hiçbir şey ömürlü kalıcı değildir

ısrırganotu ve tozdan bir güneş orada
bedelidir metallerin birliğinin ve hiçbir şey

sağlam değildir ne acın ne de sıla hasretin bile
ot damların altında akar suların yanında

ne denge ne de bir çözüm vardır; yoktur,
ev-bark da arama sakın yeryüzünde

ama bu bölünmüş kan istemiyor ölümü
yola gelmezdir kemiğine yapışmış olan et.

Türkçesi: Özdemir İnce

Edle Nielsen (d. 1926)

BİR GENÇ ÇOCUĞA

Öpüşü sana ben öğreteceğim
İlk tat olacağım dudaklarında.
Özleyiş ne demek anlayacaksın,
Ve yalnızlık nasıl uzaklığında.

Anlamsız kalacak çevren
Yanında değilsem yarın
Ağlamak, ağlamak isteyeceksin
Okşanmadığı için saçların.

Bilinmez, yepyeni dünyaları
Ellerinde bulacaksın bende
Çılgınca istemler baş kaldıracak
Zincirlerini kıran gövdende.

Boşlukta düğümlelenip duran
Kolların benimle dolacak
Sana verdiğim taş değil
Bir kadın vücudu sımsıcak!

.....
Ve her şeyi yitirdiğin zaman
Geriye dönemezsen eğer
Bir mezar bekleyecek seni
Kalbimde, gömülmeye değer!

Türkçesi: Ata Karatay

Uffe Harder (d. 1930)

HİÇ
Kül yağmuru değil
hiç

yerin döşemelerinden sızan hiçbir şey değil
çeneleri kenetleyen hiçbir şey değil
evin çevresinde
koscocaman bir mengene gibi
çatlaklar arasından sızan hiçbir şey değil
görünmez keçe gibi gırtlakını tıkayan
kemiklerindeki iliğini sıkıp çıkaran

Hiç de insanın soluğunu kesen öpücük gibi değil
hiç de derinin altındaki ürperti değil

Hiçliğin sessiz istilası
çoktan bitmiş bile
asude karanlık
ardından
senin ellerinde ölen
şeyler işte

Usul usul bir sancı
yani
hiç.

Türkçesi: T. S. Halıman

Erik Stinus (d. 1934)

İNSANCIL YAMYAMLIK

Evet, Sayın Bakan, evet, Sayın kral, evet, Sayın

Kraliçe, bir damla gözyaşı, evet, gözyaşı,

Niye Uranyum demiyorsunuz Kongo yerine? Uranyum
kelimesi niye yasaklandı, niye silindi gazetelerden, okul
kitaplarından

Niye ağlıyorsunuz hava alanında? Katiller vardı,

Dolarlarla, Franklarla, Eskudolarla, Peseta-

larla dönmüşlerdi, o zaman niye ağlamadınız
peki?

Niye, sahi niye ağlar insan?

Ağladınız mı ülkenizin tarihini okuduğunuz zaman?

Kırk beşte altın tarlalar alev alev yanarken
şezlonglara kurulmuşsunuz, ağladınız mı?

Ne uzun bir Paskalya bu!

iyi yürekli yardımseverler, anneleri, karıları olan
askerler, sevgililerinin, çocuklarının sarar-
mış fotoğraflarını taşıyanlar (hoşça kal okul
sırası, merhaba tüfek):

her şeyi yapabilirler-: göklerden inerler, ırmak-
ları geçerler, duvarlara dayarlar insanları,
şehirleri yakarlar,

ama gönüllerince geçiremezler günlerini, yamaçta
bir yılan gibi kıvrılmış yatan, ağır bir taş
gibi yatan Paskalya'yı oynatamazlar yerinden,

tepeye çıkaramazlar onu, zamanı kuramazlar,

Evet, Sayın Bakan, derler, evet Kazançlar, evet,

beni çöllere atan Uzun Kol, evet

evet, beni ölümden kurtaran İpekli Beyaz Kanat, ölüm
saçayım diye,

evet, Açlık, kurşun doyursun diye beni,

evet, başkalarının özgürlüğünü kullanan Özgürlük,

evet, başkalarının yaşamlarını kemiren Yaşam,

evet, Yamyam Devletleri Uygarlığın,
 evet, Moruklar, koydum karşınıza gençliğimi.
 Dostlarım! Zamanıdır çekip gitmenin artık.
 Hoşça kalın, Kasım Ayının Başdöndürücü Noelleri,
 Hoşça kalın, Şen Çalgıcılar, Özür Dileyen Bakanlar,
 Hoşça kalın, Uyuyan Güzel, Kül Kedisi, duygulu ma-
 jesteler, acımasız mandarinler, hepiniz,
 Hoşça kalın, yıldızlı, fraklı, Çılgın Ladin Ağaçla-
 rı, şehrin jetlerle, tanklarla donatılmış ormanı,
 Hoşça kalın, Koni-Evler, Saçaklı-Evler, vitrinlerin-
 de İsa'nın çingirak seslerini dinleyerek uyu-
 duğu Mağazalar,
 Hoşça kalın, İsa'dan Sonra Sıfır Yılı, Kralın Muha-
 fızı, Paskalya, hoşça kalın, günlerimiz sayı-
 lı çünkü:
 bayraklarla süslenmiş yapılarda, kilitli kapılar
 ardında buyruklar veriliyor şimdi, ama aynı
 hızla yayılıyor haberler.

Türkçesi: Ülkü Tamer

Henrik Nordbrand (d. 1945)

BİRİ ÖLÜNCE

Biri ölünce
 dünyası kalır:

uzaktaki dağlar
 mahallenin evleri
 ve bir pazar günü
 kentin dışına çıkmak için
 bir tahta köprüden geçen yol.

Ve ilk yaz güneşi
 öğleden sonra bir an

kitaplarla, dergilerle dolu bir rafa ulaşan
hepsi de yeniydiler hiç kuşkusuz bir zamanlar.

Hiç de tuhaf değil aslında.

Gene de sık sık şaşıyorum ama.

20 Ekim 1971

Bu gece kar yağdı dağlara
uzakta
suyun öte yakasında
ve taze hava
ortaya çıkardı onları
dört ayda, sanırım,
ilk defa.

Hâlâ kumsalda direnen
birkaç turist
titriyor gibiler
biraz
ve buruşuk kâğıt torbaların hışırtısı
yarısı kuralara gömülmüş
boş sigara paketleri
akıllalmaz güçte görünüyorlar.

Scoot Fitzgerald'a benziyor
manzara
"The Great Gatsby"yi
yeni bitirmiş daha
ve henüz başlamadan
ciddi ciddi içmeye.
Hiç kuşkusuz
her şeyin nasıl biteceğini bildiği
o ana.

KONT K.

sen ölmüş olsan da yapıt sürüyor.

sayfa 253

taze bir asma yaprağı düşüyor kitabına.

daha uzaklara ulaşmadın

ve imgelem gücüne bağlı

daha sonra olanlar.

“Burada herkes korkar Kont K'den.”

çok geç okumak için

çok erken çekip gitmeye.

güzün ayı tutukladı kitabı

çardağın gölgesinde

durmadan düşüyor yapraklar.

Karadır 254'cü sayfa. “Burada

herkes korkar.”

Yüksek sesle okuyor Kont K. boş sayfayı.

Türkçesi: Özdemir İnce

AKSEKİ'YE ÇIKIŞ

1.

Dalgalanıyor dağlar

tomurcuk açmış

badem dallarını eğen kar

esen rüzgârla

savrulduğunda.

2.

Dağda yakılan türkü

dağda söylenmeli.

Söylenmez

başka yerde.

Öldürür söyleyeni.

3.

Ölüm

dağısız bir ülkedir

dört ayak üstünde tırmandığımız.

4.

Badem dalları arasından

dağa ilerliyorum

mutluyum

başka yol olmadığı için.

5.

Küller örtünce dağı

kül dağı gibi geliyor.

Kemikler örtünce dağı

kemik dağı gibi geliyor.

Ardıçlar örtünce dağı

ardıç dağı gibi geliyor.

Menekşeler örtünce dağı

işte şimdi dağa benziyor.

Türkçesi: Ergin Koparan

ERMENİSTAN

Yazılı Ermeni edebiyatının başlangıç tarihi 4. yüzyıla, sözlü yaratıcılık ürünlerinin ortaya çıkışları ise çok daha eski yüzyıllara uzanıyor. X. yüzyıldan başlayarak cinsel temalarda yoğunlaşan bir şiir türü gelişti. XVII. ve XVIII. Yüzyıllarda oluşan kültürel yeniden doğuş Doğu Ermeni edebiyatında G. Alişan (1820-1901), H. Abovyan (1805-1848) vb. şair ve yazarlar ulusal Ermeni edebiyatının temellerini attılar. Batı Ermeni edebiyatında ise M. Beşiktaşlıyan (1828-1868), P. Duryan (1852-1882) vb. şairler Ermeni edebiyatını geliştirdiler. 19. yüzyılda Ermeni edebiyatının en seçkin gelenekleri O. Tumanyan'ın (1869-1923) ürünlerinde merteze ulaştı. A. İsağyan (1875-1957) daha ilk kitabı "Türküler ve Yaralar"la (1897) büyük yankı uyandırmıştı. 20. yüzyıl Ermeni şiirinin bir başka büyük temsilcisi de Y. Çarents (1897-1937)'dir.

Hovannes Tumanyan (1869-1923)

DÖNMEYEN YOLCULAR

Yaşadığım hayat ve geçmiş yıllar
o iki sıkı ihtiyar
yürüyorlardı konuşarak
sonsuz dünyaya doğru:

Biri diyordu -benim
ilkbaharın kucakını dolduran
güzel kokan, taze çiçeklerim vardı,
hepten sundum insanlara onları.

Benim -diyordu öteki
diri gücüm, gür duygularım vardı,
ben de verdim hepsini insanlara
sevdalı şarkılarla.

Kışı ve siyahı
 bıraktım o vadilerde -diyordu biri
 öteki: oralarda acılı bir yürek
 kaldı benden dedi
 kırık, üzgün, delik deşik-

Ama diye söyledi -bir tanesi
 çiçek açar o vadiler yeniden!
 öteki bir şeycikler demedi,
 başı önünde eğik gidiyordu...

İşte, hayatım ve geçmiş yıllar
 o iki güçsüz ihtiyar
 yürüyorlardı konuşarak
 sonsuz dünyaya doğru...
 1897

Türkçesi: Alpan Güloğlu

Avedik Isahagyan (1875-1957)

TÜRKÜ

Evinizde bir şölen var
 Hopluyorum toy gibi
 Çevrelemiş gençler seni,
 Işıldarsın ay gibi.

Eşiğinde titriyorum,
 Kar yağar, yalnızımdır.
 Cellat-giysisinde allar var,
 Allar benim kanımdır...

Türkçesi Pars Tuğlacı

TÜRKÜ

Ağlayan bir söğüt var
Geceleyin bahçemde
Ağlar avuntusuzca
Ağlar söğüt kederle

Ama sabah olup da
En güzel kız doğunca
Kurutur o yaşları
İpekten saçlarıyla

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

Yeğişe Çarents (1897-1937)

Güneş tutan bol meyvana, Hayasdanım, vurgunum ben,
Bizim eski sazımızın sızısına vurgun ben,
Kan damlayan çiçeklere, ışıldayan pak güllere
Ve Nair'li çevik belli kızlarına vurgunum ben.

Vurgunum ben gökyüzüne, göllerine, sularına,
Güneşine, kışın kopan korkunç tipi ve borana,
Kara kara huğlarının ve çağlardan beri gelen
Kentlerinin binbir yıllık taşlarına vurgunum ben

Nerde olsam unutamam türkümüzün acısını,
Kitaplarda dualaşan demir-harfli yazımızı,
Yaramızdan sızan kanlar yüreğimi yaksa bile
Güneşli ve yetim yarım: Hayasdana vurgunum ben.

Hasret çeken gönlüm için başka hiçbir destan yoktur,
Naregatsi, Kuçak gibi pek aylalı alın yoktur,
Bu dünyada Araratım gibi ulu doruk yoktur
Sonsuz şeref yolu gibi Masis'ime vurgunum ben.

Türkçesi: Pars Tuğlacı

FINLANDİYA

Elias Lönnrot'un (1802-1884) derlediği "Kalevala" destanı Fin şiirinin kaynağı gibidir. İş, av, oyun, bayram türküleri ve ninnilerinden oluşan bu destan büyüsel, didaktik, lirik ve anlatımcı niteliğiyle Fin halk şiirinin gücünü temsil eder. 1155 yılında başlayan ve yedi yüzyıl sürecek olan İsveç egemenliğine karşı Finlerin ulusal kimliklerini koruyabilmelerinin en önemli etkenlerinden biri halkın ruhunu yansıtan Kalevala'dır. Öte yandan, Fin ulusal yazınının gelişmesinde, İsveçli vali Per Brahe'nin 1640 yılında kurduğu Abo Akademisi önemli bir rol oynamıştır.

1700 başlarında ortaya çıkan Milliyetçi Romantizm akımının en önemli temsilcisi Daniel Juslenius'tur.

1809'da Finlandiya'nın Çarlık Rusya'ya bağlanması toplumsal ve yazınsal bağlamda ulusal uyanışı iyice hızlandırmıştır.

1880 dolaylarında gerçekçilik evresine giren Fin şiirinde Kalevala esin kaynağı oluşunu sürdürmüş, Larin-Kyösti, V. A. Kaskenniemi, Otto Manninen, J. Siljo ve Finlandiya'nın en büyük şairi sayılan Enino Leino'yu beslemiştir.

Uzun süren İsveç egemenliğinin sonucu olarak İsveç dili Fince'nin yanında ikinci dil durumuna geldiği için bağımsızlıktan (1917) sonra anadili güçlendirme çabaları başlamıştır. Buna karşın bugün de İsveç dilinde şiir yazan şairlerin bulunması Finlandiya şiirini iki dille şiirler arasına sokmaktadır.

Hjalmar Procope (1868-1927)

SESSİZ KOMŞUM

Ruhumun derinliğinde bir kapalı oda var
 İçinde hiç karşılaşmadığım bir kimse oturur
 Bir yalnız ihtiyar, mezar gibi sessiz,
 Bir evsiz barksız, eşsiz dostsuz.

Kim acaba o bir kiracı mı sadece?
 Yoksa bir filozof kişi mi yalnızlığı seven?
 Yüzüne bakılmasından öylesine korkan
 Kendi sesini duymaktan bile çekinen.

Kapıyı vuruyorum girmek istiyorum odasına
 İçerde tek başına sessiz yaşayanın;
 Dostça selam verip görüşmek düşüncem
 Ve ona güç vermek, sevgimi belirtmek.

Cevap yok. Yine eskisi gibi sessizlik, sessizlik
 Duraladım, ne yapacağımı şaşırdım doğrusu
 Oysa anahtar deliğinden kapalı odanın
 Sızan ışık da açıklıyor ki komşum uyanık.

Türkçesi: Atâ Karatay

Edith Södergran (1892-1923)

YARADANIN DÜŞLERİ

Demirden yüreğim sarkışım söyleyecektir
 Zorlayacak, zorlayacaktır
 İnsanlık denizini
 Biçimlendirecek, biçimlendirecektir
 Hoşnut kılmak için tanrıları.

Gevşek eyerler üstünde
 Yalpa vura vura geliriz korkusuz
 Bilinmeyen, umursamaz, kuvvetli bizler.
 Rüzgârlar ama hep bizden yana mı eser?
 Gün gelir kendi sesimizi duyarız
 Alaycı kahkahalarla cınlar
 Ta uzaktan ta uzaktan...

Türkçesi: Atâ Karatay

YERYÜZÜNDE ZAMANI OLAN
 BİR VARLIK YOKTUR
 Yeryüzünde zamanı olan bir varlık yoktur
 Tanrı'dan başka.
 Ve bu yüzden bütün çiçekler gelir ona
 Ve en sonuncusu çiçeklerin
 "Unutma Beni" yakarır
 Mavi gözlerine
 Parlaklık vermesi için daha.
 Ve karınca
 Diler ondan daha büyük güç
 Taşıyabilmek için saman çöpünü.
 Ve arılar
 Gül goncaları arasında
 Daha bir yürekten
 Çağırabilmek için zafer türkülerini
 Ona seslenir.
 Ve Tanrı orada:
 Bütün bu uyumlu düzen içindedir.

Türkçesi: Atâ Karatay

Katri Vala (1902-1944)

KIŞ GELDİ

Kış geldi yine-

Genç olsaydım

Kimbilir belki de türkü söylerdim

Taze çiçeklerle dolu

Kara toprak çanağın üstüne,

Kimbilir belki de

Yıldız yıldız çiğ

Türkümü parıldatacağı çayırarda

Koyu mavi gecede.

Ama dondu gençlik şarkıları

Şimdi onlar:

Damı akan kulübesindeki

Ateşi için çalı çırpı toplayan

Yaşlı bir kadının soğuktan morarmış

Buruşuk elleri gibi

Yorgun ve zavallı.

Çıplak ve ürpertici açlığımın

Yörüngesinde döner dururum

Bir zindan avlusundaymışçasına

Körelmiş duygu ve düşüncelerim uğraşlardan.

Kış geldi

Veryansın ediyor acı kırbacıyla yoksul çocuklara

Ama kütükler yanıyor alev alev

Bir imdat çağırısı gibi.

Türkçesi: Atâ Karatay

Olavi Paavolainen (1903-1964)

NOCTURNO

Severek dinlendir beni
Yorgunluk güzel bir yataktır aşk için
Göğsünde uykuya erişmek
Denizde bir mezar bulmaya eş
Çalkalanıp beşiğinde akıntıların uzun uzun.
Uyut beni sevginle
Kurbanlarını geri vermeyen o deniz gibi

Severek sükûn ve bana
Sonsuz ormandan daha fazla.
Yalnız ormandır ki ölülerini
Denizden de iyi gömer, yok eder.
Bırak yitireyim kederlerimi
Çıkmaz yollarında labirentlerinin
Yerinden çok öte gidenler örneği.

Sarmaşık her çağrışı boğar derinlerde
İç çeken fundaların yaprakları örter gövdeleri
Ve kaplar her yanı karanlık yaban bitkileri...

Yanaklarında ihtiras yaşları
Uzanmış yatıyorsun kollarımda
Deniz de sensin orman da sen.
Kurbanlarını
Bir daha hayata geri vermeyen.

Türkçesi: Atâ Karatay

Rabbe Enckell (1903-1974)

EY GÜNEŞ

Eiy güneş

Işınlarının ağında

Bir örümcek gibi

Kalpleri yakalayan

Bağlayıp dokuyan sen,

bir sabah uyanmadan daha

Benimkim de

Sımsıkı

Bir eş kalbe bağla!

Türkçesi: Ata Karatay

GİTMEK

Gitmek bin kat daha hayırlıdır

Bir kapı ardında kalmaktan, yavrum

Gitmek kimsenin karışamayacağı

Bir rüyaya kendini bırakarak.

Gitmek bin kat daha hayırlıdır.

Bir kapı ardından kalmaktan yavrum!

Bir mahpustun biraz evvel

Eşyaların ne'inde,

Bir mahpussun gene de:

Sor kalbine cevap versin!

Gitmek diyorum yavrum.

Gitmek bin kat daha hayırlıdır

Bir kapı ardında kalmaktan.

Türkçesi: Lütfü Özkök

Henry Parland (1908-1940)

BENZİN

Bir yüce tanrıyım
 Yirmi sent'e satılır galon'um
 Sokaklarda
 Ve birbirini öldürür insanlar
 Benim yüzümden
 Kıtalarda.
 Vızzz...
 Ateş öpünce beni
 Demire can gelince
 Anlarım hemen
 Neden
 Rüyalar içinde yatmışım öyle
 Derinliğinde toprağı
 Bin yıllarca.

*Türkçesi: Atâ Karatay**Eli Sinervo (d. 1912)*

SONBAHAR GÜNÜ

Yüce gökler uçsuz bucaksız
 Soğuk sonbahar mavisi içinde
 Kuşlar ağır ağır uçar güneye
 Ah özgürlük.

Bir vahşi çığlık kalır kulaklarımda
 Şafak kızılığında kanat çırpınlardan
 Özlem ve ayrılık çığlığı onların
 Ah özgürlük.

Dönerim der çevreme, mahpusluğuma
 Her şey bir düş oluverdi şimdi
 Gelen kışla karlara gömülecek.
 Ah özgürlük.

Türkçesi: Atâ Karatay

Helena Anhava (d. 1925)

ŞİİRLER

Konuşur gibi yaz ve her gün
başka türlü soluk al.

Göz yumma sakın yaşlanmana
ne de bir “mevki sahibi” olmaya çalış,
böyle özgür olabilirsin ancak-
ve örneğin böyle bir bahar günü
oturup bir büyük mağazanın merdivenine
külâh dondurmanı yalayabilirsin tadını çıkara çıkara.

Bu kutup bölgesinin temel gereksinimi
yiyecek, ışık, ısınma, temizlik, güvenlik.

Sesin perdesi de çok önemlidir.

Türkçesi: Özdemir İnce

Bo Carpelan (d. 1926)

ŞİİRLER

Kanın kırdığı
buz tarlaya yayılmış
kan açık ve belirgin
izler:
bilinmeyen.
Yanına almak yalnızca
vazgeçilmez olanı.

*

Dinle,
sessizlikte,
yok sessizlik:
tırnaklar,
duvar.

Yağmur damlası
gümüşleniyor, kararıyor, kayıp gidiyor
sanki hiç ayrılmamış gibi
damın kıyısında,

*

Her şey uzak
kök salmış ağaçlar dışında
deniz,
beni bırakın
yankı.

*

Alır başım gider
ölür
unutursun onu
kapı kapanır
Sürgüyü bulmak için elinle yoklarsın
bir oda var orada
herkes, sanki uyuyor
herkes, taş uykusunda

*

hepsi
görüyor seni.

*

Odam
boş
deniz sağda
görüntünün dışındayım ben.

*

Nice boşluk
yalnızca bir beyaz kar tanesi
yükseliyordu dönerek
imi gibi
karanlığım

76

Çocuklar küçüktür ezebilirsiniz onları.
 Ya da kafalarına sivri külah geçirip ellerine
 ucu yıldızlı değnek koyarsınız, tiz şarkılar
 söyletirsiniz küçük iskemleli oyun odalarında
 Sörnas Alanı'nda çoraplarını sıyırarak.
 Çocuklar küçüktür çekip çıkarabilirsiniz kollarını
 sallanırsa dikebilirsiniz bir köşeye oturtursunuz
 bırakırsınız koşar da koşarlar bir avluda
 derken birisi düşer ya da sıraya dizersiniz
 okulun soğuk bodrumuna sokarsınız onları zorla.

Karanlıkta gözlerinin ışığını yakabilirsiniz
 el feneri ya da alev gibi parlayıncaya kadar onlar.

Türkçesi: Talât S. Halman

Lassi Nummi (d. 1928)

YAŞAMAK SENİN YANINDA, YAŞAMAK

Senin yanıbaşında yaşamak: yaşamak
 geniş, değişken bir görünüm yanında.
 Akışını görmek güneşin bulutta
 ve buluttan çıkışını görmek.
 Görmek batışını güneşin ağaçların ardında,
 sezmek, karanlıkta, sınırları, uzaklıkları,
 duymak soluk alışını yelin ağaçlarda,
 iniltisini duymak, mutluluktan titremesini.
 Keşfetmek dokunması güzel ilk karı. Duymak
 kokusunu çiçeklerin, ağaçların, mantarların, otların.
 Usulca yürüyüşlerini işitmek av hayvanlarının patikalarda.
 Yaz yapraklarının açılışını görmek,
 uçuşlarını görmek rüzgârda.
 Işıklı parıltısını görmek boş manzaranın
 sisin güzelim menekşe rengini görmek.
 'Tomurcuk, titreşim, yeni ilkbahar!
 Karanlıkta yükselen sınırlar
 tanyeri ışığında.

Güneşin doğuşunu görmek.

Türkçesi: Özdemir İnce

AKILDA, BİR ŞEY

Yeşil, çamların kabartması
 donuk bakır tıpkı
 ve arkada, gökyüzünün külrengi,
 akılda, bir şey.

-bir sözcük daha ve şiir
 ya ölür ya doğar.

Türkçesi: Özdemir İnn

Pentti Saarikoski (1937-1981)

“DANSA ÇAĞRI”DAN

VIII

emek ve onur gerektiren her şeyde
 kandırıldınız
 bir o kadar da
 iyi yaşam sözleriyle
 hep altında ezildiniz
 varlık yaratma yükünün
 ve varlıklardan kurtulmanın
 bana aldırmanın, söyleniyorum işte
 at arabası ile eve dönerken
 Herakleitos’u düşündüren bir günde
 dağ sırtlarındaki kar beneklerini
 parlatırken güneş
 ve daha önce de koluna yaslandığınız
 bir dost gibiyken dünya

XXXV

hiçbir zaman eşdeğerli olamayacağım şiirlerimle
 ben öksürüp tikanırken
 derin soluk alıyor onlar
 başım öne eğik dolaşırken ben

onların burunları havada
küçük görüyorlar beni
çoşkuyla dolaşıyorlar akşamları sokaklarda
ve sabahları tam vaktinde bürodalar
kalem ve masayı tıklatıp
kişi numarası soruyorlar
beni düş kırıklığına uğrattıyorlar
ben yaratmadım mı onları?
şu yaptıklarına bir bakın
avrupalı ozanlar toplantısında alkış toplarken
bana karşı geliyorlar
ben park kanepelerinde uyuyup altıma ederken
ve yatarken hasta
hiç uğrarlar mı? Asla.
Biliyorum ben ölünce
çiçeklerle gelmeyecekler
onların iç organları yok
yaşlanmazlar
ben küçüldükçe büyür onlar
ben ölünce sapasağlam yaşarlar

Türkçesi: Gürhan Uçkan

Sirkka Turkka (d. 1939)

SEVEN ADAM

Karısını çok mu çok seven bir adam vardı bir zamanlar
gücü kalmıyordu sevdadan başka bir şey yapmaya.
Ayağında paralanıyordu ayakkabıları, eskiyordu paltosu
örümcek ağına dönüşünceye kadar
ve fırlayıp gidiyordu gömlek düğmeleri bulutlara
adamın o seven yüreğinin bir tek vuruşuyla.
Sabrı tükeniyordu kadının bastırdıkça yoksulluk,
gözlerini dikmiş pencereden bakıyordu sefalet, her şey berbattı
ve hiçbir şey yapmıyordu erkek: sevmekten başka,

Rusya'da geçiyordu olay bir gaz lambasının ışığında,
insanların kar bakımından zengin olduğu zamanlarda
votkanın çatlak bardakta değerli taş gibi parıldadığı,
bir dilim hıyarın bir düş gibi ışıldadığı zamanlarda,
ve papazın evine bitişik taş ambarın yanında
bir köpeğin tasmaına bağlı çan çalıyordu düşlerdeki
çingiraklar gibi.

Türkçesi: Özdemir İnce

FRANSA

Fransız kültür, sanat yaşamının çok ilginç bir özelliği vardır: Başkasının olanı kendisinin yapmak, kendisini etkileyeni etkilemek; başka kültürlerle ve dünyanın dört bir yanından gelen sanatçılara kucak açmak ve onlara kendi damgasını vurmak, onların ürünlerini kendi ürününe dönüştürmek. Örneğin: Fransa, romantizmi İngiltere ve Almanya'dan almış, ancak bu akımı geliştirip "ihraç" edilerek bu ülkelere ve dünyanın öteki ülkelerini etkilemiştir. ABD'li Edgar Allan Poe'dan etkilenen Charles Baudelaire, Stephan Mallarmé ve Paul Valéry daha sonra gene etki "ihraç" etmişlerdir.

Arthur Rimbaud'yla birlikte çağdaş şiirin kurucusu sayılan Lautréamont, Fransa'ya Montevideo'dan (Uruguay) gelmiştir; Dada akımının kuramcısı Trintan Traz bir Romendir; gene çağdaş şiirin en önemli ozanlarından biri, Apollinaire, Polonyalı'dır;

günümüz Fransız şiirinin en önemli şairleri arasında yer alan Alain Bosquet Yahudi -Rus, Lorand Gaspar Macar-Roman-Ermeni kökenlidir. Bunların hepsi Fransa toprakları dışında doğmuşlar, yetişkin yaşlarda Fransa'ya gelmişler, Fransız kültürünü özümlemişler ve bu kültür tarafından özümlemişlerdir. Bu adlara Charles Dozbinsky, Aimé Cesaire Senghor, Rouben Mélik vb. şairlerin adlarını ekleyebiliriz.

Klasisizm, romantizm, gerçekçilik, dadacılık, gerçeküstücülük gibi akımlar ya Fransa topraklarında doğmuşlar ya da bu topraklarda gelişip doruk noktalarına yükselmişler ve bütün dünyayı etkilemişlerdir.

Yukarıda adını andığımız şairlerin dışında, Louis Aragon, Blaise Cendrass, Saint-John Perse, Paul Eluard, Robert Desnos, Antonin Artaud, René Char, Henri Michaux'u yirminci yüzyılın en önemli şairleri arasında anabiliriz. Ancak, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra meydana gelen çok hızlı, dönüştürücü politik ve ekonomik olaylar Fransız şiirinin eski etkinliğini törpülemeye başlamıştır. Bu durumda, Latin Amerika şiirinin, sosyalist ülkeler şiirinin, Arap, Afrika ve Akdeniz ülkeleri şiirinin, bu dönem içinde etkin olmaya başlamasının önemli payı vardır.

Şimdi seksenlerini süren Eugène- Guillevic yaşayan en büyük Fransız şairi olarak kabul edilmektedir.

Bütün bunlara karşın Fransız kültür politikası “başkasının olanı kendisinin yapma” özelliğini sürdürmektedir. Bu nedenle, Fransız şiirinde herhangi bir gerileme ya da çıkmazdan söz etmek olanaksız gibidir. Olsa olsa tek doruk olma niteliğini yitirmiştir. Ama gene de doruklardan biridir.

Alphonse de Lamartine (1790-1869)

GÖL

Ebedi gecesinde bu dönüşsüz seferin
Hep başka sahillere doğru sürüklenen biz
Zaman adlı denizde bir gün, bir lahza için
Demirleyemez miyiz?

Ey göl, henüz aradan bir sene geçti ancak,
Seyrine doymadığı o canım su yanında
Bir gün onu üstünde gördüğün şu taş, bak
Oturdum tek başıma!

Altında bu kayanın yine böyle inlerdin;
Yine böyle çarpardı dalgaların bu yara,
Ve böyle serpilirdi rüzgârla köpüklerin
O güzel ayaklara.

Ey göl, hatırında mı? bir gece sükût derin.
Çıt yoktu su üstünde, gök altında, uzakta,
Suları usul usul yaran kürekçilerin
Gürültüsünden başka.

Birden şu yeryüzünün bilmediği bir nefes
Büyülenmiş sahilin yankısıyla inledi.
Sular kulak kesildi, o hayran olduğum ses.
Şu sözleri söyledi:

“Zaman, dur artık geçme, bahtiyar saatler, siz
Akmaz olunuz artık!
En güzel günümüzün tadalım o süreksiz
Hazlarını azıcık!

“Ne kadar talihsizler size yalvarır her gün,
Hep onlar için akın;
Günleriyle birlikte dertlerini götürün,
Mesutları bırakın.

“Nafile, isteyişim geçen saniyeleri;
Akıp gidiyor zaman;
Geceye: “Daha yavaş” deyişim boş; tan yeri
Ağaracak birazdan.

“Sevişmek! hep sevişmek! akıp giden saatin
Kadrini bilmeliyiz!
İnsan için liman yok, sahil yok zaman için,
O geçer, bir göçeriz!”

Kıskanç zaman, kabil mi sevginin kucak kucak
Bize zevki sunduğu sarhoş edici anlar,
Kabil mi uzaklara uçup gitsin çabucak
Matem günleri kadar?

Nasıl olur kalmasın bir iz avucumuzda?
Nasıl yok olur her şey büsbütün silinerek?
Demek vefasız zaman o demleri bir daha
Geri getirmeyecek?

Loş uçurumlar, mazi, boşluklar, sonrasızlık,
Acaba neylersiniz yuttuğunuz günleri?
Alıp götürdüğünüz derin hazları artık
Vermez misiniz geri?

Ey göl! dilsiz kayalar! mağralar! kuytu orman!
 Siz ki zaman esirger, tazeler havasını,
 Ne olur, ey tabiat, o günlerin saklasan
 Bari hatırasını!

Sakin demlerde olsun, deli rüzgârda olsun,
 Güzel göl, etrafını süsleyen oyalarda,
 O kapkara çamlarda, sularına upuzun
 Dökülen kayalarda!

İster meltemlerinde, bir ürperişle esen,
 Seslerde, ister uzak ister yalanda olsun,
 Yahut gümüş pullarla sular üstünde yüzen
 Ay ışığında olsun!

Kuduran fırtınalar, sazlar bize dert yanan,
 Meltemini dolduran kokular, hep beraber,
 Ne varsa işitilen, görülen ve koklanan,
 Desin ki: "Seviştiler!"

Türkçesi: Yaşar Nabi Nayır

Victor Hugo (1802-1885)

İKİ ATLI ORMANDA NE DÜŞÜNÜYORLARDI?

Gece kapkaranlıktı ve simsiyahtı orman,
 Gölgeye benziyordu yanımda giden Hermann;
 Dört nala atlarımız sığınmıştık Allaha.
 Bulutlar gökyüzünde sanki birer mermerdi,
 Yıldızlarsa ateşten kuş sürüleri gibi
 Uçuşurdu dallarda.

Ben hasretle doluyum. İstiraplarla kırıgın,
 Ümitsiz, bomboş kalmış derin ruhu Hermann'ın.
 Ben hasretle doluyum: uyuyun sevdiklerim!

Bu üçra yeşillikler arasından giderken:

"Yarı açık mezarlar, dedi, geçer fikrimden!"

() ileri bakıyor benim gözümlerim arkada.

Atlarımız bir orman alanında dörtnala.

Uzak çan seslerini getiriyordu rüzgâr.

Hermann: "Dertliler, dedi, düşüncem; şu âlemdede

Yaşayan, var olanlar." "Ah, benim düşüncem de

Dedim ki yok olanlar."

Pınarlar çağıldardı. Ne söylerdi pınarlar?

Meşeler fısıldardı. Meşeler ne fısıldar?

Çalılar söyleşirdi eski dostlarmış gibi.

Hermann bana dedi ki: "dert insanı uyutmaz.

Ne gözler var ki ağlar, ne gözler uyku tutmaz."

Ona dedim ki: "Heyhat, uyanmaz niceleri!"

O zaman dostum: "Hayat, dedi, dert, felaket bu!

Ölümler artık azap çekmiyorlar. Ne mutlu

Yeşeren, yapraklarla örtülen mezarlara!

Gece onları tatlı ışıklarıyla okşar.

Göklerin sükûnundan, nurundan nasibi var

Her ruhun her mezarda."

"Sus, dedim, ölüm denen o sırra saygı göster!

Ayak altında, toprak altındadır ölümler.

Ölümler bir zamanlar seni seven kalplerdi:

Uçup giden meleğin, baban, yahut da annen!

Gönülleri kırılır bu acı sözlerinden,

Rüya içinden gibi duyarlar sesimizi."

Türkçesi: Afif Obay

Gerard De Nerval (1808-1855)

FANTAZYA

Bir hava bilirim, dünyalara değişmem:
 Bütün Rossini, Mozart, Weber sizin olsun,
 Çok eski bir hava, ağır, hazin, muhteşem;
 Yalnız ben duyarım onda ne varsa fusün!

Ne zaman o havayı dinleyecek olsam
 Ruhum gençleşir bir den iki asır,
 Onüçüncü Louis devridir, vakit akşam
 Batan günle sararmış bir yamaç uzanır.

Camları kızıla çalan renklerle yanar,
 Kiremitten bir şato, köşeleri taştan.
 Etraf çepçevre bağlar, bahçeler, parklar;
 Bir dere akıyor çiçekler arasından.

Kömür gözlü bir kumral en üst pencerede;
 Eskidir geçmiş zaman esvapları eski.
 Görmüşlüğüm var bu kadını; ama nerde?
 Hatırlıyorum, başka bir hayatta belki!

Türkçesi: Cahit Sıtkı Tarancı

PEPA'YA

Pépa'cığım, gece ilerleyip de
 Annen odasına çekildiği an,
 Sen lambanın altında yarı üryan
 Duaya başlarsın ya, eğilip de;

Hani rahatı kaçmış ruhun, seni
 Gecenin koynuna terk ettiği an;
 Başlığını atarsın da başından
 Yatağına bir bakarsın ya hani.

Evin bütün insanlarını saran
 Ağırılık yaklaşır ya, adım adım;
 Güzelim, sevgilim, Pépita'cığım
 Ne düşünürsün acaba o zaman?

Kimbilir belki bir garip kadını,
 Çok acıklı bir romanda kahraman,
 Ümidin zoruyla meydana çıkan,
 Hakikatinse yalanladığını.

Belki de ancak doğura doğura
 Bir fare doğuran kocaman dağlar,
 Hiçbir vakit yaşanmamış sevdalar,
 Şekerlemeler, belki de bir koca.

Ah! Belki de seninki kadar iyi
 Bir kalbin dostça açılmalarını;
 Esvabını, oyun havalarını;
 Belki de beni, belki de hiçbir şeyi.

Türkçesi: Orhan Veli Kanık

Alfred De Musset (1810-1857)

HÜZÜN

Gücüm, hayatım, nem varsa kaybettim;
 Kaybettim, ah, dostlarım, neşemi;
 Kalmadı hatta kibirim azametim;
 Oydu vehmettiren dâhiliğimi.

“Hakikat budur” dedikleri zaman,
 Karşımda sahiden bir dost zannettim.
 Hakikati anlayıp duyduğum an;
 Çoktandır galip gelmişti nefretim.

Ama işte hakikat ebedîdir;
Yaşarsa bir kimse ondan bihaber,
Alemd e ömrünce gafil kişidir.

Tanrı soruyor, cevap vermek ister,
İyi ki ağlamışım ara sıra
Elimde kalan servet bu, dünyada.

Türkçesi: Cahit Sıtkı Tarancı

Charles Baudelaire (1821-1867)

İÇE KAPANIŞ

Derdim, yeter, sakın ol, dinlen biraz artık;
Akşam olsa diyordum, işte oldu akşam,
Siyah örtülere sardı şehri karanlık;
Kimine huzur iner gökten, kimine gam.

Bırak, şehrin iğrenç kalabalığı gitsin.
Yesin kamçısını hazzın sefil cümbüşte
Toplasın acı meyvesini nedametin
Sen gel, derdim, ver elini bana, gel şöyle.

Bak göğün balkonlarından geçmiş seneler
Eski zaman esvaplarıyla eğilmişler;
Hüzün yükseliyor, güler yüzle, sulardan.

Seyret bir kemerde yorgun ölen güneşi
Ve uzun bir kefen gibi doğuyu saran
Geceyi dinle, yürüyen tatlı geceyi.

Türkçesi: Sabahattin Eyüboğlu

İNSAN VE DENİZ

Sen, hür adam, seveceksin denizi her zaman;
Deniz aynandır senin, kendini seyredersin
Bakarken, akıp giden dalgaların ardından.
Sen de o kadar acı bir girdaba benzersin.

Haz duyarsın sulardaki aksine dalmaktan;
Gözlerinden, kollarından öpersin ve kalbin
Kendi derdini duyup avunur çoğu zaman,
O azgın, o vahşi haykırışında denizin.

Kendi âleminizdesinizdir ikiniz de.
Kimse bilmez, ey ruh, uçurumlarını senin;
Sırlarınız daima, daima içinizde;
İy deniz, nerde senin iç hazinelerin?

Ama işte gene binlerce yıldan beri
Çenkleşir durursunuz, duymadan acı, keder;
Ne kadar seversiniz çırpınmayı, ölmeyi,
İy hırslarına gem vurulamayan kardeşler!

Türkçesi: O. V. Kanık

HÜZÜN VE SERSERİ

Agathe, uçtuğu var mı ruhunun arasına,
Büyülü, mavi, derin ve ıslıl ıslıl yanan,
Bambaşka denizlere, bambaşka semalara,
Şu kahrolası şehrin simsiyah havasından?
Agathe, uçtuğu yar mı ruhunun arasına?

Deniz, tek tesellisi günlük ıstırapların!
Acaba hangi şeytan veya mucize
Her ulvi çalkanıшта muazzam bir rüzgârın
Orguyla uğuldayan denizi verdi bize?
Deniz, tek tesellisi günlük ıstırapların!

Hey trenler, vapurlar beni burdan götürün!
 Ne var gözyaşlarından çamurlar yoğuracak?
 Arasına der mi ki Agathe'in ruhu, üzgün,
 "Nedametten, azaptan ve ıstıraptan uzak,
 Hey trenler, vapurlar beni burdan götürün!"

Ne kadar uzaktasın ey mis kokulu cennet,
 Ey, sadece sevincin, aşkın ürperdiği yer,
 Ey her ruhun içinde boğulduğu saf şehvet,
 Ey bir ömür boyunca gönül verilen şeyler!
 Ne kadar uzaktasın ey mis kokulu cennet!

Ah o yeşil cenneti, çocuksu sevdaların,
 O koşuşlar, demetler, o şarkılar, buseler,
 İnildeyen kemanlar üzerinde dağların
 Akşam, korkuluklarında şarap dolu kâseler!
 Ah o yeşil cenneti, çocuksu sevdaların.

O bilinmez zevklerin yüzdüğü masum belde?
 Çok daha uzakta mı yoksa Çin'den, Maçın'den?
 Beyhude bir arzu mu inildeyen dillerde,
 Canlanan bir hayal mi billur sesler içinden,
 O bilinmez zevklerin yüzdüğü masum belde?

Türkçesi: Sait Maden

BALKON

Hatıralar annesi, sevgililer sultanı,
 Ey beni şâdeden yâr, ey tapındığım kadın!
 Ocak başında seviştığımız o zamanı,
 O canım akşamları elbette hatırlarsın,
 Hatıralar annesi, sevgililer sultanı!

O akşamlar, kömür aleviyle aydınlanan,
 Ya pembe buğulu akşamlar, balkonda geçen.
 Başım göğsünde, ne severdin beni o zaman!
 Ne söyledikse çoğu ölmeyecek şeylerden!
 O akşamlar, kömür aleviyle aydınlanan!

Ne güzeldir güneşler sıcak yaz akşamları!
 Kâinat ne derindir, kalp ne kudretle çarpar!
 Üstüne eğilirken ey aşkımın pınarı,
 Sanırdım ciğerimde kanın kokusu var.
 Ne güzeldir güneşler sıcak yaz akşamları!

Kalınlaşan bir duvardı aramızda gece.
 Seçdim o karanlıkta gözbebeklerini;
 Mestolur, mahvolurdum nefesini içtikçe.
 Bulmuştu ayakların ellerimde yerini.
 Kalınlaşan bir duvardı aramızda gece.

Bana vergi o tatlı demleri hatırlamak;
 Yeniden yaşadığım, dizlerinin dibinde.
 O “mestinaz” güzelliğini boştur aramak,
 Sevgili vücudundan, kalbinden başka yerde,

O yeminler, kokular, sonu gelmez öpüşler,
 Dipsiz bir uçurumdan tekrar doğacak mıdır,
 Nasıl yükselirse göğe taptaze güneşler.
 Güneşler ki en derin denizlerde yıkanır.
 O yeminler, kokular, sonu gelmez öpüşler!

Türkçesi: C. S. Tarancı

DÜŞMAN

Gençliğim bir karanlık fırtına oldu,
 Birkaç yerinde parlak güneşler açan;
 Öyle harap çıktım ki bu fırtınadan,
 Bahçemde kızarmış tek tük meyve kaldı.

İşte fikirlerin güzüne ulaştım,
 Suyun mezarlar gibi çukur açtığı
 Sel basmış toprakları durmayıp gayrı,
 Kürekler, tırmıklarla onarman lazım.

Boyatacak mı ki sırî gıdayı bulup
 hayal ettiğin yeni çiçekler acap
 Bir kumsal gibi yıkanmış bu topraklardan

-Ey acı! ey acı! Zaman ömrü yiyor,
 Ve kalbimizi kemiren sinsi düşman
 Kaybettiğimiz kanla gelişip büyüyor!

Türkçesi: Ahmet Muhip Dıranas

Charles Cros (1842-1888)

ÇİROZNAME

Beyaz, kocaman bir duvar - çıplak mı çıplak
 Üzerinde bir merdiven - yüksek mi yüksek
 Duvar dibinde bir çiroz - kuru mu kuru

Bir herif geldi elleri - kirli mi kirli
 Tutmuş bir çekiç bir çivi - sivri mi sivri
 Bir büyük yumak da sicim - zorlu mu zorlu

Çıktı merdivene derken - yüksek mi yüksek
 Mıhladı sivri çivi - tak tak da tak tak
 Duvarın ta tepesine - çıplak mı çıplak

Attı çekici elinden - düş allahım düş
 Taktı çiviye sicimi - uzun mu uzun
 Astı ucuna çirozu - kuru mu kuru

İndi merdivenden tekrar - tıklar da tıklar
 Sırtında çekiç merdiven - ağır mı ağır
 Çekti gitti başka yere - uzak mı uzak

O gün bugündür çirozcuk - kuru mu kuru
 Mezî sicimin ucunda - uzun mu uzun
 Nazikçe sallanır durur - durur mu durur

Ben bu hikâyeyi düzdüm - basit mi basit
 Kudursun bazı adamlar - ciddi mi ciddi
 Ve gülsün diye çocuklar - küçük mü küçük

Türkçesi: Orhan Veli Kanık

BAŞ KALDIRMA

Namuslu bir insanın, kendine hak bilerek,
Evinde huzur içre yaşamasıdır elbet,
Zehir içmekle aynı değerde olan.

Hastalık istemem budur kararım,
Vazgeçmiş değilim büyüklük taslamaktan,
Bir yepyeni musikidir duyarım.

Duyarım gürültüsünü akan suyun,
Duyarım fırtınanın uğultusunu,
Hayat kısadır sanatın yolu uzun.

Ne kadar iyi ki bunca günah var,
Sonra taze şarap, gencecik kızlar,
Ve etrafa saçtığı ateşle yangın.

Bir de doğuşu var kızlarla erkeklerin.
Hepsi de şarkı söyler, yer-içer,
Sonunda öteki dünyaya göçer.

Türkçesi: Ahmet Necdet

Stephane Mallarme (1842-1898)

EDGAR POE'NUN MEZARI

Tam kendi olunca en sonu ölümsüzlükte,
Şair, yalın kılıç, meydan okuyor çağına.
Ürkmüş dünya, şaşıyor nasıl duymadığına
Ölümün çanlar çaldığını bu garip seste.

İrkildiler duyunca, kör dev gibi meleğin
Daha saf bir anlam kattığını kaba sözlere,
Dediler: Sarhoş, bir büyü katmıştır içine
O içtiği aşâğılık kara kara içkilerin.

Yazıklar olsun! Duygusuz toprak ve buluttan
 Bir heykel yağurmazsa düşüncelerimiz yaşayan
 Pırıl pırıl donansın diye mezarı Poe'nun.

Bir gök belasından arda kalan durgun kaya,
 Şu granit bari, gelecekte, karşı koşun
 Sürü sürü, kara kanatlı, kör kuşkulara.

Türkçesi: Sabahattin Eyüboğlu

DENİZ MELTEMİ

Ten bitirdi hazlarını, tükendi kitap,
 Kaçsam, kaçsam uzaklara üstümde mehtap.
 Sanıyorum en güzeli mest oluşların,
 Gökke engin arasında uçan kuşların.
 Kim tutacak denizlere bağlı bu gönlü?
 Ne göklere gülümseyen bahçemin gülü,
 Ne sütbeyaz kâatlara aksi lambanın,
 Ne dizinde yavrusunu emziren kadın.
 Gideceğim güzel gemi, haydi demir al,
 O ellere yelken aç ki sanılır masal.
 Bir üzüntü, küskün ama ümitlerine,
 İnaniyor mendillerin elvedasına.
 Belki deli rüzgârlara uyan direkler,
 Karayelde bir kazaya baş egecekler.
 Ve görünmez olacaklar, denizler derin,
 Gönül, dinle türküsünü gemicilerin!

Türkçesi: Kemalettin Kamı

DENİZ MELTEMİ

Bütün hazları tattım, kitapları okudum,
 Ah, kandırmadı; kaçmak, kurtulmak istiyorum.
 Bir başka köpükle gök arasındaki kuşlar
 Orada şimdi kimbilir ne kadar sarhoşlar!
 Deniz çekiyor, deniz, kim tutabilir beni;
 Gözlerde aksi yanan o eski bahçeler mi?
 Geceler! Mahzun ışığı mı yoksa lambanın,
 Beyaz kâğıda vurur, korkar dokunamazsın;
 Ne o; ne de çocuğuna meme veren taze;
 Gideceğim, ey gemi, bilinmedik ellere.
 Demir al, sallayarak direklerini. Sızlar
 Yürek ümitle, ama sonra her şeyi anlar.
 Belki de fırtınaları çağıran direkler,
 Şu anda, rüzgârlar gelecek ölümü bekler,
 O zaman ne yelken, ne de ümit, ama sen yine
 Kalbim, gemicilerin şarkısını dinle.

Türkçesi: Orhan Veli

GÜZELİM BUGÜN

El değmemiş, dip diri güzelim bugün
 Sarhoş bir kanat vuruşuyla yırtar mı
 Kırığıda unutulmuş katı gölün
 Kalmış uçuşlar dolu saydam buzunu?

Bendim, diyor bir eski zaman kuğusu
 Mağrur ama umutsuz kanat sıyıran
 Yaşanacak yeri aramaz mı insan
 Bastırınca kısır kışın sıkıntısı?

Silkecek bembeyaz ölümü boynundan
 Daralan dünyasına kafa tutan kuş
 Neylesin bağlanmış yere kanadından

Kendi aydınlığıyla bağlanmış göle
 Duruyor kuğu, rüyalarıyla donmuş
 Boşuna gurbetinde, başı göklerde.

Türkçesi: Sabahattin Eyüboğlu

RONDEL

Sevişiriz dilersen şayet
 Aşk anmadan dudaklarınla
 Bir şeycik yapamaz bize anla
 Susmaktan gayri bu gülden demet

O nağmeler ki gülüşün elbet
 Veremez pırıltısını asla
 Sevişiriz dilersen şayet
 Aşk anmadan dudaklarınla

Sessizce sarmaş dolaş nihayet
 Sylphe giymiş kıpkızıl urbasını
 O hayal kanatların uçlarını
 Alev bir öpüş kavrır âkıbet
 Sevişiriz dilersen şayet
Türkçesi: Salâh Bîrsel

RONDEL

Hiçbir şey yok uyandığınızda
 Somurtmadan karşılayacağınız
 Korkunç, bir gülüş sarsarsa bakınız
 Kanatlarınızı o yastıklarda

Kayıtsız uyuyun, korkusuzca da
 Ele vermeyecek sizi soluğunuz.
 Hiçbir şey yok uyandığınızda
 Somurtmadan karşılayacağınız

Bütün o cânın düşleri bir anda
 Bu güzellik bozduğu an bakınız
 Artık ne bir tek çiçek yanaklarda
 Ne de ölçüsüz elmaslar gözlerde
 Hiçbir şey yok uyandığınızda

Jose-Maria de Heredia (1842-1905)**FATİHLER**

Yuvalarından uçmuş bir sürü şahindiler;
 Usanmışlardı mağrur fukaralıklarından.
 Pallos de Moguer'den avare, asker, kaptan,
 Çılgınca bir hayale doğru sürüklendiler.

Masaldaki madeni bulmak içindi sefer;
 Sipangoo'nun varılmaz topraklarında yatan,
 Geçerken garbın esrar dolu kıyılarından
 Alize rüzgârında eğilirdi serenler.

Ve her akşam bir destan sabahı umarlardı.
 Medar denizlerinin fosforlu mavisinden,
 Rüyaları altından seraplarla dolardı.

Beyaz kadırgaların sarkıp ilerisinden,
 Seyre koyulurlardı denizlerin içini;
 Yıldızların bir meçhul göğe yükselişini.

Türkçesi: S. Eyüboğlu-Orhan Veli Kanık

Paul Verlaine (1844-1896)**ŞİİR SANATI**

Musiki, her şeyden önce musiki;
 Onun için tekli mısradan şaşma.
 Kıvrak olur, erir havada sanki;
 Ağır aksak söyleyişe yanaşma.

Kelime seçerken de meydan senin;
 Bile bile bir nebze aldanmalı.
 Dumanlısı güzeldir türkülerin:
 Öyle hem seçik olsun, hem kapalı

Güzel gözler tül ardında görünsün
 Gün ışığı titremeli şiirinde
 Ak yıldızlar maviliğe bürünsün
 Ilgıt ılgıt sonbahar göklerinde.

Ararengin peşindeyiz çünkü biz;
 Rengin değil, ararengin sadece.
 Ancak öyle sarmaş dolaş ederiz
 Kavalı boruyla, rüyayı düşle.

Nükte belasından kurtulmaya bak;
 Acı zekâ, sulu gülüş neyine?
 İşe karıştı mı bu cins sarmısak
 Maviliğin yaş dolar gözlerine.

Tut belagatı boğazından, sustur
 El değmişken bir zahmete daha gir.
 Kafiye'nin ağzına da bir gem vur
 Bırakırsan neler yapmaz kimbilir? ,

Nedir bu kafiye'den çektiğimiz!
 Hangi sağır çocuk, ya deli zenci
 Sarmış başımıza bu meymenetsiz
 Bu kof sesler çıkaran kalp inci

Hep musiki, biraz daha musiki;
 Havalanan bir şey olmalı mısra
 Deli bir gönülden kalkıp gitmeli
 Başka göklere, başka sevdalara.

Dağılıp tozu sabah rüzgârına
 Mısraların alsın başını gitsin
 Kekik, nane kokaraktan, dört yana...
 Üst tarafı edebiyat bu işin.

Türkçesi: Sabahattin Eyüboğlu-Melih Cevdet Anday

GEÇMİŞ OLA

Hatıralar, ne istersiniz benden?.. Sonbahar...
 Durgun gökte ardıc kuşları uçuşmadalar,
 Güneşten, ölgün ve soluk bir ışık vurmada
 İçinde poyrazlar esen sararmış ormana.

Yapyalnızdık, yürüyorduk, türlü hülyalarda;
 Saçlarımız ve düşüncelerimiz rüzgârda.
 Çevirip güzel gözlerini bana “Hangisi
 En güzel günün?” diye sordu o billur sesi

Bir melek sesi kadar tatlı, o kadar derin.
 Hafif bir gülümseyiş cevap verdi sesine
 Öptüm ellerini, ibadet edercesine.

-Ah! İlk çiçekler! Ne güzel kokuları vardır!
 Ne kadar sevimli bir mırıltıları vardır
 Sevilen dudaklardan çıkan ilk evet’lerin!

Türkçesi: Orhan Veli Kanık

GREEN

İşte yemişler, çiçekler, yapraklar ve dallar!
 İşte kalbim, çarpıntısı yalnız senin için!
 O bembeyaz ellerin kalbimi kırmasalar!
 Bu küçük armağanı dilerim hoş göresin.

Ben geldim işte, çiğlerle bezenmiş olarak;
 Alnımda seher yelinin dondurduğu çiğler.
 Yorgunluğumu alsam ayak ucunda bırak!
 Hayal etsem o tatlı demleri birer birer.

Bırak unutayım başımı taze göğsünde!
 Hâlâ aklımda lezzeti son öpüşlerinin.
 Hayırlı fırtınadan sonra sakın, asude,
 Uyusan biraz, madem uzanmış dinlenirsin.

Türkçesi: Cahit Sıtkı Tarancı

GÖK ÖYLE MAVİ...

Gök öyle mavi, öyle durgun
Damlar üzerinde!
Yeşil bir dal sallanadursun
Damlar üzerinde!

Ürpertip gökyüzünü birden,
Bir çan tın tın eder,
Bir kuştur şu ağaçta öten;
Türküsünü söyler.

İşte hayat! Aç gözünü gör;
Bak ne kadar sade.
Her günkü sakın gürültüdür,
Şehirden gelmekte,

Ey sen ki durmadan ağlarsın,
Döversin dizini;
Gel söyle bakalım ne yaptın,
N'ettin gençliğini?

Cahit Sıtkı Tarancı

DANS EDELİM GEL

Gözlerini severim en çok,
Gökteki yıldızlardan parlak;
Bir parça da baştan çıkarak.
Dans edelim gel!

Ne halleri vardı, sahiden,
Bedbaht aşığı berbat eden
Onun için hoştu zaten.
Dans edelim gel!

Doldurulmadı hâlâ yeri,
Güliden ağzının öpücükleri
Kalbimde öldüğünden beri.
Dans edelim gel!

Dizi dibinde oturduğum
Zamanları hatırlıyorum;
Bu, işte bütün varım yoğun.
Dans edelim gel!

Türkçesi: Orhan Veli Kanık

Comte d'E Lautreamont (1846-1870)

BİRİNCİ TÜRKÜ'den

Ailelere nifak tohumu ekmek için bir antlaşma yaptım
fuhuşla. Anımsıyorum bu tehlikeli ilişkiden önceki geceyi.
Önümde bir mezar gördüm. Bir ev kadar büyük bir ateşböceğinin
bana şöyle dediğini duydum: “Aydınlatacağım seni. Oku yazıtı.
Benden gelmiyor bu yüce buyruk.” Görür görmez çenelerimi
çatırdatan,
elim ayağımı kesen, uçsuz bucaksız, kan rengi bir ışık
taa ufka kadar yayıldı havada. Az kalsın düşüyordum, bir yıkık
duvara yaslandım ve okudum: “Veremden ölen bir yeniyetme
yatıyor burada: biliyorsunuz nedenini. Dua etmeyin ona.” Bir-
çok insan benim kadar gözüpek olamazdı belki. Bu sırada, çırıl-
çıplak, güzel bir kadın gelip ayaklarımın dibine uzandı. Kederli
bir yüzle, “Ayağa kalkabilirsin,” dedim kadına. Kardeş katilinin
kızkardeşini boğazladığı eli uzattım ona. Ateşböceği seslendi:
“Hey sen! bir taş al ve öldür onu. -Niçin? diye sordum ona.”
Ateşböceği bana: “Kendine dikkat et, dedi; güçsüz olan sensin,
güçlü olan benim çünkü. Fuhuş'tur bu kadının adı.” Gözlerimde
yaşlar, yüreğimde öfke, bilinmez bir gücün doğduğunu duyumsadım
kaldırdım ve omuzuma aldım taşı sonra. Bir dağ doruğuna kadar
tırmandım: oradan ezdim ateşböceğini. İnsan boyunda bir
çukura gömüldü toprakta başı; altı kilise boyu yükseğe sıçradı
taş. Sonra gidip bir göle düştü, bir anda, döne döne, uçsuz bucaksız,
ters bir koni oyarak çekildi suları gölün. Ortalık duruldu:
parıldamadı artık kan ışık. “Yazık! yazık! diye haykırdı
çıplak ve güzel kadın; ne yaptın böyle? - Ben seni yeğliyorum,

dedim ona, çünkü acırım mutsuzlara Sonsuz taze yarattıysa seni, senin değil suç. "Yanıtladı beni:" Bir gün, dedi, hakkımı teslim edecek insanlar. Söyleyecek başka sözüm yok. Bırak da gideyim, sonsuz acımı derinliklerine gömeyim denizim. Bir sen varsın hor görmeyen beni, bir de bu karanlık uçurumlarda kaynaşan iğrenç canavarlar. İyisin sen. Elveda beni sevmiş olan sana! -Elveda! dedim ona, tekrar elveda! Hep seveceğim seni.. Bugünden tezi yok terk ediyorum erdemi. "İşte bu nedenle, ey İnsanlar, kış yelinin denizin üzerinde ve kıyılarda ya da uzun süredir benim için yas tutan büyük kentlerin üzerinde ya da kutup bölgelerinin soğuklarında uğuldadığını duyduğunuz zaman şöyle söyleyin: "Tanrının ruhu değildir geçen: fuhuşun, Montevideolu'nun acılı iniltileriyle birleşen derin kederli iç çekişidir." Çocuklar, bunu ben söylüyorum size. Öyleyse, diz çökün acıma duyguları içinde ve bitlerden daha çok olan insanlar uzun uzun yakarsınlar.

Türkçesi: Özdemir İnce

İKİNCİ TÜRKÜ'den

Ey şaşmaz matematikler, baldan tatlı öğreti'niz serinletici bir dalga gibi yüreğime akalı beri sizi unutmadım. Beşikten bu yana güneşten eski kaynağınızdan su içmek tutkusuyla yandım. Öğrencilerinizin en vefalı olan ben, tapınağınızın kutsal eşğini hâlâ aşındırıyorum. Bir belirsizlik vardı düşüncemde, açıklayamadığım bir şey duman gibi. Ama mihrabınıza ulaştıran basamakları dinsel bir saygıyla çıktım. Ve siz, rüzgâr kelekleri nasıl dağıtırsa, şu karanlık örtüyü öyle sıyırdınız. Sınırsız bir soğukkanlılık, yetkin bir sakınganlık, şaşmaz bir mantık koydunuz yerine. Güçlendirici sütünüz yüzünden, size içten bir sevgiyle bağlı olanlara sağladığınız aydınlık içinde kavrayışım gelişip sınırsızlaştı. Aritmetik! Cebir! Geometri! yüce

üçlem! ışıklı üçgen! Sizi tanımayan, akılsızın biridir.
 En kara işkencelerden geçirmeli onu. Çünkü bilisiz
 rahatlığında kör bir küçükseme vardır. Ama sizi
 tanıyan ve seven dünya malına önem vermez; büyülü
 tüy gibi uçarak, tıpkı yükselen helezon gibi
 göklerine yuvarlak kubbesine ulaşmak ister yalnız.
 Yeryüzü, ahlaksal yanıltılar ve düşlerden başka şey
 sunmaz ona! Oysa, ey şaşmaz matematikler, inatçı
 değişmezliğiyle, evrenin düzeninde görülen yüce
 doğrunun bir güçlü yansısını kamaşan gözlere
 sunarsınız. Ama Pitagoras'ın dostu o dörtgenin dile
 getirdiği kapsayıcı yetkin düzen daha da yücedir.
 Çünkü Gücü-her-şeye-yeten, kendini ve yüklemelerini
 kaosun ta içinden sizin teoremler hazinenizi ve ulu
 göz kamaştırıcılığınızı çıkaran unutulmaz çalışmada
 tepeden tırnağa açığa vurmuştur. Eski çağlarda ve
 günümüzde, nice ulu hayal güçleri, yanık kâğıt
 üzerine çizilmiş simgesel biçimlerinizi, gizli bir
 solukla canlanmış kavranmaz çizgiler gibi görerek
 titrediler. Evrenden önce var olan ve daha sonraya
 kalacak olan ölümsüz belitlerin ve hiyerogliflerin bu
 göz kamaştırıcı açıklanışını sıradan insanlar
 anlayamazdı. Hayalgücü, öldürücü bir soru işaretinin
 uçurumuna eğilip matematiğin nasıl olup da bunca
 etkileyici büyüklük ve tartışılmaz doğru kapsadığını
 sorar ve bunları insanoğluyla karşılaştırmaya
 kalkışırsa, insanoğlunda sahte gurur ve yalandan
 başka şey bulamaz. O zaman, üzüncü dolu bu yüce
 kafa, insanoğlunun cüceliğini ve benzersiz çılgınlığını
 iyice duyuran ulu öğütlerinizden ötürü, bembeyaz
 kesilmiş yüzünü kupkuru ellerinin üzerine eğerek
 doğaüstü düşüncelere dalar gider. Önünüzde, dizleri
 bükülür ve tapınışı hem sizin tanrısal yüzünüze, hem
 de Gücü-her-şeye-yetenin öz görüntüsüne bir saygı

belirtisidir. Çocukluğumda, bir Mayıs gecesi, ay ışığında, pırıl pırıl bir derenin kıyısındaki taze çimenlerin üzerinde göründünüz bana. Üçünüz de utangaçlık ve incelikte birbirinizden geri kalmıyordunuz. Üçünüz de kraliçeler gibi uluydunuz. Birkaç adım yaklaştınız. Uzun elbiseniz bir buhar gibi salınıyordu; sevgili bir oğulmuşum gibi beni, kıvanç dolu memelerinize yaklaştırdınız. Hemen koştum, ellerim beyaz göğsünüzde kenetlenmişti. Doğurgan besininizle beslendim. İnsanlığın büyüyüp yükseldiğini duydum kendimde. O çağdan beri sizi bırakmadım ey karşıt kraliçeler. Yüreğimin sayfalarında, bir mermere işlenmiş gibi duran nice güçlü tasarı, nice yakınlık duygusu, aymış düşüncemde—şafağın gece karanlığını dağıttığı gibi—kurucu çizgileri yavaş yavaş sildiler. O çağdan beri, ölümün, amacını gizlemeden, mezarları insanlarla doldurduğunu, savaş alanlarını kasıp kavurduğunu, insan kanıyla tombullaştığını ve ölü kemiklerinin üzerinde sabah çiçekleri açtığını gördüm. O çağdan beri, yeryüzünün devrimlerine tanıklık ettim; depremle, çölün sam yelleri, alevli lavlarıyla yanardağlar, ölüm saçan fırtınalar soğukkanlı bir seyirci olduğumu gördüler. O çağdan beri çeşitli kuşakların, son değişimini selamlayan kozanın toy neşesiyle, kanatlarını ve gözlerini uzaya çevirdiklerini ve akşam güneş batmadan önce, rüzgârın yakarış dolu çılgınlığını salladığı solmuş çiçekler gibi boyunları bükük, can verdiklerini gördüm. Ama siz hiç değişmediniz. Hiçbir değişiklik, hiçbir hastalıklı soluk özdeşliğinizin sarp kayalarına ve sınırsız vadilerine dokunamaz. Sizin alçakgönüllü ehramlarımız, tutsaklığın ve aptallığın yükselttiği o karınca yuvalarından, yani Mısır ehramlarından daha

uzun ömürlüdür. Zamanın çöküntüsü üstünde yükselen çağların sonu, gizemli sayılarınızın, kıpkısa denklemlerinizin ve heykelsi çizgilerinizin Gücü-her-şeye-yetenin intikamcı yanında yer aldığını görecekler. Oysa yıldızlar, korkunç ve evrensel bir gecenin bitimsizliğinde, kasırgalar gibi öfkeyle çöküp gidecekler ve insanlık son yargıyla hesaplaşmaya çalışacak. Bana yaptığınız yardımlar için teşekkürler. Anlayışına kattığınız yepyeni nitelikler için teşekkürler. Siz olmasaydınız, insanoğluna karşı açtığım savaşta belki yenilgiye uğrayacaktım. Siz olmasaydınız beni yerlere yıkıp ayağının tozunu yedirecekti; bir aşağılık pençeyle etimi ve kemiklerimi paralayacaktı. Ama usta bir sporcu gibi korudum kendimi. Tutkudan sıyrılmış yüce görüşlerinizden titreyen soğukkanlılığı verdiniz bana. Şu kısa yolculuğumun geçici tatlarını küçümseyerek geri çevirmek ve benzerlerimin sevimli görünen aldatıcı önerilerini kapımdan savmak için bu armağanınızdan yararlandım. Çözümleme, bireşim ve tündengelim, hayranlık değer yöntemlerinizde dile gelen şaşmaz sakınganlığınızı verdiniz bana. Can düşmanımın öldürücü hilelerini bozmak, sonra ona ustaca saldırmak ve insanoğlunun en can alıcı yerlerine bir hançer saplamak için yararlandım sizden. Bu hançer saplandığı yerde kalacak, çünkü onulmaz bir yara açmıştır. Öğretilerinizin ruhu olan bilgelik dolu bir mantığı ve düşüncenin sakınmazlığını arttıran dolambaçlı ama apaçık tasımlarınızı verdiniz. Bu güçlü yardımcı sayesinde, alçaklara doğru yüzerken, nefret kayalığının karşısında, iğrenç ve kapkara fenalığı gördüm insanlıkta; öldürücü kokuşmalar arasında çürüyor ve hayran hayran göbeğini

seyrediyordu. Bağırsaklarının karanlığında önce şu pis alışkanlığı yani kötülüğü gördüm; onda iyilikten daha üstündü. Bana ödünç verdiğiniz zehirli silahla, insanlığın korkaklığından yapılmış yaratıcıyı yerinden indirdim. Dişlerini gıcırdattı ve bu iğrenç harekete boyun eğdi; çünkü karşısındaki kendisinden daha güçlüydü. Ama uçuşumu alçaltmak için onu bir paket sicim gibi bir yana bırakacağım...

Türkçesi: Selâhattin Hilâv

Arthur Rimbaud (1854-1891)

SARHOŞ GEMİ

Ölü sularından iniyordum nehirlerin
Baktım yedekçilerim iplerimi bırakmış;
Cırlak kızılderililer, nişan atmak için
Hepsini soyup alaca direklere çakmış.

Bana ne tayfalardan; umurumda değildi
Pamuklar, buğdaylar, Felemenk ve İngiltere;
Bordamda, gürültüler, patırtılar kesildi;
Sular aldı gitti beni can attığım yere.

Med zamanları, çılgın çalkantılar üstünde,
Koştum, bir çocuk beyni gibi sağır, geçen kış
Adaların karalardan çözüldüğü günde
Yeryüzü böylesine allak bullak olmamış.

Denize bir kasırgayla açıldı gözlerim;
Ölüm kervanı dalgaları kattım önüme:
Bir mantardan hafif, tam on gece, hora teptim:
Bakmadım fenerlerin budala gözlerine.

Çocukların bayıldığı mayhoş elmalardan
Tatlıydı çam tekne işleyen yeşil sular;
Ne şarap lekesi kaldı, ne kusmuk, yıkanan
Güvertemde: demir, dümen ne varsa tarumar.

O zaman gömüldüm artık denizin şîrine,
 İçim dışım sütbeyaz köpükten, yıldızlardan;
 Yardığım yeşil maviliğin derinlerine
 Bazen bir ölü süzülürdü, dalgın ve hayran.

Sonra birden mavilikleri kaplar meneviş
 Işık çağılısında, çılgın ve perde perde,
 İçkilerden sert, bütün musikilerden geniş
 Arzu, buruk ve kızıl, kabarır denizlerde.

Gördüm şimşekle çatlayıp yarılan gökleri,
 Girdapları, hortumu; benden sorun akşamı,
 Bir güvercin sürüsü gibi savrulan fecri.
 İnsana sır olanı, gördüğüm demler oldu.

Güneşi gördüm, alçakta, kanlı bir ayinde;
 Sermiş parıltısını uzun, mor pıhtılara.
 Eski bir dram oynuyor gibiydi, enginde,
 Ürperir uzaklaşan dalgalar sıra sıra.

Yeşil geceyi gördüm, ıslıl ıslıl karları;
 Beyaz öpüşler çıkar denizin gözlerine;
 Uyanır çın çın öter fosforlar, mavi, sarı:
 Görülmedik usareler geçer döne döne.

Azgın boğalar gibi kayalara saldıran
 Dalgalar aylarca sürükledi durdu beni
 Beklemedim Meryem'in nurlu topuklarından
 Kudurmuş denizlerin imana gelmesini.

Ülkeler gördüm görülmedik, çiçeklerine
 Gözler karışmış, insan yüzlü panter gözleri
 Büyük ebemkuşakları gerilmiş engine,
 Morarmış sürüleri çeken dizginler gibi.

Bataklıklar gördüm, geniş, fıkır fıkır kaynar;
Sazlar içinde çürür koskoca bir ejderha,
Durgun havada birdenbire yarılr sular,
Enginler şarıl şarıl dökülür girdaplara.

Gümüş güneşler, sedef dalgalar, mercan gökler;
İğrenç leş yığınları bozbulanık koylarda;
Böceklerin kemirdiği dev yılanlar düşer.
Eğrilmiş ağaçlardan simsiyah kokularla.

Çıldırırdı çocuklar görseler mavi suda
O altın, o gümüş, cıvı cıvı balıkları.
Yürüdüm, beyaz köpükler üstünde, uykuda;
Zaman zaman kanadımda bir cennet rüzgârı.

Bazen doyardım artık kutbuna, kıtasına;
Deniz şıpır şıpır kuşatır sallardı beni;
Garip sarı çiçekler sererdi dört yanıma;
Duraklar kalırdım, diz çökmüş bir kadın gibi.

Sallanan bir ada, üstünde vahşi kuşların
Bal rengi gözleri, çılgınlıkları, pislikleri;
akşamları, çürük iplerimden akın akın
Ölüler inerdi uykuya gerisin geri.

İşte ben, o yosunlu koylarda yatan gemi
Bir kasırgayla atıldım kuş uçmaz engine;
Sızmışken kıyıda, sularda sarhoş; gövde mi
Hanza kadırgaları takamazken peşine.

Büründüm mor dumanlara, başıboş, derbeder,
Delip geçtim karşımdaki kızıl semaları;
Güvertemde cins şaire mahsus yiyecekler:
Güneş yosunları, mavilik medüzaları.

Koştum, benek benek ışıkla sarılı teknem,
 Çılgın teknem, ardımda yağız deniz atlan;
 Temmuz güneşinde sapır sapır dökülürken
 Kızgın hunilere koyu mavi gök katları.

Titrerdim uzaklardan geldikçe iniltisi

- Azgın Behemotların, korkunç Maelstromların.
 Ama ben, o mavi dünyaların serserisi
 Özledim eski hisarlarını Avrupa'nın.

Yıldız yıldız adalar, kıtalar gördüm; coşkun
 Göklerinde gez gezebildiğin kadar, serbest.
 O sonsuz gecelerde mi saklanmış uyursun
 Milyonlarca altın kuş, sen ey Gelecek Kudret.

Yeter, yeter ağladıklarım; artık doymuşum
 Fecre, aya, güneşe; hepsi acı, boş, dipsiz,
 Aşkın acılığı dolmuş içime sarhoşum;
 Yarılsın artık bu tekne, alsın beni deniz.

Gönlüm Avrupa'nın bir suyunda, siyah, soğuk,
 Bir çukurda birikmiş, kokulu akşam vakti;
 Başımda çömelmiş yüzdürür mahzun bir çocuk
 Mayıs kelebeği gibi kâğıt gemisini.

Ben sizinle sarmaşdolaş olmuşum, dalgalar,
 Pamuk yüzlü gemilerin ardında gezemem;
 Doyuramaz artık beni bayraklar, bandıralar;
 Mahkûm gemilerinin sularında yüzemem.

Türkçesi: Sabahattin Eyüboğlu

OFELYA

Yıldızların vurduğu durgun, karanlık suda
 Beyaz Ofelya, büyük, beyaz bir zambak gibi
 Gelin esvapları içinde dalgalanmada.
 Uzak ormanlarda yerlilerin gürültüleri.

Mahzun Ofelya, beyaz bir tayf gibi yıllardır
 Dolaşır bu siyah nehrin suları içinde.
 Deliliği içinde bir şarkı mırıldanır,
 Bir çocukluk şarkısı, akşam serinliğinde.

Rüzgâr göğsünü öper ve açar yaprak yaprak
 Sularda ağır ağır savrulan etekleri.
 Söğütler omuzlarına sarkar ağlaşarak,
 Hülyalı alnına eğilir su çiçekleri.

Dört bir yanına üzgün nilüferler dizilir.
 Uykudaki bir ağaç uyanır, zaman zaman;
 Bir yuvadan küçük bir kanat sesi yükselir;
 Sihirli bir şarkı gelir altın yıldızlardan!

Türkçesi: Orhan Veli

DUYUM (Sensation)

Mavi yaz akşamları, patikalarda, dalgın,
 Gideceğim, sürtüne sürtüne buğdaylara.
 Ayaklarımda ıslaklığı küçük otların;
 Yıkasın, bırakacağım başımı rüzgâra.

Ne bir şey düşünecek, ne bir laf edeceğim;
 Ama sonsuz bir sevgi dolduracak içimi.
 Göçebeler gibi uzaklara gideceğim;
 Mesut, sanki yanımda bir kadın varmış gibi.

Türkçesi: Orhan Veli

SAYIKLAMALAR

II

SÖZ BÜYÜCÜLÜĞÜ

Dinleyin beni! İşte çılgınlıklarımın birinin öyküsü.

Bütün olası görünüşleri nicedir elimde bulundurmakla böbürleniyordum ve gülünç buluyordum çağcıl resim ve şiirin ünlülerini.

Seviyorum saçma sapan resimleri, kapı aynalıklarını, dekorları, resimle cambaz perdelerini, dükkân tabelalarını, halk bezemelerini; modası geçmiş yazını, kilise latinesini, yazımı bozuk sevisel kitapları, eski operaları, budala nakaratları, yapmacıksız düünleri.

Seferler düşlüyordum, öyküsü yazılmamış keşif yolculuklarını, hırgürsüz cumhuriyetleri, bastırılmış din savaşlarını, töre devrimlerini, ırkların ve anakaraların yer değiştirmelerini; inanıyordum bütün büyülere.

Rengini buldum seslilerin!-A kara, Ö ak, İ kırmızı, O mavi, Ü yeşil. -Saptadım her sessizin biçim ve devinimini ve içgüdüsel düünlerle, ergeç bütün duyulara ulaşabilecek bir şiirsel dil bulmakla gururlandım. Saklı tutuyordum çeviri hakkını.

Bir denemeydi bu başlangıçta. Sessizlikleri, geceleri yazıyordum, dile sığmazı not ediyordum. Kayda geçirdim başdönmelerini.

Şiirsel eskiliklerin önemli bir payı vardı söz büyücülüğümde.

Alıştım basit sanrıya: bir fabrikanın yerine bir cami görüyordum düpedüz, meleklerin yaptığı bir davul okulu, gökyüzünün yollarında faytonlar, bir salon bir gölün dibinde; canavarlar, gizli dinsel törenler; büyük korkular dikiyordu önüme bir vodvil adı.

Sonra büyülü safsatalarımı sözcüklerin sanrısıyla açıkladım!

Kutsal buldum sonunda usumun düzensizliğini. Aylaktım, kurbanıydım bir yüksek ateşin: imreniyordum mutluluğuna hayvanların, -vaftizsiz ölen bebeler cennetinin masumluğunu simgeleyen tırtılların, erdenlik uykusunu köstebeklerin!

Hırçınlaşıyordu kişiliğim. Hoşça kal diyordum dünyaya bir tür romanslarda.

Çölü sevdim, yanık meyve bahçelerini, rengi atmış dükkânları, ılımış içkileri. Ayaklarımı sürüyerek yürüyordum pis kokulu daracık so-

kaklarda ve gözlerim kapalı karşı karşıya bırakıyordum kendimi güneşle, ateş tanrısı.

“General, yıkık tabyalarının üzerinde eski bir top kaldıysa eğer, topa tut bizi toprak kesekleriyle. Görkemli dükkânların aynalarında! salonlarda! Kendi tozunu yedir kente. Paslandır olukları. Kızgın yakut tozlarıyla doldur kadınların süslenme odalarını...”

Ah! hanın genel işeme yerinde esrimiş küçük sinek, hodanın vurgunu ve erittiği bir güneş ışınının!

En sonunda, ey mutluluk, ey us, ayırdım gökyüzünden gök mavisini, ki o karadır aslında ve yaşadım ben, katkısız ışığın altın kıvılcımı. Sevinçten, bir anlam alıyordu yüzüm olabildiğince soytarı ve şaşkın:

Masalsı bir opera oldum: bütün varlıkların bir mutluluk yazgısı taşıdığını gördüm: yaşam eylem değil, ama bir gücü boşa harcama biçimi, bir kızgınlık, Beyinin yetersizliğidir aktöre.

Her varlığa, bana öyle geliyor ki birçok başka *yaşam* kendi varlığını borçlu. Ne yaptığını bilmiyor bu bay: bir melek o. Bir yuva dolusu it şu aile. Birçok insanın önünde, öteki yaşamlarından birinin bir anyla konuştum yüksek sesle. - Bir domuz sevdim, böylece.

Çılgınlığın safsatalarından hiçbirini, -timarhanelik deliliğin—unutmadım: hepsini söyleyebilirim yeniden, egemenim yöneme.

Tehlikedeydi sağlığım. Geliyordu büyük korku. Birkaç günlük uykulara dahi yordum ve kalkıp sürdürüyordum en kederli düşleri. Ölecek durumdaydım ve bir tehlikeler yolundan dünyanın bir ucuna, karanlığın ve kasırgaların yurdu Kimmerler ülkesinin sınırlarına sürüklüyordu beni zayıflığım.

Yolculuk yapmak, beynimde toplanan büyüleri oyalamak zorunda kaldım. Yükseldiğini görüyordum avundurucu haçın beni bir kirden paklayacakmış gibi sevdiğim denizin üzerinde. Gökkuşağı lanetlemişti beni. Alınyazımda Mutluluk, pişmanlık acılarım, içimdeki kurt: güce ve güzelliğe adanmayacak kadar uçsuz bucaksız olacaktı hep yaşamım.

Mutluluk! Onun ölümde yumuşak gelen dişi uyarıyordu beni horozlar öterken, ad matutinum, christus venit’de, -en karanlık kentlerde:

Bunlar olup bitti. Güzelliği selamlamayı biliyorum şimdi.

Türkçesi: Özdemir İnce

TUFANDAN SONRA

Tufan anısı yatışır yatışmaz,

Bir tavşan, evliya otları, kıpır kıpır çan çiçekleri içinde

durdu, gökkuşağına yakardı örümceğin ağları arasından.

O güzelim taşlar, saklanan - bakıp duran çiçekleri daha şimdiden.

Pis ana sokakta kasap tezgâhları kuruldu; bakır oymalarda gibi

• yukarıya kat kat yığılmış denize çektiler kayıkları.

Kan aktı. Mavi Sakal'ın orda, -Tanrının mührüyle camları

sararttığı

cambazhanelerde, mezbahalarda, Süt ve kan aktılar.

Kunduzlar yuva kurdu hep. "Fincanlar" tüttü kahvehanelerde.

Daha suları damlayan büyük cam evde eşsiz görüntülere baktı

yaslı çocuklar.

Bir kapı çarptı; köy alanında çocuk savurdu kollarını şakır

şakır sağanak altında, - fırladılar ve çan kuleleri tepesinde

bütün yel horozları oyunu anladılar.

Bayan Alplere bir piyano yerleştirdi. Ayin ve ilk "bağlaşım"lar

yüz binlerce sunağında kutlandı katedral'in.

Kervanlar yola düzüldü. Allak bullak olmuş kutup gecesiyle

buzlar içinde kuruldu Splendid - Otel.

O günden beri, kekik çöllerinde cıvıldaşan çakalları işitti

ay - ve tahta kunduralı çoban şiirlerini, meyve bahçelerinde

gıcırdayan. Sonra tomurcuklanmış, mor ulu ormanda Eucharis

baharın geldiğini söyledi bana.

Fışkır, ey göl; köpük, köprülerden ak, ormanlar üzerinden aş;

-karaçuhalılar, erganunlar, şimşekler, gök gürültüleri, yükselin,

yürüyün; -sular ve hüznler, yükselin, getirin tufanları yeniden.

Çünkü onlar dağılan bir can sıkıntısı ki... -Ah güzelim taşlar,

gömülen; o açılmış çiçekler! - Ve Ece, gömleği içinde korları

ateşleyen Büyücü Kadın bildiğini hiçbir zaman anlatmak

istemeyecek bize.

Türkçesi: Can Alkor

SESLİLER

A kara, E ak, İ al, U yeşil, O mavi: sesliler,
 Diyeceğim bir gün gizli doğumlarınızı da;
 Karanlık koylara, kara sineklere benzer A,
 O amansız pis kokular üstünde fır dönerler,

Kır çiçeği, buhar, çadır beyazlığında E'ler,
 Benzer dik buzullar mızrağına, ak krallara;
 Gülüşüne, İ, o güzelim, kızıl dudakların, kana,
 O pişman sarhoşluklar içindeki, o öfkeler;

Çevreler U, yeşil denizlerin çalkantısı,
 Sessizliği onca otlakların, yüz kırıksıklıklarının
 Bastığı simyanın geniş alınlara damgasını;

Kutsal Borazan O, yaban çığlıklar, gürültüler,
 Meleklerden, acunlardan geçmiş sessizlikler:
 - Sen ey Omega, ey o mor ışını Gözlerinin!

Türkçesi: İlhan Berk

Jules Laforgue (1860-1887)

CİGARA

Evet, bu dünya tatsız, ya öteki, palavra.
 Boyun eğmişim kadere, yaşayarak, bedbin.
 Ölüm gelinceyedek, vakit öldürmek için.
 İçerim, Tanrıların huzurunda, cigara.

Siz didinin, yarınki zavallı iskeletler;
 Ben, gökyüzüne doğru kıvrılan mavi ırmak,
 Uyurum bir hudutsuz dalgaya kapılarak,
 Etrafta baygın kokulu buhurdanlar tüter.

Cennetteyim, çiçek açmış rüyalar aydınlık,
Tuhaf, garip valsler içinde karma karışık;
Sivrisinek korolarıyla bir fil akını.

Uyanırım nihayet dilimde mısralarını;
Sevinç içinde tatlı tatlı dinlerim
Nar gibi kızarmış sevgili başparmağımı.

Türkçesi: Orhan Veli Kanık

Paul Claudel (1868-1955)

KUTSAL ÖĞLE

İşte oldu öğle. Tanrıevi açık. Girelim.
İsa'nın annesi, tapınmaya gelmedim.

Sunacak hiçbir şeyim yok ve hiçbir şey, isteyeceğim;
Geliyorum yalnız sana bakmak için anneciğim.

Sana bakmak; ağlamak sevinçten; olmak farkında,
Ben senin oğlunum ve sen, orda.

Tükenişi varlığın, durduğu akışın,
Öğle!
Seninle olmak Meryem, olduğun o yerde...

Tek kelime söylemeksizin yüzüne bakmak;

Gönlü, öz diliyle şakımaya bırakmak.
Tek kelime söylemeksizin şakımak çünkü gönül dolu ağzına kadar,
Karatavuk gibi bulur hemencecik düşüncesine uygun kesik vuruşlar.

Çünkü sen güzelsin, lekesiz çünkü sen.
Sonunda kavuştuğumuz kurtuluş ve iyilik içinde yüzen kadın sen

Bir varlık, iki yüceliği içinde ve son ucuna varmış yaratılmışlığın.
Tanrıdan geldiği gibi tanla birlik, cevheri içinde hürlüğü ve
aydınlığın.

İsa'nın annesinin, anlatılamaz öylesine el değmemiş,
Kollarının arasında gerçek ve tek umut ve tek yemiş.

Çünkü sensin kadını, cenneti unutulmuş eski şefkatlerin,
Kavrar yüreği, ağlatmaya hazır insanı, gözlerin!

Çünkü beni kurtardın, çünkü kurtardın Fransa'yı;
Çünkü bir dertti sana bencileyin Fransa.

Çünkü her şeyin çöktüğü saatte geldin kurtardın Fransa'yı;
Çünkü kurtardın Fransa'yı bir kez daha.

Çünkü bak, ne ıııklı öğle, çünkü aydınlığındayız seninle.
Çünkü ben bütün gün orda, çünkü sen

Meryem'sin, tek varsın, yaşıyorsun ya:
İsa'nın annesi bin teşekkür sana.

Türkçesi: Sezai Karakoç

Francis Jammes (1868-1938)

CENNETE EŞEKLERLE BİRLİKTE GİTMEK İÇİN YAKARI

Ölmek zamanım gelince Tanrım
Öyle bir gün seç ki bayram eden köyler toz-duman olsun.
Burada, bu dünyada yaptığım gibi
Keyfimce bir yol seçeyim gitmek için
Gündüzün yıldızlarla dolu cennete.
Deyneğimi alacağım elime, büyük yolda yürürken
Dostum eşeklere sesleneceğim:

Cennete gidiyorum, FRANCİS JAMMES'im ben,
Cehennem yoktur Tanrının ülkesinde çünkü.
Diyeceğim onlara: gelin mavi göğün uysal dostları
Çevik bir kulak sallayışı ile
Sinekleri, arıları savan sevgili hayvanlar...
Bu hayvanlarla, bırak huzuruna çıkayım Tanrım
Usulca başlarını eğdikleri için sevdiğim bu hayvanlarla,
Küçücük ayaklarını birleştirerek duran
O tatlı hayvanlarla.
Onların binlerce kulağı ardımdan gelecek
Ardımdan gelecek sırtı sepet yüklüler,
Cambaz ya da çöp arabası çeken, teneke götüren
Kambur sırtlarında tenekelerle
Tulum gibi şiş karınlı, aksak adımlı, kancık, erkek, hepsi
Küçük pantolon giydirilmiş olanlar
Küme küme üşüşen sırnaşık sineklerin uçtuğu
Bacakları akan mavi yaralılar.
Tanrım, eşeklerle birlikte geleyim sana bırak,
Melekler götürsün bizi, sonsuz sükûn içinde
Gülen genç kızların derileri gibi parlak
Kirazların titrediği, ağaçlı derelere.
Ruhların o yurdunda bana bağışla n'olur
Bitmez aşkının arılığı ile
Gösterişsiz, uysal, yoksulluğunu seyreden
Kutsal suların üstüne eğilmiş eşekler gibi olayım ben de.

Türkçesi: Fuat Pekin

Paul Valery (1871-1945)

DENİZ MEZARLIĞI

Üstünde güvercinler gezen şu rahat damın
 Kalbi atar ardında birkaç mezarla çamın;
 Şaşmaz öğle zamanı ateşlerle yaratır
 Denizi, denizi, hep yeni baştan denizi!
 Tanrıların sükûnu çeker gözlerimizi,
 Bir düşünceden sonra ah o ne mükâfattır!

İnce pırıltıların o ne saf hüneridir,
 Bir seçilmez köpükten nice elmas eritir,
 Nasıl bir sükûn sanki peyda olur o demde!
 Ve güneş uçurumun üstüne gelir durur,
 Ebedi bir davanın saf marifeti budur,
 Zaman kıvılcım, Hülya bilmek olur âlemde.

Basit Minerve mabedi, tükenmeyen hazine,
 Yığın halinde sükûn, göz önünde define,
 Kaşlarını çatan su, bir alev perde altı,
 Kendinde nice uyku saklayan Göz, ey bana
 Mukadder olan sükût!.. Ruhta yükselen bina,
 Fakat bin kiremidi yaldızlı dam, ey Çatı!

Bir tek ahın içinde belli zaman Mabedi,
 Etrafımda denize bakışlarımın bendi,
 Çıkarım o saf yere artık bütün bütüne,
 Ve bütün tanrılara son adağım olarak
 Asude bir menevişi dağıtır kucak kucak,
 Şahane bir istihkâr irtifalar üstüne,

Nasıl ağızda yemiş zevk olup da erirse,
 O yokluğunu nasıl lezzete çevirirse,
 Varsın şekli mahvolsun, orda içime siner,
 Benliğimin ilerde duman olacak özü;
 Eriyen ruha söyler bir şarkıyla gökyüzü,
 Nasıl değişmededir uğultulu sahiller.

Güzel sema, hakikî sema, değişiyorum,
 Bak! Ne hale getirdim seni bunca gururum,
 Kudretle dolu bunca avareliğim, seni?
 İşildayan mekâna nasıl kapıldım, bilmem.
 Ölülerin evleri üstünden geçen gölgem,
 Narin yürüyüşüne alıştırıyor beni.

Kızgın güneş altında serilip kalmış ruhum,
 Göğsümü geriyorum sana, hayran olduğum,
 Nurun o cana kıyan hançerli adaleti!
 Seni gönderiyorum, yine saf, ilk yerine:
 Kendini seyret!.. Nuru geri çevirmek yine,
 İster gölgenin donuk olsun yarısı nispeti.

Ey yalnız benim için yalnız bende, içerde,
 Kalbin yanı başında, şiirin çıktığı yerde,
 Boşlukla saf hadise arasında beklerim;
 Buruk, karanlık, çın çın öten bir sarnıç diye,
 İçimdeki büyüklük ruhumda hep erteye,
 Kalıp duran boşluktan haber verecek derim!

Bilir misin dalların yalancıkdan esiri,
 Sıska parmaklıkları kemiren demiryeri,
 Yumulan gözlerimde göz kamaştıran sırlar,
 Hangi ten çeker beni tembel akıbetine,
 Hangi alın cezbeder şu kemikli zemine?
 Orda kayıplarımı bir kıvılcım hatırlar.

Kapalı, Kudsi, dolu maddesiz bir ateşle,
 Toprak parçası, içli dışlı olmuş güneşle,
 Bu yer hoşuma gider, meşaleden bir dehliz,
 Taş, yıldız, loş ağaçlar doğmuş doğduğu günde,
 Nice mermer titreşir nice gölge üstünde,
 Mezarlarım üstünde uyur vefalı deniz,

Muhteşem köpek, artık putperestliği def et!
Çoban tebessümüyle, münzevi, uzun müddet,
Otlatırken esrarlı koyunları bu yerde,
Bembeyaz sürüsünü rahat mezarlarımın,
Söyle gitsin tedbirli güvercinler, kalmasın,
Manasız hülyalar da meraklı melekler de!

Buraya gelindi mi istikbal tembelliktir.
Cüssesi belli böcek kuraklığı kemirir;
Her şey yanmış, bozulmuş, havaya karışarak,
Anlamadığım haşin bir cevhere erimiş,
Yokluktan sarhoştur da yüzden hayat geniş,
Artık meraret tatlı, zihin şeffaftır ancak.

Bu toprağa gizlenmiş ölüler rahat durur,
Bu toprakta ısınır, sırları burda kurur.
Yukarda öğle vakti, kıpırdamayan öğle,
Kendinde kendi için yaşar, kendine yeter..
Dört başı mamur kafa, kemale ermiş efser,
Gizli değişme benim senin bağrında böyle.

Saldığın korkuya tek karşı koyan ben varım!
Pişmanlıklarım, şüphem, kendime cefalarım,
O büyük elmasının bir kusurudur! Fakat
Mermerle kurşun gibi ağı gecelerinde,
Belirsiz bir halk ağaç köklerinde, derinde,
Çoktan senden oldular yavaş yavaş ve kat kat.

Koyu yokluk içinde eridiler bir tevi,
Kıpkırımızı kil içti bütün o beyaz nevi,
Geçti artık yaşama vergisi çiçeklere!
Nerde ağızlarından düşmeyen sözler, hani,
Nerde herkesin kendi benliği, hali şanı?
Kurt düştü gözyaşının toparlandığı yere,

Gıdıklanmış kızların o keskin ve haşarı
 Çılgılığı, gözler, dişler, ıslak göz kapakları,
 O muttasıl ateşle oynayan güzel meme,
 Teslim olan dudaklar ucunda parlayan kan,
 Son lütuflar ve nâdim olan eller ve o zaman,
 Hepsi toprağa girer, başlar öbür hengâme!

Ya siz, büyük ruh, burda şu yaldızla denizin
 Ten gözüne serdiği yalana düşmeksizin,
 Acap başka bir hülya ümit eder misiniz?
 Şarkı söyler misiniz buhar olunca bile?
 Varlığım mesameli! Evet, her şey nafile!
 Mukaddes sabırsızlık bile ölür şüphesiz.

Koymuş çirkincesine başına defne dalı,
 Tesellici, perişan ve yaldıza boyalı.
 Ölümsüzlük, eceli ana kucacı yapar.
 Güzel yalan, dindarca bir gayret kokan hiyle!
 Şu ebedî gülüşü, şu boş kafatasıyla,
 Görüp de isteyecek, benimseyecek kim var?

Derinlikteki ecdat, kafalar boşalarak,
 Bunca kürek dolusu toprak altında toprak,
 Ayırt etmez oldunuz yukarda yürüyen;
 Asıl kemiren, şüphe kabul etmeyen böcek,
 Sofra altında yatan sizlere gelmeyecek,
 O hayattan can alır, bırakıp gitmez beni.

Kendi kendimden nefret, kendi kendime sevgi?
 Gizli dişi o kadar benliğime yakın ki
 Ona nasıl bir isim vereyim, şaşıyorum.
 İstiyor, dokunuyor, görüp geliyor dile,
 Tenimden hoşlanıyor, ta yatağımda bile,
 Ben bu canlıya ait olmakla yaşıyorum.

Zénon, ey zalim Zénon, Elealı Zénon, sen
Hem uçanı, hem uçmayan, fakat ihtizaz eden
O kanatlı okunla beni delmedin değil!
Ses beni yaşıyor, ok öldürüyor beni!
Ey Güneş! Ruha yayma kaplumbağa gölgeni,
Sen, koca adımlarla kımıldamayan Achille!

Hayır, Kalk da kucakla artık hareli suyu!
Vücudum, parçalayın bu düşünen kadroyu!
Bağrım, rüzgârın girsin doğuşu içlerine!
Tüten serinliğiyle şu denizin inbatı
Ruhumu bana verdi... Ey tuzun saltanatı!
Suya koşalım canlı fışkırmak için yine!

Evet! Koca, izanlı hezeyanlar denizi,
Kaplan postu, güneşin binlerce, dizi dizi
Hayali batıp sönen pelerin, zaman zaman
Sessizliği andıran bir uğultu içinde,
Lacivert teniyle mest, bir üstü açık inde,
Kıvılcımlı kuyruğuna diş geçiren Şahmeran.

Rüzgâr uyandı... Artık yaşama zamanıdır!
Kitabımı bir geniş meltem açıp kapatır,
Su kayadan toz olup görünür kıyı kıyı!
Pırıl pırıl sayfalar uçuşarak gidiniz!
Yık dalga! Yık keyifli sularında ey deniz,
Yelkenin yem yediği şu asude çatıyı!

Türkçesi: Sabri Esat Siyavuşgil

DENİZ MEZARLIĞI

Üstünde güvercinler kayan şu rahat dam,
 Kıpraşır durur, bir yanı mezar bir yanı çam;
 Tam öğle üstünün orda yaktığı ateşler
 Deniz, deniz hep yeniden yeniden başlar!
 Tanrıların dinginliğine bakıp bakıp da
 Ne ödülüdür o, bir düşünce sonrası düşer payına.

İnce pırıltılar dupduru bir işçilikle
 Ne elmaslar tüketir belirsiz köpükte,
 O nasıl bir erinçtir belirir gibi olan!
 Güneş bir uçurumun üstüne geldiği an,
 Öncesiz bir nedenin katışıksız izidir,
 Zaman parıl parıldar düş desen bilinçleşir.

Yalın Minerva tapınağı, tükenmez hazine,
 Durgunluk kitlesi ve gizli damar göz önünde,
 Çatıkkaş su, Göz ki sende uykular saklar
 Alev bir örtü altında ne uykular,
 Ey sessizlik!.. Ruhta yükselen yapı,
 Ve binbir kiremiti altın, ey çatı!

Zaman tapmağı, tek iççekişin özetlediği:
 Çıkıyor ve alışıyorum o dupduru yere ki
 Her şey çevrili denize yönelen bakışım;
 Ve sanki son adağım bütün tanrılara,
 Yolluyor hiç durmadan menevişler
 Doruklara karşı şahane küçümseyişler.

Meyve nasıl eriyip gidiyorsa hazda,
 Ve yokluğu bir tada dönüşüyorsa
 Bir ağızda yitip giderken biçimi,
 İlerdeki buğumu solumaktayım ben de
 Ve uğultulu kıyılardaki değişimleri
 Gök şakıyıp durmadan eriyen ruha.

Güzel gök, gerçek gök, gör bende değişmeyi!
Ne kaldı onca gururumdan ve hünerliyse de
Gör aylaklığımdan geriye ne kaldı şimdi?
Kapıldım ıslıl ıslıl boşluk derinlerine,
Ölülerin evleri üstünden gölgem geçmede
Ahlıştırarak beni o ince, o tüy ilerleyişe.

Güneşin alevleri altında böyle ruhum
Ey güzelim adalet sana tutunuyorum
Senin o ışıktan amansız silahına!
Ruhum, getirmekteyim seni ilk durumuna,
Gör kendini! ama bil, dönüşsen de ışığa
Bir gölgesin donuksun işte yarı yarıya

Ey tek benimçin, bir bana, yalnız bende,
Duran şey saf olayla boşluğun arasında,
Şiirin kaynağında, yanibaşında kalbin,
O kekre, o karanlık, o sarnıç çılgılığıyla,
Çınlasın geleceğe ilişkin bir oyuk ruhta,
Bekliyorum yankısını iç yüceliğimin!

Bilir misin, yaprak ve dalların düzme tutsağı,
O cılız parmaklıkları yiyen girinti,
Yumulu gözlerimi kamaştıran gizler,
Hangi ten çekmekte tembel sınıra beni,
Hangi tutkudur o kemikli toprağa sürükler?
Bir kıvılcım o tende anar yitişlerimi.

Örtük, kutsal, tıkabasa maddesiz bir ateşle,
Bağrını ışığa vermiş şu toprak köşesine,
Bayılıyorum üstünde meşaleler yükselen
Bu yere ki altındadır, taştan, loş ağaçlardan,
Ne mermerler titreşir uyup da gölgelere;
Uyur vefalı deniz mezarlarımın üstünde!

Görkemli kancık it, bırak şu put sevdasını!
 Ben nicedir otlatırken gizemli koyunları,
 O beyaz sürüyü rahat mezarlarımın üstünde,
 Burda yapayalnız, bir çoban gülümsemesiyle,
 Savuşturur gitsin sakıngan güvercinleri
 Sonu olmayan düşleri, meraklı melekleri!

Bu noktaya gelince ilersi tembelliktir.
 Böcek bömböcek olur kuraklığı kemirir;
 Her şey yanık, bozulmuş ve havaya karışmış
 Ve bilmem hangi kaskatı bir öze dönüşmüş.
 Hayat gepgeniş olmuş esrimiş de boşlukta,
 İçimde bir saydamlık, acıda yumuşama.

Gizli ölümler toprakta, erince ulaşmışlardır,
 Kendi gizleriyle ısınmış ve ayrılmışlardır.
 Tepede öğle üstü, hiç kıpırtısız öğle
 Düşüncesi kendinden, kendine uygun öyle...
 Baş nasıl şahaneyse taç öyle bahanesiz,
 İşte sendeyim ben, ey değişme, ey giz!

Korkularına karşı elinde tek ben varım!
 Pişmanlıklarım, kuşkularım, ayak bağlarım
 Hepsi de senin o iri elmasının kusuru!..
 Ama onların o ağır mermer gecelerinde,
 Ne olduğu bellisiz bir kavim bitki köklerinde
 Nicedir usul usul senden yana doğruldu.

Kopkoyu bir yoklukta eriyip gitti,
 İçti kırmızı kil beyaz niteliği,
 Ve çiçeklere geçti yaşama yeteneği!
 Nerde sözcükleri ölümlerin, senli benli,
 Kişisel yol yordam, tek tek kişiler nerde?
 Kurt düşmüş gözyaşlarının doğduğu yere!

Uyarılmış kızların tiz çığlıkları,
Gözler, dişler ve nemli gözkapakları,
Görkemli memeler ateşle oynayıp duran,
Öptüren dudaklara doluvermiş kan,
Son kayralar ve onlara karşı çıkan eller,
Her şey toprağa girer ve oyun sürüp gider!

Ve siz, Koca Ruh, ne düş umarsınız ki
Dalganın ve ışığın şu yalancı renklerini
Burda tenin gözüne sunuşundan başka?
Sürer mi buhar olunca da düşünceniz duygunuz?
Varlığım gözenekli! her şey hava, kuşkusuz,
Sonunda can veriyor kutsal sabırsızlık da!

Enez ölümsüzlük kapkara ve yaldızlı
Takmış başına şimşir tarak defne dalını,
Ölümü ana kucağı kılan avutucu,
Güzel palavra ve dindarcana pusu!
Yoktur isteyecek, benimseyecek tek kişi,
O bomboş kafatasını, o sonsuz sırtışı!

Derinlerdeki atalar, boşalmış kafalarla,
Kürek kürek toprağın ağırlığı altında,
Topraksınız, ayırt edemezsiniz ayak seslerini,
Gerçek kemirgenin, kuşku götürmez kurdun ise
İşi yok kapaktaşlarının altındaki sizlerle,
Hayatla beslenir o, asıl benimledir derdi!

Belki tiksınme kendimden, öz sevgi belki,
Görünmez dişleriyle bana öyle yakın ki!
Akla gelen her ad uygun düşmekte ona;
N'olsa görüp istiyor, düşlüyor, dokunuyor!
Ben uyurken hatta, gövdemden hoşlanıyor,
Temelden ilişkindir yaşamam o canlıya!

Zenon! Sen zalim Zenon! Elealı Zenon!
 Attığın kanatlı ok beni deldi geçti,
 Titreşen, uçan ok ya da uçmayan!
 Sestir yaşatan ve oktur öldüren beni!
 Ey güneş! Bir kaplumbağa gölgesisin,
 Koşsa da kımıldamayan Akilleus, öylesin.

Yok, yok! Doğrulun aralıksız zaman içinde!
 Vurun, bedenim, şu kaygı çerçevesine!
 Bağrım, çekin içinize rüzgârın doğuşunu!
 Yayılan bir serinlik denizden doğru
 Ruhumu veriyor bana... Ey tuz saltanatı!
 Koşalım dalgalara yine fişkırırsın canlı!

Evet! Koca deniz yaman taşkınlıklar denizi
 Panter derisi ve delik deşik olmuş cüppe,
 Güneşin binlerce binlerce freskiyle,
 Bir uğultu içinde andıran sessizliği,
 Mavi teniyle esrik, gerçek Şahmaran
 Uzanıp kendi parıl parıl kuyruğunu sokan,

Rüzgâr çıkıyor!.. Yaşamaya dadanmak gerekir!
 Sonsuz meltem kitabımın sayfalarını çevirir,
 Toz toz kayalardan fişkırıp durur sular!
 Uçun, hadi uçun, göz kamaştıran sayfalar!
 Yıkın dalgalar! renkli sularınızı akıtın!
 Yelkenlerin yemliği şu rahat çatıyı yıkın!

Türkçesi: Cemal Süreya

DOST ORMAN

Temiz şeyler düşündük, tertemiz;
 Uzun yollar boyunca beraber;
 Eli elimde, yan yana, sessiz;
 Çevremizde karanlık çiçekler.

Yapyalnız, kırdı, yeşil gecede,
 Yürüyorduk, nişanlılar gibi,
 Gökte ay, masaldaki meyve,
 Bölüştük o sihirli meyveyi.

Ve öldük yosunlar üzerinde,
 Uzakta, yalnız o mırıltılı,
 O dost ormanın gölgelerinde.

Sonra gökte, nurlarla sarılı,
 Buldum seni, yaş dolu gözlerim,
 Sevgili sükût yoldaşım benim.

Türkçesi: Orhan Veli Kanık

HELENA

Gök! benim.. geliyorum ölüm mağaralarından,
 Duymaya çarpışını sahile dalgaların,
 Görüyorum altın kürekli kadırgaların
 Belirliğini şafakla karanlıklardan.

Ünlüyor kralları şimdi bu yalnız eller,
 Tuzlu sakalları parmaklarımı eğlerdi;
 Ağlıyordum. Onlar utkularını söylerdi
 Ardında gemilerin uzaklaşan körfezler.

Duyuyorum boynuzların, süel boruların.
 Kalkışına tempo tutuşunu küreklerin
 Boğuyor gürültüyü türküsü tayfaların.

Şanlı burnunda gemilerin, coşkun tanrılar,
 O eski gülüşleriyle dövdüğü denizlerin
 Yontuk, dost kollarını bana uzatıyorlar.

Türkçesi: İlhan Berk

Max Jacob (1876-1944)

ŞAPKA SATICISI

Bir elma ağacının üstünde uçtu güvercinler,
 Avcılar koştu, güvercinler uçtu,
 Hırsızlara gün doğdu, derman için bir tek elma yok,
 Yalnız bir sarhoşun şapkası kaldı
 En alçak dala asılı.
 İyi sanat doğrusu şu şapka satıcılığı,
 İlla ki sarhoş şapkası satıcılığı.
 Hendeklerde mi dersin,
 Çayırılar üzerinde mi ağaçlar üzerinde mi
 Bul bulabildiğin kadar şapka.
 Yenileri ise daima Kermarec'te bulunur,
 Kermarec, Lannion'da şapka satıcısı.
 Rüzgârdır onun için çalışan.
 Bense küçük bir terzi,
 Ben de şapka satıcısı olacağım,
 Elma şarabı çalışacak benim için.
 Ve Kermarec kadar zengin olduğum zaman
 Elma şarabı için elmalar veren bir elma bahçesi alacağım
 Ve ehli güvercinler;
 Bordeaux'daysam şarap içeceğim
 Ve güneşin altında yürüyeceğim alnım açık.

Türkçesi: Sezai Karakoç

“BİLİR MİSİNİZ ECKART ÜSTADİ?”

(Paul Petit)

Bilir misiniz Büyük Albert'i?
Joachim'i, Amaury de Béne'i?
Ya insan kılığına girip İsa'nın
Thöss'de gebe bıraktığı Margareta Ebner'i?

Bilir misiniz Henri Suso'yu
Nam-ı diğer Saygıdeğer Ruysbrock'u?
Ve balonculuğa özenen
Kanatlanmak isteyen Cupertino'yu?

Bilir misiniz bütün bunları?
Ya törenlerini Jean Tauler'in?
Gökten inmiş bir Amazon sanılan
Delikanlısını Yedi Rahibeler'in?

Bilir misiniz Jacob Boehm'i?
Ya Signatura Rerum'u?
X-ışınlarının öncüsü olan
Arşidük Paracelsus'u?

Sevdiklerini pek bilmez insan,
Beni bir yana koyun, ben bilirim,
Bütün bunların hepsi de benim,
Yine de şebeğin tekiyim.

Türkçesi: Ülkü Tamer

BRITANYALI SARHOŞ BİR DENİZCİNİN ÖVÜNMESİ

Benim, benim Musa olan
 Benimle gelin Adanmış Toprak'a
 Bu yolculuk için sizden beş para almam
 Söylemedim demeyin, kârlı çıkarsınız ha
 Bütün geçitlerini Kızıldeniz'in
 Ben keskimle deleceğim

Benim, benim Samson olan
 Berberlerin koruyucusu
 Bekâr kalmalıydım aslına bakılırsa
 Karım soktu başımı belaya
 Bütün işleri o yapınca
 N'ederim ben içmekten başka?

Benim ulu hünkâr Süleyman
 İskender'le aramdaki savaşta
 Yüz bin akçe saymıştım, yaa
 O hınzır Yunanlı inince kilere
 Şu bizim ganimetin olduğu yere
 Altınlar dönüverdi küle.

Bir dakika! İsa'dır Tanrı olan
 Benim! Benim! diyorum size
 Gülüşüm melekler kadar tatlıdır
 İsterseniz değişirim sizinkiyle
 Tanrıyım! Duyun beni;
 Buyurun Cennet'ime

Türkçesi: Tomris Uyar

EVLİLİK

I

- Zenginler zenginine varacağım ben
- Diyordu bir gün güzeller güzeli.
- Kavga gürültü başlardı hemen
- Yedikleriniz burnunuzdan gelirdi.
- Güzeller güzelini alacağım ben
- Diyordu bir gün zenginin biri.
- Ama çok güzelse aldatır sizi.
- Cesaret edemez gâvurun kızı.

II

- Çamurdan kim çekip çıkardı seni?
- Sen paradan haber ver, o yok ki sende.
- Varımı yoğumu sen eritmedin mi?
- Hadi oradan baykuş suratlı hadi!
- Sen asıl kendine bak aynada, mıymıntı
- Memelerin sarkmış nah dizlerine kadar
- Gerdanın da kaşlarından fazla kırıışık
- Yedikçe şişiyorsun lağım künkü gibi.
- İyi ama yine de kıskanıyorsun beni
- Böyle kafes arkasında tutmana ne demeli?

Türkçesi: Cemal Süreya

Guillaume Apollinaire (1880-1918)

ÇANLAR

Güzelim esmerim aşkım benim
 Çalan çanları dinle bir iki
 Biz kimse görmez sanıyoruz ya
 Şu çılginca seviştığımızı

Gizlenmek olası değil oysa ki
 Gökyüzlerini tutmuş çanlardan
 Millete ilan eden aşkımızı
 Gözleyip gözleyip yukarlardan

Herkesler duyacak nasıl olsa
 Marie, Catherine, seviştığımızı
 Fırıncı kadın, sonra kocası,
 Gertrude sonra halamın kızı

Tefe koyarlar garanti bizi
 Durmak haram artık bu yerde
 Seni düşünerek ağlayacağım
 Kimbilir öleceğim belki de

Türkçesi: Cemal Süreya

MARIZIBILL

Büyük bir caddesinde Kolonya'nın
 Bir gider bir gelirdi akşam vakti
 Herkese cömert, şirin, cana yakın
 Bitince kaldırım gider içerdi
 Basık meyhanelerde yorgun argın

Kuru tahtalarda yatmaya razı
 Alyanak kumral bir oğlan yüzünden
 Bir Yahudi sarımsak kokar ağzı
 Çin dönüşü Şanghay kerhanesinden
 Çıkarıp getirmişti kızcağızı

Çok görmüşlüğüm var böylelerini
 Omuzlarına ağır gelir kader;
 Kararsız, rüzgârda yaprak misali
 Gözleri kısık lambalara benzer
 Kalpleri işler kapıları gibi

Türkçesi: Sabahattin Eyüboğlu-Necati Cumalı

MİRABEAU KÖPRÜSÜ

Mirabeau Köprüsü altında akan Seine
 Akan Sevdalarımız

Kismete anmak mı düştü neden
 Hiç gülmedi yüzüm ilkin üzülmenden

Gece gelir saat çalar
 Günler var ki kaldım naçar

Eller ellerde yüzyüze kalalım da
 Durmadan aksın dursun
 Kollarımız altında
 Yorgun ölümsüz bakışlar dalga dalga

Gece gelir saat çalar
 Günler var ki kaldım naçar

Sevda geçer akan bu suyu andırır
 Sevda gelir de geçer
 Bazen yaşamak gibi ağır
 Bazen umut gibi güçlü sarsıcıdır

Gece gelir saat çalar
 Günler var ki kaldım naçar

Günler haftalar geçer ne gelir elden
 Ne geçenden hayır var
 Ne de geçip giden sevgilerden
 Mirabeau Köprüsü altında akan Seine

Gece gelir saat çalar
 Günler var ki kaldım naçar

Türkçesi: Necati Cumalı

MİRABEAU KÖPRÜSÜ

Seine akar Mirabeau köprüsünden
Ve sevimiz
Olur mu ansımak hemen
Sevincimiz sonraydı hep üzüntüden

Gel ey gece çal saat sen
Geçiyor günler kalıyorum ben.

Yüzün yüzüme karşı, elin elimde olsun
Akarken
Köprüsünden kolumuzun
Ölümsüz bakışlar, dalgalar bunca yorgun

Gel ey gece çal saat sen
Geçiyor günler kalıyorum ben.

Geçip gider sevi bu akarsu gibi
Geçip gider sevi
Yaşantı bir ağır bir ağır ki
Ve umut da öylesine öylesine ezici

Gel ey gece çal saat sen
Geçiyor günler kalıyorum ben.

Günler geçer haftalar geçer
Ne geçen an
Ne o sevilir döner
Mirabeau köprüsünden Seine akıp gider.

Gel ey gece çal saat sen
Geçiyor günler kalıyorum ben.

Türkçesi: Tahsin Saraç

MİRABEAU KÖPRÜSÜ

Seine akıyor Mirabeau Köprüsü'nün altından

Ve şu bizim aşkımız

Olur mu durasın şimdi anımsamadan

Sevincin geldiğini ancak acının ardından

Çalsana saat insene ey gece

Günler geçiyor bense hep aynı yerde

Yüz yüze duralım böyle elin elimde kalsın

Ve aksın dursun

Sonsuz bakışlar dalgalar yorgun argın

Köprüsü altından kollarımızın

Çalsana saat insene ey gece

Günler geçiyor bense hep aynı yerde

Aşklar akıp gidiyor şu akarsu gibi

Akıp gidiyor aşklar

Hayat öyle durgun öyle yavaş ki

Ve umut nasıl zorlu nasıl depdeli

Çalsana saat insene ey gece

Günler geçiyor bense hep aynı yerde

Günler geçiyor günler haftalar yaman

Ve dönmüyor geri

Ne çıkıp giden aşklar ne geçen zaman

Seine akıyor Mirabeau Köprüsü'nün altından

Çalsana saat insene ey gece

Günler geçiyor bense hep aynı yerde.

Türkçesi: Cemal Süreya

MİRABEAU KÖPRÜSÜ

Mirabeau köprüsünün altından Seine nehri akar

Ve bizim aşklarımız

Neşenin kederden sonra geldiğini

Hatırlamış olsam da ne çıkar

Çal ey saat gel ey gece

Günler gelip geçiyor

Bense olduğum yerde

Hep yüz yüze kalalım el ele tutuşların

Ahengine uyarak

Bir köprü kuralım ki kollarımız altından

Yorgun dalgası geçsin o sonsuz bakışların

Çal ey saat gel ey gece

Günler gelip geçiyor

Bense olduğum yerde

Aşk da gelir geçer bu akan su gibi

Aşk da gelir geçer

Hayatı gibi ağır biz insanların

Ve taştan daha sert umudu gibi

Çal ey saat gel ey gece

Günler gelip geçiyor

Bense olduğum yerde

Geçer günler geçer günler haftalar

Ama ne geçmiş zaman

Ve ne aşkların geri döneceği var

Mirabeau köprüsünün altından Seine nehri akar

Çal ey saat gel ey gece

Günler gelip geçiyor

Bense olduğum yerde

Türkçesi: Ahmet Necdet

REN GECESİ

Bardağımda şarap, bir alev gibi titriyor.
 Bakın kayıkçı ağırdan bir şarkı tutturmuş.
 Ayışığında yedi kız görmüş, öyle diyor;
 Yeşil saçları ta topuklarını bulurmuş.

Kalkın, türküler söyleyin, oynayın yan yana;
 Kayıkçının şarkısını duymayayım gayrı;
 Bütün sarışın kızları getirin yanıma:
 Saçları örülmüş durgun bakışlı kızları.

Ren sarhoştur, sularına asmalar vuran Ren;
 Üzerinde gecelerin altını serili.
 Yazı büyüleyen yeşil saçlı perilerden
 Bahseder ölü bir ses, son nefesinde gibi.

Bir kakhaha gibi kırılır kadehim birden.

Türkçesi: S. Eyüboğlu-O. V. Kanık

ANNİE

Texas dolaylarında
 Mobile'le Galveston arasında
 Bir bahçe vardır ki gülden geçilmez
 Ve bahçenin içinde bir köşk
 Sanki kocaman bir gül

Bir kadın gezinip durur her gün
 O bahçede bir başına
 Ihlamurlu yoldan ne zaman geçsem
 O bakar ben bakarım

Menno tarikatındandır kadın
 Ne güllerinde gonca var bu yüzden
 Ne de giysilerinin bir düğmesi
 İki düğme eksik ceketimde benim de
 O ve ben gönül yoldaşınız sanki

Türkçesi: Özdemir İnce

BİR AŞK KIRGINININ ŞARKISI

Ve bu şarkıyı söylediğimde
1903 yılında bilmezdim ben
Aşkımın benzeştiğini güzel Phénix'le
Gündüzün dirildiğini yeniden
Bir akşamüstü ölse bile

Yarı sisli bir akşam Londra'da
İpsizin biri aşkımı andıran
Birdenbire dikildi yoluma
Gözlerimi indirdim utançtan
Yüzüme fırlattığı bakışla

Gittim ardından bu arsız oğlanın
Elleri cebinde dudağında ılık
Evler ayrık dalgaları Kızıldenizin
Sokaklar arasında ilerliyorduk
Kaçan Yahudilerdi o ben de Firavun

Şu tuğla dalgaları düşün varsın
Bir kerecik olsun sevilmemişsen
Ulu hükümdarı benim Eski Mısır'ın
Kızkardeşiyle evli ordular kuran
Hiçlemişler seni başka ne yaparsın

Daldık bir sokağın alevlerine
İki yandan tutuşmuş duvarlarıyla
Ve yer yer kana bulanmış siste
Duvarlar eğilmiş yaralarına
Bir kadın -tıpkı o- duruyor siste

Onun acı tanımaz bakışıydı
Çıplak boğazında bir yara izi
Ben aşkın yalanını yapmacığını
Tam daha yeni anlamıştım ki
Sendeleyerek içkieviden çıktı

Ne yolculuklardan yıllardan sonra
 Bilge Ulysse toprağına ayak basmıştı
 Eski köpeğı nasıl koşmuştu ona
 Ve bıraktığı günkü gibi karısı
 Bekliyordu gergefinin başında

Ve kral kocası Sacontale'nin
 Sevinmişti döndüğünde zafer yorgunu
 Soldurduğu gözlerle bekleyişin
 Sevinmişti daha bitkin bulunca onu
 Tüyleriyle oynarken erkek geyiğın

Bütün o mutlu kralları düşündüm
 Aklımda yalan aşkım o kadın bir de
 Bugün hâlâ sevmekte olduğum
 Dönek gölgeleri geçmiş iç içe
 Çöreklendi yüreğime kördüğüm

Yazık o nesne cehennemi besliyor
 Bir unutuş göğü açılsaydı ya
 Tek öpüşüne canlarını verdiler
 Gölgelelerini sattılar uğruna
 Ne krallar zavallı devletliler

Ben kış içindeyim oldum olası
 Paskalya güneşi buyursanıza
 Sivas kırklarının çektiğı acı
 Hiç kalır yaşadığımın yanında
 Çözenize yüreğimde biriken karı

Belleğim ey incelikli kadırga
 Yetmez mi bunca çalkandığımız
 Suyu ağza alınmaz dalgalarda
 Yetmez mi buncadır avareyiz
 Taze sabahtan hüznölü akşama

Dönek aşk hadi yoluna sen de
 Karanlığa karışan şu kadınla
 Ve koyup giden kadınla birlikte
 Beni geçen yıl Almanya'da
 Bir daha da raslamam herhalde

Sen Samanyolu ne güleç ablasısın
 Güz değmiş ırmakların Kenan eli'ndeki
 Sevdalı kızlara vergi sırma saçların
 Tıkanmış yüzücüler gibi izleyelim mi
 Başka gök kıyılarına koşunu senin

Anıyorum ben şimdi başka bir yılı
 Bir nisan sabahı erken uyanmıştım
 İştahla söylediğim aşkın sarkışıydı
 Sevincin sarkışıydı toz kondurmadığım
 Yılın aşka teşne zamanlarıydı

BİR YIL ÖNCESİ İÇİN LATERNA HAVASI

Nerdesin Paskalya bunca bekledik
 İşte o ilkyaz uğraşana koruya
 Gıdaklıyan tavuklarla dolmuş tünek
 Bak gökte tanın pembe kıvrımlarına
 Aşk yürüyüşe geçmiş işimiz bitik

Mars'la Venüs dönmüşler ikisi de
 Çok olmuş ağızları çılgınca birleşeli
 Katışıksız düzlükler önünde
 Güllerin dibinde yapraklarla gizli
 Tanrılar çırcıplak dans etmede

Bil çiçeğe durmuşsa dört yan
 Sevecenliğimdir önayak buna
 Görkemli bir doğa bu içe dokunan
 Islak kurbağalar dalmış şarkıya
 Ormanı tutmuş ıslığıyla Pan

Çoğu bu tanrıların göçüp gitti
Söğütler onlara ağlar aslında
Büyük Pan Aşk İsa gitti hepsi
Kediler miyavlıyor avluda
Ben Paris'te ağlıyorum şimdi

Ezberimdedir kraliçe türküleri
Yılların getirdiği sızlanmalar
Bahıklara söylenmiş forsa ilahileri
Aşk kırgınının dilindeki şarkılar
Benden sor sirenlere adanan ezgileri

Aşk öldü içimde bir ürperti
Ben o güzel putlara tapıyorum
Onu anımsatan şeylere şimdi
Sızlanmanın sonu yok bağlıyım
Mausole'ün biricik karısı gibi

Ben bağımlıyımdır nasıl bağılysa
Köpek efendisine sarmaşık gövdeye
Sarhoş hırsız kazaklar Zaporogya'da
Nasıl bağılysalar kendi steplerine
Ve Musa Peygamberin on buyruğuna

Bakıp durdukları müneccimlerin
Şanlı Hilal'imiz gem olsun size
Ben ki hükümdarıyım bunca ülkenin
Ey sevimli kazaklar şu halde
Haşmetli sultanımızın sizin

Kullarım olun bağlanın bana
Diye ferman buyurdu Sultan
Onlar bu habere güldüler oysa
Cevabı da döşendiler tez elden
Bir mumun titrek aydınlığında

*ZAPOROG KAZAKLARININ İSTANBUL**SULTANINA CEVABIDIR*

Sen Barabbas'tan da suçlu
 Sen ne iblissindir sen
 Kötü melekler gibi boynuzlu
 Çamurla çirkefle beslenen
 Senin namazını kılmak olur mu

Sen Selanik'in kokmuş balığı
 Mızrakla oyulmuş gözlerin
 Korkulu düşlerin geniş halkası
 Bir koyverişte fırlamışsın
 Bozulunca ananın bağırsakları

Sen Podolya celladı tiryakisi
 Nice derdin çıbanın irinin
 Sen domuz burnu beygir gerisi
 Bakalım dillere destan servetin
 Sürüyle hastalığını giderecek mi

Sen Samanyolu ne gülec ablasısın
 Güz değmiş ırmakların Kenan eli'ndeki
 Sevdalı kızlara vergi sırma saçların
 Tıkanmış yüzücüler gibi izleyelim mi
 Başka gök kıyılarına koşunu senin

Yazık orospunun o gözlerine
 Bir leopar güzelliğindeki
 Aşk senin Floransa öpüşlerinde
 Kekre bir tat bulunurdu ki
 Alınyazımızı tükettirdi gitgide

Bir yıldız çizgisi çekiverirdi
 Titrek akşamlarda bakışları
 Gözlerinde sirenler yüzerdi
 Ve öpüşlerimiz ısırılmış kanlı
 Ağlatırdı iyilikçi perileri

Yine de beklediğim odur aslında
Soluğum yüreğim her şeyimle
Ve Geriye-dön köprüsü başında
Bir gün bu kadın çıkagelirse
Nasıl sevindiğimi söylerim ona

Kafam da yüreğim de boşalıyor
Onlarla boşalıyor bütün gök
Danaid'lerin dolduramadığı fıçılar
Mutlu olmak için ne yapmam gerek
Varmak için saf çocuk mutluluğuna

İster miyim çıkasın aklımdan
Sen topraktan püsküren papatya
Güvercinim benim beyaz liman
Antil'im uzaklardaki ada
Gül ağacım buruk tarçın

Satirlerin pirostaların yanı sıra
Boynuzlu panlar tapınak ateşleri
Uğursuz yazgılar cömert ya da
Boynumda Calais'deki ipin ilmiği
Kederimde kopan bu ne kasırga

Alınyazısını bileyen keder gör ki
Şu can ve şu karar kılmamış gövde
Biri eski bir hayvan bir çekirge öteki
Kaçıyorlar senin yalazından gizlice
Tan çiçekleri kuşanmış kurban ateşi

Mutsuzluk fildişi gözlü uçuk tanrı
Çılgın rahiplerin kara giysilerle
Donattılar mı yine kurbanlarını
Onlar da ağladılar mı yok yere
Mutsuzluk tanınmaması gereken tanrı

Sen adım adım peşimi süren
Güzün ölmüş tanrılarımın tanrısı
Benim payıma düşen toprağın
Ölçüye vuran sensin her karışını
Ey gölgem ey emektar yılan

Güneş demiştin anımsar mısın
Çıkarmıştım seni güneşlere
Tapındığım karanlık kadın
N'olsan benimsemişim bir kere
Ey gölgem kendi yasımı tutan

Kış öldü tıkabasa karla
Beyaz kovanları ateşe verdiler
Bağ-bahçede konup dallara
Övgüler yağıdırıyor kuşlar
Duru ilkyaza yumuşak nisana

Ölümüdür pusatlı ölümsüzlerin
Kış gümüşten kalkarıyla geriler
Mavi tırtılları önünde ilkyazın
Mevsim kırılmışlardan yanadır
Islak gözlerle yeniden gülümseyen

Ve yüreğim alabildiğine şişkin
Şamlı bir dilberin kalçası kadar
Aşkım ne çok sevilmiştin sen
Şimdiyse ne acılar ne acılar
Yedi kılıç sıyrılmış kınından

Bunlar karasevdanın yedi kılıcı
Çifte su verilmiş keskin kederler
Hepsi de bir bir yüreğime saplı
Çılgınlıksa mutsuzluğuma çalışıyor
Sonra tutup bir de unutmak mı

YEDİ KILIÇLAR

Birincisi baştan başa gümüş
 Parıltılı bir adı var Pâline
 Çeliği göğünden kar serpen bir kış
 Kurbanı olmuş aykırı düşlerin
 Vulcanus onu döverken ölmüş

İkincisinin Noubossé'dur adı
 Güzelim bir gökkuşağı keyifli
 Tanrıların düğünlerde kuşandığı
 Otuz Bé-Rieux'nün kanına girdi
 Üstelik Carabosse'un armağanı

Üçüncüsü dişi bir mavi
 Kamış biçiminde yine de
 Lul de Faltenin'dir adı
 Haberci Ernest bir örtü üstünde
 Cüceleşmiş denerken taşımayı

Dördüncüsü Malouréne adında
 Yeşil yaldızlı bir ırmaktır
 Bir akşamdır kadınlar kıyısına
 Görkemli vücutlarını daldırır
 Ve kürekçi şarkıları uzakta

Beşincisi Sainte-Fabeau'dur
 Eğirilmiş ipliklerin en incesi
 Mezarda boy veren bir servidir
 Dört rüzgârın önünde dize geldiği
 Gece indiğinde bir meşale olur

Altıncısının cevheri onur
 Her sabah ayrıldığımız yeniden
 Elleri yumuşak bir dosttur
 Hadisene işte göründü yolun
 Kısıldı bir bandoda horozlar

Ve yedincisi tüketmede kendini
Kurumuş bir gül bir kadın
Ama bu sonuncuyla neyse ki
Kapılar da üstüne kapanıyor aşkın
Zaten hiç tanımış mıydım seni

Sen samanyolu ne güleç ablasısın
Güz değmiş ırmakların Kenan eli'ndeki
Sevdalı kızlara vergi sırma saçların
Tıkanmış yüzücüler gibi izleyelim mi
Başka gök kıyılarına hoşunu senin

Pusulamız gezegenlerin şarkısı
Raslantı şeytanlarının yedeğinde
Kemanlarındaki sapıtmış gıcırtı
Oynatır insan soyunu keyfince

Anlaşılmaz yazılar alinyazıları
Bitirdiği krallar çılgınlığın
Ve soğuktan titreşen yıldızları
Yatağına giren aşksız kadınların
O bozkırlara geçmişte saklı

Luitpold zamanının kral adayı
Öğretmeni iki soylu kaçığın
Şimdi düşünüp düşünüp ağlar mı
Görünce kımıltısını ateş böceklerinin
Saint Jean sineklerinin sapsarı

Kıyısında leydisiz bir şatonun
O kayık gemici türküleriyle
Ve ilk yazda ürpertili rüzgârın
Soluğuyla akarken bembeyaz gölde
Ölen bir kuğuydu bir siren

Günün birinde kral boğulduydı
Gümüşlü suya doğru yürüyerek
Akıntı kıyıya attıydı onu
Kaskatı uyusun diye ağzı aralık
Yüzü değişken göklere doğru

Temmuz güneşi ateşten bir cenk
Yakıyor sancıyan parmaklarımı
Ne kederli ne tatlı sayıklamak
Dolanırım Paris'imın sokaklarını
Orada ölmeye cesaretim yok

Pazar günleri uzayıp gider
Kurşuni avlularda orada
Sürekli hıçkırmada çalgılar
Çiçeklerin Paris balkonlarında
Piza kulesine özenen bir yanı var

Cinle esrimiş akşamlar Paris'te
Elektrikleri göz kamaştıran
Ve sırtlarındaki yeşil ateşle
Tramvaylar makine çılgınlığından
Bir müzik geçirir raylar üstüne

Dumanla dolup taşmış kafeler
Çıganlarının olanca aşkıyla
Sana doğru haykırıyorlar
Nezleli sifonlarla garsonlarla sana
Sen ki sevilmişin bu kadar

Ezberimdedir kraliçe türküleri
Yılların getirdiği sızlanmalar
Balıklara söylenmiş forsa ilahileri
Aşk kırgının dilindeki şarkılar
Benden sor sirenlere adanan ezgileri

Türkçesi: Cemal Süreya-Tomris Uyar

Valery Larbaud (1881-1957)

İZLENİMLER

I.

Bir gün, Karkov'da bir halk mahallesinde
(Ey bütün kadınları başlarındaki ak şallarla
Madone havası taşıyan şu güney Rusya!)
Çeşme başına gelen bir kadın görmüştüm,
Oraların âdetine göre ve Ovides'in çağındaki gibi
Boynunun ve omuzlarının üstünde dengelenen
İki kova asmıştı bir sopanın iki ucuna.
Paçavralar içinde bir çocuk yaklaştı, bir şeyler
söyledi ona;
Kadının bedeni usulca sağa eğildi,
Öyle ki yere değiyordu tertemiz su dolu kova
Diz çökerek kana kana içti çocuk ta.

II.

Bir sabah, Rotterdam'da, Boopjes rıhtımında,
(1900 yılının 18 eylülü, saat sekiz suları),
Rasladım atölyelerine giden iki genç kıza
Büyük demir köprülerden birinin önünde vedalaşıyorlardı
Yolları ayrılıyordu orda.
Muhabbetle sarılıp öpüştüler; elleri titriyordu,
Ayrılmak istiyorlar ama bunu yapamıyorlardı; dudakları
Üzüncüle uzaklaştıktan sonra hemen buluşuyordu
Gözleriye hiç ayrılmıyordu birbirinden
Öylece kaldılar uzun süre, bitişik, yan yana,
Ayakta ve hareketsiz, gelip geçenin şaşkın bakışları arasında
Ve römorkörler homurdanmaktaydı ırmak üstünde
Ve trenler gelip gidiyordu keskin düdükleriyle.

III.

Kurtuba ve Sevil arasında
 Küçük bir istasyon vardır ve güney ekspresi
 Ne hikmetse her zaman durmaktadır orda.
 Yolcu, okaliptüsler altında uyuklayan bu istasyoncuğun ardında
 Bir köy falan var mı diye gözlerini yorar boşuna:
 Ve yalnız Endülüs kırlarının uzandığını görür: yeşil, yaldızlı...
 Gelgelelim yolun öbür yanında, karşıda,
 Bir kulübe vardır kerpiçten kuru dallardan.
 Ve trenin sesiyle bir sürü çocuk çıkar ordan,
 Vagonların önüne gelir en önde yürüyen büyük abla
 Birkaç kuruş için dans eder, oynar,
 Tek sözcük çıkmaz ağzından, gülümsemektedir ama,
 Toz içinde ayakları kapkara görünür
 Yüzü mahzundur, kirlidir, güzel değildir:
 Oynar durur ve külrengi eteğindeki koca yırtıklardan
 Bir de Rotterdam'daki iki kız arkadaşı,
 Bir de Endülüs'te dilenen o tazeyi
 Hiç bir zaman tanıyamayacak mıyım?
 Ve sarsılmaz bir dostlukla
 Bağlanamayacak mıyım hiçbir zaman onlara?
 (Ne yazık ki onlar bu dizeleri okuyamayacaklar;
 Adımı da bilmeyecekler, içimdeki sevecenliği de;
 Yine de var onlar, şu anda yaşıyorlar.)
 Hiçbir zaman mı Tanrım
 Onları tanıma sevincini yaşamayacağım
 Tanrım,
 Bilmiyorum neden,
 Bana öyle geliyor ki
 Bir dünya yaratırdım
 Onlar yanımda olsa,
 Ama dördü de.

*Jules Supervielle (1884-1960)***KÜÇÜK KORU**

Fransa'nın küçük bir korusuydum,
Kızıl yaban gelinciklerim vardı;
Talihten yana hiç gülmedi yüzüm,
Ah, keder başıma ne dertler sardı!

Korkum şu ki artık bir hatıradan,
Bir resimden başka bir şey değilim;
Yahut arta kalmış, bir maceradan;
Bir kokuyum belki, bilmem ki neyim?

Ben artık sadece birkaç çocuğun,
Biraz deli kadının aklındayım;
Onlar size daha iyi anlatır
Hikâyemi, ben nasıl anlatayım?

Ama neredeler onlar yeryüzünde;
Gidip bulasınız da sorasınız,
Bilirler ki yalan yoktur sözümde;
Bilirler, değilim asla umutsuz.

Küçük koruyken kayıp koru olmak!
Ah, ne kadar güçmüş meğer, Tanrım!
Köklerim her yana salmış dal budak,
Nasıl, nasıl olur da yok olurum?

Türkçesi: Orhan Veli Kanık

MATEMATİK

Bir sınıfta tam kırk çocuk dizili;
 Bir kara tahta, üstünde bir üçgen;
 Bir koca daire, sağır, çekingen;
 Merkezi güm güm eder davul gibi.

Dilsiz, vatansız harfler küme küme.
 Bekleşir dururlar, azap içinde.

Bir yamuğun yan kenarı tamtakır,
 Bir ses yükselir yükselir, alçalır.
 Azgın bir problem tutar yolunu,
 Döner döner ısırır kuyruğunu.

Bir açının çeneleri gerilir;
 Kurt mudur, köpek mi, neyin nesidir?

Ne kadar rakam varsa yeryüzünde
 Üşüşmüş, karınca gibi, tahtaya;
 Koşarlar bir yuvadan bir yuvaya,
 Fal taşına dönmüş gözler önünde.

Türkçesi: Sabahattin Eyüboğlu

WHISPER İN AGONY

Şaşırmayın sakın
 İndirin gözkapaklarınızı
 İkisi de
 Taş kesilinceye kadar.

Dilediğini yapsın kalbiniz
 İsterse dursun
 Kendisi için çarpıyor aslında
 Kendi gizli yamacında.
 Eller uzayacak uzayacak
 Kendi buz sandallarında,
 Ve çıplaklaşacak alın
 Kocaman bir alan gibi
 Boş, iki ordu arasında.

Türkçesi: Özdemir İnce

HASTA

Öylesine kocaman öylesine kocaman ki gökyüzü
 Nereye gideceğimi bilemiyorum
 Öylesine derin ki okyanus bir avuç yer bile yok bana
 Kent karmaşık mı karmaşık kırlarsa çok aydınlık.
 Göğüm ben, suyum, kumuyum dört bir yanın,
 Alışamadım mı dersiniz henüz yaşamaya
 Somurtkan bir çocuk muyum artık oynamak istemeyen,
 Unuttum mu acaba, bir öksürsem
 Yetmiş yılım da öksürür benimle birlikte.
 Sabahları uyandığım zaman
 Çıkıyor muyum azar azar tüm gövdemle
 Seksen dördüncü yılında geçen yüzyılın
 Yaşlıların yaratıldığı yüzyıldan?
 Ama kim göze alır yaşlılıktan söz etmeyi
 En kurnaz sözcükler teslim olurken kalemimin ucunda,
 Hepsinin en korkuncu yaşlı sözcüğü bile
 Bana döndürüyor yüzünü yepyeni bir günebakanın
 Bir günebakan ki filinta gibi delikanlı.
 Sessiz umutsuzluk baltası benim elimde
 Sense kalmış umut türküleri çağırıyorsun.

Türkçesi: Özdemir İnce

Blaise Cendrars (1887-1961)

BÜYÜK FETİŞLER

İşte erkek ve kadın
 Çirkinlikte ve çıplaklıkta eşit
 Erkek daha az yağlı kadından ama daha güçlü
 Karnının üzerinde eller ve kumbara ağız.

Çirkinim ben

Şu kız kokularını çeke çeke burnuma yalnızlığımda
 Başım kazan gibi burnum ha düştü ha düşecek.

Kaçmak istedim reisin karılarından
 Güneşin taşından çatırdıyla kırıldı başım
 Kumsalda
 Bir ağzım kaldı sadece
 Açık bağırp duran
 Orası gibi anamın.

Ağaç budağı
 Meşe palamudu biçiminde baş
 Sert ve boyun eğmez
 Soyulmuş yüz
 Cinsiyetsiz ve hayasızca güleç tanrı.

Türkçesi: Özdemir İnce

YAZMAK

Düzenli tıkırtılarla vuruyor yazı makinem
 Çınlıyor her satırın sonunda
 Genizden söylüyor R'leri dişliler
 Kimi zaman şöyle bir arkaya kaykılıyorum hasır koltuğumda
 ve halka halka duman üflüyorum ağzımdan

Hiç sönmüyor cigaram
 O sırada sesini duyuyorum dalgaların
 Gurultularını lavabonun borusuna sıkışmış suların
 Kalkıyorum soğuk suya daldırıyorum elimi
 Ya da koku sürünüyorum
 Örttüm aynalı dolabın aynasını yazarken görmemek için kendimi
 Lomboz bir güneş diskidir
 Düşündüğüm zaman
 Trampet derisi gibi çınlıyor bağırarak konuşuyor.

Türkçesi: Özdemir İnce

UYANIŞ

Çırılçıplığım
 Çoktan yundum arındım
 Kolonya süründüm her bir yanıma
 Ağır ağır sallanan bir yelkenli geçiyor benim lombozdan
 Bu sabah hava soğuk
 Kâğıtlarımı düzenliyorum
 Sis var
 Saatlerimi pay ettim
 Dolu mu dolu olacak günlerim
 Yitirecek bir saniyem bile yok
 Yazıyorum.

Türkçesi: Özdemir İnce

BAŞ

Plastik sanatın başyapıtıdır giyotin
 Tetiği
 Yaratır bir sürgit devinimi
 Herkes bir Christof Colomb'un yumurtasını
 Düz bir yumurtaydı bu, yerinden oynamaz bir yumurta,
 bir bulucunun yumurtası
 Archipenko yontusudur ilk yumurtamsı yumurta
 En yoğun dengede duran
 Kımıldısız bir topaç gibi
 Canlı ucu üstünde
 Hız
 Soyunur, kurtarır kendini
 Renk renk dalgalardan
 O renk bölgelerinden
 Ve döner derinliklerinde
 Çıplak
 Yeni

Türkçesi: Tahsin Saraç

BOMBAY EKSPRESİ

Şimdiyedek geçirdiğim günler
Alıkoyuyor kendimi kıymaktan beni
Zıp zıp zıplıyor her şey

Gidiyor tekerlekler altında kadınlar
Büyük çığlıklarla
Yelpaze kanapeler garların kapısında
Hoş sesler çıkarıyorum tırnaklarımın altından

Mascagni'yi hiç sevmedim ben
Sanatı sanatçıları da
Ne engelleri sevdim ne köprüleri
Ne trombonları ne pistonları
Hiçbir şey bilmiyorum artık
Artık hiç anlamıyorum...
Bu sevip okşamayı
Yeryüzünün ürperdiği

Bu yıl da gelecek yıl da
Sanat eleştirisi esperanto gibi saçma

Sağlıcakla sağlıcakla
Brindizi

Bu kentte doğdum ben
Oğlum gibi
O alnı anasının edep yerine benzeyen
Düşünceler var ki otobüsleri yerinden zıplatır
O yalnız kitaplıklarda bulunan betikleri okumuyorum artık

Güzel abecesi yeryüzünün

İyi yolculuklar!

Haydi gel götürüyim
Seni ey nar gülüştüm

SİBİRYA EXPRESİ VE FRANSALI KÜÇÜK JEANNE İÇİN DÜZYAZI

Daha ilk gençliğimi sürüyordum o zamanlar ben
On altısında var yoktum pek bir şey de anımsamıyordum nicedir
çocukluğumdaki günlerden

On altı bin konak uzaktaydım doğduğum yerden
Moskova'da bin üç çan ve yedi gar kentindeydim
Ama yedi garı da görmüyordu gözüm bin üç çanı da
İlk gençliğim o sıralar öyle coşkulu öyle delişişti ki
Yüreğim ikide bir tutuşuyordu Efes tapınağı gibi ya da
Moskova'nın Kızıl Alan'ı gibi

Güneş batınca.

Ve eski yolları aydınlatıyordu gözlerim.

Çok da kötü ozandım daha
İşin sonuna dek varamıyordum.

Kremlin bir kocaman Tatar çöreği gibiydi

Altın kırıntılı

Apak katedrallerin büyük büyük bademleriyle

Ballı altınıyla çanların...

Novgorod öyküsünü okuyordu bana yaşlı bir keşiş

Susuzdum

Ve çözmeye çalışıyordum köşemsi biçimleri

Derken, birdenbire, alanda güvercinleri havalanıyordu Kutsal

Ruh'un

Ellerim de havalanıyordu albatros gürültüleriyle

Ve bunlar aklımda kalan son izleriydi son günün

En son yolculuğun

Ve denizin

Çok kötü bir ozandım gene de.

İşin sonuna dek varamıyordum.

Açtım

Ve bütün günleri bütün kadınları kahvelerde bütün bardakları

Birer birer içip kırmak isterdim
 Bütün vitrinleri de bütün sokakları da
 Bütün evleri de bütün yaşamları da
 Bozuk kaldırımlar üstünde fırıl fırıl dönen bütün araba
 tekerleklerini de
 Bir demir fırınına daldırmak isterdim
 Ve bütün kemikleri un ufak etmek
 Bütün dilleri koparmak
 Ve beni çılgına döndüren giysileri altındaki bütün o büyük,
 yadırgı, çıplak gövdeleri eritmek...
 Gelişini seziyordum Rus devriminin büyük, kızıl İsa'sının...
 Ve tıpkı kor gibi açılan
 Pis bir yaraydı güneş.

Daha ilk gençliğimi sürüyordum o zamanlar ben
 On altısında var yoktum hiçbir şey de anımsamıyordum nicedir
 dünyaya gelişimden
 Alevlerle beslenmek istediğim Moskova'daydım
 Ama ne gözlerimi donatan garlar ne kuleler yetiyordu bana
 Sibirya'da top gürlüyordu, savaş vardı
 Açlık soğuk veba kolera vardı
 Çamurlu suları milyonlarca cesedi sürüklemekteydi Amur'un.
 Kalktığını görüyordum bütün son trenlerin bütün garlarda
 Artık kimse yola çıkamıyordu çünkü bilet verilmiyordu kimseye
 Giden askerlerse hep kalmak isterdi...
 Novgorod öyküsünü okuyordu bana yaşlı bir keşiş.

Ben, hiçbir yere gitmek istemeyen kötü ozan, her yere
 gidebiliyordum gene de
 Satıcıların bile oldukça parası vardı
 Denemeye gitmek için zengin olmayı.
 Trenleri sabahtan kalkıyordu her cuma günü.
 Çok ölü var deniyordu.
 Kimi guguklu Kara-Orman saatleri götürüyordu yüz sandık da
 çalarsaat

Kimi şapka kutuları, yuvaklar ve bir takım Sheffield açacağı
 Kimi de konserve kutuları ve zeytinyağlı sardalyeler dolu Malmö
 tabutları

Bir de çok kadın vardı
 Kiralık bacak araları tabut olmaya da yarayabilen
 Kadınlar
 Hepsi de vesikalıydı
 Çok ölü var deniyordu oralarda
 İndirimli fiyatlarla yolculuk ediyorlardı
 Hepsinin de hesabı carisi vardı bankada.

Derken, bir cuma sabahı, benim de geldi sıram
 Aralık ayındaydık
 Kharbin'e giden gezgin bir kuyumcuya eşlik etmek için yola
 çıktım ben de
 Ekspreste iki yerimiz otuz dört sandık da Pforzheim mücev-
 herimiz vardı
 Alman işporta malı "Made in Germany"
 Bana gıcır gıcır giysiler almıştı ve trene binerken, bir düğmemi
 yitirmiştim
 -Anımsıyorum, anımsıyorum, bunu sonra sık sık düşündüm-
 Sandıkların üzerinde yatıyordum bir de bana verdiği nikelajlı
 brovnikle oynayabildiğim için diyecek yoktu keyfime.

Çok mutluydum hiçbir şeyi taktığım yoktu
 Haydutluk oynadığımı sanıyordum
 Golkonda gömüsünü çalmıştık da
 Saklamaya gidiyorduk, Sibiry'a ekspresine sığınıp, yeryüzünün öte
 yanında
 Jules Verne'in cambazlarına saldırmış Ural hırsızlarından koru-
 malıydım bu hazineyi
 Kunguzlardan, Çin boksörlerinden
 Büyük Lama'nın kudurmuş küçük Moğollarından
 Ali Baba ve kırk haramilerden
 Adamlarından o korkunç Hasan Sabbah'ın

Daha çok da en yenilerden
Otel hırsızlarından
Uluslararası ekspreslerdeki uzmanlardan daha çok.

Ama gene de gene de
Bir çocuk gibi üzgündüm
Trenin salıntıları
Amerikalı ruh hekimlerinin “iliksi demiryolu”
Kapıların gürültüsü donmuş raylar üstünde gıcırdayan dingillerin
sesi
Altın yolu geleceğimin
Tabancam piyano ve bitişik bölmede kâğıt oynayanların sövüp
sayması
Jeanne’in yanımda oluşu bu yaman durum
Aralıkta sinirli sinirli gezinen geçerken de bana bakan mavi
gözlüklü adam
Kadınların hıştırtısı
Buharın ıslığı
Ve tekerleklerin sonugelmez gürültüsü gökteki yol çukurlarında
Camlar buz içinde
Yok doğa!
Ve geride Sibiryâ ovaları alçak gök ve bir inip bir çıkan
Taciturne’lerin koca koca gölgeleri
Yatmıştım rahatça
Alaca
Bir örtüye yaşamım gibi
Yaşamımsa tutmuyor bu damalı örtüden
Daha bir sıcak beni
Ve son hızıyla yol alan bir ekspresin yel siperliğinde belirmiş
bütün Avrupa
Daha zengin değil yaşamımdan
Zavallı yaşamımdan
Bu örtü
Altın dolu sandıkların üstünde taraz taraz
O kendileriyle yuvarlanıp gittiğim

Düş kurduğum

Sigara tüttürdüğüm sandıkların üstünde

Ve evrenin tek alevi

Zavallı bir düşünce...

Yaşlar yükseliyor bağrımdan

Sevgi'yi, sevgilimi düşünsem;

Öyle solgun, lekesiz, bir genelevin dibinde

Bulduğum bir çocuktur o daha.

Bir çocuktur o daha sarışın, güleç, üzgün,

Gülümsemez hiç, ağlamak nedir bilmez;

Ama gözlerinin dibinde, dalmanıza ses çıkarmazsa,

Görürsünüz bir tatlı, gümüş zambagın, ozan çiçeğinin titrediğini.

Tatlıdır, dilsizdir, hiç de gücenmez, yalnız

Uzun uzun ürperir yaklaşırsanız;

Bense yanına gelsem şurdan burdan, eğlenceden,

Bir adım atar da gözlerini kapatır - bir adım daha.

Çünkü sevgilimdir o benim, öbür kadınlarsa

Büyük, alev gövdelerin üstünde altın giysilerdir olsa olsa,

Zavallı sevgilimse yapıyorsunuz,

Çırılçıplak, yok gövdesi - yoksul mu yoksul.

Tertemiz bir çiçektir, incecik,

Ozanın çiçeği, bir zavallı, gümüş zambak,

Çok yalnızdır, çok üşümüştür, bir de solmuştur ki şimdi

Gözlerime yaş dolar halini düşünsem.

Ve geçmiş yüz binlerce gecenin bir eşidir bu gece karanlıkta bir
tren süzülüp gitti mi

- Kuyruklu yıldızlar düşüyor-

Ve kadınla erkek hem de genç, sevişerek eğlenirlerken.

Yırtık çadırına benziyor gök küçük bir balıkçı köyündeki yoksul
bir sirkin

Flandre'da

İsli bir lambadır güneş

Ve bir trapezin tam tepesinde ay yerine durur bir kadın.

Klarnet trömbon keskin bir flüt ve besbeter bir davul

Ve işte beşiğim

Beşiğim

Hep yanında dururdu piyanonun annem Madame Bovary gibi

Beethoven'in sanatlarını çalarken

Çocukluğumu Babil'in asma bahçelerinde

Ve okuldan kaçıp garlarda, kalkmak üzere olan trenlerin önünde
geçirdim

Derken, bütün trenleri ardımsıra koşturdum

Bâle-Tombuktu

Auteil'deki Longchamp'taki at yarışlarında da oynadım

Paris-New York

Derken, bütün trenleri bütün yaşamımca koşturdum

Madrid-Stockholm

Tutuştüğüm bütün bahisleri yitirdim

Kala kala bir Patagonya kaldı, Patagonya, sonsuz üzüntüme
yaraşan Patagonya ve bir yolculuk Güney denizlerinde

Yoldayım

Her zaman yoldaydım

Yoldayım Fransa'nın küçük Jehanne²¹ ıyla

Tren kötü bir sıçrayıp düşüyor bütün tekerlekleri üstüne

Tren düşüyor tekerlekleri üstüne

Tren boyunca düşüyor bütün tekerlekleri üstüne

"Söyle, Blaise, uzak mıyız çok Montmartre'dan?"

Kaygıları unut

Kaygıları

Yol boyunca hep çarpık çatlamış garlar

Asılıp kaldıkları telgraf telleri

Kıpraşarak kaşını gözünü oynatan ve onları boğazlayan direkler

21 Ozan, "Jeanne" sözcüğünü iki yerde "Jehanne" biçiminde yazarak "géhenne" (cehennem) sözcüğünü çağrıştırmak istiyor, (ç.n.)

Acımasız bir elin canını yaktığı bir armonika gibi toplanıp açılıp
 toplanıyor yeryüzü
 Gök yırtıklarında kudurmuş lokomotifler
 Kaçışıyor yer yer
 Ve çukurlarda
 Başdöndürücü tekerlekler ağızlar sesler
 Ve ardımızdan havlayan felaket köpekleri
 Şeytanlar boşanmış zincirlerinden
 O demir hurdaları
 Bozukdüzen bir uyum her şey
 “Tıkır-tukur-tıkır”ı tekerleklerin
 Çarpmalar
 Sıçramalar
 Bir fırtınayız şimdi bir sağırın kafatasında...

“Söyle, Blaise, uzak mıyız çok Montmartre’den?”

Evet dedik ya canım, sinirlendirme beni, biliyorsun, çok uzaktayız
 Lokomotifin içinde böğürüyor cehenneme dönmüş çılgınlık
 Kızgın korlar gibi dikiliyor yolumuzda veba kolera
 Kıyasıya savaşta gözden yitiyoruz bir tünelin içinde
 Bozguna uğramış bulutlara sataşılıyor açlık, orospu
 Ve kokuşmuş ölü yığınlarında savaşların dışkısı
 Bak onlara, bak da yap yapacağını...

“Söyle, Blaise, uzak mıyız çok Montmartre’den?”

Uzaktayız, evet, uzaktayız
 Bu çölde geberdi bütün uğursuzlar
 Bu uyuz sürünün çingiraklarını dinle Tomsk
 Çeliyabinsk Kainsk Obi Tayşet Verkne-Udinsk Kurgan Şamara
 Pensa Tulum
 Mançurya’da ölüm
 Tek varacak yerimiz son inimizdir
 Korkunçtur bu yolculuk
 Dün sabah

Apak kesilmişti saçları İvan Uliç'in
 Ve Kolya Nikolay İvanoviç tırnaklarını kemiriyor on beş gündür...
 Onlara bak Açlık Ölüm bak da yap yapacağını
 Yüz kuruşa patlar bu, yüz rubleye patlar Sibirya ekspresinde
 Kanapelere coşku sal masanın altında kıpkırmızı ol
 Piyanodadır şeytan
 Boğum boğum parmakları bütün kadınları kışkırtır
 Doğayı da
 Orospuları da
 Yap yapacağını
 Kharbin'e dek...

“Söyle, Blaise, uzak mıyız çok Montmartre'dan?”

Sıktın be... defol git be... rahat bırak beni be
 Köşeli köşeli kalçaların var
 Ekşi ekşi kokuyor karnın, belsoğukluğun da cabası
 Paris'in koyduğu budur içine
 Biraz da ruhtur bu.. çünkü mutsuzsun
 Acıdım acıdım gel bana gel bağırma
 İrem ülkesinde yel değirmenleridir bu tekerlekler
 Yel değirmenleriye koltuk değnekleridir bir dilencinin
 döndürdüğü
 Bizler uzaklıkların kötürümleriyiz
 Sürükleniyoruz üstünde dört yaramızın
 Kanatlarımızı kemirdiler
 Yedi günahımızın kanatlarını
 Ve şeytanın hacıyatmazlarıdır bütün trenler
 Kümesi
 Çağdaş yaşam
 Hız onu geçemez ama,
 Çağdaş yaşam
 Uzaktakiler uzaktır çok
 Ve yolculuğun sonunda bir erkek yanında da bir kadın olmak
 korkunçtur korkunç...

“Söyle, Blaise, uzak mıyız çok Montmartre’den?”

Acıdım acıdım gel bana doğru gel sana bir öykü anlatacağım
Gel yatağıma
Gel yüreğimin üstüne
Gel sana bir öykü anlatacağım...

Gel! N’olur gel!

Ficilerde sonrasız ilkyaz sürmede
Tembellik
Aşk çiftleri kendinden geçiriyor yüksek otların içinde ve firengi
sımsıcak geziniyor muzlar altında
Büyük Okyanus’un yitik adalarına gel!
Markiz’dir adları, Feniks’tir
Cava’dır, Borneo’dur
Kedi biçiminde Seleb’dır.

Japonya’ya gidemeyiz pek
Meksika’ya gel!
Yüksek yaylalarında lale ağaçları çiçeklenir
Güneşin saçıdır dokunaçlı sarmaşıklar
Bir ressamın paletiyle fırçaları dense yeridir
Gonglar gibi sersemletici renkler,
Ordaydı Rousseau
Orda şaşkına çevirdi yaşamını
Kuşlar ülkesidir orası
Cennetkuşu, alaycı kuş,
Lirkuşu, tukan
Ve kara zambakların içlerinde barınan sinekkuşu
Gel.
Görkemli yıkıntıları içinde sevişiriz bir Aztek tapınağının
Benim putum olursun sen
Alacalı çocuksu biraz çirkin ve pek padırgı bir put
N’olur gel!

İstersen uçakla gideriz, bin göller ülkesinin üzerinden uçarız,
 Geceler öyle uzundur ki sığmaz ölçüye orada
 Motorumdan korkar tarih öncesi ata
 İnerim
 İnerim de bir hangar yaparım uçağıma taşılaşmış kemikleriyle
 mamutların
 İlkel ateş zavallı sevgimizi ısıtır gene
 O semaveri
 Ne güzel sevişiriz kutbun yanında
 N'olur gel!

Jeanne Jeannette Ninette'ciğim nonoşum
 Meleşim minnacık pıtırıcık Peru'm benim
 Tonton
 Bebeğim bir tanem
 Cicim çıtı pıtım
 Canımın içi
 Agucuk küçücük kuzucuk
 Nazlıcık şeytancık
 Gıdı gıdı
 Ce-eee
 Uyuyor.

Uyuyor
 Yeryüzünün bütün saatlerinden bir tekine bile kanmadı
 Şöyle bir görülmüş bütün yüzlere garlarda
 Bütün duvar saatlerine
 Paris saatine Berlin saatine Sen-Petersburg saatine ve bütün gar
 saatlerine
 Topçu erinin kanlı yüzüne Ufa'da
 Grodno'nun aptalca aydınlık saat kadranına
 Ve durmadan ilerleyişine trenin
 Ayarlanıyor saatler her sabah
 Tren ilerliyor güneş gecikiyor
 Sürüp gidiyor bu böyle, çan sesleri duyuyorum

Notre-Dame'ın kocaman çanını
 Barthélémy'yi bildiren ekşimtrak çanını Louvre'un
 Bruges-la-Morte'un paslı çan seslerini
 Elektrik zillerini New York kitaplığının
 Venedik kampanalarını
 Ve Moskova çanlarını, bir yazıhanedeyken bana saat başlarını
 vurup
 Anılarımı vurup bildiren Kızıl Kapı'daki saati
 Gümbürdüyor dönen levhaların üstünde tren
 Tren kayar gibi gidiyor
 Bir çigan marşını cızırdatıyor bir gramofon
 Ve yeryüzü, Prag'daki Yahudi mahallesinin saati gibi tersine
 dönüyor delicesine.

Rüzgâr gülünün yaprakları kopuyor
 Zincirlerinden boşanmış fırtınalar gürlüyor işte
 Trenler karmakarışık ağlar üstünde kasırgalar gibi akıp gidiyor
 O şeytansı hacıyatmazlar
 Hiç karşılaşmayan trenler var birbirleriyle
 Kimisi de yolda yitip gidiyor
 Satranç oynuyor gar şefleri
 Tavla
 Bilardo
 Karambol
 Parabol
 Demiryolu yeni bir geometridir
 Siraküza
 Arşimed
 Arşimed'i boğazlayan askerler
 Ve kadirgalar
 Ve gemiler
 Ve olağanüstü silahlar onun bulduğu
 Ve bütün kıyımlar
 Eski çağ

Yeni çağ

Kasırgalar

Gemi batışları

Titanik'in bir gazetede okuduğum batışı da

Dizelerimde geliştiremediğim nice imge-çağrışımlar

Çok kötü bir ozanım gene de çünkü

Evren beni aşılıyor çünkü

Demiryolu kazalarına karşı sigortalanmayı hep savsakladım çünkü

Ve korkuyorum.

Korkuyorum

Varamıyorum işin sonuna dek

Dostum Chagall gibi ben de bir dizi çılgınlık tablosu yapabilirdim

Ne var ki hiç not almadım yolculuk boyunca

"Bağışlayın bilgisizliğimi

Bağışlayın eski dize oyunlarını bilmeyişimi de"

Dediği gibi Guillaume Apollinaire'in

Savaşı ilgilendiren her şey Kuropatkin'in "Anılar"ında

Ya da yavuzcasına resimlenmiş Japon gazetelerinde okunabilir

Neye yarar benim belge toplamam

Kapıp koyveriyorum kendimi

Belleğimin sıçrayışlarına...

İrkutsk'tan kalkınca daha bir ağırlaştı yolculuk

Daha bir uzadı

Baykal gölünü dolanan ilk trendeydik

Lokomotif bayraklarla yağ kandilleriyle donatmışlardı

Çar marşının üzücü sesleriyle çıkmıştık gardan.

Ressam olsaydım birçok sarı, birçok da kırmızı kullanmaya

kalkışırdım bu yolculuğun sonunda

Hepimizde bir parça delilik var sanıyordum çünkü

Ve bitmez bir taşkınlığın kan oturttuğunu sanıyordum kasılan

yüzlerine yol arkadaşlarımın

Yaklaşıırken bir yangın gibi

Horuldayan Moğolistan'a.

Tren gidişini yavaşlatmıştı
Ve duyuyordum tekerleklerin o sürekli gıcırtısında
Çılgın sesleriyle hıçkırıklarını
Bir sonsuz duanın

Gördüm

Gördüm Uzakdoğu'dan gelen ve hayaletler gibi geçip giden kara
trenler sessiz trenler

Ve gözüm, arka feneri gibi o trenlerin arkasında koşuyor daha
Talgâ'da 100.000 yaralı can çekişiyordu bakımsızlıktan

Krasnoyarsk hastanelerini görmeye gittim

Ve Khilok'da upuzun bir çıldırmış askerler topluluğuyla karşılaştık
Orglar boşanır gibi kanayan yaralar açık yaralar gördüm hafif
yaralılar karantinasında

Ortalıkta kesik kollar bacaklar horan tepiyor ya da uçuyordu
bir boğuntu havasında

Yangın bütün yüzlerde bütün yüreklerdeydi

Trampet çalıyordu bütün camlarda aptal parmaklar

Çıbanlar gibi patlıyordu bakışlar baskısı altında korkunun

Ve gördüm

Gördüm kudurmuş ufukların çılgın kovalayışından var güçleriyle
kaçan 60 lokomotifli trenlerin ve umutsuzca arkalarından
gelen karga sürülerinin

Gözden yittiğini

Port-Arthur yönünde.

Çita'da soluklandık birkaç gün

Beş gün durduk yol kapalı diye

Tek kızını benimle evlendirmek isteyen Bay İankeleviç'in evinde
geçirdik bu beş günü

Sonra tren yeniden yola çıktı.

Şimdi piyanonun başına geçen bendim ve dişlerim ağrıyordu

İstedim mi gözümün önüne getiriyorum o durgun, o sessiz odayı
babanın dükkânını ve akşam üzerleri yatağıma gelen kızın
gözlerini

Musorski'yi

Lidlerini Hugo Wolf un

Gobi kumlarım

Ak develerden bir kervanı Kaylar'da

500 kilometre boyunca sarhoştum

Ama piyanodaydım bütün gördüğüm de buydu

Gözlerini kapatmalı insan yolculuk ederken

Uyumalı

Öyle isterdim ki uyumayı

Her ülkeyi kokusundan gözüm kapalı tanıyordum

Bütün trenleri çıkardıkları gürültüden tanıyordum

Avrupa trenleri dört zamanlıdır Asya trenleriye beş ya da yedi
zamanlı

Öteki trenler sessiz giderler tıpkı beşik gibidirler

İçlerinde tekerlek sesleri bana Maeterlinck'in ağır düzyasını
anımsatanlar da vardır

Çözdüm tekerleklerin bütün karışık metinlerini ve yakıcı bir
güzelliğin dağınık öğelerini bir araya getirdim

Bende olan

Ve beni zorlayan bir güzelliğin.

Tsitsikar ve Kharbin

Uzağa gitmem daha

Son istasyon bu

Kızılhaç yazıhanelerinin ateşe verildiği sırada çıktım Kharbin'e.

Ah Paris

Sen sıcacık büyük ocak çapraz odunlarıyla sokaklarının ve
yukardan eğilerek ısınan eski evlerinin

Nineler gibi

Ve işte, o sarıdan şaşmaz geçmişim gibi kırmızısı yeşili bol renkli
afişler

Sarı, onurlu rengi dışardaki Fransız romanlarının.

Severim indi-bindiye işleyen otobüslere büyük kentlerde

Saint-Germain-Montmartre hattındakiler Butte'e baskın vermeye
götürür beni

Altın boğalar gibi böğürür motorlar
Otlar alacakaranlık inekleri Sacré-Coeur'ü
Ah Paris
Ana gar istemlerin rıhtımı kaygıların dört yol kavşağı
Ancak yakıt satıcıların ışığı vardır biraz kapıları üstünde şimdilik
Beynelmilel Yataklı Vagonlar ve Avrupa Sürat Katarları Kum-
panyası el ilanını gönderdi bana
Yeryüzünün en güzel kilisesi bu
Dostlarım var beni parmaklıklar gibi çeviren
Yola çıktığım zaman geri gelmeyeceğimden korkarlar
Tanıdığım bütün kadınlar ufuklara dikilir
Yağmur altındaki işaret kulelerinin acınacak devinimleri, üzgün
bakışlarıyla
Bella, Agnés, Catherine ve İtalya'daki oğlumun annesi
Ve o, Amerika'daki sevgilimin annesi
İçimi parçalayan canavar düdükleri var
Orada, Mançurya'da bir karın çocuk doğurur gibi sarsılıp duruyor
daha
İsterdim
İsterdim yolculuklarımı hiç etmemiş olmayı
Yüreğimi yakıyor bu akşam büyük bir özlem
Ve halime bakmadan Fransa'nın küçük Jehanne'ını düşünüyorum
Üzüntülü bir akşamımda onun onuruna yazdım bu şiiri de
Jeanne
Küçük orospu
Üzgünüm üzgün
Gideceğim yiten gençliğimi anmak için "Lapin Agil"
Ufak ufak içeceğim
Sonra döneceğim yapıyınız

Paris

Büyük Darağacı'yla Çark'ın tek Kule'li kenti.

Paris, 1913

Türkçesi: Sait Maden

Saint-John Perse (1887-1975)

TÜRKÜ

Tunç yapraklar altında bir tay doğuyordu. Etli ve acı yemişler doldurdu avuçlarımıza bir adam. Yabancı. Oradan geçen. Ve işte başka illerden tam istediğim bir ses.
“Yılın en büyük ağaçlarından biri altında selamlarım sizi, kızım.”

Güneş aslan burcuna giriyor çünkü ve Yabancı tıkadı parmağıyla ölülerin ağzını. Gülen. Ve bize bir ottan söz eden. Öf! Ne de çok yel var taşra kentlerinde!
Ne rahatlıkmiş meğer yollarımızda! Borazan bayıldığım şeydir benim ve kanatların haydudunda büyük bir bilgedir tüy!.. “Canım benim, koca kız, bizimkilere benzemeyen hayalleriniz vardı sizin.”

Tunç yapraklar altında bir tay doğdu. Etli ve acı yemişler doldurdu avuçlarımıza bir adam. Yabancı. Oradan geçen. Ve işte bir gümbürtü koca tunç ağaçta. Zift ve güller, türkünün bağıışı! Flüt sesleri ve gök gürültüsü odalarda! Ah! Ne büyük rahatlık yollarımızda! Ne de çok olup biten bir yıl içinde ve Yabancı yeryüzünün tüm yollarında hem kendi bildiğince!.. “Selâmlarım seni, kızım, yılın en güzel giysileri içinde.”

Türkçesi: Tahsin Saraç

ÖVGÜLER

Ey!.. Sen ey ne denli övsem yeri!

Sarı eller altındaki alnım,

andığın olur mu hiç o gece terlerini?

O ateşler içinde geçen yarı geceyi, o boş, anlamsız,

o sarnıç tadında?

Sabah koylarında kişiyi sıkır sıkır oynatacak

O tiril tiril mavi tan çiçeklerini?

O sivrisinek vızıltısı gibi sessiz öğleyi,

Ve o renkler denizinden fırlatılan okları?..

Sen ey! Sen ey ne denli övsem yeri!

Çalgılı kocaman gemiler vardı rıhtımda;

bakam ağaçları dolu burunlar; ve pırıl pırıl yaban yemişleri...

Peki N'oldu rıhtımdaki o çalgılı kocaman gemiler?

Hurma dalları!. o eski günlerde

Görülmez yolculuklara saplanmış, o pek saf bir deniz

meyvelikler üstünde kat kat yükselen bir gök örneği

gırtlığına dek dolardı; kuşlar, altın meyveler

ve mavi balıklarla.

O günlerde daha bir gösterişli doruklardan saçılan güzel
kokular

bir başka çağlardan bir hava estirirdi;

ve o kalın kabuklarıyla pek böbürlenlen

babamın bahçesindeki bir o tarçın ağacıyla

başı dönmüş bir evren, kendinden geçip sayıklardı.

(Ey...Sen ey ne denli övsem yeri! Ey tükenmek bilmez masal.

ve ey bolluk sofrası!

Türkçesi: Tahsin Saraç

SÜRGÜN I.

Archibald Mac Leish'e

Kumlara açılan kapılar, sürgüne açılan kapılar,
 Fenercilere anahtarlar ve eşik taşına serilmiş ay:
 Siz, beni konuklayan, bırakın bana sırça köşkünüzü kumlardaki
 Biliyor yaramızda mızrak demirlerini o alçı taşından yaz
 Bir yer seçiyorum, ortada ve hiç, o kemik yığın gibi mevsimlerin,
 Ve tüm kumsallarında yeryüzünün, bırakıp kaçıyor yanmaz yatağını,
 o tüten tanrısal öz
 Kendilerinden geçirmek içindir Tauride prenslerini, şu kasınmaları
 şimşegin.

Türkçesi: Tahsin Saraç

ÇANLAR

Sen, elleri cırılcıplak yaşlı kişi
 Yeniden kalabalığa karışmış, Crusoé!
 Tasarlıyorum, ağlıyordun, Abbaye kulelerinden
 kabaran bir deniz gibi boşanırken tüm Kent üzerine çanların
 hıçkırığı...

Sen ey giysileri alınmış!
 Düşünüp ağlıyordun ay altında dalgakıranları;
 daha öte kıyıların ıslıklarını; doğup kesilen tuhaf
 ezgileri, o kapalı kanadı altında gecenin,
 benzeyen, midyegillerin o iç içe halkalarına,
 o kat kat büyümesine deniz altındaki gümbürtülerin...

Türkçesi: Tahsin Saraç

VELİAHTIN TÜRKÜSÜ

Onur veririm siz canlılara, saygınlığım var aranızda
 Biri konuşur sağımda, tüm gümbürtüsüyle içinin
 Gemilere biniyor bir başkası
 Kılıcına dayanıyor. Atlı, içmek üzere
 Gölgeye çekin, eşliğine, boyalı iskemlesine yaşlının.
 Onur veririm siz canlılara, iyiliğim var aranızda
 Deyin kadınlara emzirsinler
 Emzirsinler yeryüzünde şu ipince dumanı...
 Ve yürüyor düşlerde biri, denize doğru yol alıyor
 Ve yükseliyor duman kıyıdaki burunlardan.

Onur veririm siz canlılara, acelem var aranızda
 Köpekler, heey! köpeklerim, ısıkları size...
 Ve ünle onurla dolu ev ve yapraklar arasındaki sarı yıl
 Ne de az şey yüreğinde adamın, düşünecek olursa:
 Tüm yolları yeryüzünün besleniyor elimizden.

Türkçesi: Tahsin Saraç

Pierre Reverdy (1889-1960)

PARİS-NOEL

Mont Blanc'a yağıyor
 Ve bir çan çalıyor kocaman
 Karanlık basıyor aşağıda bir yığın insan
 Kalpler tutuşuyor ateşle örtülü kalpler
 Derin bir göle dolaşp duruyor çevresinde Sacré-Coeur'ün
 İşte Montmarte
 Ay değirmi
 Yuvarlak yüzün gibi
 En çetin alevler çağında
 Günlerimizin
 Küçük bir yıldızı var her birimizin
 Akıp giden yol

Yol karanlıktır gök aydınlık
 Yukarda uzun beyaz gömlekli bir adam
 Sabahlara dek uykusuz tek başına
 Pazar öbür gün nasıl olsa
 Çıraklar gözükmeden bu evden
 Herkes sevinçli
 Çiçeği burnunda bir mutluluk
 Geniş meydanlar dünyanın tersine
 Koşuyor aptallar koşuyor
 Artık görmek istemiyorlar geçenleri
 Olan olmuş geçen geçmiş
 Dibindeki kımıldayan gölgelerin
 Çıplak başlı bir adam çıkıyor
 Güneş vurmuş başına
 O görülmeyince de-bir bayramdır gidiyor
 Gece yarısı
 Önde bir adam yürüyor adamın ardında biri
 Seine nehri orada
 Ayak sesleri geliyor sularından
 Kalanlar gecelerin koynuna sınıyor.

Türkçesi: Abdullah Rıza Ergüven

GİZ

Çan bomboş
 Dil yok kuşlarda
 Her şeyin uyuduğu yuvada
 Saat dokuz
 Kıpırtı yok toprakta
 Göğüs geçiriyor sanki biri
 Gülümsüyor dersiniz ağaçlar
 Damlalar tiril tiril dal uçlarında
 Bir bulut delip geçiyor geceyi
 Adam türkü söylüyor kapı önünde
 Sessizce aralanıyor pencere

Türkçesi: Tahsin Saraç

Paul Eluard (1895-1952)

KARARTMA

Kapılar tutulmuş neylersin
Neylersin içerde kalmışız
Yollar kesilmiş
Şehir yenilmiş neylersin
Açlıktır başlamış
Elde silah kalmamış neylersin
Neylersin karanlık bastırmış
Sevişmezsin de neylersin.

Türkçesi: Sabahattin Eyüboğlu

ASIL ADALET

İnsanlarda tek sıcak kanun,
Üzümden şarap yapmaları,
Kömürden ateş yapmaları,
Öpücüklerden insan yapmalarıdır.

İnsanlarda tek zorlu kanun,
Savaşlara, yoksulluğa karşı
Kendilerini ayakta tutmaları,
Ölüme karşı yaşamalarıdır.

İnsanlarda tek güzel kanun,
Suyu ışık yapmaları,
Düşmanı kardeş yapmalarıdır.

Hep var olan kanunlardır bunlar,
Bir çocukcağızın ta yüreğinden başlar,
Yayılır, genişler, uzar gider
Ta akla kadar.

Türkçesi: A. Kadir

İSPANYA'DA

Kan rengi bir ağaç varsa İspanya'da
Hürriyet ağacıdır

Susmayan bir ağız varsa İspanya'da
Hürriyeti haykırır

Bir bardak saf şarap varsa İspanya'da
Milletin olmalıdır.

Türkçesi: Orhan Veli Kanık

İYİYE

Gün vadiye bastırmış toptan
Bir sepetten taşan meyveler gibi

Ateşe ateş güne gün
İnsan ılık bilir burda kendini
Yerin üstünde gökse
Apaçık görmek isteğidir olup biteni

Damlasından geçemeyiz ümidin
Hayal kurmadan kış geçirmeye yokuz

Güneşsiz gün yok bizim için
Bahara inanmışız yakın demektir
Bir göz atımı yakın
Kör değiliz.

Aşk kıyısı Hak kıyısı bize
Ve elimizin emeği

Irmağımız tutmuş yolunu
Kalp de o boğaz da o dil de o ses de o
Mana yüklü durmaz gider
Arzusu yüklü büyük geleceğin
Saadete hasret beden içinde.

Türkçesi: Orhan Veli Kanık

BİR KARANLIK AYNA İÇİ

Hıncahınç bir kenar mahalle
 Üstünde aylar sultanı ağustos günlerinden
 Kıvıl kıvıl bir hâle

Namus sözümüzden bu çember
 Duramaz olmuş yerinde
 Öfkemizden döne döne yanar

Burası Bazilika sokağı
 Bu bir okulun sokağa bakan yüzü
 Kurşunlardan böyle çiçek bozuğu

Kala kala bunlar kaldı çiçekten yana
 Açmış duvarları üstünde felaketin
 Bulanıp insan teninin beyazlığına

Bazilika sokağının göbeğinde
 Duvarlar bizden yana olmuş
 Yediveren bir damga üzerlerinde

Hürriyet aşkıyla oyulmuş.

Türkçesi: Oktay Rıfat

DÜŞLERİNDE GÖRDÜKLERİ KADINA

*(Bu şiir İkinci Dünya Savaşı
 esirleri için yazılmıştır)*

Beş yüz bini siyasi
 Dokuz yüz bini esir
 Bir milyon işçi

Uykuların sultanı
 İnsan gücü ver onlara
 Yaşama sevinci ver

Dünyaları zifiri karanlık
Ver öpüşünü aşkın
Acılarına karşılık

Uykuların sultanı
Hemşire ana evlat
İri memeli avrat
Yurdumuzu ver onlara
Yaşamaya tutkun memleketi
Öyle sevdikleri gibi

Şarapları olsun altın rengi
Tarlada ekin bereketi
Çocuklar muzip yaramaz
Beyaz çiçekli yemiş ağaçları kadar
Uslu akıllı ihtiyarlar

Kadınların olsun kafa dengi

Beş yüz bini siyasi
Dokuz yüz bin esir
Bir milyon işçi

Uykuların sultanı
Akçıl gecelerin siyah karı
Solgun bir kızılık içinde
Ağarırken tanyeri
Yeni yolu gösterir onlara
Salaş hapishanelerde yatanlara

Gözleriyle gördüler felaketi
Cengi açlığı dehşeti
Gene de ayaktalar dimdik
Çünkü yaşamaları lazım
Faziletle delik deşik
Kurşunlarla delik deşik

Huzurun sultanı
Uyanışın sultanı
Hürriyet ver onlara
Utançsa bize kalsın
Biz utancı yıkmak için
Utanca güvendik

Türkçesi: Oktay Rifat

ACININ BAŞKENTİ

Gözlerinin eğrisi dolanıyor yüreğimi,
Bir raks bir dinginlik çemberi,
Zamanın aylası, gece beşiği ve güvenli,
Ve eğer hiçbir şey kalmadıysa aklımda yaşadığımdan
Gözlerinin her zaman görmediğindendir beni.

Yaprakları günün ve pembe şarabın köpüğü,
Rüzgârın sazları, kokulu gülücükler
Işık dünyasını saran kanatlar,
Gökyüzü ve deniz yüklü gemiler,
Gürültü avcıları ve renk kaynakları.

Tanların kuluçka yatağından doğan kokular
Yıldızların şamanı üzerinde yatan
Saflığa bağımlı gün gibi tıpkı
Dünya da bağımlıdır senin tertemiz gözlerine
Ve akar bütün kanun bakışlarında senin.

Türkçesi: Özdemir İnce

ÖLMEKTEKİ ÖLMEK

Gözkapaklarımın üzerinde ayakta duruyor
Ve saçları saçlarımın içinde
Biçimi ellerimin biçiminde
Gözlerinin rengi gözlerimin renginde
Gölgede yitip gidiyor
Tıpkı bir taş gibi gökyüzünde.

Gözleri var her zaman açık
Ve bir an olsun uyutmaz beni.
Düşleri var apaydınlık
Güneşler buharlaştıran
Güldürür, ağlatır beni ve güldürür
Konuşturur beni söylemeksizin tek bir söz.

Türkçesi: Özdemir İnce

ŞİİR

Yavrum bu senin gülüşünün ardında
Bütün sevda kelimeleri çırılçıplak
Memelerini tutup çıkarıyorlar boynunu
Sonra kalçalarını gözbebeklerini
Sonra ne varsa okşayış adına
Bütün bunları bulup çıkarıyorlar
Seni öptüğüm zaman gözlerinden
Yalnız sen göresin diye
Bu sevda kelimeleri

Türkçesi: Cemal Süreya

*Andre Breton (1896-1966)***ÖZGÜR BİRLİK**

Orman ateşi saçlı karım
 Isı şimşegi düşünceli
 Kaplan ağzında susamuru bel'li karım
 En iri yıldızlar demeti ağızlı kokart ağızlı karım
 Ak toprak üzerinde ak sıçan izi dişli karım
 Amber dilli perdahlanmış cam dilli
 Kesilmiş kurban dilli karım
 Gözlerini açıp kapayan bebek dilli
 İnanılmaz taş dilli karım
 Çocuk elyazısı elifi kirpikli karım
 Kırlangıç yuvası kenarı kaşlı
 Kışbahçesi tavanı şakaklı arduvaz şakaklı karım
 Cambuğusu şakaklı
 Şampanya omuzlu karım
 Buz altında kalmış yunus başlı çeşme omuzlu karım
 Kibrit bilekli
 Raslantı parmaklı kupa beyi parmaklı karım
 Kesilmiş saman parmaklı
 Zerdeva koltukaltlı karım
 Saint-Jean gecesi ve kurtbağrı koltukaltlı karım
 Deniz köpüğü ve bölme kollu karım
 Değirmen ve buğday karışımı kollu
 Füze bacaklı karım
 Umutsuzluk ve saat makinesi devinimli karım
 Mürver ağacı iliği baldırlı
 Baş harf ayaklı karım
 Anahtar demeti ayaklı su içen gemi işçisi ayaklı karım
 İncili arpa boyunlu karım
 Val d'Or boğazı boyunlu
 Sel yatağının ta içinde sözleşmek boyunlu karım
 Gece göğüslü
 yakut potası göğüslü karım
 Çiğ altında gül görüntüsü göğüslü

Günlerin açılan yelpazesi karınlı karım
Dev pençe karınlı
Dikey uçan kuş sırtlı karım
Civa sırtlı
Işık sırtlı karım
Yuvarlanmış dövülmüş taş ve ıslanmış tebeşir enseli
Ve biraz önce içilen bir bardağın düşüşü enseli karım
Tekne kalçalı
Avize ve ok tüyü kalçalı karım
Ak tavuskuşu tüyü sapı kalçalı
Duyulmaz dengeli
Kumtaşı ve amyant kabaetli karım
Kuğu sırtı kabaetli
Bahar kabaetli karım
Glayöl kasıklı
Altın damarı ve ornitorenk kasıklı karım
Yıllanmış bonbon ve yosun kasıklı karım
Ayna kasıklı
Islak gözlü karım
Menekşe zırh takımı ve mıknatıslı iğne gözlü karım
Uçsuz bucaksız çayır gözlü
Hapishanede içilecek su gözlü
Hep balta altında kalan odun gözlü
Su düzeyi gözlü hava toprak ve ateş düzeyi gözlü karım

Türkçesi: Selahattin Hilâv

KÜL KÂĞIDI

Sıkılacak kuşlar
 Bir şey unutmuşsam eğer
 Okulun paydos çanını çalınız denizde
 Adını hodam çiçeği korduk

Yarışın çözümünü vermekle başlıyoruz işte
 Bir kadın elinde kaç damla gözyaşı toplanabileceğini öğrenmek
 isteriz:

- 1) mümkün olduğu kadar küçük
- 2) orta boy bir elde

Bu yıldızlı gazeteyi buruştururken
 Ve sonsuz tenler bir kez dağların tepelerini ellerine geçirdikten
 sonra
 Vanucluse'de bir vahşi gibi küçük bir evde oturuyorum

Sürgüne mahkûm yürek.

Türkçesi: İlhan Berk

UYANIKLIK

Şu sallanıp duran Saint-Jacques kulesi Paris'in
 Ayçiçeğine benziyor
 Seine nehri gelip çarpıyor bazen ve yavaşça kayıp geçiyor
 gölgesi o motorların arasından
 Tam bu sırada parmaklarımın ucuna basıp uykumda
 Uykumda o uzanıp yattığım odaya giriyorum
 Ateşe veriyorum odayı
 Hiçbir iz kalmasın diye benden bu zorla alınan eremimden
 hiçbir şey
 O zaman bana kardeş kardeş bakan aynı boydaki hayvanlarla
 yer değiştiriyor eşyalar bakıyorum
 Bakıyorum aslanların yelelerinde ömürlerini tüketen

sandalyalar bakıyorum
 O beyaz karınlı köpek balıklar çarşafların titreyen o son
 küllerine karışıyor onlarla bir oluyor
 Aşkın gelip çattığı saatte o mavi gözkapaklarının saatinde
 Yanma sırasının bana geldiğini görüyorum, görüyorum o hiç
 olmuş görkemli deliğini nice şeyin
 Vücudum olmuş şeyi
 O deliği kara leyleğin sabırlı gagalarıyla araştırdığı
 ateşler arasından
 Her şey bitince gizlice Nuh'un gemisine giriyorum
 Aldırmıyorum artık çok uzaklardan insanlar geçiyormuş ayak
 seslerini duyuyormuşum aldırmıyorum artık
 Göbeği yağmurlarla kesilmiş ak dikenlerin arasından
 Görüyorum kılçıklarını güneşin
 O suç ortakları olan yoklukla varolmanın tırnağı altında
 Büyük bir yaprak gibi duyuyorum yırtılışım o insancıl çamaşırın
 Bütün o işçilikler solup gidiyor bir kokulu dantel kalıyor
 onlardan sade
 Bir kokulu dantel kabuktan canım bir göğüs biçiminde
 Bunca şeyin bir yüreğine dokunabiliyorum artık
 İpi tutuyorum bir

Türkçesi: İlhan Berk

SU HAVASI

1934'ün güzel yarıgününde
 Hava görklü bir güldü barbunya rengi
 Ve yaprakları sigara kâğıdından bir ağaçla başlardı orman
 Ben içine dalmaya hazırlanınca
 Çünkü seni bekliyordum
 Ve benimle gelirsen
 Nereye olursa olsun
 Gümüşün üzerine kazılı nakıştırmış ağzın
 Yaygın ve kırık mavi tekerleğin durmadan yükselerek
 Beni karşılamak üzere yarıştıyordu tüm büyüler

Bir sincap yüreğime ak karnını yaslamaya koşmuştu
Nasıl duruyordu orada bilmiyorum
Ama toprak suyunkilerden daha da derin yansılarla doluydu
Sanki kabuğunu parçalamıştı maden sonunda
Ve sen o korkunç değerli taşlar denizine uzanmış
Dönüyordun
Çırılçıplak
Bir büyük donanma fişegi güneşinin içinde.
İndirdiğini görüyordum ışınlılardan yavaş yavaş
Deniz keşanesinin kabuklarını bile oradaydım
Bağışla orada değildim ben artık
Başımı kaldırmıştım ak kadifeden canlı mücevher kutusu bırakıp gitmişti çünkü beni
Ve hüznüydüm
Yaprakların arasından gök parıldıyordu bir yusufçuk böceği gibi katı ve dalgın
Kapamak üzereydim gözlerimi
Birden birbirinden uzaklaşmış olan korunun iki eteği devrilip yıkıldığında
Gürültüsüz
Uçsuz bucaksız bir inci çiçeğinin iki orta yaprağı gibi
Bütün geceyi içinde saklamaya yeterli bir çiçek gibi
Şimdi beni gördüğün yerdeydim
Havada bir çan gibi duran kokuda
Değişen hayata dönmeden önce her gün yaptıklarınca
Zaman buldum dudaklarımı koymak için
Senin çam kalçalarına

Türkçesi: Attilâ Tokatlı

Tristan Tzara (1896-1963)

BİR YUNAN ŞAFAĞI

İşte kum işte vücudum
İşte mermer ve ırmak
Sayıların çınladığı masanın üstünde
Ay yüzlü şarap bardağı
Ve içinize işleyen kristalin sesi

Toprak kötü uykuyla dolu
Siyah gülüşün alevi altında ezilmiş zeytin ağacı
Oraya deniz alayını saçar
Daima muzaffer olduğunu bildiğinden

Artık kalmadı gökte kara damarlar
Ve macera yaprakları
Dallanmış flüt üstünde
Sevgililerin kucaklaşmaları
Neşeli oyunların arasından
Zalim gururları zehirlenmeye gidecek

Fakat çürüdü hayal
Başkalarının kanına girdi yerleşti
Barikatlar tüfekler
Ve Avrupa kayalıkları
Parçaladılar rüyayı
Ayrık pençeler

İşte son usare
Yanan ince köklerden
Ateşli parmak uçlarına dek
Gösterir insanlara bu aydınlığı
Çocuğun çığlık hülyası kurduğu
Ufka kadar toprak toprak

Maj kralları yeni doğumlara koşmada
 Dağa çıkmış dedi ki
 Ateşleri çoktan yanmış onların
 Karanlığın görünen kalbinde
 Yanıklaştı davet
 Şehirlerin yanağına kan çıkıyor

Bir adam şarkı söyler sokakta
 Işıklara bezenmiş gözyaşları
 Savrulan rüzgarlarla
 Körlerin maskesi altından

Türkçesi: Nezih Cansel-Erol Cansel

ÜÇ ÖĞLELER ARABİSTANINDA
 Üç öğleler Arabistanında
 Timsah yüzlü kulelerde
 O pırıl pırıl tenin Arabistanında
 O kara kara düşlerin sarığında

Çanlarda öten ateş
 O kapalı yavan gecelerde
 Kızların dilleri tutuk
 Suyunki tatlı

Ateş yalıyor aynaları
 Uyuyan kadınların yüzleri
 Yanıp duruyor boyuna
 Sabahın turunculuğunda

Bu on paralık memleket için

Belleğimiz boşalıyor
 Hatırı için bu alevin bu karın

Kör yelesinin altında
 Habire koşuyor açgözlü alev
 O canım parıltısı suların
 Gelecek suları peşinde

Haydi çocuğum uyu sen atım
 Şehirlerin gürültüsünü bastırarak
 O acı daha tam değil
 Dürüst ellerinde tepelerin

Türkçesi: İlhan Berk

DADA TÜRKÜSÜ
 bir dadacının türküsü
 yüreğinde dada olan
 çok yoruyordu motorunu
 yüreğinde dada olan

asansör bir kral taşıyordu
 ağır, narin, bağımsız
 kesti kocaman sağ kolunu
 yolladı onu Roma'daki papa'ya

bu yüzden
 asansörün
 dadası yok/yüreğinde artık

çukulata yiyiniz
 beyninizi yıkayınız
 dada
 dada su içiniz

Türkçesi: Ergin Ertem

Antonin Artaud (1896-1948)**YAKARI**

Kafalar ver bize ateş olsun kor olsun
Göksel yıldırımlarla yanmış kafalar
Uyanık kafalar adamakıllı gerçek kafalar
Yansıyarak senin varlığından gelsin

İç'in göklerinde doğurt bizleri
Sağnaklı uçurumlarla delik deşik
Ve bir esrime dolaşsın içimizi
Bir cırnakla akkor halindeki

Açız işte açız doyur bizi
Yıldızlar arası sarsıntılarla
N'olur göksel lavlar aksın
Kan yerine damarlarımızda

Ayır bizi böl parçala bizi
Ateşten ellerinin keskin yanıyla
Ölünen o yeri ölümün de uzağında
Aç işte üstümüze o alev kubbeleri

Silkele beynimiz sarsılsın
O senin görgün ve yordamın içre
yeni bir tufanın pençeleriyle
Bozulsun zekâmız alt üst olsun

Türkçesi: Cemal Süreya

MUMYAYA ÇAĞRI

Saltık karanlıkların başladığı
 bu deri-kemik burun deliklerin,
 ve bir perde gibi örttüğün
 bu dudak boyası

Ve sana düşte kayan bu altın,
 kemikten arındıran yaşam
 ve içinden ışığa kavuştuğun
 bu yanlıs bakışın çiçekleri

Ve bağırsaklarını ters çevirdiğin
 bu incecik eller, Mumya, korkunç
 gölgenin bir kuş biçimini aldığı
 bu eller

Ölümün kuşku verici bir ayindeki
 gibi süslendiği bütün bu şeyler,
 bu gölge gevezelikleri ve siyah
 bağırsaklarının yüzdüğü altın

İşte oradan iletiyorum sana,
 damarlarının kireç kaplı yollarından
 ve altının benim üzücüm sanki,
 en kötü ve en güvenilir tanıgım.

Türkçesi: Enis Batur

HASTALIK

Aralıksız burnunu sokması vardır tanrının
 büyüde,
 bir tin ya da bir varlık olarak değil de
 yüreğin
 daha çürümüş olduğu bir halde.
 Çünkü nedir ki yürek?

Bir çürüme,
 eti delen bir çürümenin

yürek sızısı ki
bu çarpan yivışık kan organizmasını,
bu aralıksız depremi,
bu yaşama baygınlığını yaratır.
Nedir bir yürek atışı?
Ansızın akışı, orada taşması
duran bir yaşam,
ve yeniden yola koyulan.
Neyin itelediği?
Bilinmiyor.
Şimdiden siyah bir gereklilik,
buyurgan bir beyin elisıklığı,
kırmızı etin dışkısını kaldırır
ve onu içindekini vermeye iter,
istediğini ve içindekini söylemeye.
Demek ki bu çürümedir tanrı,
bu kırmızı dışkı,
bu elisıklık.
Çünkü, bir hastalıktır tanrı.
Yaratıcı değil, yaratılan ile
yaratılmayan arasındaki Gayya
kuyusudur o.
Hiçbir zaman yeri doldurulamayan ve
doldurulmayan uçurum,
ama insanın her kan çekici düşüncesinde,
her buyrukçu bunaltıda burgulanan,
sıkıntılı ve tedirgin, önüne
bir başka bunaltı daha koymak için:
neden yapıldığını bilmeyen hoşnutsuz Varlığını,

oysa insan, o bilir bunu,
tek sağlığı yerinde olsun.

Philippe Soupault (1897-1990)

MEZAR TAŞLARI

FRANCIS PICABIA

Niçin

Seni mezarına dört köpeğinle

Bir gazeteyle

Ve şapkanla gömmelerini istedin,

İstedin ki taşına şunu yazsınlar

İyi seyahatler

Bir şey değil, öteki dünyada da deli zannedileceksin.

THEODORE FRAENKEL

Öldüğün vakit harikulade bir hava vardı

Mezarlık o kadar güzel ki

Hiç kimse mahzun olamadı

Epeydir de senin artık orada olmadığını sanıyorlar

Homurdanmalarını duymuyorum

Susuyorum

Yahut omuz silkiyorum

Cenneti görmeyi asla istemezdin

Nereye gideceğini artık bilmiyorsun

Ama sen işin alayındasın

MARIE LAURENCIN

Kafesteki bu güzel kuş

Senin mezardaki gülüşündür

Yapraklar dans ediyor,

Uzun uzun yağmur yağacak

Bu akşam hareketimden evvel

Ağaçların çiçek açtığını görmek istiyorum

Bir dişi geyik sessizce yaklaşacak

Bulutlar biliyorsun pembe ve mavidir

LOUIS ARAGON

Dostların küçük kızlar halka oldular
Sana çelenkler ördüler
Ufacık yalanlarıyla
Sana kâğıt getirdim
Ve çok iyi bir kalem
Ebediyette şiirler yazacaksın
Koruyucu melek seni teselli eder
Kırvatını bağlar
Ve sana gülmesini öğretir
Artık beni unuttun
Allah benden çok daha güzeldir

PAUL ELUARD

Oraya bastonunu ve eldivenlerini de götür
Düz dur
Gözler kapalı
Pamuk bulutlar uzaklarda
Ve bana allahısmaırladık demeden gittin
Bir yağmur
Bir yağmur
Bir yağmur

TRISAN TZARA

Kim o
Bana elini uzatmadın
Ölümünü duydukları vakit çok güldüler
Ebedi olmandan öyle korkmuşlardı ki
Son nefesin
Son gülüşün
Ne çiçek ne de çelenk
Sadece küçük otomobiller
Ve beş metre boyunda kelebekler

ANDRE BRETON

Bakışını gördüm

Gözlerini kapattığın zaman

Mahzun olmama izin vermedin

Ve ben bir şey yapmasam bile bol bol ağladım

Artık bana hiçbir şey söylemeyeceksin

Hiç ama hiç

Bir sürü adam çiçekler getirdi

Nutuklar bile söylendi

Ben hiçbir şey söylemedim

Seni düşündüm.

Türkçesi: Orhan Veli Kanık

OZANA ÖĞÜTLER

Su gibi ol

Pınar suyu bulut suyu

Renk renk olabilirsin ya da renksiz

Durdurmasın ama seni hiçbir şey

Zaman bile

Yollar pek uzun değildir öyle

Değildir pek uzak denizler

Korkma ne yelden

Ne soğuktan ne sıcaktan

Öğren türkü çağırmasını

Bıkmadan usanmadan

Türkü mırıldan ve kayar gibi git

Ya da kopar itip kak

Zıpzip zıpla fişkir ya da

Durgun su ol

Koşan oynayan

Arıtan su ol

Tatlı ve duru bir su

Çünkü arınmışlığın ta kendisidir su

Canlılar için yaşamdır o çünkü

Kazaya uğramışlar için ölüm.

Türkçesi: Tahsin Saraç

Louis Aragon (1897-1982)

ELSA'NIN GÖZLERİ

Öyle derin ki gözlerin içmeye eğildim de
Bütün güneşleri pırıl pırıl orada gördüm
Orada bütün ümitsizleri bekleyen ölüm
Öyle derin ki her şeyi unuttum içlerinde

Uçsuz bir denizdir bulanır kuş gölgelerinde
Soma birden güneş çıkar o bulanıklık geçer
Yaz meleklerinin eteklerinden bulutlar biçer
Göklerin en mavisi buğdayların üzerinde

Karanlık bulutları boşuna dağıtır rüzgâr
Göklerden aydıdır gözlerin bir yaş belirince
Camin karılan yerindeki maviliğini de
Yağmur sonu semalarını da kıskandırırılar.

.....

Ben bu radiumu bir pekbilent taşından çıkardım
Benim de yandı parmaklarım memnu ateşinde
Bulup bulup yeniden kaybettiğim cennet ülke
Gözlerin Peru'mdur benim Golkond'um Hindistan'ım

Kâinat param parça oldu bir akşam üzeri
Her kurtulan ateş yaktı üstünde bir kayanın
Gördüm denizin üzerinde parlarken Elsa'nın
Gözleri Elsa'nın gözleri Elsa'nın gözleri.

Türkçesi: Orhan Veli Kanık

GÜLLER VE LEYLAKLAR

Sen ey o çiçekler ey o değişmeler ayı
 Bulutsuz geçen Mayıs bıçaklanmış Haziran
 Bir daha artık ne o gülleri ne o leylakları
 Bir daha o ilkyazı unutamam hiçbir zaman

O korkunç kuruntuyu unutamam bir daha
 Alayı çığlığı kalabalığı güneşi
 Aşk arabalarını Belçika hediyelerini
 Havayı o arı uğultulu yolu sonra da
 O sakınmasız utkuyu kavgaları aşan
 Öpüşmenin kızıla döndürdüğü o kanı
 Çılgın halkın leylaklarla donattığı
 O ölüme gidenleri unutamam artık dünyada

Kutsal o eski zaman betiklerine çalan
 Fransa bahçelerini unutamam bir daha
 O akşamları büyüünü o sessizliğin
 Gülleri yol boyuncaki gülleri sonra da
 O bozgun yeline karşı duran çiçekleri
 Alaycı topları o bisikletleri şaşkın
 Korkunun kanadı üstünden geçen erleri
 O perişan kılıklarını konaklayanların

Ama neden bilmem bu benzetme kasırgası
 Durmadan hep aynı noktaya getirir beni
 Saint-Marth bir general kara bir dal yığını
 Orman yanında bir köşk Normandiya biçimi
 İşte tıs yok düşman karanlıkta dinleniyor
 Birden bize Paris düştü diyorlar bu akşam
 Dünyada ne o yitirdiğimiz aşkı bir daha
 Ne o gülleri ne de o leylakları unutamam

Flandres leylaklarını demetlerini ilk günün
 O tatlı izini yanakları söndüren ölümün
 Sonra sizi kaçışın gülleri taze güller sizi
 Yangın rengine çalan Anjou gülleri sizi

SÜRGÜN GECEŚİ

Vız gelir sürgüne sahte olsa da renkler
Hele görüntülere bir inanıversin insan
Burası Paris diye yemin edebilir o an
Duyuyorum mezardan geliyor keman sesi

Operadır diyor řu parlak değişken yalım
Perçinlemek isterdim aralık gözlerimde
Sıkışık balkonları bronz heykelleri yeşil çatıyı
Şu sönmüş zümrüdü ve řu gümüş tilkiyi de

Tanımiyorum diyor řu taştan dansözleri
Onları tefiyle alıp götüreni de
Denizaltı yansıısını kim koymuş alınlarına
Gözlerini ovuyor bir uyanık uyuyan “

Denizanaları diyor aylar aylalar
Parmaklarım altında yayılır solgunlukları
Opal taşlarıyla gözyaşlarıyla süslü Operada
Hıçkırıklarımı öykünüyor eksiksiz orkestra

Perçinlemek isterdim çılgın belleğime
Şu gülü diyor řu bilinmeyen ebemgümecini
Caddenin ucundaki düşsel balo elbisesini
Bizim için kılık değiştiren o her gece

Aklımda mı beni hatırlatan kahreden geceler
Diyor karanlıktı güvercinin kara gözleri kadar
Karanlığın zümrüdünden başka bize yok kalan
Biliyoruz artık biz ne demekmiş gece

Tek sığınakları aşktır bütün sevişenlerin
Ve tutar dudakların bütün akşamlar boyu
Mor bir göğün kavgasını Paris üzerinde
Ey sevecenlik rengi o alaca geceler

Elmaslarını gökkubbe senin için sürerdi
Ben de oynardım eşit şansla kalbimi sana
Dönen güneşi bulvarların şenlik fişekleri
Bir yığın yıldız yerde çatıların üzerinde

Şimdi düşünüyorum da aldattı yıldızlar
Rüzgâr sürüklüyordu bir yığın yeni düşü
Düşününün adımları çınliyordu sokakta
Sığınıyordu âşıklar sokak kapılarına

Kollarımızda çoğaltıyorduk sonsuzu ikimiz
Tutuşturuyordu beyazlığın bengi karanlığı
Ve görmüyordum gözbebeklerinin diplerinde
Altın gözlerini sönmeyen kaldırımların

Sebze arabaları şimdi geçer mi hâlâ
Eskiden ağır ağır çekerti yük beygirleri
Uykulu mavi adamların lahanasıyla dolu
Marly'nin artları şahlanırdı sislerde

Yaratıyor mu sütçüler o gümüş şafakları
Aziz Eustache tepesindeki dükkânlarına
İnanılmaz hayvanlar asıyor mu kasaplar
Kanlı karınlarına karanfiller takarak

Büsbütün susmaya karar vermedi mi daha
Sevmenin tadı bir akşam yitip gidince
Hani şu on meteliğe bir şarkı çalan
Bizim sokağın başındaki eski gramofon

Görecek miyiz gene o uzak cenneti
Hâl'i Operayı Concorde'u Louvre'u
Hatırlatıyor mu sana geceler inince gece
Taa yürekten gelen o sabahsız geceyi

BIRAKILMIŞ

Gitme sakın bir tanem hayatım benim
Yitirir renklerini gökyüzü sensiz
Tarlalar ıssızdır bahçeler çiçeksiz
Sakın gitme

Gitme sakın yelin gittiği yere
Bütün kuşlar sensiz uçup gider
Ve çılgındır bütün geceler
Sakın gitme

Gitme sakın suyun gittiği yere
Hor görüp mutluluğunu bardakların
Ve evrenini yemyeşil ağaçların
Sakın gitme

Gitme sakın o kan gibi öyle
Tıpkı beni vuran ele sıçrayan
Hem gücüm hem güçsüzlüğüm benim
Sakın gitme

Gitme Sakın ateşin kaçtığı yere
Yitirince saman gücünü biraz
Küllenince gitsin diye alıp başını
Sakın gitme

Gitme sakın bulutların içine
Fırtınalar dostu canım kartalım benim
Ölebilirim ölebilirim cesaretinle
Sakın gitme

Gitme sakın düşmandan yana
Toprağını alan silahını alan düşmana
Ve inan gözyaşlarının anısına
Sakın gitme

Gitme sakın bil ki hıyanet olur
Bu söylevler bu türküler şenlikler
Ey insanlar ne yaptığınızı bilin
Sakın gitme

Gitme sakın o git dedikleri yere
İnanıp yalanına iri iri lafların
Burada kanayıp dururken yara
Sakın gitme

Gitme sakın zalimden yana
Güçlendirme onu kendi ellerinle
Zincirlerini dövme sevdiklerinin
Sakın gitme

Gitme sakın haydi al tüfeğini
Köpeğini çağır dağıt karanlıktan
Avcı avcı sayı sende güç sende
Sakın gitme

Haydi al tüfeğini

Türkçesi: Özdemir İnci

İKİ KÂNUN²² ayının şiiri

Benim aşkım tıpkı bir menekşedir, mor, diş izleri gibi
 Aşkım işler yüreğime çıplak ayağın kumlara gömülmesi gibi
 Suyun derin öpüşleri susamış gibi hep onun izini gözler
 Aşkım benim o dingin gece yarısıdır ülkeden ülkeye gider
 Sensin benim aşkım, gümüşlenir odalarda aynalar senin sayende
 Biricik aşkım, dalgın aşkım, hava gibi ve sanki değişen gölge
 Diri aşkım benim, sümbül adımlarıyla yaşamımda yürümektedir
 Güzel aşkım, ki rengi yüreğimin boyadığı biricik renktedir
 O uzun gece gömleğinde, yakan aşkım benim, ey kadını
 Alevlerin okşamak için toprağa yayılması gibidir canım
 Acımasız aşkım, dokunur dokunmaz dağılan bir çiçek demeti
 Aşkım benim, titrek dudaklarımın yedi iklimde izlediği
 Aşkım benim, bütün diller onun için bağı açık gömlektir
 Yumağı karışmıştır cümlelerin ve iki eli böğründe bir haldedir
 Aşkımın eşliğinde çünkü dil unuttur bütün hile ve oyunlarını
 Başka bir sözcüğüm de yok bu kapıda söylemek için aşkımı
 Kim anlatabilir ki gün ışığı nedir ve nasıldır bir köre
 İşte şiir de ölür böyle sevdadan aşk sözleri söyleye söyleye
 Can verir tıpkı, ayın son çeyreğinde bir yılın bitişi gibi
 Anıların çürüyüp küflendiği şarkısız bir ülke gibi
 Yazdım ben bu dizeleri dipsiz uçurumunda mutsuzluğumun
 Acıdan kıvranırken yarından umutsuz birine benziyordum
 Bulamayan kazıtmak için bir anlamlı yazıt mezar taşına
 Güllerin ölümüne benzeyen o iki sözcük Aşkım benim'den başka

Türkçesi: Özdemir İnce

22 Aralık ve ocak ayları anlamına gelen Arapça "Kânun" sözcüğü özgün şiirde yer almaktadır.

MUTLU SEVİ YOKTUR

Hiçbir şeyi sürgit elinde tutamaz kışioğlu
 Ne gücünü ne güçsüzlüğünü ve ne de yüreğini
 Kollarını açtı sanırken bir haç olur gölgesi
 Bir tuhaf bir acılı kopmadır günleri
 Sıkı sarılmak isterken ezer mutluluğunu
 Mutlu sevi yoktur

Yaşamı şu silahsız askerlere benzer
 Ki başka bir yazgıyla donatmışlardır onları
 Neye yarar sabah erken uyanıp kalkmaları
 Çaresiz ve kararsız kalırlar akşamları
 Söyle bunları canım gözyaşını tutuver
 Mutlu sevi yoktur

Sevgilim güzelim yürekte yaram benim
 Bir yaralı kuş gibi taşıyım içimde seni
 Ve şunlar ki bilmeden izler geçmişimizi
 Yineler hep arkamdan ördüğüm sözcükleri
 Ve ölmeye can atar koca gözlerin için
 Mutlu sevi yoktur

Vakit geç artık çok geç yaşamı öğrenmeye
 Ağlasın yüreklerimiz topluca karanlıkta
 Bunca mutsuzluk ah küçük bir türkü uğruna
 Bir ürperti uğruna bunca sıkıntı bunca
 Ve de bunca hıçkırık bir gitar ezgisine
 Mutlu sevi yoktur

Hiçbir sevi yoktur ki yoğrulmasın acıyla
 Ve hele yurt sevgisi hele özellikle sen
 Hiçbir sevi yoktur sarartıp soldurmayan
 Ve hele yurt sevgisi hele özellikle sen
 Hiçbir sevi yoktur beslenmesin gözyaşıyla
 Mutlu sevi yoktur
 Ama ikimizin sevisi budur

MUTLU AŞK YOK Kİ DÜNYADA

Aslında hiçbir şey kâr değil insana
 Ne gücü ne zayıf yanları ne de yüreği
 Gölgesi bir haç gölgesidir kollarını açsa
 Ve kırar göğsüne bastırırken sevdiği şeyi
 Tuhaf bir ayrılıktır hayatı kapkara
 Mutlu aşk yok ki dünyada

Hani giydirilmiş erler bir başka yazgıya
 İşte o silahsız askerlere benzer hayatı
 Sabahları o yazgı için uyanmış olsalar da
 Tükenmiştirler ve kararsızdırlar akşamları
 Söyle yavrum şu sözleri ve sakın ağlama
 Mutlu aşk yok ki dünyada

Güzel aşkım tatlı aşkım çıbanım derdim
 Yaralı bir kuş gibi taşıyım seni şuramda
 Ve görmeden bakanlar şu halimize bizim
 Süzdüğüm sözleri söylerler benden sonra
 Ve her şey der demez ölür iri gözlerin uğruna
 Mutlu aşk yok ki dünyada

Yaşamayı öğrenmek bizimçin geçti çoktan
 Ağlasın gece içinde kalplerimiz yan yana
 En küçük şarkıyı mutsuzluktur kurtaran
 Her ürperiş borçlu baştan bir hayıflanmaya
 Ve her kitar havası beslenir hıçkırıkla
 Mutlu aşk yok ki dünyada

Acılara batmamış bir aşk söyle bana
 Yıkmamış kıymamış olsun bir aşk söyle
 Bir aşk söyle sarartıp soldurmamış ama
 İnan ki senden artık değil yurt sevgisi de
 Bir aşk yok ki paydos demiş gözyaşlarına
 Mutlu aşk yok ki dünyada
 Ama şu aşk ikimizin öyle de olsa

MUTLU AŞK YOKTUR

Hiçbir şey elinde değildir insanın:

Ne gücü, ne güçsüzlüğü, ne de yüreği.

Açtığına sansa da kollarını, gölgesi bir haçtır onun.

Paramparça olur avucunda sımsıkı tuttuğu mutluluk.

Bir garip, bir acılı boşluktur günleri.

Mutlu aşk yoktur.

Bir başka kader için giydirilmiş

Silahsız askerlere benzer hayatı.

Çaresiz, kararsız kaldıktan sonra akşamları,

Neye yarar ki sabahları erkenden uyanmaları.

Söyle bunları bir tanem, tut gözyaşlarını.

Mutlu aşk yoktur.

Güzelim, sevgilim, kanayan yerim benim.

Yaralı bir kuş gibi taşırım yüreğimde seni.

Ve onlar bakarlar bilmeksizin, geçerken biz,

Tekrarlayıp ardımdan benim ördüğüm sözleri:

Ve apansız ölürler iri gözlerin için

Mutlu aşk yoktur.

Vakit yok artık öğrenmeye hayatı.

Ağlasın birlikte yüreklerimiz gün ışıyınca dek.

Küçümencik bir şarkı için bile nice mutsuzluk gerek.

Bir ürperişi bile nice pişmanlıkla ödemek.

Bir ezgi için bile nice gözyaşları dökmek

Mutlu aşk yoktur.

Hüsrarla bitmeyen aşk yoktur.

Yara açmayan aşk yoktur kalpte.

İz bırakmayan aşk yoktur insanda.

Ve tıpkı senin gibidir vatan aşkı da.

Gözyaşlarına boğulmayan aşk yoktur.

Mutlu aşk yoktur

İkimizin aşkıdır bu gene de.

GÖZYAŞLARI DA BENZER

Çiniden meleklerin bozbulanık göğünde
 Bozbulanık göğünde boğuk hıçkırıkların
 Mainz'da geçen günleri birden anımsadım mı ne
 Hani şu simsiyah Ren'de ağladığı perikızlarının

Bir sokağın dibinde bazen bir asker bulunurdu
 Kimbilir kimin öldürdüğü bir bıçak darbesiyle
 Bazen de o zalim barış salınırdı ortada
 Yamaçlarını karanfilî beyaz şarabıyla süslü

Kirazların saydam alkolünü içtim
 İçtim fısıltılarla içilen dostluk yeminlerini
 Ne güzeldi saraylar tapınaklar ne güzeldi
 Ve anlamıyordum henüz yirmisindeydim

Bozgun denilince ne biliyordum ki
 Yurdun yasak aşk olduğunu nereden bilecektim
 Yitik umudu yeniden canlandırabilmek için
 Nereden bilecektim sahte peygamberler gerektiğini

Beni köklerimden sarsan şarkılar anımsıyorum
 Bir sabah duvarlarda birden beliriveren
 Tebeşirle çizilmiş işaretler anımsıyorum
 Gizemlerinin asla çözülemediği

Kim diyebilir belleğin nerede başladığını
 Nerede bittiğini şimdiki zamanın
 Geçmişin nerede ezgiyle el ele vereceğini
 Ve mutsuzluğun soluk bir kâğıda dönüşeceğini kim diyebilir kim

Düş görürken suçüstü yakalanmış çocuklar gibi
 Nasıl da kahredici oluyor yeniklerin mavi bakışları
 Nöbeti devralmaya gelen mangaların
 Ayak sesleriyle ürperirken Ren sessizliği.

Türkçesi: Atilla Tokatlı

Henri Michaux (1899-1984)

ALIN GÖTÜRÜN BENİ

Alın bir yelkenliyle götürün beni,
Eski ve ağır bir yelkenliyle,
Pruvada ya da köpüklerde, isterseniz.
Ve yitirin uzaklarda beni, çok uzaklarda.

Bir başka çağın koşumunda.
Aldatıcı kadifesinde karın.
Toplu birkaç köpeğin soluğunda.
Bitkin yığnında kuru yaprakların.

Kırmadan götürün beni, öpücükler içinde
Kalkıp inen göğüslerde, soluyan göğüslerde,
Halısında avuçların, gülümsemelerinde
Geçeneklerinde eklemlerin ve uzun kemiklerin.

Alın götürün beni, gömün daha doğrusu.

Türkçesi: Tahsin Saraç

MUTSUZLUKTA DİNLENME

Mutsuzluk, büyük çiftçim,
Mutsuzluk, gel otur şöyle..
Dinlen hele bir.
Dinlenelim biraz olsun, sen de ben de
Dinlen,
Gelip beni buluyor, yoklayıp sınıyorsun ve kanıtlıyorsun ki
Ben senin yıkıntınım.

Büyük tiyatrom, limanım, ocağım.
Altın mahzenim benim.
Geleceğim, gerçek anam, çevrenim.
Işığına, bolluğuna, iğrençliğine.
Salıyorum kendimi işte.

Türkçesi: Tahsin Saraç

BULANTI YA DA ÖLÜM MÜ BU GELEN?

Artık teslim ol, yüreğim,
Yeterince savaştık.
Ve dur, yaşamım, sen de
Korkaklık etmedik.
Elden geleni yaptık.

De bakalım, ruhum,
Gidecek misin, kalacak mısın,
Ver kararını.
Oramı buramı yoklayıp durma,
Kimi dikkatle, kimi şaşkınlıkla,
Gidecek misin, kalacak mısın,
Ver kararını.

Benden bu kadar, gücüm yok ötesine.

Siz beyleri ölümün
Ne sövüp saydım size, ne alkış tuttum.
Acıyın bana, bunca yolculukların bavulsuz yolcusuna,
Koruyucusuz, parasız pulsuz, ünsüz üstelik bir de
Güçlüsünüz kuşkusuz, her şeyden önce de gülünç,
Daha sınırı aşmadan size adını bağırın
Bu şaşkına acıyın,
Kapıp alın onu aranız
Uysun geleneklerinize, huyunuza suyunuza,
Yardım edin, yalvarırım, lütfen yardım edin ona.

Türkçesi: Tahsin Saraç

UĞRAŞLARIM

Pek ender bakabilirim biriñe pataklamadan.

Kimileri iç konuşuyu yeğ tutar. Bu bana göre değildir,

hayır. Ben en çok pataklamak isterim.

İnsanlar vardır lokantada karşımda otururlar ve hiç konuşmazlar,

bir süre dururlar öyle, çünkü yemek yemeye kararlıdırlar.

İşte bunlardan biri.

Kapıyorum herifi, pat.

Tekrar kapıyorum, küt.

Askıya asıyorum.

İndiriyorum.

Tekrar asıyorum.

Yeniden indiriyorum.

Koyuyorum masamın üstüne, bastırıyorum ve soluğunu kesiyorum.

Kirletiyorum, suya sokuyorum.

Hâlâ yaşıyor.

Ovup çalkalıyorum, çekip uzatıyorum (sinirlenmeye başlıyorum kestirip atmak gerek), sıkıyorum herifi, suyunu çıkarıyorum ve döküyorum bardağıma ve açıkça yere boşaltıyorum içindekini ve diyorum garsona: “Bana daha temiz bir bardak ver oğlum.”

Ama kötü hissediyorum kendimi, hesabı ödüyorum hemen ve gidiyorum.

Türkçesi: Özdemir İnce

YAŞLILIK

Akşamlar! Akşamlar! Bir tek sabah için nice akşamlar!
 Dağınık odalar, dökme bedenler, kabuklar!
 Bir iken bin uzanıyor yatağına kişi, kaçınılmaz bir bozulma!

Yaşlılık, gece lambası, anılar: hüznün arenaları!
 Gereksiz armalar, iskelenin yavaş yavaş sökölüp atılması!
 Böylece, daha şimdiden sepetliyor bizi!
 İtilip kakılmış! İtilip kakılmış olarak çekip gitmek!
 İnişin kurşunu, arkada sis...
 Ve bilememiş olmanın soluk çizgisi.

Türkçesi: Tahsin Saraç

YAŞAMIM

Bensiz çekip gidiyorsun, yaşamım.
 Hızla geçip gidiyorsun,
 Bense bekliyorum hâlâ bir adım atmak için.
 Kavgayı başka yere çekiyorsun.
 Kaçıp gidiyorsun böylece benden.
 Ardına düşüp gelmedim hiçbir zaman.

Us erdiremiyorum pek sunduklarına.
 İstedğim o ufak şeyi getirmiyorsun nedense hiç.
 Bu eksiklik yüzünden hep bunca şeye özlemim.
 Bunca şeye, o nerdeyse sonsuzluğa..
 Bu ufak eksiklik yüzünden, o bir türlü getirmediğin.

Türkçesi: Tahsin Saraç

Robert Desnos (1900-1945)

KARINCA

On sekiz metrelik bir karınca
 Başında bir de şapka,
 Var mı yok mu bilemem?
 Penguenlerle, ördeklerle dolu
 Arabayı çeken bir karınca
 Var mı yok mu bilemem?
 Fransızca konuşan bir karınca
 Latince ya da Cava dili konuşan
 Var mı yok mu bilemem?
 Peki! Neden olmasın?

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

RUE SAINT-MARTIN İÇİN DÖRTLÜKLER

Saint-Martin Sokağını sevmiyorum artık
 André Platard gideli beri oradan.
 Saint-Martin Sokağını sevmiyorum artık,
 Hiçbir şeyi sevmiyorum, şarabı sevmiyorum.

Saint-Martin Sokağını sevmiyorum artık
 André Platard gideli beri oradan.
 Dostumdu o, can yoldaşımdı benim.
 Odamızı, ekmeğimizi paylaştık.
 Saint-Martin sokağını sevmiyorum artık.

Dostumdu o, can yoldaşımdı benim
 Bir sabah çekip gitti oradan.
 Alıp götürdüler onu, hiçbir şey demediler,
 Bir daha görünmedi Saint-Martin Sokağında.

Ermişler adına yalvarıyorum,
 Peygamberler aşkına yalvarıyorum.
 Zaman geçiyor, hiçbir haber yok.
 André Platard bırakıp gitti Saint-Martin Sokağını.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

LEOPAR

Ormana giderseniz
Dikkat edin leopara.
Çok hafiftir sesi
Ve dört yandan gelebilir.

Akşam, mırıldanırken leopar,

Neşeli bir bülbül öter
Ve bu koca orman
Dinler onları ve şaşırır,

Ormandaki ağaçlar şaşırır
Leopar çıkagelir
Duyulur duyulmaz sesle
Bilinmeyen bir yerden.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

PELİKAN

Bizim serüvenci kaptan,
On sekizinde olduğu zaman,
Bir adadan, Uzakdoğu'dan
Alıp geliyor bir pelikan.

Gelgelelim bizim pelikan,
Yumurtluyor sonradan
Ve tıpatıp aynı olan
Bir yavru çıkıyor yumurtadan.

Sırası gelince yumurtlayan
Bu ikinci pelikandan
Yenisi çıkıyor, aman aman,
Bir başka yumurtlayan.

Bu iş böylece sürer gider uzun zaman
Yavru çıkmadan önce omlet yapılmazsa yumurtadan.

Türkçesi: Eray Canberk

SENİ ÖYLESİNE DÜŞLEDİM

Seni öylesine düşledim ki yitirdim gerçekliğini.

Bu canlı bedene sahip olmanın ve benim taptığım sesin çıktığı
bu ağzı öpmenin daha zamanı değil midir?

Seni öylesine düşledim ki senin gölgeni kucaklaya kucaklaya,
göğsümün üstünde kavuşmaya alışmış olan kollarım belki de senin
belini saramayacak.

Belini günler boyu ve yıllar boyu yöneten ve kendine çeken gerçek
görüntün karşısında bir gölge gibi kalacağım kuşkusuz.

Ey duygusal dengeler.

Seni öylesine düşledim ki zaman yok artık uyanmama hiç kuşkusuz,
Ayakta uyuyorum, yaşamın ve aşkın bütün görünümlerine sunulmuş
beden ve sana, benim için bugün tek önemli şey olan sana, senin alnına
ve dudaklarına belki de hiç dokunamam, ilk gördüğüm birinin dudak-
larına ve alnına dokunduğum kadar.

Seni öylesine düşledim, görüntünle öylesine yürüdüm, konuştum,
yattım ki görüntün bile silindi gözlerimin önünden ve yine de yaşamı-
nın güneş saati üstünde ağır ağır gezinen ve gezinecek olan gölgeden bir
kat daha koyudur gölgen, görüntüler arasında görüntün eksiksizdir.

Türkçesi: Eray Canberk

Jacques Prevert (1900-1977)

BARBARA

Anımsa Barbara

Yağmur yağıyordu o gün Brest'te durmadan

Yürüyordun gülümseyerek yağmur altında

Şaşkın hayran sırlısıklam

Anımsa Barbara,

Siam sokağında rastladım sana

Yağmur yağıyordu Brest'te durmadan

Gülümsüyordun

Gülümsüyordum

Tanıımıyordum seni

Sen de beni tanımıyordun
Anımsa gene de anımsa o günü
Unutma
Saçağın altında sığınmış bir adam
Adını ünledi
Barbara
Seğirttin ona doğru yağmur altında
Şaşkın hayran sıırıslıklam
Atıldın kollarına
Anımsa bunu Barbara
Sen diyorum diye de bana kızma
Sen diyorum bütün sevdiklerime
Ancak bir kez görmüşsem bile
Sen diyorum bütün sevişenlere
Tanımasam bile

Anımsa Barbara
Unutma
O yumuşak mutlu yağmuru
Mutlu yüzüne yağın
O mutlu kente yağın
Denize yağın
Tersaneye yağın
Ouessant gemisine yağın yağmuru

Ah Barbara
Ne hırboluktur savaş
N'oldun şimdi sen
O demir o çelik o kan yağmuru altında
Ya o adam n'oldu seni yürekten
Kucaklayan
Öldü mü kaldı mı n'oldu

Ah Barbara
Yağmur yağıyor Brest'te durmadan
Eskiden nasıl yağıyorsa öyle
Ama artık bildiğin gibi değil bura yok oldu her şey
Yıkık bitik bir yas yağmuru şimdi yağan
Demir çelik kan fırtınası bile değil
İtler gibi kuyruğunu titreten
Bulutlar yalnız bulutlar
Brest'te sular boyunca yitip giden itler
Çürümek için gidiyor uzaklara
Hiçbir şey kalmayan Berst'ten
Çoook uzaklara

Türkçesi: Teoman Aktürel

AŞK
Aşk
Öyle keskin
Öyle ince
Öyle umutsuz
Aşk
Gün gibi güzel
Hava gibi de kötü
Kötü havada
Aşk öyle gerçek
Aşk öyle güzel
Öyle mutlu
Öyle sevinçli
Öyle iğneleyici
Karanlıkta korkudan titreyen bir çocuk gibi
Rahat bir adam gibi gecenin ortasında
Öyle kendine güvenli
Başkalarını korkutan
Konuşturan
Solduran aşk

Gözetlenmiş aşk
Gözetliyorduk onları çünkü
Dehlenmiş yaralanmış ayaklar altına alınmış tüketilmiş
hiçe sayılmış unutulmuş aşk
Dehledik yaraladık ayaklar altına aldık tükettik
hiçe saydık unuttuk aşkı çünkü
Aşk tümünlen
Gene öyle diri
Güneşli hepten
Senin aşkın
Benim aşkım
Bir vakitlerin aşkı
Hep yeni olan hani
Hiç değişmeyen
Bitki denli gerçek
Kuş denli titrek
Yaz denli sıcak yaz denli diri
Gidebilirdik ikimiz
Gelebilirdik
Unutabilirdik
Uyuyabilirdik sonra
Gerçekleşebilirdik de
Orda kalsın aşkımız
Keçi gibi inatçı
İstek gibi oynak
Bellek gibi zorba
Üzüntüler gibi budala
Anı gibi tatlı
Mermer gibi soğuk
Gün gibi güzel
Çocuk gibi çıtkırıldım
Gülümseyerek bakıyor
Bize söylüyor bir şey demeksizin
Titreye titreye dinliyorum

Sesleniyorum sonra
Senin için
Benim için
Yalvarırım sana
Senin için benim için bütün sevişenler için
Bütün sevişmişler için
Evet aşka sesleniyorum
Senin için benim için
Tanımadıklarım için
Kal orda
Kımıldama
Gitme
Sevişen bizler
Unuttuk seni
Sen unutma bizi
Senden başka nemiz kalmıştı
Bırakma bizi soğumayalım
Çok daha ötelerde
Nerde olursa
Anımsat bize hep yaşadığımızı
Çok daha sonra bir korunun bir kuytusundan
Bellek ormanından
Fırılardan
Uzat bize elini
Kurtar bizi

Türkçesi: Teoman Aktürel

KAN TÜRKÜSÜ

Büyük kan birikintileri var dünyada
bu dökülen kanın tümü nereye gider
yeryüzü mi içer içip de başı mı döner
Öyleyse tuhaf bir başıdnmesidir bu
ylesine bilgece.. ylesine tekdüze
Yoo başı maşı döndüğü yok yeryüzünün
yeryüzü tersine dönmüyor
küçük el arabasını mevsimleri itiyor düzenle
yağmuru.. karı
doluyu.. güzel havayı
hiç mi hiç esrik değil yeryüzü
arada bir o da gücün
gz yumuyor püskürmesine küçük bir yanardağın
Dönüyor yeryüzü
dönüyor ağaçlarıyla.. bahçeleriyle.. evleriyle
büyük kan birikintileriyle dönüyor
bütün canlılar ulumaya başıyorlar
Boşveriyor
dönüyor yeryüzü
bütün canlılar ulumaya başıyorlar
vızgeliyor ona
dönüyor
dönüyor durmadan
kan da durmadan akıyor
Şu dökülen kan nereye gider
ldrlenlerin kanı., savaşıların kanı
yoksulluğın kanı
tutukevinde işkence edilenlerin
ana babaların kolayca işkence ettikleri çocukların kanı
ya hücrelerde başları kanayanların
ya çatı işçisinin
damdan düşen işçinin kanı
yeni doğan çocukla., yeni çocukla gelen
dalga dalga akan kan
ana bağıırır .. ocuk ağlar

kan akar., dünya döner
yeryüzü durmadan döner
kan durmadan akar
Dövülenlerin., ayaklar altına alınanların
dökülen kanları nereye gider
kendini öldürenlerin.. kurşuna dizinlenlerin.. cezaya
çarptırılanların kanı
ya pisi pisine kazara ölenlerin kanı
Sokakta yürürken bir adam
tüm kanı içinde
bir bakıyorsunuz oluvermiş
tüm kanı yerlerde
ötekiler yok ediyorlar kanı
kaldırıyorlar herifi
ama kan inatçı
ölünün olduğu yerde
neden sonra kapkara
biraz kan fışkırır daha...
pıhtılaşmış kan
yaşamın pası., bedenlerin pası
süt gibi kesilen kan
süt gibi bozulurken
bozulurken yeryüzü gibi
yeryüzü gibi dönerken
sütüyle., inekleriyle
yaşıyanlarıyla.. ölüleriyle
ağaçlarıyla.. yaşayanlarıyla.. evleriyle dönüyor yeryüzü
evlenmeleriyle
cenazeleriyle
kalıntılarıyla
yığınlarıyla
dönüyor.. dönüyor.. dönüyor yeryüzü
büyük kan ırmaklarıyla

Türkçesi: Teoman Aktürel

ÇEŞİTLİ

Eşek kral ve ben
 Sabaha sağ çıkmayacağız
 Eşek açlıktan
 Kral iç sıkıntısından
 Bense aşk ateşinden
 Aylardan Mayıs

Türkçesi: Can Yücel

BİR KUŞUN
 RESMİNİ YAPMAK İÇİN
 Önce bir kafes resmi yaparsın
 Kapısı açık bir kafes
 Sonra kuş için
 Bir şey çizersin içine
 Sevimli bir şey
 Yalın bir şey
 Güzel bir şey
 Yararlı bir şey
 Sonra götürür bir ağaca
 Asarsın bu resmi
 Bir bahçede
 Bir koruda
 Ya da bir ormanda
 Saklanır beklersin ağacın arkasında
 Ses çıkarmaz
 Kımıldamazsın
 Kuş bazen çabuk gelir
 Ama uzun yıllar bekleyebilir de
 Karar vermezden önce
 Yılmayacaksın
 Bekleyeceksin
 Yıllarca bekleyeceksin gerekirse

Resmin başarısıyla hiç ilişiği yoktur çünkü
Kuşun çabuk ya da yavaş gelmesinin
Geleceği olup da geldi mi kuş
Çıt çıkarma yok
Kafese girmesini beklersin
Girdi mi kafese fırçanla
Usulcacık kapısını kaparsın
Sonra kuşun bir tüyüne dokunayım demeden
Bütün kafes tellerini teker teker silersin
Yerine bir ağaç resmi yaparsın
Dallarının en güzeline kondurursun kuşu
Tabii ne yapraklarının yeşilini unutacaksın
Ne yellerin serinliđini
Ne de yaz sıcığındaki böcek seslerini
Otlar arasında.
Sonra beklersin ötsün diye kuş
Ötmezse kötü
Resim kötü demektir
Öterse iyi olduğunun resmidir
İmzanı atabilirsin artık
Bir tüy koparırsın usulca
Kuşun kanadından
Ve yazarsın adını resmin bir köşesine.

Türkçesi: Sabahattin Eyüboğlu

YUMURCAK

Kafasıyla evet diyor
 Yüreğiyle hayır
 Sevdğine evet diyor
 Öğretmene hayır
 Sözlüye kalkmış
 Soru üstüne soru
 Şunu yaz bunu çiz
 Derken bir gülmedir alıyor çocuğu
 Delice bir gülme
 Ve siliveriyor her şeyi
 Sayıları sözleri
 Adları tarihleri
 Tümceleri tuzakları
 Öğretmen tepine dursun
 Çılgınlıkları ortasında mucize çocukların
 Renk renk bütün tebeşirlerle
 Belalı kara tahtanın üstüne
 Resmini çiziyor mutluluğun.

Türkçesi: Sabahattin Eyüboğlu

KURŞUNA DİZİLMİŞ

Çiçekler bahçeler fiskiyeler gülüşler
 Ve yaşamak sevinci
 Bir adam serili yerde kanlar içinde
 Anılar çiçekler fiskiyeler bahçeler
 Çocuk rüyaları
 Bir adam atılmış yere kanlı bir bohça gibi
 Çiçekler fiskiyeler bahçeler anılar
 Ve yaşamak sevinci
 Bir adam yatıyor yerde uyuyan bir çocuk gibi

Türkçesi: Sabahattin Eyüboğlu

*Raymond Queneau (1903-1976)***BİR ŞİİR SANATI İÇİN****I**

Önemsiz bişeydir şiir
Antil adalarındaki bir urağan
ya da Çin denizindeki bir tayfundan
Formoza'daki bir depremde
olsa olsa bir parmak daha önemli

Yang-Si-Kiang su baskını
ki bir anda yüz bin Çinli boğulmuştur
-yok canım-
konusu değildir bir şiirin
Çok önemsiz bişeydir

Küçük kasabamızda çok şükür iyi eğleniyoruz
yeni bir okul yapacağız
yeni bir belediye başkanı seçeceğiz
sonra çarşı-pazar günlerini de değiştireceğiz
dünyanın ortasındaydık şimdi ufku kemiren
okyanus ırmağının kıyısındayız
Evet önemsiz bişeydir
şiir

II

İyi seçilmiş, şöyle dört dörtlük
birkaç sözcük
yeterlidir bir şiir için
yeterlidir evet
sözcükleri sevmek
bir şiir yazmak için

şiiir ortaya çıktığında
her zaman bilmez ozan
ne dediğini
konuyu sonradan aramak gerek
şiiirin adını koymak için
ama kimi zaman ağlanır, gülünür
yazarken bir şiiir
ne dersiniz deyin
her zaman aşırıdır
bir şiiir

III

Hay Allah bismillah nasıl şöyle bir küçük
şiiir yazmak istiyorum
Hop işte geçiyor bir tane
Küçük, küçük, küçük
gel oturuver kucağıma
gel bel ver öbür şiiirlerimin arasına
gel sokayım seni de
“tüm eserler”imin arasına
gel sana bir kafiye giydireyim
gel bir boyuna bosuna bakayım
sana bir ses bulayım
sana bir sözcük uydurayım
gel bir devşireyim seni
gel bir düz yazılayım seni

deyyus
tüyüverdi şıpın işi

Türkçesi: Ferit Edgü

MEŞE VE KÖPEK (I)

Havre'da doğmuşum Şubatın yirmi birinde
 Yıl bin dokuz yüz üçmüş,
 Babam tuhafiyeci, annem deseniz öyle,
 Tabii ben doğunca ikisi de sevinçten havaya uçmuş.
 Tuhaf bir biçimde haksızlığı kavramışım
 Bu yüzden günün birinde
 Vermişler beni bir sütnineye,
 Bu obur ve alık kadın da
 Dayamış hemen memesini ağzıma,
 Aman efendim o ne gür süt öyle
 O saat anlamışım şölene konduğumu
 İşim işmiş yani em allah em
 Armudu andıran o kadın nesnesini.
 Azıcık daha büyüyünce
 Yirmi beşinci yirmi altıncı ayımda
 Beni alıp kendi sofralarına oturtular
 Eh, ondan sonra daracık korseli günahkâr meleklerin
 Ve hüznü şeytanların lağımlara içi saman dolu kuşlar
 attıkları
 Koskoca bir ülkede
 Peder kral bendeniz de veliaht.
 Çekmeceler tıklım tıklım
 Abadan, kâğıttan çiçeklerle
 Demet demet çiçekler
 Şapkaları süslemek için
 Bir sürü zımbırtı işte.
 Babamın masasının üstü
 Metrelerce ipekli
 Bir araba düğme,
 Raflar desen dinine imanına dolu,
 Ekstrforlar, türlü türlü kurdele...
 Birkaç da kız vardı bu tatsız işte ona yardım eden
 Kupon mupon kesen,
 Merdivene çıktılar mı

Hiç sakınmadan oralarını buralarını gösteren.
 Zavallı anacığımşa
 Müziğe bayılırdı
 Ve boyuna piyano çalardı,
 O çaladursun
 Bir yandan da satış yapılırdı: şapkalar, danteller...
 Jean Henriette iner içki mahzenine
 Habire petrolin getirirdi,
 Mağazanın döşemelerini silmek için
 Kullanılan o yağlı kumu anımsıyorum,
 Bu pis nesnenin süpürülmesine ben de yardım ederdim.
 Pancurlar indirilirdi.
 Bir sıraya ata biner gibi atlayıp bağırırdım “perpette” diye
 (“Sonsuzluk” demek isterdim yani).
 O hanım kızlar içinde yetiştim işte
 İçime çekerek onların ter kokularını ve koltuk altlarında
 çalışmalarının ürünü olarak domurlanan o inci tanelerini.
 Hiç kızkardeşim olmadı,
 İniş dönemi Fransa’nın tek oğlu olarak
 Ağzımdan eksik olmazdı şekerleme.
 Ve tıkırındaydı bizimkilerin işleri
 Menkul kıymetleri yığıp duruyorlardı köşeye
 Yüzde üçten Panama hisse senetleri, Rus tahvilleri,
 Crédit Foncier’inki,
 S.S.C.B. de ters sonuçlara da yol açıyorlardı böylece.
 Benden büyük olan kuzenim kasadan para yürütüyordu
 Benim de yardımımıla.
 Ve çalışan kızlar arasından seçiyordu metreslerini.
 Buluğa erdiğimi anladığım gün ahlak dersleri verildi.
 Usuller falan öğretildi.
 Bu aile yasasına her zaman uydum
 Genevlere doğru yöneldim.
 Ama dönmem gerek biraz geriye
 Hep o çocuk olarak kaldım ben
 Uzun tren yolları çiziyorum özenle

Kabarmış dalgalar üstünde dans eden,
 Gemi resimleri yapıyorum
 Martılar uçuyor semaforlarının çevresinde,
 Sonra cuk gibi oturmuş sağlam şato resimleri
 Rüzgâr yelkovanları, askerleri, tabyalarıyla birlikte
 (Militarizminin sağlam kanıtları.
 Ama rövanş da yaklaşıyor, ha!
 Daha beş yaşımdayım o sıra) ve parmaklarımın altındaki bir
 prizma marifetiyle kolu bacağı uzamış adam resimleri,
 Ben tanıyorum onları, ama başkaları zavallı örümceklere
 benzetiyorlar hepsini
 Sanki okulda ne öğreniyorsun? Sayılar, çizgiler, harfler;
 bir yandan da burnunu karıştırıyorsun.

Türkçesi: Ferid Edgü

René Char (1907-1988)

KEÇİSAĞAN KUŞU

Geniş kanatlı keçisağan, dönen ve sevincini
 haykıran evin etrafında. Böyledir yürek.

Yıldırımını kurutur. Tohum saçar dingin gökyüzüne.
 Yırtılır yere değerse.

Kırlangıçtır onun yanıtı. Bu teklifsiz dosttan
 tiksindir. Değeri nedir kulenin dantelinin?

En karanlık oyuktadır durağı. Kimse yaşayamaz
 onun gövdesinden daha dar bir yerde.

Uzun aydınlıklı yazda, karanlıkta uçacak, gece
 yarısı kepenkleri arasında.

Göz yoktur erişecek ona. Tek var oluşudur
 onun haykırmak. İnce bir tüfek vurup indirecek onu.
 İşte böyledir yürek.

Türkçesi: Özdemir İnce

LA SORGUE

Yvonne'a Türkü

Çok erken giden ırmak, birden yoldaşsız,
Tutkunun yüzünü ver ülkemin çocuklarına.

Şimşegin bittiği, evimin başladığı ırmak,
Usumun çakılını unutuşun parmaklarına yuvarlayan.

İrmak, toprak bir titremedir sende, güneşe kaygı.
Ekmeğini yapsın her yoksul, gecesinde, senin ekininden.

Çoğu zaman cezalı ırmak, yüzüstü bırakılmış ırmak.

Elleri nasırlı çırakların ırmağı,
Kırılmayan yel yoktur dalgalarının doruğunda.

Boş ruhun, paçavranın ve kuşkunun ırmağın.
Çözülen eski acının, karaağaç fidanının, acımanın ırmağı.

Delilerin, coşkunların, tay yontucularının ırmağı.
Yalancıya alışmak için sabanını bırakan güneşin.

Kendinden iyilerin ırmağı, çiçeklenen sislerin ırmağı.
Şapkasını saran boğuntuyu gideren lambanın ırmağı.

Düşe saygının ırmağı, demiri paslandıran ırmak.
Gölgesini denize vermek istemeyen yıldızların olduğu.

Aktarılmış güçlerin ırmağı ve suları fışkıran çığlığın,
Asmayı çiğneyen ve yeni şarabın habercisi kasırganın.

Bu zindan delisi dünyada hiç yıkılmamış yürekli ırmak,
Hem amansız hem de dost tut bizi ufkun arılarına.

Türkçesi: Özdemir İnce

A...

Bunca yıllık aşkımsın benim,
Başdönmem bunca bekleyiş karşısında,
Ki yaşlandırıamaz, ürpertemez hiçbir şey,
Ne ölümümüzü bekleyenler bizim,
Ne bizimle savaşımlar inatla,
Ne bize yabancı olanlar hâlâ,
Ne de yitişlerim, geriye dönüşlerim.

Şimşir bir pancur gibi kapalı
İşte son bir güçlü talih
Sıradağlarımızdır bizim,
Sıkıştıran görkemimizdir.

Talih diyorum, ey çekiçlenmiş aşkım;
Yüklenebiliriz ikimiz de
Karşılıklı sır paylarımızı
Ve hiç dillendirmeyiz onları;
Birliğinde gövdelerimizin
Bulur ayrılığını sonunda
Başka yerlerden gelen acı,
Bulur güneşli yolunu sonunda
Merkezinde yırtıp yırtıp
Yeniden başladığı bulutumuzun.
Talih diyorum, öyle geliyor bana.
Yükselttin o doruğu
Bekleyişimin aşmak zorunda olduğu
Yarın yittiği zaman.

Türkçesi: Özdemir İnce

KRALİÇENİN DAVRANIŞI

Sarsılmak gerek büyümek için.
 Bugün halkım egemen oluyor surlara,
 Güneşin bana beşik olarak seçtiği.
 Saklıyorum yürek sözcüğünün bağladığı çifti
 yol gösteriyorum.
 Sönmüş olduğunu anlasalardı dünyanın
 Kaygılarını giderirdim bir kraliçe olarak.

Türkçesi: Özdemir İnce

AEREA'NIN KAPILARINDA

Mutlu zamanlar. Her kent kocaman bir aileydi
 korkunun birleştirdiği; işleyen ellerin türküsü
 ve göğün canlı gecesi aydınlatırdı onu. Ruhun çi-
 çektozu korurdu sürgün payını.

Ama sürekli *şimdi*, bir anlık *geçmiş*, egemen
 yorgunluk altında, söktüler gemi iskeletini.

Sıkı yürüyüş, dağınık sona. Dövülmüş çocuklar,
 yaldızlı saz dam, irinli insanlar, hepsi de çark
 işkencesine. Açıldı demir arının nişan aldığı gül.

Türkçesi: Özdemir İnce

VOSGE DAĞLARINDAKİ KULÜBE

Güzellik, tam sağımda, katı duygusuz yollarda,
 Lambaların konak yerinde ve kapalı cesarete,
 Donayım ve sen kadını ol aralık ayı.
 Senin uyuyan yüzündür gelecek yaşamım benim.

1939

Türkçesi: Özdemir İnce

DABO'NUN EL AYASI

Haydi öpücüğüm, bırak dayanıksız konutu,
 Bulunduğu aşkın, bir kaynağacı bak uzatıyor sana.
 Uyanık kaldı
 Yazın reçinesi, kışın karı.

Yaz 1953

Türkçesi: Özdemir İnce

Andre Frenaud (1907-1993)

PRAG

Işıklar sapsarıydı Mala Strana'nın dar sokaklarında.
 Başkanlık sarayı hâlâ uğultulu,
 fenerlerin altındaki ağaçlar gölgeli
 ve ben yürüyor, yürüyorum... Hava boş ve tatlı.
 Bu gece, ardımda çizgileri hemen yok oluveren
 takların arasında,
 neden birdenbire
 farkına vardım sevincinin
 ve insancıl barışın, taşın ve ağacın gücünün,
 kaderini yadsımaya çalışan insanoğlunun.
 İşte bugün Prag, senin gizin bu.
 Utanıyoruz.

Oh! Ne tatlı, ne hoş,
 Öpmek istiyorum yanaklarından.

-Yıllarca önce.

Çocuktum o zaman,
 bir adam gibi bakardım cesaretle
 Mathieu d'Arras kilisesinin alakaranlığına.

-Sonra, hayat...

Ve bu büyük heyecanla.
 yıldızlar arasında görülen tebessüm
 ve dostların durumu
 hayatı tatmak ve büyümek,
 büyükler gibi bakmak için.

Hayatın beklenmeyen şiddeti,
 bu çölün sonsuz cansıkıntısında,
 yıldızların maviliği,
 iç sıkıntısıyla, direnişle
 bitmeyen genişlik,
 davranışımızla beliren uzaklık.

Abes şiddeti yaşamın,
bu büyük kum ve çakıl çölünde.

-Fakat, ben bu kıyılara dönemeyeceğim artık, Prag.
Senin o anda anlaşılverişen adaletsizliğin,
taktığımız hak maskesi
korktuğumuzdan,
senden bize geçen adaletsizlik bu,
hepimizin oldu sonunda,
onur ve gurur kırıcı Almanya'da.
Bütün vaidlere rağmen gelişmesidir bu, hakkın,
bizi kavuran bu işgal.
Umudun fetişleri önünde senin alayların,
kurtulacaksın, kendini kabul edemeyen insan gibi
ve her şeyin öldüğü söylenmesi gibi
varlığının etini sertçe tümleyen
en derin rüyalar,
bu sürekli evrimin karşılığı
senin vaidlerine kanan insanların
bütün yükünü taşıyacaksın.
-O zamanlar acı gülüşün...
-Gülümse o zaman...
-Fakat hayır, olamaz bu, güzel ülkem.

İşte açılıyor kabuk
ve ortaya çıkıyor eşek,
aslan postu içinde,
bağırıyor yüzyıllar arasından: Yaşasın Fransa.
Dişleri sırtlıyor sevinçten. Alkış tutup tepmiyor,
anırışlar ile sarhoş.
Yürüyor: Onlar da yürüyorlar.
Arc de Triomph'a gidiyorlar topluca.
-Duyuyor musun? Duyuyor musun kokuyu?
Kentsoylular Etoile'da korku terleri dökerken

Meçhul Asker adına
açılan kollarının büyük ikiyüzlülüğünde...
Böyle bir yürekle, böyle bir domuzlukla
öldürüldü Thermophile habercileri de.

Sevinç çılgınlıkları yayılıyor...
Dostlar arasında yenilip içilen
ve alabildiğine haykırılan yemekler düzenleyelim...
Her yandaki masaların üstü çiçek dolu, düzeltiyorum onları.
Duvarcılar yükseltiyor anıtları para yardımıyla.
Küçük bir ev kurulacak
Güllerden ve arduvazdan, galipler için.
Bu bir başlangıçtır ancak...

Bağbozumları neşelidir kırlarda.
İşte ünlü bir yılın şarabı tütüyor
ve yaşıyor ihtiyarlar.
Bizi masalarımızdan çılgınlıkları ile rahatsız edenler
boğazlanıyorlar yazık ki.

Bu benim ülkem mi? Mutluluğun yolu mu?

Hep umutsuzluk mu sürececek ülkemizde
hiçlikten önce?

Bizi bağışlayın, kardeşler...
Kardeşler...

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

YATAN

Uyumak,
 Kapalı gözlerle değil de bomboş gözlerle
 Donmuş bir yürekle
 Tepeden tırnağa,
 Bütün düşünceler taptaze ve olgun.
 Bir de çirkef, neden olmasın.

Uyumak.
 Bütün yollar tükenmiş,
 Sönmüş bütün ışıklar,
 Yalnız tırnakları uzar ölünün
 Öbür dünyada.

Yeniden doğacaksam eğer
 Kurumuş ağaç içinde olsun bari,
 Ya da karlar içinde,
 Erirler çünkü,
 Ya da hiç düş görmeyen taşlar içinde.

Türkçesi: Yaşar Nabi

TATLI SEVİNÇ

Aralık sonu savaşın
 Ah o güzelliği kışın
 Ah tatlı çılgın tatlı dost
 Hüznün parıltısı.
 Duyulmuşun gülümsemesi
 Güvercin kadar gizli
 Yalnız dokunurcasına okşananlar
 Kar'ın elleriyle
 Gelin, daha aydınlık
 Bir ülkede evleneceğiz.

Türkçesi: Yasar Nabi

Eugéne Guillevic (1907-1997)

ŞİİR SANATI

Kendim için konuşmuyorum,
Kendi adıma konuşmuyorum,
Ben değilim söz konusu olan.

Azıcık yaşam, azıcık gururdan başka
Neyim ki ben.

Bütün her şey için konuşuyorum,
Biçimi olan ve olmayan her şey adına,
Ağırlığı olan her şey söz konusudur,
Ağırlığı olmayan her şey de.

Biliyorum ki çevremdeki her şey
Daha ileri gitmek, daha fazla yaşamak isteğinde,
Ölünecekse daha sonra ölmek
Zaman el verdiğiğinde

Bu, sizin derinizin altından gelip
Geleceğe doğru giden şimdinin sesidir.

Türkçesi: Eray Canberk

Marangozu gördüm
Ağaçtan yararlanırken.

Marangozu gördüm
Tahtaları ölçüp biçerken.

Marangozu gördüm.
En güzel tahtayı okşarken.

Marangozu gördüm
Rendeye uzanırken.

Marangozu gördüm
Doğru düzgün biçim verirken.

Dolabı yapıp çatarken
Türkü çağırıyordun, marangoz.

Tahtanın kokusuyla birlikte
Senin görüntün de içimde saklı.
Kelimeleri bir araya getiririm ben,
Benimki de seninkine benzer bir iş.

Türkçesi: Eray Canberk

CARNAC

Denizlerin dibindeki taşların arasında uyuyan
Kara dev
Kalkıp baktığında,

Göğün derinliğindeki gökcisimleri üşür
Ve dirsek dirseğe gelir ısınırlar.

Yüz binlerce ölünün ölü gözleri
Irmaklara düşer
Ve yüzerler.

Işığın önünde titriyordu
Ve titriyordu dalların önünde.

Pencerelerden memnun değildi
Ve kuşkulanıyordu kuşlardan da

Var olmayı bile
Becerememişti daha.

Türkçesi: Eray Canberk

TİLSİMLAR

Testere daldı ağaca
Ağaç ikiye ayrıldı

Ve testere oldu
Haykırıp bağıran.

Bir kuş kanadı
Değildi bu.

Rüzgârda çırpınan
Bir yapraktı.

Ne var ki
Rüzgâr yoktu.

Dünyanın güzelliklerini
Anlatmak gerekirse

Yel değirmenleri
Unutulmamalı

Rüzgârla allak bullak olan
Ve bizi unutan

Rüzgâr, tan ağartısı ve özgürlük için

Türkçesi: Eray Canberk

Jean Grosjean (1912-2006)

KIŞ

Dikenli günler, kararsız havalar, kaçak anlar,
hiç şansınız kalmadı artık ve işte efendiniz.
Yayıyor aylarını sevda eylülünden hazirana
geniş evlerinde Katalonya'nın.

Sonra erdi artık küfürler, girince
savaş düzenine mevsimler enginlerde.
Silah başına, kasım çamurları,
silah başına, çiçeğe duran elmalar.
Siz, iki ekinoksun kırlangıçları, kuşatın
yıkılan kalesinde direnen yazı.

Yükleyin, martın dolu yellerini, güz yağmurunu,
alevli yapraklarla zırhlı Lorraine yağmurunu
yükleyin o ağır ve kızlar gibi oynak atlarınıza,
saçlarında samanlar ve boğuk çığlıklarla
sürülerini sokaklarda koşturan kızlar
kadar oymak, o ağır atlarınıza.

Kahrolsun yaz! Yedekte tutuyoruz karı
gömmek için yenilenin gövdesini
kırağılar boyunca zindanda. Kahrolsun yaz!

Sevda kavuşur utkusuna köyün kıyısında.
Bir şey söylemez, kollarına alır onu, güler.

O zaman geçer önünden o kızgın, ağır ve karanlık
bekçisi, ağırbaşlı bulutları şubatın,
damlara karşı ve yolun çukurları üzerinde
parıldadığı görülür sağnak mızraklarının.
Artık bir seninleyim nice zamandır.
Ufukta kışın bodur ormanları
kuşatmış nicedir krallığımızı.
Göğün kırılğan sabahlarıdır bakışların.
Gezgin bulutların ağırlığı var tavrında.

Su birikintilerinde durur gün sen düş görsen.
Uyusan, bir gölge gelip oturur yanibaşımıza.

Ne bir meyve, ne bir çiçek, ne bir patırdı,
ne de bir yaprak, o gereksiz ardıçların dışında,
geçen yok, bir kuzgun ya bir saksagandan başka,
ancak rahat adımlarla saat tarlalarda dolaşmakta.

Tanrılar mı? hangi tanrılar? o senin
istenmeyen gülüşün olmadıkça, gülüşün,
köy yolları kavşağında, bir tapmak için gülüşün,
kocaman bir sessizlikle birlikte yukarlarda.

Türkçesi: Özdemir İnce

Alain Bosquet (1919-1998)

TAN OLMAK

Tan olmak
kutsamak için tanı;
kuş olmak
hayran olmak için kuşa;
çimen olmak
yaraşmak için çimen yaşamına:
yitmekti sevmek
sevilende.
Yele oldum
(günaydın, kısırak!)
Taşyaprağı oldum,
(iyi akşamlar, gelincik!)
ve şu yassı çakıl
öteki çakıllar arasında
dalgaların çarptığı.
Değişim,
artık değişmek istemiyorum:
seviyorum.
Aşk,
artık sevmek istemiyorum:
değişiyorum

Türkçesi: Özdemir İnce

KUŞKU

Neden gözlerin yaralı, neden gövden,
neden memelerin üzgün avuçlarımda,
neden ağırsın: birkaç pişmanlık acısı,
birkaç amaçsız kar, biraz reçine?
Bir adam orada kendi darağacıyla
dinleyen serçe sıcaklığı arasında;
burada bir kadın, ama göze alamıyor aklı
başkaldırmayı kuşkuya.
İkisi de insancıl sözcükler yaratırlardı,
imgeler yaratırlardı her ikisi de
ama ne yapıyorlar şimdi, artık
yalnızca bir yabanıl hayvan olan elleriyle?
Neden kitaplar yazalım isteksizce,
neden yetindim boş sayfalarla,
neden yaşayıp duralım
her sözün yeni bir intihara sürüklediği
düş kırığı ozanlar?

Türkçesi: Özdemir İnce

OZANIN AŞKI

Bir ozan seviyor sizi
dişi bir meşe olmak
hakkı tanıyor size
yüz tapınaktı bir ırmak
gezgin bir kuyruklyıldız
bir ozan seviyor sizi
alıştırmak için sizi
kenar mahallelerine
siz olacak evrenin
bir ozan seviyor sizi
ve sorumlu tutuyor sizi
çok uzun bir sonsuzluktan
uysal tanlardan
uçan balıklı göllerden
bir ozan seviyor sizi

ve her şey izinli size
 mutlu böcek
 kutsalın kutsalı günah
 bir ozan öldürüyor sizi
 daha çok sevmek için
 sizinle besleyeceği sözcükleri

Türkçesi: Özdemir İnce

HİÇ ANLAMADIN
 Hiç anlamadın
 nasıl sevilir -yitmek için-
 önemsiz nesne:
 tabak, çakı, sönmüş lamba.
 Hiç anlamadın
 nasıl sevilir -kendini bulmak için-
 ayaktakımı meyveler:
 elma
 yaban kirazı,
 bir kırlangıcın gizlendiği karpuz.
 Hiç anlamadın
 insan nasıl sever:
 aşksın sen.

Türkçesi: Özdemir İnce

BİR TEKNE VER ONLARA
 Bir tekne ver onlara:
 ufku zıpkınlamaya gidecekler.
 Bir çakıl ver onlara:
 bir dağ yapacaklar ondan.
 Birkaç sözcük ver onlara
 kutsal kitaplarını yazsınlar diye
 ve bir fırça
 ikinci bir gök çizmek için.
 Ama sakınmak istiyorsan eğer,
 bir kez bak onlara başka bakma:
 üzerinde bir evren kuracaklar.

Türkçesi: Özdemir İnce

Rene Guy Cadou (1920-1951)

HELEN

Erişeceğim sana Helen
Donmuş pırıl pırıl sabahlarda
Meyve bahçelerinin kabuğu altında
Taş kafeste
Omuzunun kendine yuva yaptığı

Sen bütün günler
Kuşkulu ve uykucu
Üzerinde gözlerimin
Ellerin iki başıboş tekne
Tanır yazı insanlar
Şu saydam alnında
Ve ne zaman öğrenmek istesem geçmişini
Beni otlar, av hayvanları, ırmaklar yanıtlar.

Seni görmeden daha
Düşmedi dilimden adın
Bana ayak sesini ansıttırdı
Düşen her yaprak
Yeniden yaratırdı yüzünü
Açılan dalga
Ve bir handın sen
Bütün köylerin bütün çıkış kapılarında

Türkçesi: Özdemir İnce

AVRUPA

Her yer gece
Yürüyen gölgelerle dolu dünya
Akınız kara gelincikler basamaklar üzerinden
Bilinmez bir ceset zehirliyor buğdayları

Ağlayan kadınlar var
İçinde çiçekler bitmiş paslı bir miğfer
Toprağın kokuları
Tüfeğin parlayan gözü sisin kirpikleri altında
Ve ateşin gözkapaklarını tutan el

Kimileri karları zorluyor
Kimileri denize açılıyor okuldan çıkınca
Kimileri durmadan kanıyor çarmıhta
Terk etti son akşam yemeğini Tanrı
Beyaz ekmek kalmadı masalarda

Ah bir uyuyabilsek dallar arasında
Ama ya gökyüzü salıverirse üzerimize çığlarını
Selam tembeller
Yumak yapıyor yüreğini
Önlüğünün altında öğrenci

Koru güzel yüzünü
Görünümü son silah sesleri kurtarıyor
Ve boyun eğiyor kolum gelip geçici dostlara.

Türkçesi: Özdemir İnce

BU SAATTE DÜNYADA

Bu saatte dünyada
Bir küçük kız vardır belki çiçek toplayan
En güzel ülkenin bir yol kıyısında
Ve bir limanda mendil sallamaktadır biri
Uzun uzun şifreli telgraflar gibi
Gösterişli arabalar düşünüyorum
Chavignéde yengeç dolu bir dereyi
Ve son sayfasını istasyonu düşünüyorum
Rüzgârın uğuldadığı bir akşam
Hiçbir zaman inmeyeceğim istasyonu
Boş villalar vardır kıyıda
Ve dumanla kaplıdır bir plaj oteli
Yitmiştir can sıkıntısı dumanında
Bir bataklığın ucunda ya da
Garip bir şato vardır gecenin içinde
Ve Montepin okur piposunu usulca tüttürerek yaş bahçıvan
Bir transatlantik vardır okyanusta
İkiz kardeşidir sanki Nuh'un Gemisi'nin
Ama özlemektedir üçüncü sınıf öğrencisi çocuk
Küçük çiftliklerini ve bayram günlerini
Ve bisiklet yarışlarını kasabalar arasında
Bu saatte dünyada
Bir çiçek açar
Birden bir kanıt bulur bir ozan
Ve güneşin şişesine
Bir pervane gibi düşeceğini sanan uçman
Gülmeye başlar sarhoş ve açar yakasını
Ah yaşlanmadığım şu dakikada
Ne gelir elimden seni düşünmekten başka
Güvercin memelerini
Ağzını
Ellerini
Kusursuz güzelliğini
Uzun bacaklarını beni coşturan
Ve okşayışlarını
O her akşam bir leylak gibi açan.

Türkçesi: Özdemir İnce

HER ZAMAN BİR ŞEY KALACAK ONDAN
Tanrım bir insan olarak düşünüyorum seni
Oturmuşsun Eiffel Kulesi'nin son sahanlığına
Kaygısızca sigara sarıyorsun
Yukarıdan bakarak boğulan insanlara
Çok oldu birlikte tatil yapmayalı
Son kez sanırım anımsarsın
Eli kulağındaydı savaşın
Bir yerde küçük bir limanda
Sabahları erkenden düşüyordun yola
Omuzuna balık ağını atarak
Çok sonra buluşabildik bir daha
Kasım ayında yükselen bir yolda
Pas rengiydi ağaçlar ve yağmur yağıyordu
Bir baskından dönüyordu haydutlar
Tanrım yazık değil mi sence
Benim gibi yolculuk vurgunu birinin
Oturup beklemesini seni bekler gibi
Yaşlı köy postacısını 1900'lerden kalma
Gökyüzü şatom! Athena tapınağımdır benim!
Athena sineması sen o çocukluk yıllarımın
Piyanosahaneliği ve sessizlik
Büyük kargaşalık komşu odadaki
O tam sonsuzluğa bakan.

Türkçesi: Özdemir ince

Yves Bonnefoy (d. 1923)

TİYATRO

I.

Sekilerde koştuğunu görüyordum,
Savaştığını görüyordum yele karşı,
Soğuk kanıyordu dudaklarında.

Parçalandığını gördüm, ölü olmaktan kıvandığını
ey ondan da güzel olan
kendi kanıyla lekelerden beyaz camlarını yıldırım.

VI.

Hangi solgunluk vuruyor sana, yeraltı ırmağı,
hangi atardamar kopuyor sende, nerede yankılanıyor
düşüşün?

Kaldırdığın bu el açılıyor birden, tutuşuyor.
Geriliyor yüzün. Hangi yoğunlaşan sis söküp alıyor
bakışını benden? Gölgenin ağır yalvarı, ölümün
sınırı.

Uzaniyor sana dilsiz kollar, ağaçları bir başka
kıyının.

XIII.

Yüzün toprakla aydınlanmış bu akşam,
Görüyorum ama çürüyüşünü gözlerinin
Ve artık anlamı yok yüz sözcüğünün.

Dönen kartallarla aydınlanmış içdeniz,
Bir imgedir bu. Soğuk tutuyorum seni
Görüntünün artık erişemeyeceği bir derinlikte.

Türkçesi: Özdemir Ince

AKŞAMIN IŞIĞI

Akşam,

Şu aralarında konuşan kuşlar, belirsiz,

Birbirini ısırarak, aydınlık,

İssız böğürde kıvıldaayan el.

Devinimsiz duruyoruz uzun suredir.

Fısıltıyla konuşuyoruz.

Ve çevremizde zaman renk bataklığı gibi.

Türkçesi: Özdemir İnce

YIKINTILARIN KUŞU

Yıkıntıların kuşu ayrılır ölümden,

Boz kayalarda yuva yapar, güneşte,

Tüm acıyı aştı, tüm belleği,

Bilmiyor artık yarın nedir sonsuzda.

Türkçesi: Özdemir İnce

ÖLÜMLÜ YÜZ

Eğiliyor gün geçmişin ırmağına

Yeniden ele geçirmeye çalışıyor

Erken yitmiş silahları

Mücevherlerini o derin çocuksu ölümün.

Göze alamıyor öğrenmeyi

Gerçekten gün müdür

Ve sevebilir mi bu tan sözünü

Onun için günün duvarlarını delen.

Bir meşale taşındı külrengi günde.

Ateş parçalıyor günü.

Bir saydamalığı var ki alevin

Acı acı yadsıyor günü.

Türkçesi: Özdemir İnce

GÜRCİSTAN

Gürcü edebiyatının ilk örnekleri, sözlü edebiyat ürünlerinin yanı sıra, ermişlerin yaşamöykülerini içeren dinsel yapıtlardır. Bizans toprakları içindeyken Hıristiyanlaştırılan bu ülkede dinsel konulu edebiyat birkaç yüzyıl boyunca etkinliğini sürdürmüştür. Şota Rustaveli'nin 13. yüzyıl başlarında yarattığı “*Kaplan Postuna Bürünmüş Yiğit*” adlı destanı ise epik türün bir başyapıtıdır. Gürcü edebiyatında romantizm, gerçekçilik gibi akımların ortaya çıkması, ülkenin Rusya'yla birleştiği XVIII. yüzyılda gerçekleşmiştir. Şair ve denemeci prens İ. Çavçavadze öncülüğünde kurulan *Pirveli Dasi* (“İlk Grup”) Rus eleştirel düşüncesinden etkilenen bir aydınlanma

hareketidir. Bunu Rus popülizminden etkilenen, şair ve gazete yazarı G. E. Tsereteliy öncülüğündeki “İkinci Grup” izlemiştir. Bu tarihlerden sonra Gürcü edebiyatı (ve şiiri) Rus (ve genel olarak Batı) şiirinin modern aşamalarını yaşamıştır. Kazbegiy, V. Pşavela, Aragvispireli gibi adların öncülüğündeki toplumcu hareket, Yaşvili (1895-1937), T. Tabidze (1895-1937), Leonidze (1889-1941) gibi şair ve yazarların oluşturduğu simgeci akım, yirminci yüzyıl başları Gürcü şiirinin en önemli edebiyat akımlarıdır. Günümüzde Abaşidze (doğ. 1909), A. Kalandadze (doğ. 1924), Berulava (doğ. 1924) gibi şairlerin temsil ettiği modern Gürcü şiiri, A. Blok, B. Pasternak gibi Rus şairlerini etkilemiş, çok yetkin şairlerce Rusçaya çevrilmiştir.

İrakil Abaşıdze (d. 1909)

GÜZ

Bulutlar

Karanlık bulutlar

İndi iyice aşağılara

Güneşliyen gün, kapandı birden.

Eski yara yerleri

Askerlerin

Sızlıyor şimdi

Askerler ki yoktur ayrımları

Şairlerden

Bin övgü onlara, bin şan!

Savaşın ateşinde pişip

Kardeş oldular şairlerle.

Aynı acı yazılıdır

Çünkü şairlerin alnına da

Ki nükseder

Havanın her değişiminde...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

ŞAFAKTAN ÖNCE KAR

Şehir sırtüstü uyuyordu

Yüzünde yorgun bir gülümseyişle

Anımsamaya çalışır gibi

Geçmiş günün olaylarını

Ve az önce şafaktan

Yorgan kayıverince

Uyuyan Tiflis

Bir beyaz nevresimle kaldı

Boşuna değil şafağın

Mucizeler vaat etmesi

Bu sokaklara beyazını

Boşuna çekmedi kış

Sessizlik ve bilgelik doldu

Bir eski kitap mahzeni gibi her yer

Gizemli bir bekleyişe

Gömüldü dilsiz evler

Ve ıssız Mtatsmindada

İki anlamlı bir desen belirdi

Bezendi tunç renkli yamaç

Parlak nakışıyla hayatın

Baktı şehre dağdan

Dilsiz bir hayranlıkla Akaki

Apak aydınlığında

Kışın ve kendi saçlarının

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

RESSAM NİKO PİROSMANİNİN YİTİK MEZARINDA
BİR GÜN

Baharın böylesini

Görmedim doğrusu ya

Yağmur yağmur

Kasımdayız sanki

Koptu ipi

Yaşamanın

Karardı gelecek

Her umudun sonu geldi

Fakat elbet

Geçer bu sanrı da

Ömür boyu

Sürmez bu sağnak

Ve işte senin

Doğum gününde

Toplandık hepimiz

Mezarında

Gök senin şerefine mi

Aydınlanıverdi

Sen misin yoksa

Çevreyi aydınlatan

Gün nasıl da

Esnek, parlak

Toprak nasıl da

Pırıl pırıldı

Bağrında açan

Yaban gülleriyle

Kendi yarattığın

Dünyayı sen

Tanrıya sunduğunda

Titreyen ellerinle

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

ALAZAN'IN KİYİLLERİNDE

Bilirim tabiatın konuştuğu dili
Güzellik ve bilgelik dolu sesini tanırım
Düşen yaprağın mırıltısından anlarım
Alazan dağlarının türküsünü, benden sorun!

Borbal dorukları neler anlatır
Sakhor tepeleri, Khador geçitleri,
Vadiyi seyreden dağ ne düşünür?
Altın tenli güzel ne fısıldar, benden sorun!

Buzlu kayaların çıtırdısını
Yüreğini ovaya açan kaynakları
Nisan ayının çılgın sellerini
Uyku dolu gözün dingin yüzünü, benden sorun!

Bilirim tabiat-kitabını okumayı
kulak vermeyi sesine, ölümsüz güzelliklerle dolu;
Buğdayın ve otların incecik sözlerini
Ve güneşin canlandığı üzüm denilen elması, benden sorun!

Rüzgâr neler fısıldar anlarım,
Tanırım kuşu uçuşundan,
Şu dünyadan çekip gittiğim an
Biliyorum, bu cıvıl cıvıl konuşmalardan
İnsanoğlunun diline dökülmeyen bir şey kalacak

Türkçesi: Selâhattin Hilâv

*İossif Grişaşvili***YUVARLANAN TAŞ**

“Dur durak bilmiyorsun, korkuyorsun bir yerlerde kalmaktan
 “Ne garip! Demek böyle yaratılmışsın sen!” diyorlar.
 Doğru! Sonuna kadar yaşıyorum, sonuna kadar söylüyorum,
 türkümü.
 Kim kınayabilir beni coşkunsam; kabıma sığmıyorsam.
 Köpüklü bir selin önünü çevirseniz
 Durgun ve bulanık bir birikinti kalır geriye!
 Delişmen bir ırmak gibidir ruhum
 Kıvılcım yüklü dalgalarını devirerek akan
 Öylesine tedirginim; öylesine çılgın! seviyorum alınyazımı!
 Yuvarlanan ve yosun tutmayan taşın alınyazısını!...

*Türkçesi: Selâhattin Hilâv**Anna Kalandadze (1924-2008)***DUT AĞACI**

Penceremden atlayacak dut ağacı, kuşkusuz!..
 Odama süzülecek, sürünecek saçlarıma.
 Adımı çağırıyor, sesleniyor, kıvranıyor sanki
 Elmas yapraklı dik başlı ağacım!
 Nasıl da eziliyor yüreğim, fısıldayışlarından
 Nasıl da tutku yüklü, yakıcı bu sözler!
 Biliyorum penceremden atlayacak dut ağacı;
 Birden odama süzülecek
 Saracak gövdemi

Türkçesi: Selâhattin Hilâv

İossif Noneşvili

VAR BÖYLE BİR ÜLKE

Bir beşik gölgesinde sallanan, asmaların
 Bir kavalın tatlı inleyişi,
 Dilden dile dolaşan ölümsüzlük ve yiğitlik türküleri
 Bir halkın, Rustaveli'nin şiirlerinde.
 Tertemiz kanıyla atalarımızın
 Yıkanmış bir toprak; güneş ışınlarıyla taçlanan,
 Uçurumlara sıçrayan uğultulu seller
 Karlı dağlar: ovalarda bülbüller.
 Ansızın bir geyik sürüsü,
 Bir kartal gökyüzünde salınan...
 Söylediğim gerçek, var böyle bir ülke.
 Var böyle bir ülke: adı Gürcistan!
 Güçlü erkeklerin güzel kadınların buyruğunda

İavnana: Orolova. Rero...

Bağlar, çayırlar, buğday tarlaları
 Durmadan ısıtır yaşamayı; ısıtır aşkı!
 Bir atasözü:
 “Mutluyuz bölüştüğümüz zaman kuru ekmeğimizi.”
 Açar dostlara yüreğinin,
 Ve de evinin kapılarını ardına dek:
 Bir tanrı konuğudur gelen mutlak,
 Diye düşünen yiğit halkı!
 Söylediğim gerçek, var böyle bir ülke,
 Var böyle bir ülke, adı Gürcistan.
 “Dağları ovaları da olsa bir küçük ülke”
 Demeyin; gökyüzündedir o doruklar;
 Okşar durur güneşi,
 Bir elde kadeh bir elde çiçek.
 Karşılama hazırlanır baharı!..
 Bir yücelik düşü varsa
 Ölümsüz halkının yüceliğidir o!
 Yüreği kıvançla dolu.
 Seyreder gelecek denen sancağın çırpınışını,
 Söylediğim gerçek, var böyle bir ülke
 Var böyle bir ülke; adı Gürcistan!..

Türkçesi: Selâhattin Hilâv

AYNI SES, HEP

Parçalayacağın ekmek gibiyim ben
Yakacağın ateş gibiyim, arı su gibiyim
Ölümler yurduna seninle gidecek olan.

Köpük gibiyim

Senin için ışığı ve limanı olgunlaştıran.

Kıyıları silen gece kuşu gibiyim

Ansızın akşamın yeli gibi daha soğuk ve ansızın

Türkçesi: Özdemir İnce

HİNDİSTAN

3.287.000 km²lik yüzölçümü ve 843.900.000 nüfusu ile (1991 sayımına göre) dünyanın en büyük yüzölçümüne sahip nüfusça en kalabalık ülkelerinden olan Hindistan'da konuşulmakta olan diller de dört büyük aileye ayrılır. Bunlar, hint-ari, dravid, çin-tibet ve güney asya dilleridir. Hint-ari dillerini nüfusun % 73'ü konuşmaktadır. Hindistan'ın en eski edebiyat ürünleri sanskritçedir. Hindu'ların konuştuğu çeşitli hint-avrupa dillerini belirten "hindi"cenin kaynağı da sanskritçedir. (Hint-ari dilleri, İran diline benzeyen, bu nedenle de kimi kez aynı öbekte ele alınan hint-avrupa dillerinin bir koludur) XIII. yüzyıldan başlayarak hint-ari ailesinin coğrafi alanı içinde önce sözlü, sonra da yazılı olarak büyük bir edebiyat gelişmiştir. Böylelikle, çeşitli lehçeler (bengali, maithili, avadhi, braj, racastani, marathi) birer edebiyat dili düzeyine gelmiştir. "Mahabarata", "Ramayana" gibi büyük destanların sözlü edebiyattaki ilk öğelerinin ortaya çıkışı milattan önceki 5-6. yüzyıllara uzanır... Milattan sonraki ilk yüzyıllarda lirik şiir türleri ve dram türü gelişmeye başlamıştır. Eski Hint edebiyatı uzak doğu halklarının kültürlerinin temelinde yer alan büyük bir kaynaktır. Erken Ortaçağ döneminde (7-11. yüzyıllar) dram türü öncülüğü yitirmiş ve lirik şiir türlerinde ürünler verilmiş; sonraki yüzyıllarda İslam etkisiyle şiir türünün ağır bastığı fars dilli bir edebiyat gelişmeye başlamıştır. 20. yüzyıl Hint edebiyatı, bengalcede Rabindranath Tagore (1861-1941)'in, urduca ve farsçada Muhammed İkbal (1873-1938) gibi dünya çapında şair ve yazarlar yetiştirmiştir. Hindistan'da ilk ürünleri 19. yüzyıl başlarında verilmeye başlanan ingiliz dilli bir edebiyat da gelişmesini sürdürmüştür.

Rabindranath Tagor (1861-1941)

GİTANCALİ'den

3

tanımadığım nice insan tanıttın
nice evde bana da verdin bir köşe
uzağı yakına çevirensin
yabancıyı kardeşe

eski evimden ayrılıp düşünce yollara
düşünürüm ilkin kara kara
eskide de var olan sensin oysa
yenide de var olan sen
uzağı yakına çevirensin
yabancıyı kardeşe

ölümde yaşamda bütün evrende
nereye götürsen beni
tüm doğuşlardan bilinen
sen tanıtacaksın bana herkesi

yabancı yoktur bilene seni
kapılar kapanmaz olur
herkesin bağısın bilen bildirensin
senden ırak kılma beni
uzağı yakma çevirensin
yabancıyı kardeşe

7

türlü türlü ahenklerle gel
kokularla türkülerle renklerle gel
vücudumda duyayım gel seni
başımda duyayım şarap gibi
örtülü gözlerle büyümlü renklerle gel
türlü türlü ahenklerle gel

gel pırıl pırıl duru ve güzel
inceliğinle sessizliğinle gel
gel başka başka düzenlerle

acınla gel neşenle gel canevime
gel günümün bütün işlerine
gel işlerden çekince gel

türlü türlü ahenklerle gel
çeltik tarlasında güneşle bulutların
saklambaç oyunu var bu kez
mavi gökte ak buluttan salları
kim yüzdürür bilinmez

arılar ışıkla esrik
balı kovanı unutmuş
ırmak kıyısında bir yığın kuş
neden toplanır bilinmez

girmesek bugün evden içeri dost
girmesek evden içeri
basıversek de göğü bugün
yağma etsek enginleri

sularda köpükler gibi
rüzgârda gülüşler koşuyor bak
boşversek de işi gücü
günü türkülerle harcasak

10

altın tepsisinde bugün sana
gözyaşlarını sunacağım mücevher gibi
bir gerdanlık dizeceğim onlardan
inciler gibi

ayaklarındaki halkalar
aydan güneşten olabilir
benim acımsa göğsüne
bir değerli taş gibidir

ne varsa senin
olur ne dersen
ister verirsin
alırsın ister

acımsa benimdir ancak
bilirsin taşın temizini
karşılığında bir gülüşün
yeter gönendirmeye beni

11

çelenkler ördük çiçeklerden
otlardan demetler derdik
bir sepet sunuyoruz içine
taze başaklar serdik

gel ey güz Lakşimi'si
koşulsun ak buluttan araban gel
duru mavi yollarda gel
gel bütün karanlığı yıkanmış
ışıkla donanmış
ormanlardan tepelerden dağlardan
gel tacın ak nilüferlerle bezenmiş
serin çiğler içinde

Ganjın sular basmış kıyısına
kuştı korularda döşek serilmiş
dökülen yaseminlerden sana
kuğu dönüp yaymış kanatlarım
ayak ucuna

fısıltılar yükselir tellerinden
senin altın çalgının
bal gibi tatlı bir vızıltı derinden
eriyiverecek gözyaşlarıyla ansızın
kahkaha taşan ahenk

denektaşdır pırıldayan
saçının büklümlerinde yer yer
bir an için o esirgeyen yeller
dolaşsa düşüncemizde
altına dönüşür dertlerimiz
karanlıktan ışığa çıkıveririz

20

bir yaz akşamıdır karanlık çöküyor
gün yok olmuştur
kesintisiz boşanır gökten
bir tükenmez yağmur

çekilmişim evin bir köşesine
kurarım kendi kendime
bahçede ıslak esen yel
kimbilir ne konuşur
kesintisiz boşanır gökten
bir tükenmez yağmur

dalgalar yükseldi gönlümde bugün
kıyı görünmez oldu
çiçek kokularından ıslak bahçenin
gözlerime yaş doldu

neylesem bu akşam neylesem
ne türküler söylesem
büyülü bir el değer belleğime
bildiklerim yok olur
kesintisiz boşanır gökten
bir tükenmez yağmur

*Harindranath Chattopadhyaya (1898-1990)***ÂŞIGİN İNLEYİŞİ**

Heyhat üzerimde yükselen ay yok bu gece
Siyah yağmur bulutları göklerde toplanıyor
Sayısız rüzgârlar ılık çalıyor -ben tek başımayım.
Siyah yağmur bulutları göklerde toplanıyor bu gece
Okyanus bir can çekişme haliyle haykırıyor.

Ölmüş aşkların tatlı neşesini hatırladığından
Gözlerim yaşlarla dolu
Okyanus bir can çekişme haliyle haykırıyor bu gece.
Artık sevgilimi hiç göremeyeceğim
Kıyıyı arkasında bırakmış olan
Siyah yağmur bulutları gözlerime doluyor bu gece.

Heyhat üzerimde! Yükselen ay yok.
Karanlıkların derinliğinden, yağın yağmurlardan
Hâlâ onu çağırıyorum
Heyhat bana! O artık dönmeyecek.

Türkçesi: Özdemir Asaf

*Subhas Mukarci (d. 1919)***BİR ŞİİR İÇİN ANCAK**

Bir şiir yazılacak.

O şiirin uğruna

öfkeli bir alev gibi kuduracak mavi gökyüzü

ve huzursuz fırtına

kanatlarını çırpacak denizin üstünde

bulutların düğüm düğüm dumanlı perçemleri

çözülecek ve

gökgürültüsü dolduracak ormanı,

kökler nasıl da korkacak

topraktan sökülmenin utancını duymaktan,

şimşek nasıl bakacak geriye

göz kamaştıran ışığının ortasından

yok edici göz kendini gözetleyecek

kanın kırmızı aynasında

ve her yerde yıkımı görecek.

Ve işte şiir o zaman yazılacak.

Bir şiir yazılacak.

O şiirin uğruna

birisi dualar yapıştıracak duvarlara geleceğe kalacak

sonra da ölüm korkusunu idam edecek

adım adım ilerlerken geçittekiler:

göklere rüzgârlar yankılanacak türküsüyle

sonsuz güzellikler

ve sonsuz sevgi dolu gelecek dünyanın.

ve işte şiir o zaman yazılacak.

Türkçesi: Yurdanur Salman

İŞİM

İstiyorum ki sözcüklerim
 Durabilsinler kendi ayakları üstünde.
 Görmek istiyorum
 Her gölgenin göreceğ gözleri olduğunu.
 Yürümesine yardım etmek istiyorum her durağan resmin.

İstemiyorum
 Ozan desinler bana.
 Omuz omuza
 Son nefesimi verinceye dek
 İnsanlarla yan yana yürümek dileğim.

İstiyorum ki uzatabileyim kalemimi
 Traktörlerin yanı başına
 Ve şöyle diyebileyim-
 Bayramım şimdi benim
 Kardeşim, ateşinden ver bana.

Türkçesi: Yurdanur Salman

Mehdi Bakır (d. 1932)

SON ÇIĞLIK

Küçücük odamda bekliyorum, sıkıntılıyım
 gazetelere bakıyor bozuluyorum haberlere

sevdamı haykırmak istiyorum
 sana olan sevdamı
 anadilim
 senin bu mutsuz iç çekmelerin
 nasıl dönüşecek lava
 nasıl baş edeceksin düşmanlarınla

Baktığım her yerde
 şiirin boy attığı bitek topraklar
 kitapçılarla dolu çarşılar buluyorum

kendi devimleri
kendi şarkıları var
eski

yeni

her dilin

fakat sen
hüzünlü dilim
ne kadar var olacaksın böyle
bu loş ışıklı sokaklarda bu harap evlerde
ancak fısıltıyla söyleyerek gerçekliğini
layık olduğun özeni
Sen yüreğimizin çarpıntısı
kanımızın sıcaklığısın sen bizim
biricik varlığımızsın
gibi sözler
biliyorum

artık anlamsız

bugün

hani var mı her şeyini ortaya atan

senin için

zayıf kolların taşıyor mu bir flama
var mı kendini savunabileceğin
bir karışık yerin

Yok edildin

tüketildin sen

Nereye gömecekler seni bilmiyorum
bir ağıt mı yazacağım yasını mı tutacağımı
kavga marşı mı söyleyeceğimi
bilmiyorum

Antolsun ki
kan ağlayan bu ses ölümün eşiğindeki
yükselecektir yeniden
duymak için son çılgılığını
beklerken herkes

Ganga Prasad Vimal (d. 1939)

ARAWALÎ ORMANLARININ EŞİĞİNDE

Yolculuk

donuk bir anı gibi.

Orada pusuya yatan

o korkunç göz değil,

yalnızca zaman

sessizliğe asılı,

bir bulut parçası

gökyüzüne bakan.

Hele bir kapı açılmasın

hemen büyü yapılmıştır.

Saçılmıştır doğanın

zenginliği, rasgele

yitirilen bir türkü gibi.

Nasıl da güçtür

dürüp katlamak bir anıyı,

nasıl da olanaksızdır

onu anımsayıp durmak.

Arwaili ormanlarının eşliğinde

uzak bir atlı

duruyor

bir yontu gibi.

Türkçesi: Özdemir İnce

ÇARESİZ

Rüzgârlara soruyorum:

Daha önce olup da şimdi olmayan ne?

Gök mü genişledi,

Deniz mi çekti yoksa?

Günün Ademi gülüyor kahrkahaıyla
çıplaklığına
hısım akrabasının
Çalılara soruyorum
ama, yanıt vermiyor onlar
yapraklı dallarını salıveriyorlar
o kadar

Daha önce olan
yok şimdi...
gören gözün yalımı sönmüş
ve ben bir taş engelim
orada, üzerinde
değillemeler tümseğinin.
Türkçesi: Özdemir İnce

ÇOCUĞUN DÜNYASI

Bir gizli bakış
bu dünyaya
35 yıl geriye
dönmeliyim
şimdi yıkık
o evlere
şimdi yılanlarla çıyanların
oturduğu
o ırmak evine
o yoksulluğa
bizi birbirimize bağlayan
o bolluk günlerine
bizi paramparça etmiş olan.

Çocuğun dünyası bu
tasasız
-yalnızca çiçekler, güneş, ay
ve peri masalları.

Türkçesi: Özdemir İnce

GAZEL

Bilmem neler olur
karşılamağa geldiğinde beni
duygularımla
yoksa bir serap mıydı gelişin
diyorum kendi kendime

Utandırırısın beni niye
çiçekler sunarak
deliyim
taşla beni
gördüğümünden beri seni

Tutuklarsın beni neden
bu kentte
cilveyle bağlarsın
vurgunum Leylâ
evim barkım sahralar

Gizle şu alevli dudakları
koyu perdesiyle saçının
öldürecek haşaratı
aydınlık tebessümünden
dağılan
Garson, aşk şerbeti verme
böyle bol bol
korkarım
kırılacak bardak
harareten

Sapti Şattopadhvay

BAHÇEDE

Gönlümü çeldiniz birden
 Elimi tuttuğunuzda
 Türkü çağırabilirdim sevinçten
 Korkabilirdim bir felaketten ya da

Size bir yolculuk gözüktüyor
 Dedi küçük falcı
 Ey mutluluk... Söyledim ben de bunu
 Yaysın diye her yere meltem rüzgârı

Hiçbir yere gidemedim ama
 Ve zaman geçti bütün çalımıyla
 Kanar yüreğim, bırakılmış bir kızım
 Elimi tutmuş muydunuz diye soruyorum kendi
 kendime
 Bahçede

Türkçesi: Eray Canberk

Arun Mitra

YİNE

Birkaç adım ilerliyorum,
 Yine çanak çömlek, kırık dökük, küller.
 Pamuk örneği uçuşuyor bez parçalar,
 Taşın üstündeki yazılar silinip gitmiş,
 Çılgılığı kesilmemiş yine de.
 Ağaçların yaprakları üzerinde bildik yağmuru
 görüyor
 Yağmurdan sonra nasılsa öyle yeşil ve kırmızı,
 Avluda toprağın düzensiz oyunu,
 Avludan sokağa doğru

Alabildiğine açılmış kapı, ağlayışlarda ses, duman,
Taşın çılgılığını bastıran kör dilenci.
Birkaç adım ilerliyorum,
Yine ısıltı var cam sandıkta.
Yerde yatan evcil karanlık,
İç ışığında
Yırtıcı ve yaralayıcı bir açılış şenliği,
Utkunun yaman coşkusu,
Bitmez tükenmez kımıltı,
Yorgunluk
Ve dakikaları bölen
Camın tınısı:
“İşte aşk buna denir.”

Türkçesi: Eray Canberi

HOLLANDA

Yüzyıllar boyunca Flandre bölgesi edebiyatıyla birlikte oluşumunu sürdüren Hollanda edebiyatı XVII. yüzyılda ulusal bir kimlik kazanmaya yöneldi. Bu yüzyılın ünlü şairi, epikurosu ve aristokrat Hooff'tur (1581-1647). XVIII. yüzyılın ikinci yarısında V. Alphen, Bellamy ve P. Nieuwland, ulusal şiire yenilikler getirdiler. XIX. yüzyılın sonlarına doğru Marcellus Emants (1848-1923) "Lilith" adlı epik şiiriyle Hollanda edebiyatında devrimci bir yönelişe öncü oldu. Jacques Perk (1859-1881) soneleriyle bu yönelişin bir başka öncüsüdür. "De Nieuwe Gids" (Yeni Kılavuz) dergisi çevresinde toplanan şair ve yazarlar çağdaş Hollanda edebiyatının temellerini attılar. 1880'de "Sözün kurtuluşu" hareketi içinde J. H. Leopold (1865-1925), H. R. Holst (1869-1952), P. C. Botens (1870-1943) gibi yeni romantik şairler yer aldı. 1932'de "Forum" dergisi çevresinde toplanan şair ve yazarlar edebiyatın gelişmesini derinden etkilediler. Derginin kurucularından H. Marsman (1899-1940) hareketin önde gelen bir şairidir. Hollanda edebiyatı (ve şiiri) hareketin önde gelen bir şairidir. Hollanda edebiyatı (ve şiiri) gelenekçi karakterini korumakla birlikte 1940'lı yıllardan başlayarak varoluşçuluğun etki alanına girdi. Gerçeküstücü G. Achterberg (1905-1962) bu eğilimin tanınmış bir temsilcisidir. Aynı dönemde, öncüleri arasında M. Vasalies (doğ. 1909), B. Aafjes (doğ. 1914) gibi şairlerin bulunduğu bir başka yöneliş, günlük gerçeklerin, gündelik dilin ağırlık taşıdığı ürünler verdi. Günümüz Hollanda şiiri, çok çeşitli yönler ve akımlarla, Hollanda edebiyatının çok önemli bir yaratıcılık alanı olma özelliğini sürdürmektedir.

Ed. Hoornik (d. 1910)

EN YAKIN AKRABA

I

Çizgili elbise giymiş uzun adam.
Yanıyor gözleri yağmurda.
Bir çuvala sokuyor başını.

Açıyor kollarını iki dal gibi
Ve ağaç bir kuş konuyor üzerine.
Düşerken duyuyorum ağaç çatırdısını.

II

Her gün duman
çıkarcacadan
uzun dalgalar halinde;
Greco figürleri gibi
parmaklar gibi.
Kıvrılır ve dönerler,
yalpalanır, bükülürler,
ölüme doğru.

III

En yalan akrabasıyım,
yaşayan ölümün,
ayda havlayan köpeğin

Sürünüyorum altında masanın,
avuclarımın arasında başım,
burnum kanla dolu.

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

Jan Hanlo (1912-1969)

SABAH

Saat dört buçuk bir nisan sabahı
 yürüyorum ve Saint-Louis -Blues çalıyorum ıslıkla
 Kendi bildiğimce çalıyorum ezgiyi
 ve çalarken ıslık kendi kendime düşünüyorum:
 benziyor mu acaba ıslığım
 tombul ardıç kuşunun şarkısına
 gerçekten de biraz sonra
 benim Saint-Louis-Blues benziyor
 tombul ardıç kuşunun şarkısına:
 turdus viscivorus

Türkçesi: Özdemir İnce

BİLİNMEZ BİR KADINA

Tiz bir kuğurtu çıkardın
 sanki şenlik başlıyormuş gibi az sonra
 Bir horoz-geç kız büyülenmiş bir akbaba
 şaşkın bir Afrika antilopu
 şu ya da bu, yabancı bir şey ama

Raks etmeye başladın bir yabancı gibi
 coşmuş bir derviş gibi bir şaman ya da

Tepeden tırnağa iğne ve titremeler içinde
 dört bir yana salladın kalçalarını
 ama özellikle bana

Ve gözlerinde unutulmayanın anlamı
 ama gene de de atılmadın
 kollarıma
 Çünkü demedim Gel aşkım yanıma

Türkçesi: Özdemir İnce

Cees Buddigh (1918-1985)

KAHVALTIDAN SONRA

Bu sabah kahvaltıdan sonra
el yordamıyla aranırken açımladım
tenceremin kapağım
(4 oz net; orta boy)

tam oturmuş, küçük bir Heinz sandviç ezme şişesi
elbette önce denedim
sandviç ezmesinin kapağını
kapamayı tencereye
ve oldu evet oldu

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

Bert Schierbeek (1918-1996)

BİR ŞİİR

bak
neler biliyorum ben
ben hiç ölmemiş olan?

şimdi ölüsün sen
ve ne görüyorsun
benim görmediğim bir şey?

madem ki gözler kapanıyor
ve yöneliyor içe
neredeyim ben
neredesin sen
neredeyiz biz?

bak
 seni görüyorum orada
 önümdesin
 çıkardığım zaman isveç tirbuşonunu
 beyaz kayın ağacından
 açmak için
 şarap şişesini

bunu yapan sensin
 gözlerin
 ellerin
 bardak

bak
 orada hâlâ
 ve aynı güneş
 tepelerin üzerinde bir kırmızı balon
 güneşte bir leke

her şey senin gibi
 sende gördüğüm
 her şey

Türkçesi: Özdemir İnce

Jan G. Elburg (1919-1992)

İSTEMEK

Karımı alıyorum. Gezmeye çıkıyorum.
 Dört açmışım gözlerimi.
 Esmerleştiriyorum göğsümü bir düğün davetiyesi gibi.
 Işıkla vurmak isterdim
 içimde dikilen telgraf direğini:
 ışıktan bir bıçak ağzı
 budamak için parmak uçlarımdan günleri.
 Kırmızı bir totem yontmak isterdim.
 Hareketleniyor tutkum bir erden asma gibi

Her gün için bir imge.
Nerede yaşar parmaklar.
Öğrenmeliyim.

Bir insan yaratmak isterdim
kin ve dikenden.
Bir kış adam, yüzü dirseklerden.
O geçerken büzülürdü ağaçlar
Ve bir dakika olsun yaşardı
Kızarırdı yüzü, kızarırdı çocukların gözyaşlarından.
Kırmızı.

Toparlanıyorum gene: her zamanki gibi.
Suya bakıyorum. Aç midemi alıyorum.
Gezmeye çıkıyorum. Bir aşevi görüyorum
yirminci sınıf: duvarları yeterli.
Ama pencereleri eksik.

Dinleyin şunu. Size söylemek isterim.
Zencileri karaya boyuyorlar Florida'da.
Ayıkılıyorlar zencileri Florida'da.
Kan kokuyor İspanya.
Kemerden yukarı kendim olmak isterdim.
Bir tohumun bayrağının filizlendiğini görmek isterdim.
Göreceğim filizlendi.

Türkçesi: Özdemir İnce

Paul Rodenko (1920-1976)

ŞUBAT GÜNEŞİ

Yeniden açılıyor dünya bir genç kız odası gibi
 Uzak beyazların peçesiyle geliyor kısa gazete haberleri.
 Şap elleriyle çalışıyor işçiler

merdivenler, piyanolar, penceresiz evler yapıyorlar.
 Öğrenci selamıyla salınıyor kavaklar
 kuşlarla yüklü bir balon
 ve çok yukarlarda görünmez bir uçak
 masmavi çiçekler boyuyor masmavi ipeğin üzerine.

Ayak ucumda oynuyor güneş bir uslu çocuk gibi.
 İlkbaharın ilk rüzgârının
 tüylü maskesini taşıyorum yüzümde.

Türkçesi: Özdemir İnce

BOMBALAR

Kent sakın.
 Sokaklar
 geniş.
 Pancur aralıklıklarından bakıyor kangurular.
 Bir kadın geçiyor.
 Hızla topluyor yankı adımlarını.

Kent sakın.
 Bir kedi düşüyor birdenbire percere pervazından.
 Bir külçe gibi yer değiştiriyor ılık.
 Sessizce dört bomba düşüyor alana.
 Ve üç dört ev sanki bir şey olmamış gibi tasasız
 çekiyor kara bayraklarını.

Türkçesi: Özdemir İnce

Louis Th. Lehmann (d. 1920)

ÖZET

Acıdır bir çamaşır
ipi araştırmak çorapların
bir tekiyle
Hava rutubetli olunca bazen
oraya asarlar onları
gün boyu

Türkçesi: Muzaffer Uyguner

Gerrit Kouwenaar (d. 1923)

GÜN

Buradayım bugün: yediği gösteriyor saatler
Balkonda komşularımız barıştan söz ediyorlar
Yangınlar üzerine makalesini yazıyor babam
Annem mutlu mu mutlu bir oğlu var diye

Pastayı kesiyor amcalar bekliyorum aldırmadan
Hemen yanıtıyor dünya: spor gösterileri
Arabadan geçilmiyor sokaklar, taraftar kalabalığı
Kaynak su taşıyarak sessizce gidiyor halalar

Bisikletli gazete dağıtıcısı selamlıyor doktoru
Kentin gözleri açık duruyor rüzgârın önünde
Çünkü oradayım ben bir asfalt teknesinin içinde
Çünkü oradayım org hafifçe çalıyor uzaktan

Geceleyin eve dönüyor babam yangın kokuyor paltosu
Çıkıp iniyor lastik çizmeleriyle
Balkonda yaprak sigara tütürüyor
İçki içiyor ve düşünüyor uçmayı biliyorum.

Türkçesi: Özdemir Ince

YAZIYORUM

Yazıyorum: kararsızdır geçmiş,
gelecek, kör.

Göz altında tutulan apansız: canlı imgeler
her dakika donuyorlar biraz daha.

Ovada denizde akan aşk fırtınasının
altında ırmaklar.

Yitirdim kendimi ormanda mutsuzluk ya da delilik için
Uyuyorum ve uyanıyorum bir sessizlik gibi acı

Birbirimizi tamamladığımız tekrarladığımız kentlerde
Birbirimizi terk ettiğimiz izlediğimiz yitirdiğimiz ve bulduğumuz

Her ilkyazda soğuğu sarsan dağlar
Ve şimdi yakalıyor soğuk beni sonbaharda

Öğüt vermiyorum kimseye yol göstermiyorum
Binlerce iz buluşup kesişiyorlar

Gövde siliyor kendini daha iyi gülüşten
Su kutsaldır çölden sonra.

Türkçesi: Özdemir İnce

*Lucebert (1924-1994)***ŞİİR OKULU**

Sevimli bir düşsel-uyak değilim
 aceleci bir değneğiyim aşkın,
 alttaki, üstteki kine bak
 hepsi oynak bir işlem.
 Şiirler dostudur politikanın,
 kafa tutuşun yazarıyım ben
 ve mistisizmim nazlıdır
 hastalanınca kuru ot gibi çiğnenip yutulur.

Derim ki yumuşak şairler
 çekingen ve insancıl görünürler.
 Bundan böyle heyecanlı ezinçler, müzikli
 rekabet, sıcak ütülerin kabarık kordonları.

Ve ben, bu şiir kitabında yaşayan
 bir dolaptaki fare gibi başkaldırmanın
 ve gürlemenin kalıntısı içindeyim: yarı uyak,
 alay, şiir okulunun en sevilen alayı.

*Türkçesi: Muzaffer Uyguner***AŞK**

Düş görüyorum öyleyse yoğum
 Birinin kapıyı kırdığını düşünüyorum
 laf olsun diye değil politik cinayet
 Düş görüyorum öyleyse yoğum
 Öldüğümü düşünüyorum
 laf olsun diye değil bir hiç için
 Bir tek ben olduğunu düşünüyorum
 Yediğimi içtiğimi düşünüyorum
 laf olsun diye değil ama senin için biraz da

Türkçesi: Özdemir İnce

*Remco Cambert (d. 1929)***KİLİSELER**

Durmadan

Kiliseler yapıyorlar yeni kiliseler
Her yerde. Her zaman birkaç sofı kadın
Bulunur her yerde kiliselerde
Dua ederler: yeğenleri için kendi
Mutlulukları için yani herkes için.

Sessizdir kiliseler, daha sessizdir
Doğanın o yüceler yücesi sessizliğinden
Soğuktur kiliseler, daha soğuktur
Buz tutmuş göllerden. Sessiz ve soğuktur
Kiliseler: Yani kiliseler sakın derler.
Şarkı söylenir belli saatlerde kiliselerde.

Vardır kiliseler köylerde, kasabalarda, kentlerde
Pıtrak gibidirler dünyanın dört bir köşesinde
Sanki benzin istasyonudur mübarekler:

Bir adam

İş tulumu giymiş bir adam yıkar camları
Depoyu benzinle doldurur alır parasını
Sonra içeri girer ve gazetesini okur.

Türkçesi: Özdemir İnce

*Judith Herzberg (d. 1934)***SEÇİM**

İlerde ne olmak istediğini sordular *ona*
“Sakat olmak isterdim,” dedi, sonra gördü kendini:
kahverengi damalı bir örtü altında bacakları
koltuğunu iten sevgili kocası, solgun oğulları
bir pul bile yapıştırılmaz artık,
mektup yazamaz, yolculuk yok.
Evet, özgür olacak sonunda
üzgün görünebilir istediği kadar
sıraya girmez kuyruklarda
geçit törenini en önden izler
güzel elbiseler yok artık
usul usul ağlar akşamları
olmaz dese bile bir şeye, kendisi için değil
başkalarını düşünerek der bunu.
iki oğlu da onunla kalır
ayrılmaz yanından, hiç ama hiçbir zaman
bir şeycikler olmaz ona
hiç ama hiçbir zaman yıpranmaz.

Türkçesi: Ülkü Tamer

GEÇİCİ BARIŞ SIRASINDA YAZILMIŞ SATIRLAR

Ne zaman kalkmak istediysen ayağa
köşelere sindik, korku bürümüşü bir yerlerimizi.

Savaş-kahramanlar olur muydu o olmasaydı.

Uykulu yağmur günlerini koru,
kimsenin sevmediği yeryüzünü.

Kahramanlar-savaş olur muydu onlar olmasaydı.

Söylenmemiş bir şey var yine de
İsveç kırlangıçlarının getirdiği güven gibi.

Barış-kahramanlar olur muydu o olmasaydı.

“Sevdiğim, tavan arasına koy keserimi,
sonradan bir başkasına verirsin.”

Kahramanlar-barış olur muydu onlar olmasaydı.

Türkçesi: Ülkü Tamer

ATAOL BEHRAMOĞLU / ÖZDEMİR İNCE

DÜNYA ŞİİR ANTOLOJİSİ

Usta şairlerimiz **Ataol BEHRAMOĞLU** ve **Özdemir İNCE**'nin 103 ülkeden 847 şairin 1653 şiirini özenle seçerek hazırladıkları **Dünya Şiir Antolojisi**, bu konuda ülkemizde yapılmış en kapsamlı şiir antolojisi olması açısından çok önemli bir yer tutmaktadır.

Ataol BEHRAMOĞLU ve Özdemir İNCE'nin yaptıkları titiz ve uzun soluklu bu çalışma binlerce seçkin şiiri kapsamasının yanı sıra ülkelerin şiiri üzerine temel bilgileri de sunmaktadır.

ISBN 978-975-6461-72-3

pozi+it